

fitum, solum cum limitatione admittit Cardinalis Lugo numero 182. quando scilicet Princeps ratum habet ante terminatam causam, vel saltem non post mortem delinquentis, ea de causa occisi: post mortem enim non videtur posse Princeps condonare iudici illam obligationem restituendi: quia licet viuente reo Princeps semper habeat ius procedendi legitime contra ipsum, & obligandi eum ad confessionem criminis, &c. & idcirco possit compensare hoc debitum delinquentis cum debito iudicis, & potest fingere, sed de nouo obligare reum ad confitendum, & de nouo condemnare reum, &c. mortuo tamen reo iam Princeps nullum habet ius contra ipsum, & per consequens non apparet quomodo possit condonare iudici obligationem quam contraxit per suam iniuriam. Imo adhuc viuente reo, & condonante Principe iudici, ratam habendo eius sententiam, teneretur aliquando iudex ad damna priora, quae ex sententia iudicis interim prolata vsque ad illud tempus passus esset: nam Princeps non poterat illum nunc damnare pro tempore antecedenti sed solum pro tempore sequenti. Ita Cardinalis Lugo. Sed sententiam Lessij puto probabilem esse, quam praeter Malderum a Lugo citatum, tenet etiam Ioannes Vvigers de iust. tract. 6. capit. 1. dubitatio. 18. numero 123. & Trullench in decal. tom. 2. libro 8. capit. 2. dubitatio. 23. numer. 6.

Nota etiam hic obiter, quod quando iudex iudicè procedens, timet reum male negaturum veritatem, potest licite, & iuste ei impunitatem cum æquiocatione, aut cum restrictione mentali promittere, vt sic deceptus confiteatur veritatem. Et ita contra Layman docet ex Bonac. Couarr. & Reginaldus Pater Hurtadus de iudicio forensi disput. 1. difficult. 17.

An votum disiunctiuum Religionis, vel perfectae castitatis, sit per Bullam Cruciatam, vel Iubileum dispensabile.

RESOLVT. XVII.

DE votis disiunctiuis, quando vna pars est reseruata, & alia non, ego plura dixi in tract. de Bulla Cruciatam, & nouissime me citato dicit Leander de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disputatio. 14. question. 112. cum sequenti. Sed difficultas est in casu proposito, nam vtraque pars voti reseruata est, & hoc non obstante affirmatiue respondet Pater Pasqualigus in praxi de Iubilao question. 301. numero tertio vbi sic ait, Votum alternatiuum antequam fiat electio vnus partis, non est perfectum, & completum, quia nondum est de materia determinata, sed determinando: vnde est sufficiens, vt inferre possit executionem; ergo nondum est votum complete emissum, sed est veluti adhuc in fieri, quia debet determinari ad alteram partem, vt possit executioni mandari, & proinde non venit nomine voti strictè saltem accepti, quia vt notat Menochius consil. 133. numer. 12. Actus, qui perfectionem non habet, & est adhuc in fieri, non meretur nomen actus. Et ideo non continebitur sub reseruatione; quia cum reseruatio sit strictè accipienda, se exten-

Anton. Diana Pars XI.

dit solum ad vota strictè accepta, & cum proprietate.

Confirmatur secundò: Votum alternatiuum habet tacitam conditionem respectu vtriusque partis, si vouens illam eligat, & proinde ante electionem neque ad vnā, neque ad aliam partem obligat, sed solum de praesenti obligat ad eligendam vnā, aut alteram partem. Ergo non est votum reseruatum, quia neque est determinatè votum obligandi se mediante electionem, aut ad religionem, aut ad castitatem. Reseruatio autem cadit solum supra vota, quae sunt determinatè de castitate, aut de Religione. Ita Pasqualigus.

Sed vt verum fatear, dum hanc opinionem legi, mihi non placuit, & postea de illa interrogatus negatiue respondi, frater auctoritate Sanchez, & Ludouici de la Cruz, nunc verò inuenio illam reprobare Patrem Bardi in selectis libro 5. question. 12. numero 36. vbi sic ait; Dicendum est cum hac secunda sententia, quam puto certam: nam prior illa quam tuetur Pasqualigus non videtur solido fundamento inniti, vt mox ex solutione eius argumenti patebit, probari autem potest nostra conclusio, eam rationem (qua vtuntur Authores citati) aliquanto fusius ampliando tali pacto: quoties tota materia voti est reseruata; toties votum ipsum est reseruatum: Sed votum disiunctiuum, de quo agimus, ex suppositione habet totam materiam reseruata, ergo votum disiunctiuum, de quo agimus, est reseruatum: & per consequens combutari non poterit virtute Iubilæi: probatur maior; nam votum recipit reseruationem, aut negotiationem eiusdem à materia circa quam versatur, vnde si materia erit reseruata, ipsum quoque reseruatum erit.

Ad argumentum ex Pasqualigo deductum, respondetur negando antecedens, in quo dicebatur votum disiunctiuum habens vtramque partem suae materiae reseruata, non esse reseruatum: ad eius probationem cum distinctione est procedendum, vt omnis æquiocatio tollatur: cum enim dicitur tale votum disiunctiuum esse imperfectum; si per imperfectionem intelligatur indeterminatio quoad talem materiam particularem, & in specie, concedo quod sit imperfectum: si verò intelligatur imperfectio, seu indeterminatio quoad materiam reseruata vt sic & in genere, negatur. Votum igitur istud quoad materiam reseruata, est omnino perfectum, & determinatum, quia procedit à voluntate omnino determinata, nam voluntas nullam habet indifferentiam in ordine ad materiam reseruata, quamuis indeterminata sit in ordine ad electionem huius, vel alterius partis materiae reseruatae; porro non apparet cur votum ad hoc vt sit determinatum & reseruatum, debeat esse de materia reseruata in specie, & non in genere, & debeat procedere à voluntate determinata ad materiam specificam, & non genericam, nam & ipsa quoque materia generica suam habet determinationem, & per consequens sufficiens erit ad inducendam reseruationem in votum.

Ad confirmationem, concedo in voto alternatiuo implicitè contineri conditionem respectu vtriusque partis, quatenus vouens manet in sua libertate ad eligendam potius vnā, quam alteram partem.

I i tem:

tem: ex hoc verò non sequitur, tale votum non esse reseruatam, si tota materia est reseruata, & vouens eligendo necessitatur materiam reseruata eligere, neque ex tali libertate vouentis sequitur quòd votum sit imperfectum & indeterminatum. Hæc Bardi; unde puto non esse recedendum ab hac negatiua sententia, nec posse Confessarium virtute Bullæ aut Iubilæi in voto sic emisso dispensare, & ita senserunt aliqui ministri huius Curie Romanæ, de hac difficultate à me interrogati.

An innotescente, nondum elapso tempore Iubilæi, famulum non dedisse Eleemosynam à domino acceptam, ut pauperibus largiretur, teneatur dominus adhuc alteram Eleemosynam erogare?

RESOLVT. XVIII.

Suppono tanquam probabile, quod si dominus det famulo stipem pro pauperibus ad lucrandum Iubilæum, & ipse sibi retineat, dominum lucrari Iubilæum. Ita doctus Pater Gobat *de Iubilæo c. 30. q. 80. num. 221. Quintanadueñas de Iubilæo duarum hebdomadarum cap. 9. n. 12*. Si la persona (ait ille) à quien se entrego la limosna para que la diesse, se oluido de darla, ò se la perdio, ò de malicia non la quiso dar; es muy probable gaña el iubilæo el que la mando dar, que este, quanto es de su parte, y a la dio; y Dios la recibio como si con efeto la diera el criado: lo contrario sienten otros y juzgan tampoco lo gañara si la dio despues de las dos semanas. Lo cierto es, no lo ganara solo señalando en su entendimiento la que auia de dar, guardandola en especie y numero para vn pobre, sino se la entregaua dentro de la semana, que entonces no se verifica auerfela dado: Pero se le dixo, que alli la tenia que fuesse por ella, ò que se la embiaria, y el la accepto, y dixo se la guardasse, ò no dixo nada; aunque no la entregasse en tiempo del Iubilæo le gaña.

Sed difficultas in casu nostro est, num scilicet innotescente fraude famuli antequam terminus Iubilæi sit elapsus, & ante eius consecutionem adstringendus sit dominus aliam Eleemosynam erogare? Et in rigore purat pater Bardi *in selectis libro 5. quæstion. 3. numero 15*. non esse dominum obligandum ad secundam Eleemosynam, & illum ad hoc adstringere, non esse ita cohærens opinioni quam tuemur, quia posito quòd sustineamus per abdicationem dominij ex voluntate subueniendi pauperibus, satisfactum esse intentioni Pontificis hoc primariò & formaliter intercedentis, iam censetur posita conditio, & adimpletum opus iniunctum, & ideo non supererit alia obligatio. Neque ad huius argumenti vim eneruandam, dicas talem esse præsumendam mentem Pontificis, videlicet quòd in tali casu sit excusandus dominus durante tantum bona fide, non autem quando scit cum effectu exhibitam minimè fuisse, ne dicas hoc, quia in iis, quæ se habent in forma, non prodest bona fides ad valorem actus; alter iis, qui v.g. non ieiunet, vel omittat visitare aliquam ex Ecclesiis designatis, aut non oret vt præscribitur in diplomate, & omisso procedat ex bona fide inuincibiliter

ignorantis obligationem, sequeretur omittentem lucrari Iubilæum, quia dici posset talem esse præsumendam mentem Pontificis, quod tamen communiter non asseritur à Doctoribus, ideoque signum est in his rebus non sufficere bonam fidem, sed requiri vt cum effectu opera iniuncta ponantur; Igitur efficax ratio ad sustinendam opinionem affirmatiuam, ea est quam adduximus, nempe id quod formaliter iniungitur, esse actionem illam pietatis, procedentis ex voluntate subueniendi pauperibus; ideoque ea posita; iudicandum erit ex parte dantis, conditionem hanc appositam fuisse quod tamen non habetur in exemplis allatis de aliis operibus iniunctis; & patet quia Pontifex per ieiunij impositionem primariò intendit honestatem illam, quæ reperitur in sobrietate & abstinentia à cibis, quæ tamen deest si ieiunium in re non ponitur. Similiter iniungendo visitationem Ecclesiarum & orationem, primariò & formaliter intendit talem actum externum religionis, & preces ad Deum pro gratis obtinendis, quæ non habentur nisi per externam, & actualement visitationem, & veram realemque orationem in eum finem effusam; at in erogatione Eleemosynæ facienda per famulum, iam habemus actionem externam intentam à Pontifice, quæ consistit in abdicatione pecuniæ, aut alterius rei erogandæ ex intentione subueniendi pauperibus, quæ est honestas pertinens ad virtutem misericordiæ, quam primariò Pontifex intendit, & sic non valet paritas. Hæc omnia Bardi *ubi supra*, quæ licet subtiliter & doctè excogitata sint, ego tamen in facti contingencia non recederem ab affirmatiua sententia, & quidem communiter Doctores, quos alibi citauimus, firmant in casu, quo dominus præbeat Eleemosynam famulo ad dandam pauperibus pro consequendo Iubilæo & famulus non det, dominum non lucraturum Iubilæum, etiam si bona fide maneat.

Nota etiam hæc obiter, rectè Patrem Bardi *ubi supra numero quinto* docere contra Patrem Pasqualigum, Eleemosynam dandam pauperibus pro consequutione Iubilæi non esse mensurandam iuxta vniuersiusque sumentis mensurationem, quod etiam ego alibi docui. Vide Bardi, qui respondet ad argumenta Pasqualigi. Rectè itaque dixit Quintanadueñas *ubi supra numero tertio*. La limosna en qualquiera cantidad se puede hazer, y nos es necessario el rico de como rico, y el pobre como pobre, sino cadauno lo que quisiere.

An qui dixi hæresim externam, sed postea dubitauit, an dum illam potulit ita mente senserit, vel affirmauerit causa loci, queritur an talis hæresis sit reseruata?

RESOLVT. XIX.

Affirmat Sanchez *in summa tomo 1. libro 1. capit. 10. numero 74*. quia quando est præsumptio fori externi pro veritate peccati admissi, illud peccatum esse reseruatam, quia dum non constat de veritate, forum internum sequitur præsumptionem fori externi. Ergo in casu proposito præsumptio est pro hæresi, proinde illa hæresim externam esse reseruata,

reſeruatam, quia cùm verba ſint naturaliter ſigna internæ conceptionis, & intentionis, niſi conſtet de oppoſito, non præſumitur proferentem aliud ſenſiſſe interius, & aliud ſeu alio modo exterius loquutum fuiſſe, vt colligitur ex *l. labeo verb. id. tubero ff. de ſuppell. leg.* & confirmant, quia in foro externo talis homo cenſeretur hæreticus, ergo idem eſt dicendum in foro interno.

Verùm contrariam ſententiam docet Eminentiſſimus Lugo *de ſacr. pœnit. diſp. 30. ſect. 2. n. 18.* vbi abſolutè & abſque diſtinctione ex pluribus Doctoribus me etiam citato firmat, in dubio non cenſeri caſum reſeruatam, nec admittit argumentum Sanchez deſumptum à foro externo in quo reputaretur, & puniretur vt hæreticus propter præſumptionem fundatam in verbis: eſt enim clara differentia: nam in foro externo verba externa probant hæreſim internam: & hæc probatio non infirmatur ſufficienter, cùm nihil afferatur quòd in foro externo probet contrarium, atque ideo reputaretur hæreticus ſimpliciter & abſolutè. At verò in foro externo contra præſumptionem fundatam verbis affertur aliquid eius vim infirmans, nempe conſcientia, & teſtimonium pœnitentis, dicentis ſe dubitare de conſenſu interno: quòd quidem licet in foro externo non crederetur; creditur tamen in foro conſcientiæ, in quo ſtari debet dicto pœnitentis: quare creditur, quòd verè dubitet de conſenſu ad hæreſim requiſito. Et hanc ſententiam Cardinalis Lugo ſequitur etiam nouiſſimè Pater Bardi in *ſelectis lib. 6. q. 4. n. 9.*

Sed ponamus ſubdit Cardinalis Lugo *num. 20.* ſi propter dubium illud inferior abſoluit ab hæreſi v. g. vel alio peccato reſeruatam, poſtea pœnitens remelius examinata deponat dubium, & recorderetur certò peccati commiſſi; quòd erat reſeruatam, an cenſeatur iam legitime abſolutus; an vero debeat recurrere ad ſuperiorem pro abſolutione? Videtur dicendum ablatam eſſe iam reſeruationem ſi iuxta id quòd diximus ſupra *diſp. 16. ſect. 2.* probabile eſſet quòd qui conſeſſus eſt peccatum dubium, licet poſtea recorderetur fuiſſe certum, non teneatur illud iterum vt certum conſiteri, quia iam fuit ab illo directè abſolutus ſub conditione ſi fuerat commiſſum: ſimiliter enim in caſu præſenti remanet directè abſolutus, quia ille, qui in dubio abſoluit ab hæreſis peccato ad hoc maxime abſoluit, vt ſi verè fuit peccatum, remittatur, ergo ſi poſtea conſtat fuiſſe verè peccatum: conſtat etiam fuiſſe abſolutum directè: ergo non remanet obligatio illud iterum ſuperiori conſitendi. Hæc Lugo.

Verùm ego alibi non auſus ſum diſcedere à communi ſententia afferente peccata dubia certò poſtea cognita debere iterum clauibus Eccleſiæ in conſeſſione ſubiici.

Sed pro curioſis non deſeram hinc apponere alios duos caſus, quos affert Bardi *loco citato qu. 7. n. 4.* vbi ſic ait; Colligio quòd ſi aliquis hæreticus internus diſcredat plura myſteria fidei, v. g. Trinitatem diuinarum perſonarum, Euchariſtiam, Incarnationem, &c. & volens deliberata intentione proferre exterius vnum ex prædictis erroribus, &c. Deum non eſſe incarnatum, & tamen caſu præter ſuam intentionem proferat, corpus Chriſti poſt conſecrationem non eſſe in Euchariſtia; colligo inquam ex principiis ſupra poſitis, talem ita loquentem non eſſe hæreticum externum, itavt incidat in excommunicationem, & per conſequentem prolationem il-

lam externam non eſſe caſum reſeruatam ratio eſt, quia licet ille voluerit deliberata voluntate externus manifeſtare ſuum errorem, tamen illa manifeſtatio prout eſt manifeſtatio erroris interni circa Euchariſtiam, non eſt libera, & cùm neque fuerit manifeſtatio alterius erroris, ſequitur non eſſe reſeruatam, & quamuis caſum hunc apud neminem viderim excogitatum, tamen cenſeo euidenter inferri poſſe ex principiis ſupra poſitis: ſimilis huic eſt ille de quo loquitur Sanchez *lib. 2. decal. capit. 8. num. 25.* dum ait, hæreticum externum non eſſe eum, qui in ſomnis, aut ebrietate pronunciauit hæreſim internam; & ratio quam adducit, eſt, quia tunc hæreſis externa excommunicationi ſubiicitur, quando procedit ab interna, quòd debet intelligi liberè, & modo humano: at hæreſis in ſomnis pronunciaata quamuis aliquomodo procedat ab interna, nihilo minus non procedat ab illa modo humano. Sic ego dicam, licet manifeſtatio illius erroris quo quis credit Chriſtum non eſſe in Sacramento Euchariſtiæ procedat ab errore interno, tamen non procedit ab illo liberè, & modo humano, ideoque non erit caſus reſeruatam.

Et hæc omnia dicta eſſe volo ſecundum mentem docti, & amiciſſimi viri. Et quidem communiter aſſerunt Doctores, Titium v. g. volentem percutere Caium Clericum, ſi caſu, vel per ignorantiam percutiat Sempronium Clericum, hoc non obſtante incurtere in excommunicationem.

An liceat Iudici informationem vnius litigantis alteri tradere.

RESOLVT. XX.

Hæc reſolutio eſt quotidie practicabilis, & ad dubium propoſitum ſic reſpondet Eminentiſſimus Lugo *de iuſt. tom. 2. diſp. 37. ſect. 15. num. 183.* ſecundum dubium circa Iudices poteſt eſſe, vtrum peccet iudex, qui informationem tibi traditam ab vno litigante, dat alteri parti videndam ob amicitiam? Videtur peccare, quia eſt contra fidelitatem debitam illi, à quo vel explicitè, vel implicitè rogatur iudex ſeruare, & occultare informationem. Adhuc tamen cenſeo per ſe loquendo: iudicem non peccare, quia iudex vt poſſit rectè iudicare, non ſolum debet videre rationes vnius partis, & rationes alterius, ſed etiam quomodo vtriuſque rationes poſſint diſſolui: ad hoc autem iudicium formandum, non parum conducit audire quid pars aduerſa reſpondeat informationi huius, ergo vt iure ſuo oſtendendo informationem parti contrariæ, & ira cenſent aliqui viri docti: Dixi tamen per ſe loquendo, quia aliquando per accidens poterit iudex peccare, vt ſi vni parti det informationem alterius, & non eſt contra, videtur enim eſſe aliqua inæqualitas, & acceptatio perſonarum contra æqualitatem, quam iudex debet ſeruare. Ita Lugo.

Nota tamen Sanchez *in opus. tom. 1. libro 3. capit. unico dubi. 44. numer. 3.* docere, eſſe peccatum mortale petere ab imprefſore, vel à famulo Iudicis, ſeu auditoris, vel ab amanuenſi Aduocati, vt prædictas informationes capiat, & tradat litiganti. Ratio eſt, quia ſi ipſe litigans non poteſt illas iuſtè capere, à fortiore non poterit ab altero petere, vt illas

capiat; præsertim, cum alij teneatur ex iustitia seruare secretum tanquam personæ quibus altera pars, vel iudex, vel Aduocatus confidit. Ita Sanchez cum doctis iunioribus; quibus adhæret Cardinalis Lugo *vbi supra* n. 184. licet obseruet, aliquos docere, hoc secundum se, & seclusis aliis circumstantiis, quæ possunt anteuenire, non esse peccatum; quorum sententiam ego admitterem in vno casu, quando videlicet litigans esset certus quod aduersarius subripuisset suas informationes, nam in tali casu sibi posset licite recompenfare capiendo etiam aduersarij sui informationes, & si impressor, vel famulus, aut amanuensis haberet eandem certitudinē, posset etiam eas illi tradere, quia id esset inuare ad iustam recompenfationem. Et mecum etiam sentit Sanchez, & Lugo.

Nota verò, quòd quando litigans non potest prædictas informationes capere iuxta dicta in prima conclusione, non potest Aduocatus illas recipere, nec amanuensis illa scribere, quia licet studium Aduocati, & actio scribendi sint res indifferentes, at litigans vult illis abuti contra iustitiam; imo nec in dubio, an litigans peccauerit capiendo dictas informationes, poterunt Aduocatus, aut Amanuensis prædicta facere, quia quòd communiter contingit, est perperam & iniuste illas vsurpare, & rarissime oppositum accidit, nisi, vt dictum est, constaret alteram partem prius prædicti litigantis informationes vsurpasse. Vide Sanchez *vbi supra*, Nescio autem si suprascripta à litigantibus obseruentur, & si cedant iuri suo, vt faciat vnusquisque quod potest, ita vt sit æqualis inter illos conditio.

An Sacerdos, qui prius missam celebravit, possit postea aliam missam in eodem die celebrare ad dandum Viaticum cum infirmo.

RESOLVT. XXI.

Suppono probabiliter, posse Sacerdotem non ieiunium celebrare pro ministrando Viatico infirmo in articulo mortis constituto. Et ita docent Doctores, quos ego citavi in *pari. 8. tract. 1. resolut. 78.*

Sed maior difficultas est in casu proposito, an post absolutionem sumptam in prima missa, possit iterum Sacerdos celebrare ad communicandum infirmum. Et negatiuè respondet Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Eucharist. disp. 20. sect. 1. num. 44.* vbi sic ait, Secundus casus est quando esset necesse celebrare ad dandum Viaticum ægroto: in quo casu ferè omnes conueniunt posse secundò celebrari eadem die: quia iura illa supra allegata excipiunt casum necessitatis. Quæ autem maior necessitas potest occurrere; sed rarissime aut nunquam contingit: quia si Sacerdos iam accepit Sacramentum & abluitionem, non poterit non ieiunus iterum celebrare: si verò non accepit Sacramentum potest, & debet partem suæ hostiæ referuare, quam ad infirmum deferat. Solum ergo potest fingi, quòd accepta hostia & nondum abluitione nunciatur ei de periculo ægroti, & non sint aliæ particulæ consecratæ in Ecclesia, & tunc abstineat ab abluitione, &

iterum celebret; qui casus magis est metaphysicus quàm moralis, quare ex consuetudine contraria non potest argui (vt aliqui arguunt) ad probandum non licere, quia reuera, cum casus nunquam datur, non potest esse contraria consuetudo. Ita Lugo; & alij, quos citat & sequitur Tamburinus *de cas. temp. mortis cap. 3. dub. 6. n. 9.* & Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disput. 5. qu. 34.* Idem etiam docet Pater Auerfa *de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 15.*

At his non obstantibus, licet cum formidine contrariam sententiam videatur docere Pater Franciscus Lugo, heu quondam noster, qui dum viueret scio ex intimis præcordiis me peramasse, is igitur *de Sacrament. tom. 1. lib. 5. cap. 5. qu. 5. n. 48.* sic asserit; Ego certè per intrinseca principia non video cur non sit probabile posse Sacerdotem etiam post sumptam abluitionem dicere secundam missam ad communicandum moribundum. Nam probabilis est aliquorum sententia, dicentium posse Sacerdotem celebrare non ieiunium ad communicandum moribundum. Aliunde certum est posse dicere secundam Missam ob eandem causam. Cur ergo Sacerdos, qui Missam dixit, & non est ieiunus, non possit dicere secundam Missam ad communicandum moribundum, saltem quando non potest æger aliud Sacramentum recipere, subindeque nequit si sit in peccato mortali cum attritione alio medio saluari? Quia Missa dicta per se non obest, nec violatio ieiunij per se. Concurrentia verò vtriusque simul non videtur præponderare saluti vnus animæ, quæ forsitan sumpto viatico saluabitur, non sumpto damnabitur. Ego nihil definio propter extrinsecam Doctorem auctoritatem. In contingencia facti perpendat doctus Sacerdos, quid suggerat prudens charitas. Hucusque Pater Lugo. Tu Lector iudica, nam vrget me communis sententia Doctorem in contrarium.

Sed hinc oritur alia difficultas, an pro dando viatico constituto in articulo mortis, possit inchoari Missa post meridiem, vsq; an nonam? Et dico, quod ex Vasquez, Pater Hurtadus *disput. 4. de sacrificio Missæ diff. 5.* docet, primò, consuetudine receptum esse, vt quando Missa solemnis inchoata ante meridiem durat post meridiem, quamuis multo tempore post, Missa priuata possit inchoari quamdiu solemnis durat. Secundò addit, quod, ob necessitatem succurrendi infirmo ne decedat absque viatico, possit ex epycheia Missa priuata inchoari multo post meridiem, vsque ad horam scilicet nonam.

Et hoc idem tenet Leander *de Sacram. to. 2. tra. 8. disput. 6. quest. 12.* Et quæ dicta sunt de celebratione vsque ad horam nonam pro dando infirmis viatico idem dicendum est de celebratione ante Auroram ex eadem causa, & ita tenet Eminentissimus Lugo *de Sacram. disp. 20. sect. 1. n. 26.* qui ex Vasquez, Layman, & me etiam citato asserit, Missam in tali casu posse celebrari statim post mediam noctem, & licet hoc neget Henriquez *lib. 9. c. 24. n. 5.* & alij penes ipsum, tamen non est recedendum à nostra sententia, quam etiam me citato docet Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 5. q. 5.* quia maioris momenti est ægroto succurrere viatico, quam statim post mediam noctem celebrare, cum illud sit de præcepto diuino, istud verò solum ex consuetudine prohibitorum.

Sed si quæras hinc obiter, an qui manè sumpserit Eucharistiam, possit iterum sumere vespere si incidat in periculum mortis per modum viatici, Olim,

Olim firmiter negatiue Eminentissimus Lugo, ego mendicus affirmari. Habet ille suos sequaces, & ita præter alios alibi à me citatos, tenet eius germanus frater doctus Pater Franciscus Lugo de *Sacrament. lib. 4. cap. 9. question. 4. numer. 26.* Magister Candidus tom. 2. *disputat. 2. art. 26. dubitatio. 8.* Pontius in *cur. Theol.*

Habeo, & ego meos commilitones, & præter alios à me alibi adductos, ita tenet Kellisonius in 3. *parte question. 80. art. 11. not. 2.* Turrianus in *summa part. 2. cap. 11. § 8. dub. 2. num. 2.* & Pasqualigus in *Theol. tom. 2. disp. 109. sect. 5. n. 27.* vnde apparet vtramque sententiam esse probabilem, sed nostram in auxilium, & consolationem infirmorum puto practicandam esse, vt illam sæpius practicarunt Patres inclytæ Societatis Iesu.

An Eucharistia possit sumi quacumque hora diei.

RESOLVT. XXII.

Affirmatiuè respondeo cum Auerſa de *Sacram. Eucharist. q. 8. sect. 3.* Bonac. de *Euchar. q. 7. n. 14.* & Io Præposito in 3. *part. quest. 80. articul. 10. num. 3.* Sed de hoc habet magnam difficultatem Pater Pasqualigus in *Theol. tom. 2. disp. 109. sect. 3. num. 17.* quia prohibitio sumendi Eucharistiam sequitur prohibitionem celebrandi, vnde cum sub mortali adfit prohibitio non celebrandi, neque ante Auroram, neque post meridiem, & in Rubrica Missalis, & ex communi interpretatione, videtur adesse etiam prohibitio non sumendi Eucharistiam extra dictum tempus. Ita ille.

Verùm hoc non obstante, quicquid asserat Pasqualigus, puto non esse recedendum à communi sententiâ Doctorum. Dico igitur, communionem esse licitam qualibet hora diei, modo communicaturus sit ieiunus, & absit scandalum, quia nulla obstat lex, aut consuetudo habens vim præcepti. Ad argumentum verò adductum à Patre Pasqualigo, neganda est consequentia, & ideo licet interdictum sit Sacerdotibus celebrare ante Auroram, tamen ex hoc non sequitur esse interdictum laicis communicare ante Auroram, vt patet, & asserunt Doctores, quos ego alibi adduxi, ergo. Et si argumentum Pasqualigi procederet, sequeretur, quòd sicut Sacerdotibus est concessum in die Natiuitatis ter celebrare, ita concessum esset laicis ter communicare, non enim video rationem, quare laici debeant sequi sacerdotes in prohibitionibus, & non in concessionibus; tamen Doctores clamant odia esse restringenda, & fauores ampliandos. Itaque dicendum est, non valere argumentum de Missa ad communicationem, vel de prohibitionem celebrandi ad prohibitionem communicandi, & ideo in feria sexta Parasceue prohibetur Sacerdotibus celebrare ab Innocentio Primo *epist. 1. ad decem. c. 4.* vt patet in *cap. Sabbato, de consecrat. dist. 13.* & tamen non obstante Pater Pasqualigus, me etiam citato, adducit Suarez, Vasquez, & alios Doctores asserentes in illa die laicos posse communicare.

Sed quia nunc existimo contrariam sententiam tenendam esse, stante declaratione Congregationis Sacrorum Rituum, puto hoc non efficere contra nos, nam hoc non procedit ex prohibitionem facta Sacerdotibus, ne possint celebrare in Parasceue, sed procedit ex prohibitionem Pij V. in Rubrica Missali.

Anton. Diana Pars XI.

Dicendum est itaque, posse in quacumque hora dici Eucharistiam sumi, & ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenet Mercerus de *Sacram. question. 8. art. 10. num. 6.* Suarez in *part. tom. 3. disp. 69. sect. 4.* Emanuel Sà *ver. Eucharist. num. 19.* doctus Pater Tamburinus *opusc. de commun. §. 1. num. 5.* Et Ioannes de Soria in *epilogo summarum part. 2. tract. 1. sect. 1. disp. 1. §. circa præceptum*, vbi sic ait; Non datur tempus determinatum ad communionem; nec præceptum circa hoc inuenitur, itaque nihil interest, quod sit communio ante, vel post meridiem, nisi scandalum aliquod, seu irreuerentia Sacramenti sequatur.

An sit vsura mutuare cum conditione, quod profuturo det mutuatarius aliquid ex gratitudine.

RESOLVT. XXIII.

Suppono, quòd nolens mutuare vinum verbi gratia, nisi alius mutuet triticum pro præsentis modo id faciat, non vt quærat mutationem alterius pro præmio, sed sit ipsi tantum conditio sine qua non, non est vsurarius.

Hæc conclusio videtur mihi in re communis, & conciliare posse Auctores, quorum aliqui absolute dicunt mutuum pro mutuo præsentis non esse vsurarium, absolute dicunt esse: neutri tamen addunt limitationem in conclusione positam.

Probatum autem, quia hoc modo non petitur alterius mutuum pro præmio, nec obligat alterum ratione mutui, quem ipse vult dare, quia non obstante, quòd offerat cum illa conditione, alter non est obligatus dare mutuum: sed solum facit contractum conditionatum eiusdem oneris ex vtraque parte; vnde si aliter nolit adimplere conditionem, quæ fuit in contractu, accipit rem suam, quæ nondum translata fuit in dominium alterius; neque consequenter quærit, aut accipit ab altero aliquid pro pretio mutui,

Hoc supposito à Ioanne Pontio in *Theol. disp. 55. question. 3. concl. 1. num. 10.* infert ipse, posse aliquem dare mutuum cum conditione: quod alter postea mutuum det, & si non det quòd non continuabitur mutuum, dicendo, do tibi mutuum ea conditione, vt post mensem, vel annum des mihi si petiero aliud mutuum, quod si non feceris volo repetere mutuum meum, sed non obligo, vt tum des mihi mutuum, si verò non dederis propter defectum istius conditionis nolo continuare mutuum, sed illud repetam: quia non volo illud continuare nisi ad illud tempus; est enim eadem ratio de hoc, ac de priori casu.

Sequitur similiter, quod mutuans, non possit mutuare cum hac conditione; volo tibi mutuare rem meam ad annum, & si tum ex gratitudine dederis mihi aliquid, continuabo illud, sed tamen sine obligatione. Posset etiam similiter petere à mutuatario, vt obliget se ad dandū mutuum alterum, quando petetur; non quærendo tamen illam obligationem pro pretio mutui, sed tanquam experimentum benevolentia, & amicitia alterius: est prorsus eadem ratio de omnibus his casibus.

Dices, ex his sequeretur quod quicquid exigitur per vsuram propter mutuum, possit haberi ratione ipsius sine vsura, & sic inutilis esset prohibitio vsuræ.

Probatur sequela, quia si mutues centum ea conditione, ut si alter post annum non reddat quinque, non pro pretio, sed ex gratitudine, non velis continuare ulterius; si verò velit, continuabis pro alio anno, & sic consequenter poterit continuari mutuum, & recipi ratione ipsius quinque singulis annis.

Respondeo, negando sequelam, & disparitas est, quia qui mutuum dat vsurariè, perit absolutè quinque pro centum, sed qui dat mutuum hoc modo non petit aliquid absolutè, sed reliquit rem arbitrio mutuatarij, qui potest absolutè nihil dare non obstante huiusmodi pacto, & etiam mutuans non teneretur continuare mutuum, quamvis mutuarius daret illa quinque ex gratitudine. Et hæc omnia docet Pontius vbi supra, quæ tamen secundum eius mentem dicta esse volo.

Nec obiter deseram hinc apponere ea, quæ scripta reliquit Sapientissimus Magister Marcus Serra ex inclyto ordine Dominic. in 2. 2. 10. 2. q. 68. art. 1. dub. 2. vbi sic ait, Aduertit Caietanus hinc, ne fallaris putans esse sufficiens signum vsurariæ mentis, quod non mutuaret, si crederet illum futurum ingratum. Est enim signum fallax in foro conscientiæ, quamvis in foro iudiciali multum fortè ponderaret: & Doctores tanquam nuntio peruersæ mentis ipso quandoque vtantur. Constat namque in arctiori materia, scilicet simonia, scriptum esse ab auctore in quodlibetis, quod qui vadit ad Ecclesiam propter distributiones, aliàs non iturus, tunc non est simoniacus. Et simile est in proposito, quia remuneratio sperata non est ratio quod mutuet, sed conditio, quare magis mutuet huic, quam illi, quia iste est gratus, ille non. Et quoniam facere, & desiderare, ut dictum est, eiusdem sunt rationis, si quis non solum hæc intus speret, sed extra etiam, spem talem, hoc est, sic moderatam, ut descripta est, demonstrat, & sequatur effectus gratuitæ remunerationis, ut descriptus, nullum est peccatum vsuræ mutuante, qui excitat mutuatarium ad mutui beneficium remunerandum, etiam si mutuarius sic excitatus mittat illi aliqua dona, hæcque ille accipiat, non esse vsurarium, nec teneri restituere illa dona, imò addit cum P. Salas licitum esse non mutuare, do nec mutuarius ab eo excitatus dicat, se daturum auctitium ex gratitudine, ac proinde ex veritate, & fidelitate licet non ex iustitia maneat obligatus. Hæc omnia Magister Serra, cui etiam adde Roccaful. in praxi Theol. mor. tom. 2. lib. 3. disp. 4. cap. 4. n. 757. Less. lib. 2. c. 5. dub. 8. n. 56. Trull. in decal. tom. 2. lib. 7. c. 19. dub. 3. n. 4.

Nota etiam, quod Ioannes de Soria in epilogo sum. par. 2. tract. 2. sect. 3. disp. 5. §. de mutuo, obseruat quod si quis mutuum daret, non ut pretium beneficij Ecclesiastici, sed ut prouocet amicitiam collatoris, aut ut ei gratiam præstet, quam non vult præstare nisi alter statim gratificetur conferendo beneficium, probabile est nec vsuram nec simoniam fore, quia illa obligatio non tollit libertatem collatoris, quare non est pretio estimabilis. Et tandem non negat videri non paucis probabile, mutuante posse deducere in pactum eam iuris naturalis obligationem, qua ex gratitudine tenemur benefacere benefactoribus nostris, dummodo mutuarius nihil inde patiatur incommodi, v.g. possum tibi mutuare, ut mihi, cum opus habebo, remutues vel in meo molendino mola, vel à me iusto pretio emas, &c. Item secundum aliquos non est vsura si mutuans deducat in pactum, ut mutuarius statim emat, vendat, remuneret, &c. neque iste contractus:

do tibi mutuo centum aureos, vel centum amphoras vini, ut mihi vicissim mutues centum modios tritici. Vide etiam Gesualdum in Theol. mor. tom. 3. tract. 15. cap. 1. num. 21. Caspensem in curs. Theol. to. 2. tract. 19. disp. 3. sect. 1. nu. 4. & doctissimum Patrem Escobar & Mendoza in Theol. mor. tract. 3. exam. 5. cap. 4. num. 47.

Et tandem claudam hanc resolutionem cum verbis Parris Hurtadi de contr. disp. 3. diff. 7. vbi sic ait, Addidimus in nostra conclusione in principio tradita, esse illicitum, & vsurarium ex vi mutui pacisci cum mutuatario, & cum obligare ex iustitia ad id ad quod aliàs non teneretur ex iustitia, quia eum obligare ad supradicta, & ad quæcumque alia ex sola gratitudine ratione beneficij facti medio mutuo, vel ex sola fidelitate ratione nudæ promissionis, seu obligationis fidei, non dantis ius iustitiæ, non est vsurarium, quia tunc non exigitur aliquid ex iustitia; seu tanquam pretium mutui, in quo solo consistit ratio vsuræ. Ita ille.

Iraque ex his Auctoribus pactum rigorosum quod inducit obligationem iustitiæ constituit simoniam, & vsuram, nam obligatio ciuili, & stricta, aufert naturalem libertatem, secus autem pactum latè sumptum, seu ex gratitudine, vel ex pura fidelitate, ut loquitur Hurtadus vbi supra, quia in tali casu remanet in potestate mutuatarij id facere, vel non facere. Et idèd vsura, vel simonia adesse non potest. Vide omninò Serram vbi supra qu. 78. art. 2. dub. 1. qui egregiè pertractat hanc difficultatem, & firmat pactum iustitiæ inducere vsuram, & simoniam, non autem pactum amicitiae, & gratitudinis. Et hanc sententiam præter Doctores citatos tenet etiam Stephanus Baunius in Theol. mor. tom. 3. lib. 2. questio. 37. ex qua post multa sic infert. Quid si beneficium à collatore, officium à Principe, à priuato mutuum petente postuletur aliquid non tanquam ex iustitia, ac obligatione ciuili, & legali debitum, sed tanquam conditio, cum qua, & sine qua mutuandi? ut si dicatur à mutuante mutuatario, si mutuum appetis, si iuuari pecuniis mutuo sibi à me creditis opas, vicissim equum commodato dabis, aut iusto mihi eum pretio vendes; aliter nihil obtinebis ad quos ego te cōtractus celebrandos astrictum nolo obligatione ciuili, & ex iustitia ratione mutui accepti, aut accipiendi, sed tantum gratitudinis, cui si non parueris nihil consequeris, quid tum iuris. Hæc est ratio, nam vsura est furti species, proindèque iustitiæ opposita, de cuius est natura, ut lucrum exigat tanquam ciuilitè, & ex æquitate ratione mutui debitum, atque gratitudo largitur, & offert, largitur non coactè, sed ita liberè, ut in largientis sit potestate non largiri, quod in debitis ex iustitia non accidit, quæ sunt ei præstanda necessariò qui iniustus audire non vult, nec peccare, Ita ille.

Verùm aliqua ex superius dicta de mente supradictorum Auctorum dicta esse volo; & idèd non puto in praxi deducenda, nisi cum consilio docti, & prudentis confessarij, seu casuum conscientiæ Responsoris, qui maturè ratione personatum, & circumstantiarum omnia perpendere, & considerare debent; aliquando enim quibusdam sententiis vtendum est tanquam elleboro; & ego solitus sum dicere, in rebus moralibus, non solum scientiam, sed etiam prudentiam necessariam esse.

An in mutuo pro incerto loco, probabile tamen possit quis promittere certam aliquam summam pecunie.

RESOLVT. XXIV.

DE hac difficultate olim alteratio litteraria mihi fuit cum Clemente Merlino Sacræ Rotæ Auditore, & Decano, ac Sacræ Pœnitentiariæ Regente, viro incomparabili, acuti, & profundi ingenij, atque ad omnia nato, & cui maiora encomia deberem propter affectum quem ex intimis præcordiis dum viueret erga me profitebatur. Ipse itaque negatiuam sententiam tenebat, & mihi adduxit Ioan. Baptistam Lupo *Commen. de vsuris* §.6. & Bullam Pij V. editam anno 1571. quæ expressè prohibet certum lucrum pro incerto taxari. Hanc sententiam tenet Ambrosius de Vignate in c. *salubrifer*, de *vsur. nu.4. cum sequenti*, & dicit hanc esse veritatem, & pro Euangelio habendum. Idem docet Felinus in c. *cum venerabilis*, de *except. nu.4.* Et quidem video Iuris-Consultos detestari taxationem interesse antequam eueniat, quia putant à iure reprobari interesse quod probari non potest, quale est in præsentia, l. *qui testamentum ff. de probation. leg. Tria ff. de leg. 3.*

Sed ego affirmatiuæ sententiæ tunc adhæsi, & adducebam Nauarrum, Couarruiam, & Bonaciam, quos postea cum aliis inueni apud Petrum Vuadingum *tr. de contract. disp. 6. dub. 7. tit. 2. num. 4.* qui mordicus hac sententiam sustinet, quia ait ipse, huiusmodi pactum de iure naturæ non potest ostendi illicitum, vel usurarium, cum à parte rei verè subsit interesse mutuantis, spes enim verisimilis magni lucri, aut prudens damni metus est pretio æstimabilis, & cuiusque interest à lucro acquirendo non impediti, & hoc punctum pauci negant, quod autem est pretio æstimabile, quo me in tui gratiam priuo, potest in pactum deduci, vt seruer immunis; difficultatem faciunt in eo quod incertum certo pretio æstimeretur. Sed hoc non videtur magnam habere considerationem, quia certum est in aliis contractibus non posse pacisci de certo pro incerto, quando certa est spes lucrum euenturum, sed incertum est quantum l. *si iactum ff. de actione empt.* nemo dubitat posse spem emere aut vendere (modo sit fundata) quare ergo eodem modo in mutuo non continget.

Dices primò, videtur per multa iura prohibitum ne in hac materia adeo delicata propter procliuitatem hominum ad vsuras pro incerto certum in pactum veniat. Respond. primò (vt paulò ante dictum est) hoc non facere, vt iure naturæ sit illicitus. modo verè subsit verisimilis spes lucrandi plurimùm. Respond. secundò nullum ius nostrum casum prohibuisse, vt bene notauit Rota Genuensis *decis. 34. apud Card. Tuschum V. interesse concl. 308.* nec certam spem incerti lucri certo aliquo pretio æstimari, sed incertam tantùm, & remotam taxari vetuerunt, & citati Doctores dicunt in hac taxatione in mutuo interuenire veram transactionem; mutuans enim spem habet, quasi certam ex negotiatione sua, vel emptione fructuosa lucraturum se magnam summam, sed quia incerta est quantitas, & fortè futura est maior, fortè minor quàm cogitat transigit cum mutuario vt determinatam quantitatem assignet, sed multò minorem quam sit spes, quia

spes lucrandi decem non tanti valet, quanti ipsa decem si adessent, in qua re ob ignorantiam mutuatarij graues latere possunt doli, dum mutuans spem lucrandi decem aureos ex 100. æstimat 10. aureis, quod plerumque est iniustum, in qua promissione id quod spe priuat in tui gratiam mutuans, non est res aliqua, vel existens, vel exitura, sed est spes præsens, quæ morali iudicio sex in centum æstimatur, & interest eius illam spem non perire, sicuti diximus de iactu retis, pisces enim non venduntur, qui fortè non capientur, sed spes probabilis capiendi illos. Et ita videmus vbique penè gentium præsertim apud mercatores taxari spem lucri, & certum pro incerto in stipulationem venire in maiori, vel minori quantitate, iuxta diuersas regionum consuetudines. Hucusque Vuadingus.

Ad auctoritatem verò Bullæ Pij V. respondet Nauarrus, quod loquitur de solis cambiis, ergo non est extendenda ad alios contractus. Deinde non esse vsu receptam, saltem extra statum Ecclesiæ. Itaque si haberet aliquis pecunias paratas ad lucrum, cuius acquirendi proximam, & probabilem habet spem, & quidem in magna quantitate, quam non potest determinare, quia autem non est omnino certa, sed variè potest impediti, aut minui cum mutuuario conuenit, licet cum mutuuario potest conuenire vt spem illam probabilem de quantitate magna lucri redimat, & promittat illi sex in centum, quæ vult solui, etiam si nullum lucrum à parte rei cesseret, nec plus, quàm sex exigit, etiam si lucrum 20. vel 30. cessaret.

Notandum est etiam hinc obiter, quod Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de inst. t. 2. disp. 25. sect. 6. §. 1. n. 95.* ait, posse exigi lucrum cessans, etiam si ego non deliberaueram negotiari, sed anceps eram; ea ratione quia mutuans in gratiã mutuatarij se priuat hac potestate deliberandi, & destinandi suam pecuniam negotiationi, quæ libertas pretio æstimabilis est, neque tenetur gratis eam spem, & potestatem à se abdicare. Sed hæc opinio non placet Patri Verricelli in *qq. mor. tract. 3. quæst. 11. sect. 1. num. 7.* Primò, quia est contra omnes, nam communiter Doctores requirunt, probandum esse, mercatorem habuisse paratas merces, quas emere potuisset; alij requirunt probandum esse se solitum negotiatori, alij quod pecuniam destinauerat negotiationi. Vnde Rota Genuensis *decis. 139.* rectè ait, quod de remoto interesse nulla habenda est ratio. Secundò, quia sequeretur, quod semper mutuans posset ratione lucri cessantis aliquid exigere ultra sortem, nam semper se priuat potestate negotiandi, & deliberandi, quod est aperire viam vsutis; peto enim cur potest exigere lucrum cessans, quando anceps est an negotietur, & non etiam, quando omnino deliberauit non negotiari; etenim in utroque casu se priuat potestate deliberandi, cum potuisset mutare voluntatem, & negotiari: ergo, vel in utroque casu, vel in neutro potest pro ea potestate, qua se priuat, aliquid ultra sortem exigere. Tertio, quia ea spes lucri posita ea in deliberatione adeo tenuis est, vt non sit eius consideratio habenda.

Quartò, quia causa cessationis lucri non est mutuum, sed indeliberatio negotiandi, ideo enim mutuatus sum, quia non deliberaueram negotiari, fortè non fuisset mutuatus. Hæc omnia Verricelli. Sed adhuc puto opinionem Cardinalis Lugo suam non carere probabilitate.

Sed ponam hinc causam de quo his diebus interrogatus

rogatus, fui, an mutuarius debens soluere decem pro mutuo, possit dare alteri mutuo mediam partem pro quinque, v.g. Caius sumpsit mutuo à Titio ducentos aureos, cum pacto, vt solueret viginti ultra sortem ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, an in tali casu possit Titius postea dare mutuo centum aureos Sempronio, vt soluat decem ultra sortem. Ratio dubitandi pro affirmatiua parte est, quia hic per huiusmodi vsuram non exigit nisi compensationem damni, quod ipse ratione mutui passus est: vnde sicut exigere potest compensationem damni, cui ratione moræ causam dedit mutuarius, ita & compensationem damni, quod ratione mutui passus est mutuator. Sed negatiue respondet Ioannes Pontius in *cur. Theol. disp. 55. q. 4. concl. 1. num. 14.* vbi sic ait, Quæritur an qui accepit mutuum cum pacto soluendi propterea decem ultra sortem, possit mutuare alij mediam partem cum pacto, vt soluat quinque ex illis decem.

Respondeo, quod non, nisi ratione huius mutui ipsemet sit damnus correspondens passurus, nihil enim potest petere ratione damni iam incursum ratione obligationis, quam habet soluendi decem. Ita Pontius, & rectè quidem, nam damnus in conscientia soluendum debet incurri ratione mutui præcisè. Et hanc sententiam ex alijs rationibus cum multis Doctoribus tenet Castrus Palaus *1. 7. tr. 32. disp. 4. punct. 12. n. 2.* & Amicus in *cur. Theol. 1. 5. d. 20. sect. 7. nu. 101.* Sed alij negatiuam sententiam probabilem esse existimant, dicunt igitur probabiliter, quod si mutuum sub vsuris accepisses, & alius tertius peteret à te mutuum, posses mutuum à te acceptum in ipsum transfere, quia non mutuas sub vsuris, sed obligationem, quam habes reddendi mutuum sub vsuris in alteram consentientem deriuas. Deinde esto censens mutuator, potes mutuatarium cogere vt vsuras soluat, nec ex mutuacione detrimentum patiaris soluendo vsuras sorte alienata, sic Angel. *ver. vsura 1. n. 22.* Siluest. *eodem q. 20.* Emanuel Sà *verb. mutuum in fin. Molin. disput. 314 circa finem.* Et Lessius *de iust. l. 2. c. 20. dub. 10. in fin.* Ego primæ sententiæ adhareo.

Et tandem hic nota id, quod alibi obseruavi, quod si quis fecit contractum vsurarium bona fide, credens esse iustum, si postea cognoscat fuisse illicitum; potest tantum retinere, quantum acquisiisset per contractum licitum, & ita præter alios à me adductos, tenet me citato Verricelli *in 99. mor. tr. 3. q. 11. sect. 2. num. 18.* licet etiam probabiliter alij contrarium asserant, quos sequitur Baunius in *Theol. mor. 1. 3. l. 2. qu. 8.* Etiam pro praxi obserua, quod licet si mutues centum vt mutuarius partem in mercibus recipiat, sit illicitum, & vsura, quia obligas ad emptionem sibi non necessariam; Potes tamen in effectu id ipsum præstare, si petenti mutuum nolis concedere, offeras tamen merces, quas mutuarius, vt pecuniam, qua indiget, habeat, emit, tamen postmodum eas distrahetur sit: nam si merces iusto pretio vendas, nullam emptori irrogas iniuriam. Quod verò ipse viliori pretio eas distrahat, sibi, suæque necessitati imputet, non tibi, qui in ea venditione non astrinxisti emptorem ad sic vendendum. Et ita ex Molina, & Salas, docet nouissimè Castrus Palaus *1. 7. tractat. 32. disput. 4. punct. 12. num. 4.*

An sit vsura, velle, mutuarius initio mutui soluat lucrum occasione mutui.

R E S O L V T. XXV.

SEcluso scandalo negatiue respondet Baunius in *Theol. mor. 1. 3. lib. 2. q. 22.* Primò, quia est tempus quidpiam vsuræ extrinsecum, ergo ab eo lucri cessantis solutio non trahit vsuræ maculam, ac vitium.

Secundò, simul ac aliquid est debitum creditori, illud soluere non est malum, at est mutuanti lucrum cessans illicò debitum, ac fit mutuum; solui ergo tum poterit, si erit mutuatario commodum.

Minor probatur. Est iam tum à principio mutui lucrum cessans debitum, si actualis concessio eius sit actu causa, eaque à futuro independens tempore, at id accidit, cum ex rei suæ priuatione, ac carentia, obtinere mutuanti quæstum non liceat, quem si pecunia ad commercia, quæ hominum sunt generi fructuosa, ei vti sua licuisset, certò consecutus esset.

Obiicies, aucupari lucrum ex mutuo vsura est: facit id, quod cum mutuo damna sua sic æstimat, vt tam ea, quam luctum quod sibi occasione mutui cessare ait initio contractus solui velit, fac enim cum mille dare mutuos, in centenos autem singulos decem ei pro cessante lucro tribui, centum pro mille recipiet, quos si alteri quoque mutuo dari placet, octo aut decem ex eo mutuo refert, erit ergo illi mutuum vtile, ergo, & vsurarium, cum sit eiusmodi vtilitas fructus mutui.

Respondend. primò, dici id per æquè posse de pretio quod responderet cessanti lucro siue detur contractus initio, siue aliquanto post illum factum temporis interuallo, quare quod de eo respondebunt aduersarij, cum datur progressu temporis, aut vna cum restitutione accepti mutui, nos de eo quod datur initio dicturi sumus.

Deinde respondendum, summam illam, quæ centum mutuanti traditur, vt octo, aut decem, non peti vt mutui, sed occasione lucri cessantis. Hæc omnia Baunius.

Sed hæc opinio mihi non placet, & singularis contra communem Doctorum videtur, nam vt ex Molina, Lessio, Rebellio, & Salas docet Castrus Palaus *1. 7. tr. 32. disp. 4. punct. 8. num. 9.* Lucrum cessans non debet statim, cum mutuum recipitur, tradi, quia aliàs ea parte qua illud lucrum accipis non tibi lucrum cessaret. Si enim mutuas centum, & occasione lucri cessantis exigis triginta, nequis ea triginta statim accipere, nisi detrahas de lucro, aliàs non tibi cessaret lucrum ex mille, sed ex 970.

Hanc etiam sententiam tenet Amicus in *cur. Theol. 1. 5. disp. 20. sect. 8. num. 123.* Vnde Magister Serra in *2. 2. D. Thom. q. 78. art. 2. dub. 2.* sic ait, Requiritur, vt lucri cessantis compensatio non exigatur statim dato mutuo, sed conuenienti interuallo. Cuius ratio est: nam si compensatio lucri cessantis ex mutuo centum ducatorum, sint decem ducati, mutuans qui statim decem exigit, reuera non mutat nisi nonaginta, pro lucro autem cessante ex 90. exigere decem sicut ex lucro cessante ex 100. iniquum est. Si lucrum cessans non esset soluendum ex pecunia mutuata cum interesse lucri cessantis, sed vel ex alia mutuo accepta sine interesse, vel ex frumento

frumento, aut vino quod habet mutuarius, ait Diana 1. p. 11. *miscell. ref. 50.* cum aliis posse mutuantem statim eius compensationem exigere: nam tunc prædicta ratio non procederet. Ita Serra. Et hoc vltimum quod ex me adducit concedit etiam Castus Palus *ubi supr.* ex Rebellio, & Salas; Et in hoc tantum casu opinionem Bannij admitto, secus autem tanquam singularem reicio.

Non etiam, quod vt lucrum cessans sit licitum, præter dictam conditionem, quod non statim cum mutuo recipiatur, requiruntur aliæ duæ, Prima est, vt lucrum cesset ex mutuo, quod contingit, quando quis mutuat pecuniam quam parauerat ad negotiandum. Si non habet aliam pecuniam conueniunt omnes posse de interesse lucri cessantis pacisci, & illud exigere. Idem est si aliam haberet, illam tamen destinasse ad fortuitas necessitates, vt ait Nauarrus *cap. 17. numer. 2 12.* si haberet tantam, vt magna pars eius superflua, & otiosa esset, quidam dicunt non posse tuta conscientia quærere lucrum cessans. Alij illud posse exigere affirmant: nam mutuat quam negotiationi destinatam habet, & non tenetur illam extrahere, nec ex alia mutuate.

Secunda est, vt mutuans non exigat totum, & integrum lucrum, quod sperat. Colligitur hæc ex D. Thoma *hic ad 1. & supr. qu. 62. art. 4. in corp. & ad 2.* Eiusque ratio est, quia illud lucrum est in potentia, & potest pluribus modis impediri, ergo non potest exigi totum, & ex æquo; nam quod est in potentia minus valet, quam quod est actu; Palus cum aliis penes ipsum & Magister Serra.

Sed cum dictum sit, quod mutuans non debet exigere integrum lucrum, quod probabiliter sperat, seu quanti spes illius æstimatur detracto illius consecutionis periculo, & deductis expensis, difficultas est quantum verò exigi possit. Magister Serra *ubi supr.* me citato hanc regulam statuit, vt qui mutuat tantum remittat de lucro separato, quantum ipse daret alteri ob contractum assicuracionis, id est quantum dare illi, qui ipsum securum redderet de toto lucro sperato, in se ipsum suscipiens totum periculum. Intelligenda est autem hæc conditio, quando lucrum, ita deducitur in pactum vt pro eo aliquid determinatum sit accipiendum: nam si pactum sit, vt mutuarius teneatur soluere pro interesse quantum euentus declarauerit lucri esse futurum, expectato euentu aliorum negotiorum eodem tempore; & loco totum lucrum deductis deducendis poterit mutuans exigere. Sed an ex lucro certo, vel probabiliter sperato, teneatur mutuans deducere laborem quem in eo comparando apponeret, Siluest. *ver. usura 1. qu. 19.* Angel. *qu. 16.* Veg. *cas. 26.* Ioannes Medina *q. 3. de usur.* Tolet. *l. 5. c. 83.* Lopez *2. par. instruct. c. 62.* Petrus Nauarra *3. de rest. cap. 2. dub. 8.* & alij, eò quod labore non deducto vi mutui accipis excusationem laboris, quæ pretio æstimabilis est.

At meritò contrarium docuerunt Molina *disp. 3 16.* Lessius *l. 2. c. 20. dub. 13. numer. 98.* Rebellius *p. 2. lib. 8. qu. 6. numer. 3.* & alij penes Salas *tract. de usur. dub. 20. numer. 9.* Nam estò laboris cessatio pretio æstimari possit, id verum est cum eam venalem facis, secus cum ex ipso mutuo nascitur, aliàs libenter laborem subiturus. Eaque de causa cogens ad mutuandum, vel mutuum non soluens præfixo termino, lucrum cessans soluere tenetur non compensato labore, qui in eo comparando intercedere potest. Si enim hic labor compensandus esset, cum plerumque lucro acquirendo æquiualeat, vt con-

tingit in agricolis, & mercatoribus, raro occasione lucri cessantis aliquid recipi posset.

An fructus ex pignore perceptos teneatur mutuator in sortem computare.

RESOLVT. XXVI.

Respondeo affirmatiuè, & idè si pignus sit datum creditori tantummodo in securitatem debitorum, tenetur creditor fructus ex eo perceptos in diminutionem sortis inferre, nisi ratione lucri cessantis, damni emergentis vel alterius iusti tituli, ex pacto eos sibi possit referuare. Ita communiter DD. Rebell. *libro 8. questio. 11.* Reginald. *libro 25. n. 204.* Mol. *disput. 320.* Med. *quest. 2. de usuris,* Salas, *dub. 28.* Salon. *2. 2. questio. 78. art. 2. controuerf. 124.* Arrag. *ibidem,* & docet expressè Alexander III. *in capite 1. & 2. de usur.* Limitat hoc Sotus *de iust. quest. 1. art. 2. ad finem,* quem sequitur Sà *verb. pignus numer. 9.* ne procedat in creditore percipientè fructus modicos ex pignore, quod dominus colere non intendebat, quia illius fructus industriæ colentis adiudicandi sunt. Sed meritò hanc restrictionem reprobat Nauarr. *cap. 17. numero 216.* Molina *disputat. 320. post inir.* Rebell. *2. par. de iust. libro 8. questio. 11. numero 2.* Lessius *libro 2. capite 20. dub. 16. numero 137.* Salas *de usur. dub. 28. num. 5.* eò quod res suo domino fructificare debeat, ac proinde nisi censeantur liberaliter donati, præsumendi sunt (inquit Salas *num. 8.*) domino pignoris pertinere deductis expensis.

Quinimò non solum domino pignoris competunt fructus ex pignore collecti deductis expensis, sed etiam fructus, quos ex culpa lata, & leui, colligere omittit.

Cæterum si illud quod in pignus offertur nolit creditor in pignus accipere, sed in emptum cum pacto de retrouendendo fructus intermedij temporis perceptos, non tenebitur computare in sortem, quia percipit fructus rei cuius dominium habet. Sicuti obseruant Molina *dicta disp. 320. circa finem;* Lessius *l. 2. c. 20. dub. 16. nu. 137.* Salas *dub. 28. numero 5.* Quod intelligendum est cum in gratiam venditoris hoc pactum institutum est, aliàs si emptor conueniret, vt post aliquod tempus venditor rem emptam reciperet, neque fructus perceptos deduceret, usuram palliatam committeret, quia illa non tam esset venditio, quam pignoratior, vt aduertit Salas *loco citato.*

Stat igitur communis conclusio, fructus pignoris esse in sortem principem computandos; verum excipiuntur ex hac regula duo casus. Primò quando emphyteuta rem emphyteuticam, vel feudatarius feudum oppignorat domino directo: tunc enim fructus non computantur in sortem, sed cedunt domino directo, integra manente ipsius sorte principali, modò nullum eo tempore dominus directus exigat à feudatario, vel emphyteuta seruitium aut pensionem: ita definit innocentius III. *c. 1. de feudis.* At difficultas est quo titulo possit mutuator in tali casu fructus feudi, vel rei emphyteuticæ sibi in pignus creditæ sine usura percipere, & in sortem non computare. Molina *disput. 323.* post aliorum multas allatas rationes; hanc ipse ex maiore, Gab. & Almaino affert, & sequitur huiusmodi fructus accipi vi contractus feudalis & emphyteutici, qui sub hac conditione fuerunt à principio initi, vt quotiescumque feudum ipsum, vel res emphytea

emphyteutica rediret ad dominum directum, rediret simul cum dominio vtili. Quod autem hac conditione à principio instituti sunt, constat ex prædicta consuetudine.

Secundus casus exceptiuus à regula generali est, fructus, qui percipiuntur ex pignore tradito Genero pro dote nondum soluta *leg. Syluus 2.2. q.78.art.2.in resp.ad 6.* nam neque sibi computantur in sortem, vt statuit idem Pontifex *cap. salubriter de usuris*, his verbis: sanè generum ad fructus possessionem, quæ sibi à focero sunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in sortem non credimus compellendum. Rationem reddit, cum frequenter, inquit, dotis fructus non sufficiunt ad onera matrimonij supportanda. Ex qua ratione infert Glossa, non posse generum huiusmodi fructus ante contractum matrimonium percipere: quia cum illi concedantur ad onera matrimonij toleranda ante contractum matrimonium extra sortem percipi non possunt.

Et de omnibus superius dictis præter Doctores citatos vide Ioannem Vvigers *de iust. tract. 3. cap. 6. dub. 13. & 14.* nec non Baunium *in theol. mor. tom. 3. libro 2. quest. 35. 36. & 37.* doctum, & acutum Petrum Vvadingum ex Societate Iesu *tract. de contr. disp. 6. dub. 10. §. 2. cum seqq.* Qui etiam ponit in §. 5. casum nimis practicabilem, ait enim Princeps supremus siue tempore belli siue in alia Reipublicæ necessitate, accipit à subditis magnam pecuniæ summam, & interim dum differt solutionem dat in pignus ciuitatem, vel dominium fructiferum. Nobiles illi, qui talia pignora accipiunt, non solent in sortem computare fructus, quos ex pignore accipiunt. Quæritur an hoc licitè fiat.

Et respondet, posse honestari illam praxim aliquot titulis, primum suggerit Caietanus 2.2. *qu. 75. art. 2. ad sextum*, vt non accipiant in pignus, sed emant cum pacto retrovendendi, sine obligando se, quod iterum vendent Principi, qui dedit, quando pretium numerabit, & in tali casu, cum fiant domini rei traditæ per veram emptionem, percipiunt fructus ex re sua, & non amplius aliena, proindeque non computant eos in sortem, & hic titulus fortè in praxi seruetur, etiamsi contrahentibus non ita explicitè in mentem veniat. Secundus est, contractus censualis redimibilis ex parte venditoris, vt supra meminimus, v. g. vt possit Princeps, qui vendit censum mutuatori, se exsoluere soluendo capite, interim tamen dum non refundit, dat pignus, ex quo creditor possit soluere sibi quotannis interesse ordinarium sex incensum. Sed hic titulus non sufficit ad excusandam praxim, quia proptiè dicti pignoris subiecti censui creditor non est dominus, sed dominium manet penes debitorem. Videmus autem vbique, penè eos qui accipiunt à Rege dominia, vel Ciuitates in pignus, suo non Regis nomine illa administrare, & effici veros dominos, donec soluatursors debita, admiscenda proinde est translatio dominio vtilis, vt ipse creditor ex dominio illo tanquam ex re sua fructus percipiat, & propterea hæc valde impropiè vocantur pignora, & videntur donationem in diem habere coniunctam, vel ad certum, vel incertum tempus, scilicet donec certa summa pecuniæ tibi refundetur à domino, & potest benè donatio talis præsumi facta à supremis principibus subditis de se benè meritis.

Nota tamen ex Salas *dub. 28. de usur.* si princeps suam mentem explicet, quod nempe nolit, aut fructus donate patrimonialium honorum, & domi-

nium totum vtile transferre in creditorem, & tantum velit ei dare iurisdictionem in territorium, vel Ciuitatem, & transferre in eam curam gubernandi subditos tunc percipere omnes fructus iurisdictionis, & vectigalia, quæ Principi dari solebant, quia talia dantur Principi tanquam stipendium laborum, quos suscipit in subditis gubernandis, & tuendis, cum ergo illa cura sit in alium translata, meritò stipendia percipit, & cum principes supremi raro habeant bona patrimonialia quorum sint particulares domini, sequitur ordinariè creditores non teneri computare in sortem fructus, quando tota iurisdictione in ipsos est translata. Et hæc omnia docet Vvadingus *ubi supra*, quæ valde notanda sunt, nam talis casus à paucis pertractatur, & in praxi frequenter solet accidere.

An pro fructu sibi competenti possit Sacerdos accipere aliud stipendium promissa dicenda.

RESOLVT. XXVII.

NOuissimè affirmatiuè responderet Pater Thomas Hurtadus 1.1. *tract. 2. disput. 4. resol. 171. cum sequen.* & ex eadem Religione Pater Remigius *in summa tractat. 5. disput. 4. §. 7. num. 2.* *ubi sic ait,* El fruto de las misas es de tres modqs; El primero es el fruto general, y es el que la Iglesia aplica à todos los fieles viuos y difuntos: El segundo es el fruto medio, y es el que responde à aquellos por quienes se ofrece la Misa: El tercero es special, que responde al Sacerdote, como ministro publico.

Conforme esta doctrina enseñan, que no obstante el decreto, puedo el Sacerdote pobre recibir por vna Misa mas estipendios ofreciendo por el vno el fruto medio, y por el otro el valor que corresponde al Sacerdote, porque es de la misma calidad que el fruto medio; y como dixe el Padre Leandro de mayor satisfacion: Quia Sacerdos celebrans dixe proximior est sacrificio omni alio pro quo medium fructum applicat. Ita ille; qui vt vides hanc sententiam tanquam probabilem admittit, & illam Pater Hurtadus asserit non paruum solatium asserre pauperibus Religiosis, & aliis.

Sed ego puto prorius nec à Religiosis, vel aliis illam minimè in praxi deducendam esse, & præter Eminentissimum Lugo, & alios Doctores, quos alibi adduxi, nouissimè negatiuam sententiam tenet Ioannes de Soria *in epilogo summarum p. 2. tr. 1. sect. 5. disp. 2. §. circa stipendium*, *ubi sic ait;* Potest etiam partem sacrificij sibi conuenientem alteri applicare, non tamen tanquam pro integro sacrificio, sed vt pro vna tertia, sed contrarium nunc omnino tenendum propter decreta Urbani Octau. Idem etiam docet me citato Pater Franciscus Lugo *de Sacram. l. 5. cap. 12. quæ. 4. numer. 32.* & ex eadem Societate nominatim contra Hurtadum Doctissimum Bardi *in Selectis l. 10. quest. 12. numer. 6. cum sequenti.* Itaque etiam secluso decreto Urbani Octau. i, puto contrariam sententiam non esse sustinendam, nam incertum, & controuersum est apud Doctores, num valor iste personalis possit alteri applicari, & ideo est contra iustitiam pro certo stipendio dare aliquod incertum, nihil de tali incertitudine manifestando danti eleemosynam, nam si ei aperiretur velle pro stipendio accepto, solum applicare valorem hunc personale,

nalem, proculdubio nemo esset adeo insanus, ut vellet eleemosynam erogare pro re adeo dubia.

Probat secundò conclusio, quia incertum est, an valor iste personalis etiam triplicatus, adæquet valorem vnus integræ Missæ, pro qua celebranda datur integrum stipendium, & quamuis Marchinus *loc. cit.* dicat, valorem hunc esse æqualem valori medio, hoc tamen, vel non probat, vel inefficaciter probat diuinando. Sed dato, & non concessio, esse veram contrariam sententiam spectando rem ipsam secundum se, nihilominus post decretum Sacræ Congregationis sustineri non potest: nam in primo Paragrapho Sacra Congregatio prohibet ne accipiantur plura stipendia pro iisdem Missis celebrandis, quæcumque exigua sit eleemosyna, siue etiam Sacerdos acceperit ab vna, siue à pluribus personis, & declarat accipientem non satisfacere suæ obligationi, peccare mortaliter, & ad restitutionem teneri; ex hoc decreto duo colligo, quæ confirmant vtramque conclusionem superius à me positam. Primò enim prohibet Pontifex pluralitatem stipendiorum pro eadem Missa; & ideo prohibitio ista confirmat secundam conclusionem, per quam dixi post publicationem huius decreti sustineri non posse priorum sententiam: neque valet dicere per hoc decretum prohiberi: ne idem Sacrum pro multis celebretur, pro quibus ratione stipendij ex iustitia teneretur Sacerdos Missam applicare; non autem prohiberi quin valor personalis alteri applicetur; & ab eodem aliud stipendium recipiatur: non valet inquam hoc dicere, tum quia dubium est num talis valor possit in alium transferri: ut supradictum est, tum etiam quia si posset transferri, & id esset licitum, Pontifex non prohibuisset absolutè pluralitatem stipendiorum pro eodem Sacro, sed declarare debuisset sumi non posse pro applicatione eiusdem valoris siue mediij, siue specialissimi, aut personalis: sed cum absolutè prohibeat pro eadem Missa pluralitatem stipendiorum, intelligi debet, quod prohibitio feratur in Missa secundum omnem valorem, quem continet, & alteri applicari potest. Et hæc omnia docet Bardi, & Lugo *locis citatis*.

Dico igitur sententiam Hurtadi, & aliorum esse refellendam, nec in praxi deducendam, quia iuste non potest accipi pro re, vel actione dubia pretium, vel stipendium certum, sed quamuis sit probabile competere celebranti talem fructum specialissimum, & hunc aliis applicari posse, tamen vtrumque dubium est, cum à multis probabiliter negetur. Incerta simul est quantitas talis fructus, an scilicet adæquet fructuum medium. Non ergo potest certum stipendium, accipi pro applicatione fructus ita dubij. Vnde soluuntur argumenta contrariæ sententiæ, quæ hinc Romæ ab omnibus Ministris huius Curie detestatur, & meritò quidem. Et idè infert Bardi *ubi supra*, à Sacerdote refarciendum damnum illatum iis à quibus plures eleemosynas recepit pro iisdem Missis, & hoc, vel restituendo excessum supra legitimum stipendium, vel celebrando alias Missas, etiam applicando personis illis, à quibus plura accepit stipendia pro quantitate stipendiorum, neque dicto Sacerdoti suffragatur bona fides, quia nolo eum teneri solùm ratione rei acceptæ iam consumptæ, secundum quam forsitan non est factus ditor, sed volo illum teneri ratione contractus innominati, do ut facias, hoc est, do eleemosynam, ut pro illa facias Sacrum: bo-

na autem fides non tollit obligationem illam, quæ reperitur inter contrahentes, ut omnes fatentur.

Hanc verò quæstionem hinc pertractare iterum volui, ne Lectores nixi auctoritate amicissimi Patris Bardi, vel Patris Hurtadi, me pro affirmatiua sententia in posterum adducant, ut ipsi non bene fecerunt, nam licet ego olim in illam inclinauerim, tamen postea, ut optimè obsetuat Pater Lugo, *ubi supra*, negatiuam sententiam mordicus docui *in p. 5. tract. 14. resolut. 45. & part. 6. tract. 6. resolut. 8.* nec enim pudet in meis operibus dissentire ab aliqua sententia quam docueram, exemplo D. Augustini, & omnium Magistri D. Thomæ; idem fecit Sanchez retractando se, & mutando plures sententias in summa, quas de matrimonio docuerat. Idem fecit Rodriquez, Portel, ipse Suarez, & Vasquez.

Rectè itaque ex eadem Societate Pater Franciscus Amicus, qui inter Theologos ætatis nostræ prima subsellia obtinuit, sic asserit *in curs. Theol. tom. 7. disp. 33. sect. 12. n. 385*. Hoc tamen constanter, an fideliter pronuncio, me nunquam affectu impugnandi, sed studio inquirendi veritatem, & Authores legisse, & sententias examinasse, quo fit, ut non semel, vel ex assidua Doctorum lectione, vel ex publica, & frequenti disputantium concertatione, vel ex diuturna, ac sedula mentis commentatione, quasi è tenebris oborta luce eandem sententiam, quam semel, ut veram statuimus, bis, aut ter mutauerimus, eligentes potius mutabiles videri, quam cum præiudicio agnitæ veritatis pertinaces haberi. Ita ille, & ego.

Nota hinc obiter, quod Sacerdos, qui teneretur in aliqua Ecclesia celebrare pro cultu illius, vel commoditate populi tantum absque obligatione applicandi sacrificium, non potest pro illius applicatione aliud stipendium accipere; sed contrarium non est improbabile etiam post decreta Urbani Octauij; Ita Soria, *ubi supra*, & alij.

Item, quia iuxta probabilem sententiam, quam amplectuntur Angelus, Siluester, Nauarrus, quos sequitur Lessius *lib. 2. cap. 12. num. 71. Nauarra lib. 3. capite 1. num. 375. Filliucius tract. 22. num. 143.* licet etiam probabiliter in valde graui Sacerdotis necessitate, cui nequeat aliter occurrere, plura stipendia iusta vnus Missæ recipere pro sufficiente vitæ clericalis sustentatione. Nec decreta Cardinalium anni 1625. loquuntur in hoc casu, cum non intendant iuri naturali derogari. Ita Pater Lugo *ubi supra numer. 688.* Sed in hoc ego puto procedendum esse cum magna cautela, ne Sacerdos putet se esse in graui necessitate, in qua non est, nec aliter huic necessitati occurrere posse, nisi sumendo duplicatum stipendium, ideo in facti contingentia omnia bene perpendat, & cum viris Doctis, & pijs statum suum consulat. Alibi etiam à nobis dictum est, quod qui pluribus debet Missam non ex stipendio accepto, sed ex liberali promissione, potest vnica Missa pluribus satisfacere, quod nouissimè docet Ioannes Soria *loco citato*, nec hoc prohibitum esse in decretis Urbani, quæ solùm loquuntur, quando missa debetur ex iustitia multis ratione multiplicis stipendij recepti, Vide Thomam Hurtadum *ubi supra numero 178. cum sequ.* & tandem sic ait; Decretum autem, consuetudo, aut lex solùm prohibet eandem missam dicere pro multis, pro quibus ex iustitia teneretur offerre ratione stipendij accepti, hæc enim lex solùm taxat pro missis dicendis stipendium: non verò prohibet quòd offeratur pro aliis

ex promissione, liberalitate, & misericordia. Quare opinio Thomistarum de infinitate valoris sacrificij missæ, non solum theoreticè, & speculatiuè est vera, sed etiam practicè quantum ad obligationem pro aliis multis, dummodo non sit ex accepto stipendio. Quare maximè fauorabilis est animabus Purgatorij, pro quibus ex æquo potest offerri, ac pro illo, qui stipem donat; & potest contingere, quod in illo pro quo offertur ex gratitudine maiorem fructum causet, quàm in alio, qui stipendium dedit, quia in illo maior est deuotio, iuxta cuius mensuram causatur fructus satisfactionis. Ita Hurtadus.

Hinc sequitur, quod si in aliqua Religione est consuetudo, vel statutum, quod ex beneuolentia vel gratitudine erga amicos fundatoris, protectoris, benefactoris necessitatum communium Regni, Ciuitatis, aut Communitatis dicantur aliquot Missæ: potest nihilominus Sacerdos stipendium accipere ab alio, & illi applicare sacrificium.

Vnde Remigius *vbi supr. n. 3.* dicit, Et tam bien muy prouable, que los Religiosos que estan obligados por la Regla y constituciones de la Orden, dezir Missa por los difuntos della, pueden ofrecer la Missa por otro de quien han recibido estipendio.

Nota etiam hîc, quòd peccat mortaliter Sacerdos, qui nimium differt dicere Missam pro eo, à quo accepit stipendium; tempus notabile, ego alibi cum multis Doctoribus existimaui esse spatium ultra mensem, Leander existimat spatium ultra tres, vt magis latè loquitur Hurtadus *vbi supr. ref. 18. n. 203.* puto tamen hanc materiam non esse ampliandam, sed potius restringendam: nam si huiusmodi Missæ dici iubeantur causa impetrationis, vt puta pro aliqua necessitate, notabiliter dilatæ damnum spirituale, vel temporale importare possunt; si verò ratione satisfactionis, præcipuè animarum Purgatorij, tunc etiam plana est iniquitas, cum eas acerbissimis doloribus cruciatas debito à se suffragio differat liberare. Et Marchinus putat quòd Sacerdos tenetur restituere eleemosynam acceptam si Missa celebranda erat pro beneficio aliquo temporali impetrando, & ob culpabilem eius moram, vel nullo modo, vel segnius est impetratum, violatio enim iustitiæ obligationem parit restituendi. Sed huic sententiæ non adhæret Pater Hurtadus *loco citato num. 188.*

Et tandem nota, quod aliqui, quos citat & sequitur noster Alphonsus de Leone *quest. 7. sect. 10. & quest. 8. sect. 16. de Capellanis*, asserunt debere Sacerdotem sigillatim, ac distinctè dicere singulas Missas pro singulis, qui petierunt illas, At Bonacina *de Sacram. disput. 4. quest. ult. punct. 7. §. 3. numer. 2.* & Auerfa *de Sacram. Euchar. questio. 11. sect. 17. §. admittunt*, posse Missas applicare coniunctim, & inconfuso. Si nimirum Sacerdos qui recepit à quatuor personis quatuor stipendia dicat totidem Missas pro cunctis, ita vt singulæ pro rata profint omnibus; dum omnes Missæ dicantur intra latitudinem temporis concessi. Ego autem existimo hanc secundam sententiam in rigore sufficere, prima tamen magis mihi placet, & eius modus accommodatior, & vtilior est.

Quidam Conuersus, seu Laicus Religiosus sumpsit tempore Paschali Eucharistiam à Sacerdote suæ Religionis, simul cum ipso commorante in viridario eiusdem Religionis, quaesierunt an satisfecerit præcepto annuæ Communionis.

RESOLVT. XXVIII.

Respondi negatiuè, si ex probabilibus rationibus non scirent Prælatum in hoc consentire, & hanc opinionem nouissimè inuenio docere nostrum Patrem Pasqualigum *in theol. tom. 2. disp. 118. sect. 7. num. 31.* vbi sic asserit; Colligitur, Regulares qui communicant more Laico teneri, vt adimpleant præceptum Paschalis communionis, illas sumere de manu proprii Prælati, cum ipse sit proprius Sacerdos ipsorum, & quamuis iuxta Constitutionem Clement. Octaui deputer plures Confessarios; qui audiant confessiones suorum subditorum, non tamen ipsis censeatur concessa facultas administrandi Eucharistiam, cum hæc sit diuersa ab ipsa; nec adsit illa necessitas, quod talis facultas aliis deputeretur, sicut adest de facultate audiendi confessiones. Nec facultas quam habent ex priuilegio administrandi Eucharistiam suffragatur, quia est concessa solum in ordine ad sæculares. Ita ille.

Nota hîc obiter, quod etiam alibi adnotauimus, stantibus priuilegiis posse hodie laicos seruitentes intra monasterium Religionis, satisfacere præcepto annuæ communionis, si sumant Eucharistiam ab illis. Imò absolutè non desunt qui doceant eam obligationem adeundi Parochum, restringendam esse ad eos, qui non degunt intra Monasterium. Nam degentes in loco exempto à cura Parochorum, videntur licitè posse communionem sumere in iis locis, in quibus degunt; tum quia sicut ibi possunt sepeliri in consultis Parochis, ita etiam videntur ibi posse Sacramenta sumere, vt colligit Bonacina supra ex iis, quæ docet Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 23. num. 12.* & docet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 10. dub. 7. numero 173.* Vnde Remigius *in pract. confess. tract. 3. cap. 3. §. 1. num. 5.* sic ait, Los peregrinos, que passan de camino sin tener domicilio: y los jornaleros que se alquilan por algun tiempo, y no han tomado vezindad en el lugar en que se hallan, ni tienen intento de morae alli la mayor parte del año, cumplen con el precepto comulgando en la Iglesias de los Religiosos: tambien los criados de la Religion, que viuen dentro della con sugesion à los Prelados, porque en esto no se haze iniuria à los Parrocos, en cuyo fauor se hizo à quella limitacion del dia de Pascua; Ita ille; qui adde Ioannem de Soria *in Epilog. summ. part. 2. tract. 2. sect. prima, disputat. 7. §. circa ministrum*, vbi sic asserit: Regulares possunt Eucharistiam administrare illis, qui nullum domicilium habent. Item operariis, qui conuentionem faciunt per aliquod tempus ad laborandum in conuentu, & parochia carent. Item possunt administrare hoc Sacramentum cum Sacramento extremæ Vnctionis seruis, & famulis conuentus: & idem est dicendum de seruo, & famulo non soluto, qui extra clausuram de nocte cum muliere sua pernoctat, si infirmitatem patiat in ipso cœnobio, quos in suis Ecclesiis possunt sepelire quando sepulturam non elegerint.

Sed difficultas est an sæculares communicantes tempore Paschatis in Ecclesia Cathedrali, satisfaciant præcepto? Et negatiuè responderet Dicastill. *ubi supra num. 170.* & alij, quos alibi adduxit, & nunc adhæret Pasqual. *ubi supra numero 3.* Cùm enim Episcopus resideat in Ecclesia Cathedrali, & sit vniuersalis pastor totius Diœcesis, potens omnibus immediatè ministrare Sacramenta, Cathedralis quoque est Ecclesia vniuersalis propria omnium, & ideo possunt omnes ad ipsam concurrere pro recipienda Paschali communione, nam censetur recipere à proprio pastore, cùm nomine Episcopi Sacramenta in ipsa ministrentur. Idem etiam docet Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. libro 1. tract. 9. de Euchar. num. 11.* Et idèd supposita consuetudine, vt mihi constanter aliqui asserunt adesse, dicendum est, Magistrum Capellanum Cathedralis Ecclesiæ Ciuitatis Panormi (dulcis patria mea) posse administrare omnia Sacramenta, etiam matrimonium aliis Parochianis alterius parochiæ, & hæc vt dixi stante consuetudine, quæ iurisdictionem præbet non habenti. Et ita in fauorem dicti Magistri Capellani latè probauit doctissimus, & amicissimus Pater Vincentius Tancredi Societatis Iesu in quodam voto, quod subscripserunt ex eadem Societate Pater Franciscus Bardi, & Pater Franciscus Tamburinus, Pater Auerfa ex Clericis Minoribus, Pater Magister Lezana Carmelitanus, & ego ipse.

Nota tamen hic obiter, quod Religiosi possunt ministrare Eucharistiam extra tempus, quo satisfaciendum sit præcepto de communionem in Paschate, & tempus sumendi viatici est extra controuersiam, quia habent adhuc à summis Pontificibus Privilegia, quod etiam possint dare viaticum, quando non potest expectari Parochus, aut consensus eius, est sententia communis, quia tum potest bene præsumi consensus Parochi. Sed talis præsumptio consensus ipsius non sufficit, vt detur communio Paschalis, quia facilè potest differri illa communio donec habeatur consensus expressus eius; & interea potest quis tùm ex deuotione communicare, & recipere fructum Sacramenti, cum animo communicandi ad satisfaciendum illi præcepto, quando aderit Parochus, & dederit consensum. Ita Ioannes Pontius *in curs. Theolog. disput. 44. questio. 12. concl. 2. num. 107.* Putat tamen Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 3. quest. 18.* & alij penes ipsum, quod pro communicandis Laicis tempore Paschali adimplendum præceptum sufficiat probabilis spes, aut præsumptio, quod Parochus approbabit postea id quod gestum fuerit.

Vide Fagundez *de præcepto Eccles. part. 3. libro 1. capite 4. numero 11.* & Trullench. *in decal. to. 1. lib. 3. capite 5. dub. 2. numero 10.* vbi firmat, quod tacita licentia, & rati habitio Parochi, etiam si sit de futuro, sufficit ad validè, & licitè ministrandam Sacram Eucharistiam, & extremam vniõionem, quæ non requirunt ad sui validitatem iurisdictionem; secus dicendum de confessione, & matrimonio. Idem etiam docet Martinus de San Ioseph *in mon. confess. to. 1. lib. 1. tract. 9. de Eucharist. n. 10.*

An præceptum annuæ communionis adimpleatur per sumptionem indignam Eucharistiæ?

RESOLVT. XXIX.

Affirmatiuæ sententiæ olim adhæsi, & me citato nouissimè tenet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 3. quest. 26.* & me citato Bassæus *verb. communio Sacra num. 14.* & me citato Caspensis *in curs. Theol. tom. 2. tract. 22. disp. 9. sect. 7. numero 74.* & me citato Gesualdus *in Theol. Moral. tom. 1. tract. 12. capite 4. numero 21.* & me citato Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. disputat. 10. dub. 9. numero 175.* & me citato Cardinalis Lugo *de Eucharist. disput. 16. sect. 4. numero 83.* & me citato Martinus de San Ioseph *in monit. confess. tom. 1. lib. 1. tractat. 9. de Eucharist. numero 14.* & me citato Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 10. quest. 3. num. 29.* quibus adde Castrum Palaum *tom. 4. tract. 21. punct. 15. num. 12.* Trullench. *de Sacrament. to. 1. lib. 3. cap. 5. numero 13.*

Verùm nouissimè Pater Pasqualigus *in Theol. to. 2. disp. 118. sect. 13. n. 66.* negatiuam sententiam tenet, quia præceptum Paschalis communionis quoad substantiam est diuinum. Ergo non impletur per indignam communionem. Antecedens probatur. Præceptum diuinum communionis extra articulum mortis est indeterminatum, & ab Ecclesia determinatum est, vt executioni mandetur in Paschate, itavt præceptum Paschalis communionis de Eucharistico non habeat nisi determinationem temporis pro exequendo diuino; Ergo quoad substantiam est diuinum. Consequentia probatur. Præceptum diuinum de comunione obligat ad communionem dignam, quia cadit etiam super actum internum. Ergo.

Dices, Ecclesiam determinasse præceptum diuinum quoad substantiam communionis, non quoad modum dignitatis, atque adeo determinasse extra, & vltra præceptum diuinum. contra. Determinauit præceptum diuinum quoad obligationem ipsius, itavt obligatio imposta à Christo, & relicta, vt determinaretur ad tempus Paschatis: ergo, cùm obligatio diuina sit non solùm de substantia communionis, sed etiam de modo sumendi dignè, includitur obligatio ista in præcepto Ecclesiæ, & determinatio Ecclesiæ non est vltra, & extra præceptum diuinum. Ita ille. Sed ego non recedo à sententia, quam docui, & quam esse communem nemo negabit, & ad argumenta Pasqualigi, & aliorum asserentium quod Ecclesia determinat præceptum diuinum. Sed diuinum non solùm obligat ad suscipiendum, sed ad dignè suscipiendum: ergo etiam Ecclesia.

Respondet vterq; Lugo, Dicastillus, & alij.

Dico igitur data maiori propositione argumenti, distingo minorem, præceptum diuinum affirmatiuum quo præcipitur accipere, nego minorem; præceptum diuinum negatiuum quo præcipitur non accipere indignè, concedo minorem; hoc autè præceptum non determinatur ab Ecclesia, quin semper, & omnes obligat, solùm determinat præceptum affirmatiuum communicandi, determinando tempus, hoc autem etiam, vt diuinum, solùm ipsam susceptionem mandat, quæ potest benè fieri; quod autem non fiat malè, per aliud præceptum negatiuum naturale diuinum prohibe-

tur. Quapropter si quis in articulo mortis indignè communicauit, & postea confiteatur, & doleat, non tenetur iterum communicare, quia præceptum affirmatiuum iam impleuit, quod tantum erat suscipiendi Eucharistiam. Responsiones ad alia argumenta videbis apud citatos auctores.

Ex his infert rectè Ochaguaia de Sacram. tr. 2. de Euchar. qu. 15. n. 6. cum aliis, qui indignè communicaret non incurteret pœnas, vel censuras Ecclesiasticas, quæ contra transgressores huius legis imponerentur, quia in rigore seruaret præceptum, & legem Ecclesiasticam. Sed hic oritur difficultas, an præuidens te impediendum esse à communione tempore Paschali, tenearis communionem præuenire? videns teneri, ne contingat ultra annum communionem differri. Et contra est, quia per illam anticipatam communionem non uideris satisfacere posse præcepto communicandi in Paschate. Aliàs si impedimentum non eueniret, ut considerata est, non esses obligatus tempore Paschali communicare, cum iam præcepto comunicandi in Paschate satisfeceris. Verum de hac quæstione alibi à nobis actum, nunc assero tanquam omnino veram, si post Dominicam Resurrectionis credis te impediendum esse à communione, obligari hebdomada sancta communicare, quia eo tempore opus præceptum plenè exequeris, sicut si hora decima cognoscis impediendum esse ab auditione missæ, teneris ante eam horam Missam audire, quia præcepto audiendi Missam eo tempore teneris.

Verùm ex his oritur dubium curiosum, an si alicubi (ut teste Remigio in pract. confess. tr. 3. cap. 3. §. 1. n. 3. & aliis est in tota Hispania) adsit priuilegium implendi præceptum annuæ communionis per totam quadragesimam, teneatur quis in illo tempore sumere Eucharistiam, si præuideat non posse illam sumere tempore Paschali? Affirmatiuè respondent aliqui, sed Patri Dicastillo de Sacram. 10. 1. tr. 4. disp. 10. dub. 6. num. 161. hoc non uidetur certum, & clarum, maximè si propriè loquendo non sit latum præceptum communicandi inter omnes illos dies, sed concessum priuilegium (ut fieri potest) quo quis eo ipso quod communicet intra quadragesimam, non teneatur in illis quindecim diebus communicare: aliud enim est, habere priuilegium, ut præceptum, quod nondum incipit vrgete, censeatur impletum pro illo tempore, in quo vrget per actum exhibitum ante illud tempus; aliud uero, extendere præceptum, ut vrgeat non solum in illo tempore, quo antea vrgebat, sed etiam in tempore antecedenti: quando enim solum priuilegium est, ut possit antecedenter impleri per actum exhibitum in tempore, quo nondum vrget non tenetur quis anticipare actum; etiam si præuideat per totum tempus, in quo vrget præceptum fore impeditum ad exhibendum talem actum. Quapropter si quis habeat (ut habent nonnulli) priuilegium anticipandi Horas Canon. ante tempus, in quo obligant, etiam si videat se fore legitime impediendum à recitatione Horarum toto tempore in quo vrget præceptum, non tenetur anticipare utendo suo priuilegio, quia nondum est tempus in quo vrget lex, & præceptum.

Hac ratione vsus, qui iam percrebuit, recitandi Horas Matutinas sequentis diei quasi ex priuilegio tacitè concessio hora quinta, idest audita quarta sub vesperum præcedentis diei; non censetur habere vim cogendi eum, qui uidet se impediendum toto sequenti die, ut legat antecedenter

Horas Matutinas. Hæc Dicastillus, quæ quidem factis probabiliter dicta esse mihi videntur.

Exponitur casus curiosus de confessione valida facta per litteras.

R E S O L V T. XXX.

HIs diebus de hoc casu interrogatus fui, videlicet si in Anglia aliquis Catholicus esset ad mortem damnatus, & hæretici nollent permittere illum confiteri cum Confessario Catholico, si haberet commoditatem scribendi ad dictum Confessarium, an possit per litteras confiteri, & rogare Confessarium, ut se misceret inter astantes propè patibulum, & illum tunc præsentem & Confessarium intuentem voce secreta absolueret? Casus quidem est non minus curiosus, quàm difficilis. Et prima facie negatiuè uidetur respondendum, stante decreto Clementis Octauæ; unde nouissimè Pater Pasqualigus firmavit in theol. 10. 2. disp. 82. sect. 8. n. 42. Non solum non posse absolui absentem, sed nec confessionem fieri absenti in ordine ad absolutionem obtinendam à præsentem; desumitur ex eodem decreto Clementis Octauæ, nam damnauit utramque professionem, nempe, & quod possit fieri confessio absentis, & quod Confessarius possit absolueret absentem; unde Paulus V. die 18. Augusti 1605. decreuit, ut ex tractatu de pœnitentia quem ediderat Suarez, deleteretur sect. 4. disp. 21. quia in ipsa tenebat, quod licet non possit absolui absens, posse tamen confessio fieri per litteras absenti, & ita explicabat decretum Clementis Octauæ. Probat, quod confessio fiat secreto apud solum Sacerdotem, ut est in praxi atque adeo coram ipso personaliter, est ex institutione Christi, ut decernit Trident. sess. 14. can. 6. Ergo non potest confessio Sacramentalis, quæ sufficiat pro Sacramento fieri absenti. Consequentia probatur. Validitas Sacramentorum pender ex institutione Christi, ita ut si aliter fiant, quam instituta sunt, non sint valida. Ergo confessio facta absenti non erit sufficiens pro hoc Sacramento: unde Trid. cap. 2. sess. citat. docet. Quod Christus voluit peccatores sibi ante Tribunal Confessarij tanquam reos. Ita Pasqualigus. Unde Alvarez, & alij asserunt, quod licet Confessarius possit absolueret moribundum, si accesserit Confessarium per internuncium, vel per litteras, & adueniens Sacerdos ægrotum inuenit impotentem ad confessionem faciendam, & ad alia signa sensibilia, astantes tamen fide digni affirmant ægrotum voluisse confiteri; Negant tamen posse Confessarium absolueret moribundum, si internuncius qui vocauit Sacerdotem nomine ægroti, monuit quidem Sacerdotem voluntatis pœnitentis, & postea non adest præsens coram Sacerdote, & ægroti. Sicut etiam putat in supradictis duobus casibus infirmum confiteri per litteras, & nuncium contra decretum Clementis Octauæ. Ergo erit illicitum.

Sed ego ad omnes casus supradictos affirmatiuè respondendum esse censeo, quia dictum decretum Clementis Octauæ non officit in supradictis casibus, & non est intelligendum in casu necessitatis, quando aliter confiteri non potest, & quando licet confessio efficaciter per litteras, vel per nuncium, tamen absolutio datur à Confessario præsentem pœnitente, ut accidet in casibus supradictis; loquitur igitur decretum Clementis Octauæ de confessione stricta, non autem de confessione minus stricta, &

in vniuersaliōri acceptione, vt probat, & explicat Cardinalis Lugo *vbi infra sect. 4. n. 72.* & Leander. Dico igitur moribundum posse absolui à Sacerdote præsente, licet testes non repetant testimonium coram ipso infirmo. Quia quamuis dicta per testes confessio facta fuerit in absentia, tamen postea absolutio datur in præsentia pœnitentis, quod sufficit ad valorem Sacramenti, vt non fiat contra decretum Clementis Octauī. Nam illa confessio facta à pœnitente per testes non est confessio strictè, sed magis vniuersaliter sumpta, quæ in defectum rigorosæ confessionis acceptatur ad proferendam sententiam absolutionis. Decretum autem Clementis Octauī solum loquitur de confessione strictè accepta, quæ fieri nequit nisi in præsentia Confessarij.

Et ita hanc sententiam latissimè, & doctissimè probat Pater Bardi *in selectis lib. 10. q. 13.* per totam omnino videndus, & me citato Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnit. disp. 18. sect. 1. n. 85.* vbi sic ait; Alij generaliter loquuntur, quomodocumque illud confitendi desiderium Confessario innotuerit, posse Sacerdotem absoluere pœnitentem præsente sensibus destitutum. Pro qua sententia plures affert idem Diana *loc. cit.* dicens illam esse probabilem, quod idem affirmat Bonacina in eam magis inclinans in præsenti *disp. 5. qu. 5. sect. 2. punct. 2. §. 4. n. 10.* Et in nona editione *tom. 3. disp. 2. de censuris qu. 3. punct. 33.* vbi dicit ita Romæ à multis iudicatum fuisse. Quod quidem videtur esse omnino iuxta mentem, & verba Pauli V. in Rituali Romano, vbi absque vlla limitatione, aut distinctione dicitur, Si desiderium confitendi per se, vel per alios ostenderit, absoluendus est. In casu autem posito verificatur tota illa conditio, cum infirmus per alios desiderium confitendi ostenderit: ergo iuxta regulam illam à Pontifice propositam absoluendus est. Quod ipsum ex alijs decretis supra adductis colligitur, quæ absque tali limitatione loquuntur. Si enim in Arausicano dicitur: Si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habeat. Et in Carth. dicitur, Dent testimonium, qui eum audierunt. Et in decreto Euseb. Papæ dicitur: Si idonea testimonia habuerit, quod ipse pœnitentiam petisset. Denique S. Thom. *in dicto opusc. 65.* generaliter dixit: Si infirmus qui petit absolutionem amisit notitiam, vel loquelam antequam Sacerdos adueniat, debet à peccatis absolui. Cum non petatur talis conditio testimonij in præsentia ipsius infirmi exhibendi, non est cur à nobis talis conditio apponatur.

Ratio autem sumitur ex dictis *sect. præceden.* quia nimirum illa non est confessio strictè, sed magis vniuersaliter sumpta, quæ in defectum strictæ confessionis acceptatur ad proferendam sententiam absolutionis. Decretum autem Clementis Octauī loquitur, vt diximus, de confessione strictè accepta, quæ fieri non potest valde aut licitè, nisi in præsentia Confessarij. Nec obstant verba Leonis Papæ: nam ipse mentionem fecit testimonij circumstantis; quia ita communiter fieri solet, quod præsentes sint, qui testantur voluntatem, & desiderium infirmi. Sicut ob eandem rationem dixit, testimonia fidelium circumstantium, quia nimirum semper solent illi esse fideles, & tamen si fideles non essent, sed infideles, fide tamen digni, & de quorum veracitate non dubitaretur, non negaret Leo illud testimonium sufficere, patum enim refert character testificantis, cum testificatio illa non ordinetur ad conferendum Sacramentum ipsi testifi-

Anton. Diana Pars XI.

canti, cuius infidelis non esset capax, sed solum ad manifestandam voluntatem infirmi, & ad faciendam fidem de illa, ad quæ non est incapax infidelis. Sicut ergo non alligatur S. Leo ad testimonium fidelium, ita nec ad testimonium solum circumstantium. Et hæc omnia docet Lugo *vbi supra*; cui adde Leandrum *de Sacram. 10. 1. tr. 5. disp. 5. quæst. 45.* Et omnia superius dicta docet etiam nouissimè Martinus de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de pœnit. num. 6.* vbi hæc asserit; Y aunque los testigos que dizen al Confessor las señales de penitencia del penitente (que ya carece de sentido) bastará el testimonio para quel el Sacerdote le absuelva debaxo de condicion; porque el decreto de Clemente Ottauo que prohibe absoluere en ausencia, se deve entender quando la confesion, y absolucion son en ausencia, y no quando la absolucion es en præsencia: Quia verba legis sunt accipienda secundum sensum grammaticalem, & in priori significato *l. 1. §. qui in perpetuum ff. si ager vetigal. l. 1. §. si is, qui nauem ff. de exercit. action. §. quod ius quidem civile instituta, de iur. nat. gentium. & civil. c. penult. de sent. excomm.* & debent intelligi in eo significato qui est aptior, *l. quoribus idem serm. ff. de reg. iur.* Ita Martinus.

Nec obstat dicere cum aliquibus aduersariis, quod pœnitens vt pœnitens debet esse præsens Confessario, at homo, vt se accusans est pœnitens vt pœnitens, ergo homo, vt se accusans debet esse præsens Confessario. Nam respondet Bardi *vbi supra §. 3. n. 7.* distinguendo, pœnitens vt pœnitens debet esse præsens, quando recipit absolutionem, concedo: quando facit confessionem, nego: (loquendo in casu necessitatis, & essentialiter) distinguo etiam minorem, homo vt se accusans siue per se ipsum immediatè, siue per alium & mediatè, concedo, semper per ipsum immediatè, nego minorem, eodemque modo distinguendo consequens, In primo se usu concedo, in secundo verò nego consequentiam.

Nec etiam obstat dicere cum Alvarez & alijs, quod si moribundus validè confiteretur per internuncium absenti Sacerdoti, etiam sanus hoc modo valide confiteretur, sed hoc est absurdum, vt omnes fatentur: ergo, &c. sequela probatur, quia casus necessitatis cum non mutet essentialia Sacramenti, non facit vt confessio valida sit inualida.

Respondeo, confessionem inualidam ex multiplici capite prouenire posse; videlicet ex defectu integritatis, ex defectu dispositionis, &c. in casu autè qui ponitur cōfessio facta absenti sine vlla necessitate erit inualida, quia pœnitens aperiendo cōscientiam, & peccata per internuncium absenti Sacerdoti, & sine vlla necessitate, peccat contra Ecclesiæ præceptum, & consequenter ex defectu dispositionis non perficitur Sacramentum: non autem erit inualida ex defectu sufficientis materiæ: hoc ipsum concedere debent aduersarij: nam admittentes cōfessionem factam per testes coram moribundo, aiunt absque necessitate hoc fieri non posse, ac proinde retorqueri potest idem argumentum. Et tandem non obstant verba Catechismi, quo sic habetur, *Nemini omnino neque per nuncium, neque per litteras peccata confiteri liceat: ego Catechismus damnat confessionem factam absenti*; nam respondet doctissimus Bardi, locum citatum esse intelligendum per se, non autem in casu necessitatis & per accidens, quando aliter fieri nequit, & patet hoc modo locutum fuisse Catechismum, quia præscribendo modum quo facienda sit confessio,

K k 2

videlicet

videlicet secretò & occultè subdit illa verba citata, & tamen certum est confessionem interdum fieri posse coram aliis, & hoc admittere debent aduersarij, dum volunt validam esse confessionem in casu necessitatis, si fiat per alios testantes coram moribundo sensibus destituto. Ergo, &c.

Paret igitur ex superius dictis satis probabiliter in casu proposito posse reum, cui denegaturum est confiteri cum Confessario Catholico, scribere ad ipsum per Epistolam peccata sua, non vt in absentia absoluator, nam hoc esset contra decretum Clemētis, sed vt postea, quando ipse duceretur ad patibulum, & esset præsens coram ipso Confessario tunc illum absolueret. Nam in tali casu ex necessitate, nec valens aliud agere confiteretur per scripturam, & Confessarius postea absoluit illum præsentem, sicuti asserunt Doctores posse Confessarium postquam ex obliuione dimisit pœnitentem absque absolutione, posse illum, in quâ absolueret, dum adhuc extare in Ecclesia videt. Itaque in nostro casu vt in simili docet Ysambert in 3. p. 10. 3. de Sacram. pœnit. disp. 18. sect. 10. n. 3. Decretum Clementis non obstat, nam pœnitens ille, videlicet reus, est non tantum corporaliter præsens, dum absoluitur, sed etiam ipsa eius confessio, quæ per literam fuit antea ab eo explicata, censetur adhuc esse, & durare moraliter, quatenus non est reuocata. Imo ego puto in casu nostro fuisse confirmatam non repetitam per occultorum iniectionem in confessarium, vt ad illum reus pœnitens antea scripserat. Ergo, &c.

An ad absoluendum moribundum sit sufficiens notitia mediata, quæ ex testibus mediatis proueniat.

RESOLVT. XXXI.

Quod est querere, an possit Sacerdos absolueret moribundum, quando ij, qui testantur de voluntate, & petitione confessionis, non audierunt hoc ab ipso infirmo, sed de aliis: atque adeo non sunt testes immediati, sed mediati. Ratio dubitandi esse potest, quia in prædictis decretis videtur requiri testimonium eorum, qui ab infirmo audierant. Sic loquitur Concil. Carthag. IV. can. 67. supra adductum, vbi dicitur, deest testimonium, qui eum audierat, & accipiat pœnitentiam.

Verùm his non obstantibus affirmatiuæ sententiæ adhærendum esse puto, quam tuetur Martinus de S. Ioseph in mon. confess. 10. 1. lib. 5. tr. 16. de pœnit. n. 7. vbi sic ait; Pero si los testigos de quien oyo el confessor las señales de penitencia no son los mismos, que las vieron en el enfermo, sino otros, que las oyeron afirmar à los primeros, aunque niegan graues Autores, que puede el confessor absolver al penitente con este testimonio incerto, es probable que quede ser absuelto debaxo de condicion, porque basta el testimonio mediato para cosa tan graue, y de importancia, como absolver à vno en el articulo de la muerte, y al Sacramento non se le haze agrauio con la condicion de la absolucion. Pruebalo Lugo disp. 17. num. 81. pruebase porque conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis, non valet nisi existente conditione, l. si quis sub conditione ff. si quis omiſsa causa, l. cedere diem ff. de verb. signific. l. si quis fundum ff. de contrahend. emp. l. ex pacto ff. de hered. instituen. Ita Martinus, cui adde Leandrum de Sacram. 10. 1. tract. 5. disp. 5. quest. 44. & ante omnes Cardinalem Lugo de Sacram. pœnit.

disp. 17. sect. 5. nu. 81. & ratio est, quia notitia mediata, notitia est, & quæ sufficit ad alios effectus; in quibus maior certitudo requiritur. Nam si de Baptismo alicuius paruuli, vel etiam adulti queratur, & non adsit, qui eum baptizauit, sed alius fide dignus, qui dicat se ab ipso audisse, quod eum baptizauerit, vel etiam per internuncium fide dignum id testatur, habebitur pro baptizato, quanto magis sufficiet hæc notitia ad absoluendum in eo periculo in quo absolutio prodesse potest, & non nocere? Vnde in Rituali Romano non alligatur ad testimonium immediatum, sed generaliter dicitur. Si confitendi desiderium per se, vel per alios ostenderit, absoluendus est. Ostendit autem per alios, qui per alios, mediatè id manifestat, sicut Deus locutus dicitur populo suo per Prophetas, licet non omnes audierint immediatè ipsos Prophetas, sed alios, quibus Prophetæ immediatè locuti fuerant. Ad quod etiam afferri potest exemplum confessionis, quæ fit per interpretem: posset enim contingere, quod non sufficeret vnus interpres, sed requirerentur duo, qui inter pœnitentem, & confessarium intercederent, v.g. si Græcus confiteretur cum Latino, & vteretur interprete Gallo, qui, & Græcum idioma intelligeret; & Gallicè applicaret, non confessario, quia, nec Gallicam linguam intelligeret, sed Italo laico, qui rursus Italicè idem explicaret confessario: tunc enim confessarius contentus esset notitia accepta non ab eo, qui immediatè à pœnitente acceperat, sed ab alio qui mediatè acceperat à pœnitente. Cur ego in casu nostro non posset simili notitia à pœnitente accepta per duos intermedios quorum vnus altero mediante eam notitiam accepisset? Hoc idem si in matrimonio accideret, crederem valere matrimonium, quod per duos interpretes fide dignos celebraretur, quorum alter alterum interpretaretur; quando ergo petitur in casu nostro testimonium alterius de voluntate confitendi, quam infirmus ostenderit, non petitur testis omni exceptione maior, & iuridicè legitimus qui de vsu testificetur, sed testimonium iuxta præsentem materiam, quæ in nullius præiudicium, atque adeo tale, vt possit probabiliter credi rem, ita esse, quod confessionem petierit. Et hæc omnia docet Lugo vbi supra.

Ex his sequitur quod si aliquis in via v.g. diceret Sacerdoti, se nunc intellexisse ab aliquo in tali domo extare infirmum in articulo mortis, petentem confessarium, si ille Sacerdos petat illam domum, & inueniat moribundum sensibus destitutum, tunc quidem posse illum absolueret sub conditione stante supradicta attestazione ei facta, & ita hanc sententiam tenet etiam Hermanus Busenbaum in medulla Theol. mor. libro 6. tractat. 4. capit. 1. dub. 3. artic. 2.

Sed si aliquis querat an in supradicto casu etiam seclusa omni attestazione testium, potuisset Sacerdos illum moribundum absolueret sub conditione affirmatiuam sententiam tenet eruditus, & amicissimus Pater Laurentius Longus in tabulis Sacr. tab. 2. cap. 28. nu. 8. Ioannes de Soria in Epilogo summarum par. 2. tract. 1. sect. 1. disp. 6. §. circa articulum mortis, Remigius pract. confess. tract. 5. capit. 6. §. 11. num. 5. & nouissimè Ioannes Pontius in cur. Theol. disp. 46. quest. 7. concl. 5. n. 95. vbi loquens de incidentibus in amentiam, & de iis, qui nullum antea dederunt signum contritionis, sic asserit, Quamuis posset conuicti ex antea bona vita, quod si habuit tempus, habuerit etiam internam dispositionem; tamen illa coniectura non sufficit, nisi ad absolutionem conditio

conditionem, qualis, si possit dari ipsi, posset etiam ei, qui antè sceleratè viueret: quia tales solent dolere de peccatis, & petere confessionem, quando sunt in periculo vitæ, de quibus tamen non eodè modo quantum ad hoc discurrendum esse sentiunt Auctores, qui oppositum conclusionis tenent.

Quantum ad me autem attinet, non video, cur non possit dari vtrisque cum conditione, cum nihil mali sit in conferenda tali absolutione, & non si euidens, nec certum de fide, quod non possit prodesse.

Nec obstat, quia Concilia, & Pontifices in hoc casu semper addiderunt, absolutionem impediendam, modò testimonium ab aliis detur voluntatis præteritæ confitendi: ergo requiritur, quod ipse aliquando significauerit talem voluntatem.

Respondeo, eos loqui de absolutione absoluta, non conditionata: & propterea hoc argumentum valere de tali absolutione, non de conditionata, quidquid dicat Cardinalis de Lugo.

Dices cum Cardinali, hoc Sacramentum ex institutione sua esse iudicium sensibile, ad quod requiritur accusatio sensibilis.

Respondeo, negando consequentiam si loquatur de alia sensibili accusacione, quàm de illa, quæ potest ex signis sensibilibus conici: accusatio autem penitentis potest sic sensibiliter cognosci ex eo, quòd soleant penitentes cuiuscunque conditionis in periculo mortis petere confessionem, cum possunt id facere; est enim verisimilius quòd talis penitens idem faciat internè, aut fecerit ante, ergo saltem sub conditione absolui potest. Hucusque Pontius Dicendum est igitur secundum mentem horum Doctorum, moribundum sensibus destitutum posse à confessario sub conditione absolui, quin addit peccare mortaliter si id non faciat Martin. de San Ioseph in *mon. Confess. to. 1. lib. 1. tr. 16. de penit. nu. 9* vbi sic ait; Pero la mas graue questiones, si podrá absoluer el confessor al penitente destituido da sentidos, que ni confesò pecado alguno, ni diò señales de contrición. Es comun opinion de los Doctores, que no podrá absoluerle, porque todos los decretos de los Pontifices, y Concilios, quando hablan de la absolution de los enfermos sin sentido, dicen que podrán ser absueltos, es con condicion que ayan pedido confession con palabras, ò señales, y el Concil. Trident. *sess. 14. cap. 9.* enseña, que la confession es acto iudicial, en que forzosamentè ha de auer algun modo de acusacion: y quando demos, que el tal enfermo tuuiesse attricion ò contrición interior, esta no es confession; señal de confession seria la contrición, ò attrición, significades con accion exterior y assi no basta la voluntad que pudo tener de confesarse, sino que la confession ha de ser actual; ò por señales, ò por llamar al confessor, con todo esso ay Autores graues que afirman, que aun en este caso apretado, le deue absoluer el confessor de baxo de condicion: si possim & est capax absolutionis: y lo mismo han tenido hombres dotissimos, que no han escrito, porque todos dicen que en à quel punto, aun los hombres defalmados se conuerten de ordinario, y le piden misericordia à Dios, pesandoles de sus ofensas. Y na die en duda se ha de presumir, que no se acuerda, y cuyda de su saluacion eterna, y que por lo menos en lo interior carezca de attricion; con que ayudado con el Sacramento se salue. Et moriens nunquam præsumitur immemor salutis æternæ, *l. fin. C. ad leg. Iul. repetundar. cap. sancimus 1. q. 7.* Ala verdad yo juago, que esta opinion es probable

Anton. Diana Pars XI.

por principios extrinsecos, y en caso semejante peccara contra caridad el Sacerdote, que no absoluer al tal enfermo debaxo de la condicion dicha, porque no haziendo, como no se haze agrauio al Sacramento, dexara, deponer los medios, que puede para la saluacion del proximo en lance tan apretado. Ita Martinus de San Ioseph.

Sed ego pro hac sententia in pluribus locis alios Doctores adduxi, & quid sentiam aperui, nunc verò sufficiat pro curiosis Doctoribus iam alibi adductis, Authores in hac resolutione citatos addidisse.

Ad quem periculum rei venditæ ante traditionem pertineat emptori, vel venditori.

RESOLVT. XXXII.

Casus est satis practicabilis Dico igitur, quòd certum est, facta traditione emptoris esse commodum, & incommodum rei emptæ, difficultas est ante traditionem, & quidem tunc si res determinata absolutè fuerit vendita, estò dominium illius in emptorem translatum non sit, *leg. traditionibus C. de pactis*: attamen commodum, & incommodum emptori accidit; ita vt non obstante deterioratione, vel interitu rei venditæ teneatur pretium soluere, si fortè non soluisset, quia sic censetur esse mens contrahentium, cum aliter conuentum non fuerit. Quam intentionem ius non impedit, sed potius fauet §. *cum autem iuncta glossa instir. de empt. & vend. l. quod sæpè §. si res ff. de contrab. empt. leg. necessario ff. de periculo; & commodo rei venditæ leg. 1. & seq. Cod. eod. tit.* Neque obstat textus in *leg. bona fides ff. de action. empt.* Vbi resolutio contractu ex vna parte, ex alia resoluitur, quia, vt bene ibi respondet Gomezius, id intelligitur, quando fit resolutio per dispositionem legis Principis, vel sententiam iudicis, cui consonat Rebell. *lib. 9. quæst. 15. nu. 15.* Molin. *disp. 366. §. 4.* Sed hoc intelligendum est modo rei venditæ diminutio, vel interitus non succedat culpa venditoris. Nam, cum ipse ex vi contractus teneatur rem venditam tradere, consequenter obligatur ad illius custodiam, ac proinde tenetur de dolo, lata, leuique culpa, Anton. Gomez 2. *var. capit. 1. num. 32.* Rebell. 2. *part. lib. 9. quæst. 15. n. 19.* Lessius *lib. 2. cap. 21. dub. 12. numer. 97.* Eman. *Sa verb. venditio numer. 29.* Secundò intellige ne fuerit in mora culpabili rem tradendi; alioquin apud emptorem non eodem modo perituram; Vt habetur *leg. illud. ff. de periculo, & commodo rei venditæ*, & solunt præcitati Doctores. Si autem constaret eodem modo apud emptorem perituram fore, neque in foro externo neque in foro conscientie censendus est venditor obligandus, sed emptori damno cedit. Vt colligitur *ex leg. item §. ult. de rei vendicac. & ex lege cum res §. ult. ff. de legatis 2.* à contrario sensu, & tradit glossa in §. *cum autem instir. de empt. & vendit.* Rebell. *lib. 9. quæst. 15. nu. 21.* Lessius *dub. 12. num. 96.* Sa *verb. venditio num. 26.* quia eo casu nullum ex mora præiudicium emptori aduenit; In dubio tamen an eodem modo res apud emptorem foret peritura, facienda est interpretatio contra morosum venditorem, tum in foro externo, tum in foro conscientie. Vt rectè aduertit Rebell. *loc. cit.*

Notandum verò, quòd si vendita res sit sub conditione, pendente conditione venditoris est commodum vel incommodum, & idem dicendum est si rem mensurandam, vel gustandam, quia censeris sub tacita conditione mensurationis, vel gustationis vendere, ac proinde tanquam de re sub condi-

tionem vendita agi oportet *leg. quod sepè ff. de contrahenda empt. & leg. 2. Cod. de periculo, & commodo rei vendita, & tradit Siluest. verbo emptio, q. 2. Ant. Gomez cap. 2. nu. 22. Couar. præb. cap. 3. n. 7. Sà V. venditio num. 26.*

Et tandem difficultas est, si res vendatur sub indeterminatore, & tunc Hurtadus *de contr. disput. 2. difficult. 1. 2.* sic ait, si res vendita nondum tradita non sit omnino determinata in indiuiduo, sed indeterminata, vt quando venduntur decem oues ex grege eas non designando, vel si sit determinata in indiuiduo, vendita tamen ad mensuram, vt quando venditur aceruus tritici vno aureo in singulas mensuras; vel quando venditur ad pondus vt fructus horti vno dipondio in singulas libras, vel quando venditur ad gustationem, tunc periculum interitus earum rerum ad venditorem pertinere iure Casareo *leg. 1. ff. de peric. & commodo rei vendita, & etiam iure naturali, quasi emptio, & venditio istarum rerum sit tacite sub conditione, nam emptio, vel venditio rei indeterminata in indiuiduo sub conditione traditionis illius, & emptio, & venditio dictarum rerum determinatarum ad mensuram, vel ad pondus, vel gustationem sit sub conditione, si res mensuretur, vel ponderetur vel gustetur, ac proinde si res pereat ante traditionem, vel mensurationem, vel ponderationem, vel gustationem (in quibus continetur quædam moralis conditio, cum fieri debeat, vel ab emptore si sit gustatio, vel saltem coram eo si sit mensuratio, vel ponderatio) perit venditori, quia perit ante impletionem conditionis, & consequenter ante perfectum, seu absolutum contractum, periculum verò determinationis, & euentus meliorationis earum rerum ad emptorem pertinent, quia emptio, & venditio earum sit, earum prout fuerint tempore traditionis, quia eas emens, & vendens se exponunt euentibus fortuitis. Ita Hurtadus.*

Sed magis clarè assero, si venderes v.g. decem modios tritici, duplicem seruum, &c. absque vlla designatione loci, ex quo deberent extrahi, ob cuiuscumque tritici à te possessi absorptionem, vel serui interitum non excusaris: quia estò omne triticum, quod possides absorbeat, & omnes serui, quos habes, & ex quibus cogitabas venditionem perfecturus, pereant, cum alij serui, aliudve triticum in rerum natura sit ex quibus venditio perfici possit, teneris *leg. in ratione la 2. §. incerta ff. ad legem falcid. & leg. incendium Cod. si certum peratur.* Si autem sub aliqua determinatione venditio instituta sit, vt si venderes decem modios tritici, ex his, quos habes congregatos, debent vt ab hac obligatione excuseris, omnes absorbi *leg. 1. vers. sed non sunt ff. de periculo, & commodo rei vend. leg. 2. vers. cum autem C. eodem, Sic Ant. Gomez 2. var. c. 2. nu. 32. post. med. Less. lib. 2. cap. 21. dub. 12. n. 97. Rebellius lib. 9. q. 15. num. 14. Eman. Sà verbo venditio num. 27. Mol. rr. 2. disp. 366 paulo post in it.*

Sed circa præsentem difficultatem in facti contingentia præter Doctores citatos, ne deseras recognoscere doctissimum Dicastillum *de iust. lib. 2. rr. 9. disp. 1. dub. 2. per totum*, vbi in hac materia, & doctrina ab ipso tradita quatuor colliguntur. Primò periculum rei indeterminata in indiuiduo, pertinere ad venditorem quoad substantiam, quamuis periculum pretij, & valoris rei spectet ad emptorè. Vnde si tempore traditionis, aut mensurationis res in pretio decreuit, censetur decreuisse in damnum emptoris, perinde atque etiam si deterior, aut melior fiat: damnum, & commodum videtur ad eun-

dem emptorem pertinere, quia venditor solùm videtur obligari ad tradendam rem talis speciei, & emptor rem emit, prout erit tempore traditionis, subiiciens se periculo sentiendi incommodum, & etiam commodum, vt clarè colligitur *ex cap. nauiganti citato.*

Secundò, rem, quæ vendita fuit ad corpus, si perreat ante traditionem perire emptori. Ideo si venditio fiat hoc modo, vendo tibi hoc dolium vini quingentis argenteis, & postea effundatur vinum, effunditur in damnum emptoris. Si verò venditio fiat ad mensuram, antequam mensureretur, atque etiam ante traditionem damnum erit venditoris. Propterea si in contractu dicatur vendo tibi hoc dolium vini tribus aureis in singulas mensuras, & postea vinum effundatur ante mensurationem, vel traditionem perit venditori.

Tertiò colligit cui res pereat quando ex certo numero venditur vnum sub disunctione, vt si dicatur vendo tibi hanc, vel illam ouem. Constat enim perire venditori, cum omnibus saluis integrum erat tradere, quam vellet. Ergo par est vt si aliqua pereat ante traditionem, illi pereat. Quod si omnes pereant simul, aut successiue nulla excepta, vna perit emptori. Consequenter emptor dare tenetur pretium, quamuis res sibi nondum fuerit tradita. Constat *ex l. si in emptione §. penult. ff. de contrahend. empt. & ratione probatur, quia emptor aliis destructis habet ius, vt superstes sibi tradatur, respectu cuius perinde est, ac si venditio fuisset determinata in indiuiduo. Ergo par est, vt si pereat illa, ipsi pereat.*

Et tandem quartò infert, si domus vendita incendio pereat, vel seruus moriatur, vel aliqua corporis parte lædatur post perfectam venditionem, damnum pertinere ad emptorem; idemque iudicium est quando fundus post venditionem ad corpus totus, vel ex parte perit alluione fluminis. Si tamen per alluionem aliquid fundo accrescat, accrescit emptori, vt ad quem incommodum spectat, spectet commodum. Vide etiam in facti contingentia circa omnia superius dicta Amicum *in curs. Theol. 10. 5. disp. 21. sect. 11. per totum*, & Malderum *de iust. rr. 5. cap. 2. dub. 13. per totum.*

Cuinam competant fructus rei vendite, emptori, vel venditori.

RESOLVT. XXXIII.

SI de fructibus tam enatis, quam nascituris conuentum sit inter contrahentes ad quem spectare debeant, conuentioni standum esse aperte colligitur *in leg. qui fundum §. fundi ff. de contrah. empt. & leg. Iulianus §. si fructibus ff. de actionibus empt. & tradunt Doctores communiter.*

Difficultas est, quando nihil de fructu in conuentione actum est, & nunc etiam distingui oportet de fructibus, alij enim sunt fructus pendentes, & apparentes iam tempore venditionis, alij verò sunt non pendentes neque apparentes, vt in arbore aliquando quidem pendent, & apparent fructus, siue maturi, siue immaturi.

Ac de iis dicendum est etiam vniuersim, fructus pendentes, & apparentes tempore venditionis pertinere ad emptorem, siue maturi, siue immaturi, quoad valorem, quem habent tempore venditionis. Et ratio est primò, quia fructus pendentes tempore venditionis censentur pars rei emptæ, & simul

simul cum ipsa emi, ergo simul cum illa ad emptorem pertinebunt. Secundò, quia sic habetur *l. Iulianus §. si fruct.* Tertio, quia si res periret, vel deterior fieret, periret, aut deterioraretur emptori, ergo illi etiam fructificare par est, cuius est damnum, sit etiam commodum. Et ita docet Dicastillus *de iust. lib. 2. tract. 9. disputat. 1. dubitat. 1. c. num. 116. cum seq.* secundò vendito equo, nisi aliud exprimatur, intelligi vendita ornamenta, ut sella, ephippium, frænum, & cætera; quamvis enim hæc non sint fructus equi, si tamen equus cum illis venalis fuit propositus, & ostensus, omnia censentur simul vendita, tanquam accessoria, & adiacentia principali: Oppositum tamen dicendum est si sine illis fuit propositus, vel venditus in absentia: Et hæc omnia difficultatem non habent.

Sed triæ sunt, quid dicendum de fructibus, qui tempore contractus non existunt pendentes, vel apparentes, & in tribus statibus de hac re possumus loqui. Primò ad quem pertineant fructus venientes quidem post rei traditionem, sed ante pretij solutionem. Secundò ad quem pertineant fructus rei traditæ quidem, & soluto pretio, vel habito pro soluto, aliqua ex rationibus prædictis.

Circa primum de fructibus post rei traditionem, sed ante pretij solutionem, vel antequam habitum sit pro soluto modis prædictis; Anton. Gom. 2. var. capit. 2. numer. 11. Couarr. 2. var. capit. 15. numer. 2. & Lucius lib. 3. cap. per totum Molin. disput. 268. num. 8. docent, fructus rei venditæ, & traditæ ante pretij solutionem pertinere ad venditorem: probant ex *l. curabitur C. de action. empt.* ubi minor quidam venderat rem de qua ibi, & lex sic habet; Curabit Præses Provinciæ compellere emptorem, qui nactus possessionem fructus percipit, partem pretij quam penes se habet cum usuris restituere, quas, & percipitorum fructuum ratio, & Minoris ætatis fauor, licet nulla mora interuenerit, generauit: ubi aperte supponitur emptorem non potuisse percipere fructus rei in integrum, quia non soluerat pretium in integrum, sed tantum partem fructuum iuxta quantitatem pretij soluti; Ergo si nihil sit solutum pretij, nihil fructuum pertinebit ad emptorem. Probant etiam ex *leg. ultima de periculo, & commod. rei emptæ.* Deinde probant ratione, quia æquitas naturæ non patitur, ut prius emens ex re vendita percipiat fructus, quam soluat pretium, quia ex ratione pretij habet tantum ritulum ad illam, quæ ratio magis urget, si emptor sit in mora soluendi pretij. Vnde Couarr. vult prædictas vsuras concedi in recompensationem fructuum, quos ipse existimat ad venditorem pertinere, quem Bonacina, & alij putant adhuc esse dominum rei, donec ipsi soluantur pretium, vel ipse habeat pro soluto: fructus autem rei ad dominum pertinent.

Ex his sequitur ad venditorem agri pertinere messem, quæ erat ante venditionem collecta, etiam si ex ea conductor pensionem nondum debebat, quia terminus pensioni præstitutus, nondum aduenerat.

Sequitur secundò, si tempore vindemiæ maturæ, sed nondum collectæ, vendatur vinea, emptoris fore totum fructum vvarum nondum decerptarum.

Sequitur tertio, si domus vendatur tertio alicui locata à tempore venditionis pretium locationis cedere emptori, & pro rata debere illud diuidi inter emptorem, & venditorem, quando terminus solutionis post venditionem demum expirat. Ex-

cipe nisi venditor sit Fiscus: tunc enim tota pensio cedit emptori, quia in huius compensationem tenetur ratum habere contractum locationis à Fisco initum, qualem contractum initum à priuato venditore non teneretur ratum habere, *l. emptorem C. dice locari.*

Sed contrariam sententiam tuetur Gabriel in 4. distin. 15. quæst. 21. conclus. 4. cas. 3. Rosella *V. usura 1. Armill. q. 15. Siluestr. verb. emptio q. 3. num. 4. & verb. usura 2. q. 11. qui alios citat. Idem Petr. Nauarra lib. 3. de rest. cap. 2. dub. 13. Sà verbo venditio num. 4. Mercado lib. 2. cap. 12. circa finem. Ioann. Gutier. in quæst. Canon. c. 39. num. 19. asserentes huiusmodi fructus non pertinere ad emptorem, nisi soluto pretio, vel saltem habito à venditore ut soluto, & ad certum diem dilato, quo non soluto, tenetur emptor soluere vsuras adæquantur fructus, quos a tempore moræ ipse percepit. Colligitur *leg. 4. Cum inter Codic. de periculo, & c. quæ lex, ut commodum, vel incommodum rei venditæ transeat ad emptorem, requirit ut inter emptorem, & venditorem de pretio conuentum fuerit: Et ex præcitata lege fructus C. de actionibus empti, in qua sic sancitur: fructus post perfectum iure contractum, emptoris spectare personam conuenit, ad quem, & functionum grauamen pertinet: Venditor quoque pretium tantum, at si moram intercessisse probetur, vsuras ex officio iudicis exigere potest. Idem colligitur ex §. vendita instit. de rerum diuis. in quo dicuntur res venditæ fieri emptoris, si venditori pretium soluerit, vel alio modo ei satisfecerit: & ex lege Iulianus §. offerri ff. de action. empti, offerri pretium venditor, ab emptore, inquit, debet, cum ex empto actio est: Venditor enim quasi pignus retinere potest eam rem, quam vendidit. Ratio verò est, quia æquum non est, ut emptor fructus rei venditæ percipiat, & venditor non possit frui pretio sibi debito, ex quo posset, adhibita propria industria fructus percipere.**

Eadem ratio est, si emptor fuerit in mora soluendi pretium tempore debito in quo euentu tenetur vsuras fructuum ab eo tempore percipitorum venditori soluere, ut expressè statuitur præcitata *l. Iulianus, quæ sic habet: Ex vendito actio venditori competit ad ea consequenda, quæ ei ab emptore præstari oportet. Veniunt autem in hoc iudicio infra scripta, in primis pretium quanti res venit; Item vsura pretij post diem traditionis, nam cum re emptor statur æquissimum est cum vsuras pretij impendere: neque dicas, vsuras esse illicitas: nam duplices sunt vsuræ, aliæ lucretiæ, aliæ recompensatiuæ, priores tantum sunt illicitæ, non autem posteriores, quæ dantur in recompensationem fructuum, quos emptor ex re sibi vendita percipit.*

His tamen non obstantibus non nego sententiam primam Præsidis Couarruuias, & aliorum esse satis probabilem; ego autem huic posteriori adhareo, quæ probabilior mihi videtur.

Sed nunc transeundum est ad secundum dubium sepeius positum, nempe ad quem pertineant fructus nondum apparentes rei venditæ, & nondum traditæ, & ante pretij solutionem eadem ratione dicendum est, si inter contrahentes à principio expressum sit, ad quem debeant pertinere, iustæ illorum conuentioni standum erit.

Quod si contrahentes statuunt, ut tali die offeratur pretium, vendens verò nolit rem tradere, in eo casu à die oblatis pretij fructus pertinent ad

emptorem, iuxta expressam dispositionem legis *sterilis §. cum per venditorem steterit*. Estque indubitata doctrina, & illius ratio. Tunc enim vendens verè est causa non tradens rem, vt fructu non percipiantur ab emptore ex re sibi debita tradi, ac proinde tenetur soluere lucrum cessans emptori, quod per se prouenit ex negatione debitæ traditionis maius habeant pretium, quam postea cum vendens tradit rem, tenebitur soluere ultra rem ipsam illum excessum pretij.

Difficilius est ad quem pertineant prædicti fructus, quando nihil fuit expressum de tempore traditionis assignando. Neque de fructibus non existentibus, ad quem deberent pertinere.

Couarruias 3. *var. capit. 4.* qui pro se alios refert *Sà v. venditio, numero quarto Molina d. 368.* & alij apud Couarr. cum quibus videtur sentire Mercado supra, putant tunc fructus non pertinere ad emptorem; sed ad venditorem; fundamentum est, quia vendens ante traditionem dominus est rei venditæ (vt supra diximus) illi ergo fructificat res sua. Secundò, quia æquum non est, vt emptor accipiat fructus rei, nisi vel postquam facta est traditio, & pretium solutum, vel saltem post traditionem habita est fides de pretio, aut quando vendens est in mora tradendi.

Secunda sententia est aliorum, asserentium fructus rei à die celebratæ venditionis ad emptorem pertinere, nisi aliud expressum sit.

Ego verò existimo vtramque sententiam probabilem esse, huic tamen posteriori ego magis adhæreo ob naturale quidem ius, quia licet vendens ante traditionem sit dominus, tamen non ita est dominus rei, vt ad se pertineat rei periculum, & licet emptor non habeat ius in re ante traditionem, nec sit absolutè dominus rei, tamen tale habet ius ad rem, vt ad illum pertineat rei periculum, & damnum, quod contingat sine culpa venditoris, iuxta supradicta ex communi omnium doctrina. Ergo, & supposito iure naturali fructus rei ad eundem debent pertinere.

Et tandem circa tertium dubium, videlicet ad quem pertineant fructus rei venditæ & traditæ soluto pretio, vel habita fide de pretio, & concessa dilatione ad soluendum; dicendum est, fructus omnes pertinere ad emptorem, neque hunc teneri ad interesse pro pretio à se non soluto, nisi aliter conuentum sit inter contrahentes; estque communis Doctorum sententia, cuius ratio est; tum quia venditor hoc modo cedit iuri suo, quo alioquin potuisset exigere interesse fructuum; tum quia res domino fructificat, sed res vendita, & tradita emptori, habita fide de pretio, est emptotis; ergo ad illum spectant fructus.

Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi numero 148. cum seqq.* cui adde ex parte Amicum *in curs. Theolog. tom. 5. disp. 21. sect. 12.* Castram Palaum *tom. 7. disp. 5. punct. 25. & 26.* Lessium *de Iust. lib. 2. cap. 21. dub. 13.* Layman *lib. 3. sect. 5. cap. 17. §. 2.* Rebellium *lib. 9. quæstion. 17.* Cardinalem Lugo *de Iust. 1. 2. disp. 26. sect. 14.* Malderum *de Iustit. tract. 5. c. 2. dub. 15.*

An sit specificanda species contumeliæ, qua quis aliquem afficit.

RESOLVT. XXXIV.

Nominatim contra me affirmatiuam sententiam tenet Pontius *in curs. Theol. disp. 46. quæst. 7. conclus. 2. numero 74.* vbi sic ait; Dico aliquando specificandam speciem contumeliæ, qua quis aliquem afficit, dixi autem aliquando, nimirum quando aduertitur ad particularem malitiam, quæ est in vna contumelia præ alia. In quo casu probatur, quia honor diuersæ rationis ab alio læditur per vnam contumeliam, qui non læditur per alteram, & damna diuersæ rationis possent oriri ex vna contumelia ab illis, quæ ab altera prouenirent. Quis enim dubitat, quin qui aliquem vocaret adulterum, aut hæreticum, diuerso modo specificè læderet honorem alicuius, & diuersa specie nocumenta posset inferre, quàm qui vocaret ipsum furem; aut ebrium. Per quod patet ad fundamentum Lugo desumptum à Molina, nempe, quod per contumelias omnes non auferatur, nisi honor, & quod omnis honor sit eiusdem speciei, hoc enim de dictis falsum esse constat.

Et eodem modo de detractioe dicendum arbitrator, ac etiam de iudicio temerario, grauius enim specificè ostendit proximum, qui iudicat temerariè, quod esset hæreticus, quam quod esset fur cæteris paribus. Ita Pontius.

Sed licet hæc opinio sit probabilis, non minus probabilem negatiuam sententiam esse puto, quam olim docui, & nunc iterum doceo, & me citato, præter Cardinalem Lugo tenet Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. libro 1. tract. 15. de pæn. numer. 1.* & me citato Gesualdus *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 19. capit. 4. numer. 17.* & me citato tenet Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 10. & 11.* qui etiam *quæstion. 8.* me citato tenet, quod desiderans ex odio malum, non tenetur in confessione specificare speciem mali, quidquid in contrarium contra me, & Cardinalem Lugo asserat Pontius *vbi supra n. 71.*

Notandum est hic obiter, Pontium *numero 71.* docuisse, quod qui rumperet ieiunium in vigilia cadente in quatuor temporibus, deberet explicare vtrumque titulum ex natura rei, quis omitendo obseruare vigiliam præceptam in honorem Sancti, videtur non satisfacere reuerentiæ, quam ipsi teneretur exhibere, & omitendo obseruare ieiunium quatuor temporum, videtur negligere finem, ad quem ieiunium illud ordinatur, quæ sanè duæ malitiæ sunt distinctissimæ speciei.

Item *numer. 84.* docet, quod peccans quocumque peccato in Ecclesia, debet hanc circumstantiam in confessione exprimere, seclusa ignorantia, aut inaduerentia, quia reuera apparet ex terminis fieri magnam irreuerentiam Deo, quando in loco facti, qui est domus orationis, & specialiter ad cultum, & honorem ipsius consecratus, offenditur mortaliter.

Lugo concedit quidem quodcumque peccatum in Ecclesia commissum contrahere malitiam sacrilegij; videtur tamen id intelligere de malitia leui ac propterea non necessario explicanda in Confessione: sed sicut peccando venialiter contraheretur malitia leuis sacrilegij; Ita sanè peccando

cando mortaliter, videtur contrahi malitia grauis, & consequenter necessariò explicanda.

Ita Pontius; sed has duas opiniones quas vir doctus docet, puto non esse admittendas, cum Doctores communiter contrarium sentiant.

Nota etiam, quod licet ego alibi aliter docuerim, tamen existimo probabile, eum qui toto anno statuit non ieiunare, non audire sacrum, non recitare Horas Canonicas, vnicum peccatum committere, & sufficienter confiteri, si dicat, habui propositum non ieiunandi, non audiendi sacrum, non recitandi Officium; sic si quis eodem actu auferret tria vasa argentea trium Dominorum, vnum peccatum committeret, & sufficienter confiteretur, dicens semel furatus sum materiam grauem. Ita docet Verricell. in *quest. moral. tractat. 8. question. 17. numer. 2.* & Martinus de San Ioseph in *mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 11. numer. 7. & 8.* vbi etiam probabiliter docet *num. 9.* Que es lo mismo quando vno tuuo polucion con obiecto de muchas casadas, que no tiene obligacion à dezir el numero, bastará, que confiesse la polucion y el pensamiento con casadas: aun es probable que si tuuo por obiecto muchas casadas, ò monjas, que complira con dezir, que tuuo por obiecto muger casada, ò Monja, porque los obiectos, que solamente non diuersos en numero, no multiplican los peccados, sino solamente los agrauan.

Et tandem nota, quod ego olim probabilitet docui, non esse necessarium explicare in confessione gradus consanguinitatis, vel affinitatis personæ, ad quam quis luxuriosè accessit; Et præter Doctores alibi à me adductos, ita tenet Ioannes de Soria in *Epilogo summarum part. 2. tract. 1. sect. 1. disputat. 7. §. circa circumstantiam*, & me citato Remigius in *pract. confess. tract. 10. cap. 7. §. 9. numer. 8.* & me citato Ioannes Henriquez in *pract. quest. sect. 8. question. 14. numer. 21.* & me citato Martinus de San Ioseph in *mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 10. de pœnit. numer. 20.* & me citato Marcus Serius *tom. 1. disp. 4. d. vnic. question. 24. numer. 33.* & me citato Mazuchellus de *casibus reseruat. disput. 21. cap. 4. diffic. 5. numer. 28.* vbi sic ait; His tamen non obstantibus alij satis probabiliter respondent, Pœnitentem non teneri per se loquendo explicare circumstantiam consanguinitatis, aut affinitatis, neque diuersitatem graduum. Quorum ratio est, quia incestus inter consanguineos & affines non differunt specie in genere moris. Vnde in hac sententia, si quispiam habuisset copulam cum sorore, satisfaceret, si in confessione diceret, commisi incestum; absque eo, quod explicaret personam sibi coniunctam.

Neque obstat grauiorem esse illum incestum, qui cum matre, vel filia fuit commissus cum sorore vxoris; cum enim grauitas hæc augeat malitiam intra eandem speciem, inde est, vt non sit necessario confitenda. Sicut grauius peccatum est furtum mille aureorum, quam centum, & tamen quantitas non est explicanda in confessione; sed satis est dicere surripui materiam notabilem. Ita ille; qui tamen subdit, quod aliquando ratione reseruationis esset explicandus gradus si in aliqua Diœcesi incestus in primo, & secundo gradu fuerit reseruatus. Quomodo qui rem habet cum moniali, per se loquendo satisfacit, si dicat, se copulam habuisse cum obstricta voto castitatis. Et qui carnaliter cognoscit virginem consentientem, satisfacit si dicat, se fuisse fornicatum. Per accidens tamen, & ratione reseruationis aliquando est explicanda circumstantia personæ, quod sit Monialis, vel quod sit virgo,

puta si concurrat necessitas confitendi inferiori confessori, non habenti facultatem absoluendi à reseruatis.

Cæterum si pœnitens confiteretur superiori habenti facultatem à reseruatis absoluendi, satisfaceret dicendo commisi incestum, reuenta sententia probabili, quod gradus non sint explicandi; fornicatus sum, licet persona esset virgo; vel obstrictam voto castitatis carnaliter cognoui, licet persona esset Monialis. Et ratio est, quia respectu superioris habentis facultatem ab illo peccato absoluendi, casus ille non dicitur amplius reseruatus: Sed si non est reseruatus pœnitens satisfacit, ita confitendo: ergo etiam tunc. Tum quia reseruatio non addit maiorem malitiam: tum quia si circumstantia personæ est confitenda, vel hoc est ad tollendam culpam; vel ad tollendam reseruationem. Non primum, quia culpa sufficienter explicatur, vt probatum est. Neque secundum; quia si pœnitens superiori confiteretur sua peccata, & inculpabiliter obliuisceretur illius peccati reseruati; puta incestus cum matre, vel cum sorore, tolleretur reseruatio.

Et sic potest peccatum hoc vnicuique confessori confiteri. Ergo multò magis ea tollitur, si peccatum ipsum exprimat, dicendo incestum commisi. Et hæc omnia docet Mazuchellus, quæ sunt nimis notanda à confessariis.

An possit quis, si non habeat peccata mortalia confiteri in genere, verbi gratia se commisisse peccatum contra castitatem.

RESOLVT. XXXV.

Hanc questionem præter alios pertractat Ludouicus Caspenlis in *curf. Theolog. tom. 2. tr. 24. disputatio. 4. sect. 18. num. 158.* vbi sic ait; Difficultas tamen est de eo, qui non habet conscientiam peccati mortalis, an sufficienter confiteatur explicans aliquod peccatum vitæ antea actæ in genere, v.g. aecuso, quod in superiori vita sæpius contra castitatem grauius deliquerim. Et quidem si tunc aperiat simul aliqua venialia in specie, v.g. verba otiosa, mendacia leuia, de quibus probabiliter credat esse attritum; non est dubium, quin ceteri debeat sufficiens confessio, & impendi debeat absolutio. Itaque difficultas est, An in homine conscientiam lethalis non habente, sufficiens, & licita sit ista confessio; Accuso quod olim grauius per incontinentiam peccauerim. Suarez *disputatio. 23. sect. 1.* existimat partem affirmantem speculatiuè tantum posse defendi, non verò practice propter materiæ incertitudinem, ac proinde supposito quod aliquis velit confiteri, debere aliquod peccatum, saltem veniale, in particulari exponere; Si verò necessitas vrgeret, vel id fieri non posset, addit peccatum in genere explicatum, verbi gratia, mendacia vel verba otiosa vitæ antea actæ, fore materiam sufficientem.

In primis opinor, confessionem illam si bona fide fiat, validam esse, & vero Sacramento sufficere, quia non est de necessitate Sacramenti, sed præcepti explicare speciem in confessione peccata, vt patet in motibundo, vel ignaro linguæ, qui nullum speciale possunt explicare peccatum, & ex libitis confessionis signis valide absoluuntur. Dices illud habere locum urgente necessitate, & non

aliàs, Contra, quia neque citra necessitatem illa explicatio est necessaria in confessionibus omninò spontaneis, sicut nec explicare numerum peccatorum, quod videmus fieri apud pios, & doctos, qui confitentur de verbis otiosis, de mendacijs leuibus in genere vitæ antea, nullum ex eiusmodi peccatis particulare, nullumve eorum numerum exponendo, quas confessiones docti, & pij confessarij approbant.

Secundò opinor, prædictam confessionem per se loquendo, licitam esse, & colligitur ex eodem Vasquio. Et probatur ratione adducta, quia non magis requiritur ad hoc Sacramentum vt exponatur peccatorum species, quam numerus: sed exponere numerum non est necessarium, vt vidimus, & est praxis, & vsus piorum, & Doctorum: ergo. Deinde, quia si peccat species in confessione voluntaria deberet exponi, esset, vt confessario notus esset penitentis status: at hæc ratio solùm habet locum in confessionibus necessariis. Nam in liberis, sicut liberè se exponit reus iudicandum de tali peccato in genere: quare sicut istud in summa necessitate, & validè, & licitè exponitur & absoluitur: sic etiam in summa confitendi libertate. Vnde licet iuxta Tridentin. species, & numerus peccatorum exponi debeant, hoc intelligendum est de confessione necessaria, non verò de libera.

Dices, ex hac doctrina sequitur, quod hæc confessio sufficiet, & licebit, accuso, quod olim grauiter peccauerim, vel etiam ista; accuso quod olim peccauerim. Respondetur, quod etsi speculatiuè videatur concedendum consequens, non tamen practicè, quia est contra rotius Ecclesiæ consuetudinem; & hæc omnia docet Caspensis *vbi supra*.

Obseruat tamen ex Bonacina Possentius in *recolle. qu. moral. verb. confessio sacramentalis numer. 49*, quod si peccata non habet mortalia, sed venialia tantum, non sat est vt dicat in generali, se venialiter peccasse, peccatorum tacita specie; sed vnicum explicet saltem oportet peccatum in specie, verbi gratia mendacij, vel furri, &c. dato ad venialium homo non teneatur confessionem; nam supposito ea confiteri velit, saltem vnum in speciali explicet oportet, suppressis alijs.

An qui se iactat, vel laudat de peccato, teneatur in confessione aperire speciem peccati?

RESOLVT. XXXVI.

Affirmatiuam sententiam nominatim contra me tenet nouissimè Ioannes Pontius in *curf. Theolog. disputatio. 46. question. 7. conclus. 2. numero 74*. vbi sic ait; Dico, quod quando aliquis iactat se de peccato commisso; (quando autem fit cum tali complacentia, aut gaudio, omnes concedunt debere speciem peccati significari) explicandam esse speciem peccati. Hanc resolutionem tenet noster Rodriguez, Sanchez, & alij, & probabilem asserit Cardinalis de Lugo, quamuis videatur præferre oppositam, quam tenet cum Nauarro, & alijs Diana.

Probatur autem, quia illa ipsa virtus, quæ prohibet peccatum, videtur prohibere ex terminis ia-

stantiam de illo commisso, & qui iactat de illo videtur approbare factum, & quod vellet iterum illud facere, quod per se videtur malum; & quidem malitia diuersæ speciei, iuxta diuersitatem specificam peccatorum.

Confirmatur ad hominem contra Cardinalem de Lugo, quia ipse *num. 273*, ait, aliquando in peccato iactantiæ debere explicari speciem peccati, quando scilicet iactatio afferret secum irreuerentiam grauem, non solum contra Deum, sed contra personam creatam, nempe principem; quia si quis contumelia afficeret Principem, & postea iactaret de ea, eo ipso nouam iniuriam inferret ipsi, & consequenter deberet explicare speciem contumeliæ de qua se iactaret: sed non magis nouam iniuriam inferret Principi, iactando se de contumelia ipsi facta, quàm nouam iniuriam faceret Deo, iactando se de peccato, & quidem iniuriam diuersæ speciei, iuxta diuersitatem specificam peccati: ergo si in casu hoc, proposito à Lugo, debet explicari species peccati: iam dicendum de omnî iactantia.

Obiicies pro aduersariis: tota malitia peccati iactantiæ consistit in hoc, quod peccatum accipiatur, vt medium, aut capiendum ex ipso gloriam, & laudem apud homines: ad hoc autem per accidens est, quod sit hoc, vel illud peccatum, quia solùm attendi debet ad irreuerentiam, quæ per iactantiam inferretur Deo; sicut quando quis violat votum, perinde est quo peccato violatur, quia spectatur tantum ad irreuerentiam factam Deo, mediante violatione voti.

Respondeo, negando minorem, quia ex eo, quod fiat de tali peccato, apparet specialis turpitudine in ipsa opposita virtuti, cui opponitur peccatum.

Possit etiam negari maior, quia per hoc, quod explicat tale peccatum, significatur contemptus, seu paruipensio virtutis, cui opponitur, quod apparet esse ex se malum malitia proportionata tali virtuti. Hucusque Pontius.

Sed licet hæc opinio sit probabilis, non minus probabilem negatiuam esse puto, quam docui, & nunc iterum doceo cum Tamburino *opuscul. de confess. libr. secundo, capit. septimo, §. 3. numero decimo*, vbi docet, non solum prædictas species non necessariò esse declarandas; sed probabile esse, sufficere si dicat, toties iactauit me de peccato mortali, seu de obiecto mortaliter peccaminoso. Ratio est, quia tota malitia quanta est iactantiæ consistit in eo, quod offensa Dei eligatur, vt medium ad captandam gloriam apud homines, quæ magna est Dei irreuerentia, id quod æquè in omnibus mortalibus inuenitur, vel si quid aggrauat peccatum, non videtur eiusmodi malitiam in aliam speciem transferre.

Et ita hanc sententiam, me citato tenet etiam Leander de *Sacrament. tomo primo, tractat. quinto, disputatio. 8. §. tertio, questione 12.* & Ioannes de *Sotia in Epilogo summarum parte 2. tractat. 2. section. 1. disputatio. 6. §. circa circumstantiam*. Imò contra Pontium non deseram hinc apponere verba doctissimi Patris Castri Palai *tom. 1. tractat. 2. disputatio. 2. punct. 11. numero quinto* vbi sic ait; Inquires an iactantia eiusdem sit specificæ malitiæ cum peccato, de quo te iactas, ac proinde in confessione tenearis dicere, & declarare peccatum, de quo fuit iactantia, si fuit, inquam, iactantia de furto, vel de fornicatione.

Affirmat

Affirmat Sanchez illo *capit. 3. numer. 13.* Mouetur, quia virtus non solum prohibet peccatum sibi formaliter contrarium; sed etiam delectationem, & iactantiam de illo. Quæ sententia vera omnino est, si iactantia sit cum gaudio de peccato commisso: at si gaudium excludas, & solum peccatum iactantiæ committas, existimo probabilis non variari eius malitiam ex varietate peccati circa quod versatur; ac proinde te non esse obligatum declarare peccatum, cuius fuit iactantia, sed sufficienter satisfacere dicendo, te de mortali culpa iactasse. Probo, quia tota iactantiæ malitia consistit in captanda gloria, & honore ex malefactis, quod verò male facta sint latrocinia, homicidia, aut fornicationes, materiale quid est, & per accidens ad iactantiæ malitiam; sicuti ad violationem voti, & iuramenti, materiale quid est, quod violatio si in castitate, vel in paupertate. Ita tenet expressè Nauarrus *Summ. pralud. 9. numero quarto.* Neque verum est quamlibet virtutem prohibere iactantiam de peccato sibi contrario, sicut prohibet, delectationem, gaudium, & desiderium illius, quia iactantia de peccato quodcumque sit, per se prohibetur à virtute humilitatis: est enim iactantia filia superbiæ, seu inanis gloriæ, vt dixit Gregor *libro 31. moral. capit. 31.* & Diuus Thomas communiter receptus *2. 2. qu. 132. artic. 4.* Ac proinde humilitati contraria, at delectatio, gaudium, & desiderium de peccato solum ab ea virtute prohibetur, qua prohibetur ipsum peccatum.

An pœnitens à Confessario interrogatus, teneatur confiteri se habuisse consuetudinem peccandi.

RESOLVT. XXXVII.

HOc dubium nouissimè adducit, & ad illud sic respondet Ionanes Pontius *in cur. Theol. disp. 45. q. 4. concl. 2. n. 32.* Quæri solet, an pœnitens teneatur confessario interroganti, an habuerit consuetudinem committendi peccatum, quod confitetur, respondere quod sic, si eam habuerit.

Ioannes Sancius negat; Cardinalis de Lugo affirmat.

Ille mouetur, quia non tenetur pœnitens peccata dimissa subiicere iterum Clauibus; ergo potest eludere aliqua æquiuatione interrogationem Confessarij.

Fundamentum Cardinalis est, quod licet, quis non teneatur confiteri quantitatem furti mortalis, secundum eos, qui putant circumstantias aggrauantes non necessariò confitendas esse; tamen secundum eosdem teneatur eam confiteri, quòd lapsus fuerit ante in similia peccata, tenebitur tamen, si interrogetur.

Sed certè hoc fundamentum non subsistit, primò, quia non est eadem ratio vtriusque casus; nam idèò deberet quantitas furti significari Sacerdoti interroganti, quia illa deseruiret, vt Confessarius imponat pœnitentiam secundum grauitatem peccati ex natura intrinseca ipsius; sed in alio casu lapsus antecedens in similia peccata, non est circumstantia, saltem intrinsecè, aggrauans peccatum sequens; nec propterea Confessarius debet imponere maiorem pœnitentiam ratione ipsius; ergo non est eadem ratio vtriusque casus.

Secundò quia reuera, si non debeat confiteri il-

lam circumstantiam furti, non debet illam magis confiteri interroganti, quàm lapsus præcedentes. Vnde idem per idem, & eiusdem rationis probatur hoc fundamento: nec est necessarium, vt Sacerdos imponat pœnitentiam, nisi iuxta speciem peccati, & circumstantias, quas pœnitens debet confiteri.

Itaque existimo non teneri quidem confiteri lapsus antecedentes, quamuis vtiliter posset, si veller. Sed non placet modus eludendi interrogationem per æquiuationem, propter doctrinam quam tradidi in commentariis meis ad tertium de illa materia. Melius esset absolute, & sincere dicere: Patet hoc, non spectat ad rem, quicquid sit de hoc, iam spero cum gratia Dei cauere lapsum in posterum. Et certè illæ interrogationes non necessariæ, sunt valdè periculosæ, nam si aliquis à puella ingenua & pudibunda, quæ aliquando lapsa est, & iterum confitetur nouum lapsum quæreret, an lapsa sit aliàs, periculum esset, quod id non confiteretur, & consequenter si non posset sine peccato id facere, committeret sacrilegium, quod aliàs non commisisset. Et sanè experientia mihi constat ex nimis rigidis, & indiscretis interrogationibus, quarum plurimæ in iuuenibus præsertim confessariis oriuntur ex curiositate, plura mala euenire, quàm si omitterentur, nec iugum huius Sacramenti aliàs ex se difficile est vllò modo aggrauandum vltra necessitatem. Hucusque Pontius *ubi supra.*

Et hanc sententiam tenet nouissimè nominatim contra me Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 5. disputatio 8 §. 7. question. 21.* vbi quærit, An saltem teneatur pœnitens confiteri consuetudinem; si à confessario de illa interrogetur; & respondet adhuc in hoc casu, non teneri, si aliàs pœnitens verè sit dispositus. Quia pœnitens non tenetur (vt vidimus) talem consuetudinem confiteri. Ergo nec confessarius habet ius ad hoc interrogandum.

Sed affirmatiuam sententiam tenet Reuerendissimus Candidus *tom. 2. disquisit. 24. art. 23. dub. 48.* asserens, Consuetudo peccandi est necessariò fatenda in confessione, quia etsi non metet speciem peccatorum, aggrauat tamen notabiliter, tum quia consuetudo peccandi constituit hominem secundum præsentem statum in quodam morali periculo, & facilitate peccandi, & necessarium est vt confessor hanc consuetudinem sciat, vt de dispositione, & obligatione pœnitentis certus reddatur; tum quia confessarius, qui medici, & iudicis vices gerit in Sacramento pœnitentiæ, non cognita consuetudine peccandi, non posset pœnitenti congrua remedia pro eius salute exhibere.

Si verò confessarius iusta de causa pœnitentem interroget de consuetudine peccandi, vt pœnitentis dispositionem intelligat, pœnitens tenetur consuetudinem explicare, secundum omnium Doctorum sententiam, quia consuetudo peccandi arguit infirmum emendationis propositum. Ita ille. Verùm ego quoad primum eius dictum dissentio per eas, quæ alibi adduxi, & me citato adducit Leander *ubi supra question. 20.* libenter tamen eius secundum dictum amplector contra Pontium, & Leandrum *ubi supra.*

Itaque, me citato Eligius Bassæus vir quidem doctus *in suis flor. Theol. pract. verb. circumstantia §. 4. numer. 12.* sic ait, An consuetudo peccandi, vel circumstantia relapsus sit exprimenda in confessione? Affirmant Henriquex, Fagandez, & alij quando est valdè frequens; nam tunc valdè aggrauat. Negant

Negant Vasquez, Suarez, Reginaldus, & alij, nisi quando consuetudo illa peccandi fuisset ex occasione proxima, quam pœnitens tenetur refecare, vel nisi iusta de causa interrogetur à confessario: Ratio illorum est, quia circumstantia relapsus non mutat speciem, & non potest afferri ratio per se loquendo, cur pœnitens obligetur ad huiusmodi circumstantiam explicandam, modo cum debito dolore peccata commissa quoad numerum, & speciem explicet, ac in posterum vitæ emendationem firmiter proponat: Alias epim si consuetudinem peccandi teneretur pœnitens aperire; Idem esset quod obligare illum peccata legitimè confessa iterum repetere, quod sanè nullo præcepto humano induci potest. Quod autem pœnitens teneatur illam circumstantiam explicare, si à confessario interrogetur; ratio est, quia confessarius Medici, & Iudicis vices gerit in hoc Sacramento, & cognita peccandi consuetudine, poterit pœnitenti diuersa remedia exhibere, v.g. peccatum mollitiæ ex consuetudine patienti, frequentes confessiones cum vno, eodemque confessario bis, aut ter in hebdomada, si opus fuerit, iniungere. Ita Bassæus; cui etiam adde me citato, carissimum Patrem Auerfa de Sacra. pœn. quest. 10. sect. 10. in fine; & Gesualdum in Theol. mor. tom. 1. tract. 19. cap. 3. num. 14. dico igitur pœnitentem (per se loquendo) non teneri hoc explicare, quia consuetudo peccandi non mutat speciem peccati: Imò hoc esset valdè onerosum pœnitenti; Nam sæpè sapius obligaretur ad confitendum iterum peccata aliàs confessa absque rationabili causa; Dixi (per se loquendo) quia quandoque erit expediens; vt videlicet confessarius percipiat statum pœnitentis. An sit in periculo recidendi in posterum, & vt possit remedia oportuna, & necessaria illi præstare. Ideoque si à confessario pœnitens interrogatus fuerit de consuetudine, debet pœnitens in casu veritatem aperire, vt illi satisfaciat: Si verò non interrogetur, hoc explicare non debet nisi quando necesse sit, vt declaret confessario statum conscientie suæ.

Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenent etiam Pater Tamburinus *opusc. de confess. lib. 2. capit. 1. §. 1. numero sexto* & Trullench de Sacram. lib. 4. capit. 6. dubitatio. 4. numer. 32. Patet igitur ex dictis contra Pontium, nostram sententiã esse magis communem.

An sit valida confessio venialium, si aliquis non habeat dolorem, nec propositum cauendi de omnibus; & an liceat confiteri illa, de quibus nec dolorem, nec propositum cauendih abeat?

RESOLVT. XXXVIII.

AD primum respondeo affirmatiuè cum Fagundez in præcept. Eccles. pr. 2. l. 2. capit. 1. numero 19. vbi ex Suarez sic ait; Ex hac doctrina sequitur, veram facere confessionem illum, qui vnum tantum veniale habet, illudque confitetur sine dolore, ac proposito efficaci emendationis ipsius peccati venialis, modo se accuset de aliis venialibus, aut mortalibus antea actæ vitæ iam confessis, & de illis legitimum dolorem habeat, cum iam debitam materiam confessori subiiciat, & aliunde obex venialium non impediatur gratiam, seu effectum Sacramenti. Ita ille; cui adde Layman libro 5. tractat. 6. capit. 4. numero 19. & communiter Doctores,

vide cum Ægidio Coninch de Sacra. disputatio. 2. dubitatio. 14. numero 230. Notandum est triplex discrimen inter propositum requisitum ad remissionem peccati mortalis, & requisitum ad remissionem venialis.

Primum propositum vitandi mortalia, sicuti, & ipsamet contritio, vel attritio debet se ad omnia explicitè, vel implicitè extendere; propterea quod vnum mortale sine alio remitti non possit, neque vnquam hominis iustificatio fieri, manente actuali, aut habituali affectu ad peccatum mortale, quippè cui gratia iustificans per se, ac formaliter repugnat, sicuti docet S. Thomas *quest. 86. art. 7.* Alensis *p. 4. quest. 69. mem. 10.* Adrian. in 4. de Sacra. pœn. q. Quia iam ostensum; Contra vero nihil obstat, quin vnum veniale homini remittatur, altero remanente, vel secundum habitualementem, & non retractatam voluntatem, vel etiam secundum actualem affectum, seu peccandi propositum; Ratio est, quia S. Thom. indicat *quest. 87. art. 4. ad 3.* Licet gratia sanctificans ad remissionem peccati venialis concurrat, tamen non expellit omne peccatum veniale, quando quidem peccatum veniale in actu, & in habitu, consistere potest cum gratia sanctificante, non item peccatum mortale, sicuti supra etiam dictum fuit.

Secundum, Ad remissionem peccatorum mortaliū requiritur propositum abstinendi ab omnibus non tantum in sensu diuiso, sed etiam in sensu collectiuo, itavt animus sit non tantum singula, sed etiam omnia simul cum Dei gratia euitare. At verò ad remissionem peccatorum omnium venialium sufficit propositum vitandi singula in sensu diuiso; Itavt nullum determinatè designari possit; à quo animus virtualiter saltem non abhorreat; non verò requiritur propositum vitandi omnia simul & collectiuè; itavt animus sit nunquam venialiter, ne quidem ex animi subreptione, peccandi, hoc enim sine specialissima Dei gratia, homini in hac vita impossibile est: impossibile autem non est voluntas, siue propositum. Ita etiam docet S. Thomas *quest. 87. art. 1. ad primum.*

Tertium propositum vitandi venialia necesse non est tam firmum, & efficax esse: itavt, eo perseverante, tam efficaciter moueatur homo ad declinandas peccati occasiones propinquas, & adhibendi remedia, quæ tum ad peccata; tum ad peccatorum occasiones vitandas aliquo modo necessaria videntur; sicuti moueri debet ex vero proposito vitandi mortalia. Cum enim peccatū mortale longè grauius animæ malum sit, quàm veniale; Ideò homo multò maiorem conatum adhibere tenetur ad vitanda mortalia, quàm venialia, consequenter verus pœnitens firmitus, & efficacius propositum concipere debet ad mortaliū, quàm venialium declinationem. Ex quo vltèrius sequitur, facilius absolui posse relabentes sapius in eandem speciem peccati venialis, quàm mortalis, quod frequens ille relapsus non ita sit indicium defectus doloris, ac propositi ad eorum remissionem necessarij: quia prouenire potest ex frequentia occasionum, à quibus remouendi facilius aliquis excusari potest, quàm à remotione occasionum ducentium ad peccatum mortale.

Sed pro praxi difficultas in nostro casu est, an licitum sit peccata venialia de quibus pœnitens non habet dolorem, explicare in confessione? nam sic videtur applicare materiam non sufficientem pro Sacramento; Vnde aliqui putant peccare mortaliter: Sed ego contrarium existimo, ex his quæ doceat

docet Ioannes Pontius, qui in concordiam hoc redigit. Et idem circa superius dicta in *cur. Theolog. disp. 45. quest. 3. concl. 5. num. 25.* sic asserit, An quando aliquis confitetur venialia, vt consequatur gratiam Sacramentalem, debeat dolore efficaciter de illis, & habere propositum firmum non cadendi iterum in illa.

Respondeo primò, quando nullum aliud peccatum confitetur, præter venialia, eum debere sub mortali dolore de aliquo, saltem ex illis efficaciter, & proponere emendam. Ratio est, quia sine tali dolore, & proposito non esset dispositus ad recipiendam gratiam Sacramentalem, & consequenter applicaret data opera materiam insufficientem Sacramento, & impediret effectum ipsius, & sic concurreret, vt frustraneè conferretur Sacramentum: hoc autem est peccatum mortale, sicut esset peccatum mortale secundum omnes apponere aquam loco vini ad consecrationem, aut vinum loco aquæ ad baptismum, quia expositio voluntaria materiæ ineptæ Sacramentis est grauissima iniuria, nec alia fortassis ratione peccaret mortaliter, qui confiteretur data opera aliqua peccata mortalia, ommissis aliis Sacerdoti vt impenderet ipsi absolutionem, quod secundum omnes est peccatum mortale.

Respondeo secundò, eum, qui confiteretur aliqua peccata venialia cum dolore efficaci de ipsis, & proposito emendæ, & confiteretur alia sine dolore, aut proposito tali, si id faciat, vt absoluat ab omnibus peccate mortaliter ob rationem iam dictam; quia applicat materiam non sufficientem Sacramento; sicut peccaret mortaliter, qui apponeret vnâ hostiam non triticeam simul cum hostiis triticeis consecrationis. Si verò illa confitetur non vt absoluat ab iis in Sacramento, sed ob aliquam maiorem confusionem sui, aut vt recipiat instructionem aliquam à Sacerdote, ratione cuius posset induci ad dolorem de ipsis, & propositum ea vitandi, non peccat vllò modo, sicut non peccaret ex natura rei, qui ornatus causa deauraret Hostiam consecrandam ex aliqua parte, modo non veller atrum illud consecrari.

Per quam resolutionem conciliari possunt fortassis Auctores, quorum aliqui dicunt, quod sit peccatum mortale confiteri, alia venialia, & alij, quos sequitur Cardinalis Lugo, putant, quod non sit peccatum mortale. Hucusque Pontius.

Quinam dicantur infantia, & qui pubertati proximi.

RESOLVT. XXXIX.

Quæstio hæc deseruiet pro resolutione multorum casuum. Hulricus Hunnius *de pactis c. 3. quest. 4.* putat, infantes dici impuberes vsque ad annum septimum completum *l. 18. pr. C. de iure delib. lib. 1. §. 2. ff. de adm. tut.* vbi illi, qui dari possunt, dicuntur minores septem annis. Reliquos verò impubertatis annos in duas æquales partes secandas, quarum prima dicatur infantia, ab initio anni octauo vsque ad annum decimū cum dimidio completum: Ab hoc verò vsque ad annum decimum quartum completum dicatur proximus pubertati: Fœmina verò infantia proxima dicatur à septimo anno completo ad annum nonum cum dimidio completum: ab eoque annum duodecimum proxima pubertati: Nam post infantiam vsque ad pubertatem sunt in masculo septem anni, & in fœmina quinque, quare ex quo excessit quis dimidiam

Anton. Diana Pars XI.

huius temporis partem, magis pubertati, quam infantia proxima dici debet.

Accedit huic, quod experientia testatur masculus, postquam annum decimum, & sex menses; fœmina verò nouem cum semestri compleuerint, regulariter, atque communiter incipere ea ætate habere aliquem intellectum eorum, quæ agunt proinde ab ea ætate merito proximi pubertati dicuntur. Cùm illi qui, quod agunt, intelligunt, proximi pubertati in iure dicantur *d. §. 18. de oblig. qua ex delict. nasc.* Hæc Hunnius.

Aliqui vero hoc omne iudicis arbitrio relinquunt; Probatur, quia à iudicis arbitrio pendere debeat, quod in iure nostro determinatum, ac definitum non est, *l. 1. in fine ff. de fun. delib. cap. vlt. extr. de transact.* Nullibi autem in iure definitum; ac determinatum reperiatur, quinam sit pubertati proximus, & qui proximus infantia, proinde istud arbitrio, & discretioni iudicis relinqui debeat.

Verum ego puto, suam habere probabilitatem sententiam illorum, qui statuunt illos esse pubertati proximos, qui ad plenam pubertatem sex menses adhuc distant.

Probatur primò, quod in *l. non tantum 17. ff. de excusat. tutor.* ætas illa dicatur propè pubertatem esse, cui ad pubertatem tantum semestri tempus reliquum fuerit.

Secundò, quod Idem etiam confirmet *l. excipiuntur ff. ad Sylanian.* vbi proponitur Trebatium Germanum legatum, supplicium sumi iussisse de eo impubere qui à pubertate non multum abfuerit. Atque de proximo duntaxat pubertati sumi supplicium potest, *§. in summa ff. de obl. qua ex delict. nasc.* Et non multum à pubertate abesse dicitur. Is, cui ad pubertatem adhuc semestri deest. Igitur pubertati proximus dicendus videtur, cui sex menses adhuc ad puberem ætatem absunt.

Tertio, cum dicto propè, item proximè ad semestri tempus ab ipso Iustiano referantur in *l. propterandum §. & si quidem C. de iud. d. l. non tantum 17. ff. de excusat. tut.* sequuntur inde quod proximus pubertati sit, cui desunt sex menses, siue semestri.

Quarto in *c. continebatur 6. extra de dispens. impub.* puella dicitur pubertati proxima, quæ in anno vndecimo, vel circa annum duodecimum est constituta, hoc est, cui sex menses adhuc ad pubertatem desunt.

Sed Hunnius pressus hoc argumento sic ait, In matrimonialibus, quæritur, quinam proximus sit pubertati, ad hoc vt matrimonium ei concedi debeat, rectè dici proximam illam esse pubertati, quæ sit in vndecimo anno, vel circa duodecimum, quia vt plurimum solet malitia supplere ætatem: Ac proinde adductum *cap. continebatur extra Terminos,* in quibus loquitur non extendendum existimo. Præterea si rectè consideretur, probat hanc opinionem, quod nempe proximus tantum ille sit pubertati, cui deest semestri. Vndecimus enim annus, cuius meminit *d. cap. continebatur* de anno vndecimo cæpto, non de penè perfecto intelligi debet; quia si verba illa, quæ subsequuntur (vel circa duodecimum) intelligenda sunt de semestri, vt volunt dissentientes ante finem anni duodecimi: necessariò sequitur illa verba (in vndecimo) intelligenda esse de vndecimo solum cæpto, & non dimidiato, ita Hunnius; cui adhæret (quod valdè notandum est) Gaspar Hurtadus *de matrim. disp. 22. diff. 12. numer. 46.* vbi sustinet in *d. c. continebatur*, pubertati proximum eum dici, cui non deficit plusquam integer annus.

Verum, ut dixi communiter docent Auctores, quod pubertati proximus dicatur qui tantum per sex menses ab ætate quatuordecim annorum completorum distat, & ita tenuit Rota, & aliquos adducit, sequitur nouissimè Episcopus Maranta in suis responsionibus part. 5. resp. 14. n. 7. confirmantur superius dicta ex doctrina Bartoli in §. si verò numero secundo Authen. de Monach. ubi docet, quod testis, dicat, quod Titius possedit propè per vincti annos, quod testis probat de decem, & nouem annis cum dimidio, ut dicto propè intelligatur per sex menses.

Et ita etiam ex aliis obseruat Cenedus singul. 21. num. 7. & Barbosa dist. 291. n. 1. Vnde ex his elapsis diebus ego consului legatum relictum cuidam, quando esset propè 16. annos, potuisse illud consequi in anno 15. cum dimidio.

An minor viginti quinque annis sine Curatoris consensu pacisci, & ex pacto obligari possit?

RESOLVT. XL.

Affirmatiuè respondet Hermanus Vultreus in discept. Schol. cap. 16. Cuiac. lib. 9. obseruat. 33. & ad l. 101. de verb. oblig. Borcholt. de reb. credit. cap. 3. de iureiur. cap. 3. n. 29. & seq. Andr. Fachin. lib. 3. contr. 9. Giphanius ad leg. obligari, de oblig. & act. Ant. Faber. 6. error. pragmat. 9. & alij quos plurimi è Neotericis sequuntur.

Argumenta illorum hæc sunt.

Primò in l. 101. de verb. oblig. expressè Modestinus Iurisconsultus, Puberes, ait sine Curatoribus suis ex stipulatu obligari possunt.

Secundò, cura non est personæ, sed rei; nec enim curator datur personæ, sed rebus, seu bonis Minoris l. 3. pr. ff. tutel. l. 32. pr. ff. de Episcop. & Cleric. leg. 1. C. quando ex sect. tutor. l. 44. §. at si ff. de excusat. int. Obligatio autem non est rei, sed personæ, quia persona, & non res vinculo adstringitur ex obligatione pr. 1. de oblig. verb. obstringimur. Igitur Minor etiam sine curatore obligari potest, nec obligatio ad curatoris administrationem, & munus pertinet.

Tertiò in l. sciendum C. de nupt. disertè scribunt Imperatores: Fæminam sine curatore posse, matrimonij contractum inire. Et in l. in copulandis 8. C. eod. tit. In copulandis, inquit Gordianus, nuptiis, nec curatoris, qui solam rei familiaris sustinet administrationem, auctoritatem debere interuenire.

Et in l. 20. ff. de rit. nupt. Paulus scribit; Sciendum est ad Officiu[m] curatoris non pertinere, nubat pupilla an non, quia officiu[m] eius in administrationem negotiorum consistit.

Quartò in l. ait. Prator. §. 1. ff. de minor. dicitur, sine curatoris consensu Minori rectè solui, ut hac solutione iure liberetur debitor, tantumque superest Minori in integrum restitutio.

Quintò in l. nam posteaquam §. si minor ff. de iureiur. statuit Vulpianus Minorem posse sine curatore iusiurandum litis decisoribus deferre: sic ut delatio ista non sit ipso iure nulla, sed valeat, & si læsum se minor probet, in integrum restitui queat; Si Minor, ait, viginti quinque annis detulerit iusiurandum, & hoc ipso iure captum se dicat, aduersus exceptionem iusiurandi replicari debebit, ut Pomponius ait. Ego verò puto hanc replicationem nonemper esse dandam; sed plerumque ipsum Præto-

rem debere cognoscere, an captus sit, & sic in integrum restituere.

Sextò si minor viginti quinque annis rogatus sit per fideicommissum restituere curatori suo hæreditatem, rectè eam, sine vllius curatoris auctoritate restituere dicitur in l. 1. §. fuit ff. ad I. C. Trebell.

Septimò in l. cum in vna §. final. ff. de appell. dicitur, si tutoris auctoritas fuerit pupillo necessaria, veluti ad adeundam hæreditatem, tutor ei necessariò dabitur. Quoniam tutoris auctoritas ad hoc ei inutilis est. Si igitur sine curatore Minor potest adire hæreditatem, sequitur; quod etiam sine curatore Minor possit contrahere, & exinde se se obligare, quia hæreditatis datio est, quasi contractus, ex quo hæres legatariis, & fideicommissariis obligatur. §. 5. 1. de oblig. qua quasi ex contract.

Sed alij distinguendum putant inter Minorem, qui habet curatorem, & qui non habet, ut hic quidem sine curatoris consensu obligetur, sic tamen, ut læsus in contractu habeat beneficium restitutionis in integrum: Ille verò qui curatorem habet sine eius consensu non obligetur.

Et ita docent Robertus lib. 1. animaduers. 12. & in notis ad Mercatorem capit. 12. Probatur, nam in l. 3. de rest. in integr. min. Diocletianus, & Maximianus distinguunt, ut si Minor habuerit curatorem, & sine consensu eius prædium vendiderit, tum contractus non subsistat; sed ipso iure sit nullus: Si vero curatorem non habuerit, tum contractus ab eo initus subsistat; Verum rescindi possit per in integrum restitutionem, si in isto contractu Minor læsus fuerit, & circumuentus. Si curatorem habens, inquit Imperatores, Minor quinque, & viginti annis, post pupillarem ætatem res vendidisti, hunc contractum seruati non oportet, cum non ab simili ei habeatur Minor curatorem habens, cui à Pratore, curatore, dato bonis interdictum est. Sin verò sine curatore constitutus contractum fecisti; inplorare in integrum restitutionem, si nec dum tempora præfinita exceßerint, causa cognita non prohiberis. Et si verò Iacobus Cuiacius libro 9. obseru. 33. & in l. 101. de verb. obligat. Ioannes Borcholt. in tract. de rebus credit. cap. 3. & in tract. de iureiurando cap. 3. num. 29. & sequenti. Andr. Fachin. lib. 3. contr. cap. 9. & Giphanius ad l. obligari de oblig. & act. ad dist. leg. 3. Respondeant eam legem de rerum alienatione, veluti de rerum venditione iam perfecta, complete loqui; non verò de obligatione: Puberem non posse quidem alienare res suas absque curatoris auctoritate; Cum curator sit rerum administratio commissa, ipsi verò adempta: At verò puberem obligari posse sine curatoris auctoritate, quoniam curator non personæ minoris, sed eius duntaxat rebus, ac bonis datus intelligatur, 1. p. de curator. Verum tamen responsio hæc vix, ac ne vix quidem sustineri poterit: quia expressè in d. l. 3. de venditione loquuntur Imperatores, non de alienatione: Venditio autem, propriè loquendo, non est alienatio l. 20. C. de pactis l. 3. ff. de obligat. & act. nec enim rei venditæ dominium transfertur, nisi traditione eius subsequuta, §. per traditionem de rebus diuis. quæ tamen traditio non est de venditionis substantia, nec ad essentiam eius pertinet tot. tit. 1. de oblig. qua ex consensu par. & §. 3. 1. de empr. §. 2. 1. de donat.

Et quamquam venditionis nomine sæpè alienatio intelligatur, ut potè consequens quoddam venditionis; Vnde, & Seneca, numquid non demens, ait, videbitur, qui aliud se vendidisse sibi docet, quia venditio alienatio est, ex rei suæ iurisque

iurisque sui in alium translatio. Et, contra alienationis nomine frequenter venditio significetur *l. 3. C. de iur. emphyt.* Hoc tamen in loco venditionem pro alienatione non poni hinc colligitur.

Primò, quia propriè loquendo venditio non est alienatio *d. l. 20. C. de pact. & l. 3. ff. de oblig. & act. à propria verò significatione in dubio non receditur leg. non aliter delegat. 3.*

Secundò, quia Imperatores de contractu venditionis loquuntur. Hunc contractum inquit seruari non oportet: Contractus verò non est alienatio.

Tertiò, quia minorem curatorem habentem comparant cum prodigo: Prodigum verò sine suo curatore non obligari constat *ex l. 6. ff. de verb. obligat.* Nec impedit, quod Giphanius respondet, Prodigum minorem *in d. l. 3.* tantum secundum quid comparari quod alienationem scilicet, de qua ibidem agitur; Nam hoc in mera, ac nuda coniectura, & diuinatione consistit, atque satis cum generalitate tentas, tum rationibus antecedentibus refellitur.

Probatum secundò, hæc opinio videlicet, quod sine curatoris auctoritate non obligetur minor, quia cui bonorum administratio adempta est, eidem quoque ademptum sit ius se se obligandi suo arbitrio ex conuentione, *l. 22. cui bonus 6. de verb. oblig. 101. ff. de curat. furios.* Quoniam bonorum appellatio continet obligationes, & ius se se obligandi *l. 49. de ver. signific. & ius administrandi tam ad obligationem, quam ad alienationem spectat l. sane C. de admin. tutor.* Atqui minori adempta est bonorum administratio, dato ei curatore *l. Sancimus 25. C. de admin. tut. leg. in bonorum 48 ff. de admin. & pericul. prin. 2. de auct. tut. leg. 1. ff. de minor.* Ergo eidem quoque ademptum est ius se se obligandi, & contrahendi.

Tertiò qui non potest alienare inuito, seu non consentiente curatore, is non potest se sine illius consensu obligare, quia alienatio est effectus, & consequens quoddam obligationis. A quo autem remouetur effectus, ab eodem quoque causam remoueri necessum est; Cui denegatur necessarium consequens, eidem quoque antecedens denegari intelligitur: Atqui minor absque curatoris consensu non potest bona sua alienare *101. ff. de rebus minor.* ergo non potest sine curatore suo contrahere, & contrahendo se se obligare.

Et hæc sunt circa præsentem quæstionem pugnantēs sententiæ; sed in ordine ad forum conscientie, Primò ego puto, quod pupillus pubertati proximus non obligatur naturaliter, de pubertati proximo, & de minori puto affirmatiuam sententiam esse probabiliorē; non nego tamen, negatiuam esse probabilem. Quæ omnia latè, & cum aliquibus limitationibus inuenies pettractata ab Eminentissimo Cardinali Lugo *de iust. 10. 2. disputat. 22. sect. 10. n. 286. cum seqq.* & aliis penes ipsum. Et nostra opinio procedit non solum quando pupillus factus est locupletior, sed etiam quando non est factus, ut colligitur tum *ex dicta leg. 1. de nouationibus*, ubi pupillus non erat factus locupletior, tum etiam, quia quando factus est locupletior, non solum naturaliter, sed ciuilitè etiam obligatur, ut colligitur *ex lege pupillus 127. ff. de verb. oblig.* ita cum aliis Sanchez *n. 22.* contra alios, quos refert glossa *in d. leg. 1. verb. promiserit ff. de nouat.*

Ampliatum secundò, ut procedat in pupillo etiam non habente tutorem, quem aliqui dixerunt, non obligari naturaliter, quos refert Sanchez *n. 23.* sed

Anton. Diana Pars XI.

immerito, quia difficilius obligatur de solo pupillus habens tutorem quam illo carens, ut constat de minori, qui curatore carens obligatur etiam ciuilitè, habens curatorem, obligatur solum naturaliter, quando sine illo contrahit *ex lege si curatorem C. de in integrum restitutione*; Quare meritiò illam limitationem reiciunt Doctores communiter.

An valeat Testamentum cæci, si ante hæredis institutionem legata sint relicta, & plura circa cæcorum testamenta.

RESOLVT. XLI.

Suppono cum Dicastill. *de iust. lib. 2. tit. 19. disp. 1. dub. 5. n. 50. per errorem 60.* quod iure communi cæcus nuncupatiuè tantum testari potest, atque id coram septem testibus cum tabellone, qui si non adit neque haberi possit, octauus testis adhibendus; idemque habetur de Codicillo cæci, ita Siluester *verbo testamentum 1. n. 2. Sà eodem verbo nu. 17.* Vasquez *de testam. §. 4. & per errorem typographia 5.* omnibusque præsentibus, & vocatis significare debet se velle condere testamentum, & proferte hæredum, ac legatariorum nomina. Quod si sint aliqui eiusdem nominis, ex adiunctis tollere debet ambiguitatem. Præterea debet exprimere coram testibus portionem, seu quantitatem, in qua singulos hæredes instituit, & quantitatem, quam singulis legatariis relinquit, debentque hæc omnia scribi coram testibus vocatis, ut dicebam, & rogatus, coram quibus dicere debet testator, quod ad hoc vocati sint, & rogati, atque hæc omnia debent dici, & fieri vno eodemque tempore, & contextu, debentque tabellio se subscribere; imò, & testes, qui omnes signare tenentur scripturam testamenti, ac tandem requiritur, quod institutio hæredis præcedat legata. Hæc omnia constant *ex l. hac consultiissima.*

Hoc supposito, difficultas est vtrumne in cæci testamento necessarium sit ordine scripturæ, institutionem hæredis legatum præcedere, sic, ut prius scribatur hæres, post demum relinquatur legata, ita ut vitiosum reputetur cæci testamentum, si prius in eo scripta, & relicta fuerint legata, postea verò hæres instituat?

Et negatiuam sententiam tenet Cyn. Barrol. Albericus, Fulgosius, & Decius *ad l. 8. C. qui testam. facer. poss. Alciat in rubric. de verb. obligat. nu. 22. & in paradoxi lib. 5. cap. 16. num. 4.* Et hanc sententiam plerisque esse receptam refert Sichard. *dict. leg. 8. num. 9.*

Probatum verò hæc opinio per textum *dict. leg. 8.* nam, cum ibi Imperator Iustinianus fanciuisset in cæci testamento prius esse hæredem instituendum, postea legatarios, & fideicommissarios scribendos, subiicit hæc verba; *quibus omnibus ex ordine peroratis;* quibus ostendit, quod hic ordo in cæci testamento strictè obseruari debeat, ut nempe prius scribatur, & instituat hæres, & postea verò legata, & fideicommissa relinquatur.

Deindè, cum formam hanc Iustinianus præscripsisset cæco, subiicit in fine institutionis; Ita demum ordinari posse testamentum, ut antelata formæ declarant.

Confirmantur supradicta, quia hæc conditio *in d. l. consultiissima* per ablatiuos absolutos ponatur, conditionem important *l. à testatore C. de cond. & demonstr.* & conditio formam inducit Bald. *in*

Auth. mari ania C. quando mul. cui. off. fungi poss. Decius conf. 77. in princip. & in conf. 466. col. penultim. in fine, Gozadin. consil. 73. cui formæ nihil addi, vel derahi potest, Bald. in l. final. C. de suis, & legit, quod Dec. in d. leg. hac consultiissima numero sexto & seqq. ex pluribus probat, vt Iasoni more suo contradicat.

Verùm affirmatiuam sententiam tenent Grassus, Gomefius, & Vasquius, quos citat, & sequitur Hieronymus Barrus *de testam. lib. 1. tit. 8. numer. 38.* quibus adde Hulricum Hunnium *in comment. ad Trutlerum vol. 2. disp. 10. thesi 3. q. 22.* Michalorium *tract. de caco, surdo, & muto cap. 6. numer. 12.* & alios penes ipsum.

Probatur hæc opinio, Primò, quia ommissio leuis alicuius solemnitatis non solet testamentum vitare *l. 1. §. final. ff. de ventre inspicien.* leuis autem hæc sit solemnitas, vt prius hæres instituat post legata, & fideicommissa relinquatur.

Secundò formæ huius subtilitas propterea excogitata est, ne quid falsi committatur. At verò siue legata ante hæredis institutionem, siue postea relinquuntur, nulla metuenda est falsi excogitatio, nec vllum falsitatis periculum imminere intelligitur.

Tertiò transpositio, verborum non solet vitare testamentum, nec illud labefactare *l. Gallus §. 1. ff. de liber. & posthum. hered. inst. l. cum in testamento ff. de hered. inst. in proposito* autem fit nuda verborum transpositio.

Quartò quoties de interpretatione verborum est aliqua repugnantia, is sermo in toto collocandus erit, qui actum sustineri faciat *leg. quoties ff. de rebus dubiis, igitur, & in proposito hæc sit interpretatio* arripienda, vt Ordo scripturæ non ita exactè obseruari debeat, nec, eo turbato ordine testamentum propterea inutile existat.

Quintò denique regula est posita *in §. ante inst. de leg.* quod hodie minimè necessarium sit in testamento hæredem prius institui, & postea demum legata, & fideicommissa relinqui, sed in arbitrio testatoris esse debeat, vtum velit prius hæredem instituere; an hunc ordinem inuerrere. Ab hac autem regula non reperitur, vllò in loco iuris nostri exceptum cæci testamentum. Igitur sub ista regula continetur.

Non sanè probatur ista exceptio per *textum d. l. 8.* Nam quod de ordine obseruando in ea lege subiicitur, id non ad ordinem istum scripturæ pertinet, sed ad ordinem reliquorum, quæ eadem in lege referuntur, spectat.

Ad confirmationem respondeo, quòd licèt in fine dictæ legis *hac consultiissima*, dicatur ibi tradita requiri pro forma, ea tamen pro forma requiri intelligi debent, quæ sub alicuius momenti ad *Text. in l. final. §. & si præfatam cum glos. C. de iur. delib. Brun. in d. conclus. 8. vers. & faci.* qui allegat Signori. dicentem *in conf. 87. in §. Col.* quòd si statutum plura ad actum requiratur, & addat ea omnia requiri pro forma, debet intelligi, vt requiratur pro forma ea, quæ sunt alicuius ponderis, non autem solemnitates leues, & Brunum sequitur Roland. *d. Conf. 82. n. 13. & 14.* ablatiui absolutiui important conditionem, quantum ad solemnitates essentielles, non autem leues, Alex. *in l. 2. §. prius col. 2. ff. de vulg. & pupill.* Secundò regulam declarat Brun. *in d. 11. concl.* vt ablatiui absolutiui important Conditionem, quando disponunt super eo, quòd est à iure certum & per Bald. *in repet. l. 1. in 2. opusc. de leg. 2.* & Bart. *in l. eum stipulatus in princ. ff. de verbor. oblig.* quæ omnia

sequitur Roland. *loc. cit. n. 15. & 16.* Addi etiam posset *d. l. hac consultiissima in fin.* disponere vt ea omnia requisita intelligantur pro forma, hoc est ea omnia specialiter in testamentis cæcorum requisita, de quibus ibi, sed institutio hæredis, quòd fieret in principio testamenti non erat speciale in testamentis cæcorum, ergo, &c. à qua sententia vt magis communis nullo modo venit recedendum. Et ideo ex his hanc sententiam affirmatiuam ego amplectendam esse puto.

Nota verò, cæteras condiciones requisitas *in dict. leg. consultiissima*, pro testamentis cæcorum, non esse omnia essentialia, vt optimè notat Blasius Michalorius *in suo tract. de caco, muto, & surdo c. 6. n. 7. & 20. & 21.* qui etiam (quòd est valdè notandum) *num. 28.* ait omnes dictas solemnitates à lege requiri ad euitandas fraudes, quæ in testamentis cæcorum fieri possent, vt *in d. l. hac consultiissima* expressè habetur, vbi Iason *n. 4.* & Decius *numer. 36.* Marcus Antonius Natta *in l. hac consultiissima §. ex imperfecto num. 37. C. de Testam.* Ac propterea cessante fraudis suspitione valeret testamentum cæci, etiam si prædictis careret solemnitatibus, Bald. *in d. l. hac consultiissima C. qui testam. facere possunt*, vbi etiam Decius *num. 36.* & Natta *in d. §. ex imperfecto numero tertio* & sequitur Menoch. *de præsumpt. l. 4. præsumpt. 6. n. 2.* qui inter alias coniecturas ad excludendam falsitatis suspitionem considerat, si testator superuixerit per plures annos post illud conditum testamentum, cum enim illud non mutauerit, dicitur declarasse se velle ipsum valere, vt per ipsum *num. 4.* Idem, & multò fortius dicendum esset, si cæcus ante cæcitate aliud fecisset testamentum, in quo eadem ferè præcipuè circa hæredum institutionem disposuisset: tunc enim cessaret suspicio in testamento condito in cæcitate, fraudes aliquas fuisse adhibitas; & tanto magis si non vnum, sed plura præcessissent testamenta ad fauorem earundem personarum; tunc enim diceretur apparere de enixa eius voluntate, suspitionem fraudi profus excludente. Posset etiam considerari ad exclusionem fraudis amor, & beneuolentia testatoris erga personas institutas, & demum cessaret fraudis suspicio, si per testes probaretur verè sic disposuisse testatorem; & cessante fraudis suspitione cessant profus supradictæ solemnitates, vt per Menoch. & alios supra citatos.

An sacerdos extra necessitatem possit propter deuotionem tantum si non adsit aliud Sacerdos administrare sibi Eucharistiam, secluso scandalo?

RESOLVT. XLII.

Negatiuè respondet Pater Pasqualigus *in Theol. tom. 2. disputatio. 108. sectio. 7. numer. 36.* vbi sic ait, Dicendum Sacerdotes extra necessitatem, etiam si scandalum absit, non posse per se ipsos Eucharistiam sumere desumitur, ex Concilio Tridentino *sess. 13. capit. 8.* vbi ponit tantum duos modos sumendi Eucharistiam, alterum de manu Sacerdotis, & per se ipsum, & hunc coarctat ad Sacerdotes celebrantes. Probat. Sacerdos non celebrans, & sumens Eucharistiam, sumit tanquam ovis pasceda cibo illo spirituali, & non vt Sacerdos; ergo non potest per se ipsum sumere. Antecedens patet. Quia vt Sacerdos habet tantum duos actus proprios

propriis confectionem Eucharistiæ & ministratio-
nem. Ministratio autem non potest exerceri, nisi sit
adiuncta iurisdictio, saltem ex privilegio, aut ex
commissione, & proinde dicit exercitium pastoris
in ordine ad oues. Ergo cum Sacerdos sit ouis,
quando non sumit, vt Sacerdos celebrando, debet
sumere vt ouis. Consequens probatur; Quia vt ouis
dicit ordinem, & subiectionem ad pastorem, à quo
pascendus est. Ita ille.

Sed ego non recedo ab affirmatiua sententia,
quam olim docui, & me citato tenet nouissime
Leander *de sacram. to. 2. tract. 7. disp. 4. quest. 14.* & me
citato sapientissimus Dicastill. *de sacram. tom. 1. tra. 4.
disp. 1. dub. 6. num. 103. cum seqq.* Dico igitur non so-
lùm in casu necessitatis; verùm etiam deuotionis
causa, veluti, si magna occurrat festiuitas, & Sacer-
dos sacrificare nequeat; tunc enim optimè poterit
ex sacrario Eucharistiam accipere, & se ipsum com-
municare. Quia non est necessarium, quòd minister
huius Sacramenti sit (sicut in aliis) distincta per-
sona à suscipiente, ergo cum ipsemet Sacerdos sit
proprius huius Sacramenti Minister, optime pote-
rit seipsum communicare.

Deinde in Concilio Nicæno 1. *Can. 14.* conceditur,
vt Diaconi etiam extra necessitatis articulum, pos-
sint absente Sacerdote communicare; Sacerdos au-
tem est ordinarius minister huius Sacramenti, &
simul est Diaconus, atque adeo potiori ratione hoc
facere poterit, nec apparet aliquod ius in contra-
rium, vt probat Dicastillus, penes quem etiam in-
uenies responsionem ad argumenta, quæ ad supra
in sui fauorem adduxit Pasqualigus; & idèd præter
Doctores supra, & à me alibi citatos hanc senten-
tiam tenet Martinus de San Ioseph *in mon. conf. to. 1.
lib. 1. tract. 5. de pœnit. n. 7.* vbi sic ait. Quando los Sa-
cerdotes, que no celebran, quisieren comulgar por
deuocion, se podran dar à si mismos el Santissimo
Sacramento, sino ay otro Sacerdote quò se le de,
ni aya peligro de escandalo. Idem tenet Castrus
Palau *tom. 4. tract. 21. punct. 18. n. 10.* sic asserens; Dixi
legem esse consuetudine introductam, ne quis ex-
tra Missæ Sacrificium sibi Eucharistiam ministret.
At hæc lex non est eo rigore recepta, quàm urgente
aliqua rationabili causa, tamen non extrema omit-
ti possit. Quocirca sacerdos infirmus, qui celebrare
commodè non potest, poterit cessante scandalo è
Sacrario Hostiam Consecratam sumere, cum non
adsit alius, qui ministret, quia non in alienam perso-
nam, sed in propriam iurisditionem à Christo da-
tam administrandi Eucharistiam exercet. Neque in
hoc Sacramento opus est. ministrum à suscipiente
distingui, patet in die Parasceues, in quo Sacerdos
seipsum communicat, tamen non consecrat. Ita
Palau.

Cui etiam adde doctissimum Amicum *in curs.
Theol. to. 7. disp. 31. sect. 2. n. 33.* cuius hæc sunt verba,
Extra verò articulum mortis, vel ad præceptum
Ecclesiasticum adimplendum, vel sola deuotionis
causa, probabilior opinio fert, posse Sacerdotem &
Diaconum absente Sacerdote, si nullum sit scanda-
lum seipsum communicare. Et colligitur ex Conci-
lio Nicæno 1. *Can. 14.* vbi conceditur Diacono, ab-
sente Presbytero, facultas seipsum communicandi
ex præconsecratis, nulla mentione facta de mortis
articulo, vel periculo. Idem à fortiori licebit Sacer-
doti, si vel celebrare non possit, vel non habeat
omnia ad celebrandum requisita, nullusque alius
Sacerdos adsit. Hæc Amicus, vt remaneat satis fir-
mata contra Pasqualigum nostra sententia.

Et hanc opinionem contra Fagandez, & Præpo-
Anton. Diana Pars XI.

situm putat Leand. *vbi sup. q. 15.* etiam procedere si
in prædicto casu adesset Diaconus, posset enim Sa-
cerdos se ipsum propriis manibus communicare.

Primò, quia Sacerdos est minister ex officio. Se-
cundò, quia Sacerdos debet seipsum communicare,
quando Diaconus tempore mortis illi Eucharistiam
defert. Ergo etiam poterit in nostro casu seipsum
propriis manibus communicare. Ita ille.

Sed quidem dubium est, an præsentè Diacono de-
beat Sacerdos potius Eucharistiam sumere ex ma-
nibus Diaconi, quàm ex propriis; Ex doctrina Vas-
quez videtur sequi, quòd tunc potius deberet ex
manibus Diaconi; docet enim, quòd deferente Dia-
cono Eucharistiam Sacerdoti infirmo, etiam si Sa-
cerdos possit propriis manibus, deberet tamen po-
tius ex manibus Diaconi communicare: Vnde idem
diceret, si Sacerdos non posset celebrare, & vellet
communicare, vel ad præceptum implendum, vel
deuotionis causa & non adesset nisi Diaconus.

Oppositum autem colligitur ex Durando *in 4.
dist. 13. q. 4. num. 7.* & Suarez *disp. 72. sect. 3.* affirmanti-
bus, in eo casu debere Sacerdotem infirmum pro-
priis manibus, si posset, Eucharistiam sumere. Quòd
mihi probabilius est. Etenim decentius est, vt Sa-
cerdos propriis manibus consecratis Christi Cor-
pus sumat, quàm permittat illud sibi ministrari
manibus Diaconi non consecratis. Cum enim nul-
la sit indecentia seipsum communicare, nam licet
in reliquis Sacramentis requiratur distinctio perso-
narum, ministrantis, & suscipientis, in hoc tamen
nulla per se requiritur inter ministrantem, & susci-
pientem distinctio; & cum ex alia parte maior sit
reuerentia huic Sacramento debita, vt illud non
nisi consecratis manibus Sacerdotis contrectetur,
congruentius erit in eo casu potius suis, quàm Dia-
coni manibus Sacerdotem communicare.

*An sistat presens proprius Parochus, vel alius Sa-
cerdos, & nolent communicare infirmum exi-
stentem in articulo mortis, possit Laicus, su-
pradictis renuentibus, & prohibentibus, infir-
mo Sacram communionem porrigere?*

RESOLVT. XLIII.

CAlum non inuenio à nemine in terminis per-
tractatum; Et sine vlla difficultate negatiue re-
spondent Doctores, quos citat, & sequitur Pasqua-
ligus *in Theol. tom. 2. contr. 108. sect. 7. n. 41.* vbi sic ait;
Dicendum est non posse laicum sibi Eucharistiam
sumere, aut aliis ministrare, urgente quacunque
necessitate, etiam ex commissione. Habetur *ex cap.
peruenit. de consecrat. dist. 2.* vbi dicitur horribile, &
detestabile, quòd laici Eucharistiam deferant ad
alium. Quòd autem est horribile, & detestabile,
nec urgente necessitate fieri potest. Probatur, mini-
stratio Eucharistiæ fundatur in Sacerdotio; ita vt
ratione ipsius conueniat, & in tantum Diaconis
potest committi, in quantum sunt ex vi Ordinis
speciales ministri Sacerdotis: Laici autem neque
sunt Sacerdotes, neque communicant in officio
Sacerdotis, vt communicat Diaconus; Quando
autem aliquis actus conuenit ratione Ordinis,
non potest exerceri à non habente ordinem, vt
inductione constat, & censetur prohibitus cæteris
omnibus. Confirmatur. Distributio corporis Chri-
sti est quædam potestas supra ipsum, quia est
actus consequens ex potestate ipsum conficiendi;

Laici autem nullam habent potestatem supra corpus Christi. Ita ille.

Sed ego sæpius alibi cum multis Doctoribus satis probabiliter affirmatiuam sententiam docui, & nunc iterum doceo, & illam, me citato, latè & doctè, vt semper solet defendit Pater Thomas Hurtadus *tom. 1. tract. 5. capit. 6. resolut. 63. §. 2. num. 1483. cum seq.* & hanc sententiam probabilem putat Pater Hermanus Busenbaum *in medulla Theol. moral. lib. 3. tract. 3. capit. 2. dubitatio. 1. numero tertio* Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tract. 5. capit. 4. §. 9. numero primo* Dicastill. *in Sacrament. tom. 1. tract. 4. disputatio. 11. dubitatio. 3. numero 92. in fine*, vnde sapientissimus Lessius *in 3. part. D. Thom. question. 82. artic. 3. numero vigesimo* sic ait; Dispensatio Eucharistiæ inferioribus Diacono committi non posse, nisi fortè in illo casu, quo infirmus sine viatico esset moriturus: tunc enim videtur etiam laico permitti posse, modo scandalum absit. Probatur; quia non est contra ius diuinum, aut contra vllum Canonem, aut contra aliquam Ecclesiæ consuetudinem, quæ vim legis habeat; præsertim, cum exempla antiquitatis non desint. Nam olim Eucharistia solet dari in manus deferenda domum, & etiam aliquando per pueros mitti ad infirmos. Ita ille, & alij à me alibi adducti.

Et ratio est, tum quia iure solum humano prohibitum est laico attingere Eucharistiam *cap. peruenit, de consecr. dist. 2.* ius autem humanum non videtur in tali euentu obligare, sed potius cædere grauiori præcepto diuino quo fideles tenentur in articulo mortis communicare; tum quia olim permiffum fuit fidelibus secum deferre Eucharistiam sequenti die sumendam; imò etiam permiffum fuit laicis deferre Eucharistiam ad infirmos tempore necessitatis teste Eusebio *lib. 6. h. stor. Ecclesiast. c. 36.* vt diximus. Ergo etiam hoc tempore videtur permittendum vt laici in articulo mortis sibi Eucharistiam administrare possint, & aliis.

Deinde concedunt Doctores in periculo irreuerentiæ, quam hoc Sacramentum pati posset, vt laicus possit illud propriis manibus contrectare, sumere, & si necesse fuerit, etiam alteri tribuere, vt si nimirum eo tempore esset aliquis infirmus viatico egens, cui per Sacerdotem, vel Diaconum ministrari non posset: Ergo hoc ipsum facere poterit in casu necessitatis, si desinit legitimus minister: Confirmatur: nam iura concedunt, si fortè particula consecrata ceciderit intra pectus, & vbera fœminæ, vt ipsa possit propriis manibus illam sumere. Cur illam in casu necessitatis sumere non possit ex ipsa pixide, vt propriæ consulat salutem.

Vnde ex his patet responsio ad argumenta adducta in contrarium à Patre Pasqualigo; Dico igitur iure optimo Patres Concilij appellasse detestabile, & horribile crimen, & temerariam præsumptionem, quod Laici sine urgente necessitate porrigerent Eucharistiam, & illam suis manibus tangerent, quibus sacrarium ingredi est prohibitum.

Et quando Laicus in casu necessitatis Eucharistiam porrigeret, non esse actus auctoritatus quasi laicus auctoritate vel ordinaria, vel delegata Sacramentum dispensaret, nullam enim ad hoc habet auctoritatem, sed vt succurreret proximo extremè indigenti in articulo mortis de viatico, quod de iure diuino tenetur accipere, si potest. Quare Laicus id præstaret ex licentiâ præsumpta Summi Pontificis, qui prudenter censetur dispensare in sua lege humana, vt diuina obseruetur, nec enim, vt illa obseruetur, hæc omittenda est.

Et quidem Pontifex potest in hoc dispensare, vt fatentur contrarij, nec negari potest; ergo semper quod occurrat necessitas articuli mortis, & non adsit copia ministri Ecclesiastici, censetur adesse præsumpta Papæ voluntas, vt Laicus possit ministrare. Consequentia est euidens, quia Epycheya, quæ est legis emendatio, vt ait D. Th. 2. 2. *quest. 120. art. 1.* dicitur sequi id, quod possit iustitiæ ratio, & communis utilitas.

Itaque *textus in dicto cap. peruenit*, loquitur extra casum necessitatis, expressè enim dicit horribile, & detestabile facinus esse absque vlla necessitate per Laicos, vel fœminas deferri ægris Eucharistiam. Ergo stante necessitate maximè extrema, nullum erit facinus.

Neque obstat solis Diaconis inueniri concessum urgente necessitate, nam, vt optimè obseruat Castus Palau *tom. 4. tract. 21. punct. 17. numer octauo* & alij; Inde non infertur Laicis denegatum esse, sed solum infertur non esse illis expressè concessum, bene tamen potest esse concessum virtute, & interpretatiuè; spectata Ecclesiæ pietate, vt supra diximus.

Neque enim obstat, quod præsentem tempore non videamus vnquam à laicis Eucharistiam ministrari: id enim prouenire potest ex eo, quod casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publice, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

His suppositis, difficultas est, an procedant si Parochus, vel alius Sacerdos præsens adesset, & noller moribundum communicare, & prohiberet laicis, ne ipsi hoc facerent, an non obstante tali prohibitione, possent ipsi adhuc infirmo Sacramentum Eucharistiam ministrare? Et affirmatiuè respondeo, nam vt optimè obseruat Dicastill. *de sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 11. dub. 5. num. 91.* & alij, Perinde omnino casus necessitatis censetur, quando in articulo mortis non vult Sacerdos per ipsum facere, aut committere, atque si non esset Sacerdos.

Sed supra fundauimus probabiliter absente Sacerdote posse laicum communicare in articulo mortis infirmum. Ergo poterit hoc etiam facere, eo præsentem, & moribundum communicare nolente, quia tunc haberetur tanquam absens.

Confirmatur ex simili dubio, quod putant Doctores, an quando in extrema necessitate Sacerdos nec vult dare, nec Diacono permittere, liceat nihilominus.

Et licet Siluester, & Petrus Sotus, aliique nonnulli, negent posse Diaconum ministrare Eucharistiam etiam in necessitate extremè indigenti; quando Sacerdos negat, etiam iniquè, facultatem. Probant aliqui, quia ex Concilio Carthaginensi non debet Diaconus in præsentia Presbyteri, nisi iussus Eucharistiam ministrare. Præterea sumptio huius Sacramenti non est necessaria tanquam medium; sed solum ex præcepto, quod in eo casu, sicut in aliis similibus non obligat; quia in eo casu non potest Diaconus contra voluntatem Presbyteri ministrare. Tandem quia quando adest immediatus superior, & hic repugnat, non licet recurrere ad voluntatem interpretatiuam alterius superioris; aliàs Episcopo iniuste, & inique negante iurisdictionem, vel approbationem ad audiendas confessiones alicui sacerdoti digno, liceret huic ex interpretatiua voluntate Pontificis, aut Christi Domini Confessoris munus exercere, quod falsum est, & nemo audebit concedere. Nihil ergo refert quod Sacerdos ille sua abutatur potestate, quia licet iniuste id faciat,

faciat, tamen denegat licentiam, sine qua Diaconus non potest tale munus obire.

His tamen non obstantibus contraria sententia est tuta in praxi, posse scilicet Diaconum in eo casu necessitatis, iniuste renuente Presbytero ministrare, & docent graues Authores Sotus in 4. dist. 13. quest. 1. art. 3. Henric. l. 8. c. 54. num. 2. Suarius disp. 72. sect. 1. Valentia disp. 6. quest. 10. punct. 1. Rodriguez tom. 1. quest. regul. questio. 56. artic. 8. & alij multi; Nam quando non est praesens Episcopus, aut presbyter, quid id possit Diacono committere, poterit ille facere ex praesumpta interpretatiua voluntate id potentis committere: Imo iure ipso communi Canonis 14. Concilij Nicæni 1. ex illis in eo casu concessum.

Ergo & in casu nostro, quando Sacerdos nollet ministrare Eucharistiam infirmo existente in articulo mortis, & prohiberet laico, ne id faceret, dicendum est, laicum, hoc non obstante posse ei Eucharistiam ministrare, ex praesumpta, & interpretatiua voluntate Ecclesiae, & Summi Pontificis, qui in tali casu ex rationibus adductis ab Hurtado ubi sup. censetur dispensare in praecipuo, & licentiam laicis concedere.

Confirmatur secundò nostra sententia ex opinione Patris Hurtadi numer. 149. ubi putat valde probabile non posse fieri legem, qua statuitur, quod neque in casu extremæ necessitatis possit laicus porrigere Eucharistiam, quia sumptio Eucharistiae in hoc casu est de iure diuino, contra quod non potest ius humanum, quod sicut non potest prohibere, quod laicus non leuet Eucharistiam de terra, ubi indecenter iacet, quia hæc indecentia, est contra ius reuerentiæ debitæ Sacramento; ita non potest prohibere, quod laicus non porrigat Eucharistiam infirmo in extremisposito: cui incumbit obligatio iuris diuini sumere viaticum. Ita ille.

Quæ omnia maximè, & à fortiori procedunt in casu nostro ad firmandum, non posse Parochum, neque alium Sacerdotem, nolentem communicare infirmum, prohibere laico, ne Eucharistiam infirmo ministret.

Hinc infertur, quod Regularis, vel alius Sacerdos possit ministrare infirmo viaticum, si Parochus praesens nollet ei illud ministrare, nec licentiam ministrandi illis præbere, & hoc ex tacita, & interpretatiua licentia; & autoritate Summi Pontificis; Ita Pater Hermanus in medulla Theologiae mor. l. 6. tr. 3. c. 2. dub. 1. & Martinus de San Ioseph in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 5. de poenit. numero 15. ubi sic ait; Tambien podrá dar el Viatico el Religioso, aunque el cura este presente, si injustamente no quiere dersele el à su Parroquiano, porque puede el Religioso en este caso tener la presumpcia del Obispo, ò del Summo Pontifice; Et voluntas ex coniecturis declaratur. Ita ille: sic & in casu nostro. Ergo, &c.

Sed hæc breuiter notanda sunt duo; Primò, infirmum qui satisfecit praecipuo sumendi Viaticum è manibus sui Parochi, posse post aliquot dies in eadem infirmitate illud sumere è manibus cuiuscunque Regularis, si haberet priuilegium, vt in Oratorio Domus suæ possit dicere Missam; nam in illo Regularis posset celebrare, & postea infirmum etiam non ieiunum communicare; Ita Pater Hermanus loco citato.

Secundò nota, non esse mortale, si laicus existens in peccato mortali, reuerentiæ, & honoris causa deosculetur Eucharistiam, licet Sotus dicat fortas-

se esse mortale, sed certè ait Suarez, non videtur esse tale; & ita docet Dicastillus de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 21. dub. 5. num. 101.

An stando in opinione Doctorum asserentium, laicum non posse in articulo mortis, absente Sacerdote infirmum communicare, an inquam si hoc faciat, incurrat irregularitatem.

RESOLVT. XLIV.

Affirmatiuè videtur respondendum, quia Laicus ministrans in ordine, quem non habet, incurrit irregularitatem ex cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato admin. & ita docet Suarez 3. par. tom. 3. disp. 3. sect. 4. sub fine, & tom. 5. disputat. 42. Gordon. lib. 7. questione 18. numero 102. Valent. tom. 4. disp. 4. questione 2. punct. 1. Filliuc. tractat. 20. numero 208. Non. disputat. 10. numero 45. Hurtad. disputat. 2. difficult. 1. Auila disputat. 9. sect. 2. dub. 13. in vltima limitatione, qui sequuti sunt Paludan. in 4. d. 5. questione 2. sect. 1. conclus. 2. Anton. 3. parte titul. 29. cap. primo, sub princ. Silu. verb. irregularitas questione 12. allegans Calder. Nauarr. capite 29. numero 252. Tabien. verb. irregularitas 4. initio, Maiol. lib. 4. cap. 13. numero 4. Præposit. questio. 5. de irregular. dub. 6.

Sed ego existimo satis probabilem opinionem contrariam, quam in terminis casus nostri tenet Dicastillus de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. disput. 11. dub. 5. numer. 97. ubi sic, ait certissimum est, quod si subdiaconus administret Eucharistiam extra extremam necessitatem irregularis manet, quia omnis Clericus ministrans in ordine, quem non habet, sit irregularis, cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato administrente, & de Laicis valde probabile est incurere irregularitatem, si eam administrent extra extremam necessitatem propter iura citata, vt cum Nauarro cap. 27. numer. 242. & aliis docet Suarius tom. 3. disput. 31. sect. 4. in fine, & latius tom. 5. disput. 42. sect. 4.

Quamuis probabile etiam sit non incurere irregularitatem laicum exercentem actum ordinis, quem non habet; quia textus loquitur de Clerico. Ita ille.

Et ratio est, quia nullibi fertur à iure hæc irregularitas aduersus laicum, imò aliquo modo contrarium colligitur, quamuis enim non firmum adeo ducatur argumentum ex titulis, & rubricis, vt diximus in scientia Canonica. Cùm tamen antiqui omnes Codices haberent vniuersalem hanc inscriptionem De non ordinato ministrante: & in vltima editione Gregoriana omnium castigatissima addita fuerit vox De clerico non ordinato, non leue indicium est, hanc fuisse lectionem antiquissimam, aut certè communiolem sensum Doctorum, de Clerico non ordinato hos Canones interpretari, & quidem cum duo tantum afferantur eo loco decreta Pontificum, quorum vnum Urbani nimirum III. agit de Diacono fingente se Sacerdotem, Alterum verò Hormisdæ de non ordinato baptizante, aut officium Ecclesiasticum exercente; difficultas tantum esse potest de menre huius secundum, de quo tamen non licet certò pronuntiare, cùm alibi non reperiat integrum illa decretalis, & neque constet, an Hormisdæ, an Honorij fuerit, quia tamen agit de solemnibus administratione Baptismi,

& Officij Ecclesiastici, quæ facillè possent vsurpari à Clericis non ordinatis; eo quod non sint actiones annexæ certo alicui Ordini Sacro iure diuino, sed tantum Ecclesiastico; videtur de illis tantum agere Pontifex, non de laicis, qui non nisi rarè admodum hæc officia vsurpabunt: quæ ratio optima est, propter quam Ecclesia sapienter omninò Clericis tantum hanc pœnam irregularitatis imposuerit, non verò laicis; cum crimen, de quo agitur, frequentius à Clericis committi solet, non verò nisi perrarè admodum à laicis, quibus omnibus adde vulgarem regulam de non ampliandis, sed potius restringendis constitutionibus pœnalibus. quare hanc posteriorem sententiam omninò probandam esse existimo.

Et ita docent Doctores, quos ad fatietatem citat, & sequitur eruditus Pater Giballinus *de irreg. qu. 1. dub. 6. contr. 1. n. 25.* Ex quibus deducit primò, vt Laicus solemniter baptizans non sit irregularis, quod tradunt DD. proximè citati. Secundò, Laicus fingens se Sacerdotem, & absolvens Sacramentaliter, non erit quoque irregularis, quod docent Sayr. *num. 8.* & plurimi ab eo relati, & ex nostra sententia iam stabilita necessariò sequitur. Tertid, neque erit irregularis laicus, qui cum stola, & superpelliceo concionem habuerit in Ecclesia tanquam Diaconus, quia non exercet actum Ordinis.

Sed ex his oritur aliud dubium, an Diaconus ministrans Eucharistiam incurrat irregularitatem si id faciat sine commissione Sacerdotis, & extra extremam, sed gravem necessitatem, in quibus casibus diximus licere, quod valde probabile est, & fortè probabilius.

Affirmant aliqui, & quidem probabiliter; sed ego puto cum Dicastillo *ubi supra numer. 99.* negatiuam esse probabilem; nam licet tunc peccet, non tamen irregularitatem incurrit, & colligitur ex his, quæ tradit Suarez *tom. 5. in 3. part. disput. 11. sect. 3. num. 14.* quia Diaconus ex vi suæ ordinationis recipit aliqualem potestatem administrandi hoc Sacramentum, modo explicato in secundo quæsito huius *dubii. assert. 2.* Quod autem debeat esse cum licentia Presbyteri, pertinet ad ius, seu iurisdictionem; Sicut ergo simplex Sacerdos ministrans sine vlla auctoritate, & iurisdictione Eucharistiam, peccat quidem, sed non sit irregularis; ita etiam Diaconus. Idem quoque colligitur ex iis, quæ docet idem Suar. *tom. 3. in 3. part. disp. 72. sect. 2. §. sed inquiret.* Quia illa irregularitas non est imposita vsurpanti iurisdictionem, aut ius alienum, sed vsurpanti iurisdictionem, & actum Ordinis, quem non habet.

Sed quæro hîc, an Diacono ex officio competat Eucharistiæ dispensatio? Quoad dispensationem sanguinis, aliqui affirmare, non autem quoad dispensationem corporis, est sententia D. Thomæ *3. part. quæstio. 82. artic. 2. ad 1.* Paludani *in 4. dist. 13. quæst. 1. artic. 4.* Soti *quæst. 1. artic. 3.* Siluestri *verbo Diaconus quæstio. 2.* Valentia *3. part. disp. 6. quæst. 10. punct. 1.*

Sed mihi placet sententia negans Diacono vllius Eucharistiæ partis dispensationem ex officio conuenire; sed ex sola Episcopi, vel Presbyteri commissione; Hanc docent communiter recentiores Palatius *in 4. dist. 13. disput. 1. §. sunt qui putent,* Henriq. *lib. 8. de Eucharistia cap. 54.* Suar. *disput. 72. sect. 1.* Vasquez *disp. 219. cap. 1.* Coninch *3. par. q. 82. art. 3 & aly.*

Quia illud ex proprio officio conuenit ministro,

quod cum ipsa potestate ordinis ei traditur; Sed Diacono cum potestate Diaconatus non traditur Christi sanguinis dispensatio: igitur Christi sanguinis dispensatio non conuenit Diacono ex proprio officio.

Difficultas est, an nulla urgente necessitate possit Diaconus iussu Sacerdotis hoc Sacramentum ministrare: ad quod respond. Primò accedente iussu Sacerdotis, non requiri extremam, sed sufficere moralem duntaxat necessitatem, seu vtilitatem. Secundò licitè posse in tali casu Diaconos Eucharistiam ministrare, si eis euidenter non constet de nullitate causæ. Tertid si illis euidenter constat nullitas causæ, non posse licitè Sacramentum ministrare, quia cum hoc sit proprium Sacerdotis, neque Diacono competat nisi urgente necessitate, non poterit absque huiusmodi necessitate illud licitè ministrare, nisi fortè si illud non ministraret, incurreret offensam Episcopi, vel Presbyteri præcipientis: nam tunc puto, licitè posse Diaconum ad euitandam huiusmodi offensam, hoc Sacramentum ministrare, modo hoc non fiat in iniuriam, & irreuerentiam Sacramenti; nam illa est aliqua necessitas, si non communicantis, saltem communionem ministrantis. Contra verò, in casu necessitatis posset, adhuc prohibente Sacerdote, vel Episcopo, Diaconus viaticum ministrare infirmo, quia tunc censeretur Diaconus potestatem habere à Papa, vel ab ipso Christo.

Ex his infert Amicus *in cur. theol. tom. 7. disput. 31. sect. 1. n. 17.* non esse licitum Diacono absente, vel deficiente Sacerdote in die Parasceues in altari Hostiam consecratam consumere, & reliquas cærimonias peragere.

Nam illa actio est propria Sacerdotis: quia licet per illam non consecret, per eam tamen celebrat. Vnde in rubricis eiusdem diei Parasceues, dicitur Sacerdos, eo die celebrare. Quemadmodum nec posset Diaconus perficere Missam, deficiente Sacerdote, etiam post consecrationem, nam tota illa actio est propria Sacerdotis. Posset tamen Diaconus Hostiam consecratam ex altari deferre ad Sepulchrum in die Parasceues: sicut potest idem Sacramentum ex vno alteri ad aliud transferre.

An interitus rei legata spectet ad legatarium.

RESOLVT. XLV.

Respondeo affirmatiuè, si sine culpa, & dolo ipsius hæredis perierit, nam si, vel factò, vel culpa, vel mora, vel dolo hæredis perierit, teneretur in æstimationem rei legata præstandam legatario. Sed difficultas est, si res, quæ factò, culpa, aut mora hæredis perierit, æquè fuisset peritura, etsi culpa, factum, aut mora hæredis non interuenisset?

Ioannes Robertus *1. sentent. 23.* Bartol. *in l. 5. n. 10. de reb. credit.* Saporita *in tra. de mora numer. 119.* Zafius *ad l. 5. n. 28.* Menoch. *3. præsumpt. 138. n. 2.* statuunt, & hoc casu hæredis, tanquam debitoris esse damnum.

Primò, quia *in l. 83. §. penult. ff. de verbor. oblig.* Palaus I. C. moratorem furi comparat, at furem indistinctè teneri, licet res domino peritura fuisset, traditur *in l. 1. §. rectissime ff. de vi, & vi armata, l. 46. præct. ff. de furt.* Quocirca re post moram debitoris perempta, damnum ad debitorem eundemque moratorem, indistinctè pertinet, siue

eodem modo res fuisset apud creditorem peritura, siue non.

Secundò, insuper in actionibus personalibus non simpliciter rem perimus, sed personam obligatam, obstrictamque persequimur *pr. 1. de oblig. ibi* necessitate obstringimur. At persona obligata manet, & si res fuerit perempta *l. 25. §. si post. diuortium ff. solut. matrim.* proinde hæres quoque legatario ex quasi contractu obligatus manebit, etsi res perierit, eodemque facto apud ipsum peritura fuisset.

Denique huc facere videntur illi textus, in quibus generaliter, & indistinctè dicitur, Rei post moram peremptæ damnum, & interitum ad moratorem spectare, vt in *l. 1. 2. ff. de positi l. cum res 47. §. fin. in ver.* quod verum est, si non post moram factam id euenerit, potuit enim legatarius eum acceptum vendere *ff. de leg. 1. vbi* notandum, quod verba ista potuit enim, &c. non conditionem, sed rationem prædictorum contineant; itavt I.C. absolutè, & simpliciter concludat ad debitorem spectare post moram interitum, ex hac ratione quod creditor, qui legatarius est, rem legatam, & nunc peremptam; vendere potuisset. Idem probat *l. 5. ff. de reb. cred. in qua*, & ipsa indistinctè dicitur debitoris esse damnum: At vbi lex non distinguit, ibi nec nostrum est distinguere, etsi omnino iuris nostri Auctores distinguendum putassent, proculdubio tot in locis, in quibus de præsentia quæstione ex professo tractarunt, tam necessariam, & celebrem distinctionem tanto silentio non inuoluissent.

Verùm contrariam sententiam tenet Hulticus Hunnius in *commentariis ad Treutlerum volum. 2. disp. 14. thesi 4. q. 6.* idèd statuendum existimat interesse vtrum res fuisset eodem modo peritura apud creditorem, hoc est legatarium, si ipsi sua die fuisset restituta, nec vlla interuenisset culpa, vel mora hæredis, an verò restitutione facta non fuisset; ita peritura: priori casu interitus damnum ad legatarium spectet; posteriori verò ad hæredem. Confirmatur autem hæc sententia in primis responso Iurisconsulto Gaij in *l. 24. §. final. ff. de positi.* vbi sic demum vult debitorem liberari, & rei interitum ad actorem spectare, cum res eadem fati calamitate apud creditorem peritura fuisset.

Confirmatur, eò quod creditor nec possit, nec debeat amplius quid à debitore exigere, quam habiturus fuisset, si res ei sine mora restituta fuisset, Donellus *cap. 7. de mora.*

Accedit, quod creditor re post moram debitoris perempta, id solum petere, & à debitore exigere queat, quod ipsi per moram debitoris damni est datum, aut interuersum fuit: Atqui re post moram debitoris, ita perempta, vt eodem modo apud creditorem quoque peritura fuisset, nihil lucri per moram debitoris creditori interuersum est, quod aliàs, habiturus fuisset, nec quicquam ei damni datum est. Quare hoc casu nihil exigere poterit à debitore.

Denique Vlpianus in *l. 47. §. final. ff. delegat. 1.* tradit, æstimationem fundi non deberi, si fundus chasmate perierit, si non post moram hæredis id euenerit, quia legatarius potuisset fundum vendere, quibus postremis verbis satis innuit, fundo legato post moram extincto, ita demum æstimationem fundi deberi; si legatarius potuerit fundum legatum vendere. Ex contrario itaque non debetur æstimatio fundi, quamuis fundus post moram ad hærede factam, perierit, si legatarius fundum vendere non potuit.

Nec obstat, quod is, qui vi aliquid, aut metu extorsit, vel occupauit, aut furto abstulit, non liberetur, si res ita ablata perierit, etsi apud dominum, vel eum, cui ablata est itidem peritura fuisset *l. 49. pr. ff. de furt. l. 14. §. quatenus ff. quod met. caus. l. 1. §. rectissime 34. leg. penult. ff. de vi, & vi armata l. 8. l. final. ff. cond. furti.*

Ad hoc enim rectè Cuiacius, in furibus, ait, ab actoribus, prædonibus, & iis qui metum intulerunt, hoc speciale esse, vt re perempta non absoluantur, sed indistinctè teneantur; eò quod plus sint, quàm moratores *d. l. penult. ff. de vi, & vi armata*, vt qui non tam sint in mora, quàm in dolo, & maleficio; Vnde etiam licet alij debitores re ante moram perempta, indistinctè liberentur, siue ea apud creditorem peritura fuisset: odio tamen eius, qui metu aliquid extorsit, aut furto abstulit, sic comparatum est vt non liberetur, re etiam ante moram perempta, si metu non illato peritura res non fuisset *l. 14. §. 1. ff. quod met. causa.*

Sed ex his oritur dubium, quando res, quæ casu perempta est, æque fuerit apud creditorem, & in nostro casu apud legatarium, qui hæredis creditor est peritura? Etenim de hac re extant diuersæ Interpp. sententiæ. Nam Iacob. Cuiac. *ad l. 23. ff. de verbor. obligat.* Iulius Pacius *cent. 13. quæst. 62.* Ioan. Borcholt. in *tract. de verbor. oblig. cap. 8.* tunc aiunt, rem peremptam dici apud creditorem fuisse perituram, si & corpore apud eum peritura, & ita peritura fuerit, vt nec receptam, fuerit creditor distrahturus, quamuis distrahere potuerit.

Mouentur hi, *l. 15. de rei vend.* in verbo, sed est verius si fortè distrahturus erat creditor, si accepisset, moram passo debere præstari; nam si ei restituisset, distraxisset, & pretium esset lucratus.

Cæterùm Hugo Donellus in *d. l. 23. de verbor. oblig. & in tr. de mora. cap. 7.* Giphanius in *eadem lege 24. Gedd. de contrah. & committend. stipulat. cap. 11. concl. 4.* tunc demum aiunt rem apud actorem eodem modo fuisse perituram, cum is potuisset rem distrahere, etsi fortassis distrahturus non fuisset.

Et quidem hæc sententia confirmatur dilucidissimo Textu *leg. 47. §. finali ff. de legat. 1.* In qua idem Vlpianus ita scribit: item si fundus chasmate perierit, Labeo ait, vtrique æstimationem non deberi, quod ita verum est, si non post moram factam id euenerit, potuit enim eum acceptum legatarius vendere.

Ecce hinc non attenditur an venditurus fuerit fundum legatarius sed hoc solum spectatur an vendere fundum potuerit, quod ipsum etiam rationi iuris per omnia conuenit, quoniam non spectandum quid non habeat creditor, sed potius quid haberet, si vellet,

Itaque interitus, rei legatæ fortuitus, qui vel dolo, vel culpa hæredis, aut post moram eius accidit, ad hæredem pertinet, nisi eodem modo res apud legatarium fuisset peritura.

Cæterùm si nulla culpa, nec dolus, nec vlla mora hæredis intervenerit, hinc æquum est absolui hæredem, si casu rem legatam perire contigerit.

Quæ omnia superius dicta valde notanda erunt, nam sæpius possunt in furto contingere, in quibus confessarij ancipites remanent.

An possit testator prohibere deductionem legis Falcidiae, & Trebellianicæ.

RESOLVT. XLVI.

Suppono testatores olim per legata, vel fideicommissa nimis enormia, heredes institutos ita grauasse, vt sæpè non inueniretur, qui hæreditatem adire veller, vt fuerit necesse per leges huic incommodo occurrere. Falcidius enim Tribunus plebis legem tulit, quæ ab ipso vocata est Falcidia, qua dabatur hæredi potestas seruandi sibi quartam partem legatorum, si fortè legatis integre solutis tota defuncti substantia exhauriretur. Vnde non licebat Testatori legare ultra nouem vncias, siue tres quartas, siue tres partes suorum bonorum, nam quarta hæredi debebatur: & cum idem incommodum perspiceretur in fideicommissis vniuersalibus, facta sunt postea Senatusconf. Trebellianicum, & Pegasianum à Conf. Trebellio, & Pegaso sic dicta, quibus in fideicommissis statuitur, quod in legatis. Et hæc quidem sunt clara in iure ff. eod. per titulos integros ad Falcidiam, & Trebellianicam.

Hoc supposito assero, quod testator deductione legis Falcidiae prohibere possit propter apertam Iustiniani Imperatoris sanctionem in nouell. 1. & Authent. sed cum testator.

Hoc tamen intelligendum est, vt obseruat Rithersutius in Nouell. inst. par. 6. c. 5. n. 16. seclusa legitima, quæ debetur integra, & libera, puraque ab omni onere.

Difficultas est itaque, an possit testator consimiliter prohibere deductionem quartæ Trebellianicæ, atque in suo testamento cauere, vt de fideicommissario hæredi integram hæreditatem nulla deductione diminutam restituat.

Et affirmatiuam sententiam tenet Hunnius in Trutlerum vol. 2. disp. 44. thes. 5. qu. 9. Probatur, quia si licet inhibere quartæ deductionem vbi plus onerum est hæredi, multo magis ibi licere debet, vbi hæredi minus est onerum: Atqui magis oneratur hæres restitutus legatis, quam restituta hæreditate; quia restitutus legatis, hæres nihilominus tenetur creditoribus hæreditariis, non verò legatariis l. ultim. C. de hered. act. restituta hæreditate desinit teneri hæres, & transeunt in fideicommissarium actiones. Quapropter facilius poterit Trebellianica, quæ de hæreditate restituenda deducitur prohiberi; quam falcidia, quæ de legatis deduci solet.

Adde, quod sicut falcidia testatorum imprimis gratia introducta est, ne ipsi, deficiente hærede intestati decedant; ita quoque Trebellianica eadem ratione sit introducta, ne hærede ob id, quod ex hæreditate nihil percepturus sit commodi, commoditatem repudiante intestatus decedat defunctus. Quapropter cum Trebellianica non minus fauorem testatoris eiusdemque commodum decernat, atque falcidia, par est, vt illi æquè atque huic renunciare queat, argum. penult. C. de pact.

Denique ex ipsa Nouella constitutione argumentum pro nostra sententia sumitur firmissimum: Nam in dict. §. final. Iustinianus loquitur expressè de eo hærede falcidiam detrahere prohibito, cui hæreditatem repudianti succedant fideicommissarij, ita enim habent verba illius textus; Si verò expressim designauerit non velle hæredem retinere falcidia, necessarium est testatoris valere

sententiam: & aut volentem eum parere testatori, forsitan etiam quædam iustè, & piè relinquenti lacrum non in percipiendo, sed solum piè agendo habentem. Et non videre sine lucro huiusmodi esse hæreditatem. Aut si parere noluerit, eum quidem recedere ab huiusmodi institutione, locum verò fieri (sicut dudum prædiximus) substitutis, & cohæredibus, & fideicommissariis, & legatariis, &c. Atqui hæres cui recedenti succedunt fideicommissarij habuit ius deducendi Trebellianicam: Proinde Iustinianus non solum de falcidia, sed & de Trebellianica tractat.

Sed licet, vt verum fatear hæc argumenta speciosa videantur pro sententia affirmatiua Hunnij, tamen negatiuam sustinent viri Doctissimi, vt Andreas Fachineus l. 6. controu. iuris c. 4. Osualdus Hilligerus in notat. ad Donellum l. 7. c. 9. littera A. Sarmientus l. 2. select. cap. 7. num. 16. Dominicus Armaeus exercit. Justin. n. 9. Thes. 20. & alij.

Probatur hæc opinio, quia ante Nouellam Iustiniani de hæredibus, & falcidia l. c. 2. Trebellianicam prohiberi non potuisse, quia nemo potest facere, quin leges in suo testamento locum habeant l. nemo potest. de leg. 1. & satis luculenter probantur l. si vt allegat. C. ad Trebellianum l. iura digest. eod. tit. Sed per nouellam Iustiniani l. c. 2. contrarium non est constitutum: ergo in vigore suo manet ius antiquum, l. præcipimus C. de appellat. Assumptio inde patet, quod Iustinianus in d. nouell. 1. c. de lege falcidia loquitur, quæ ex legatis deductionem concedit quoties ultra dodrantem legatis hæreditas onerata est: De Senatusconsulto autem Trebelliano, deque quarta, quæ inde deducitur altissimum est in d. nouell. 1. cap. 2. silentium.

In dict. nouell. 1. c. 2. Iustinianus electionem concedit ei hæredi, qui prohiberi potest quartam, potest detrahere, vtrum velit adire, an verò repudiare hæreditatem: Atqui hæc electio non conceditur hæredi, à quo fideicommissum relictum est, quique ex Iurisconsulto Trebelliano quartam detrahere potest, sed cogitur is inuitus etiam adire hæreditatem, & eam ex fideicommissio restituere tot. tit. Inst. de hered. qua ab intest. defer. Igitur præfata constitutio Nouella, non potest de Quarta Trebellianica accipi.

Diuersa potro videtur esse ratio quartæ falcidianæ, & Trebellianicæ. Nam deductio Trebellianicæ competit hæredi grauato restituere per fideicommissum, qui cogi à fideicommissario potest, adire hæreditatem, & restituere etiam inuitus, l. quia poterat, Digest. ad Trebell. Falcidiae autem beneficium datur hæredi grauato ad legata præstanda, qui cogi non potest adire hæreditatem. Quapropter, cum hæres fideicommissio grauatus, in eo sit deterioris conditionis, quàm alter, qui legatis est oneratus, meritò debet in altero esse melioris conditionis, vt Trebellianicæ commodo priuari à testatore non possit, licet alter priuari possit commodo falcidiae.

Vidisti, amice Lector, pugnantes inter se Doctorum sententias, validissimis quidem fulcitis rationibus; Vnde meritò Iulius Clarus in §. testamentum 9. 62. vocat hanc quæstionem terribilem, & arduam; sed quia ipse tandem concludit affirmatiuè, non tantum si testator expressè, sed etiam si tacitè prohibuerit; Idèd huic affirmatiuæ sententiæ libenter adhæreo, quam veram Hulricus Hannius vbi supr. vocauit, & Doctores, quos citat, & sequitur Franciscus de Barry de testam. l. 15. tit. 8. n. 1.

Et quia optimum est in his materiis Iuriconsultis Theologos confociare, ita etiam nostram sententiam tenet Malderus *de iust. & iure tr. 1. cap. 11. dub. 13.* vbi sic ait; Potest testator prohibere, ne detrahatur à fideicommissis Trebellianica, sicut, & ne à legatis falcidia, nam de hac iure id definitum; & illa huic æquiparatur. Ita Malderus; cui adde Petrum Vuadingum doctum, & acutum Theologum Societatis de Iesu *tr. de contract. d. 5. dub. 3. §. 2.* Qui inquit postea, an in hoc casu sufficiat tacita, an verò requiratur expressa testatoris prohibitio; & sufficere tacitam prohibitionem concludit cum Claro, Crauetta, quod etiam ex pluribus probat Barrus, *vbi supra num. 2.*

Sed difficile est benè explicare, quandonam tacite prohiberi censeatur; Itavt non sit locus falcidiæ. Fusè tractat præsumptiones tacitæ prohibitionis Menochius *libro 4. præf. 198.* Certum videtur, quando testator prohibuit alienationem bonorum suorum, prohibuisse quoque detractionem quartæ, *Amb. sed & in eo, Cod. ad falcid.* Deinde placet distinctio, quam adhibet Felinus *cap. audius de præscript.* quando verba testatoris non possunt commodè habere alium sensum; quàm detractionis prohibitionem, tunc prohibitam censerit; quando alium habere possunt; tunc non censerit prohibitam; affert exemplum, Mando, vt restituat sine vlla diminutione, censetur detractionem prohibuisse, quia illa verba nullum alium sensum commodè admittunt, restitutas pleno iure, possunt habere verum, & communem sensum, etiam stante detractione; ergo per illa non prohibetur tacite detraçtio.

Sed ex superius dictis oritur alia difficultas, an testator liberis primi gradus falcidiæ, & Trebellianicæ deductionem prohibere potest? Quæ enim dicta sunt, facilius in extraneis hæredibus admittuntur, & negatiuè respondet Iason *in l. Marcellus prin. nu. 53. & seqq. ff. ad Trebell.* Bart. & Bald. *in d. l. Iubemus C. ad Trebell.*

Probat *ex l. Iubemus in princ. in verbo non per imputationem reddituum;* licet hoc testator rogauerit, vel iusserit *C. ad S. C. Trebell.* vult enim illic Iustinianus Imperator, quod testator non possit disponere vt liberi primi gradus fructus in Trebellianicam computent, qui alias, computandi forent, ne hac imputatione vlla ex parte Trebellianica minuatur. Quod si igitur testator non potest hoc modo diminuere Trebellianicam filiis, multò minùs poterit eam in totum tollere.

Ad sententiam affirmatiuam docet Cynus *in d. l. Iubemus, Clarus §. Testament. quæst. 63.* Alciat. *in l. cum proponas C. de pactis.*

Ratio, & fundamentum illorum consistit in eo, quod noua Iustiniani constitutione *in Nonell. l. c. 2. §. final.* expressè, & indistinctè sancitur, quod testator possit hæredibus prohibere falcidiæ deductionem, & non distinguitur inter hæredes extraneos, & suos, nec liberi vsquam excipiuntur; proinde, & hos sub dispositione istius nouellæ constitutionis contineri dicendum est. Atque, ita per nouam hanc constitutionem, quæ iuris veteris correctoria est, emendata videtur *d. l. Iubemus prin. C. de S. C. Trebell.* Sic vt fructus non solum in Trebellianicam illis imputentur, eaque imputatione quarta minuatur, sed etiam quartæ illius deductio penitus prohibere, ac imputari possit.

Mihi vero magis placet prior sententia, cum enim lex noua, permittens testatori prohibere falcidiæ deductionem, generalis sit, at verò *d. l. Iubemus*

in l. speciali loquatur casu, & exceptionem contineat; Idcirco non potest dici, quod *d. l. Iubemus per nouell. l. c. 2. §. final.* corrigatur. Cum regula sit, per iura noua generaliter corrigentia, nunquam censeantur corrigere leges speciales, certis personis priuilegium aliquod, seu beneficium deferentes, Gloss. *in l. sciendum princ. ff. qui satisd. cog.* & est pro regula ista textus *in l. in testam. C. de Testam.* Et sanè alias etiam sic comparatum est cum legibus nouis, quod debeant trahi ad veteres leges, atque ex illis restringi, distingui, & explicari, nisi manifestè sint contrariæ *l. 28. ff. de legibus.*

Quod, & idè admittendum, quia à correctione legum, quantum fieri potest abstinendum, nec vlla correctio per subauditos intellectus inducenda, cum verba aperta desideret, *l. præcipimus C. de appell.*

Verùm Pater Vuadingus *vbi supra §. 4. latè,* & solidè probat, filium grauatum sub conditione, vel in diem restituere hæreditatem, posse detrahere duas quartas, v.g. si moriaris sine liberis, vel quando morieris, restitues hæreditatem meam Titio. Docent in casu tali posse statim à morte patris detrahere suam legitimam tanquam filium, & postea eueniente conditione detrahere quartam Trebellianicam, & hæredem, ex toto, quod superest post deductam legitimam, v.g. si hæreditas fuerit 12000, potest pro legitima separare sibi 3000. secundum ius antiquum, & postea ex 9. millibus, quæ supersunt quartam partem pro Trebellianica, & postea reddere fideicommissario, quod superest. De his autem duabus quartis filius disponit siue in testamento, siue inter viuos, sicut quisque alius qui habet bona omninò libera. Si verò purè, & sine conditione sit grauatus, siue iussus statim atque hæreditatem adierit eam restituere, tunc vel legitimam tantum, vel Trebellianicam tantum detrahet; cum ius non permittat, vt vno, eodemque tempore fiant duæ deductiones. Vide etiam Gallium *observatione 121.*

An Sacerdos peccet speciali peccato sacrilegij, si non solum sumat Eucharistiam in peccato mortali, sed cum etiam in peccato mortali retinet, antequam species Sacramentales corrumpantur.

RESOLVT. XLVII.

CAlus est curiosus, & à paucis pertractatus, cuius resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistiæ continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet.

Et affirmatiuam sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Cardinalis Lugo *de sacram. Euchar. disp. 12. sect. 1. nu. 46.* Probat hæc opinio, quia hoc Sacramentum causat gratiam per modum cibi nutrientis, quare susceptio, & manducatio se habet solum, vt conditio, & applicatio, non vt virtus agendi: Ergo dum cibus fuerit in stomacho poterit operari, siquidem habet secum totam virtutem & ibi adest totum Sacramentum; ergo sicut in primo instanti potuit; ita etiam poterit agere in toto tempore sequenti; causa enim necessaria debite applicata, non est cur non operetur.

Et quoad hoc non requirit actum magis intentum, aut maiorem deuotionem, sed putant sufficere diuturniorem deuotionem actus, ipsamque maiore

perseuerantiam, esse maiorem dispositionem.

Amicus verò vbi infra, putat hoc Sacramentum augere gratiam, dum manet in stomacho, si dispositio augeatur, & non accidere, nisi aucta dispositione subiecti; Nam sicut causæ naturales ad meliorem appellationem passî, melioremque dispositionem subiecti, intentiorem, perfectioremque producunt effectum: Ita Sacramenta ad meliorem dispositionem subiecti intensiorem producunt gratiam: igitur aucta dispositione subiecti, augetur gratia sacramentalis, cum hæc producat ad instar effectus naturalis; hanc etiam sententiam tenet Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 4. quest. 1. num. 9.* Ysambert in 3. *par. tom. 2. quest. 79. disput. 3. articul. 2.*

Verùm negatiuam sententiam sustinent Doctores, quos nouissimè adducit, & sequitur Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disput. 8. dub. 3. numero 40. cum sequen.* qui respondet ad argumenta Cardinalis Lugo, idem docet Martin. in 3. *par. t. 4. disp. 44. sect. 2.* Castrus Palauus *tom. 4. tract. 2. punct. 9. §. 1. nu. 10.* Pasqualigus *in theol. t. 2. can. 117. sect. 5. num. 27.*

Probat hęc opinio, Primò, nam promissio gratiæ facta est manducanti Ioan. 6. qui autem species Sacramentales in stomacho conseruat, & digerit, non manducat, vt per se patet, nam manducare, est cibum ex ore in stomachum traicere. Secundò, sequeretur gratiam successiuè produci pro toto eo tempore, quo species in stomacho durant. Tertio, reliqua Sacramenta non conferunt gratiam, nisi in aliquo determinato instanti, quo elapso, non amplius gratiam conferunt, ergo neque hoc Sacramentum gratiam confert, nisi in aliquo determinato instanti, quo transacto, non amplius gratiam causat. Quarto, digestio specierum non est vsus Sacramenti, vel actio libera, sed merè naturalis: ergo non potest virtute illius gratia sacramentalis augeri, quia hæc non est promissa, nisi liberè vteuti hoc Sacramento: alioqui posset illud dormienti collatum gratiam conferre. Quintò sequeretur, maiorem gratiam recepturum illum, qui plures, aut maiorem accipit Hostiam; Imò qui debiliorem habet stomachum, quia diutius in eo manent species Sacramentales.

Et hæc sunt oppositæ sententiæ circa præsentem difficultatem, quas ego omnes probabiles esse puto; quo supposito, stando in opinione affirmatiua, cui ego magis olim etiam adhæsi; Oritur dubium propositum in titulo resolutionis, & ad illud negatiuè respondet Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 12. sect. 2. n. 64.* vbi sic ait; Hinc obiter infeto, si homo acciperet Eucharistiam in statu peccati, licet in ipsa sumptione peccauerit, non tamen teneri sub obligatione noui peccati mortalis ad contritionem statim procurandam: antequam species corrumperentur, vt posset accipere fructum illius Sacramenti. Diximus enim, quod etiam si tunc confiteretur, non ideo Eucharistia daret illi gratiam sacramentalem, nam licet cibus sic adhuc in stomacho, non tamen prodest, nisi prout cibus voluntarius, seu voluntariè acceptus; tunc autem non potest eo modo prodesse, quia acceptio voluntaria facta fuit in statu peccati, perseuerantia autem sola non sufficit, nisi prout coniuncta cum voluntaria acceptione illius cibi. Multò autem minus teneretur homo tunc ad confessionem statim faciendam antequam species corrumperentur ex hoc capite (quidquid sit de obligatione Sacerdotis; quàm primam confitendi, quam imposuit Ecclesia

in Tridentino) tum quia præceptum præmittendæ confessionis solum videtur fuisse de præmittenda confessione ante ipsam communionem, nec verba Pauli, ex quibus colligitur illud videntur indicare, dum dicit *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.* vbi probatio illa solum ante esum, & potum requiritur: tum etiam, quia illud præceptum positiuum confitendi post communionem ante corruptionem specierum parum utilitatis, & multum afferret nocuenti: est enim nimis incertum, & dubium tempus illud, quo species perseuerant incorruptæ, & extra notitiam humanam, atque aded esset res anxietatibus plana, aliunde verò vix esset spes, quod ille qui voluit indignè sumere Eucharistiam, vellet postea mutato consilio confiteri ad tollendum obiectum Sacramento iam suscepto; non ergo expediebat legem positiuam fieri de confessione tunc faciendâ. Ita Lugo.

Sed affirmatiuam sententiam tenet Pater Amicus *in curs. Theol. tom. 7. disp. 25. sect. 2. n. 42.* vbi sic asserit, Sequitur quartò peccare speciali peccato sacrilegij, non modò, qui ad hoc Sacramentum accedit cum peccato, sed etiam qui peccat, dum illud retinet in stomacho, cum non minorem iniuriam Sacramento irroget, qui illud accipit in peccato, quàm qui illud in peccato retinet; atque hoc corollarium, me iudice, admittere debent etiam aduersarij, nam etiam si in eorum sententia dum Christus perseuerat in stomacho, non causet gratiam, magna tamen illi iniuria irrogatur, peccando eo tempore, quo per sacramentalem præsentiam intra nos est.

Dices hinc sequi, communicantem non solum obligari ad confitendum peccatum ante sacramentalem manducationem commissum, ne hoc Sacramentum indignè suscipiat, sed etiam post sacramentalem manducationem patratam, ne indigè hoc Sacramentum intra se retineat: nam si eadem irrogat iniuria per indignam manducationem, ac per indignam retentionem, eadem erit obligatio ante, ac post sacramentalem manducationem commissum peccatum per confessionem expiandi.

Respond. quoad confessionem negari potest sequelæ, eo quod præceptum illud diuinum ab Apostolo traditum 1. *Corinth. 11.* de non manducando pane, & bibendo calice domini, nisi præuia probatione sui, quam probationem Trident. *sess. 13. cap. 7.* interpretatur de præuia confessione, vbi peccati mortalis conscientia stimulauerit, iuxta praxim & declarationem Ecclesiæ non obligat, nisi ante sacramentalem sumptionem, non autem post, nisi solos Sacerdotes, ibique ex speciali præcepto Eucharistiæ; quoad contritionem verò omnino censeo, talem hominem teneri ad actum contritionis eliciendum, ne iniuriam irroget sacramentali præsentia Christi. Hucusque Pater Amicus, cui adde Leandrum *de Sacram. t. 2. tr. 7. disp. 11. q. 19.*

Itaque sumens Sacramentum indignè tenetur conteri, vel confiteri, quamdiu species incorruptæ manent, siue tempore communionis fuerit in peccato, siue statim post communionem peccauerit, quia toto tempore, quo Christus in illo adest, ponit obicem Sacramento, & retinet Christum in vase immundo. Ergo tenebitur pro toto illo tempore conteri, aut tollere obicem. Verùm est, quod per accidens poterit ab hac obligatione eximi propter probabilitatem contrariæ opinionis.

Verùm quid ego sentiam, dicam breuiter. Sententia.

rentia Patris Amici videtur mihi nimis scrupulosa, licet probabilis; Idè adhæreo magis opinioni Cardinalis Lugo asserentis, Sacerdotem non teneri sub nouo peccato mortali elicere actum contritionis, si indignè sumpsit Eucharistiam, & species adhuc in stomacho non sunt corruptæ.

An Sacerdos in peccato mortali celebrans, si antequam species Sacramentales corrumpantur eliciat actum contritionis, recipiat gratiam ex opere operato Eucharistie.

RESOLVT. XLVIII.

EX diuersitate opinionum, quas in superiori resolutione adduximus, oritur diuersa resolutio præsentis dubij, & idè ad illum negatiuè responder Pasqualigus in *Theol. to. 2. cont. 117. sect. 3. nu. 26.* vbi sic ait, Ex dictis colligitur contra Caiet. Palud. Suar. Coninch num 48. Chellison ver. hinc sequitur secundo, Mercer. ver. dices tertio; Auer. ver. nec. S. Th. locis citatis pro prima opinione, eum qui indignè suscipit Eucharistiam non percipere fructum; etiam si postea quandiu species durant in stomacho pœniteat, & conteratur, aut etiam confiteatur, vt notat Præposit. 3. part. quest. 79. art. 1. dub. 3. num. 12. verbis ex his deduce, Hurtad. disp. 8. de Eucharist. diff. verb. de deinde, & alij adducti pro secunda sententia. Ratio est quia vt habetur ad *Corinth. 11. Qui manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.* Vnde iam in sumptione illius Sacramenti iudicatus est, & idem non potest amplius esse ad vitam, cum fuerit ad mortem. Deinde ipsa manducatio est iam completa, & habuit obicem, ne produceret suum effectum; Vnde non potest amplius procedere quia gratia datur dignè manducantibus, non autem qui digni fiunt postquam manducauerunt. Ita ille.

Sed ego probabiliter adhæreo sententiæ affirmatiuæ, & præter Doctores à Pasqualigo adductos, illam tenet Hermanus Busenbaum in *medulla Theol. moral. lib. 6. tr. 3. c. 1. dub. 7.* Trull. de Sacram. lib. 3. c. 5. dub. 2. n. 2. Leand. de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 15. q. 18. Franciscus de Lugo de Sacram. lib. 4. cap. 4. q. 1. n. 10. Martinon. in 3. part. to. 4. disp. 18. sect. 2. n. 25. & 26. & sapientissimus Lessius in 3. part. qu. 69. art. 10. dub. 3. nu. 22. vbi sic asserit, Vtrum solius baptismi sit proprium, vt eius effectus redeat.

Respondeo, probabilissimum est id etiam commune esse aliis Sacramentis characterem imprimentibus.

Probat duplici ratione, Prima est D. Th. quæ si aliquid valet in Baptismo, etiam valet in Confirmatione, & Ordine. Secunda ratio est, nisi posset illa gratia recuperari, non benè prospectum esset hominibus in hac imbecillitate vitæ, qua gratia facilè amittitur. Quod patet, quia per hæc Sacramenta Confirmationis, & Ordinis constituuntur homines in quodam statu immobili, ad quem opus habent gratia Sacramentali: Ergo nisi gratia, quæ datur ad huius status functiones, posset recuperari, manebit homo obligatus ad functiones sine gratia illis functionibus propria, quod non est consentaneum suauitæ prouidentie Dei.

Eodem argumento probari potest reuiuiscere etiam gratiam Sacramenti Matrimonij, quia hoc Sacramentum tribuit statum immobilem. Item extreme vnctionis, quia hoc Sacramentum non potest repeti manente statu eiusdem morbi; cum ta-

men hæc gratia in illa extrema lucta sit tantoperè necessaria.

Idem facilè probari potest de Pœnitentiâ, hoc Sacramentum potest esse informe, idest sine effectu, salua substantia. Probat, quia non teneor peccatum mortiferum secundò confiteri, quod antea in confessione, etsi informi, explicauim, vt omnes faterentur; ergo hoc peccatum non remittitur per sequentem absolutionem, alioquin in sequenti confessione fuisset explicandum: ergo remittitur per præcedentem, cuius effectus fuerat impeditus.

De Eucharistia res est magis incerta: est tamen satis probabile in quodam casu, scilicet, si quis in peccato communicauerit, & ante corruptionem specierum pœnitentiam concipiat. Ita Lessius.

Dicendum est igitur, si quis indignè communicauit, & postea, dum species permanet in stomacho, sufficienter disponatur ad gratiam, illum verè perceptum esse fructum Sacramenti.

Et Suarez disp. 63. sect. 7. probat id concedi non solum non esse inconueniens, sed maximè dignum Christi benignitate, & efficacia in redimendo, & saluando hominem. Nam si ad hunc finem venit in hominem, per hoc Sacramentum, vt illum sibi vniat, & in itinere veniens (vt sic dicam) non inuenit illum dispositum: antequam verò discedat, homo se conuertit, ac disponit, cur non operabitur in illo effectum, propter quem ad eum Sacramentaliter venit?

Itaque dicendum est, quod Eucharistiæ potest fide suscipi, vel cum aperto sacrilegio, vel bona fide si sumatur cum aperto sacrilegio cognoscentis se indignè communicare, nec tollatur obex ante consumptas species Sacramentales, nullum operatur effectum, recedente postea fictione; nam qui sic manducat indignè, iudicium sibi manducat, vt inquit Apostolus 1. *Corinth. 11.* scelus immane committens. Ergo non est, cur fructum inde percipiat; Vnde tam grauitè derelinquit, cum præsertim iterari facilè Sacramentum, & dignè recipi possit. Alioqui Sacerdos, qui cum indignitate sibi nota contra ius, & fas celebrat grauissimis criminibus, & censuris innodatus, sæpius etiam quotidie per longam vitam reciperet in fine vitæ contritus gratiæ cumulum ingentem ex tot sacrilegiis horrendis, quod apparet satis absurdum. Ita sentiunt S. Th. in 4. d. 4. quest. 3. art. 2. quest. 3. ad 3. Durandus Maior, Palud. ibi, Cano, Siluester, & alij, quos sequitur Suarez sup. disp. 63. sect. 8. Filliu. tr. 1. n. 143. Bonac. disp. 1. qu. 6. punct. 3. Coninch qu. 62. nu. 78. Henriq. libro 1. capit. 25. num. 7. Palau. 10. 4. tract. 18. punct. 9. num. 6. Villalob. tom. 1. tract. 7. diff. 32. numer. 1. Trullench, & Layman supra, Auer. de Euchar. qu. 7. sect. 1.

Si verò tollatur obex ante consumptas species, probabile quidem est, conferri fructum sacramenti. Nam promissio gratiæ facta fuit huic Sacramento propter Christum manducatum, non ratione solius manducationis, sed ratione quoque termini manentis, & per manducationem applicati, iuxta id *Ivan 6. Qui manducat me, viuet propter me; rursus in me manet, & ego in illo,* vbi Augustinus tr. 26. ait, *manducare Christum est illum manentem in se habere.* Dum ergo manet Christus in stomacho sub speciebus, efficax est ad producendam gratiam iuxta dispositionem subiecti; subindeque posita sufficiente dispositione, confert gratiam ex opere operato; quia manet adhuc Sacramentum cum efficacia sibi propria.

Et hæc omnia etiam notat, & docet Pater Lugo

de Sacram. lib. 1. capit. 3. quest. 5. n. 34. & 35. quæ quidem satis grata, & consolatoria Lectoribus fuisse reor.

Verùm ex his facilius oritur resolutio alterius dubij, videlicet, an Sacerdos recipiens vnam partem Hostiæ in peccato, recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet, per contritionem in gratiam constituatur?

Negatiuè respondet Bonacina de Sacram. disp. 4. q. 4. pu. et. 2. n. 4. negant Henriquez, Bonacina, Vasquez supra: nam hic iudicium sibi manducat ex Apostolo.

Non est autem æquum, vt quis per eandem refectionem pariat sibi iudicium, & gloriam. Quare Patres aiunt, huic Eucharistiam inutilem, & mortiferam esse, nec dignam reputant, vt ex vi receptionis initio sacrilegæ, vllus ei gradus gratiæ postea conferatur.

At ego adhæreo sententiæ affirmatiuæ, & idèd putat Leand. ubi sup. n. 17. in tali casu dictum Sacerdotem recipere fructum, & gratiam Sacramenti, siue per sumptionem secundæ partis hostiæ, siue per primam solam, aut simul cum secundâ, si species nondam erant corruptæ Ratio est, quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato. Ergo, cum aliis Sacerdos sit sufficienter dispositus, verè eam conferret.

Et citat pro hac sententiâ Suarez, & Coninch, quibus ego addo Cardinalem Lugo de Euchar. disp. 12. sect. 2. n. 64. eius germanum Patrem Franciscum Lugo de Sacram. lib. 4. c. 4. q. 8. nu. 6. Castr. Palaum to. 4. tr. 21. punct. 9. §. 1. nu. 7. Pasqual. loc. cit. nu. 28. quia ait ille, quando sumitur secundâ pars Hostiæ, adhuc durat vsus Sacramenti.

Et hanc sententiâ docet etiam Trullench. de Sacram. lib. 3. c. 5. dub. 2. nu. 2. & Dicastil. de Sacram. to. 1. tr. 4. disp. 8. dub. 2. nu. 26. Dicendum itaque, quod illæ particulæ, quæ denuo sumuntur, sunt gratiæ causatiuæ, & non inueniunt iam obicem in subiecto. Est autem ibi tunc verè sumptio corporis Christi. Quod autem prius fuerit impedimentum pro priori parte specierum, non sufficit, vt sit impedimentum pro posterioribus partibus, perinde atque in agentibus naturalibus: etiam si initio applicationis agentis passum sit indispositum, deinde verò disponatur effectus ille, qui à prioribus partibus agentis erat causandus, causabitur postea eo ipso, quod passum incipiat esse dispositum.

Præterea si quis cum minori dispositione, simpliciter tamen sufficienti, accipiat primam partem Eucharistiæ crescat tamen dispositio, quando accipit sequentes, recipit maiorem gratiam ex opere operato. Ergo pari ratione, si quis sit simpliciter dispositus in prima, & pro secundâ sit iam simpliciter dispositus, recipit gratiam virtute secundâ. Ita ille.

Sed hic pro curiosis apponam difficultatem, an si Eucharistia poneretur in stomacho hominis miraculosè, sine eo quod intraret per oris manducationem, adhuc causaret gratiam?

Et negatiuè respondet Pater Suarez in 3. par. to. 3. disp. 63. sect. 7. ante 2. concl. Sed affirmatiuam sententiâ tenet Eminētissimus Lugo de Sacram. Euchar. disp. 12. sect. 7. n. 115. vbi sic ait; Ego sanè non inueni adhuc rationem satis efficacem, contra eum, qui concederet prædictam sequelam, & admitteret quod si tunc ille homo sciret quid secum ageretur, & veller recipere illud Sacramentum, reciperet quidem effectum Sacramenti, quod proportio cibi naturalis suadere videtur, & ratio supra posita,

quod scilicet manducatio sit mera conditio applicationis, quare si causa alio modo applicetur, non est cur non possit operari. Imò posset hoc ipsum confirmari ex facto miraculosè, quod à probatis Auctoribus narratur contigisse cuidam comiti Gallo, iuxta Massiliam, qui dum esset morti proximus, & mala stomachi dispositione prohiberetur à communionem Eucharistiæ, quam ardentè exoptabat, allatam sibi hostiam, & super stomachum positam, aperto diuinitus pectore suscepit, & statim obiit.

Quam historiam supresso nomine, refert, & approbat P. Salmeron tomer. 9. in Euangel. tractat. 33. ante tertiam argum. in quo casu non videtur credibile, Sacramentum non habuisse effectum ex opere operato, vt quid enim eximius ille fauor, nisi ad communicandum fructum Eucharistiæ? Ita Lugo.

Vnde vtramque sententiâ ego probabilem esse puto, & idèd cum Suarez consentit Conin. de Sacram. q. 70. art. 1. dub. 2. nu. 43. & cum Cardinali adhæret Leand. de Sacram. to. 2. tr. 7. disp. 11. qu. 16. sed ego sententiâ Patris Suarez & Coninch habere vim magnâ putarem, quando quis per respirationem non voluntariè, sed casu per nares, vel per os attraxisset in stomachum paruum fragmentum particulæ; In his enim casibus tu cogita, valdè dubito, si Eucharistia illi conferret gratiam; Quia ex constitutione Christi Eucharistia confert gratiam per manducationem, apertè hoc probat Suarez, & alij ex apertis verbis Sacræ Scripturæ.

Sed iste talis, qui per nares, vel os respirando attraxit fragmentum hostiæ, non attraxit illud in stomachum actione comestitiua; ergo Minor probatur, nam si quis sumeret per nares parum aquæ, vel per os v. g. muscam per attractionem spiritus, iste talis non frangeret ieiunium naturale, sed posset Sacram sinaxim sumere; Et rationem adducunt Doctores communiter, & ipsemet Cardinalis Lugo, quia tunc illa aqua, vel musca non intraret in stomachum per actionem comestitiuam, nec ille talis diceretur manducasse.

Ergo, & in casu nostro Eucharistia attracta respirando per nares, & per eos, non causaret gratiam, quia non descendet in stomachum per manducationem; Idèd vt dixi tu cogita, nam casus sunt curiosi, & à nullo Auctore pertractati.

An hæres tutoris de leui culpa teneantur.

RESOLVT. XLIX.

Affirmatiuè respondet Cuiacius lib. 13. obseru. 13. & lib. 21. obseru. 2. Hotomantus lib. 1. anticab. resp. 2. Mercerus libro 2. opin. 24. asserunt enim, actionem tutelæ non solum de dolo, & lata culpa, sed de leui etiam culpa competere, l. 23. ff. de regul. iur. Atqui hæc actio tutelæ in hæredes est transitoria, vt quæ ex quasi contractu descendat, & rei sit persecutoria §. 1. de perper. & temp. act. Hinc itaque dicendum videtur, hæredes quoque tutoris de leui culpa conueniri posse.

Accedit, quod cum hæredes tutoris de dolo defuncti, adeoque de eius delicto conueniantur, multa facilius de leui culpa conueniri possint.

Idem confirmat l. 4. §. 1. ff. de fideius. vbi Vlpian. negligentia, ait, planè propria hæredi non imputabitur, ex quo Cuiacius, ergo tutoris negligentiam hæredi imputari colligit.

Verùm

Verum negatiuam sententiam sustinet Ant. Fabr. *lib. 1. coniect. 12.* asserens, hæredis tutoris de lata solum culpa, non etiam de leui teneri.

Primo, hoc si quidem expressè Vlp. confirmat *in l. 4. ff. de magister. conuen.* ubi asserit, Hæredem tutoris negligentiam nomine non teneri, per negligentiam autem nil aliud, quàm culpam leuem intelligit.

Respondet Cuiacius, quod Vlpianus dicit hæredem tutoris non teneri negligentiam nomine, id non de negligentia tutoris, sed de propria ipsius hæredis negligentia exaudiendum. Verum præterquam quod hoc diuinatorium sit, refellitur etiam eo quod hæredem tutoris similem dicit Vlp. hæredi Magistratus; atqui Magistratus hæredi nulla potest esse propria culpa in eo quod non idoneè satisfidatum sit; relinquatur itaque, quod hæres negligentiam tutoris nomine non conueniatur: Accedit, quod longè facilius quis de propria culpa, quàm de aliena teneatur: Si itaque, vt Cuiacius concedit, hæres tutoris non tenetur de culpa propria, multò minus conueniri potest de culpa aliena, tutoris videlicet.

His adde, quod Iurisconsultus subiiciat hæredem culpæ dolo proximæ succedaneum non esse, quibus verbis luculenter Vlp. significat sibi de culpa ipsius tutoris, ac magistratus, in quam hæredes illorum succedant, sermonem esse.

Secundò, de qua culpa hæredes Magistratum tenentur, de eadem, & hæredes tutorum conueniri queunt; Si quidem ab hærede tutorum ad hæredem Magistratum, & vice versa quoad propositum bonum, ac validum argumentum duci probat *l. 4. ff. de magistr. conuenien.* Atqui hæres Magistratus de culpa solum lata conueniri potest *l. 2. C. de magistratibus conuenien.* in qua Alexander Imperator in hæredes magistratus, cuius non lata culpa pupillo non sit idoneè cautum, ait non solere actionem dari, & *in l. 4. ff. cod.* dicitur hæredem Magistratum in culpa dolo proximam, hoc est in latam culpam succedere.

Et *in l. 6. ff. eod. tit.* hæredem Magistratus teneri, si tanta fuerit Magistratus culpa, vt omnem cautionem omitteret: item non aliàs in hæredem actionem dandam, quam si euidenter Magistratus cum minus idoneis fideiussoribus contrahant: Quocirca, & tutorum hæredes non de alia, quàm de lata culpa conueniri poterunt.

Et ego quidem huic sententiæ adhæreo, & ad primum respondeo, actionem tutelæ directam quidem dari in hæredes, sed aliter atque in ipsos tutores, id quod expressè probat *l. 4. ff. de magistr. conuenien.* ubi Iurisconsultus hæredes Magistratus aliter teneri ait, quàm ipsos Magistratus: Hos teneri etiam negligentiam nomine: illos verò non item: At hæredibus Magistratus comparari hæredes tutoris docet in eadem *l. Vlpianus*; & nos idem ostendimus supra; Quare, & hæredes tutorum aliter tenebuntur, atque ipsi tutores: Hi quidem etiam de leui culpa; illi verò de dolo solum, & lata culpa.

Ad secundum respondeo, non sequitur teneri de dolo, & lata culpa, & teneri de leui, quia longè plus est de leui culpa teneri, quàm de dolo, & lata culpa; Sic depositarius de dolo, & lata culpa tenetur; non tamen tenetur de leui culpa *l. 5. ff. commod. l. 1. ff. depositi.*

Ad postremum respondeo, quando *in d. l. 4. §. 1.* scribit Vlp. negligentiam propriam hæredi tutoris non imputari, exinde non rectè inferri, ergo negligentiam tutoris imputari hæredi.

Et idèd nostram sententiam præter Doctores citantur
Anton. Diana Pars XI.

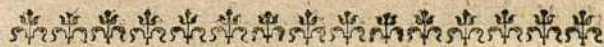
tatos teneri etiam Vurumferus *in nucleo iuris controuersi lib. 1. tit. 26. contr. 5.*

Nota, quod in contractibus, aliisque negotiis interdum dolo (sub quo, & lata culpa continetur) interdum leuis, interdum verò leuissima culpa præstanda venit, nimirum quatenus vnus, vel alterius, vel vtriusque utilitas versatur. Dolus, & lata culpa præstantur in deposito, quoniam sola deponentis non depositarij in eo vertitur utilitas. Culpa leuis præstat in empto, in locato, in dote, in pignore, & in societate, cum in iis vtriusque versetur utilitas, diligentia, siue leuissima culpa (quæ duo sibi inuicem opponuntur) est præstanda in commodato, quippè solius commodantis hic utilitas versatur, veluti differentiam hanc ponit Gaius I. C. *in l. si vt certo 5. §. nunc videndum est 2. ff. commodat. & Vlp. I. C. in l. contract. 23. ff. de regul. iuris.*

Hoc supposito, tutorem teneri de dolo, lata, & leui culpa, & ideo Villalob. *to. 2. tr. 29. diff. 7. n. 10.* sic ait, Este officio de tutor, y curador no se haze de balde, que lleuan suprecio por ello, y es cierto que le pueden lleuar, y assi como este quasi contracto viene à ser en fauor de ambos, quando las cosas del menor perecièrem por culpa del tutor ò curado lata, ò leue, estarà obligado à restituyr; mas no si fue se por culpa leuissima, conforme alo que se dixo arriba, donde queda esto declarado. Ita Villalob. cui adde Machadum *to. 2. part. 7. tr. 8. document. 3. num. 4.* Fagundez *de contract. lib. 1. cap. 13. num. 28. & 29.* Rebellium *part. 2. lib. 17. quest. unica num. 17.* Vallosium *in praxi part. 1. c. 8. n. 18.*

Itaque tutor, seu curator post rationes officij reditas, si fidelis deprehensus fuerit, debetur ei præmium, quod in quibusdam locis est vigesima pars reddituum bonorum omnium minoris, in aliis autem decima pars.

Si autem tutor, & curator, cum tenerentur negotiari omiserunt, possunt pupilli ab eis accipere 5. pro 100. Ita Hermánus Busenbaum *in medulla Theol. moral. lib. 2. tr. 5. & 7. pr. cap. 4. dub. 1. num. 11.* & Etianuel Sà *verb. curator, num. 1.*

TRACTATUS VIII.

Miscellaneus.

An Episcopus possit absoluerè à reseruatis
Papa, existente impedimento illum
adeundi?

RESOLVT. I.

D hoc dubium sic respondet Andr. Mendo *in Bull. Cruc. disput. 23. cap. 3. n. 30.* Potest quis, existente impedimento, quo nequit adire Pontificem pro absolutione à reseruatis, absolui ab Episcopo, ita tamen, vt cessante impedimento, teneatur adire, aliàs reincidet in eadem censuras, nisi sit impedimentum pueritiæ, qua adhuc cessante adire non tenetur; inferitur *ex cap. mulieres, & aliis de sent. excomm. in 6.* Hi autem, qui impediti sunt, si adire queant Nuntium, aut legatum Pontificis, non possunt ab Episcopo absolui. Ita Bonacin. *de censur. disp. 1. qu. 3. punct. 2. numero 4.* probabile tamen est, posse, vt defendit

P. Auila *de censur. 2. part. capite 7. dub. 6.* quod si impeditus nequeat Episcopum adire, posse cum prædicto onere absolui à Parocho, aut ab alio confessore, probabiliter tueretur P. Granado *in 3. part. tract. 10. disp. 7. num. 12.* sed verius est oppositum, quia Pontifex solum ad Episcopos indulget in casu prædicto recursum, vt docet Cardinalis Lugo *disp. 20. de pœnit. numer. 225.* ita Mendo, cui quidem assentior.

Sed aliqui putant in tali casu adeundum esse Nuncium, si adiri potest. Ratio est, quia tunc iam adest ad hoc Papæ locumtēnens, & ita habetur in dicto *cap. quamuis, de sententia excommunic.* vbi præcipitur adire Legatum si possit. Quia verò ibi non fit mentio de aliis confessariis, qui fortè habeant ex priuilegio facultatem ad absoluendum ab iis, putat Coninch quodd, etiamsi talis adsit, possit Episcopus absoluere. Melius tamen Lugo docet nullum esse discrimen quoad hoc inter Legatum, & habentem facultatem absoluendi, cum ille quoque sit delegatus à Papa in ea re, & ad illum potest esse recursus, cui ex voluntate Papæ commissa est illa causa.

Verùm non desunt alij docentes posse etiam Episcopum absoluere à censuris eum, qui licet non possit Summum Pontificem adire, posset tamen recurrere ad Nuncium Summi Põtificis, vel ad alium habentem priuilegium absoluendi, quia existente impedimento recurrendi ad Papam, restituitur Episcopo ordinaria potestas, quam per reservationem amiserat: ergo non est, cur non possit absoluere, nec cur pœnitens excommunicatus, ad Legatum Apostolicum recurrere teneatur. Adde, reservationem esse odiosam, & strictè interpretandam. Vnde explicari debet de recursu ad solum Papam; ita Hurtadus, *de excommunic. disp. 15. difficult. 3. num. 10.* contra Bonaciam, Peregrinum, & alios; Qui tamen Hurtadus obseruat excommunicatum sic absolutum ab Episcopo, teneri post impedimentum se præsentare Pontifici, saltem per procuratorem sub pœna reincidentix, quam obligationem tenetur illi iniungere Episcopus, si non sit imuber.

In casu autem quo nec Pontifex, nec Legatus, nec Episcopus, nec alius facultatem habens, adiri posset pro impetranda absolutione à censuris Papæ reseruatis, stante, inquam, tali impedimento, docet Tanner. *10. 4. disp. 6. qu. 10. dub. 6. n. 12.* posse talem excommunicatum absolui à Parocho, eoque deficiente, à quolibet confessario approbato. Vide me ipsum *in part. 5. tract. 9. resol. 6. §. non desinam.* Et ad confirmationem suprædictorum videndus est omnino Magister Ludouicus Bertrandus Loth. Dominicus *in resol. Theolog. tract. 1. q. 3. articul. 1.* qui in terminis fortioribus nostram sententiam confirmat.

Ex his omnibus infertur me rectè his diebus respondisse, posse Episcopum absoluere duellatorem iustè impeditum si non posset adire Sedem Apostolicam, ita docet Nauarr. *in Manuali c. 27. n. 90. vers. Ad quintum, &c.* Vgol. *de censur. in genere, tabul. 1. c. 4. §. 5. n. 13. in fine.* Peregr. *q. 37. de duello n. 9.* Regin. *lib. 5. n. 256.* Sayr. Suar. Sanch. Auila. Henriq. relati à Bonac. *to. 1. excommunic. disp. 2. q. 4. punct. 5. num. 11.* Hurtadus *de excommunic. disp. 15. difficult. 3. num. 10.* dicendum est itaque posse Episcopum vel per se, vel per confessarium ab ipso in casu particulari delegatum absoluere à casibus Papæ reseruatis si iusto impedimento aliquis ad sedem Apostolicam non possit pro absolutione adire.

Sed si scire cupis quænam sunt impedimenta, quæ excusare possunt excommunicatum à recursu ad Papam. Respondetur, multa esse, quæ à Doctõribus enumerantur.

Primo, periculum mortis in itinere, *c. si quis suadente, & alius, de sentent. excommunic.*

Secundò, infirmitas longa etiam non periculosa. *Ex cap. quod de his de sentent. excommunic.*

Tertiò, paupertas; nam si quis mendicare soleat, non tenetur Romam ire mendicando, & ita intelligendum est *cap. ea nascitur, eodem titulo.*

Quartò, Ætas siue senilis, *ex dicto cap. ea nascitur* siue impubesceus *cap. quamuis eod. tit.*

Quintò, sextus fœminilis, *cap. mulieres eod. tit.*

Sextò, subiectio filii familias ad Patrem, & serui ad dominum, quando sine illorum graui præiudicio Papam adire non possunt *capit. relatum eod. titulo.*

Septimò, circa animarum, vel temporale dominium, quando subiectorum detrimentum timetur: *cap. Ne pro dilatione, de pœnit. & remissione.*

Octauò, debilitas in viris delicatis, qui labores itineris sustinere non possunt; *cap. Quamuis, vt etiam debilitas in membris in cæco, & claudo capit. Ea nascitur.*

Vltimò, quodlibet aliud, quod arbitrio prudentis censetur impedimentum graue, & legitimum. Vide Bonaciam *de excommunicat. disput. 2. quest. 4. punct. 5. numero 9.* Cornejo *in 3. part. tract. 5. disp. 11. dub. 2.* Peregrinum *de duello q. 37. num. 7. & alius, ubi supra.*

In his igitur impedimentis potest Episcopus absolutionis beneficium excommunicatis impertiri, Quod si pro certo haberetur, vel probabiliter existimaretur, esse breuis temporis impedimentum, tunc non posset ab Episcopo absolui excommunicatus: nam pauci temporis ratio haberi non debet, Ita docent Vgolinus *de censur. Ecclesiast. in genere tabul. 1. c. 4. §. 5. num. 16.* & Peregrinus *loc. cit.* si verò ignoraretur quandiu duraturum esset impedimentum, vel diuturnum fore pro certo, aut probabiliter haberetur, tunc sic impeditum absoluere posset Episcopus ab excommunicatione. Ita præcitari Doctores.

An qui non possit adire Papam ex perpetuo impedimento, possit ab hæresi absolui.

RESOLVT. II.

AD hunc casum sic respondet Dicastil. *de Sacr. 10. 2. tit. 8. disp. 11. dub. 16. n. 267.* Quæri potest, an qui laborat perpetuo impedimento adeundi Papam, etiamsi nondum sit in articulo mortis, possit prædicto modo absolui, non solum ab aliis reseruatis, sed etiam ab hæresi; itavt sub nomine articuli mortis comprehendatur perpetuum impedimentum, & impotentia adeundi illum, & sicut quando est in articulo mortis potest absolui ab hæresi, possit etiam in tali impedimento?

Negant multi, inter alios Sanchez *in summa lib. 2. cap. 13. num. 37.* Suarius *de fide disp. 21. sect. 4. num. 26. in fine,* qui alios referunt. Refert etiam Diana *8. p. tract. 7. resol. 15.* Candidum, ipse tamen Diana nihil decidit. Mouentur ad id negandum ob eius delicti singularem grauitatem, ob quam censeri debet magis rigorosa reseruatio. Oppositum tamen existimat (si ratio agatur) probabilius Castro Palao *loc. cit. num. 5.* cuius rationes mihi valde placens

placent. Probat ergo eandem esse rationem de hæresi. Quia ea facultas conceditur ob necessitatem pœnitentis, hæc autem non minor, sed eo maior est, quo grauius est delictum, & magis cauendum periculum, ne quis sub tanto malo moriatur, ergo grauitas non obstat, sed potius inuare debet, vt præcaueat periculum, nec superior censetur velle, vt tandiu maneat expositus tali periculo. Accedit, quod iuxta receptam sententiam (de qua alibi diximus, & Sanchez admittit *num. 14*) nemo in periculo mortis constitutus tenetur mittere procuratorem, aut litteras pro obtinenda absolutionis facultate, & beneficio, neque enim tenetur medium adhibere, in quo se exponat periculo manifestandi suum delictum aliis. Atque ille qui in tali impedimento est constitutus eodem modo se exponeret eidem periculo, ergo eodem modo tenetur illi se exponere. Alioquin si ob grauitatem hæresis deberet tunc mittere per procuratorem aut litteras ad Inquisitores, vel Papam, id ipsum teneretur in ipso mortis articulo, si posset, quod aduersarij non concedunt. Hucusque Dicastillus; sed sicut ego, vt ipse supra notauit, olim nolui in hac quæstione iudicium ferre; idem iterum, & nunc facio.

Notandum est hic propter superius dicta quod quoties quis non potest per semetipsum adire superiorem, etiam si possit illum vocare, censetur constitutus in articulo necessitatis, idque colligitur ex cap. *Quamuis, de sentent. excommunic.* vbi ad obtinendam absolutionem solum requiritur, vt quolibet canonico impedimento retrahatur quo minus Romanum Pontificem possit adire; ita Corduba in *summa q. 18. part. 2. Valentia 10. 4. disp. 8. q. 10. punct. 2. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 19. qu. 5. Henriquez de pœnit. lib. 6. cap. 9. Sanchez lib. 2. summa cap. 13. n. 14.* qui omnes teste eodem Sanchez, & alij plures, quos refert, docent censeri legitimè impeditum eum, qui personaliter superiorem adire nequit, etiam si procuratorem mittere valeat. Atque vt idem Sanchez aduertit, ius non obligat pœnitentem, vt se per tertiam personam præsentet, sed per seipsum. Vltimus in hac materia onus adeundi superiorem, vt obtineat absolutionem, non est onus confessarij sed grauius pœnitentis, quasi in pœnam sui delicti. Quando ergo non potest ipse adire superiorem, vel eum accersere, censetur verè impeditus, & carere copia superioris. Multo minus per litteras tenetur, quia exponeret se periculo detegendi peccatum, si vel litteræ amitterentur, vel ab alio reperirentur, aut postquam in manum superioris venerunt ab aliquo alio legantur, vt sæpè potest fieri; est etiam difficile tale medium exequi sine nota. Quid si superior non annuat? Denique multa sunt, quæ ab his medijs deterere possunt. Hanc ipsam sententiam relatis auctoribus prædictis sequitur Castro Palao, & rectè probat discurrendo per singula alia media recurrentia ad superiorem, & ostendendo pericula, quæ in his possunt timeri. Legatur illa, citata *disp. 4. punct. 5. n. 7.* vbi cum eodem Sanchez rectè docet non teneri pœnitentem accipere Bullam cruciatam, aut aliud simile priuilegium, sed posse vti ordinatio beneficio iuris.

Et hæc omnia docet Dicastillus *loc. cit. n. 270.* qui postea *num. 271.* probat impedimentum perpetuum adeundi superiorem pro absolutione æquivalere articulo mortis. Ratio est, quia impeditus moraliter certus est se non posse ante mortem absolui à superiore; atque adeo est iam ad eam necessitatem

reductus, vt ab alio debeat absolui, & non à superiore, quem per seipsum adire (vt supponimus) non potest, per alios verò, aut per scripturam non tenetur, vt probatum est cum tot auctoribus; quid ergo proderit, quod hic maneat toto tempore vitæ non absolutus à peccato, nec à censura, si illa habebatur? Cumque omnis reseruatio sit in ædificationem, non in destructionem (vt sæpe dixi) nec debeat superior censeri voluisse reseruare pro casu, quo non solum non prodest, sed nocet reseruatō, meritò in talibus casibus locum habere debet doctrina, quo impedimentum perpetuum reputari debeat pro vero articulo, seu periculo mortis in ordine ad obtinendam absolutionem peccati, seu censure. Cum ergo in proprio articulo, aut periculo mortis (posito saltem quod non possit haberi superior) possit absolui, poterit etiam in tali casu æquiualentem. Et superius dictis consentit Palao & alij quantum ad casus Pontificios, & Hurtad. de *Pœnit. disp. 11. diff. 13.* hoc etiam extendit ad casus aliorum Prælatorum, sed negat Cardinalis Lugo, verum aduersus illum insurgit Dicastill. *vbi sup.* ad illum, & non pigeat.

An Episcopus possit aliquando dispensare in impedimentis matrimonia dirimentibus.

RESOLVT. III.

DE hoc casu ex Mexico interrogatus affirmatiuè respondi, & cum pluribus Doctoribus me etiam citato probat Leand. de *Sacram. to. 2. tr. 9. disp. 24. q. 7.* & & me citato Dicastill. de *sacram. to. 3. tr. 10. disp. 8. dub. 4. n. 53.* docet enim pro foro conscientie posse dispensare aliquando Episcopum ex tacita Pontificis concessione in iis, quæ iure naturali non dirimunt. Quæ doctrina intelligenda est pro casu quo impedimentum est occultum quidem, matrimonium verò publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scandalo neque ad Summum Pontificem patet recursus propter paupertatem, aliavè damna grauiora, aut locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta, aut quia quamuis possit adiri Pontifex, interim tamen cum separari non possint absque graui scandalo, sunt in magno periculo cohabitantes simul. Quæ sententia etiam locum habet in diuitibus, qui quamuis habeant, quantum satis est, vt possint mittere ad Pontificem, est periculum interim grauius malorum, quæ prudenter timetur.

Probat hæc opinio, quia non est credibile Pontificem pro tali casu, quando prædicta inconuenientia sequuntur, velle talem dispensationem sibi reseruare. Nam, cum reseruatō (sicut & quæuis alia similis lex) ordinetur in ædificationem animarum; non in destructionem, credendum non est, quod pro tali casu sub iis circumstantiis, sub quibus, si reseruatō fuisset, vtgeret in damnum animarum: velit Pontifex eam reseruationem locum habere.

Hoc ipsum posse Episcopum etiam ante contractum matrimonium probabilissimum est pro casu necessitatis; quando non patet aditus ad superiorem, vt, quando quis est morti proximus, & vult legitimare filios, vel restaurare concubinæ honorem, vel ita oportet fieri pro bono pacis.

Quod verò in contrarium asserit doctus, & amicissimus Pater Auerfa, quem ego adduxi in *part. 8.*

tract. 3. resol. 80. parum roboris habet. Contendit enim prædictos casus non posse, aut vix habere locum: nam si impedimentum erat notum, non debet extendi potestas Episcopi (maximè pro foro externo) ad id; si autem erat occultum non habent locum ea damna. Hoc (inquam) parum roboris habet. In casu enim occulto falsò negat Auerfa quod damna non sequantur (attende quæso) An proles, quæ ab vitium occultum non fuisset reuera legitimita, quia defuit dispensatio, iustè succederet parentibus, aut aliis siue ab intestato, siue ex testamento, præsertim si id tandem euidenter constaret? An, si aliqui quidem sciant impedimenta; licet non tot, quot sufficiant, vt res censeatur publica, & notoria, non posset decursu temporis res propalari & inde sequi multa mala? An non etiam inter illos paucos, qui sciunt, possent esse aliqui, qui rem vehementer sentirent, & possent ab illis, & ab aliis quibus id communicarent, timeri scandala, rixæ, inimicitia, & similia? Itaque hodie est satis recepta, & tuta, & ipsis etiam Pontificibus nota sententia prædicta affirmans.

Sed difficultas est, an si adsit Legatus, aut Nuncius, possit tunc dispensare Episcopus? Vtraque pars affirmatiua, & negatiua est satis probabilis. Affirmatiua pars probatur ex prædicto fundamento, quod Pontifex pro tali casu vrgentis necessitatis non censeatur reseruare. Vnde, si seclusa reseruatione potest Episcopus, per accidens est, quod superueniat aliquis habens delegatam iurisdictionem. Idque adhuc maiorem probabilitatem habet in hoc casu, quam in illo de absolutione à censuris. Nam quod attinet ad absolutionem à censuris, expressè dicitur in Textibus ibi citatis adeundum esse Legatum Pontificis si possit adiri, & in defectu Pontificis, vel Legati posse Episcopum absoluere. In hoc autem casu non habetur similis Textus.

Opposita tamen sententia non modo tutior, sed probabilior videtur, vt ex aliis me etiam citato tenet Dicastill. *vbi sup. n. 61.* Quia Episcopus solum potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis vrgentis. Sed quando adest alius, qui possit dispensare, cessat necessitas: ergo pro tali casu non censeatur Pontifex eam facultatem concedere Episcopo, vel non abstulisse ab Episcopo quando reseruauit, nec reseruatio tunc cedit in destructionem animarum.

Notandum est etiam hîc quod docet Glossa, Cardin. Hostiens. Henriquez, & Alexand. *in cap. quia circa de consanguinit.* Episcopum post matrimonium contractum, dispensatione impedimenti alioquin subreptitiè obtenta, posse dispensare in eo impedimento, confirmando dispensationem Pontificis. Idque probabile putat Basilius nec mihi videtur improbabile (quicquid alij reclamation) si crimen supreptionis sit omnino occultum, nec facile possit adiri Pontifex, vel timeatur graue scandalum, aut periculum peccati interim dum expectatur legitima Pontificis dispensatio. Ita Dicastill. *num. 63.* licet Leander *vbi sup. quæst. 12.* probabilius contrarium putet; sed Dicastilli sententiam probabilem etiam putat Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 13. num. 7.*

Verùm, an bona fides requiratur in contrahentibus, vt possit Episcopus in impedimentis superius dictis dispensare hoc opus, hic labor est. Ego cum multis sententiam affirmatiuam docui *vbi sup. resol. 79.* sed Dicastillus loco citato negatiuæ sententiæ adhæret, sic enim asserit *numer. 66.* Nihilominus

quamuis hoc probabilissimum sit, & quantum fieri potest in praxi seruandum, non possum mihi persuadere voluisse Concilium, aut Pontifices, qui illud confirmarunt, hanc reseruationem locum habere in iis casibus, in quibus diximus posse Episcopum dispensare propter grauissima damna, & inconuenientia scandali peccatorum, & impotentiam adeundi Pontificem; nam tota ratio ob quam pro tali casu dicimus posse Episcopum in foro conscientia, est, quia si non posset, reseruatio cederet in destructionem animarum, & non est credendum Pontificem cum damno, & periculo animarum velle pro tali casu, & circumstantiis reseruare, cum licita non esset reseruatio, quidquid sit de valore, atqui etiam fieri potest, vt quamuis mala fide contractum sit matrimonium, sequantur eadem damna, & pericula animarum, & sit eadem mortalis impotentia adeundi Pontificem, idemque periculum in mora: ergo eodem modo credendum est, non esse mentem Pontificis, quod Episcopus pro tali casu non possit.

In citato autem *cap.* Tridentinum loquitur pro foro exteriori, in quo si semel constet de prædicto impedimento, præcaueri poterunt reliqua damna, & separari coniuges. Quod si in eo casu sequantur scandala, & alia incommoda; tunc non sequuntur ex ipsa separatione illorum, & ex negatione dispensationis, & spei illius obtinendæ; sed ex ipsa notorietate, vel probatione externa commissi delicti. In quo casu maiora inconuenientia sequerentur ex eo, quod permetterentur non separari, aut ex facilitate dispensandi cum illis, quam ex ipsa separatione, & negatione dispensationis, imo hoc deseruiret ad tollendum scandalum. In casu autem, quod delictum est omninò occultum, & tantum agitur de foro conscientia; si in eo foro sit periculum in mora expectandi Pontificis dispensationem vel sit morajiter impossibilis aditus ad illum, & scandalum in separatione, longè alia ratio est. Vnde quando Concilium dixit: Non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, &c. Tantum intelligendum est pro casu, quo ex mera benignitate concedenda esset dispensatio. Pro nostro autem casu dispensatio concedenda est, non ex mera benignitate, sed ex obligatione, quam habet superior prouidendi bono animarum, & auerendi præcauendique peccata subditorum, & scandala. Quæ omnia vt supponit noster casus, moraliter præcaueri non possunt; nisi dispensatio concedatur, & matrimonium legitime fiat.

Et hæc omnia docet Dicastill. *vbi sup.* qui etiam in tali casu probat consilium datum coniugatis à Sanchez, Gutiérrez, & Bonacina, quod quando Confessarius in confessione detegit impedimentum aliquod dirimens, posse hoc remedio vti ad vitandam suspensionem alicuius criminis, vel infamiae inter sponsos, nempe quod ille, vel illa voueat castitatem ad mensem, vel duos menses, deinde dicat consanguineis, aut etiam aliis se castitatem vouisse, ideoque à Confessario sibi iniunctum esse, vt absteineat à matrimonio donec obtineatur dispensatio à Sede Apostolica, cauere tamen debet, ne dicat votum esse ad tempus; ne audientes opponant sufficere dispensationem Episcopi, & ea ratione remedium deludatur.

Verùm, ait Dicastill. cum eiusmodi consilium, & medium sit apud varios, & notos Auctores, & homines in mundo proni ad suspicandum sint, aut in deteriorem partem interpretandum acta aliorum, non est facile vtendum tali remedio clausa porta;

nec debet facile Confessarius dare eiusmodi consilium, nisi ubi, & quando moraliter certum sit, quod ea ratione scemina non veniet in suspicionem. Adde, quod hac ratione potest maritus multo eam minus æstimare, imò & licitè resiliere ab ipso contractu, & magnum detrimentum inde resultaret sceminae, eiusque existimationi. Est ergo cautissimè eo medio utendum, si tamen aliquando utendum est; quia vix poterit adhiberi sine periculo infamiæ.

Nota etiam sententiam Dicastilli tanquam probabilem admittere etiam Ioannem de Soria in *epilogo summarum part. 2. tract. 1. sect. 1. disp. 10. §. circa dispensationem*. Et Martinum de San Ioseph in *Mon. Confess. tom. 1. libro 1. tract. 41. de matrim. numero quinto* ubi sic ait; Pareceme probable la opinion de los que afirman, que el Obispo puede dispensar en estos casos, con las condiciones referidas en el numero precedente, aun en caso, que interueniasse mala fe en ambos casados, quando contraxeron matrimonio; porque aunque estos no merezean, que se vse con ellos de misericordia, por auerse hecho de su parte indignos della, los Obispos son Padres espirituales de sus subditos, y tienen obligacion de caridad, de mitar por sus almas, honra y fama en estado tan miserable, que tambien ay obligacion de caridad à sacar del poco, al que desesperado se arrojò en el, y à cortar el lazo del, que se le echò à la garganta para ahorcarse. Sic Alphonsus Moscosò Episcopus Malacitanus in *summa tract. 10. capit. 29. n. 22*. Henriquez *lib. 12. de matrim. c. 3. n. 2. in gloss. lit. R. & O.* & reputat probabile Willalob. *1. p. tra. 14. diff. 25. num. 4*. La caridad es muy benigna y pienso, que se puede ofrecer caso tan apretado, que tenga obligacion el Obispo à dispensar en el, porque en semejantes ocasiones, sententia humanior est tenenda. *l. pro herede 20. §. si quid, & in gloss. human. ff. de const. pecuniar.* Et quando æquitas est ex vna parte, & ius scriptum ex alia; æquitas est præferenda; *Glos. 1. l. Placit. C. de iudic.* Et necessitas facit probabile, quod alioqui de se probabile non foret, *l. qui potuerunt 27. in addit. margin. ff. de manumiss. testament. 24.* donde se dize tambien, que non solum necessitas non habet legem, sed ipsa legem facit. Hucusque Martinus.

Sed obserua etiam supradictam sententiam Leandrum de *Sacr. t. 2. tract. 9. disputatio. 24. quest. 9.* extendere ad forum externum, sic enim ait; Episcopus etiam potest dispensare in impedimentis publicis, & pro foro externo, casu (& non aliter) quo de facto detur necessitas maxima in illis dispensandi, & non pateat aditus ad Pontificem, aut si patet, est periculum magnum in mora. Probatur primò. Quia ea sola, aut præcipua de causa, potest Episcopus, in dicto euentu, dispensare impedimentis occultis, & pro foro interno; quia videlicet, ob urgentem dispensandi in illis necessitatem, præsumitur à summo Pontifice facultatem habere, vt docent Sanchez, Basilius, & alij Doctores *quest. 7. & 8.* pro nobis relati: ergo si detur casus, in quo vrgeat necessitas magna, etiam in impedimentis publicis & pro foro externo, dispensandi, censerì etiam debet habere eandem facultatem à summo Pontifice ad dispensandum in illis: nam utrobique currit eadem ratio.

Secundò probatur rationibus pro parte negativa adductis, nam certè hanc nostram modò explicatam, apertè probant. Quia dato casu præassignato, Romanus Pontifex, id verè concederet ob animarum salutem, si de eo requisitus esset: ergo An

autem de facto possit occurri casus, cuius magna necessitas vrgeat Episcopum ad dispensandum in aliquo impedimento publico, videant ipsi. Mihi, etsi difficultum accidere posse videatur, non tamen impossibile, vt ex dictis facile colligi potest. Ita ille.

Sed ego omnia supradicta secundum mentem supradictorum Doctorum dicta esse volo, ego enim non recedo à sententia, quam olim docui; nempe non esse locum dispensationi quando mala fides intercessit, sed aduerte tunc dicendam esse malam fidem, quando coniuges non solum sciunt impedimentum cum contrahere volunt, sed etiam sciunt inde oriri impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, nec censendam esse malam fidem, quamuis procedat ex lata culpa & ignorantia culpabili, quia Tridentinum citatum expressè petit, vt scienter præsumatur, at non verè dicitur scienter facere, qui ex ignorantia crassa facit, sed dolus requiritur. Vnde solum excludetur bona fides, quando ignorantia esset adeo crassa, vt esset ingens temeritas, quia tunc æquiparetur dolo. Et valde notentur à Confessariis omnia, quæ in his tribus Resolutionibus à me superiùs dicta sunt, nam in praxi facile possunt accidere.

An Episcopus valeat dispensare, vt contrahens cum voto castitatis possit petere debitum?

RESOLVT. IV.

AD hoc dubium respondet Dicastillus de *Sacr. tom. 3. tract. 10. disp. 8. dub. 4.* ubi sic ait; Addunt etiam Henriquez, & Valentia supra, Episcopum posse dispensare cum iis, qui post votum castitatis simpliciter contraxerunt matrimonium, vt possint licitè petere Quod tamen alij negant, quia id esset dispensare in aliqua parte substantiali voti castitatis simpliciter, quod nullo iure videtur concedendum Episcopo.

Hoc tamen non obstante mihi videtur probabile, quod prædicti Doctores docent; nam qui vouit castitatem & simpliciter, & eo non obstante contraxit matrimonium, in eum statum peccando se reduxit, in quo interim dum durat, non teneatur ad castitatem simpliciter, atque adeo votum pro illo tempore durantis matrimonij non est in statu voti castitatis simpliciter, rediturum tamen ad statum castitatis simpliciter, si superuiuat alteri coniugi; ergo Episcopus dispensando pro illo tempore, vt possit petere debitum, tantum dispensat in parte voti pro illo tempore, non castitatis simpliciter; cum teneatur vouens reddere debitum coniugi, & quoad illam partem non seruare castitatem.

Eandem dispensationem concedere possunt Confessarij nostræ Societatis, quibus Prouincialis Præpositus id commiserit; de quo fit mentio in nostris Priuilegiis in *compendio, verbo, dispensatio. §. 9.* atque adeo aliæ Religiones, quæ habent communicationem Priuilegiorum cum Franciscanis, quibus id concessit Pius V. 26. Octobris anno 1569. Ita Dicastillus, & ante illum quoad auctoritatem Episcoporum Leander de *sacramentis t. 2. tractat. 9. disputatio. 24. questione 18.* qui plures citat, & verum esse affirmat contra Azorium, etiam casu, quo matrimonium non fuerit consummatum: in illo namque, etiam poterit Episcopus dispensare

ad petendum debitum, etiam priori bimestri post initum, nec consummatum. Sic Sanchez libro 8. de matrimon. disputatio. 12. numero sexto & disputatio. 16. numero tertio & libro 4. sum. capit. 40. n. 66. & 63. Vide etiam in favorem Episcoporum Gallego in Bull. Cruciatæ cap. 9. §. 1. dubitatio. 169. & Andream Mendo etiam in Bulla Cruciatæ disputatio. 26. capite 11. numero 119. qui tamen negant hanc auctoritatem Confessariis virtute Bullæ Cruciatæ, & rectè quidem.

De Confessariis autem Regularibus Leander *question. 17.* respondet non posse quidem vti dicta facultate absque commissione suorum Prælatorum; nempe Prouincialium, aut Conuentualium. Nam quorumlibet horum esse necessarium, & sufficere, constat ex priuilegiis, & indultis Pontificum. In primis namque, quod sit necessaria, & sufficiat commissio Prouincialis, constat ex indulto Pij V. supra relato, ex quo, hanc primam nostræ responsionis partem, vt certam docent Doctores nuper pro secunda sententia adducti. Deinde, quoad dictam facultatem vtendam etiam sufficiat commissio Prælati conuentualis, docet Iohannes de Cruce in *summ. questione 4. de matrimon. dubitatio. 12. conclus. 3. & in Epit. capit. 6. l. 2. dubitatio. 6.* per hæc verba; Isti Religiosi ex commissione suorum Prouincialium possunt, in foro tantum conscientiæ, dispensare cum coniugibus, qui carnaliter peccauerunt cum consanguineis alterius sui coniugis, vt possint petere debitum à suo coniuge. Ita concessit Pius V. inter vna vocis orac. *numero nono.* Cardinali Cribelo pro Minoritis. Imo, & Iulius II. Bulla 23. cum Martinus V. iam concesserat Priori, seu Præsidenti Monasterij Benedictini Vallisoleti, & tribus, aut quatuor Monachis eiusdem Conuentus per Priorem, seu Præsidentem deputandis, & ad nutum reuocandis, vt possint in suo Monasterio, imo & extra, vt ex contextu colligi videtur, cum prædictis dispensare. Et ista concessio, vt in eadem Bulla habetur est iam extensa ab alia Monasteria dicti Ordinis. Et consequenter aliis Ordinibus communicata. Hucusque Cruz, & post illum Candidus *loco citato* vbi sic ait; Per priuilegium tamen Iulij II. concessum Congregationi Sancti Benedicti Vallisoleti, possunt id facere sine commissione Prouincialis. Ita ille. Hucusque Leander. Vnde nostri Confessarij possunt hanc auctoritatem exercere cum licentia solius Præpositi domus.

Nota tamen hæc cum Gallego *vbi supra*, Que si alguno de los casados hizo voto de Religion antes del matrimonio, y no le ha consumado, ò si le hizo despues, y tampoco le consumò entonces, ni el Obispo, ni el Confessor electo por la Bula puede dispensar, ò comutar para que pida el debito, porque no se halla impedido para executar el voto, y pues puede entrar en Religion, està obligado à cumplirle, lo qual no tuuiera ya lugar despues de consumado el matrimonio. Esta doctrina enseña nuestro Maestro Fray Domingo de Soto in 4. dist. 38. q. 2. artic. 1. col. 7. à quien sigue Thomas Sanchez lib. 4. moral. c. 40. n. 64. Ita ille, qui citat & Ledesnam, & Sanchez.

An aliquando Episcopus possit dispensare in voto castitatis absoluto, ac in aliis votis Papa reseruatis?

R E S O L V T. V.

Affirmatiuè respondet Raphael de la Torre *tom. 1. in 2. 2. Diui Thomæ. question. 88. art. 12. disputatio. 3. numer. 14.* Probat, quia iure diuino concessa erat facultas dispensandi super omnibus votis dispensabilibus, & hæc potestas Summi Pontificis auctoritate limitatur, ne in actum exeat respectu aliquorum: sed credendum non est Summum Pontificem interdicerè hanc potestatem, quando aliàs non patet facilis aditus ad ipsum, vel ad alium habentem delegatam potestatem super hæc vota dispensandi: ergo inest modò Episcopis talis potestas. Probat minor: quoniam talis prohibitio esset in graue præiudicium Ecclesiæ, & in Christo offensam: multi siquidem haberent legitimam causam ad dispensationem petendam, nec tamen possent propter difficilem aditum ad Pontificem. Sed dubitat quispiam, quis censetur difficilis aditus, & quæ causa legitima? Quia in re præcipuè standum est arbitrio prudentis viri, qui considerabit locorum distantiam, temporis opportunitatem, personæ qualitatem, aliasque omnes circumstantias, inter quas præcipuè ponderanda erit indigentia, & pecuniæ inopia, si enim quis nummos non habeat pro dispensatione obtinenda, etiam si aliàs facile posset adire Romam, cum eo poterit Episcopus dispensare: similiter si imminet graue periculum transgressionis voti, & recusus ad Pontificem, est quasi moraliter impossibilis. Aduerrat tamen Episcopus quod si vouentis necessitati posset subuenire per solam suspensionem executionis voti, non debet totaliter in voto dispensare; quia præfata potestas solùm fundatur in quadam æquitate, & pia interpretatione: ergo extendi non debet vltra id, quod exigit moralis necessitas: quando igitur per solam dilationem executionis voti, satisficit necessitati vouentis, non debet totaliter votum auferri. Et hæc omnia docet Raphael *vbi supra*.

Et hanc sententiam tenet etiam Syluester *verb. votum 4. §. 4. clarius, verb. dispensatio. §. 9.* Nauarrus *cap. 12. numer. 42. & 75. cum sequentibus* Suarez *lib. 6. cap. 26. num. 9.* Sanctius *lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 12. & sequentibus*; & videtur etiam Caiet. *1. 2. quest. 97. art. 4.* asserentis in leuibus, in periculosis, in frequentibus causis posse Episcopum dispensare, etiam si aliàs huiusmodi causæ sint Pontifici reseruata. Et his omnibus adde duos alios doctissimos Patres Dominicanos Magistrum Ledesma in *summa tom. 2. tract. 10. de voto cap. 8. ver. en la tercera parte*, & Magistrum Gallego in *Bulla Cruciatæ capit. 9. part. 3. §. 1. dubitatio. 159.* Quintanaduennam *de Iubilæo duarum hebdomadarum cap. 12. num. 12.* Gobat *de Iubil. cap. 41. question. 114. num. 321.* Suarez *de Relig. tom. 2. tra. de voto cap. 26. num. 9.* Lessium *lib. 21. cap. 49. dubitat. 13. numer. 186.* Sanchez in *summa tom. 1. l. 3. cap. 40. n. 32. & 34.* Valentiam *tom. 3. disputatio. 6. punct. 7.* Martinum de San Ioseph, & alios in sequenti Resolutione citandos.

Sed si aliquis hæc quærat, An si occurrat prædicta necessitas, & aditus neque ad Episcopum pateat, possit Parochus dispensare præsumpta Pontificis

tificis voluntate? Respondeo negatiuè contra Gabrielem in 4. dist. 38. questione 1. art. 5. conclus. 2. & contra Rodriguez loco infra adducendo, quia in Parocho nulla est potestas ordinaria ad dispensandum in votis etiam non reseruatis, neque ad illa commutanda, vt latè probat Sanchez lib. 8. de matrimon. disp. 9. n. 27. ratione, & auctoritate; nemo enim potest vota commutare, nisi habeat iurisdictionem vel Episcopalem, vel quasi Episcopalem in foro externo, vel habeat priuilegium, vt contra Rodriguez tom. 99. regular. art. 9. probat Sanchez, loc. citato & Bardi in Bulla Cruciatæ part. 2. tractat. 7. capit. 2. sectio. 5. numero 143. cui adde Quintanaduënam vbi supra.

An quando Episcopus ex vrgenti necessitate potest dispensare in votis castitatis, & Religionis, possint etiam commutari virtute iubilæi, & Bullæ Cruciatæ?

RESOLVT. VI.

PRO negatiua sententia Pasqualigus de Iubilæo qu. 306. adducit. 13. Doctores, ipse nixus auctoritate solius Croufers affirmatiuam sententiam sustinet; Nam facultas commutandi vota concessa in Iubilæo, se extendit ad omnia vota non reseruata. Vota autem castitatis, & Religionis, quando substant talibus circumstantiis, vt possit in ipsis Episcopus dispensare, non sunt reseruata. Ergo poterunt virtute Iubilæi commutari. Min. prob. Reseruatio est tantum in ædificationem, non autem in destructionem, vt habet Concil. Tridentin. sess. 14. capit. 7. de pœniten. & proinde ex sui natura non se extendit ad casus ad quos si se extenderet, esset in destructionem: esset autem in destructionem si se extenderet ad vota in casu, in quo Episcopi possunt dispensare; nam tunc si non possent dispensare, pateret grauissimum damnum etiam spirituale esse, non autem vtilitatem. Cùm ergo reseruatio, ne sit in destructionem, non se extendat ad talem casum, vota in talibus circumstantiis non erunt reseruata; non quia subtrahatur à reseruatione ex præsumpta voluntate Pontificis; sed quia reseruatio ipsa non comprehendit.

Ad primum respondeo. Episcopum non solum posse dispensare in his votis ex tacita voluntate Pontificis, sed etiam quia reseruatio non se extendit ad ipsa, quando vestiuntur talibus circumstantiis, vt constat ex dictis. Tacita enim voluntas Pontificis non est, quod concedat facultatem pro tali casu, sed quod non auferat; nam dum ponit reseruationem, solum illam extendit quantum potest extendi; non potest autem extendi ex natura sua ad hos casus, alioquin esset in destructionem. Ad secundum, nego consequentiam. Quia cum facultas concessa in Iubilæo se extendat ad omnia vota non reseruata, se extendit etiam ad ista vestita talibus circumstantiis, nam reseruatio ad ipsa non se extendit, vt iam dictum est. Hucusque Pasqualigus.

Sed eius sententia, cùm sit singularis, & contra communem, videtur omninò respuenda: Vnde præter Doctores ab ipso citatos, negatiuam sententiam docet me citato Quintanaduëna de Iubilæo duarum hebdomadarum capit. 12. numer. 23. vbi sic ait: Aunque en caso de vrgentissima necesidad podia alguna, ò rarissima vez dispensar el Obispo en al-

voto de castidad, ò Religion; como quando sino se hizesse paraque vno se casara, se seguiria grauissimo daño, ò escandalo, ò no era facil recurso al Papa, ò auia graue peligro de incontinencia segun prueua Tomas Sanchezò supra à numer. 32. con muchos Autores; no se podia en el mismo caso comutar por Iubilæo; ni Bulla; que el Obispo no haze esto por su ordinaria iurisdiction, sino por benigna interpretacion, tacito consentimiento, y ratiuacion del Papa; para lo qual no da el Iubilæo facultad, ni la tiene el Parocho. Ita ille; cui etiam adde ex Dominicanorum familia Magistrum Gallego in Bull. Cruc. capit. 9. part. 3. §. 1. dubitatio. 159. vbi ita asserit; Preguntase, si el confessor por la Bula puede comutar el impedimento con que alguno de los casados se hallare para pedir el debito.

Respondeo, que no se puede esto comutar por la Bula, porque aunque es assi que el Obispo puede dispensar para pedir el debito quandoa y impedimento para poder le pedir; pero no haze esto el Obispo por iurisdiction ordinaria, sino por costumbre legitimamente prescripta, que le ha introducido esta facultad: y la comun opinion de quel confessor electo por la Bula, puede en esta razon comutar todo lo que el Obispo dispensar, se ha de entender todo lo que puede el Obispo por derecho ordinario, mas no por costumbre, ò necesidad, porque cosa es muy recibida entre los Doctores, que en caso de necesidad, y con tales condiciones, puede el Obispo dispensar en los votos reseruados, è impedimentos dirimentes del matrimonio, como lo enseñan en la materia de voto y matrimonio, y con todo esso nadie se atreuera à dezir, que en caso de necesidad puede el confessor por la Bula comutar alguno destas votos reseruados, para los quales no le dan potestad, antes la que le dan para que puede comutar quales quiera votos, se la limitan, y exceptuan, que no sea para los de castidad, Religion, y vltamarino, de fuerte que todos aquellos votos reseruados, que el Obispo puede dispensar, ò comutar por razon sola de vrgente, y apretada necesidad, no se podran comutar por la Bula, y la razon es, porque de la misma manera que el peccado de la heregia no pierde su rigorosa reseruacion, porque en caso de necesidad de muerte le puede al soluer qualquier simple Sacerdote, assi tampoco el voto no pierde la reseruacion, por que el Obispo pueda en caso de vrgente necesidad dispensarle, ò comutarles pero por la Bula se pueden comutar todos aquellos votos que el Obispo tiene facultad de dispensar, ò comutar por iurisdiction ordinaria, ò quando en ellos falta la causa de verdadera y perfecta reseruacion. Y la razon desto vltimo, se funda, en que la intencion expressa del Pontifice, es denegar solamente la commutacion de aquellos votos que tiene reseruados à si mismo, de manera que en los que no tiene reseruados, se entiende que claramente los comprehende la potestad general delegada por la Bula, Hæc omnia Gallego; cui adde Andream Mendo etiam in Bull. Cruc. disp. 26. cap. 4. num. 59. & c. 11. n. 131.

Quæ omnia procedere etiam in Iubilæo dicendum est, vnde me citato Leander de Sacr. 10. 1. tra. 5. disputat. 14. quest. 117. asserit, quod quamuis confessorius possit vi Iubilæi commutare vota, quæ potest Episcopus, id intelligendum est de votis, quæ potest Episcopus commutare iure ordinario, & ex natura reseruacionis, non autem de votis, quæ iure speciali, aut per consuetudinem dispensare, aut commutare potest. Vnde ex his patet, quod non

debebat Pater Pasqualigus recedere à communi sententia Doctorum, nec eius fundamentum est firmum, vt ipse putat, nam respondeo ad eius argumentum quod ex præsumpta voluntate Pontificis censetur ablata per accidens reseruatio in ordine ad Episcopum, & hoc vt subueniatur necessitati fidelium: at non censetur ablata in ordine ad alios Prælatos inferiores; aut in ordine ad priuilegia, per quæ conceditur facultas commutandi omnia vota, quibusdam exceptis.

Si verò contra vrgeas, per Bullam dari potestatem commutandi omnia vota exceptis illis tribus, dum manent sub reseruatione Pontificia; at in casu posito ex benigna interpretatione voluntatis Pontificis non manent sub reseruatione, & in Bulla excipiuntur pro eo statu, pro quo stant sub reseruatione Pontificis, & non pro alio statu: ergo, &c.

Respondeo, per Bullam dari potestatem commutandi omnia vota, quæ absolute, & per se non sunt reseruata Pontifici: non autem illa, quæ per accidens, & quantum sufficit ad subueniendum necessitati fidelium, non sunt Episcopo reseruata.

Obseruandum est etiam confessarios Regulares non posse virtute suorum priuilegiorum commutare, vel dispensare supradicta vota castitatis, &c. quæ potest Episcopus ex vrgeanti necessitate, vt diximus, & ita docet Portel. *verb. voti commutatio*, n. 64. Magister Lezana in *summa tom. 4. verb. Votum*, n. 21. qui citat Layman, Suarez, Sanchez, Henriquez, Rodriguez, & Mirandam, quibus adde eruditum Patrem Georgium Gobat de *Iubilæo ca. 41. q. 114. n. 325.* & Martinum de San Ioseph post *Regulam Sancti Francisci in compend. de la facultad de los confesores ver. comutar* num. 6. fol. 571. vbi sic ait; Tampoco podemos comutar los votos reseruados al Papa; que comuta el Obispo por derecho especial. Los votos que no podemos dispensar, ni comutar, son los absolutamente reseruados à la Sede Apostolica, en que algunas vezes pueden dispensar los Obispos, porque interuene impotencia moral, por la qual, no se puede acudir al sumo Pontifice por la dispensacion, y ay necesidad vrgeante de dispensar, v.g. podrá el Obispo dispensar en los votos absolutos de castidad, y Religion, quando ay grande peligro de incontinencia, y no es facil el recurso al Pontifice, ò por pobreza, ò otra causa, porque se puede creer muy bien que no es su intencion que en talos casos le esten reseruados los votos contan grande peligro de las almas. Y lo mismo es quando aunque sea facil el recurso al Pontifice; pero por la tardanza del recurso ay graue peligro de incontinencia. Y lo mismo es, si aunque no ay grande peligro de incontinencia por la tardanza; se sigue algun peligro de escandalo, ò graue daño de tercera persona, lo mismo se ha de dezir de los demas votos reseruados al Pontifice, que si el que votò tiene iusta causa para la dispensacion, y ni puede yr, ni embiar à Roma, ò carece de los gastos necessarios para la dispensacion, podrá el Obispo dispensar, vt Sanchez, cum multis n. 23. y en ninguno destos casos podran dispensar nuestros confesores por las razones dichas. Ita ille.

Et tandem non desinam hic apponere verba docti Patris Andreae Mendo in *Bull. Cruc. disp. 26. c. 2. num. 22.* sic asserentis; Quinque sunt vota Pontifici reseruata: Votum Religionis, Castitatis perpetuæ, peregrinationis Hyetosolymitanæ, Peregrinationis ad limina Apostolorum, Peregrinationis ad Compostellam In his nec Legatus à latere valet dispensare. Si eorum valor est dubius, potest Episcopus

dispensare, quia reseruatio, vt odiosa, restringenda est ad casus certos. Ita P. Thomas Sanchez *libro 1. Decal. cap. 10. n. 74.* Non potest tamen in his votis, si ab impuberibus emittantur, dispensare, vt docet Pater Suar. *supra c. 26. n. 3.* Valde probabile, & tutum est, posse dispensare in his votis ex metu leui factis, quia non sunt perfecte voluntaria, & reseruatio est restringenda. Sic Pater Henriquez *lib. 11. de matrim. c. 15. n. 8.* Et item posse dispensare in graui periculo transgressionis, aut in vrgeanti necessitate; quando est iusta causa nequit Pontifex adiri, quia in casibus similibus valet Episcopus in lege Pontificia dispensare. Ita Pater Valentia 2. 2. *disp. 6. qu. 6. pun. 7. cum pluribus.* Nec opus tunc est Nuntium adiri, vt docet Couarrub. *in 4. Decretor. 3. part. c. 6. §. 10. num. 11.* Hic nota cum Pater Henriquez *lib. 6. de penit. c. 14. num. 7.* Regulares, qui ex priuilegio possunt dispensare in votis in quibus possunt Episcopi, adhuc non valere dispensare in votis reseruatis in casu supradicti periculi, aut necessitatis, nam illa vota verè sunt Papalia, & ex iuribus benignitate conceduntur Episcopis, in quibus videtur electa industria personæ. Hucusque Mendo.

An orbiculi benedicti, qui Agnus Dei vocantur, si ita fracti sint, & compressi, vt cerea imago non videatur, sed tantum remaneat sola materia adhuc retineant indulgentias?

RESOLVT. VII.

CAsus est curiosus, & ad illum sic respondet Dicastillus de *Sacramentis tom. 2. tract. 9. disputatio. 1. dubitatio. 7. numer. 127.* Mihi videtur in primis Sanctitatem cereæ perseruari; Sanctitas enim illius cereæ absolute consistit in materia ritè facta, & à Pontifice benedicta, idque declarat satis fidelium vsus, qui vel minimam partem illius cereæ religiosè colunt, & seruant, id quod nec Pontifices ignorant, nec ceteri Prælati; atque adeo communis omnium sensus esse videtur, intentionem Pontificis in iis cereis benedicendis materiam potius legitime factam respicere, quàm figuram, omitto alia argumenta, quæ suppetebant, hoc enim sufficit.

Hinc vero colligere quis posset, diuisa in partes vna tali cera, quamlibet partem habere gratiam, seu indulgentiam, quia in vnaquaque parte seruatur integra Sanctitas, seu ratio venerandi illam, atque adeo indulgentia: Nihilominus dicendum potius est est indulgentiam non multiplicari, aut (quod idem est) in singulis partibus manere: cuius rei ratio à priori non potest esse alia, quàm intentio Pontificis, qui non videtur (nisi aliud explicet) id voluisse, si enim id voluisset ex causa iusta, quæ posset occurrere, multiplicaretur indulgentia. Porro id non intendere de facto, quando benedicit illos orbiculos probati potest, quia nullum est argumentum probans intendere, quod enim afferret de Sanctitate in quauis particula existente non probat. Nam inde sequeretur pro cuiusque voluntate diuidendo particulas multiplicari indulgentias, & vilesceret æstimatio illarum. Item argumentum à multiplicatione benedictionis non probat pro multiplicatione indulgentiarum. Multò enim facilius conceduntur benedictiones quam indulgentiæ. Nam ipsi orbiculi omnes censentur, & sunt benedicti, & non omnibus collata est indulgentia, & meritò, quia non per illam multitudinem, &

multiplicat

multiplicationem benedictionum, sed per multitudinem, & facilitatem indulgentiarum vilescunt claves Ecclesie, & contemnuntur indulgentie sic facile collatae, id quod mouit Pontifices ad plures indulgentias reuocandas. Omitto alias rationes. Satis est ad negandum quod non sit efficax ratio concedendi eam multiplicationem. Hucusque Dicastillus.

An si transferatur Altare priuilegiatum de loco ad locum, adhuc duret indulgentia?

RESOLVT. VIII.

DE hoc casu interrogatus à piis, & Reuerendis Sacerdotibus Ecclesie Diui Hieronymi huius Urbis, adduxi doctrinam Dicastilli de *Sacram. 10. 2. tract. 9. disputatio. 1. dubitatio. 7. numer. 120.* ubi sic asserit. Hæc doctrina aliqua ratione potest applicari indulgentiis concessis altaribus, imaginibus, granis, ceris benedictis, & similibus, de quibus etiam dubitari potest, an aliquando mutatione, fractione, aut alia simili ratione perdant priuilegium? & quidem quoad mutationem attinet, locum habere potest in altari, an scilicet altari mutato, cui concessa erat indulgentia, etiam cum illo indulgentia mutetur? In quo, quamuis non meminerim me legisse speciatim aliquid decisum ab Auctoribus, ferè eodem modo philosophandum puto, atque de mutatione Ecclesie. Vnde si indulgentia concessa sit primario, & per se alicui Capellæ Ecclesie visitantibus Altare illius, omninò verum puto indulgentiam perseuerare, etiam si mutetur Altare; quia loco, in quo est Altare, potius, quàm Altari ipsi concessa est. Si verò Indulgentia concessa sit ipsi Altari, potest sub variis rationibus concedi; nam, vel conceditur propter consecrationem specialem in gratiam consecrantis, vel curantis illud consecrari, vel conceditur ab ipso consecrante, itavt ea gratia, seu concessio respiciat consecrationem, & ratione consecrationis fiat; tunc sanè sic amoto, fracto, vel mutato Altari; vt omninò consecratio cesseret, cessat etiam indulgentia, quæ in illa consecratione fundata erat, sicut cessat indulgentia fundata in consecratione Ecclesie, si illa desinat esse consecrata. Si verò Indulgentia concessa fuit Altari ratione alicuius deuotæ Imaginis in ipso existentis, itavt secundum moralem æstimationem ipsi potius imagini concessa censeatur, etiam si Altare mutetur de loco in locum cum sua imagine, manet illi indulgentia, quia semper manet imago. Vtteriùs si Altari concessa sit indulgentia in reuerentiam alicuius Sancti, vel Mysterij, in cuius honorem dedicatum fuit, & legitima auctoritate huiusmodi Altare de loco in locum transferatur, itavt censeatur idem Altare translatum tamen; imò etiam si imago sit alia eiusdem Mysterij, aut Sancti, quia renouatur, vel quasi instauratur representatio, adhuc iuxta dictas sententias censeatur manere indulgentia, sicut dictum est de Ecclesia iterum instaurata, vel mutata legitime cum suo titulo, quæ moraliter censeatur eadem cum præcedenti; est enim eadem. Sed omnia hæc sunt satis incerta; neque enim in aliquibus satis liquet identitas præcedentis cum sequenti, ex qua ferè tota decisio pendet, quia tamen prudentes, & sapientes viri identitatem moralem agnoscunt probabiliter prædicta sustineri possunt. Hæc omnia Dicastillus, ubi supra, cui ego libenter adhæreo.

Sed quænam fractio altaris priuilegiati, seu in-

dulgentia plenaria præditi, est necessaria ad id, vbi consecrationem, & consequenter indulgentiam amisisse censeatur. Gobat de indulgentiis p. 2. c. 16. qu. 76. n. 537. Ex decisionibus Pasqualigi putat quod altare amittat consecrationem, si mensa remoueatur à stipite, seu ab inferiori structura, intelligenda est in casu, quo Altare fuit consecratum cum tota inferiore structura, secus si mensa seorsum sit consecrata, & postea superposita sit inferiori structura, etiam si ita sit coniuncta, vt non possit separari. Ratio est, quia inferior structura non communicat in consecratione; Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 82. sect. 5. item intelligenda est in casu, quo Altare coniungitur inferiori structura, firma, & stabili coniunctione, qualis est coniunctio cœmentaria, secus si coniunctio sit ex natura sua mobilis, & ex institutione, Layman lib. 5. tract. 5. cap. 6. n. 6. contra Lugonem de Euchar. disp. 20. sect. 2. n. 71. item intelligenda est in eo casu, quo structura inferior est lapidea, secus si sit lignea, nam Altare non potest constare ex ligno cap. 6. Altaria, de consecr. dist. 1.

Si Altare stabile integrum transferatur de loco ad locum, non amittit consecrationem, nam cum remaneat integrum, remanet etiam forma ipsius decif. 4. post Suar & Lugonem loc. cit. Et si destruatür paries, cui est compaginatum Altare, non idcirco amittit hoc consecrationem, vt potè retinens adhuc totam suam formam. Idque verum est, etiam si Altare sit ita compaginatum parieti, vt ab ipso sustentetur, vt si sola mensa lapidea absque stipitibus, aut structura inferiori inseratur parieti.

Si aliquid de stipitibus Altaris, seu inferioris structurae remoueatur, vel frangatur; non ideo emittit Altare consecrationem, nisi tam multi lapides auferantur, vt inferior structura non sit amplius apta ad sustentandum Altare, quia tunc solum amittit formam. Vnde si ex quatuor columnis, quibus forte insistit Altare, vna auferatur, nil officit consecrationi.

Certum est amitti consecrationem, quoties frangitur, vel amouetur sigillum sepulchri, in qualunque parte Altaris illud sigillum reperiatur, cap. Ad hæc, de consecr. Eccles. vel altar. vel sit enormis fractio ipsius mensæ, quæ quidem tunc solum, & semper fit, quando autem amittatur forma Altaris, committendum est iudicio viri prudentis, qui quidem dicet non amitti, licet mensa frangatur, vel in carnibus, vel etiam per medium, modò partes fixæ non moueantur loco. Quod si vel vtraque, vel vna solum, quæ tamen excedat quartam partem mensæ, loco moueatur, tum vtraque amitti consecrationem, estò illa, quæ remansit, sit capax Hostiæ, & Calicis.

Si quis in Altari, quod vel nunquam habuit, vel amisit consecrationem, celebret, bona, vel etiam mala fide, Altare illud non indiget alia consecratione, estò peccarit mortaliter; qui mala fide in illo Sacrum fecit. Et consequenter sine vltiore consecratione valebit fauor Altaris priuilegiati.

Hæc breuiter referre volui, idcirco, quod hæc doctrinæ sint omnes non solum probabiles, sed peritiles Parochis, in quorum Ecclesiis sunt per ista tempora bellica factæ variæ mutationes circa Altaria. Hucusque Gobat.

An Indulgentia alicui templo, vel sacello concessa, amittatur destructo templo?

RESOLVT. IX.

AD hunc casum sic respondet Gobat *de indulg. p. 2. cap. 6. quest. 15. numre. 320.* si non reedificetur templum illud, aut sacellum, certum est perire indulgentiam; nam indulgentia non erat data loco simpliciter, sed Ecclesie; Layman *cap. 3. num. 5.* Si autem per partes, seu paulatim destruat, & paulatim reedificetur, sicut manet eadem moraliter Ecclesia, ita & eadem indulgentia; Lugo *n. 131.* Imò et si tota simul destruat, & alia mox extruat in eodem loco, censet Surd. *d. 52. sect. 1. numer. 9.* probabiliter remanere priorem indulgentiam; sed Lugo de hoc dubitat. Quin Layman testatur in praxi obseruari, vt quando Ecclesia auctoritate Prælati destruitur, ea lege, vt alio loco reedificetur, seruando eundem titulum, & Patronum, secum ferat suas indulgentias. Ita Gobat; cui adde Dicastillum *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. dub. 7. numer. 118. cum seqq.* qui etiam obseruat probabilem esse, & in praxi securum si Ecclesia superioris auctoritate tali pacto destruat, vt sub eodem titulo, aut Patrono in alium locum transferatur, etiam indulgentias & alia priuilegia transferri; Suarius *l. 110. 8. de legib. cap. 5. in fine.* Qui rectè explicat transferri priuilegia vna cum Ecclesia, si concessa fuerunt non ratione situs, aut loci, sed absolute ipsi Ecclesie proprio nomine, & titulo suo. Ita etiam S. Antoninus *1. p. tit. 19. capit. 1. §. 2. & Goff. in reg. 7. in 6.* Layman *supra* Franciscus Hottomanus *l. illustrium questionum quest. 8.* Bonacin. *supra* qui addit inde colligi, quòd, cum consecratio destructo templo, adhuc adhæreat solo, locus consecratus, vel benedictus semper retinet sua priuilegia, quæ ex loci consecratione, vel benedictione sequuntur, quale priuilegium est locum non esse venalem, non posse conuerti ad prophanos vsus, & gaudere immunitate, si immunitas primario concessa sit areæ, & non ratione ædificij; priuilegium autem concessum solo non putat transferri, sed manere solo affixum, quando templum auctoritate superioris aliò transfertur.

Quod si priuilegium, seu indulgentia ipsi templo concessa sit, vt dicebam, sicut ordinariè præsumendum est, concessam, quia ordinariè præscribitur aliquid intra talem locum, vel templum fieri: tunc putat indulgentiam transferri; censetur enim eadem Ecclesia, & idem templum, & est; quasi priuilegium concessum personæ, quæ secum defert priuilegium personale. Quæ doctrina aliquibus videtur probabilis. De consecratione verò adhuc mihi minus placet, quæ, si templum destruat, non potest in alium locum transferri, etiam si iidem lapides, ligna, &c. aliò transferantur; imò etiam si iterum in eodem loco reedificetur, nisi paulatim fuerit destructa, & reedificata; nam tota simul destructa, & iterum reedificata priorem consecrationem amittit. Hæc omnia Dicastillus, qui citat Suares, Pinellum, Grassium, & Bonacinam.

An Indulgentia concessa imagini, Rosario Numismati, & similibus, pereat, fractis illis, vel detritis?

RESOLVT. X.

Casus sunt curiosi, & quotidie in praxi possunt accidere; vnde ego alibi, circa prædicta plura adduxi ex Gobat *de indulgent. part. 2. cap. 14. qn. 37. numer. 350.* Verum teor rem gratam Lectoribus facere si hic adducam ea, quæ etiam obseruat Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disputat. 1. dubitatio. 7. numer. 121.* sic itaque asserit; Maior difficultas esse potest de indulgentia concessa alicui imagini, cuius pars, vel confracta, vel detrita est, an tunc permaneat indulgentia? in qua re etiam existimo, si confractio, vel detritio non sit enormis, sed adeò parua vt adhuc censetur absolute eadem imago permanere, etiam si quod detritum, vel confractum est, de nouo, aut aliter instaretur, manere indulgentiam; quia censetur moraliter eadem imago. Si vero fractio, aut detritio sit adeò enormis, verbi gratia, si in statua caput, aut pars magna corporis frangatur & omnino destruat, tunc non manebit indulgentia; quia non manet imago; & si iterum reficiatur absolute censetur alia imago, sicut Ecclesia maiori ex parte diruta absolute censetur alia Ecclesia, quando dirutio est tota simul iuxta dicta loco notato de sacrificio Missæ. Si verò illa imago paulatim deteratur, & reficiatur, vt si vna die pars manus, & illa reponatur, etiam de nouo facta; alia die vnus pes, alia die pars aliqua faciei, aut barbæ, aut vnus oculus, ita vt statim sigillatim reparentur; tunc etiam si decursa temporis tota imago esset mutata, ita vt nihil maneat earum partium, quæ prius fuerant, adhuc censi potest eadem imago continuatione, & perseuerare indulgentia, perinde atque de Ecclesia diximus hic, & loco notato, censi eandem Ecclesiam continuatione, quando paulatim diruitur, & reparatur, tunc ergo sicut propter continuationem semper censetur consecratio manere, manebit indulgentia.

Ex hac doctrina philosophari etiam possumus in granis, Rosario, numismatis, & similibus; atque in primis, si Rosario per modum vnus toti integro concessa sit indulgentia, etiam si aliqua pauca grana, seu globuli pereant fractione, aut amissione, &c. & supponantur alia grana alterius Rosarij, adhuc puto manere indulgentiam; censetur enim adhuc idem Rosarium. Imò etiam, si paulatim prædicto modo grana mutantur; potest enim censi idem Rosarium continuatione, sicut dictum est de partibus Ecclesie, & dici solet etiam de aqua benedicta, quando paulatim præcedenti benedictæ sufficit aliquid aquæ alterius non benedictæ, vt obiter, & per occasionem diximus *tra. 4. disp. 4. dub. 10. n. 126. iuxta cap. Quod in dubijs de consecr. Eccles. vel Altaris.*

Eadem ratione, quando singulis granis datur indulgentia, si forte contingat aliquod granum ex parte frangi, ita vt absolute censetur manere, manebit indulgentia. Quod si granum tale sit, vt possit particula, quæ semel detritur, aut fractione tollitur, alia reparari, eodem modo philosophandum est, atque de toto Rosario.

Idem dictum puta de numismatis, in quibus illud

illud etiam mihi videtur verum, licet annullus, seu armilla feruens ad suspendendam icunculam frangatur, adhuc manere indulgentiam, etiam si, vel addatur noua Armilla, vel in ipso cyclo imagunculæ aperiatur foramen pro illa suspendenda, adhuc enim censetur eadem.

Idem quoque in Rosario dictum puta; etiam si linea, seu funiculus rumpatur, aut catena dissoluatur ex toto, vel ex parte, & grana inter se non habeant eundem ordinem, quando iterum in funiculum inferuntur; id enim totum non tollit quin verè, & secundum moralem æstimationem sit idem Rosarium. Hucusque Dicastillus, sed in casibus contingentibus ne deseras videre Gobat *vbi supra*.

Notandum est hic obiter, indulgentias desinere esse per reuocationem concedentis; tamdiu enim durant, quandiu concedens voluerit durare. Vnde superior potest non solum validè; sed etiam licitè per se loquendo indulgentias pro suo arbitrio reuocare; sunt enim, per se loquendo beneficium gratuitum; tum in fieri, tum in conseruari.

Dixi per se loquendo; nam fieri per accidens potest, vt saltem licitè non reuocet, nisi causa exigens subsistat. Sic multi viri graues dicunt, priuilegia Bullæ Cruciatæ, & similia, quæ conferuntur sub obligatione onerosa ex parte recipientis, non posse nisi subsistente, eaque urgente causa, reuocari, nimirum quia ex parte recipientis fuit aliquod onus susceptum & exhibitum, scilicet ex parte particularium recipientium Bullas soluta Eleemosyna, & ex parte Regis Hispaniarum, ad cuius petitionem confertur, sustentatio triremum, seu classium, aliaque onera, & expensæ factæ in bonum reipublicæ Christianæ. Vnde istæ indulgentiæ conceduntur quasi per modum contractus; item si conferens indulgentias spontè iuret se illas non reuocaturum sine causa, non poterit sine causa reuocare; Legatur Suarius *lib. octauo de legibus c. 37. num. quinto, & sexto*, ex communi sententia probat, priuilegium datum per contractum onerosum, & remuneratum, esse irreuocabile.

Obserua tamen, quod de facto indulgentiæ non cessant, donec earum reuocatio legitime promulgetur, vt ad notitiam eorum, quibus concessæ sunt, moraliter peruenire valeat. Est communis sententia Doctorum. Ratio, quia non præsumitur aliter Pontificem indulgentias reuocare, quàm soleat alias gratias, & indulta.

Maior difficultas est, an sit etiam necessarium vt ipsa actualis notitia reuocationis perueniat ad aures indulgentiam possidentis. Inclinat Filliuc. *capite 9. questione 8. dict. 3.* pro quo etiam citat Nauarrum, & Cordubam. Quam opinionem piam, & fauorabilem, quamuis incertam, putat, Suarez.

Mihi verò probabilis est, quando cum indulgentia sunt coniuncta alia priuilegia, vt nimirum possit cum indulgentiam lucraturis dispensari in votis, absolui à censuris, & casibus reseruatis. Secus quando cum indulgentia non sunt coniuncta huiusmodi priuilegia. Ratio prioris est, nam ea voluntas præsumenda est in Pontifice, quæ sit magis fauorabilis saluti animarum: talis est voluntas non reuocandi indulgentiam, cum qua sunt coniuncta hæc priuilegia, nisi postquam reuocatio peruenerit ad notitiam eius, cui indulgentia concessa est. Maior probatur: nam semper in reuocatione priuilegiorum præsumitur Pontifex nolle obesse animarum

Anton. Diana Pars XL

saluti. Minor constat: quia magnum esse onus, si postquam aliquis suam confessionem fecit, & à peccatis, & censuris bona fide absolutus est antequam notitiam habuerit reuocationis indulgentiam, debeat confessionem repetere. Idem dicendum erit de dispensatione votorum. Ratio posterioris est: quia quando indulgentia non habet talia priuilegia annexa, nullum est periculum animarum, si illa cesset, antequam eius reuocatio perueniat ad notitiam eius, cui concessa fuit. Et hæc omnia docet Amicus *in cursu Theol. to. 8. disp. 20. sect. decima, n. 292. & Dicastill. vbi sup. disp. 2. dub. 20. n. 273. & 278. cum sequenti.*

An infirmus possit mandare in testamento, vt post eius mortem hæres seu executor sumat pro illo Bullam compositionis?

RESOLVT. XI.

CAsum video sæpius praticari, & ad illum negatiuè respondet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disputatio. 33. capit. 5. numero 50.* vbi sic ait; Defunctum posse ante mortem suo hæredi, aut testamentario mandare, vt Bullas compositionis sumat pro sua exoneranda conscientia circa aliquam quantitatem, quam dominis debet incertis, tuentur Patres Henriquez, & Trullench *vbi supra*, sentio in ordine ad effectum realiter rem se habere, ac si id præstaret is, qui obiit; nam declarare valet, se hanc, aut illam quantitatem debere, mandareque hæredi, ad quem sua bona sunt peruentura, vt eam restituat operibus piis, aut componat nomine proprio per Bullas, aut cum commissario: sic enim suæ conscientia satisfaciatur moribundus, cui non vacat locus, aut facultas id immediatè per se præstandi, sicut in sententia prædictorum satisfaciatur, mandans, Bullas compositionis accipi: & hæres aliunde magis grauatur, si suo nomine, ac si nomine defuncti Bullas accipiat: nec magis timeri, aut sperari de eo potest, quod id suo nomine, quàm nomine alterius præster, cum iidem sint vtrobique sumptus, & ad vtrumque possit per testamentarium compelli. Ac formaliter loquendo, iudico, non posse defunctum, antequam obeat, mandare, vt post suum obitum, nomine ipsius, Bullæ compositionis accipiantur. Moueor eadem ratione, qua *disputatio. 4. capit. 5.* asserui, Bullam communem viuorum, defuncto qui ea carebat, non prodesse, si pro eo sumatur, ad vllum effectum, nempe vt absoluat ab excommunicatione, aut tempore interdicti in loco Sacro sepeliatur: indidem recolatur, nam in præsentem pari militat efficacia, vt cuique perpendenti erit planum. Ita Mendo.

Sed ego magis adhæreo sententiæ affirmatiuæ, quam præter Henriquez, & alios, tenet nouissimè Anton. Escobar *in Theolog. moral. tom. 1. lib. 7. sect. 1. capit. 25. numer. 395.* qui ex Rodriguez firmat, quod Bulla compositionis prodest defuncto, si ipsi antequam obiret, iussit suo hæredi, aut alteri, vt sibi tot compositionis Bullas, pro exoneratione suæ conscientia sumeret, cum sapientum consultatione.

Notandum est hic obiter primò Bullam compositionis non prodesse his, qui praua eius confidentia bona aliena illicitè acquirerunt. Quia id expressè in Bulla vulgari commissarius apposuit,

Nn

quod

quod tanquam conditionem omnino necessariam requirit, quam potuit licite apponere, etiam si clarè in Latina non habeatur, facultate generali sibi in eadem Bulla in Pontifice concessa. Per confidentiam autem intelligo positivam tantum, id est, quando Bulla compositionis est immediatum motivum, & finis principalis iniustæ acceptionis. Vnde non prohibetur compositio, si fiducia tantum est negativa, nempe si iam decreverat furta facere, aut ea diutius retinere, & tamen negligenter se habet ad restitutionem ob Bullæ confidentiam, & aufert scrupulum, aut timorem, ut facilius id præstet. Ita Escobar supra, & alij penes ipsum.

Nota secundò, quod si creditor ita absens est, ut nequeas debitum illi persolvere, neque speras brevi tempore posse, ob cuius causam excusatis à restitutione faciendâ, etsi Sotus in 4. dist. 21. questio. 2. art. 4. & lib. 4. de inst. qu. 7. art. 1. existimet compositioni locum non esse: quia absolutè, & simpliciter, non est debitum incertum, sed certum, & Bulla solum remissionem debitorum incertorum concedit. At rectius alij oppositum censent, quia eo casu illud debitum humano, & morali modo reputatur incertum, eo quod domino reddi non potest; domino enim perinde est carere debito, quia absens, vel quia debitori est ignotus, si æquè ex absentia, ac ignorantia excusatur debitor à restitutione illi faciendâ. Ita Castus Palaus 1014. tr. 25. punct. ult. §. 1. n. 2. & alij penes ipsum.

Nota tertio, esse magnam controuersiam, an si bona, quæ tibi in hac compositione remissa sunt, extant in specie, vel æquivalenter quatenus eorum occasione ditior factus es, cum creditor comparet, neque præscriptione te tueri potes, tenearis ea creditori reddere: Affirmat Caietanus, Corduba, Rodriguez, & Villalobos: Quia non videtur rationi consonum, dominio suorum bonorum creditorem ignotum absolutè spoliare. Præterquam quod hæc remissio fit ex præsumpta creditoris voluntate, quæ præsumi non potest absoluta, sed conditionata, & limitata, dum ipse non comparuerit: id enim est ei vtilius. Secundo creditor poterit debita illa ubicumque inuenerit, vendicare, eaque postulare in iudicio, & iudex obligatur est reddere. Quæ omnia cum non nitantur falsæ præsumptioni, obligationem in foro conscientie probant.

Verum mihi contraria sententia magis placet: Dico itaque, quod licet in tali casu hæc compositio pro foro externo non prodest. Sicut enim absolutio Bullæ regulariter loquendo à peccatis, & censuris in foro exteriori non liberat, ita nec compositio. Vnde si forte verus dominus inueniatur, & conueniat hominem illum qui se composuit Bullæ, vel Commissarij (ex Bulla) beneficio; Iudex eum ad soluendum compellet; Ante condemnationem autem tutus est in conscientia, nec se ad solutionem teneretur offerre, sed sufficit ad obediendum iustæ sententie esse paratum. Ita ex Henriquez docet P. Escobar ubi sup. cap. 25. num. 404. & Pater Mendo disp. 33. c. 3. n. 27. & 33. qui respondet ad argumenta superius adducta.

Idem etiam docet Bannez in 2. 2. D. Thom. qu. 66. art. 5. dub. 8. Cardin. Lygo de iustitia 10. 1. disput. 21. sect. 7. & Castus Palaus 10. 5. tr. 15. punct. ult. §. 1. nu. 7. plures rationes adducens pro hæc sententia, qui postea querit an Bullæ compositio possit etiam pro foro externo valere? Et contra Cordubam, Rodriguez, & Villalobos putat cum Acosta, quod

Commissarij potestas ad hanc remissionem, & compositionem faciendam restricta non sit pro foro conscientie, sicuti fuit restricta potestas dispensandi in impedimento affinitatis. Qua ratione diximus, potestatem dispensandi in irregularitatibus, in interdico, &c. pro utroque foro prodesse: quia fuit sub limitatione fori interni concessa. Verum, ut hæc compositio in foro externo tibi proffit, & creditorem exigentem debitum possis exceptione compositionis repellere; debes, cum compositionem, & remissionem obtines præmittere auctoritate Commissarij; informationem, te non posse creditori debitum reddere: vel quia non comparet; vel quia ita est absens, ut moraliter sit impossibile. Aliàs si hæc informatio compositioni non præcessit; non poteris in foro exteriori aduersus creditorem te tueri: quia non constat de compositionis iustitia. Ita Palaus.

An pauperes, qui res aliquas inuentas pro elemosyna habuerunt, si dominus verus compareat, teneantur illa restituere?

RESOLVT. XII.

Negatiuam sententiam sustinet Sotus li. 5. qu. 3. art. 3. ad 2. Ledesma 1. part. 4. q. 1. art. 5. Petrus de Nauarra lib. 4. de restitut. cap. 2. nu. 45. etiam si in propria specie res existat, vel ob eius consumptionem ditiores facti fuerint, quia non multo, sed in elemosynam acceperunt, sicuti si ipse dominus rem illis concessisset.

Verum magis probabiliter dicendum est, in tali casu obligationem restituendi adesse; & ita docet Molina de inst. tr. 2. disp. 746. in fine; Laym. lib. 3. sect. 5. tr. 1. c. 5. in fin. Cast. Palaus 10. 7. tr. 3. 2. disp. vn. punct. 19. n. 8. quibus addè Andr. Mendo in Bull. Cruc. disp. 23. cap. 3. n. 19. Probat, quia non est verisimile Rempublicam intendere priuare dominum absolutè dominio, & vsu propriæ rei, sed tantum pauperibus concedere dominium & vsu illius, dum dominus non comparuerit. Quod inde conuincitur, quia dominus potest in foro externo vindicare rem suam ubicumque sit; signum ergo est illius dominium non amisisse. Idem est dicendum de proprio inuentore, si sibi tanquam pauperi rem inuentam applicauerit nimirum non esse obligatum re consumpta pretium illius domino reddere, benè tamen obligatur, si ditior factus est, vel res in propria specie existat. At hoc limitat & benè Pater Mendo nisi in casu quo tempus legitime vsucapionis, aut præscriptionis transactum fuerit: tunc enim Dominus desinit esse talis, nec rem valet recuperare, cum absolutè fuerit translatum dominium per eam præscriptionem.

Notandum est tamen hic, ut ego olim docui satis probabilem esse opinionem asserentem, bona inuenta, & incerta non esse pauperibus restituenda, sed posse illa inuentores sibi retinere; licet contraria opinio sit consulenda tanquam magis pia, & tutior. Et ita tenet præter Doctores à me alibi citatos Dicastillus Iun. libro 2. tractat. 2. disputat. 9. dub. 15. num. 431. & Andreas Mendo disp. 33. capit. 2. numero 16.

Et hanc sententiam nouissimè tanquã probabilem admittit Pater Antonius Escobar in Theol. moralis tom. 1. lib. 7. sect. 1. cap. 25. num. 422. Probat hæc opinio; quia nec iure naturali, nec positio hæc inuenta

inuenta pauperibus, aliisve piis operibus applicanda sunt, cedunt ergo inuentori. Et quidem quod ex iure naturali nulla huius distributionis adfit obligatio, ea ratione conuincor, quia hoc iure spectato quod omnibus gentibus commune est, potius præsumi debet velle dominum, vt inuentor rem inuentam seruet, aut consumat, cum onere, & obligatione reddendi si forte compareat, quam vt in Eleemosynas, aliaque pia opera expendat, vnde nunquam recuperare poterit. Minus autem ex iure positiuo colligi hæc obligatio potest, siquidem nullus est textus, qui de his bonis inuentis disponat: nam *cap. cum tu; de usuris; & cap. cum sit; de iudiciis* expressè loquuntur de iis quæ iniuste sunt acquisita. Ob quam iniustitiam merito Ius Canonicum ea piis operibus addixit, & à possidente abstulit, *Textus vero, si quid inuenisti; & Textus Multi 14. quæstion. 5.* asserentes, furem esse, & raptorem qui inuenta non reddit, subintelligendi sunt (inquit Glossa de eo, qui voluntatem habet non reddendi domino comparenti, vt constat ex verbis sequentibus *Deus vos interrogat, non manum, &c.*

Nec obstat dicere quod consuetudine inter fideles videtur præscriptum, vt hæc bona in pios vsus expendantur: cui consuetudini maximè fauent varia priuilegia à Pontificibus concessa Religioni Sanctæ Mariæ de Mercede, Commissario Cruciatæ, & aliis, vt sub excommunicatione compellant detentores ea sibi exhibere in redemptionem captiuorum, subsidium belli infideles, aliaque similia. Si enim Pontifices censerent nullam detentoribus inesse obligationem ea bona in pios vsus expendendi, nullatenus sub excommunicationis pœna id præciperent.

Non inquam hæc obstant, & incipiendo ab hoc ultimo respondeo cum Andrea Mendo loco citato numero 19. Pontificum priuilegia, & excommunicationes non statuere illam sententiam vt certam, vel definire; sed eam sequentes, velut probabilem, & forte ipsis certiozem, eiusmodi priuilegia iudicasse; excommunicationisque pœnam in eos decreuisse, qui suam ipsorum sequentes sententiam, praua conscientia prædicta bona retinerent; quæ tamen pœna sectantes nostram sententiam non urgebit, nec in illam incident, quamuis bona inuenta non manifestent, nec tradant. Consuetudo demum, à qua arguitur, non est constans, quin potius credam, consuetudinem contrariam plus vigere; & inuentores sibi res inuentas appropriare, (vtinam id præstent post diligentiam in domino inuestigando adhibitam) cum non desint, qui eis sententiam nostram saltem probabilem (de quo dubitari nequit, inspecta auctoritate extrinseca) indicent, quam libentius sequentur, quam oppositam.

Nota tamen hic, quod inuentor qui bona sibi quæ reperit applicauit, domino comparente tenetur ea ipsi reddere, dum tamen compareat antequam transeat tempus necessarium ad præscribendum, seu vsucapiendum iuxta qualitatem rei inuentæ; de quo tempore ex professo tractant Iuristæ in *tit. de præscript. & in tit. de vsucapion.*

Itaque concludo, & oppono circa præsentem difficultatem in praxi sæpius occurrentem, regulam generalem. Quando bona incerta sunt iniuste acquisita, nec post adhibitam sedulam diligentiam dominus comparet, debentur piis operibus. Quando autem sunt iniuste occupata, vt sunt inuenta, post eam diligentiam, potest quis sibi asseruare;

Anton. Diana Pars. XI.

cum intentione reddendi ea domino, si compareat intra legitimum tempus, de quo paulo infra. Ita Mendo *numer. 21.* qui tandem concludit nullam esse in conscientia obligationem reddendi, bona incerta inuenta, siue inanimata, siue animata, Cruciatæ, aut Sacris Religionibus Trinitatis, vel Beatæ Mariæ de Mercede. Etenim inuentor tuta conscientia potest sibi ea bona asseruare; & priuilegia, ac excommunicationes quæuis, etiam quæ nuncupantur Paulinæ, & solent à Fratribus Prædicatorum Religionum pro bonis inuentis, sibi manifestandis impetrari, contrarium non conuincunt, vt constat ex *numero 19.* Idemque dicendum est de Cruciatæ, quamuis excommunicationis pœnam ferat contra detentores eiusmodi bonorum. Verum tamen est, in foro externo compellendum fore inuentorem à prædictis, vt inuenta tradat, si de illis constet. Vide etiam *Castrum Palaum tom. 7. tract. 31. disp. vn. punct. 29. numer. 6.*

An Bulla Cruciatæ viuorum prosit in aliquo casu iam mortuis?

RESOLVT. XIII.

Affirmatiuè respondet Henriquez libro 7. de Indulg. capit. 20. numero octauo in Glossa littera T. & Z. docet enim posse accipi Bullam pro defuncto ad effectum vtrumque, nempe, vt in loco Sacro sepeliatur, & ab excommunicatione absolutio illi præstetur, & consequenter suffragia Ecclesiæ offerantur pro ipso, Trullench in *Bull. leg. 1. §. 1. dubit. 2. num. 6.* non audet affirmare, id posse fieri, inconsulto Prælato; & *lib. 1. §. 3. dubit. 10. num. 1.* ait, hoc non improbabile videri, & quamuis ibi solum agere videatur de sepultura tempore interdicti præstanda, tamen ratio, cui innititur, & verba quæ pro se ex P. Henriquez transcribit, idem probant de absoluteione ab excommunicationis vinculo defuncto impertienda.

Verum huic sententiæ non acquiescam, & illam nunquam existimasse probabilem asseruit Antonius Escobar in *Theol. moral. tom. 1. lib. 7. sect. 2. cap. 29. prob. 7. num. 472.* stantibus verbis Bullæ; *Item conceditur omnibus supradictis, qui nec ibunt, nec mittent, si de bonis suis; &c.* Et Bullæ Hispanæ illam particulam; *Por quanto vos distes dos reales; &c.* Quæ quidem ad viuos, non ad defunctos manifeste dirigitur. At etsi mortuus possit ab excommunicatione absolui, non tamen per Bullam, sed ab eo, qui poterat dum videtur, vt docent Nauarra *capit. 26. numer. 32. & cap. 27. n. 171.* Sayt. in *Theaur. l. 1. cap. 8. n. 10.* Illam Bullæ clausulam *perpende: Vt possit eligere confessarium, qui eum etiam à reseruatibus Papæ absolute possit; mortuus quidem nec valet confessarium eligere, nec confiteri; ergo nec à censuris per Bullam absolui.*

Et ita hanc sententiam præter Escobar tenet etiam Andreas Mendo in *Bull. Cruc. disputatio. 4. capit. 5. numero 24.* Nec, ait, est ad oppositum sufficiens congruentia, quod ille, si viveret, vellet quidem vt Bulla sumeretur. Etenim si ipse non sumpsit, voluntas, quam haberet, nihil prodest, etiam si animum eam accipiendi concepisset, quia realiter ipse postea non accipit, aut ab alio sumptam acceptat. A priori ratio est, quia in mortuo non manet voluntas virtualis, vel interpretatiua,

Nu 3 quippe

quippe eo expirante, omnis voluntas circa hæc, quæ quoad nos sunt expirai. Quare Pater Thomas Sanchez *disp. 28. de matrim. à n. 64.* quem sequuntur Pater Layman alique recentēs, docet, casu quo Episcopus facultatem præbeat alicui vt munus confessarij exerceat, limitatione, donec voluero, expirante Episcopo, expirare licentiam, eo quod nec virtualiter maneat iam ea voluntas, à cuius perseverantia licentia dependebat. Secus erit, si limitet sic, donec reuocauero; quia ad reuocationem requiritur actus positivus, qui dum non habetur, facultas perseverat. Nec potest fieri ad nostrum casum paritas ex eo quod etiam defunctus ab excommunicatione absoluitur ad fruendum sepultura Sacra: Nam ad hanc absolutionem non requiritur acceptio, seu acceptatio, (qualem adhuc requisuimus) sed satisfactio partis, hæredumque cautio. Et certo mihi in comperto est, si tempore interdicti quis obeat, vel excommunicatione reseruata innodatus, inquiri illico, an Bullam iam habeat, longèque abesse à mente, & persuasione fidelium, tunc ad eam accipiendam recurrere Hæc Mendo, cui adhæreo.

Et ita hanc sententiam veram existimo, vt teneam etiam procedere si quis relinquat stipem præscriptam in hunc finem, vt post ipsius mortem Bulla pro anima sua sumatur, nam in tali casu, vt dixi, puto Bullam ei non prodesse etiam in ordine ad sepulturam: Quia nunquam Bulla incipit esse utilis, nisi realiter, & cum effectu sumatur, ex alia verò parte intentio capiendi illam, & destinatio Eleemosynæ, non est formaliter acceptio Bullæ; sed solum quædam veluti applicatio mediorum ad illam capiendam: ergo nequit defuncto prodesse, quamuis dum erat viuens stipem legauerit, & per consequens aliquem influxum habuerit in summationem ipsam, quæ fit post mortem: probatur ista consequentia, quia eo momento, quo Bulla sumitur non inuenitur subiectum habile, seu capax, inde est vt inutiliter pro ipso defuncto sumatur. Et ita hanc sententiam tenet Pater Bardi in *Bull. Cruc. part. 1. tract. 2. c. 4. sect. 6. n. 98.*

*An possit quis frui privilegijs Bullæ Cruciatæ,
si sciat amicum pro illo singulis annis accipere,
antequam certior fiat de Bulla suo nomine
accepta?*

RESOLVT. XIV.

Olim affirmatiuè respondi, sed nominatim contra me negatiuam sententiam tenet Magister Gallego in *Bull. Cruc. c. 14. claus. 14. dubit. 180.* vbi sic ait; La secunda sententia (que tengo por cierta) enseña, que ninguno puede vsar seguramente de las facultades, y privilegios que concede la Bulla, sino tiene auiso cierto de que se la han tomado, porque en negocio de tanta importancia como es la absolucion de las censuras, y pecados reseruados, &c. no basta este genero de certeza moral, que se la roman todos los annos, y que el amigo le diò palabra de tomarla, porque esta vida està sugeta à varias contingencias, y se puede el Padre, o su amigo morir, ò estar muy enfermo, ò descuidarse en tomarla, ò olvidarse: y assi no teniendo de hecho la Bulla, ò noticia de que se la han tomado, no se puede dezir, que puede el confessor absoluerle por ella,

pues no sabe de cierto que tenga tal iurisdicion, porque para cosa tan graue en que le dà iurisdicion el Papa para absoluer, y comutar votos, &c. es necessario saberque tiene iurisdicion, y facultad para ello: y assi no basta la costumbre de que se la toman cada año estando ausente, ni palabra del amigo que se lo prometio, porque todo esto no es infalible, y cierto, sino muy falible, y incierto, sugeto (como hemos dicho) à las varias contingencias, y successos desta miserable vida. Ita ille.

Sed ego non recedo à sententia quam docui, & quam me citato tenet Pater Escobar in *Toeol. moral. tom. 1. lib. 7. sect. 2. c. 28. probl. 5. n. 466.* & me citato Pater Mendo in *Bull. Cruc. disp. 2. c. 1. num. 3.* ambo præstantissimi Theologi inclytæ Societatis Iesu, quibus adde etiam me citato Ioannem de Soria in *epilogo summ. par. 2. tra. 1. sect. 2. disp. 8. in princ.* & Remigium in *Præct. Confess. tract. 7. c. 1. §. 8. n. 1.* vbi sic ait. El que sabe que su Padre ò amigo lo roma cada año la Bulla, puede gozar de sus priuilegios, aunque toda via no le ayan auisado, de como la tomaron: Quia sufficit hæc certitudo moralis. Lo mismo defiende Villalobos, del que se partiò del lugar donde se toma la Bulla, y le prometì vn amigo fide digno, que la tomara por el al publicarse. Ita ille.

Nec obstat quod ait Trullench, & Magister Gallego, eam certitudinem non esse sufficientem in re tanti momenti, esseque incertam eam præsumptionem in re, quæ concernit materiam Sacramentorum, eo quod potuerit aliquod impedimentum accidisse, mortis, morbi, aut similis accipientibus Bullam alijs annis. Additque si Episcopus quotannis soleat facultatem mihi præbere ad absoluendum à reseruatis, & sim moraliter certus, eam denuò fore concessurum; tamen quia potest mutare consilium, me non posse absoluere, donec de concessione constet; ergo nec Confessor electus per Bullam, donec de eius acceptione liqueat. Non, inquam, hoc obstat, nam ea est certitudo moralis iam acceptæ Bullæ non sola præsumptio accipiendæ, sicut est præsumptio concedendæ ab Episcopo licentiæ absoluendi à reseruatis, si enim esset certitudo moralis licentiæ iam concessæ idem dicerem de ea, parè ob rationem: & quamuis res sit grauissima, ea certitudo sufficiens est, homines quippè prudenter operantur, dum eis de aliqua re ita liquet, vt in moralibus nequeat maior esse certitudo; nec moraliter sit periculum, quod fallantur: curandum tamen est, vt talis sit certitudo, quæ periculo falsitatis nisi ob rarum contingens, & moraliter non eueniens, minimè exponatur. Si enim talis certitudo non sit, assentior contrarijs Auctoribus: & quidem si quis seruo fideli commendasset acceptionem Bullæ, posteaque ab eo accidisset, iam esse acceptam, & seruata, quamuis ipse eam physicè non acciperet, nec videret; nemo inficias ibit posse eius priuilegijs gaudere; & tamen solam habet certitudinem moralem, in quo casu instantur argumenta contraria. Certitudo igitur moralis, quæ sufficiens est ad iurandum assertiuè aliquid, non est, cur in præsentem non sufficiat. Non tamen sat est probabilitas moralis; licet enim possit quis se conformare opinioni probabili, non datur opinio probabilis in hoc, quod sola cum probabilitate morali exposita moraliter periculo falsitatis acceptionis Bullæ, possit quis illa gaudere; opinio enim benignior exigit certitudinem moralem, quæ non paritur ex rationibus moraliter probabilibus, sed moraliter certis. Hæc omnia Pater Mendo.

Et hanc opinionem docet Escobar procedere, si experimento vnus. aut alterius anni comperissem, propinquum, aut amicum meo nomine Bullam accipere, ad priuilegiorum vsum sic me gererem, ac si Bulla meas peruentasset ad manus; quia experientia illa certitudinem moralem efficit, quæ ad moralia sufficit.

Sed vt verum fatear ego non assentior viro amicissimo quoad experimentum tantum vnus anni, nam requiro ad minus experimentum duorum annorum.

Notandum est hic obiter, Ioannem de Soria *ubi supra* docere quod non possunt condemnari illi qui in diebus Dominicis Quadragesimalibus absq; Bulla lacticia manducant: quia secundum ius commune dies Domini, non appellantur dies Quadragesimales. Idem dicendum de Regularibus, & Presbyteris sæcularibus. Hanc sententiam probabilem esse existimat Escobar *loc. cit. lib. 7. sect. 2. cap. 3. 1. probl. 16. num. 502.* imò illam tanquam probabiliorem tenet Andr. Mendo *ubi supra in Bull. Cruc. disputatio. 18. cap. 1. num. 26 & 29.* vbi sic ait; Vt autem ad quæstionem redeamus, censeo, tertiam sententiam esse veritati magis conformem, tutamque in praxi. Quippe in Bulla Latina, postquam concessum est priuilegium ad edenda oua, & lacticia temporibus ieiuniorum, etiam Quadragesimalibus, ab hoc priuilegio excipiuntur Prælati presbyteri, & Regulares, at priuilegium duntaxat conceditur ad dies ieiuniorum; ergo quia in diebus non ieiunij nullo opus est priuilegio; huiusmodi autem sunt Dominica Quadragesimæ, igitur in eis absque priuilegio, aut Bulla omnes indiscriminatim possunt edere oua, & lacticia; cum in illis diebus non ieiunij, nulla sit in iure communi prohibitio, *vt supra dicebamus.*

Aduersantis sententiæ fundamentum est; quia in Bulla Hispana excipiuntur Prælati, Presbyteri, & Regulares à priuilegio vescendi ouis, ac lacticiis, en quanto à los dias de Quaresma; Dies autem Quadragesimæ sunt Dominica. Quod inde confirmatur, quia olim asserbatur in ea Bulla prædictos excipi à priuilegio præfato in ieiuniis Quadragesimæ; posteaque fuit emendatum à Commissario, qui de hoc Pontificem consulit, & apposuit loca ieiuniorum Quadragesimæ, dies Quadragesimæ; quæ vox amplius extenditur. Vt etiam confirmo; quia idem declarasse Pontificem in Bulla speciali, & in ea statuisse Dominicas Quadragesimæ cæteris diebus eiusdem Quadragesimæ fore annumerandas quoad abstinentiam ab ouis, & lacticiis, restatus est mihi vir doctus, & grauis, qui Bullam legisse affirmavit.

Nihilominus standum est nostræ assertioni, & dicendo pro eodem sumi in Bulla Hispana dies Quadragesimales, ac ieiunia Quadragesimalia; quæ acceptio conformis est iuri, in quo Dominica Quadragesimæ non comprehenduntur sub diebus Quadragesimæ: *iuxta c. Quadragesima, de consec. dist. 5.* Deinde vt sæpè monuimus, substantia verborum Bullæ Latinæ mutari nequit à commissario, estò possit declarari, si dubia sit; non autem est dubia in hoc puncto, vt ex verbis allatis patet. Nec sufficit, ita declarasse Pontificem consultum, si authenticè non constet de ea declaratione, vt docent Trullen. Diana, & alij, non autem sic constat. Similiter Bulla, aut Breue, quod asseritur fuisse denuo expeditum declarans, dies Dominicas Quadragesimæ annumerandas esse ieiunij diebus quoad abstinentiam ab ouis, & lacticiis, publicatum sanè non

Anton. Diana Pars XI.

nec authenticè de eo constat, & post non exiguum sollicitudinem nec inuenire illud potui, nec notitiam illius esse vulgaram, comperi. Si ergo de illo certum constiterit, omninò ei erit standum; sicut, & consuetudini, si contraria detur legitimè præscripta. Hucusque Pater Mendo.

Sed ego hanc sententiam semel, & iterum improbauit, & hic Romæ non admittitur, & scio ex ordine Sacræ Congregationis indicis fuisse in libro cuiusdam Authoris deletam, qui postea folio recuso mutauit, me citato, sententiam, quam antea docuerat. Nemo itaque potest in diebus Dominicis Quadragesimæ edere oua, & lacticia absq; Bulla Cruciatæ.

Quod autem Sacerdotes etiam Regulares possint comedere in diebus Dominicis Quadragesimæ oua, & lacticia sumentes Bullam Cruciatæ, & docet me citato Magister Gallego *ubi supra dubit. 49.* & me citato P. Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tra. 3. sect. 6. num. 58. cum 63.* & me citato Marcus Serius *in Bull. Cruc. disp. 1. diffic. 7. §. 5. quæst. 13. num. 3.* & me citato P. Escobar *ubi supra probl. 17. num. 505.* & me citato P. Pasqual. *in praxi ieiun. decis. 173. numer. 5.* & me citato Narbona *in annal. iur. an. 60. quæstion. 3. numer. 4.* Idem etiam docet Castr. Palaus *tom. 4. tract. 25. pun. 7. num. 8.* & Ant. Fernand. *in instruct. Confess. part. 1. docum. 6. §. 1.* Quidquid in contrarium asserant Rodriguez, Henriquez, Villalob. Sancius, Ortiz, Vegha, & Gallego *ubi supra cit.*

Verum ex his ego olim consului, posse Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, &c. existentes in Regnis Hispaniarum, sumendo Bullam Cruciatæ ordinariam, comedere lacticia in diebus Dominicis Quadragesimæ. Dixi Bullam Cruciatæ ordinariam; nam sumendo aliam Bullam lacticiiorum, possunt illa comedere singulis diebus Quadragesimæ, demptis aliquibus provt in dicta Bulla habetur.

Probantur omnia superius dicta, quia in Bulla Latina prohibetur Sacerdotibus, & Regularibus aliisque exceptis vsus ouorum, ac lacticiiorum in diebus ieiunij Quadragesimæ; ergo extra hosce dies possunt illis vesci; atqui dies Domini non sunt Quadragesimalis ieiunij dies, sed tantum dies abstinentiæ à cibis prohibitis, scilicet à carnibus, ouis, & lacticiis, vt experientia constat; ergo in illis possunt excepti per Bullam, oua, & lacticia comedere,

Itaque dies Dominica in Quadragesima non sunt Quadragesimæ dies: idem enim sunt dies ieiunij Quadragesimæ, ac dies Quadragesimæ; atqui dies Domini non sunt dies ieiunij Quadragesimæ; ergo nec Quadragesimæ dies. Ostendo autem aperte Dominicas Quadragesimæ non esse Quadragesimæ dies. Quadragesima incipit à Dominica prima post dies Cinerum, & in die Cœnæ Domini terminatur; quia eo in die Dominus Pascha celebravit: vt vero completetur quadraginta dierum numerus, ex quibus constat Quadragesimale ieiunium, statuit Ecclesia illos dies quatuor ante Dominicam primam Quadragesimæ, & alios duos Veneris, & Sabbati post Cœnam Domini esse dies ieiunij Quadragesimalis, loco sex dierum Dominicarum Quadragesimæ.

An virtute Bullæ Cruciatæ vel Iubilæi possit commutari votum virginittatis seruanda, si non constet de intentione vouentis an intellexerit de virginittate perpetua?

RESOLVT. XV.

EGo ex Sanchez olim negativè respondi, & Leand. de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 14. qu. 113. me citato iudicat non posse commutari hoc votum per Bullam, quia opus erat ad hanc commutationem, vt vouens expresse nolisset se obligare ad integram castitatem seruandam. Et verba Leandri sunt hæc; An virtute Bullæ, aut Iubilæi possit commutari votum virginittatis seruandæ: Respondeo. Non posse: nisi casu quo expresse noluerit vouens se ad castitatem obligare, sed ad solam corporis integritatem seruandam, consistentem in abstinencia à primo actu luxuriæ, per quem virginittas deperditur; quia quando hæc expressa intentio non reperitur, est votum absolutum castitatis; ac proinde incommutabile vi Bullæ, aut Iubilæi.

Verum non desinam hic adnotare, supradicta ingerere difficultatem docto Parti Andrea Mendo in Bull. Cruciatæ disputatio. 26. caput. 10. numero 107. nam communi modo vouendi, & loquendi in hac materia, standum est, dum de contraria intentione non constat. Communis autem videtur esse, vt sola abstinencia à primo actu venereo, quo virginittas amittitur, promittatur. Et si enim vt aiebat Sanctus Isidorus Hispalensis lib. sent. capit. 40. virgo carne, non mente, nullum præmium habet in repromissione; hoc est, non habet virginittatis laureolam, at tamen res est Deo placens ea abstinencia à primo actu venereo, & separabilis ab integritate castitas, vnde promitti Deo potest. Aliunde autem ea abstinencia est, quæ nuncupatur communiter virginittas, ideoque fœmina iudicatur virgo, quæ claustrum virginittatis seruat illæsum, quamuis aliis actibus contra castitatem consenserit, id ergo, quod communiter vocatur virginittas, videtur promitti in voto virginittatis nudè sumpto. Confirmatur, quia promittens virginittatem, quam adhuc non amisit, quid diuersum à castitate censetur promittere, aliàs promitteret tunc castitatem perfectam, siquidem in voto castitatis emisso à virgine, etiam includitur votum virginittatis, ergo in eo voto non promittit absolutè castitatem. Hæc omnia Mendo.

An votum castitatis emissum ante contractum matrimonium, possit commutari virtute Priuilegiorum, quibus fruuntur Regulares, vt vouens possit petere debitum?

RESOLVT. XVI.

Negatiuam sententiam docet Leander de Sacram. tom. 1. tract. 5. disputatio. 14. questione 117. vbi quærens, an votum castitatis emissum ante contractum matrimonium possit virtute Bullæ, aut Iubilæi commutari à confessario, vt possit vouens petere debitum. Et respondet non posse virtute Bullæ, aut Iubilæi, aut priuilegiorum Religionis. Quia

cum castitatis votum sit Pontifici reseruatum, eisdem ipsius obligatio, quæ est, nec coniugis debitum petatur, reseruata est. Ita Leander.

Verum ego libenter ipsi adhæreo quoad Bullam Cruciatæ, & Iubilæum, vt alibi docui, & docet Escobar in Theolog. moral. tom. 1. libro 7. sect. 2. cap. 34. Probl. 87. numer. 724. Magister Gallego in Bull. Cruc. capit. 9. claus. 9. par. 3. §. 1. dubitatio, 169. & alij. Tamen prorsus dissentio quoad Priuilegia Regularia, & ita docet Andreas Mendo in Bull. Cruc. disputatio. 16. c. 11. n. 120. vbi me citato sic ait. Infertur duodecimo, votum castitatis emissum ante contractum matrimonium, non posse commutari virtute Bullæ, vt possit vouens petere debitum. Ratio, quia illud votum fuit absolutum omnimodæ castitatis, & perfectum, quare nulla eius obligationis pars potest commutari, nisi ab eo, cui est tota obligatio reseruata, nempe Pontifici, vel ex eius indulto id specialiter concedente. Nec obstat, Episcopum posse dispensare in eo voto ad petendum debitum. Nam vt omnes prædicti Authores docent, id queunt Episcopi ex iure speciali, aut ex consuetudine, non vero id prouenit ex natura reseruationis, per Bullam autem commutari possunt ea vota, in quibus potest Episcopus dispensare, non ex iure speciali, aut consuetudine, sed attenda reseruationis natura.

Falso autem asserit Leander, non posse commutationem prædictam fieri, non solum per Bullam, aut Iubilæum, sed nec per priuilegia Religionum. Erenim per ea priuilegia potest dispensari (& à fortiori commutari) cum his, qui post emissum votum simplex castitatis, matrimonium contraxerunt, ad hoc vt debitum petere valeant, admonito eo, cum quo dispensatur, vt votum seruet, si coniugi sit superstes. Sic concessit Pius V. Franciscanis die 26. Octobris anno 1569. Quo priuilegio fruuntur omnes Religiones communicantes in cæterarum priuilegiis. Et in nostra Societate eo vti queunt omnes confessarij, quibus Prouinciales id commiserint, vt habetur in Compendio priuilegiorum Societatis, verbo, dispensatio §. 9. Ita Mendo, cui adde Martin. de San Ioseph in Regul. Sancti Francis. par. 2. §. dispensar. n. 12. & 14. vbi me citato putat, quod hæc dispensatio ad petendum debitum potest fieri extra Sacramentum Pœnitentiæ, & in casu necessitatis in absentia per scriptum.

An qui emisit votum disiuñctiuum, v.g. castitatis, aut ieiunij, si elegit votum reseruatum castitatis, possit adhuc commutari per Bullam Cruciatæ, vel per Iubilæum?

RESOLVT. XVII.

Negatiuam sententiam tenet nouissimè Magister Gallego in Bull. Cruc. cap. 9. claus. 9. par. 3. dubitat. 156. vbi sic ait. Aduertase, que el que hizo semejante voto disiuñctiuo, si huuiesse eligido ya vna parte reseruada, no se podrá comutar, porque ya por fuerza del voto està obligado à guardar castidad que es reseruada.

Esto enseña tambien Thomas Sanchez libro 8. de matrimonio, disputatio. 9. y en la suma lib. 4. capit. 40. Bonacina sobre el secundo precepto de Decalogo, disp. 14. quæst. 2. punct. 7. §. 4. Fagundez sobre el mismo precepto lib. 2. cap. 43. Azor. som. 1. lib. 1. c. 20. quæst. 10. Santarel o

Santarelo de *Iubilæo*, *quest. 8. sect. 1.* Sayro in *Clavi Regia lib. 6. cap. 11.* Egidio Trullench. *sobre el Decalogo libro 2. capit. 2. dub. 39.* Y no vale lo que dize Maldero en la 2.2. *tract. 10. cap. 15. dub. 10.* que este tal despues de auer excogido la materia referuada, se puede arrepentir, y elegir la otra. Digo que no vale, porque el poderse arrepentir, no quita que no aya escogido por voto la materia referuada, y vna vez escogida, no està en su mano (aunque si el arrepentir se) que no sea materia referuada ya votada: y assi no se le podrá comutar vna vez escogida la referuada, con la qual queda respondido à lo que dize Andreas Mendo de *Bulla disp. 26. cap. 10.* el qual sigue la sententia de Maldero, y tambien la sigue Bardi en el lugar alegado. Ita ille.

Sed ego affirmatiuæ sententiæ adhæreo, & præter Bardi, & Mendo illam docet me citato Leander de *sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 14. quest. 143.* & me citato *Quintanaduena de fabil. duar. hebdomadar. cap. 12. num. 15.* & me citato Pater Escobar in *theol. moral. tom. 1. lib. 7. sect. 2. capit. 34. probl. 81. num. 705.* asserens in casu proposito; Vouens etiam si elegerit votum referuatum commutari posse Indulto Cruciatæ, modo de nouo non promittat illud, quod eligit. Quia si ex vi primæ promissionis potest eligere non referuatum, dum de nouo quod eligit, non promittit, adhuc poterit variare Fateor huiusmodi electionis varietatem ex leuitate animi ortum habere, assero tamen non impedire, dum non additur nouæ promissionis confirmatio, quominus votum disiunctiuum valeat commutari, ex iure quod vouens habet eligendi, quod referuatum minimè existit.

Hanc etiam sententiam tenent Suarez *tom. 2. de relig. libro 6. de voto cap. 24. numero 3.* Layman *lib. 4. theol. moral. tract. 4. cap. 8. numero 12.* Filiucius *ir. 26. capit. 10. num. 272.* Palau *par. 3. oper. mor. disp. 2. punct. 11. num. 6.* Bossius *sect. 2. de Iubil. cap. 11. num. 7.* Motonus *respons. 98. num. 376. & 377.* & ita ego iterum sentio casu quo eligens eam partem, non promiserit illam de nouo, ita ut votum sit iam materiæ referuatæ absolutum, ac determinatum. Etenim hoc votum in emissionem sui non fuit referuatum, ergo dum non renouatur, non potest fieri ab eligente partem referuatam, esse referuatum. Quod enim in radice imperfectum est, ideoque non referuatum, semper secum fert eam imperfectionem; nec potest quis efficere, ut illud in votum in referuatum, & perfectum transeat. Sicut votum pœnale, & merè conditionale, quamuis maneat absolutum, & determinatum, appositâ conditione, non esse referuatum diximus ob similem rationem.

Nec obstat, in humanis debitorem in alternatiuis non posse resilire, si vnâ partem elegerit. Nam hoc duntaxat probat, sicut in humanis tenetur quis ad eam partem à se electam præstandam, ita in voto teneri eligentem ad præstandam materiam à se electam quod non inficiamur, sed asserimus hanc obligationem posse commutari, sicut in humanis ea obligatio posset à creditore commutari, & relaxari. Instaturque, nam in humanis debitor sub conditione tenetur præstare debitum, conditione impleta, sicut in voto conditionato tenetur vouens exequi rem promissam, impleta conditione, & tamen non exinde probatur hoc votum conditionatum non posse commutari. Ratio à priori est, quia in humanis attenditur ad obligationem, ex qua utilitas oritur creditori, at in vo-

tis attenditur ad eorum perfectionem in primâ emissionem, ut inde dignoscatur, an sint referuata necne.

Nota verò quod post hæc scripta, inueni Patrem Pasqualigum nostram sententiam docere de *Iubilæo*, *Decis. 299. num. 4.* quia, ait ipse, electio materiæ facta per propositum quantumuis efficax, non immutat rationem voti præcedentis. Ergo si prius erat commutabile, & dispensabile, erit etiam facta electione, quia non potest transire de non referuato ad esse referuatum, nisi mutetur in ratione voti. Antecedens probatur. Propositum adueniens, quo eligitur materia referuata non est aliqua promissio, quæ fiat Deo, neque ponit aliquam obligationem nouam, quia obligatio voti est ad alterum, atque adeo non potest fundari nisi in actu, qui sit ad alterum, nam debet transferre ad ipsum voluntatem se obligandi, Propositum autem non est ad alterum, sed est sola deliberatio, qua proponens apud se deliberat de eo, quod facere vult.

Confirmatur. Eo ipso, quod propositum non inducit aliquam nouam promissionem, & obligationem, votum remanet imperfectum in ratione voti, sicuti erat antea, nam licet sit determinatum ratione propositi, non est tamen determinatum in ratione voti, & promissionis, atque adeo nec in ratione obligationis. Rursus materia voti non est pura castitas, aut Religio, sed mixta cum materia alterius partis alternatiuæ, quia ut terminat promissionem, dicit vtramque partem, & solum vnica partem alternatiuæ, ut terminat propositum. Ergo, cum votum in ratione voti remaneat cum eadem imperfectione, quam habebat ante electionem, & cum eadem mixtione materiæ, erit dispensabile, & commutabile, sicut erat ante electionem, Hæc omnia Pasqualigus, ex quibus patet responsio ad argumentum Magistri Gallego.

Nota hic obiter votum castitatis metu leui emissionem posse commutari virtute Cruciatæ, & Iubilæi. Ita me citato Pasqualigus *Decis. 302. n. 4.* & me citato *Quintanaduena num. 14.* & me citato Escobar. *probl. 89. num. 730.* & me citato Mendo *n. 113.* & me citato Leander de *Sacrament. tom. 1. tract. 5. disput. 14. quest. 107.*

An votum perseuerandi in Religione sit dispensabile per Bullam cruciatæ, & Iubilæum?

R E S O L V T. XVIII.

Negatiuè nominatim contra me respondet Magister Gallego in *Bull. Cruc. c. 9. claus. 9. par. 3. §. 2. dub. 123.* vbi sic ait; Supongo lo que enseña el Angelico Doctor en la 2.2. *quest. 88. artic. 4.* adonde pregunta: *Utrum qui vouit Religionem ingredi, teneatur perpetuo in Religione manere?* Si el que hizo voto de entrar en Religion, tenga obligacion de perseuerar en ella: y dize que como la obligacion del voto depende de la voluntad, è intencion del que le haze, si hizo voto nomas de entra en Religion no tiene obligacion por fuerza deste voto de perseuerar en ella; pero si hizo voto de perseuerar en ella, le obliga el voto à perseuerar. Las palabras del Santo son: *Si vero vouens intendit se obligare non solum ad ingressum Religionis, sed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuo remanere.*

Respondo pues, que el voto de perseverar en Religion, es reservado al Sumo Pontifice, como le es el voto de entrar en Religion, pues ambos son votos absolutos de Religion, y assi como quando vno hizo voto de Religion, es reservado, como consta, assi tambien quando haze voto de perseverar en la Religion: porque el objecto desta promessa, y voto, es la Religion, como lo es quando hizo voto de entrar en ella, y tan lexos està de que el perseverar en la Religion, sea calidad adiuncta, que antes es mas substancial al voto de Religion hazer voto de perseverar en ella, que hazer voto de entrar: y assi voluntariamente, y sin fundamento (como lo verà quien atentamente lo considerare) hablaron los Autores referidos.

Y assi como en el voto de entrar en Religion no puede cosa alguna el Obispo, ni el confessor por la Bula, por ser voto de Religion, que es reservado, tampoco pueden acerca del voto de perseverar en la Religion, pues ante este modo de voto, perficiona intrinseca, y substancialmente el voto de Religion, en que vn hombre promete entregarse, y darse à Dios en ella: Ita ille.

Hanc sententiam puto esse probabilem, sed improbabilem puto censuram quam Magister Gallego præbet sententiæ affirmatiuæ, nempe esse sententiam voluntariam, & sine fundamento, cum illâ doceant tot viri doctissimi ab ipso adducti, quibus ego addo me citato Martinum de San Ioseph in *Mon. Confess. t. 1. l. 2. tr. 14. de Indulg. n. 11.* & me citato Leandrum de *Sacr. t. 1. tr. 5. d. 14. q. 147.* & me citato Pasqualigum de *Iub. decis. 320.* Andream Mendo in *Bull. Cruc. disp. 26. c. 12. nu. 135.* Escobar in *Theol. mor. t. 1. l. 7. sect. 2 c. 34. probl. 91. n. 742.* Moronum *respons. 47. n. 403.* & doctum, ac amicissimum Patrem Georgium Gobat de *Iubil. c. 41. q. 112. n. 319.* & alios penes ipsos.

Probatur hæc opinio, quia votum perseverandi in Religione est diuersum à voto Religionis; nam votum Religionis habet pro obiecto, seu materia assumptionem status Religiosi: votum autem perseverandi in Religione supponit assumptionem talis status, & habet pro materia durationem, & permanentiam ipsius, quæ est qualitas quædam talis status. Vnde ex eo, quod votum Religionis sit reservatum, non fit, quod sit reservatum etiam votum perseverandi, nam reservatio, vt toties dictum est, tanquam odiosa strictè est accipienda. Confirmatur, Status gratiæ supernaturalis, in quo quis iustificatur, & constituitur filius Dei, est diuersus à perseverantia in eodem statu. Vnde Concilium Trident. *sess. 6. c. 13. & Canon. 13.* definit esse magnum donum Dei, quod iam iustificatis conceditur. Ergo status quoque Religionis, & perseverantia in ipso erunt diuersa: & consequenter etiam vota, cum sint de materia diuersa.

Confirmatur secundò, Votum Religionis non obligat absolute ad perseverandum, sed tantum ad assumendum habitum, & relinquit locum, vt possit nouitiatus tempore deponi, si adsit rationabilis causa, vi cum D. Thom. 2. 2. q. 189. *art. 4.* docent communiter. Ergo, cum votum perseverandi inducat diuersam obligationem, erit etiam diuersum à voto Religionis, & proinde non erit etiam reservatum ex eo quod sit reservatum votum Religionis. Vnde ex his omnibus patet responsio ad rationes, quas pro sua opinione adduxit Magister Gallego *ubi supra;* & idè nostram sententiam existimo probabiliorem, & communio-

An Reges, & Principes possint de bonis incertis illicita acquisitis compositionem facere?

RESOLVT. XIX.

Negant Sotus, Villalobos, Ludouicus à Cruz, Trullench. & Rodriquez. Affirmat Henriquez, cuius sententiam nouissimè mordicus sustinet Andreas Mendo in *Bell. Cruc. disput. 32. capit. 4. num. 34.* quia etiam si iniuste sint illa bona acquisita, dum dominus est incertus, succedit Respublica loco veri Domini, qui sanè non inuitus esse debet in ea successione, cum sit filius, & membrum eius Reipublicæ, & aliunde ex iure gentium non distinguitur, aut limitatur hoc dominium; præsertim cum id ius commune sit omnibus gentibus, inter quas plura sunt Regna Gentilium, & in his non datur alius, qui ea bona possit dispensare, remittere, aut componere; atque adèd Respublica in hæc munera sufficit; ergo ea potest prædicta bona componere, sicut potest remittere aut applicare in aliqua opera ipsi Reipublicæ vtilia.

Nec obstat dicere cum aduersariis, Principes non solere bona incerta malè acquisita componere. Quippe hoc non probat defectum potestatis in illis, sed conuenientiam non exercendi illam publicè, ac per leges, sicut per leges eam exercent circa bona incerta iuste acquisita, qualia sunt inuenta; tum quia in pœnam culpæ, quæ interuenit in acquisitione iniusta eorum bonorum, potest à Principibus ea compositio negari. Alias responsiones adducit etiam Andreas Mendo, qui etiam respondet ad alia argumenta aduersariorum; & ex sua sententia duo Corollaria infert.

Primò, casu quo milites iniuste aliquam urbem læssissent, itavt non facile constaret de dominis, quibus vnusquisque miles nocumentum intulerat, vel etiam omnes simul, posse Regem, aut Dominum Urbis cum eis militibus compositionem facere super damno illato, quantumuis incolæ Urbis inuiti essent, dum non constaret, quisnam esset damnificatus. Imò etsi constaret, posset alio titulo Rex eam compositionem facere, nempe pro communi pace, habet enim Rex dominium alium bonorum, quæ sui subditi possident, vt eis vtatur, cum bonum publicum cui priuatum cedere debet, exposcit. Assentiuntur huic illationi Sotus de *iust. l. 4. qu. 7. art. 1. ad 3.* Cordub. l. 1. qu. 39. & lib. 5. *quæst. ultim.* P. Henriquez libro 7. de *indulgent. capite 33. num. 3.*

Alterum corollarium infert Pater Mendo videlicet, Hispanos quosdam, eiusque successores, qui apud Indos iniusto bello contra Regis Catholici instructionem obtinuerant bona, aut retinent oppida, potuisse, & posse cum Rege facere compositionem: quia cum non possit agnosci verus dominus, nec eius hæres, Rex succedit loco veri domini, & aliunde, cum ea bona fuerint Indorum infidelium, de bonis eorum nihil Pontifex disponit. Quauis, quia ea bona iam ad fideles peruenerunt, iudicat tutius Pater Henriquez *ubi supra*, simul cum Pontifice compositionem facere, & sic monet Episcopus Chiapæ. *tr. de reg. confess. India prop. 3.* Ego quidem licet non inficiet, hoc esse tutius? illud tamen tantum esse censeo, quia bona illa iniuste à fidelibus acquisita, non sunt fidelium, sed infidelium: bona autem infidelium non subiacent clauibus Ecclesiæ; Rex verò succedit in ea bona loco

veri

veri domini, quia Rex est legitimus Indorum, *vt to-
10 primo tomo de iure Indiarum innumeris conuincit
rationibus Don Ioannes de Solorzano.* Hæc omnia
docet Mendo, cuius sententiam tanquam pro-
babilem nouissimè admittit etiam Pater Escobar
*in Theol. moral. tom. 1. libro 7. capite 38. Probl. 118.
num. 817.*

Sed omnia superius dicta corruerunt secundum
opinionem Castri Palai *tom. 4. tr. 15. punct. ult. §. 1.
num. 5.* vbi docet, latam esse legem *in cap. Tu, de usuri-
is*, ex qua apparet, Principes non posse composi-
tionem incertorum facere, sed hoc ad Pontificem
spectare. Vide etiam Gasparem Hurtadum *de in-
iustia disp. 9. difficult. 6.* vbi sic ait; Non solum Pon-
tifex habet auctoritatem ad compositionem facien-
dam super debitis incertis, sed etiam Princeps sæ-
cularis, dum Pontifex id non prohibeat, aut præ-
ueniat, vt de facto præuenit, applicando debita in-
certa, saltem aliqua pauperibus. Ita ille. Sed hi
Auctores nimis generaliter loquuntur, & quidem
de bonis incertis non illicitè acquisitis posse Prin-
cipes disponere tradit ex communi Doctorum sen-
tentia Ioannes Dicastillo *de inst. l. 2. tr. 2. disput. 9.
dub. 13. numer. 371. & ad cap. Tu, de usuris* adductum
à Palao, vide expositionem apud Mendo *vbi supra
cap. 2. num. 21. & 22.*

*An, vt liberetur anima à Purgatorio in
Altari priuilegiato, debeat habere Bul-
lam Sacerdos celebrans, an qui facit ce-
lebrare?*

RESOLVT. XX.

CAsus est curiosus, & in Regnis Hispaniarum
nimis frequens, & pro intelligentia huius
difficultatis notandum est, quod per Bullam Cru-
ciatæ suspenduntur gratiæ liberandi animam à
Purgatorio concessæ in Altari Priuilegiato. Ita
ego docui *part. 1. tract. 11. ref. 88.* licet aliqui con-
trarium probabiliter sentiant, & cum ipsis nouis-
simè Pater Escobar *vbi infra Probl. 112. numer. 798.*
& Magister Gallego *in Bullam Cruciatæ capite 12.
dub. 175.* sed supposita nostra sententia ad præsen-
tem difficultatem respondet nouissimè Pater An-
dreas Mendo *in Bullam Cruciatæ disput. 29. capit. 4.
num. 30.* vbi sic ait; Restat dignoscere, an egeat
Bulla Cruciatæ is qui celebrat in Altari priuile-
giato pro anima Purgatorij, an is qui facit, vt ce-
lebratur. Et suppono, si Religiosus celebret in Al-
tari sui Cænobij, cum non indigere Bulla, quia, vt
infra dicemus, & constat ex clausula præsentis; Re-
ligiosi absque Bulla valent frui gratis, quæ ipsis
concessæ sunt. In hoc dubio insinuat Emanuel Ro-
driquez, requiri Bullam in celebrante. At Ludoui-
cus à Cruce tenet, requiri in faciente, vt celebretur.
Tenenda est prima sententia. Etenim qui ce-
lebrat, non qui facit vt celebret, lucratur eam pro
defuncto indulgentiam, sed Bulla est necessaria ei,
qui lucratur indulgentiam, non ei, qui non lucratur,
ergo est necessaria celebranti, & non ei, qui
facit, vt celebret.

Confirmatur à paritate, si ego intenderem, vt
anima mei parentis à Purgatorio liberaretur media
uisione Altarium in die Stationis, in qua eius-
modi liberatio per Bullam conceditur, & à Ioan-
ne poscerem, vt Altaria uisitaret propter hunc fi-
nem, nullus dicet me indigere Bulla, vt finis ille

obtainetur, sed Ioannem; quia liberatio animæ tunc
ab eius opere, ac intentione dependet, non à me
qui medium ad liberationem non applico, sed dun-
taxat preces, aut consilium impendo, vt impetrem
à Ioanne quod opto. Similiter ergo qui facit vt in
Altari priuilegiato celebretur, solum apponit præ-
ces, aut elemosynam, quia celebrationem obtinet
non verò apponit ipsam celebrationem, quæ est
medium requisitum ad consequendam pro defun-
cto indulgentiam, & celebrans eodem modo me-
dium celebrationis apponit, cum id præstat roga-
tus, aut stipendium pro Missa accepit, ac cum ultro
id ipsum exequitur. Et sanè constat soli celebran-
ti committi facultatem liberandi animam à Pur-
gatorio, è formula, qua conceditur, ea enim esse
solet. Vt quodcumque Sacerdos aliquis Missam
defunctorum in dicta Capella celebrauerit, anima
ipsa per modum suffragij indulgentiam conse-
quatur, & à pœnis Purgatorij liberetur. Hucusque
Mendo.

Sed nota, Ludouicum à Cruce non docere vt
vult Mendo contrariam sententiam, nam in Bulla
Cruciatæ *dis. 1. capit. 9. dub. 2. num. 11.* hæc asserit;
Hinc etiam Presbyteri sæculares celebrantes in
altari priuilegiato nequeunt absque Bulla uiu-
orum animam à pœnis Purgatorij liberare: Imò nec
Presbyteri Regulares, estò dictum Altare in eo-
rumdem Ecclesiis existat, & celebrent pro anima
alicuius defuncti Religiosi, quia huiusmodi pri-
uilegium non conceditur pro Religiosis determina-
tè, sed generaliter pro omnibus fidelibus; secus si
dictum Altare sit ad instantiam alicuius superio-
ris Mendicantium concessum pro defunctis, tam
Regularibus, quam sæcularibus; tunc enim si pres-
byter Regularis Missam celebrat pro anima de-
functi Regularis, etiam absque Bulla, consequetur
effectum indulgentiæ, iuxta præcitam exceptio-
nem. Ita Ludouicus à Cruce, qui vt vides non dis-
sentit à sententia Patris Mendo, vnde nescio quare
ipse dixerit dissentire.

Nota etiam quod post hæc scripta inueni hanc
sententiam docere etiam Patrem Antonium Esco-
bar *in sua Theol. moral. tom. 1. lib. 7. sect. 2. probl. 113;
numero 802.* posito, quod per Bullam Altaris pri-
uilegiati suspendatur indultum; & addit, si Alta-
re priuilegiatum sit Religiosorum, tunc præter
Bullam in celebrante, Bullam requiri in eo, qui
celebrare facit; quia priuilegia Regularium quo-
ad sæculares per Bullam suspenduntur, & per
eamdem reualidantur, Quæ quidem sunt valde
notanda; nam à pluribus nesciuntur, nec obser-
uantur.

Obserua etiam hinc, dictum Patrem Mendo *vbi
supra*, docere ex formula apponi solita indulgen-
tiis Pontificiis Missam defunctorum, quæ in ipsa
præscribitur, sumendam esse pro Missa applicata
defunctis, ita vt opus non sit quod dicatur aliqua
Missa ex designatis in Missali pro defunctis; sed
quæcumque alia, siue de Sanctis, siue de Tempore,
aut Votiuæ celebretur, dummodo Sacerdos eam
applicet defuncto, illum à Purgatorio liberabit.
Etenim valor satisfactorius æqualis est respectu
animæ liberandæ à Purgatorio, siue hæc, siue illa
Missa pro ea celebretur; & cum communiter ne-
queat Sacerdos dicere Missam ex designatis in
Missali pro defunctis, siquidem tenetur celebrare
de festiuitatibus occurrentibus Missam, nisi specia-
lis urgeat ratio non apparet credibile, Pontificem
concedentem Altari priuilegium præfatum, adeo
illud

illud restrinxisse, vt in eo solummodo liberetur anima à Purgatorio media celebratione Missæ prædictæ, quæ non quotidie, nec communiter potest celebrari. Quin potius Pontificis mens ea videtur, vt qualibet Missa applicata defuncto liberetur anima. Hoc confirmat praxis, & persuasio fidelium; vnde in Altaribus priuilegiatis inscribitur, ibi liberari animam à Purgatorio per quamlibet Missam, quin exprimat, quænam sit Missa celebranda. Confirmatur etiam à paritate, nam eadem videtur esse concessio facta loco, seu Altari priuilegiato circa liberationem animæ media Missæ celebratione, ac facta personis. At, cum Pontifex alicui concedit, vt celebrans vbicunque Missam liberet animam à Purgatorio, id obtinetur per quamlibet Missam: ergo similiter contingit; cum id ipsum concedit Altari. Hæc Mendo. Sed ego alibi adduxi Declarationem Sacræ Congregationis in contrarium, de qua si authenticè constaret, esset quidem obseruanda.

An pœnæ contra duellantes in ipso facto incurrantur?

RESOLVT. XXI.

CAsus est frequentissimus, & ad illum negatiuè respondet Petrus Nauarra *de rest. l. 2. cap. 3. num. 292.* specialiter, & nouissimè Concilium Tridentinum *in d. cap. 19. §. 25.* de reformatione sub grauibus pœnis vsum duellorum reprobatur. Primum ipso facto excommunicatos esse decernit dominos temporales; qui locum ad monomachiam, siue duellum in terris suis inter Christianos concesserint. Secundò priuati sunt dominio Ciuitatis, vel loci apud quem duellum sit permissum si ab Ecclesia obtinuerint, vel si feudo habeatur, eo priuati ipso facto, domino directo acquiratur. Tertio ipsi pugnantes, & eorum patris excommunicationem incurrant, & bonorum præscriptionem, ac perpetuæ infamiæ pœnam, & vt homicidæ puniri debeant, si qui in ipso confictu discesserint, careant Ecclesiastica sepultura. Quarto illos, qui in causa duelli consiliū dederint, aut spectaculo interfuerint, excommunicationis, ac perpetuæ maledictionis vinculo teneri. Non tamen credimus pœnas tertij, & quarti ordinis ipso facto incurrere *vt ex lex. ipsius oratione colligitur.* Ita Nauarra.

Sed prorsus eius sententiam reiiciendam esse, & affirmatiuam omninò tenendam existimo. Vnde rectè nominatim contra Nauarram insurgit Doctor Sorbonicus Andreas Duualius *in 2. 2. D. Thoma tract. de Charitate quest. 17. art. 1. in fine,* vbi loquens de pœnis contra duellantes sic asserit. An autem ipso facto hæc pœnæ ab illis incurrantur, dubitatur: Petrus enim Nauarra *2. de restitut. cap. 3. numer. 292. fol. 184.* ait, duas postetiores personas ipso facto non incurrere ipsas pœnas, adeo vt ipsæ ante sententiam Prælati, sint tantum comminatoriæ. Contrarium tamen videtur probabilius; si enim domini temporales, qui solummodo duella in suis terris permittunt, de facto excommunicentur, multò magis pugnantes, & eorum patris, qui ad ipsum duellum positiuè concurrunt, erunt ipso facto excommunicati. Nec est alicuius momenti quod obiicit Nauarra non eodem modo loqui Concilium de ipsis patris, & pugnantibus, quo de dominis temporalibus; si quidem de his loquendo ait: sint

ipsi domini eo ipso excommunicati. Quando verò sermo est de pugnantibus, & patris, solum ait: Qui verò pugnam commiserint, & qui eorum patris vocantur, excommunicationis, proscriptionis bonorum suorum, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant. In pœnis autem semper benignior pars est eligenda, vbi expressè, & aperte iura non loquuntur, vt hic contingit; non enim ait Concilium, ipsos pugnantes, & patris ipso facto, vel eo ipso excommunicationem incurrere. Hoc, inquam, nullius est momenti; quippè cum hæc particula, eo ipso, subintelligenda etiam est in sequentibus pœnis, & etiam personis, præsertim cum Concilium non intenderit, magis scire in minus peccantes, quales sunt domini temporales duella permittentes, quam in eos, qui grauius peccant, & quod amplius est, cum vtrique in eodem capite, & quasi in eodem loco contineantur. Hucusque Duualius, cuius sententiam non probabiliorē, vt ipse putat, sed certam contra communem opinionem DD. & contra Praxim Ecclesiæ.

Non verò quod post hæc scripta inueni Decisiones Mutinenses (ferunt Auctorem fuisse Patrem Raphaëlem Castellum Societatis Iesu) tractare hunc casum *l. 9. qu. 320.* & sic distinguere, nam pœnæ contra duellantes iuxta Constit. Summ. Pontificum, tum Sacrosancti Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 19.* in duplici sunt differentia, aliæ enim sunt, quæ possunt executioni mandari absque hominis actione, & in abstinentia ab actione consistunt, verbi gratia excommunicatio, Interdictum, &c. aliæ sunt, quæ hominis actionem requirunt, vt priuatio iurisdictionis, confiscationis bonorum, priuationis Ciuitatis, Castri, aut loci, &c. Idcirco distinguendo, dicendum est, pœnas, quæ nullam requirunt hominis actionem, ipso facto, & absque sententia incurrere, quia in constitutionibus pœnæ eo ipso infliguntur; Illas verò pœnas, quæ absque hominis actione non possunt executioni mandari, non incurrere ante sententiam, saltem declaratoriam criminis, iuxta opinionem probabiliorē multorum; & ratio est, quia legem humanam oportet esse hominum moribus, ac naturæ congruam, & valdè alienum est à natura, & moribus hominum, quod idem cogatur esse reus, ac iudex, vel etiam iustitiæ executor. Ita ibi.

Sed ex his oritur pulchrum dubium, an publicus percussor Clerici sit vitandus ante sententiam iudicis declaratoriam? Et olim *in par. 3. tr. 5. res. 14.* ex Couarrunias, Sayro, & Fagundez negatiuam sententiam docui, quam postea plures amplexi sunt Doctores, quos ego spatim in meis operibus adduxi, & nunc plures addam, omnes in vnum congerendo, vt facilius à Lectoribus præ manibus habeantur. Sic itaque docet Nigrus *in ceremon. p. 7. §. 9. num. 20.* Caspensis *in curs. Theol. t. 2. tr. 24. disp. 2. sect. 2. num. 15.* Hurtadus *disp. 2. diffie. 3. num. 9. de excommuni.* Bordonus *in Miscellan. Decis. 387.* Antonellus *de regim. Eccles. Epist. lib. 8. capit. 5. num. 14.* Garzias *in summa tract. 1. difficult. 3. dub. 2. punct. 5. numero 42.* Iterum Bordonus *Decis. 391.* Ianuarius *part. 1. resol. 65. num. 47.* Cælestinus *in compend. tr. 3. capite 9. difficult. 3.* Bassæus *verb. Excommunicatio 7. §. unico numero 2.* Escobar *in Theolog. moral. tract. 4. Exam. 2. cap. 11. num. 32.* Croulers *in Regul. S. Francise. lect. 9. fol. 565.* Ioannes Dionysius *in Addit. ad Decis. Bonon. an. 1646. mense Iunio cas. 3. fol. 79.* Castilentus *in Polyantha Theol. mor. verb. Consecratio Ecclesie diffie. 2. in fine* Brunus *Callaigh. de priuilegiis*

Regul. tr. 2. cap. 4. propos. 6. & Nouatinus in scrutinio spirituali part. 3. cap. 38.

Habet igitur hæc sententia pro se 18. Doctores, omnes viros pietate, & Doctrina insignes, vnde probabilem, & tutam esse in praxi, nemo nisi peritax negabit. Ideò assero quod, vt quis dicatur publicus percussor Clerici, ad hoc vt illum vitare teneamur, oportet, vt talis percussio nulla possit tergiuersatione celari, & nullo iuris remedio notari; cum ergo in hoc casu possit percussor Clerici notorius dicere, se fuisse ebrium, vel in suam iustam defensionem fecisse, aut ignorasse excommunicationem percussioni esse annexam, & alia tergiuersatione celari: alligando in iudicio rumoris falsitatem; propterea quamdiu non constat per iudicis sententiam, illum iuris remedio non posse excusari, nunquam dicitur notorius Clerici percussor.

An infans filius fidelis recentissimè natus si ante baptismum moriatur, & sepeliatur in Ecclesia, illam polluat?

RESOLVT. XXII.

CAsus alicubi accidit, & affirmatiuè respondet Cardinalis Lugo *de Sacrament. Euchar. disp. 20. sect. 2. numer. 27.* vbi sic ait: Quintò polluitur Ecclesia per sepulturam hominis infidelis, hoc est Pagani non baptizati, quo nomine comprehenditur infans etiam non baptizatus, quando seorsim sepelitur, non quando in vtero matris grauidæ, & iam mortuus sepelitur. Ita ille, cui adde eius germanum Fratrem Franciscum Lugo *de Sacram. tom. 1. lib. 5. cap. 6. qu. 11. nu. 72.* Fagundez *de præcept. Eccles. p. 1. l. 3. cap. 14. n. 57.* Coninch *de Sacram. q. 83. num. 233. & alios.*

At negatiuam sententiam inuenio docere Vgolinum *de potestat. Episc. cap. 19. §. 5.* vbi ita asserit: Tertio excipiuntur filij fidelium, qui nati ante Baptismum mortui sunt; etsi enim per ipsos Ecclesia non polluitur, non tamen id iure cautum est, & gentiles propriè non dicuntur, in Ecclesia tamen sepeliri non debent, & ita consuetudine seruatur. Hanc etiam sententiam nouissimè cum aliqua formidine docet Episcopus Pax Iordanus *t. 1. l. 5. titul. 12. nu. 221.* sic enim ait. Sublimita tertiò in filiis Christianorum, qui viam vniuersæ carnis ante susceptum Baptismum ingrediuntur, quoniam, & si in loco sacro non debeant sepeliri, prout neque de consuetudine sepeliuntur: attamen, quia iure cautum non est Ecclesiam ex illorum sepultura violari, nec propriè gentiles, & infideles dicuntur: ob id pollutio minimè censetur inducta. Credere tamen talium cadauera, si à cæteris discerni possint, debere exhumari: prout de aliis cadaueribus prohibitorum dicitur; nec absque aliquali ambiguitate huic limitationi subscribo. Ita ille.

At ego vt verum fatear non recederem ab affirmatiua sententia, nam video esse communem inter Doctores. Et ratio est, quia talis puer negatiuè saltem est infidelis, cum non habeat fidem habitualement. Ergo sub nomine infidelis censendus est comprehendi in iuribus Canonicis; vnde patet responsio ad argumentum Vgolini, & Iordani.

Sed difficultas magis existit, an Ecclesia violetur, si per Episcopum excommunicatum non tole-

ratum consecratur, aut benedicatur? Et affirmatiuam sententiam docent plures Doctores, quos citat, & sequitur Pax Iordanus *vbi supra numer. 133.* quibus adde Auilam *de censuris part. 5. disp. 7. dub. 1.* Nec videtur obstare quod Vgolinus adducit de altari, & paramentis sacris, vt non polluantur per vsum talium excommunicatorum, non multum vrget, eò quod simplex vsus non ita participat de mala qualitate excommunicati, sicut consecratio, & benedictio, prouenientes ex ore, & manibus illorum, cum magna solemnitate, & circumstantiis.

Ad id verò, quod non habeatur in iure expressum de tali violatione, responderi poterit, virtualiter cautum censerì, ex maioriore rationis, de qua superius: nam de similibus ad similia rectè proceditur: *l. non possunt ff. de legib.* nulla autem certior, & facilior via aperiri potest ad informandum arbitrium iudicantis pro similibus cognoscendis, quàm rationis consideratio: vbi enim æqualis, aut maior ratio conuenit, poterit ad similia procedi, quoniam identitas rationis operatur, vt non tam extendere, quam enucleare legem videamur Menoch. *de arbitr. iud. libro 2. cent. p. casu 84.* per totum, ex pluribus ab eo de more cumulatis.

Verum licet hæc opinio sit probabilis, & communior, ego adhæreo negatiuæ sententiæ, quam docet Suarez *de censuris tom. 5. disp. 81. sect. 4.* Coninch, & Cardinalis Lugo *vbi supra.* Fagundez *n. 56.* Layman *l. 5. tr. 5. ca. 5. num. 8.* Dicastillus *de sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 4. dub. 7. numero 124.* Nam violatio supponit consecrationem: ergo non fit consecratione ipsa; sed vel validè, vel non validè consecrat qui consecrat; validè autem consecrati, nec debere conciliari decet idem Layman, dummodo minister, seu Episcopus fidem S. Trinitatis tenuerit, vt habetur *in c. Ecclesia, de consecratione, distin. 1.* vbi dicitur; Sicut infans à quacumque Sacerdote *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, semel Baptizatus, non debet iterum Baptizari:* ita nec locus Deo dicatus iterum consecrandus est; nisi propter eas causas, quas superius nominauimus, si tamen fidem S. Trinitatis tenuerint, qui eum consecrauerunt.

Dicendum est igitur, Ecclesiam sic consecratam, aut benedictam, non solum validam retinere consecrationem, aut benedictionem, vt aduersarij fatentur, & significat *c. Ecclesia, semel, de Consecratione, distin. 1.* vnde colligit Layman *supr. n. 9.* Hæreticum Episcopum validè consecrare, seu benedicere templa, dum fidem Sanctissimæ Trinitatis teneat, sed etiam non egere reconciliatione, quia verè non est polluta. Probatur, quia nullo iure decernitur talis violatio, nec in legibus pœnalibus valet argumentum à paritate rationis, cum odia restringi debeant ad casum duntaxat expressum. Sic omnes fateantur, Ecclesiam non violari, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea. Vnde patet responsio ad argumentum aduersariorum. Vide Franciscum Lugo *de Sacrament. l. 5. capit. 6. p. 10. num. 67.* & Marchinum *de Sacram. ordin. p. 3. cap. 10. numero 11.*

*De quibusdam opinionibus circa reconcilia-
tionem Ecclesie consecratae si polluat?*

RESOLVT. XXIII.

PAULUS Piascius impressit duas vices suam Praxim Episcopalem, in qua p. 1. cap. 2. art. 4. num. 7. sic ait; Vbi etiam reconciliatio haberi non posset, posset ex permissione Episcopi lauari Ecclesia polluta aqua exorcizata, & celebrari interim donec reconcilietur per Episcopum, similiter, & Ecclesia nondum consecrata si polluat, sufficit quod reconcilietur modo praedicto per simplicem Sacerdotem c. fin. de consecration. Eccles. iun. gloss. Arm. loc. supr. citat. n. 2. Ita ille etiam in secunda editione, quam ipse tradit fuisse correctam à censoribus Romanis.

Sed aduersum illum nominatim, & merito insurgit Episcopus Iordanus t. 1. l. 5. titul. 12. num. 160. sic asserens: Piascius docet, quod vbi reconciliatio non posset haberi statim ab Episcopo, debeat lauari Ecclesia cum aqua exorcizata, & interim celebrari in ea, donec reconcilietur per Episcopum cap. fin. de consecrat. Eccles. sic ille, qui nouum dat intellectum eidem c. fin. nimirum, vt procedat etiam in Ecclesia consecrata, donec Episcopus remanet impeditus reconciliare: communis tamen schola Can. & DD. supr. citat. interpretantur illud de sola Ecclesia non consecrata, vt litera expressè loquitur: nec in his terminis crederem Piascium bene sentire, sed standum esse cum communi. Sic ille.

Vnde ego olim reprobaui Victoriam, Sà. & Syluium asserentes Episcopum posse committere reconciliationem Ecclesie consecratae simplici Sacerdoti, quod etiam reprobat me citato Eminentiſſimus Cardinalis Lugo de Sacram. Euchar. disp. 20. sect. 12. numer. 62. & etiam me citato Franciscus Lugo de Sacram. lib. 5. cap. 5. quest. 12. nu. 95. cum aliis; & est textus clarus in cap. Aqua de consecrat. dist. 4. vbi consuetudo Bracharenſis Ecclesie, qua solebant Episcopi simplicibus Sacerdotibus committere reconciliationem Ecclesie (scilicet consecratae) corruptela vocatur, & ratio redditur. Quia licet Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen Ordinis Episcopalis sunt non potest inferioris gradus Clericis demandare. Consonat Rituale Romanum dicens: Simplex Sacerdos tantum ex priuilegio Sedis Apostolicæ potest Ecclesiam ab Episcopo consecratam reconciliare, & tunc vtatur ritu in Pontificali praescripto, cum aqua per Episcopum ad hunc usum benedicta.

Non nego tamen cum Diuo Thoma in 3. p. qu. 83. art. 3. ad 2. Episcopum posse concedere facultatem, vt in Ecclesia violata celebretur ante reconciliationem. Nam in cap. missarum, & in c. Hic ergo, de consecrat. dist. 1. simpliciter decernitur, fieri posse sacrum, vbi iusserit, vel permisit Episcopus, qui subinde, sicut potest concedere licentiam faciendi Sacrum in loco non sacro, sic etiam in templo violato; quamuis grauiorem causam ad hoc requirat Auila, quia magis repugnat iuri, ac reuerentiæ templorum, vt rectè perpendit Cardinalis de Lugo num. 63. & ideò si distans Episcopus non possit ad reconciliandam Ecclesiam venire, de licentia Vicarij licebit in illa celebrare. Addit Cardinalis de Lugo vbi supra, tantam esse posse ne-

cessitatem, & tam difficilem aditum ad Episcopum, & ad eius Vicarium, vt etiam sine licentia ipsius celebrari posset in templo violato, quoniam Ecclesiasticum præceptum non obligat cum tanto rigore. Ponit exemplum, si populus non habeat aliam Ecclesiam in qua possit die festo Missam audire. Vide etiam Auerſam de Sacram. Euchar. qu. 11. sect. 14 §. Decimò tandem, & me citato Garziam vbi infra num. 48.

Sed quid dicendum de reconciliatione Ecclesie consecratae Regularium possunt eorum Prælati illas reconciliare; Et affirmatiuè respondent Doctores, quos citat, & sequitur Pater Franciscus Lugo vbi supra cap. 6. questione 12. numer. 96. sic enim ait, Certum est posse Regulares ex priuilegio Pontificis templum, vel altare post consecrationem pollutum, reconciliare cum aqua (cui vinum simul & cinis admiscetur) per Episcopum benedicta, vel Prælaturum Regularem, si distet Episcopus duabus dietis, idest quatuordecim leucis, vt testantur Henriquez supra & Manuel tom. 1. regular. qu. 19. art. 2. & 10. 2. Bullar. fol. 368. Ioan. de la Cruz in Epitome lib. 2. cap. 5. dub. 6. qui citant concessionem Leonis X. Bull. 6. Videatur etiam nostrum Compendium verbo Ecclesia, num. 2. cuius priuilegium de reconciliatione Templi, seu Cæmeterij consecrati capiunt Henriquez, & Auila supra, & merito. Nam Leo X. ibi relatus de tali reconciliatione locutus est. Consonat Cardinalis de Lugo disp. 20. nu. 61. Hucusque Pater Lugo.

Sed ego adhæreo eius sententiæ quoad Ecclesiam benedictam, sed quoad consecratam habeo difficultatem, nec parum facio in fauorem Regularium sic asserendo; vnde sentiant ipsi verba docti, & amicissimi Patris Hieronymi Garzæ in Summâ theol. moral. vbi me citato & alios Doctores tr. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 5. n. 14. sic asserit. Aduerto, que Peyrinis 10. 1. suor. priuileg. constit. 1. Iulij II. §. 22. con algunos Autores que alega, dize que pueden los Prelados de la Religión reconciliar las Iglesias violadas consagradas, auida primero agna bendita de Obispo, lo mismo dize Antonius Nouarius in Summ. Bullar. tit. de pollut. Ecclesiar. nu. 7. Y cita à Graſis; pero esto no lo aconsejaria yo. Y lo muestra sentir assi Diana vbi supra. Tambien aduerto, que quando esta cerca el Monasterio del proprio Obispo, y se ofrece auer de bendecir, consagrar, ò reconciliar alguna Iglesia, se le ha de pedir con reuerencia, y instancia tres vezes, que se digne venir à hazer aquellas acciones, y lo reusare sin causa legitima, pueden llamar à otro Obispo que venga a hazerlo, el qual podra muy bien aunque sea de otra Diocesi, y esto por priuilegio de Sixto IV. concedido à los Menores, el qual no està reuocado por el Concilio Tridentino, como lo prueban ambos Rodriguez Manuel. tom. 1. qq. regul. quest. 28. art. 1. & 2. Hieronymus resolut. 13. numer. 4. Portell. verb. Benedicere, numer. 4. Miranda quest. 40. artic. 5. & 6. Bauny quest. 13. citata donde añade, que si se escusare de venir, debent aquam ab eo suppliciter, & enixe, quam Gregorianam vocant, hoc est per eum benedictam, cinereque & vino permixtam petere, eaque Ecclesias suas quasi libet consecratas, respergere, purgare, & reconciliare. Pero contra toda esta doctrina, insurgit nouissimè Diana loco supra citato, diziendo, que no ay necesidad de pedir licencia para reconciliar las benditas, ni que por dexarla de pedir pueden los Obispos castigar à los Religiosos, ni poner por ello

ello entredicho en sus Iglesias, empero digase lo que quisiere, que haran mal los Regulares, estando cerca el Obispo, no darle no icia de la violencia quando sucediere, que esto pide la dignidad del Diocefano.

Lo vltimo aduerto, que si el proprio Obispo estuuiere lexos del Monasterio, negocio de los jornadas, ò catorze leguas, y se ofreciese auer de bendecir, ò reconciliar la Iglesia violada, no tiene que perderle licencia el Prelado, sino ben decirla, y reconciliarla, y en esto conuengo con Diana; saluo si fuese consagrada, que entonces saltem la auia de pedir agua benedita por el, como queda dicho; esto consta del priuilegio de Leon X. concedido à los Menores. Ita Garzias.

Non nego tamen opinionem Patris Lugo docere absolutè contra Garziam Patrem Marchinum de *sacram. ordin. part. 3. cap. 10. n. 14.* vbi sic ait: Quando autem Ecclesiæ sunt consecratæ, opus habent reconciliatione facta per Episcopum, qui non potest alteri etiam Vicario suo hanc facultatem delegare; quod sit munus ordinis Episcopalis. Quod si Ecclesia polluta sit Regularis, & Episcopus per duas dietas longe abesset, tunc ex concessione Leonis X. facta mendicantibus, poterunt superiores illius ordinis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis, prædictam Ecclesiam pollutam aqua per ipsos benedicta reconciliare. Quod ego semel feci Ticini in Ecclesia nostra Sanctæ Mariæ Coronatæ, pollutæ per quoddam homicidium, & dum post factum multos haberem Curiæ Episcopalis aduersarios, visitis, & inspectis nostris priuilegiis, omnes siluerunt. Ita Marchinus, qui citat Sayr. Rodriquez, Vgolinum, Barbosam, Henriquez, & alios.

Nota hinc obiter cum eodem Marchino *n. 16.* quod si v.g. homicidium, vel magna sanguinis effusio contingat in porta Ecclesiæ; tunc considera, an contigerit in primo limine; siue linea à parte interna portæ, vel in parte externa illius. Priori modo Ecclesiam pollutam fuisse declarabis. Posteriori minime.

Hinc oritur dubium, an stans in ostio Ecclesiæ si recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Ecclesiam, sanguinem in ea non effundendo, an, inquam, Ecclesia remaneret polluta? Interrogatus de hoc casu, affirmatiuè respondi, nam licet effusio sanguinis fuerit extra Ecclesiam, tamen vulnus lethale receptum, & datum fuit in Ecclesia, quia qui stat in ostio Ecclesiæ, dicitur stare in Ecclesia, ergo Ecclesia remansit polluta: Nec obstat, quod sanguis fuerit extra illam effusus; nam si aliquis fuerit læthaliter tantum vulneratus in Ecclesia, & statim extra illam exiens, moreretur, etiam si in Ecclesia non effuderit sanguinem, adhuc Ecclesia pollueretur, vt dicunt communiter Doctores, licet ego olim contrarium sentiebam; sed hoc accidit in casu nostro. Ergo.

Nota hinc etiam, quod excusatur à peccato Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta, quoties pollutio contingeret post ceptum Canonem, imo tunc tenetur Missam proseguere, vt sacrificium perficiat: secus si ante Canonem Missæ violatio accideret, vel Ecclesiam ingrederetur excommunicatus nominatim declaratus per Iudicis sententiam; aut publicus Clerici percussor, qui non vult egredi; tunc celebrans debet à Missa desistere.

Deinde excusatur etiam Celebrans in Ecclesia

polluta, si id faceret ad communicandum infirmum morti proximum: & quamuis in polluta Ecclesia Sacramenta ministrari non possunt; si tamen Ecclesia sit Parochialis, licebit in ea baptizare, & seruare Eucharistiam pro communicandis infirmis. Vide Doctores citatos.

An peregrini gaudeant Indulgentiis Episcoporum, de quibus plura?

RESOLVT. XXIV.

Videretur prima facie affirmatiuè respondendum ex verbis Gauanti in *man. Episc. verb. Indulgentia, n. 3.* extendens has Indulgentias etiam ad externos in Dicecesi commorantes: quod puto intelligendum de commoratione diutina per domicilium, non de simplici transitu, aut breuissima mora. Et ita docet Episcopus Iordanus *tom. 1. libro 5. tit. 16. n. 55. & 56.* quia ratione diutinæ habitationis contrahunt forum, & subditi efficiuntur ad hunc effectum; In vno casu possunt peregrini etiam has Indulgentias lucrari, quando videlicet acciperent facultatem à proprio Episcopo, vt ab alieno Episcopo possint Indulgentias accipere, quod possit facere tradit ipse Gauantus *num. 7.* & Iordanus *nn. 60.* cum aliis.

Sed quid dicendum de Regularibus exemptis. Negat lucrari Indulgentias Episcoporum Vgolinus de *potest. Episcop. cap. 41. §. 2. ver. excipitur.* Sed contrarium tenendum est cum Iordano *loco citato num. 49.* ita vt Regularibus non tantum liceat participare de huiusmodi indulgentiis Episcoporum generaliter propositis: verum etiam possint eisdem peculiariter concedi: tum quia exemptio concessa ad fauorem non debet in odium retorqueri, & exemptos impedire, talem remissionem consequi cupientes, arg. *l. quod fauore. C. de legib. & cap. quod ob gratiam de Regal. iur. in 6. cum vulg.* tum etiam quia ipsi Regularibus & exempti aliquo modo subiiciuntur Episcopis, veluti in obseruatione festorum, interdicti, susceptione Ordinum, consecratione Ecclesiarum, Altarium, Cæmeteriorum, & similibus; ideo tali respectu participes fieri possunt Indulgentiarum. Bene verum est, quod si pro consequenda indulgentia Episcopali requiratur opus, quod absque Superioris licentia præstari nequeat; tunc ipsa licentia interuenire debeat, vt indulgentia adipiscatur.

Sed quia hinc incidit sermo de Indulgentiis Episcoporum, assero posse Episcopum quadraginta dies Indulgentiæ concedere; nomine autem Episcopi, etiam Archiepiscopus in præsentem, intelligitur, vt inferitur ex *cap. Nostro, de poenit. & remiss.* qui tota sua Prouincia eos quadraginta dies potest concedere, quamuis eam non visitet. Etenim dum visitat, & item in sua Dicecesi octoginta dies concedere valet; idemque possunt Primates, & Patriarchæ. Quod si plures dies concedant, valida erit Indulgentia quoad dies sibi permittos, quia vtile per inutile non vitiatur, non verò quoad ceteros; vt liquet ex *c. Nostro c. cum ex eo, de poenit. & remiss. cap. ult. eod. tit. in 6.* In Ecclesiæ declaratione vnum annum Indulgentiæ possunt concedere pro illo die: vt constat ex dicto *c. cum ex eo.* Nequeunt autem plures Episcopi ad Ecclesiæ consecrationem concurrentes plus concedere, quàm vnus. Nec successor Episcopi potest alios dies Indulgentiæ concedere pro-

pter eandem causam, propter quam antecessor quadraginta iam concessit; potest verò quibus eos dies propter diuersas causas sæpius concedere. Et hæc omnia inuenies apud Andream Mondo in *Bull. Cruc. disputat. 6. capite 1. numero 16.* & Gauantum *ubi supra*; Sed magis latè apud Pacem Iordanum, & Barbosam *de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 88. per totam.*

Nota verò, quòd Episcopus potest Indulgentias concedere pro quibuscumque piis causis; & honestis, nec restricta censeatur eiusmodi potestas ad Ecclesiarum, vel Altarium consecrationes, siue ad benedictionem solemnem, & cætera similia frequentiora: textus enim in *dict. capit. cum ex eo, in fine de pœnit.* ex Generali Concilio Lateranensi restringit tantum quantitatem illarum, cæterum expresse concedit facultatem dandi pro quibuslibet causis, & pro indubitato supponitur à Doctoribus supra citatis. Credo tamen Episcopum successorem pro eadem causa nouam Indulgentiam concedere minime posse, quia reputatur idem Episcopus. Ita Iordanus *numero 51. & numero 57.* Barbofa *allegat. 88. numero 15 & 16.* Et poterit successor illas reuocare, sicut potuisset ipsemet concedens; quia successor reputatur vna persona cum defuncto.

An si aliquis insideret supra murum Monasterij Monialium in eaderet in censuram? Et plura circa clausuram notantur.

RESOLVT. XXVI.

Negatiuam sententiam, & benè docet eruditus Pater Giballinus *de claus. sanctimon. disquis. 1. c. 2. §. 17. sect. 4. num. 37.* vbi sic ait. In secundo casu, Monialis, quæ conscendit murum Monasterij siue curiositatis causa, siue quo alio animo, imò quæ illi inequitat, nondum violat clausuram, quia re vera nondum extra clausuram est: quod idem dicendum erit de externo, qui murum Monasterij conscendisset, illique insideret, vt cum Moniali colloqueretur etiam malo animo: peccaret enim, sed non violaret clausuram: quare si ex composito Monialis ex altera parte conscenderet eundem murum, atque ita colloquerentur, turpiaque agerent, grauissimè quidem peccarent; nullus tamen clausuram violaret: sicut neque si eadem admitterent aperto ostio Monasterij, ex quo neque Monialis egrederetur, neque externus in illud etiam ingrederetur. Ita ille: Et quoad Monialem idem docuit Suarez *de Relig. to. 4. lib. 1. tract. 8. cap. 19. nu. 7.* Tamburinus *de iure Abbatissar. disp. 19. qu. 5. num. 7.* Th. del Bene *de immunit. to. 2. cap. 19. dub. 52. num. 6.* & alij.

Sed quid dicendum si aliqua Monialis ascendat super tectum Monasterij, an frangeret clausuram? De hoc casu interrogauit Episcopum Auellini coram Sanctissimo D. N. Innocentio X. & ipse negatiuè respondit Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo huic responsioni non videbat annuere, sed ego illam tutatus sum. Probatum, quia qui confugit supra tectum Ecclesiæ, gaudet eius immunitate, quia stans supra tectum Ecclesiæ, dicitur stare in Ecclesia. Ergo Monialis stans supra tectum Monasterij, adhuc dicitur stare in Monasterio.

Confirmatur, nam ibi dicitur aliquis esse propriè

vbi pedes habet, licet à tali corpore non circumdetur; vnde Corpus Christi est in Cælo, quia pedibus calcatur superficiem connexam Cæli; licet à corpore cælesti non circumdetur, vt docet D. Th. in 3. part. *questio. 57. art. 4. in responsione ad 2.* Et ita hanc sententiam præter Texedam à me alibi adductum docet Sanchez, in *summa to. 2. lib. 6. cap. 15. num. 7.* Thomas del Bene *de immunit. tom. 2. cap. 19. dub. 4. numero 4.* & me citato Giballinus *ubi supra.* Tamburinus *de iure Abbatissar. disput. 19. questione 4. numero 4.*

Nota tamen quod post hæc scripta inueni sententiam Eminentissimi Cardinalis de Lugo docere Patrem Bordonum in *controu. moral. controu. 19. nu. 2.* quia clausura est ambitus ex omni parte clausus, & limitatus, intra quem, vel extra quem nulli pater aditus sine licentia, ergo Monialis super regulas gradus non dicitur esse in clausura, cum sit extra ambitum, qui ex omni parte debet esse limitatus, & sicut viris per illam non licet intrare; ita neque Monialibus illinc exire. Vtriusque enim par obligatio. Ita Bordonus. Vnde puto vtramque sententiam probabilem esse, sed nostra opinio à Doctoribus est magis recepta.

Verum hic etiam discutienda venit alia difficultas. An detur paruitas materiæ in violatione clausuræ, tam respectu exitus, quàm respectu temporis. Alibi affirmatiuè respondi, & dedi casum, quando, videlicet, Monialis vno pede sit extra, & altero sit intra clausuram; & ita hanc sententiam me citato tenet Thomas del Bene *de Immunit. Eccles. tom. 2. cap. 19. dub. 53. numero 3.* vbi sic ait. Licet Naldus *verb. Clausura, numero 4.* & Merolla *tom. 1. disputat. 1. capit. 2. difficult. 7. numer. 502.* putent, modicum esse, si ingressus secularis in Monasterium Monialium, vel egressus Monialis è clausura sui Monasterij, vel ingressus forinæ in Monasterium virorum sit per duos pedes; moti ex eo, quia etsi ille sit verus, & perfectus ingressus, vel egressus, tamen est in parua materia, & sic non sufficiens ad peccatum mortale; sicut, licet furtum vnus argentei sit verum; & perfectum furtum, tamen quia est in parua quantitate, non est sufficiens ad peccatum mortale, nec ad contrahendas pœnas latas, contra furantes; quod mihi non improbatum, si abest periculum peccati, cum illo medico ingressu, vel egressu coniungitur parua mora temporis, nihilominus probabilius sit, medicum in hoc casu, seu in hoc ingressu, vel egressu esse, quando hæc non sunt perfecta, & consummata; ita vt nimirum pars corporis (siue maior, siue minor) sit intus, altera foris, seu totum corpus non sit intus, vel totum foris, vt si quis, v. g. vno pede clausuræ ianuam exierit, altero intus extiterit. Ita ille.

Non desinam tamen hic adnotare quod amicissimus P. Bordonus magis amplè quàm fecerat Grassius, Naldus, & Merolla, loquitur circa præsentem difficultatem; sic enim asserit *dicta controu. 19. numero 3.* Exitum à Monasterio per plures passus v. g. tres, aut quatuor statim restringendo non iudicarem peccatum mortale, cum is egressus sit modicus, quod probatur. Tam quia in Tridentino prohibetur exitus Monialibus à Monasterio etiam per breue tempus loco citato, ergo non per breuissimum tempus saltem cum illo rigore, quod transgressio sit peccatum mortale, nam tempus momentaneum leges non considerant, *l. fin. C. de bonis qua liber. nisi ex eo producatum aliquis iuris effectus,*

fectus, ut patet de ætate sexdecim annorum completa ad profitemdum in eo, & similibus casibus momentaneum tempus spectatur. Doctoribus citatis Barbofa ad cap. 14. sess. 25. num. 14. & in aliis materiis alter Barbofa Senior, l. Doralem 62. ff. solut. matrimon. num. 13. Tum quia non censetur propriè fugitiuus ille, qui ad fugam gradum vnum, aut alterum promouit, imo qui cæpit currere, l. quis sit fugitiuus §. Item ait, de adsl. edit. Ergo neque perfectè exisse Monialis per illos passus paucos. Tum quia quod aiunt præcitati, existentem cum vno pede intra, & cum altero extra, dici exisse imperfectè, & incompletè non placet, quia exitus de suo formali dicit esse extra, ergo excludit à suo conceptu esse intra, consequenter ille dicitur esse extra, qui locum ad intra omnino reliquit, ac proinde per extra præcisè dicit attentionem exitus, non exitus autem priùs constituitur in suo esse formali, postea diuiditur. Tum quia licet perfecta sit egressio, in quantum Monialis secundum se totam est extra clausuram, non tamen inde deducitur quod talis sit id genere transgressiois peccati mortalis, quod ostendo exemplificando in furto vnius oboli, & argentei, siquidem tam est furtum acceptio vnius oboli, quam vnius argentei, cum in vtroque reperitur ratio perfecta furti; vtraque enim est iniqua ablatio rei alienæ, nihilominus vnum peccatum mortale, alterum peccatum veniale; sic in casu nostro, vtraque egressio, siue per vnum passum, siue per plures, habet rationem perfectam exitus, hæc tamen ratio de se non infert peccatum esse mortale, aut veniale, sed id aliunde deducitur ex grauitate rei, & aliis circumstantiis.

Remanet difficultas circa breuitatem temporis, certum est breue tempus interdici in Tridentino, & cum præter tempus breue detur etiam breuissimum, quod non prohibetur, aliud enim est breuissimum tempus, & momentaneum, quod leges non considerant in hoc casu, aliud breue quod considerant; ex vno non licet in odiosis inferre ad aliud, cum odiosa sint restringenda. Quare tempus breue crederem esse; si Monialis per vnum, aut alterum Credo persisteret extra prope portam colloquendo, exempli gratia, cum consanguinea, in multis enim tempus breuissimum excusat à peccato mortali, ergo & in hoc.

Nec obstat, quod per vnum Credo Monialis potest exire per quamplures passus, & non tantum per tres, aut quatuor, nam tunc violat clausuram respectu passuum, qui exitum perficiunt, & grauant, non verò respectu temporis; ideo dixi si Monialis persistat intra illos duos passus. Grassius par. 1. lib. 4. cap. 23. n. 15. & de casibus reservatis lib. 1. cap. 5. num. 45. dicit non incurrere pœnas transgredientes clausuram per duos pedes, vel paulò plus, & sequitur Naldus verb. Clausura, num. 11; Quæ dicta sunt de Monialibus, locum habent etiam respectu viro- rum ingredientium, cum vtriusque omnino sit idem iudicium.

Verùm quidem est quod doctrina allata habet magis locum post factum, quam ante factum nam tunc restringendus est exitus, ne detur materia peccandi alicui, nihilominus adductæ rationes mihi videntur multum persuadere probabilitatem huius opinionis Grassij, & aliorum; neque enim videtur rationabile pro leui exitu, & celeri arguere Monialem de peccato mortali, & censuris. Hucusque Pater Bordonus; sed ego non discedo ab

Anton. Diana Pars XI.

opinionem, quam olim docui, & quam communiter tenent Doctores, quos ego alibi citavi, & ex me adducit del Bene vbi supra, quibus adde Giballinum vbi supra confess. 2. num. 34.

An opinio aliquorum asserentium confessarium non posse imponere pœnitentias pro animabus Purgatorij sit improbabilis?

RESOLVT. XXVI.

Affirmatiuè respondet Turrianus in selectis cent. tertia. Theol. dub. 1. in fine. Sed si hæc censura esset vera feriret non solum Sancium, Vegam, Bordonum, & alios, sed etiam ex sua Societate virum doctum Andream Mendo in Appendice ad Bullam Cruciatæ disput. 4. capit. 8. num. 62. vbi sic ait: Consequentior mihi videtur opinio Ioannis Sancij negans, posse pœnitentias à confessario iniungi applicandas pro animabus Purgatorij; Et saltem assero, etsi confessarij sententiæ oppositæ conformentur; in praxi rarè esse eas pœnitentias iniunctas: tum quia par est, consulere ipsi pœnitenti, & conari, ut pœnæ ab ipso debitæ minuantur: tum quia pœnitentes iudicant, per opera iniuncta, quæ adimplent pro suis culpis, satisfieri, nec obstare eam applicationem pro defunctis; atque adeo, si agnoscerent, nihil à se solui pro pœnis debitis, forsitan id ægrè ferrent, & se deceptos putarent. Quæ omnia vitari congruum apparet. Ita Mendo.

Sed ego difficulter sequor Turrianum nimis pronum ad censurandas opiniones, ideo quicquid de probabilitate huius sententiæ, ego pluries contrariam docui, & nunc iterum doceo, & nouissimè me citato docet Dicastillus de Sacrament. tom. secundo, tractat. 8. disputat. 14. dub. sexto, numero 95. cum sequenti. & quærit ab aduersariis an pro pœnitentia peccatorum, & satisfactione Sacramentali liceat, aut expediat iniungere eleemosynam dandam pauperi indigenti, quando pœnitens talis est, ut possit eleemolynam facere; aut liceat iniungere, ut captiuum virum probum, ac sanctum, qui in carcere detinetur in summa angustia, impeditus, ne iterum transeat ad iucundissimam vitam sibi suis meritis debitam, soluto lytro redimat, & liberet? Nemo proculdubio negauerit illud esse opus dignum, quod iniungatur, & assumatur pro satisfactione Sacramentali. Atqui suffragium oblatum, pro anima indigentis, quæ in Purgatorio captiua detinetur, &c. eleemosyna est collata indigenti, & lytrum est, quod datur, ut è carcere liberetur, & transeat ad vitam incundissimam patriæ Cœlestis sibi debitæ, ergo, nisi aliquid speciale obstat, opus illud misericordię tale est, ut merito possit iniungi pœnitenti; & assumi ab illo in satisfactionem suorum peccatorum. Vnde mihi placet quod docet Catechismus Romanus in fine de satisfactione, imponendam scilicet esse orationem pro defunctis, in qua includitur eleemosyna acceptissima, & ipsi defuncti sic liberati orabunt pro pœnitente: Quapropter, si nisi obstat, non video cur tanto zelo aliqui conentur exturbare hanc sententiam, & obloquantur contra eos, qui eam ad praxim reducant.

Dicendum igitur quod non obstante quod Sacramenta ex se, & ex institutione sua instituta

sint, vt profint suscipientibus, non verò aliis, & quod confessarius tantum habeat ius in ordine ad salutem animæ confitentis; potest mandare, vt faciat aliquid quod profit non tantum animæ ipsius confitentis; sed quod etiam profit corpori pauperis, scilicet largiri ei eleemosynam corporalem, quia corporalis eleemosynæ largitio prodest etiam animæ pœnitentis conferentis illam ad meritum, & satisfactionem, & ad hoc mandandum ius habet confessarius; quia est actio seruiens ad salutem, & satisfactionem pro peccatis confitentis; ergo etiam non obstante quod Sacramenta ex se ordinentur, vt profint suscipientibus, non verò, vt profint aliis, & quod confessarius tantum habeat ius in ordine ad salutem animæ confitentis, poterit mandare, vt faciat aliquid quod profit non tantum animæ ipsius confitentis, sed quod etiam profit animæ pauperis indigentis in Purgatorio, & ad hoc etiam mandandum ius habebit, & quia est actio seruiens ad salutem, & satisfactionem pro peccatis confitentis. Cæteras rationes videbis apud Dicastill. *vbi supra*, qui etiam respondet ad omnia argumenta P. Bordoni, qui sententiæ Sancij, P. Mendo, & aliorum adhæsit.

Nota hic obiter me alibi obseruasse, aliquos Doctores asserere excusari sæpius Confessarios imponentes leues pœnitentias in confessionibus ratione illius clausulæ, *Passio Domini nostri, &c.* Et hanc sententiam inuenio nouissimè etiam docere Andr. Mendo in *Bullam Cruciatæ disputatio. 23. capite 12. n. 125.* vbi sic ait. Itaque essentia absolutionis consistit in his verbis, *Absoluo te*, per quæ quis à censuris, & peccatis absolutus manet. Laudabile autem est, & æquum, vt communi forma; *Miserereatur, &c. Dominus noster Iesus Christus, &c. Passio Domini nostri, &c.* Nisi fortè assiduè quis confiteatur, maximè si nuper confessus, iterum redeat, vt aliquod peccatum omissum exponat, tunc enim vt praxis fert, fat est dicere; *Ego te absoluo à peccatis tuis. In nomine, &c.* Expendit tamen semper adiungere, *Passio Domini nostri, &c.* per hæc namque verba applicantur in satisfactionem omnia opera bona pœnitentis. In quo duo sunt commoda, alterum, vt pœnitens plus satisfaciatur pro peccatis, mediis suis bonis operibus, quam aliàs esset satisfactorius, si ea opera loco etiam pœnitentiæ Sacramentalis ex intentione confessarij apponantur; alterum posse minui pœnitentiam, quæ apponitur, vel saltem confessarium non debere scrupulis pungi, vtrum sufficientem imposuerit satisfactionem, necne? Ita ille. Sed circa præsentem quæstionem vide Dicastillum *vbi infra dubit. 3. per totam.*

Nota secundò, me alibi probabiliter cum multis aliis docuisse, pœnitentem posse commutare pœnitentiam impositam à confessario in melius; Et ita etiam docet nouissimè Ioannes Caramuel in *Theologia Fundamentalis fundament. 66. n. 1293.*

Nota tertio, quod mihi displicet id quod asserit Ochagauia de *sacrament. tractar. vlt. de Pœnitentia quæstio. 8.* tunc dilationem pœnitentiæ gratis esse nimiam, quando differtur post tertium diem ab imposita pœnitentia; mitius tamen Hurtado, & alij putant solam dilationem non esse nimiam; imo nec vltra octauam diem; maximè quando præstanda non facilè executioni mandatur, vt si flagella, seu disciplina imponatur ei, qui domusæ vix habet locum clam cæteris, vt id possit facere, debetque res disponere, vt tandem alibi

fieri possit. Addunt tamen limitationem, nisi quando res in pœnitentiam iniuncta, esset valde grauis, & posset commode impleri: merito tamen id totum tandem relinquunt iudicio prudentum, nec enim ex sola grauitate, quidquid illi dicant, fit, vt dilatio minor esse debeat, quin potius voluntas confessarij non præscribentis tempus sæpè censi potest non adeo strictè rem grauem præcipere, vt quo grauior sit cæteris paribus, censeatur minorem dilationem indulgere. Sed ego alibi si non fuerit præfixum tempus à confessario, obseruauit, Fagundez docere pœnitentem posse differre pœnitentiam vsque ad annum; sed nouissimè non approbat hanc sententiam Dicastillus de *sacram. 10. 2. 17. 8. disp. 14. dub. 4. numero 65.* Verum illam sequitur Antonius Escobar, & alij à me alibi adducti.

An Episcopus possit approbare Regulares vt non excipiant confessiones mulierum ante ætatem quadraginta annorum?

RESOLVT. XXVII.

Hic casus in praxi ponitur in quadam Diocesi si Regni Sicilia. De Sacerdotibus secularibus non est dubium, difficultas est quoad Regulares, & negatinè respondet nouissimè Dicastillus de *sacram. tom. 2. tract. 8. disput. 10. dub. 6. num. 289.* vbi sic ait; Circa Regulares vero difficilior est asserere, quod propter solum defectum ætatis possit Episcopus approbationem coarctare. Nam (vt supra dicebam ex Concilio Lateranensi, & Leone X.) examen Regularium restrictum est vt sit super litteraturam, maximè quod pertinet ad mores, non ad Episcopum, sed ad Prælatos Religiosi spectat; ætas autem si propter aliquam rationem obstaret approbationi, solum esset quatenus defectus maturioris ætatis reducitur ad mores, quia scilicet timeri potest periculum, ne tam intima, & particularis colloquutio iuuenis adhuc Sacerdotis cum scæmina occasio sit, vel ipsi, vel scæminæ, vel vtrique alicuius peccati. Vtrum autem eius virtutis Sacerdos sit, aut ita se probauerit in moribus, & vita, vt merito possit illi, quamuis iuueni, committi administratio huius Sacramenti scæminis; Prælati potius Religiosorum iudicium esse videtur, qui nouit eorum mores, & vitam, quam Episcopi, qui non sibi subditorum non tam plene, aut non tam facile videbitur posse habere notitiam. Ideo merito dixit Pontifex in Lateranensi: super litteraturam duntaxat; cætera vtrique permittens Prælato Religionis. Quod si verum est, aut saltem probabile) vt videtur) omnino etiam videtur probabile eo ipso, quod Episcopus dedit approbationem super litteraturam functum esse munere suo; cumque iurisdicctio Religiosi confessarij non dependeat ab Episcopo; hanc enim habet, vel per Bullam Cruciatæ in fauorem pœnitentis, quando ad hoc eligitur, vel (quod pleræque Religiones habent) à Summo Pontifice in fauorem ipsius confessarij. Hinc est, vt valeat absolutio comparatione scæminæ, etiamsi verba approbationis videantur etiam restringere ad solos mares ante certam quandam ætatem confessarij. Idque à fortiori docent, & expresse plerique qui putant etiam Sacerdotem

cerdotem sæcularem pro masculis tantum approbatum probabile esse posse eligi à fœmina virtute Bullæ Cruciatæ, aut Iubilæi. Ita Dicastillus.

Hanc etiam sententiam docet Leander *de Sacram. 1. tract. 5. disp. 11. quest. 85.* posse quidem (ait) interueniente causa, Episcopos cum limitatione Regulares approbare: hanc tamen causam non adesse, quando solum interuenit defectus ætatis, aut suspicio in moribus (nisi aliàs Episcopus specialem habeat causam tales defectus timendi) sed quando interuenit tantum insufficientia, aut defectus scientiæ. Ratio est, quia approbatio, quam exigit Tridentinum, loco citato, solum est circa scientiam. Nam, quoad mores, tamdiu quis præsumitur bonus: quandiu non præsumitur malus. Ex quo colligitur, quod casu quo Episcopus remittat regularem priuilegiatum ad examen. & examinatus dicat, se idoneum illum inuenisse; tunc etiam si Episcopus postea limitet licentiam, vt scilicet, non audiat mulieres vsque ad quadragesimum annum; vel non audiat confessiones, nisi in tali loco, vel nisi per annum, &c. Non est necesse seruare dictam limitationem. Sic Leander, qui postea pro hac sententia citat Villalobos, Vegam, Lezannam, Mirandam, & Bossium, quibus adde Martinum de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. libro 1. tractat. 24. de pœnit. num. 15.* sic asserentem; Lo mismo se ha de dezir, quando los Obispos, sin iusta causa no admiten los regulares presentados por sus superiores al examen, ò despues de examinados, inistamente, no les quieren dar licentia para confesar, que quedan aprobados por la Extrauagante, y Clementina dichas. Honiego que pueda el Obispo aprobat los regulares con limite, por defecto de ciencia, que para experimentar la los remitte à examen el Concilio: pero si auiedo cometido el examen à algun hombre docto, esto les hallo suficientes, despues no podrà el Obispo limitar la licentia de confesar por tiempo señalado, ò para confesar mugere, por defecto de edad, porque esta limitation, no valdrà, y podran confesar sin limite, porque la autoridad, y iurisdiccion, la dà el Pontifice, y no la puede estrechar sin causa el Obispo. Ita ille. Sed de hac quæstione à me alibi dictum est, & praxis est in contrarium in aliquibus locis.

Sed quid dicendum, an possit Episcopus denegare Regularibus licentiam, & approbationem ad confessiones explicandas, dicendo se habere superfluitatem confessoriorum? & an hæc sit iusta causa? Negatiuè respondet Vasquez *in 3. par. tom. 4. quest. 93. art. 3. dub. 5. num. 5.* Cardinalis Lugo *de pœnit. disp. 21. sect. 3. num. 54.* vbi ex errore Typographi verba illa, *sed superfluitatem, corrige solam superfluitatem.* Idem tenet Ioannes Dicastillus *vbi sup. dub. 10. numero 298.* & Laurentinus Longus *in Tabulis sacramentorum part. 2. cap. 58. n. 7.* vbi sic ait: Episcopus nolens approbare, vel admittere ad examen approbationis Religiosos ea tantum de causa, quod in propria Diœcesi constet adesse nimiam confessoriorum copiam, peccat contra ius, quod ipsi Regulares habent ad audiendas confessiones, vtpotè qui per sua priuilegia sunt quasi Parochi fidelium à Summo Pontifice ad tale ministerium delegati. Ita ille.

Et ideo asserit Pellizarius *in man. Regul. tom. 2. tr. 8. cap. 3. sect. 2. subsect. 1. num. 25.* Episcopos nolentes approbare aut admittere ad examen, ex eo præcisè

Anton. Diana Pars XI.

quod in propria Diœcesi censeant adesse nimiam confessoriorum copiam, iniuste procedere contra ius, quod ipsi Regulares habent ad audiendas confessiones; vtpotè qui per sua priuilegia sunt quasi Parochi fidelium à Papa delegati ad tale ministerium. Et hoc non obstante, Clementina dudum, in qua dicitur. Sed numerus personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum, esse debet, prout vniuersitas Cleri, & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit eorundem: Hæc enim limitatio solum procedit, quoad priuilegium in dicta Clementina concessum, non autem absolute, vt notauit Ioannes de Lugo *num. 55.* addens tamen, eos qui voluerint vti priuilegio dictæ Clementinæ, teneri illo vti cum præfata limitatione.

Et postea subdit: Potest autem Episcopus semper, aut ferè semper dicere se nolle approbare illos Regulares, quia pro numero pœnitentium illius loci non sunt necessarij plures pro nunc: cuius contrarium in praxi probare difficillimum erit, atque adeo in praxi non video, quomodo possit vtilis esse illa sententia, cuius assertio aliunde non deseruit, sed ad irritandos, & acerbandos Episcoporum animos contra personas regulares, quæ quo magis excutere à se volunt iugum Episcoporum hæc in parte, eo magis ab ipsis Episcopis adstringuntur experiri eorum potestatem: E contra verò, quo magis se Episcopis hæc in parte subiiciunt, & ostendunt se ab illis dependere, eo experiantur illos magis benignos, & maiori cum libertate, & pace sua ministeria possunt cum maiori proximorum fructu, ac ædificatione exercere. Hucusquè Lugo prudenter quidem, quod etiam ego Regularibus consulo.

An qui habuit facultatem eligendi confessorium pro vna vice, potest pro oblitis vti illa facultate?

RESOLVT. XXVIII.

Affirmatiuè responderi Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disput. 10. dub. 23. num. 471.* vbi sic ait. Addit etiam Nugnus *in additionibus q. 8. art. 5. dub. 2. colum. 4.* eum, qui facultatem habuit eligendi Confessorium pro vna vice, si aliquid in ea confessione obliuiscatur, posse vi illius facultatis peccatum illud confiteri Confessorio electo, quia facultas non videtur finita, nisi actus sit completus. Quæ doctrina mihi maximè placet; censetur enim hæc secunda confessio; quasi appendix præcedentis. Ita ille.

Confirmatur hæc opinio ex alia quam docet idem Dicastillus *dub. 7. n. 427.* contra Suar & Zambranum, asserentes quod si simplex Sacerdos in articulo mortis absolueret moribundum à peccatis, non posse eum superueniente legitimo Confessore audire peccata oblita, vel quæ æger non potuit fateri tunc, vel existimatum est eum non posse; & ideo fuit à reliquis absolutus; sed putant ea peccata legitimo Confessori superuenienti esse aperienda, quia est noua confessio, & à priori independens.

Sed hanc opinionem difficulter admittit Dicast. propter argumentum à simili in absolutione à casibus reseruatis, quando aliquis casus reseruatus fuit oblitus in Confessione, quæ facta fuit Sacerdote

pro illo tempore v.g. Iubilæi, tunc enim etiam tranfacto tempore peccata oblita desinunt esse referuata, quia quo tempore data fuit obseruatio, habuit confessarius legitimam potestatem absoluedi ab omnibus, atque eo cessante etiam tempore, & occasione concedendi eam facultatem, censetur quasi appendix illius perseverare in posterum facultas illa peccata, si memoriæ occurrissent, vel per tempus licuisset illa confiteri. Vnde quamuis in in praxi sequenda sit sententia prædictorum Auctorum; nihilominus, si ratione præcisè agamus, oppositum conforme videtur principiis generalibus circa casus referuatos.

Ad probationem autem aduersariorum, quod scilicet hæc secunda confessio sit alia distincta à præcedenti, & independens ab illa, distinguendum est, si enim velint dicere esse aliud Sacramentum per se constans suis partibus distinctis ab aliis partibus præcedentis Sacramenti, atque adeo existens sine illo, & quando illud iam non existit, concedendum est; id tamen nihil refert; sicut non refert in alio casu dicto, quando tempore Iubilæi facta fuit absolutio, nec enim minus diuersa est; & minus independens à præcedenti, confessio, quæ postea fit extra tempus Iubilæi, quam, quæ postea fit extra tempus quo non erat proprius Sacerdos, & nihilominus tunc, quia si tempore Iubilæi meminisset, confessus fuisset pœnitens illa peccata referuata, & in quantum potuit illa subiecit habenti facultatem tunc absoluedi censetur referuatio cessasse; pari ratione in casu. Atque vt suo loco videbimus, Syluester, Nauarr. Palud. Gabriel, Sa, verbo casus referuatus, numero 7. aliique multi, docent nulla facta exceptione, si quis oblitus casuum referuatorum absolutus est à potente, & intendente absoluere illum ab omnibus (quod semper intendit, qui absoluit) posse absolui ab illis postea ægrotum in articulo mortis, absolui, & intendit absolui per quemcunque confessarium; quia iam non sunt referuati, sed in nostro casu Sacerdos absoluedens ægrotum, potest absoluere etiam à casibus referuatis, habetque iurisdictionem circa illa: ergo desinunt esse referuata, atque aded iterum ab illis poterit absolui. Si verò per nouam confessionem, & independentem ab alia intelligant aduersarij confessionem iri nouam, & independentem, vt nec expressè, nec virtualiter pertinuerit, aut debuerit pertinere ad partem materiæ præcedentis confessionis, falsum est; quod ea sit omninò noua confessio; est enim quasi appendix præcedentis confessionis, in cuius partem intrasset hæc confessio, si memoriæ occurrissent illa peccata, & absolutio non minus directè fuisset illorum, quam aliorum, sicut absolutio tempore Iubilæi facta; ergo eodem modo censeri possunt peccata illa oblita capacia absolutionis ab eodem Sacerdote, qui prius audiuit. Hæc omnia Dicastillus satis quidem probabiliter.

An Parochus semel, vel bis denegans subditum in confessione audire rationabiliter illam petentem, excusetur à peccato mortali?

RESOLVT. XXIX.

Suppono ea communiore sententia, teneri Parochum audire subditos, non solum, quando ipsi confiteri tenentur, sed etiam aliàs quoties id rationabiliter petant. Sed difficultas est an excusetur quando semel, aut iterum nollet confessionem audire? Et negatiuè respondet Bonacina de Sacrament. pœnit. disput. 5. quest. 7. punct. 5. §. 1. numero 13. vbi sic ait: Nugnus excusat à mortali peccato Parochum, qui semel, aut iterum denegat confessionem petenti rationabiliter; nam hæc videtur materia leuis, inquit Nugnus. Sed hoc mihi difficilè persuadeo; nam si omisio vnus confessionis censeretur materia leuis, sequeretur illum, qui semel in anno confessionem prætermittit, quam ex præcepto Ecclesiæ facere tenetur, vel qui confessionem ex voto, vel ex iniuncta pœnitentia semel, aut iterum omittit, non peccare mortaliter, quod non videtur admittendum, vt patet ex dictis de promissione, & de voto. Ita ille.

Sed aduersus illum meritò insurgit Dicastillus de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 10. dub. 25. num. 482. quia sæpè contingit rem aliquam, vt cadit sub vno præcepto, & in ordine ad vnum finem, esse materiam, leuem, quæ in ordine ad alium est materia grauis. Sic Theologi concedunt leuem comestionem vnus pomi parui, aut vnus boli ex eodem pomo in ordine ad ieiunium in materia temperantiæ, aut abstinentiæ leue omninò peccatum esse, & tamen hoc ipsum in Adamo, & Eva exitiale fuit, & graue peccatum, nimirum, quia actus ille non propriè in materia temperantiæ ad finem huius virtutis pertinebat; sed in materia obsequij, & subordinationis, qua se Deo subiectos, & subordinatos profiterentur, & ad id ostendendum aliquo exteriori actu, vel cessatione illius, ordinabatur; respectu autem talis finis pensatis circumstantiis meritò censebatur illa grauis materia, quæ in materia temperantiæ erat leuis. Sic etiam aliqua sunt Collegia; seu communitates etiam secularium, in quibus præceptum (vt aliqui volunt) obligans in conscientia ad audiendum quotidie Missam; qui actus non propriè præcipitur in ordine virtutis Religionis, & Diuini obsequij, sed in ordine ad honestum modum traducendæ vitæ Christianæ honestè, & decenter viuendo, vt decet homines probos, & qui vitam instituunt secundum rationem. Ad quem finem maximè iuuat honesta illa, & Christiana consuetudo audiendi quotidie sacrum. Quia tamen non censetur ea laudabili consuetudine carere, qui semel, aut iterum, aut rarè in anno Missam omittit; nec multum lædere finem intentum à legislatore; non censetur materia grauis, & peccatum mortale semel, aut iterum, aut rarè in anno Missam non audire. Cum tamen eadem ipsa omisio Missæ, quando Missa præcipitur in ordine ad Religionem, & cultum Diuinum, vt sit id diebus festis, grauis materia censetur.

Ex hac ergo doctrina facilè reiicitur, quod dixit Bonacina; negari enim potest sequela; nam omire

tere confessionem præceptam ab Ecclesia semel in anno, vel quam quis vouit Deo, aut quæ ipsi iniuncta est in pœnitentiam peccatorum in ordine ad finem intentum ab Ecclesia aut in materia Religionis, vel in ordine ad Sacramentum confessionis præcedentis tanquam pars illius, aut certè, vt medicina pro auertendis aliis peccatis, censetur materia grauis, vel vnica tantum omisso confessionis. In Parocho ergo, qui ordinariè, vt par est, curam habet de profectu spirituali suarum ouium, earumque confessiones, quoties expedit, audit; quod semel aut iterum vnus, vel alterius confessionem, quando non vrget necessitas, non excipiat, parum videtur lædi finis ille, in quem parochiale munus institutum est, & in quem ipse suscepit tale onus pascendi oues; nimis autem læderetur, si sæpius, & frequentius id faceret, aut si omitteret, quando grauis vrget necessitas; hoc ergo est, quod dicunt probabiliter prædicti Auctores, semel scilicet, aut iterum omittere, non multum lædere finem, in quem institutus est Parochus.

Et idèd hanc sententiam contra Bonacinam ante Dicastillum impugnaverat Leander *de Sacr. ro. 1. tra. 5. disp. 12. qu. 129.* & ante omnes Eminentissimus Cardinalis Lugo *de pœnit. disput. 22. sect. 1. numer. 4.* qui etiam *numer. 3.* notat, Parochum non teneri ad audiendum subditum, quando illi prouidet de alio bono, & apto, cui possit confiteri; nisi fortè aliqua specialis subditi necessitas exigat, vt ab ipso Parocho audiatur.

Vnde non admitto id quod ex Possuino olim obseruauit, distinguente de confessione in Paschate, aut mortis articulo, quam putat debere Parochum per se audire, & de confessione ex deuotione, quam putat posse alteri committere. Si enim extra eos casus præstat suum officium dando idoneum, aut fortè meliorem confessarium; in illis etiam casibus satisfacièt suæ obligationi similem talem dando, ergo nulla est distinctio.

Nec placet etiam quod aliqui asserunt, scilicet, eo ipso quod Parochus recuset audire confessionem Parochiani, censere concedere facultatem adeundi alium confessarium, tunc enim non intelligitur tacita licentia ex eo, quod ipse iniuste repellat. Idèd, vt rectè notat Vasquez, interrogare tenetur pœnitens, vt possit adire alterum, an velit ipsum alteri confiteri. Vide Lugum *numero tertio § 9.* & Dicastillum *numer. 484. & 485.* & Leandrum *quest. 121.* eum Vasquez *in 3. part. tom. 4. question. 93. articul. 3. dubitatio. 6.*

An propter reincidentias frequentissimas, sit neganda, vel differenda pœnitentibus absolutio sacramentalis?

RESOLVT. XXX.

Suppono posse esse causam iustam negandi pro aliquo tempore, vel differendi absolutionem in bonum ipsius pœnitentis adhibendo aliqua media; sed difficultas est, an illis tentatis, pœnitens adhuc in iisdem peccatis miserè reincidentat.

Tractat hanc difficultatem nouissimè Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disputatio. 10. dubitatio. 29. numer. 573.* & sic respondet: Hic profecto hærent non pauci, & fateor me hæsisse non rarò, quod

enim aliqui dicunt differendam esse illis aliquoties absolutionem, donec aliqua appareat emendatio; id experientia compertum est non rarò nocere, nisi fiat interim, dum melius instruitur, & cogitatur de re tota, iuxta ea quæ dixi *disputatio. 6. dubitatio. 21.* de cætero præcisè dilatio rarò prodest, & sæpè nocet, & idem Ioannes Sanchez, quem ibi retuli, non fatis probat hoc remedium, & confessarij experiuntur non semper benè succedere, imò sæpè malè. Sic enim multi confessarium mutant, vt iam noua series remediorum incipiat, & pro primis vicibus beneficium absolutionis accipiant, cum quo, si postea non succedat, mutant, & pergunt ad alium, reintegrando etiam ab initio causam, & litem. Vnde hic obiter monuerim confessarios id ipsum debere exquirere à pœnitentibus, quos non rarò tales inuenient.

Sed quidquid de hoc sit, quid faciendum, si licet non adeat alium confessarium, nec confessionem per totum annum omittat, sed eundem iterum, ac sæpius consulat, petatque absolui, nulla tamen appareat emendatio? an iste sic reiiciendus est; an potius aliquando absoluendus? Sanè si nunquam absoluatur per totum annum, ea non absolutio quid poterit prodesse si alioquin ille capax est hic, & nunc, quando accedit? nam si non sit capax, nulla est quæstio, sed certum est nunquam esse absoluendum.

Quod si capax est, quando accedit, & aliquoties putetur pro medicina neganda absolutio, cur toties, & non sæpius? aut cur, si semper est capax, non semper illi confertur, maximè si iam experimento notum sit, non esse illi valdè molestum aliquoties absolutione priuari? Vnde illud remedium non video, quid commodi possit tunc habere; imò potius incommodi, dum priuatur gratia Sacramenti, & auxilijs, quæ intuitu illius ritè suscepti dari solent, alioquin non danda.

Propter hæc, & similia rarò (fateor) vtendum iudico prædicto remedio negandæ, aut differendæ absolutionis, durumque mihi semper videretur, pœnitentem alioquin capacem tantæ gratiæ illa priuare. Nec tantum æstimatio prodesse illum siue metum, siue molestiam negatæ absolutionis impensæ, seclusa conuenientia temporis accepti ad melius instruendum, & disponendum, vt iam dixi.

In hoc ergo negotio, quando iustæ, & rationabiles causæ non tollendi prædictam occasionem subsistunt, etiam si sæpius reincidentat pœnitens, nec cogendus est illam tollere occasionem, nec priuandus absolutione, etiam sæpissimè reciduius; quin potius hortandus, vt sæpè veniat ad confessionem, aliaque media adhibenda, quæ, spectato personæ statu, & opportunitate, prudenti confessario expedire videantur, in quo vix, imò ne vix possunt aliqua certæ regulæ assignari.

Hæc doctrina sic, quantum à me fieri potest, declaratur. Vel illa absolutio tunc est neganda propter frequentiam peccandi. Vel propter occasionem non vitatam; non propter hoc vltimum, quia non tenetur hic, & nunc, vt supponimus, vitare; non propter illud prius, vt probat discursus factus, quia illa negatio absolutionis vix potest prodesse, nisi fortè rarissimè, magisque proderit frequentia confessionis, & frequens beneficium absolutionis: ergo ex nullo capite erit neganda, si alioquin sit capax pœnitens.

Sicut ergo in peccatis, in quibus nec moraliter,

nec physicè potest occasio penitus tolli, vt contingit in peccato mollitiei, potius Doctores, & vsus confessorum habet iniungere frequentiam confessionis apud eundem confessarium, quam venientem absolutione priuare. Sic in his peccatis in quibus, si non physica; saltem moralis impossibilitas auertendæ occasionis reperitur; non videtur exigendum remedium separationis occasionis, nec remedium denegandæ absolutionis, cum hoc Sacramentum Christus instituerit non solum ad deleganda præterita; sed ad præcauenda futura peccata. Negata vero absolutione, vel (quod idem est in præsentia) dilata, negatur Sacramentum, atque adeo remedium à Christo institutum contra futura peccata. Quis autem vnquam videt oportere priuare ægrotum, alioquin capacem remedij, optimo, & maximo remedio ad sanandum vulnus, vt vulnus sanetur.

Itaque concludo vix oportere vt, quando penitens est capax absolutionis, huiusmodi remedio, nisi fortè, quando per breue tempus differatur absolutio, vt adhuc perfectius si id speratur, disponatur ad accipiendam illam ipsam illorum peccatorum absolutionem, quæ tunc debebat conferri, in quo sensu loquutus sum in ea *disp. 6. dub. 21.* quando contendebam posse esse causam differendi absolutionem, raro enim ex mera dilatione absolutionis potest separari correctio. Et sanè non video cur melius sperandum sit de peccatore tantum attrito, atque adeo non habente gratiam, & amicitiam Dei ante collatam absolutionem, quam de illo ipso iam constituto in amicitia Dei per absolutionem collatam. Quod si accesserit non iam attritus tantum; sed contritus, multo magis mihi videtur durum & absolum, amicum Dei, & amantem illum super omnia, non iam propter peccata præterita; sed propter metum futurorum, beneficio Sacramenti, & ablutione priuare. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra.*

Sed circa negandam, vel concedendam absolutionem in multis casibus, vide omnino Leandrum *de Sacrament. tomo primo, tractat. quinto, disputatio. 7. à quæstion. 31. vsque ad 56.* in quibus discutit multa dubia more suo doctè, & breuiter, ad illum, & non pigebit.

An qui celebrat in Calice non consecrato, præter peccatum mortale incurrat aliquam pœnam?

RESOLVT. XXXI.

AD hoc dubium negatiuè respondet doctus Pater Tamburinus *opusc. de Sacrificio Missæ libro 1. capit. 1. §. 3. numero primo cum sequen.* vbi probat, peccatum mortale committi à celebrante in Calice, vel patena non consecratis, quia fit contra præceptum in re graui, certum est. Quare hinc solum quærimus, an in iure incurratur antiqua pœna, Bonacina sic habet: Contra eum, qui vtitur calice ligneo, aut calice non consecrato constituta est pœna depositionis ab officio, & beneficio, *capit. vltimo de celebrat. Missar.* Hæc Bonacina: quod fortasse sumpsit à Suario, qui sic ait: Et idèd *in cap. vltimo de celebratione Missarum* deponitur Sacerdos, qui sine facto calice consecrauerit.

Sed amabo te, ad eam prædictam caput vlti-

mo, & videamus quid Episcopo Brixienti scribat in illo Honorius Tertius: Litteras tuas (inquit) recipimus, continentes quòd cum super excessibus presbyteri Ecclesiæ Sanctæ Brigidæ inquireres, confessus est, quòd cum quadam die hostiam & calicem non haberet in pane fermentato, & scypho ligneo Missarum solemniter celebrare præsumpsit. Et infra. Intellecto iterum quòd prædicta Ecclesia per malitiam dicti presbyteri multipliciter lædebatur, inquisitionis officium iterans, ex eius confessione inuenisti, quòd idem sine igne sacrificabat, & aqua. Cum igitur vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur mandamus, quatenus officio, & beneficio perpetuo ipsum priues. Hæc Honorius.

Vbi vides primò, hanc non esse pœnam vniuersalem, sed illi peculiari presbytero inflictam. Secundò, est è eiusmodi pœnam velis extendere ad omnes: certè ad omnes similiter delinquentes: At si benè notas, vt notauit ibidem Glossa, Sacerdos ille quatuor peccata commisit. Primò celebravit in pane fermentato, quòd non licet in Ecclesia Occidentali. Secundò in scypho ligneo. Tertio sine igne; hoc est, sine candelis accensis. Quarto sine aqua, quæ vino consecrando commiscenda erat, & contra hos omnes excessus, illa pœna priuationis officij, & beneficij fulminatur à Pontifice. Quomodo ergo ad celebrantem in calice non consecrato tantum, extendere velis? Tertio, licet qui in scypho ligneo celebravit, supponatur in vase non consecrato celebrasse, & licet item supponamus, in hoc Sacerdotem illum duntaxat, & non in aliis deliquisse, certè, quis non videt minus esse in calice auro, vel argenteo non consecrato celebrare, de quo casu nos loquimur, quàm celebrare in ligneo scypho non consecrato? Cum igitur paria peccata non sint, cur pari pœna puniatur? Hucusque Tamburinus.

Sed ego non audeo discedere ab affirmatiua sententia Doctorum, quam nouissimè tenet Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 3. disputatio. 4. dubitatio. 9. numero 172.* vbi sic ait: Contra eum autem, qui vtitur calice ligneo, aut non consecrato, constituta est pœna depositionis ab officio, & beneficio, *c. vlt. de celebrat. Missar.* in quo Episcopus non potest dispensare, cum sit inferior Papa. Ita ille; cui adde ille; cui adde Franciscum Lugo *de Sacrament. lib. 5. capit. 8. quæst. 2. num. 6.*

Sed hic incidenter quæram, quid dicendum de quodam calice, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quòd tamen promiserat aurifex ita artificiosè concinnare, vt vix præteritus defectus apparere posset, idque sine vlla calicis immutatione? an inquam in tali casu consecrationem amiserit? Et affirmatiuè respondeo cum Tamburino *vbi supra §. 5. num. 1.* quia propter illud foramen, vnde sanctissimæ species exudabant, aptum nequaquam remanserit ad sacrificium. Sed tu cogita quid dicendum si foramen factum fuisset in medio, vel in principio calicis, nam in tali casu non videtur absolutè ineptum remansisse ad sacrificium. Ergo,

*An maritus possit habere copulam cum
uxore si utroque teste ca-
reat?*

R E S O L V T. XXXII.

Affirmatiuè respondet Sanchez *de matrimo-
n. 2. libro 7. disputatio. 102. numero sexto*, do-
cet enim licere copulam marito, qui non potest ve-
rum semen effundere, quia utroque teste orbatus
est. Probat verò, eo quod vir ille iure suo vtatur
vacans actui coniugali, quem matrimonium per-
mittit.

Sed hæc doctrina secundum Dicastillum duas
patitur difficultates, primam, quod non videatur
cohærere cum doctrina quam dedit *citat. disputa-
tio. 5. numero 14.* vbi docet, accessum ad non vxo-
rem talis Eunuchi esse peccatum contra naturam, si
enim talis copula Eunuchi etiam penetrandos
vas, est copula contra naturam, non assequor quo-
modo possit licere, etiam post matrimonium; quia
esse vel non esse contra naturam, non prouenit ex
matrimonio, vel defectu matrimonij, sed quia non
est naturalis copula illa quoad substantiam, atque
adeo non est copulatio coniugalis, neque actus
coniugij, seu matrimonij, nec enim matrimonium
præbet ius ad actum contra naturam. Vel ergo
actus est contra naturam; vel non; si dicatur esse
contra naturam; falsum est quod ait *n. illo 7.* quod
vir ille iure suo vtatur, nec enim habet ius ad actum
contra naturam ex vi sui matrimonij: Si verò dica-
tur non esse contra naturam, ergo neque inter non
coniugatos est contra naturam in quibus tantum
deest vinculum matrimonij, quod vinculum non
facit quod actus alioquin contra naturam, desinat
esse contra naturam.

Secundam difficultatem patitur, quod videtur
petere principium, & assumit id, de quo est contro-
uersia, dum reddit pro ratione, quod vir ille iure
suo vtatur, & quod sit vacans actui coniugali, quem
matrimonium permittit, de hoc enim erat ibi con-
trouersia, & oportebat aliundè probare quod ha-
beat Eunuchus ius matrimoniale ad tale genus co-
pulae, & quod ille sit actus coniugalis. Adde quod
non minus videtur de essentia copulae matrimo-
nialis seminis emissio, quam vasis penetratio, ille
autem *libro 9. disputatio. 27. numer. 20.* ad quem lo-
cum se refert, docet non licere, quando non est pe-
netratio vasis, Eunuchi verò penetratio non est pe-
netratio matrimonialis, vasis enim penetratio, de
qua agitur, non est cuiuscunque rei intromissio,
sed membri genitalis virilis, illud autem membrum
Eunuchi non minus videtur in ratione genitalis
esse æquiuocè, seu analogicè tale, quàm oculus sine
visiva potentia.

Adde secundò melius posse viribus naturæ ser-
uire ad generationem adiutus arte ille, cui amputa-
ta est fistula relictis testibus, & scroto, quàm qui
utroque teste caret. Experientia enim docuit pro-
lem fuisse susceptam, imò proles aliquot à tali ho-
mine, emissio & deriuato semine in matricem per
carnaliculum, seu tubulum, & in facti contingen-
tia pro quibusdam coniugatis consulti fuimus in
Hispania collega tunc meus P. Hieronymus de Ri-
bera, & Ego, dum profiteremur Theologiam, plu-
resque aliarum Religionum Theologi, qui tamen
non putabant eiusmodi actum licere, quia modus

ille generandi non erat institutus à natura, nec co-
pula naturalis. Atqui multo magis distat à genera-
tione (qui est primarius finis matrimonij) Eunuchi
copula, quæ per se, & ex natura sua non potest ser-
uire ad generationem deficiente vero semine, quam
illa veri seminis deriuatio per tubulum. Iuxta dicta
ergo non minus est contra naturam, sed potiori
ratione copula Eunuchi cum vxore. Atque aded il-
licita, de quo latius suo loco vbi reddemus disparti-
tatem de copula senum, qui verum semen emit-
tunt licet morbosum; Eunuchi verò humor non est
verum semen in sua essentia. Quod verò Sanchez
addit de fine secundo matrimonij, qui est sedare
libidinem, non probat ad huiusmodi finem posse
adhiberi media quibus essentialiter repugnet ge-
neratio, quæ est primarius finis, tale autem medium
est administratio eius humoris, qui ex essentia sua
non est semen, cui non per accidens, sed per se con-
uenit non esse prolificum; quod non conuenit se-
mini morbofo, aut senis mariti, quod est verum se-
men, & per accidens vitiosum. Et quidem per acci-
dens, quod Eunuchus fuerit castratus, sed non est
per accidens, sed essentialiter, quod eius humor non
sit semen, quia essentialiter non est semen; senis
verò, vel morbofo semen, est essentialiter semen,
sed per accidens minus aptum, in quo magna est
disparitas.

Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra* quæ
aptata nimis Lectoribus fuisse reor, cum sint satis
curiosa, & ego hic per extensum afferre volui, quia
de hac quæstione his diebus inter aliquos Theo-
logos magna extitit altercatio.

*An sit peccatum mortale si propter variatio-
nem situs in copula coniugali aliqua pars
seminis labatur?*

R E S O L V T. XXXIII.

Hic casus euidam viro nobili frequenter acci-
debat, & negatiuam sententiam docet do-
ctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de ma-
trim. disp. 49. sect. 7. num. 12.* vbi sic ait: Dico tertio,
si experimento constaret, ex aliquo concumbendi
modo semen non retineri, sed effundi ob fæminei
vasis nimiam humiditatem, vel laxitatè, forte pec-
catum mortale eo vtij; Ita Ludouicus Lopez *part. 1.
instruēt. cap. 82. §. igitur loquendo, & cap. 87. in fine.*
Ratio est, quia impeditur generatio positiuè quan-
do ex concumbendi modo illa effusio consurgeret,
tunc enim situs ille esset causa effusionis. Quod si
illa effusio succederet aliquando præter intentio-
nem coniugum dantium operam rei licitæ, & nou
ex concumbendi modo, sed ex aliquo morbo, dum-
modo impedimentum retinendi non esset perpe-
tuum, contingere posset absque culpa. Neque op-
positum docet Sanchez *disp. 16. citata, num. 6.* vt pa-
tet attentè legenti; quidquid dicat Basilius *cap. 11.
citato, num. 3.* Est vero obseruandum cum San-
chez, & Basilio, ex aliqua seminis effusione extra
vas, non concludi variationem debiti situs esse
mortalem, dummodo eo culpæ modo retineatur
aliqua seminis pars sufficiens ad generationem.
Docent enim Medici notam seminis quantita-
tem in matrice retineri, solet enim matrix ali-
quando eam solùm partem retinere, quæ ad gene-
rationem sufficiens sit, expulso reliquo. Hucusquæ
Perez.

Hæc tamen opinio larga, & nimis laxa videtur nouissimè Patri Dicastillo *de Sacram. tom. 3. tr. 10. disp. 9. dub. 7. numero 65.* est enim prodigere semen humanum absque rationabili causa, quia coniuges, vt suppono, alioquin ad talem situm non habent ius propter impedimentum, aut difficultatem vtendi naturali situ, quin potius facillè possent illum seruare, nec refert, si dicatur id esse per accidens, & præter intentionem. Nam supposito, quod tale periculum præuideatur, & sic congregiendi non vratur iure suo, non censetur id resultare per accidens ex vsu sui iuris. Neque enim habet ius ad sic congregiendum, quando aliter potest, & debet. Vnde in tali casu meritò censetur causa moralis illius effusionis extra vas, quam non solum permittit, sed etiam efficit adhibendo modum, ad quem non habet ius. Quæ ratio, & doctrina maximè vim habet in sententia verissima, & mihi certa quod vel minimæ particulæ seminis deliberata administratio extra legitimum coniugium, aut legitimum vas sit peccatum mortale, neque in ea sit locus paruitati materiæ. Negari autem non potest, quin illa pars, quæ in tali casu effunditur, sit æquè administrata, atque illa, quæ intra vas legitimum recipitur, & tamen administratur præuidendo (vt supponimus) ex tali modo, ad quem non habet ius, fore extra vas effundendam. Ita Dicastillus.

Verùm licet hæc opinio mihi maximè placeat, & consulendam existimem: tamen contrariam puto probabilem esse, quam præter Sanchez, Pontium, & Perez, tenet etiam Gaspar Hurtadus *de matrim. disput. 50. difficult. 5. numer. 20.* Castrus Palaus *tom. 5. disput. 3. punct. 4 §. 3. numer. 1.* & Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thom. quest. 6. de bono matrim. dub. 24. num. 175.* vbi sic ait: Si effusio non oriatur ex modo coeundi, sed aliunde, v.g. ex morbo, debilitate, non erit mortale, quia non oriatur ex situ inordinato, sed ex alia causa præter coniugium intentionem, qui dant operam rei licitæ, scilicet actui coniugali: imò parua effusio seminis non arguit actum esse mortalem propter situm indebitum, cum illa etiam soleat sequi seruato situ naturali. Ita ille.

Nota hic obiter in supradicta copula cum variatione situs, etiam si vir sit incubus, & fœmina succuba, licet petens peccaret venialiter, reddentem non peccare, sufficit enim illi pro causa nolle displicere alteri, & nolle dare occasionem discordiæ propter rem, quæ ipsa per se non est intrinsecè mala. Et ita docent Doctores, quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. 1. 2. tr. 9. disp. 25. qu. 34.* Imò Castrus Palaus *vbi supr.* ex Pontio, & Sanchez, putat in supradicta copula cum variatione situs non adesse peccatum mortale etiam si scias non ita certò prolem generari, ac si debito modo fuisset vsus. quia non teneris generationem conuenientiori modo procurare; satis enim est si modo conuenienti eam procures. Illud certum, si scias ex prædicto concubitu generationem impediri, eo quod fœmina vel ob humiditatem, vel laxitatem non valet semen retinere, peccatum esse mortale, quia perinde est, ac si semen extra vas effunderes. Quod verum censeo, etsi ea expulsio, seu non retentio procedat ex aliqua infirmitate temporali fœminæ, quæ semen retinere potest seruato naturali modo concubitus.

Non deseram etiam hic obiter adnotare, Martinum de San Ioseph *in mon. confess. 10. 1. lib. 1. tr. 50.*

de matrim. num. 2. sic asserere: Pero si la criatura està inanimada, aunque aya peligro de que no pafse adelante por la copula, no será pecado mortal pedir, ni pagar el debito, porque no es razon priuar de su derecho à los casados, por cosa, que no es de gran importancia. Ita ille, qui citat Sanchez, & Hurtadum.

An sit probabilis opinio aliquorum, asserentium non esse peccatum mortale copulam initam in Ecclesia ab vxoratis absque causa?

RESOLVT. XXXIV.

Suppono, copulam absque causa factam in Ecclesia à coniugatis, esse culpam lethalem secundum communem opinionem Doctorum, quos refert, & sequitur Leander *de Sacram. tom. 2. tr. 9. disput. 25. quest. 30.* difficultas est, an opinio contraria sit probabilis? Olim negatiuè respondebat Magister Decius Dominicanus, cui ego obstiti, & tunc adduxi Hurtadum *de matrim. disp. 10. difficult. 4. n. 16.* Basilium Pontium *lib. 10. capit. 19. num. 13.* & alios penes ipsos, quibus nunc addo Martinum de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tr. 50. de matrim. num. 2.* vbi sic ait: Probabile sententia es la de los que afirman, que tener copula conugal en la Iglesia sin necesidad es pecado mortal; dicen, que es sin necesidad el no ser compelidos à habitar mucho tiempo en la Iglesia, v.g. quando estam retraidos; Suarez *3. part. quest. 83. articul. 3. disputat. 81. sect. 4.* Henriquez *lib. 9. de missa cap. 27. numero 5.* & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *vbi supr. nu. 12.* Pero mas probable me parece, que no es pecado alguno tener la copula marital en la Iglesia, aun sin necesidad, porque no esta prohibida por derecho naturel, ni por el Diuino, in Ecclesiastico, ni quando en el *cap. fin. de consecrat.* Ecclesia se determina, que la efusion del semen humano, haze poluta la Iglesia, habla de la copula marital, sino de la fornicaria. Tienenlo assi la glosa *in capit. Ecclesiis, verb. semine, de consecrat. dist. 1.* & multi Auctores citati à Sanchez *lib. 9. disp. 15. num. 7.* Hucusque Martinus.

Et idè hanc sententiam nouissimè tanquam probabilem admittit Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tr. 10. disp. 9. dub. 5. numer. 58.* dico igitur probabiliter actum coniugalem in loco sacro, aut benedicto, non esse illicitum, nedam sacrilegum, quia in primis non est illicitus iure naturali, nec Diuino, vt patet. Deinde non satis probatur esse illicitum iure Ecclesiastico, nullibi enim reperitur Textus, in quo vel prohibeatur, vel supponatur prohibitus, nam prædictum *Caput finale, de consecr. Eccles.* (qui solus Textus solet adduci) non satis probat: quando enim ibi dicitur. Si Ecclesia, cuiuscunque fuerit semine, aut sanguinis effusione polluta, &c. non constat ibi esse sermonem de effusione etiam coniugali seminis modo naturali, & debito; nam ad eorum verborum veritatem sufficit seminis effusio non coniugalis, & illicita contra castitatem, siue fœminæ sit, siue viri, siue Clerici, siue non Clerici. Idque videtur indicari illis verbis, fuerit polluta, nam cum aliàs non constet satis actum coniugalem in Ecclesia esse prohibitum intuitu reuerentiæ Ecclesiæ, non est cur dicamus eo actu pollui Ecclesiam, maximè cum eodem tenore verborum ibi dicatur

dicatur Ecclesiam pollui sanguinis effusione, & tamen non polluitur effusione sanguinis alioquin licita: ergo sicut non extenditur Ecclesiae pollutio ad licitam effusionem sanguinis, ita non videtur extendenda ad licitam effusionem seminis. Ecclesia ergo iuxta probabilem hunc discursum tantum polluitur sanguinis, aut seminis effusione illicita, & non coniugali. Et quidem probabilissimum etiam est, non quacunque illicita effusione seminis; sed tantum publica, id est, quae confessione à reo facta in iudicio, aut facti euentia venerit in multorum notitiam; vt contra Paludanum, Antoninum, Rebell, Sanchez, Suarez, & alios docent Vasquez 1. 2. disp. 98. num. 6. Toletus lib. 5. cap. 8. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 26. quest. 13. Basilius supra, & alij Recentiores.

Et tandem post hæc scripta inuenio hanc sententiam absolute docere Martinum Perez de matr. disp. 49. sect. 4. n. 7. & probat nullum esse peccatum si coniuges copulentur in loco sacro, neque Ecclesiam violari; siue copulentur in casu necessitatis, siue non. Quod etiam à simili comprobatur; nam effusio sanguinis quando iusta est, non habet speciem sacrilegij.

Et ex hac sententia colligitur primò, sola effusione seminis ex se illicita, & quæ cum peccato mortali sit, pollui Ecclesiam, & illam solam commissam in loco sacro habere speciem sacrilegij.

Colligitur secundò, neque etiam illa effusione seminis illicita pollui Ecclesiam, nisi id delictum sit publicum, atque adeo si effusio occulta sit, neque polluitur, neque speciem habet sacrilegij. Sic Toletus lib. 5. summa cap. 8. Coninch de Sacr. q. 83. art. 3. dub. 1. num. 130. Gabriel Vasquez in 1. 2. disp. 98. num. 6. Basilius Ponce citatus num. 15. & alij. Probat manifestis rationibus. Primò quia cum ea effusio seminis ideo tantum sacrilegium sit, quia ex constitutione Ecclesiastica locus sacer illa profanatur, & tollitur consecratio, aut benedictio; neque enim vlla est alia ratio, ob quam sit speciale peccatum; sit vt notoria tantum effusio speciale sacrilegij peccatum sit. Secundò, cum reuerentia loco sacro debita consistat in opinione hominum, non potest per prædictum actum illicitum tolli nisi hominibus innotescat, sicut homines non fiunt de facto per crimina infames, nisi innotescant. Tertio, sicut ob occulta crimina non potest iniungi publica poenitentia, ne auctor iniuriosè diffametur; ita nec Ecclesia ob similia potest pollui; quia eadè diffamatio sequeretur. Vltimò, quia aliàs res esset intolerabilis. Ponamus enim solum Parochum scire eiusmodi factum, hærebit perplexus, quia nec poterit sine turbatione omnino à celebrando in ea Ecclesia abstinere? nec poterit curare vt reconcilietur, quia non poterit probare factum, si rei negent, qui hoc non tenentur fateri, quamdiù non est saltem semiplenè probatum. Nec etiam liberè in ea poterit sicut antea celebrare; quia semper dubitabit an hic, & nunc sit sufficiens necessitas celebrandi in Ecclesia polluta.

Colligitur tertio, publicum in hac re dici, non quod iuridicè probari posset, sed quòd vel ipsa confessione rei in iudicio, aut euentia facti in multorum notitiam deuenit, & est quasi diffamata Ecclesia, & denigrata eius reuerentia, vt communiter docent Doctores. Vnde si duo, vel tres, aut pauci homines scirent pollutionem, vel emissionem seminis in loco sacro admissam, adhuc ne-

que egeret reconciliatione, neque esset speciale sacrilegij peccatum.

Colligitur quartò, pollui Ecclesiam dicto actu publico facto tantum intra corpus Ecclesiae, & non facto in turri, nec in cubiculis corpori Ecclesiae adherentibus, nec in cellulis, seu tribunis, ex quibus Principes, qui domos Ecclesiae coniunctas habent, audiunt sacrum; nec in Sacristia. Huc vsque Perez.

Ex his à fortiori reprobandi veniunt Paludanus 4. dist. 18. q. 8. art. 4. num. 20. D. Antoninus 3. p. tit. 1. cap. 20. §. 2. Caiet. verbo, Matrimonium c. ult. vers. 6. cap. Navarra cap. 16. n. 31. Viuald. de Matr. ubi de debito coniugali num. 262. Armilla verbo debitum, num. 7. Valentia tom. 4. disp. 10. generali quest. 6. punct. 2. §. 7. Graffis in decis. cap. 48. n. 26. Toletus lib. 5. cap. 8. n. 14. Quos omnes, & alios referunt pro hac parte Sanchez num. 9. & Basilius n. 12. asserentes, quod etiam sit mortale peccatum, dictus coniugalis actus exercitus in Ecclesia in casu necessitatis, v.g. quando coniuges diu sunt intra illam inclusi.

Sed contrarium dicendum est, nempe non esse mortale in proposito casu talem actum in Ecclesia exerceri. Quia probabilius est, Ecclesiam in casu necessitatis nolle obligare coniuges ad abstinendum: sic Suarez 3. p. q. 83. art. 3. disp. 81. sect. 4. Enriquez lib. 9. de Missa cap. 27. n. 5. & l. 11. cap. 16. num. 4. Petrus Ledesma de matr. qu. 64. art. 7. conclus. 1. & in summa tract. de Euchar. c. 20. difficult. 1. Bartholomæus de Ledesma, Siluester, Castro Palaus, quos, & alios vsque ad 27. Doctores refert, & sequitur Sanchez loco citato num. 12.

Aliqua notabilia circa copulam coniugalem.

RESOLVT. XXXV.

QVARO primò, an incitantes amantes ad copulam, peccent, & quomodo teneantur hanc circumstantiam confiteri? Sanchez lib. 1. disp. 8. n. 6. ait peccare mortaliter eos, qui duos amantes non coniugatos ad copulam incitant, vt cum multis docet n. 6. & infert cum Ledesma, eos quibus amentium cura demandata est, curare debere ne congregiantur; perinde atque tenentur ne alia mala inferant. Et addit; eos, qui ita copularent prædictos amantes, aperire debere in confessione easdem circumstantias, quæ fatendæ essent ea copula habita inter personas mentis compotes, quia talis circumstantia vulta est à copulantibus illos amantes.

Sed hoc vltimum vt rectè obseruat Dicastillus, De Sacr. 1. 3. tr. 10. disp. 9. dub. 4. n. 40. quamuis probabilissimum, & fortassè verum, & in praxi ita seruandum, suam habet difficultatem pro omnibus casibus absque vlla distinctione loquendo, quamuis enim in plerisque verissimum sit, vt si aliquis amentium coniugatus sit, in quo casu sic incitans est causa iniustitiæ commissæ contra coniugem alterum; in aliis tamen casibus, v.g. voti emissi ab illo amente seruandi castitatem, quando erat sui compos; non video qua ratione tam certum sit sic incitantem amentem habentem votum, peccare peccato sacrilegij contra votum castitatis, quòd amens olim prudens emiserat: Nam licet demus doctrinam generalem, scilicet eum, qui mouet, aut incitat alium ad aliquod peccati genus, peccare eodem genere peccati cum eo, qui sic incitatus peccat

peccat, saltem malitia secundaria, quatenus præceptum obligans aliquem ad aliquid faciendum, vel omittendum ex natura rei obligat ceteros, ut non hortentur, aut incitent illum ad contraueniendum tali præcepto; quamuis hoc ita esse generaliter fatemur; tamen in nostro casu, ille qui incitat amentem habentem votum castitatis ad copulam non est causa, ut amens frangat votum, neque ut amens peccet contra illud, sitque infidelis Deo, & sacrilegus, quia nihil tale committit in illo actu, ergo non peccat eo genere peccati, quo peccaret, si amens ille fuisset sui compos. Imò si rectè expendamus, nec malitia secundaria fornicationis intra genus intemperantiæ peccat, quicumque incitat amens ad copulam, quia non est causa ut illi sint intemperantes, & veneri, tales enim non sunt in eo actu. Solum ergo peccat sic incitans, quia incitat ad actum, quem naturæ leges non permittunt in natura rationali, nisi inter coniuges & sui compotes, id est non amentes, quorum saltem alter possit seruire ad rectam prolis educationem. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*, cui etiam ego adhæreo.

Quæro secundò, An copulã inira solum inter coniuges causa voluptatis sit peccatum veniale? Negatiuam sententiam tanquam probabilem olim docui; quod omninò negauit quidam Theologus sed pro probabilitate dictæ opinionis ego postea plures adduxi, & idè ipsimet Doctores, qui contra me in dicta copula culpam venialem agnoscunt, fatentur tamen & admittunt nostram opinionem esse probabilem, & idè Martinus de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. l. 1. tract. 30. de Matrim. nu. 9.* sic ait: Muy probable es la opion de los que afirman, que no es pecado alguno tener el acto conyugal por la deleytacion que se siente en el, como no se excluyan los demas fines principales: porque el tal deleyte se consigue del acto, que de su genero es licito. Sic Diana *3. part. tract. 4. resolut. 216.* qui citat alios. Pero à la verdad me parece mas probable, que buscando este fin con demasiado deleyte, serà pecado venial, porque se peruierte el orden deuido: y porque el bien deleytable, que pide la naturaleza sensitua, no puede ser buen fin de las obras humanas, sino solamente el bien honesto, que es conforme à la naturaleza rational, & finis actus semper attendi debet expectari, *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* Ita Martinus.

Et nouissimè idem docet Dicastillus *de Scram. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 2. num. 14.* Sic asserens: Addunt vterius, & satis probabiliter Basilius, Perez, Almainus *supra*, & Maior *conclus. 7.* actum coniugij, exercitum solum ob delectationem carnalem capiendam ipse actui annexam, ut ea ratione accidius appetatur ad conseruandam speciem nullo modo esse illicitum, adhuc veniale; quod etiam probabile putat Veraeruz *3. part. speculi*, quia delectatio, seu voluptas illa verè est licita perinde atque actus ipse. Ita Diana cum aliis *3. part. tractat. 4. ref. 216.*

Nihilominus probabilius est non carere culpa, maximè si fiat ob nimiam illam delectationem, & solum ex desiderio illius. Vnde Augustinus *de bono conyugali cap. 6.* dixit: Conyugalis concubitus generandi causa non habet culpam, concupiscentiæ verò satiandæ venialem habet culpam, si quis tamen intendat quidem delectationem, non ut in illa sistat; sed ut ea ratione actus cum maiori delectatione exercitus, magis apte fiat, & plene in ordine

ad generationem, non video esse culpam; sicut, quamuis in cibo intendere merè delectationem veniale peccatum sit; eam tamen intendere, ut ea ratione magis proffit, meliusque nutriatur natura iuxta illud delitiosorum hominum axioma; quod sapit, nutrit: nullum est peccatum. Et in hoc sensu in nostro casu admittenda est doctrina prædictorum Auctorum. Hucusque Dicastillus.

Dicendum est igitur, nostram opinionem contra dictum Theologum esse etiam secundum mentem aduersariorum satis probabilem, licet contrariam, probabiliorem, & communiorem simul cum ipsis ego existimem.

Et ex his inferitur contra Ludouicum de San Iuan *in summa art. 6. q. 25. de matrim. difficult. 3. fol. 995.* & alios, quos adducit, & impugnat Leander *de Sacramento. tom. 2. tract. 9. disp. 25. quæst. 42.* posse coniuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absoluere, dummodo, nec subsit periculum pollutionis alterius coniugis; & vxor, inchoata ea copula, contenta sit. Quia copula absque seminatione reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter coniuges, cessante pollutionis periculo, liciti, & permitti sunt: sicut ergo tactus, etiam si ex natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamuis non sit ultra progressus; sic & erit inchoata copula.

Quæro tertio, quid sentiendum de illa doctrina Ioannis Præpositi *in 3. part. D. Thoma quæstio. 6. de bonis matrimon. dub. 23. num. 173.* vbi sic ait: Ex his patet quid dicendum, quando aliquis accedens ad suam, imaginatur sceminam pulchram, quò ardentius actum coniugalem exerceat. Si enim ita imaginetur aliam pulchram, ut animum pascat, perinde ac si rem cum illa haberet, & mortaliter peccat, voluntariè sese delectando cum aliena, imò ita se gerens, ac si cum illa rem haberet: si verò hæc imaginatio solum subserviat, ut ardentius feratur in vxorem, ibi sistendo, id solum est peccatum veniale.

Idem iudicium est de aspectu picturæ in illum finem, licet propter periculum mentalis adulterij id planè sit dissuadendum, & in hominibus carnalibus fortè raro adsit peccatum mortale: cum hi actum exercentes ex tali imaginatione facile ferantur cæco impetu in aliquam, cupientes eidem adhærere, quamuis non esset sua, cupiantque rem habere cum ea, quam imaginatione sibi repræsentant. Ita Præpositus. Sed ego hæc omnia puto satis periculosa, & in praxi omninò fugienda, neque vllò prætextu admittenda.

An aliquando coniuges excensentur à peccato, si effundant aliquid seminis extra vas.

RESOLVT. XXXVI.

Respondeo tanquam certum; esse quidem lethale si consulto, & cum aduertentia id à marito fiat. Quia est peccatum mollitiei, cuius est intrinseca malitia. Sic omnes Doctores. Limitant tamen hanc sententiam præfati Auctores, docendo, posse quandoque id absque mortali contingere culpa; quandoque etiam absque veniali. Absque mortali, casu quo parua aliqua pars seminis, dummodo alia retineatur, elabatur. Absque veniali etiam casu, quo præter intentionem, dum vir legitime

gime congregari conatur, ex festinatione quadam, & vigore naturæ semen extra effundit. Ita Hurtado de sacram. matrimon. disp. 10. diffic. 5. num. 20. & me citato Leander de sacram. tom. 2. tract. 9. disput. 25. quest. 39.

Dico secundò, quòd si solum sit periculum ut amens seminet extra vas, non ideo censenda sit illicita copula, quia nimirum coniux sanus dat operam rei illicitæ, & præter eius intentionem, ac per accidens euenit illa effusio. Vnde licet aliquando ita contingat ex defectu amentis, non semper ita eueniet. Ita Dicastillus ex Sanchez, & alij 10.3. de sacram. tract. 10. disp. 9. dub. 4. n. 47.

Dico tertio, quòd maritalis copula sit licita senex, qui dum congregatur cum sua vxore, effundit semen extra vas. Itaque quando senex habet probabilem spem seminandi intra vas, potest uti copula, utitur enim iure suo, etiam si fortè contingat semen quandoque, aut sæpè extra vas effundit, perinde atque dictum est locis notatis de frigido, cui concessum est triennium experientia, ut conetur ad copulam. Quamuis autem senex sciat se non posse effundere semen intra vas; atque adeo non posse uti copula, vel conari ad illam, potest nihilominus uti osculis, & amplexibus, si id fieri possit citra periculum pollutionis alterius coniugis. Ita ex Sanchez Dicastill. ubi supra dub. 7. n. 77.

Sed si aliquis incidenter hinc quærat de malitia speciali pollutionis extra vas inter coniuges? Respondeo cum Dicastill. ubi supra n. 82. eiusmodi peccatum inter coniugatos extra vas legitimum, esse grauius quàm simile inter solutos. Deinde huiusmodi peccatum esse contra naturam, & habere malitiam adulterij tam ex parte viri, quàm vxoris consentientis, tenerique in confessione explicare vtrâque circumstantiam adulterij, imò addo cum eodem Sanch. num. 5. non satis esse dicere commissi adulterium cum coniugata in genere, & simul peccatum contra naturam; sed explicandum esse, id fuisse commissum cum propria vxore. Prima pars responsionis, quod scilicet sit grauius inter coniuges, quam inter solutos, constat; quia inter solutos tantum est merè peccatum contra naturam; inter coniuges verò etiam est peccatum adulterij, ut dicitur in secunda parte responsionis, quam sic etiam probò: Quia neuter coniux seruat alteri suum corpus castè, quod ab bonum fidei pertinet; neque enim alter alterius coniux est ad illum actum, sed ad naturalem, ut docuit, & obseruauit Caiet. 2. 2. q. 154. art. 1. in solut. ad 4. Atque hoc videtur voluisse D. Ambrosius lib. 1. de Patriarch. & refertur cap. Nemo 32. q. 4. ubi ait, Nec hoc solum est adulterium cum aliena peccare coniuge; sed omne quod non habet potestatem coniugij. At talis actus potestatem coniugij non habet (ut patet) ergo est adulterium.

Denique tertia pars, quòd scilicet explicandum sit fuisse peccatum cum propria coniuge, nec sufficiat explicare in genere malitiam adulterij, sic probò: Quia si dicatur fuisse cum persona coniugata in genere, eo modo confessionis explicatur iniustitia aduersus coniugem illius personæ, cum tamen nulla talis interueniat. Præterea si tale peccatum fiat cum propria coniuge renitente, & ad id coacta, vltra malitiam adulterij, haberet quandam malitiam raptus, quæ etiam explicari debet, ut potè distincta. Quod si fiat cum consensu illius, hoc ipsum erit explicandum. Neque sufficiet dicere, se commississe tale peccatum cum femina coniugata consentiente viro illius, intelligendo se ipsum, qui eo ipso

quòd peccat cum vxore sua, consentit ut illa peccet. Hoc (inquam) non sufficit, quia in tali casu explicaret etiam malitiam, qua fuerit causa, ut vit talis femina consentiret in eam turpitudinem, quæ malitia tunc non interfuit, cum ipse non dederit alteri viro occasionem peccandi, sed ipsemet fuit qui contra se ipsum, & contra ius suum, & propriae vxoris talis peccati auctor, & causa fuit, non dans alteri viro occasionem sic peccandi. Vide etiam præter Dicastillum, Reginaldum tom. secundo lib. 31. numero 333.

An si quis verbi gratia in India, vel in partibus infidelium timeat non posse habere confessarium tempore mortis, teneatur anticipare confessionem, ut adimpleat præceptum Diuinum confitendi in articulo mortis?

RESOLVT. XXXVII.

NEGatiuè respondet nominatim contra me P. Leander de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. disputat. 3. quest. 11. Probatum primò, quia in hoc casu, nullo modo adest periculum mortis, in quo tempore est præceptum Diuinum confitendi: ergo ante illud nequit obligare. Secundò, qui non est confessus in articulo mortis, non tenetur, eo articulo elapso, postea confiteri ad implendum præceptum Diuinum; ergo à fortiori non tenebitur quis confiteri ante aduentum prædicti articuli. Sic in simili tenet Azorius tomo primo, instit. moral. lib. 13. capit. 41. questione 13. & reputant probabile Ioannes à Cruce in summ. de pœnit. questione tertia, dub. tertio, conclus. secunda, & Ioannes Sancius in select. disputat. 11. num. 90. pagin. mihi 91. & tenent alij moderni. Nec argumentum contrariorum multum obstat; est enim discrimen manifestum. Quia in dicto casu, iam obligat præceptum audiendi Missæ, cum ergo in hora tertia, verbi gratia possit quis illud adimplere, verè ad id tenetur: In nostro autem casu non sic; cum nondum obliget præceptum confessionis pro articulo mortis. Hucusque Leander.

Sed ego puto non esse recedendum à communi sententia, quam olim docui, & præter Doctores à Leandro citatos, illam docet Amicus in curs. Theolog. tom. 8. disput. 17. sect. 4. nu. 43. ubi sic ait: Certum est hoc præceptum obligari etiam illos, qui sunt in probabili periculo mortis: ut primò parientes, vel quæ maximas expertæ sunt in partu difficultates; qui bellum, vel periculosam navigationem aggrediuntur; qui probabiliter putant se ante mortem copiam confessarij non habituros: hi enim omnes ante articulum, vel periculum mortis confiteri tenentur, dum copiam confessarij habent, & conscientia peccati mortalis stimulantur. Ratio omnium est: quia cum omnes teneamur ante mortem hoc præceptum adimplere, imminente periculo mortis, vel probabili dubio quòd non simus ante mortem Confessorem habituri, tenemur, cum primò possumus, hoc præceptum adimplere. Ita Amicus; cui adde Roccaful. in praxi theol. moral. to. 2. lib. 4. de præc. Eccl. c. 2. n. 16. asserentem, omnes docere ad obseruandum præceptum Diuinum, quòd si aliquis credat in periculo mortis non posse confiteri, teneri præuenire confessionem.

Idem docet Dicastillus de sacram. tom. 2. tract. 8. disputat. 7. dub. 2. numero 21. ubi sic ait: Asserenda

dum est, hoc præceptum Diuinum confitendi peccata per se obligare non solum in articulo mortis Physico, sed etiam in periculo, quod certissimum est, & concedunt omnes Authores; vnde obligat in morbo graui, & in periculosa navigatione, & quando intat prælium, & quando delicata femina primum parturit, vel quæ partus difficiles habere solet, & quoties homo habet peccatum mortale nõ confessioni iam prius subditum, & probabiliter timeret si secundò non confitetur, postea non habiturum copiam confessarij ante mortem, vel periculum mortis, vt accidere potest in India, vel in aliqua captiuitate. Qui omnes casus appellantur articulus, seu periculum mortis; quatenus, nisi tunc confessio fiat, periculum decedenti sine confessione.

Ex hac doctrina sequitur, infirmum, qui perseverans in articulo, seu periculo mortis iterum peccauit mortaliter post confessionem tunc factam, teneri iterum confiteri; quia præceptum Christi est confitendi omnia peccata mortalia in vita, est autem periculum tunc decedendi sine illius peccati confessione, nisi tunc confessio fiat, ac propter eandem rationem, imò à fortiori tenetur confiteri, qui nunc habet copiam confessarij, quam postea non habebit per totam vitam, vt contra aliquos (quorum sententiam probabilem putat Ioannes de la Cruz in directorio part. 2. pœnit. qu. 3. dub. 3.) notauit Lugo disp. 15. n. 37. Hæc omnia Dicastillus.

*An extra articulum, & periculum mortis
viget præceptum Diuinum confi-
tendi peccata?*

RESOLVT. XXXVIII.

Aliqui inter quos est D. Thom. *distinct. 17. q. 3. art. 1. q. 4.* Scotus in *4. distinct. 17. q. 2. art. 3.* Gabriël *q. 1. art. 3.* docent non obligare, nisi in articulo mortis; quia maioris obligationis nullum est idoneum fundamentum.

Alij verò dicunt hoc præceptum diuinum obligare etiam extra articulum mortis, in tempore verò indeterminato. Ita Vazquez *qu. 90. art. 1. dub. 4.* Suarius *disp. illa 35. sect. 3.* Coninck *disp. 5. dub. 2.* & alij multi. Probatum ex potestate quam habent Sacerdotes ad ligandum pœnitentes, & obligandum ad opera, & satisfactiones in medelam, & custodiam nouæ vitæ, vt definit Trid. *sess. 14. capit. 8.* & *Can. 15.* quod propriè tantum habet locum ante articulum mortis.

Notant verò prædicti Authores hoc tempus pro quo obligat, non fuisse à Christo determinatum, sed reliquisse Ecclesiæ determinandum, atque hac ratione putat Vazquez si per impossibile Ecclesia non determinasset hoc tempus, tantum, obligaret in articulo mortis. Atque hoc sensu putant huius sententiæ authores admittendam esse doctrinã D. Thom. Scoti, & Gabriëlis. Atque iuxta hanc sententiam Ecclesia præcipiens confessionem semel in anno tantum, determinauit tempus præcepti Diuini. Quod ergo teneamur confiteri est de iure diuino, quod autem semel in anno est de iure Ecclesiastico; atque hac ratione intelligit Vazquez Trid. *cap. 5. cit.* vbi verbis nuper relatis docet, per confessionem semel in anno iuxta Concilium Lateranense implendum esse præceptum confessionis à Christo positum.

Hæc sententia satis probabilis est propter au-

thoritatem tot, tantorumque virorum, secundum quam etiam necessariò dicendum est, quod etiam si quis intra annum confessus fuerit, & incidat in periculum mortis, teneatur iterum confiteri, si habeat conscientiam peccati mortalis. Nam id quod est de iure diuino, non fuit ablatum per Ecclesiam.

Et hæc omnia obseruat Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 8. disp. 7. dub. 2. num. 31.* qui postea *num. 34.* afferendum absolutè putat, præceptum Diuinum solum esse confitendi omnia peccata mortalia semel in vita, & quia hoc præceptum in aliquo tempore vitæ implendum est: Inde oritur, vt qui constitutus iam in articulo mortis, nondum impleuit tale præceptum confitendi mortale, teneatur tunc confiteri, quia iam positus in periculo, vel articulo mortis, non restat iuxta moralem æstimationem aliud tempus, in quo tale præceptum impleatur. Vnde non est aliquod argumentum, quod aliquid aliud probet circa hanc obligationem, vt Sanctus Thomas, Scotus, & Gabriël supracitati dixerunt.

Sed cum hæc omnia probabiliter dicta sint, non minus probabiliter docet Granadus in *3. part. D. Thoma controu. 7. tract. 1. disp. 7. nu. 5.* quod præceptum Diuinum Sacramenti pœnitentiæ suscipiendi, per se obligat extra mortis articulum. Sic sentiunt Couar. in *cap. Alma mater, part. 1. §. 1. num. 6. conclus. 2.* Petrus de Ledesma in *summa part. 1. de confessione cap. 9. conclus. 6.* Victoria in *summa quest. 121.* Sotus *distinct. 18. quest. 1. artic. 5.* Henriquez *lib. 1. de Pœnitentia cap. 3. §. 4.* & docti recentiores. Nec Sanctus Thomas loco supra relato nobis contrarius est: solum enim contendit, non esse per se loquendo, determinatum tempus, in quo obliget præceptum Diuinum confessionis, secluso articulo mortis, quod quidem verum est, vt patebit ad secundam confirmationem; non verò negat, vagè in hoc, vel illo anno, seu aliquoties ita obligare. Et eadem est mens Durandi, Gabriëlis, atque Valentis.

Probatum assertio ratione: Præceptum Diuinum suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ oritur ex eo quod sit medium ex Diuina institutione necessarium ad salutem: ergo per se loquendo, non obligat solum in articulo mortis, sed etiam in vita. Antecedens videtur certum omnino, & constat ex prima assertione. Consequentia verò probatur, quia institutio Sacramenti pœnitentiæ tanquam medij non est solum ad consequendam salutem in extremo periculo vitæ, sed ad restituendam vitam spiritualem post Baptismum deperditam: propterea enim à Trident. *sess. 14. Can. 12.* & aliis Patribus appellatur secunda tabula post naufragium, quia nimirum non solum illo vtendum est, cum certa imminet mors, sed etiam cum est spes euadendi, & cum re ipsa euaditur mors. Et idem Trident. *Canon. 1.* definit institutum esse à Christo Domino Sacramentum pœnitentiæ pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis: Ergo, cum vita spiritualis sæpè amittatur, sæpeque fideles in peccata labuntur, cum non est periculum proximum mortis corporalis, non solum erit necessarium necessitate medij, ac proinde præcepti Diuini in articulo mortis, sed etiam aliquoties in vita.

Confirmatur primò, quia non minus necessaria est talis susceptio Sacramenti pœnitentiæ homini lapsò, quam realis susceptio Eucharistiæ homini iusto; sed per se loquendo tenetur homo iustus ex

vi præcepti Diuini aliquoties in vita accedere ad Eucharistiam : ergo homo lapsus tenebitur per se loquendo , ex vi præcepti Diuini accedere aliquoties in vita ad Sacramentum pœnitentiæ.

Confirmatur secundò , quia ita se habet pœnitentia ad fidelem lapsum, sicut Baptismus ad infidelem , vt docet Trident. *sess. 14. cap. 2.* & Sanctus Thomas supra eodem modo explicat vtriusque Sacramenti obligationem : sed hic ante mortem tenetur non solum credere, sed baptizari, vt in materia de Baptismo *tr. 4. disp. 2.* cum Suarez , Valentia, & Henriquez probatum est : ergo, & ille accedere ad pœnitentiam.

Et hanc opinionem præter Doctores citatos tenet etiam Amicus in *curfu Theol. 10. 8. disp. 17. sect. 4. n. 52.* qui citat Vasquez , Valentiam, Nugnum, Sotum , & alios. Quoniam, ait ipse , cum hoc Sacramentum non tantum sit institutum ad remittenda peccata præterita , sed etiam ad præcauenda futura ; cumque efficacissimum frænnum sit ad peccata præcauenda , obligatio ea distinctè alteri homini manifestandi ; cum hoc maximè abhorreat humana superbia , quæ in omnibus suam semper querit æstimationem, & famam apud homines , non fuit expediens , illud vsque in articulum , vel periculum mortis differre , eo quod tunc non haberetur alter principalis finis , propter quem hoc Sacramentum est institutum, vt per illud homines à peccatis committendis abstinere, eaque facilius præcauerent. Qui fructus , & emolumentum neque per contritionem , neque per alia media haberi potest.

Confirmatur: nam sapientissimus Deus hoc Sacramentum non solum voluit humanæ occurrere imbecillitati, remittendo peccatori peccata sola attritione disposito ; sed etiam efficax frænnum hominibus imponere , ne tam faciliè in peccata prolaberentur: quod hoc medio suauius , efficaciusque excogitari non potuit , vt si non amor Creatoris, vel metus futuræ gehennæ , saltem præsens respectus humanus, & naturalis horror manifestandi occulta sua scelera alteri homini, homines à peccando compesceret.

Dato quod præceptum diuinum confessionis obliget extra articulum , & periculum mortis, queritur quo alio tempore obliget.

RESOLVT. XXXIX.

AD hoc dubium sic respondet Granadus in *3. par. D. Tho. controuers. 7. tract. 1. disput. 8. numero 8.* seclusa verò lege Ecclesiastica , vix potest quidpiam præscribi: nam primò non obligat , cum primùm homo peccat , vt rectè probat argumentum. Secundò non obligat , quando si differatur confessio, obliuiscetur homo suorum peccatorum: tum quia , qui illa scriberet , non timeret obliuionem , & sic cessaret obligatio præcepti: tum etiam , quia homines præsertim vitiosi varia peccata obliuiscuntur eò quod semel in anno confiteantur : & tamen nemo obligabit illos per se loquendo ad frequentiores confessiones. Tertiò non mihi placet quod Henriquez *supra* § 4. docet scilicet grauem conscientie remorsum esse signum instantis præcepti : nam ob aliquam vehementem inspirationem Diuinam solet seinel , & iterùm , & sæpè sentiri grauis conscientie remorsus , & non pro-

Anton. Diana Pars XI.

pterea obligabitur peccator Diuino præcepto ad confitendum sæpè singulis annis. Quartò idem Henricus ait, forsitan quolibet quinquennio obligare hoc Diuinum præceptum. Sed fortè hoc tempus longum est. Quintò verisimile est, quod Dominicus Soto *ubi supra*, §. *sed arguitur rursum*, annotauit, hoc tempus Ecclesiæ definiendum relictum fuisse à Deo: quare qui intra annum confitetur, præceptum hoc Diuinum implet: si tamen (inquit) ultra biennium confessionem differret, imò forsitan ultra annum, non esset satis Christianæ familiæ consultum. Et Victoria *supra*, de iure , inquit Diuino tenemur confiteri , quando Ecclesia determinauit. Et Ledes. *supra* : Si quis per annum , vel paulò plus differret confessionem , peccaret contra præceptum Diuinum confitendi. Hucusque Granadus.

Sed sententiam Henriquez , quam ipse forsitan laxam existimat, tanquam probabilem admittit doctus, & amicissimus P. Anton. Escobar in *Theologia moral. vltimæ editionis, tract. 1. exam. 12. cap. 1. n. 3.* vbi sic ait. Quidnam obligationis tempus ? Vt minimum articulus mortis esset , si paulò ante non esset impletum. Scio probabiliter defendi obligare quarto , vel quinto quoque anno , nisi iam ab Ecclesia annua confessio esset inpetrata. Ita ille.

Vide etiam Amicum in *curfu Theol. 10. 8. disp. 17. sect. 4. n. 60.* & Præpositum in *3. part. 9. 3. de confessione dub. 4. n. 21.* vbi sic ait : Diuinum præceptum videtur etiam per se obligare aliquoties in vita. Probatur ex eo , quod contritio videatur hoc modo obligare extra mortis articulum , cum ergo præceptum confessionis videatur esse appendix præcepti contritionis , videtur similiter aliquoties in vita obligare.

Dices, non potest assignari tempus , quo præcisè obliget, ergo præcisè determinatione Ecclesiæ non obligabit.

Respondeo, negando consequentiam : quia licet non possit dari præcisè tempus, quo præceptum vriget , potest tamen probabiliter assignari terminus, quem si quis transgrediatur, sit reus peccati contra illud præceptum commissi: quemadmodum licet nõ possit assignari ab homine indiuisibilis terminus, quo præcisè obliget præceptum charitatis ad amorem Dei super omnia, non ideo videtur posse probabiliter dici, quod illud non obliget extra mortis articulum. Ad asserenda huiusmodi præcepta sufficit, quod ex fine illorum colligatur nos videri teneri ad actum per illa præscriptum aliquoties in vita ponendum, & vt ratio suadeat, esse peccatum nimium expectare, spectato fine præcepti. Qua ratione spectato fine præcepti Diuini confessionis, qui est reconciliatio hominis cum Deo , non videmus posse differre confessionem ultra sex , vel saltem septem annos. Ita ille.

Vnde ex his apparet, quod si Summus Pontifex abrogaret præceptum Ecclesiasticum confitendi singulo quoque anno , remaneret præceptum Diuinum confitendi vagè, & indeterminatè, modo quo supra explicatum est, prout diuersimodè sentiunt Doctores ; & idè alij dicerent non obligare nisi in articulo , & periculo mortis ; alij verò dicerent in singulis quinquenniis , vt præter alios Vald. in *cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. n. 10.* Alij verò eo modo quo supra explicatum est.

Nota verò , quod in tali casu Pontifex validè abrogaret præceptum Eucharisticum, sed tamen illicitè ; Vnde Amicus *ubi supra* *disp. 18. sect. 3. num. 21.* sic asserit : Respondeo omnino esse in Summo

Pontifice auctoritatem, non solum in hoc præcepto dispensandi, vel in longinquius tempus differendi; sed penitus abrogandi. Fundamentum est: quia Pontifex habet supremam potestatem in omnes leges, & præcepta humana. Abrogato autem præcepto Ecclesiastico, maneret tantum præceptum Diuinum, vagè, & indeterminatè obligans. Si verò quæreretur, an id licitè fieri possit, communis sententia est: nunquam licitè fieri posse, vt illud omnino abrogetur, cum nulla dari possit rationabilis causa talis abrogationis. Tamen licitum esse possit, vt cum aliquo in illo interdum dispensetur, vel in diuturnius tempus differatur. Ita ille, & Ego, cui etiam adde Auerfam *de Sacram. pœnit. q. 15. sect. 2. §. 4.*

An si quis in ordine ad Communionem confesus sit, & postea recordetur de aliquo peccato inculpabiliter obliuio teneatur illud confiteri antequam sacram Synaxim sumat?

RESOLVT. XL.

Casus est nimis practicabilis, idèd satis notandus, & negatiuam sententiam tenet Pater Ferrand *de scandalo disp. 1. q. 80 num. 2. cum sequent.* Probat, quia præceptum de præmittenda confessione omnium peccatorum mortalium, quæ sunt in conscientia, ante communionem tendit in eum finem, vt homo per talem diligentiam abhibitam, gratiam consequatur, ac proinde in gratia tantum Sacramentum recipiat. Sed in nostro casu ille diligentiam præceptam adhibuit, & gratiam recepit, vt supponimus, facta prima confessione. Ergo iam præcepto satisfecit.

Secundò probari posset à simili in illo, qui in confessione huius anni ex obliuione, vel ex rationabili causa omisit aliquod mortale. Hic enim vt benè etiam docet in terminis Fagundez *part. 2. lib. 2. c. 4. §. Quartum dubium*, non tenetur illud statim confiteri, sed potest licitè differre, vsque ad primam confessionem, quam faceret siuè ex deuotione, siuè ex obligatione sequentis anni in Quadragesima. Quia scilicet per primam confessionem præceptum impleuit, fuit enim formaliter integra, & præceptum Ecclesiasticum solum obligat ad faciendam confessionem huiusmodi validam. Et antea Suar. *tom. 4. de pœnit. disp. 36. sect. 4. n. 6. in fine* Vbi dicit alios Auctores simpliciter negare, ex vi huius præcepti esse obligationem statim confitendi talia peccata, sed posse vsque ad confessionem sequentis anni differri. Et citat Victoriam *in summ. nu. 137. Nauarr. summ. cap. 2. num. 10.*

Ex his itaque videtur sic posse à paritate concludi; Si talis pœnitens non tenetur statim in illo anno peccatum confiteri, quia iam per primam confessionem impleuit præceptum pro illo anno; Ergo neque in nostro casu: quia præceptum impleuit de præmittenda confessione Eucharistiæ in ordine ad obtinendam gratiam, quam de facto probabiliter obtinuit per confessionem priorem.

Deinde confirmari potest eadem probatio ex Henriquez *to. 2. lib. 8. de Eucharistia c. 46. n. 3.* Vbi ait, eum, qui est ad altare sumpturus Eucharistiam & recordatur alicuius peccati inculpabiliter omitti in præcedenti confessione, non teneri statim surgere, & iterum Confessarium adire, vt peccatum illud omissum confiteatur, licet nullum adsit periculum alicuius notæ subeundæ. Rationem affert, propter

reuerentiam Sacramenti; & quia iam est in gratia ratione præcedentis confessionis formaliter. Verba Henriquez sunt hæc: Laicus si ante linteum Altaris altat paratus communicare cum aliis, & confessionem præmiserat, excusatur propter reuerentiam Sacramenti, ne statim redeat ad Confessarium, vt directè absoluaatur à peccato, cuius fuerat oblitus, etiam seclusa nota, & scandalo; cum iam accedat iustus, & probatus per confessionem: expeditque communiter, ne Sacerdos ad Altare audiat reconciliationes volentium communicare. Pœnitens tamen noui peccati memor, antequam ad Altare accedat, tenetur quæsito confessario id aperire, antequam communique. Ergo videtur asserere, iam per præcedentem illam confessionem satisfactum esse præcepto in ordine ad gratiam obtinendam; ac proinde non amplius durare præceptum ipsum de confessione præmittenda: alioqui si duraret, non benè dixisset, eum excusari à noua confessione propter reuerentiam Sacramenti. Hucusque Pater Ferrantius, qui postea ad confirmandam suam sententiam summa diligentia asserit post multos annos inuenisse Auctorem illam docentem, nempe Petrum Cornejo Carmelitanum *in 3. par. D. Thoma.*

Sed vir doctus hunc Doctorem inueniendo, inuenit censuram sententiæ, quam docuerat. Vnde scire debet, quod ex ordine supremi Tribunalis nostræ Sacræ Inquisitionis Hispaniæ, dicta opinio Magistri Cornejo fuit ex eius operibus delecta, & expuncta, vt patet in Indice Expurgatorio Hispano? & obseruat Caspensis *in curs. Theol. 10. 2. 17 22. disp. 9. sect. 2. n. 25.*

Vnde rectè Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo respondit dicto Patri Ferrantino, vt ipse supra testatur, suam sententiam nullam habere probabilitatem? & ego pace viri doctissimi idem sentio, per ea quæ contra talem sententiam adduxi latè *in part. 9. tr. 3. resol. 4.* cum pluribus Doctoribus ex Societate, & stante edicto superius allato Sanctæ Inquisitionis? Vnde Franciscus Syluius professor publicus Sacræ Theologiæ in Academia Duacena in variis Resolutionibus *tom. 2. verb. confessio 3. fol. 47.* vocauit hanc sententiam periculosam & maximè vergentem in irreuerentiam Sacræ Eucharistiæ, nec probandam, nec in praxi deducendam. Requirit enim, ait ipse, tanti Sacramenti reuerentia, vt ei præmittatur confessio omnium peccatorum mortalium antea non confessorum, quorum habetur memoria. Vnde Concil. Tridentin. *sess. 13. cap. 7. & can. 11.* statuit, illis qui conscij sunt peccati mortalis, quos conscientia peccati mortalis grauat, habita copia confessoris, necessariò præmittendam esse confessionem Sacramentalem Sacræ communioni. Atqui is, qui confessus quidè est, sed recordatur alicuius peccati mortalis, cuius oblitus fuit confiteri, conscius est peccati mortalis, & eum grauat conscientia alicuius peccati mortalis. Nouit enim quod illud commiserit, & non fuerit confessus. Hoc autem est esse conscius peccati mortalis, & conscientiam peccati mortalis eum grauare. Cum igitur absque nota infamiæ, & absque aliorum scandalo, vel offensione possit vel à communionem abstinere, vel antequam communique, illud peccatum oblitum confiteri, habeatque idèd copiam confessoris; omnino tenetur confessionem illius præmittere communioni.

Confirmatur, si talis non sit dicendus esse conscius peccati mortalis, neque conscientiam peccati mortalis habere: ergo licebit ipsi sine præuia confessione

confessione communicare aliquot diebus sequentibus si non labatur in vllum mortale peccatum; nihil enim est quod magis eum impediatur illis diebus communicare, quam primo die, cum nullum nouum mortale peccatum admisisse ponatur. Talis autem licentia omninò contra Sacramenti reuerentiam cederet, & nequaquam est permittenda.

Neque refert, quod talis pœnitens sit directè absolutus à peccatis confessis, & indirectè ab obliuio: quamuis enim hoc satis sit ad communicandum, quando non meminit alicuius alterius peccati mortalis, propter bonam videlicet finem qua procedit, & obliuionem, vel ignorantiam inuincibilem alterius peccati qua laborat, quando tamen recordatur alicuius peccati mortalis, quod necdum fuit confessus, non est satis vt habita copia confessoris possit sine illius confessione communicare; idque propterea, quia oportet confiteri omnia peccata mortalia, quorum quis habet memoriam quod non sit ea confessus, priusquam communicet: & tum bona fides, tum inuincibilis obliuio cessat in eo, qui iam recordatur, & habet copiam confessoris.

Non refert etiam quod videatur esse probatus per confessionem immediatè factam: postquam enim recordatur peccati mortalis in ea confessione obliuio, probatio illa non sufficit; quia iam est conficius peccati mortalis quod commisit, nec est confessus. Responsum hanc tradere videntur Angelus *verbo Eucharist. 2. nu. 5.* Siluest. *eod. verb. quest. 7.* Nauar. *Enchir. c. 12. n. 49.* sed longè apertius expriment Suar. *10. 3. in 3. part. disp. 66. sect. 4. §. sed huius;* Filliac. *cap. 8. de Eucharist. num. 2 15.* Bonac. *disp. 4. de Eucharist. qu. 6. part. 1. num. 17.* Mercerus *ad 3. part. qu. 20. art. 4. dub. 2.* Kellisonus *ibid. art. 5. dub. 2.* atque vt non opus sit plures recensere, fidelium sensus, & consensus eam responsum, euidenter ostendit, qui dum post confessionem, alicuius peccati mortalis recordantur, solent ad confessarium redire priusquam communicent, si commodè possunt, & si non redierint, in sequenti confessione se accusant, quod antequam communicarent, recordati fuerint talis, aut talis peccati, & tamen communicauerint. Ab isto autem sensu, cum ad Sacramenti reuerentiam pertineat, non sunt reuocandi, sed potius in eodem fouendi. Hucusque Syluius. Alias rationes, & Auctores videbis penes me ipsum *ubi supra.*

Notandum est etiam hic, Patrem Ferrantinum *ubi supra num. 10.* docere præceptum confessionis ante communionem esse Apostolicum, & de iure Ecclesiastico, & non de iure Diuino. Hanc sententiam improbabilem vocauit Nugnus, *in 3. part. quest. 80. art. 4. diff. 2. concl. 2.* imò temerariam existimauit Marchinus *de Sacram. Ordinis tr. 3. de sacrificio Missæ part. 3. cap. 1. n. 1.* sed excefferunt viri docti in eiusmodi censuris, vt de censura Marchini obseruat Leander *de Sacram. 10. 2. tract. 7. disput. 7. questio. 1 2.* qui benè tamen docet, tale præceptum etiam esse Diuinum positum à Christo Domino latum, promulgatum verò, & declaratum ab Apostolo eius Paulo, his verbis: *Probet se ipsum homo.* Sic docent ex Tridentino *loc. cit.* Sotus *in 4. distinct. 12. qu. 1. art. 4.* Suar. *disput. 66. sect. 3.* Valquez *disp. 107. cap. 4.* Filliac. *tr. 4. nu. 2 11.* Valentia *disp. 6. q. 8. punct. 3.* Hurtadus *disp. 9. de Euchar. diff. 5.* Fagund. *præcept. 3. lib. 3. cap. 8. num. 2. & 3.* Lugo *disp. 14. à num. 69. pag. 452.* Bonac. *disp. 4. quest. 6. punct. 1.* Granados *tr. 10. de Euchar. disp. 7. nu. 10.* Cornejo *q. 80. art. 4. disp. unica, dub. 2.* Villalob. *tr. 7. diff. 37. n. 1.* Machado *lib. 4. Anton. Diana Pars XI.*

part. 1. tract. 10. docum. 6. Ludouicus *quest. 7. de Eucharistia art. 9. dub. 1.* Raynaldus *10 2. lib. 29. num. 103.* Valentia *10. 4. disput. 6. quest. 8. punct. 3.* Petrus Sotus *lect. 12. de Eucharistia.* Canus *Relect. de Pœnit. part. 5.* & communiter alij Thomistæ, quibus omnibus adde Dicastill. *de Sacram. 10. 1. tr. 4. disput. 9. dub. numero 69.*

Probat hęc opinio, primo ex Sancto Leone *epist. 91. capit. 2.* vbi Præpositus (inquit) Ecclesiæ hanc Christum dedit potestatem, vt confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & satisfactione purgatos ad communionem reciperent. Quem locum Lugo, & alij rectè expendunt.

Confirmari etiam potest ex Tridentino, *cit. cap.* vbi cum dixisset iuxta Pauli præceptum ante receptionem Eucharistiæ esse debere diligentem examinationem, & probationem, subiungit, Ecclesiastica autem consuetudo declarat sine confessione, &c. In quo testimonio expendendum est, non dixisse Concilium ex consuetudine Ecclesiæ oriri hanc necessitatem; sed Ecclesiæ consuetudine eam necessitatem declarare, scilicet in testimonio allegato Sancti Pauli significatam esse huiusmodi necessitatem, ac proinde esse ex diuino præcepto, quod ex testimonio Pauli, & per explicationem Ecclesiæ fidelibus possit innotescere.

Id verò Concilium potuit colligere, quia Paulus non tradit de nouo necessitatem illius probationis, de qua loquitur; sed potius de illa agit tanquam de re, quam supponit iam esse necessariam ante ipsius Epistolam; nam ob omissam probationem, de qua loquitur, dicit: *Ideo inter vos multi imbecilles, & dormiunt multi. Si nosmetipsos diiudicauerimus, non vniue indicaremur, &c.* Agit autem de probatione per confessionem, vt Concilium declarat: ergo illa probatio, etiam ante Epistolas Pauli erat necessaria.

Accedit, quod Augustinus docet *lib. 4. contra Donatistas c. 24.* Id quod semper in Ecclesia fuit, nec eius initium agnoscitur, ex Apostolica traditione proficisci rectissimè creditur. Talis autem est necessitas confessionis, cuius necessitatis initium non potest assignari; ergo ab Apostolica traditione illud præceptum accepimus, tanquam à Christo datum, & per Apostolos ad nos deriuatum. Omitto alios Patres, qui videri possunt apud alios Auctores citatos, præsertim apud Cardinalem de Lugo, qui rectè hanc doctrinam colligit ex Cypriano, & ne deseras videre me ipsum *ubi supra resol. 1. & 2.* & alios Doctores, quos ibi adduxi.

An propter confessionem inuvalidam sint iterum omnia peccata confessario aperienda?

RESOLVT. XLI.

IN casu quo pœnitens confitetur cum eodem confessario me citato cum Granado Ferrantinus *de scandalo disp. 1. quest. 79. nu. 3.* sic ait: Dico si confessarius sit omnino immemor peccatorum, quæ audiuit in prima confessione, nec recordetur, etiam in communi, qualis tunc esset status pœnitentis, nec qualis fuerit pœnitenti iniuncta, tutius esse sigillatim omnino repetere, quoad speciem, & quoad numerum; posse tamen alicui non videri improbabile quod pœnitens non teneatur in ea repetere; sed satis sit, si dicat, accuso me de omnibus peccatis, quæ in prima confessione dixi, & de peccato, quod per culpam grauem omisi, & de omnibus aliis;

aliis, quæ postea commisi, explicando species singularum, & numerum.

Imo postea *num. 7.* subdit, & ait; Quod quamuis in prædicto casu melius sit, accusare se generaliter de omnibus peccatis dictis in prima confessione sacrilega, vel etiam de omnibus mortalibus totius vitæ, nihilominus, stando in opinione Granadi, posset alicui non videri improbabile, quod talis accusatio generalis necessaria non sit, accusando tamen se de præterita confessione.

Sed hæc procedunt secundum ipsum quando pœnitens confitetur cum confessario, qui audiuit confessionem sacrilegam? sed quid dicendum, si confiteatur eum alio confessario? Pater Ferrantinus *ubi supra numero 14. cum. sequent.* sic asserit: Hactenus de prima difficultate, quando confessarius est idem, qui fuit in prima confessione: nunc de secunda, quando est diuersus; ad cuius difficultatis explicationem valde facit prædicta opinio Granadi, Nunc solum proponam rationes, quibus antea persuasus existimabam, posse idem probabiliter dici, siue confessarius sit idem, siue diuersus; hoc est, non esse repetendas confessiones sacrilegas, itaque non esse necessarium, vt singillatim, speciatim repetantur peccata iam dicta, sed ad summum in communi, explicando tamen in specie, ac numero alia non dicta, v.g. peccavi centies mortaliter in specie furti; millies in specie detractionis, & sic de cæteris, quæ nunquam dicta fuerunt in confessionibus præcedentibus, siue culpabiliter omissa, siue postea commissa. Rursus feci quinquaginta præcedentes confessiones sacrilegæ. Et tandem accuso me generaliter de omnibus mortalibus, quæ in huiusmodi præcedentibus confessionibus dixi, vel accuso me de omnibus mortalibus totius vitæ.

Prima ergo ratio ea erat, quam pro sua opinione attulit Granadus, quod scilicet, quantum fieri potest, oportet facilius reddere grauissimum onus confessionis. Nihil autem obstat, quominus dici possit, prædictam confessionem sufficere, etiam apud confessarium diuersum à primo. Ergo, Minor probatur. Quia si iuxta opinionem Granadi hoc non obstat, quando confessarius est idem, sed omnino immemor peccatorum, ac status pœnitentis, atque etiam pœnitentiæ iniunctæ; neque etiam obstat, quando confessarius est diuersus à primo. Probatur, quia confessarius, quantumuis idem, si sit immemor omnino peccatorum, status, ac pœnitentiæ, perinde est, ac quando est diuersus; nihil enim plus scit de pœnitente confessarius ille idem, quam diuersus,

Dices: Est diuersitas in hoc, quod in secundo casu, quando confessarius est diuersus, peccata prius dicta, nunquam dicta sunt eidem, est autem obligatio dicendi peccata sua omnia vni, eidemque confessario: ergo, &c. Cui obiectioni tunc ego respondebam, illam esse diuersitatem quandam materialem, & non talem, quæ deberet, necessarid attendi in quocunque casu. Debet quidem pœnitens, si vult validè, ac licitè sua peccata confiteri, quando nunquam aliàs ea confessus est, ea ipsa confiteri distinctè, & omnia vni, eidemque confessario, non existente aliqua iusta causa dimidiandi confessionem: fortasè tamen (sic ratiocinabar) non adedè rigorosè intelligenda est huiusmodi obligatio (cum non videatur constare de tali præcepto) dicendi omnia peccata vni, vt

(supposito quod semel in vna confessione dicta sint aliqua mortalia, & alia omissa, etiam culpabiliter) teneatur pœnitens non tolùm non dicta, sed etiam dicta alteri confessario diuerso à primo iterum confiteri.

Hinc desumitur alia ratio, quæ talis est apud Nauarrum *de pœnitent. distinct. 5. cap. consideret §. Cautus.* Quod scilicet nulla ratione necessarid concludi possit, integritatem confessionis esse necessariam omnino, sed iusta, & æqua lege id esse cautum, nempe consuetudine ab exordio Ecclesiæ in hunc diem seruata, quæ à Christo in Apostolos, & ab eis in alios quasi per manus, vt ait Nauarrus deriuata esse meritò credatur. Dixi ergo iuxta Nauarr. talem legem, seu consuetudinem confessionis integrè faciendæ, & non dimidiatè, intelligendam esse non ita rigorosè, vt aliter fieri non possit in variis casibus in quibus non teneatur pœnitens omnia sua peccata vni, eidemque confessario confiteri, inter quos casus videtur etiam comprehendi is, de quo agimus, nempe non esse repetenda iterum apud diuersum confessarium peccata iam dicta in prima confessione sacrilegè facta.

Tertia ratio consistit in eo, quod non asseratur textus aliquis in contrarium, ex quo necessarid deducatur necessitas dicendi semper omnia peccata sua vni, eidemque confessario.

Quarta ratio desumitur ex reservatione casuum: Vnde probatur non solum quoad validitatem, sed etiam quoad licitum vsum posse aliquando à pœnitente diminui confessionem; itaut validè, ac licitè tam in secunda, quam in prima confessione solum dicantur aliqua peccata, non dictis aliis, quando alioqui nulla alia causa sufficiens ad dimidiationem confessionis intercedat, præter voluntatem Confessarij, & pœnitentis.

Quinta ratio desumitur ex eo, quod probabile est posse dari confessionem validam, & informem, hoc est, effectū gratiæ, per quam confessionem satisfiat præcepto. Et hæc omnia latè P. Ferrantinus ibi conatur probare, vnde putat firmare probabilitatem suæ sententiæ.

Sed ego puto illam esse singularem, & pace viri doctissimi esse refellendam, nec omnino practicandam, communiter enim Doctores asserunt, & probant, in tali casu pœnitentem, quando confitetur cum diuerso Confessario, cum quo non fecit confessionem sacrilegam, teneri denuò omnia peccata confessa iterum confiteri, & sic est praxis, & consuetudo Ecclesiæ, à qua non esse recedendum omnis ratio exposcit. Vnde aduersus Patrem Ferrantinum adducam tantum ex sua Societate aliquos Doctores, vt Dicastill. *de Sacram. to. 2. tr. 8. disp. 8. dub. 5. num. 106.* vbi quærens, an in confessione inuvalida repetenda, necesse sit iterum omnia peccata distinctè confiteri, perindè atque si non essent confessa, sic responder: Statuendum in primis est, si confessio fiat alteri distincto Confessario, esse repetenda omnia, in quo non video Authores dissentire, tunc enim illi absoluenti danda est plena notitia, nec enim illa absoluet, quæ non nouit. Ita ille; cui adde Eminentissimum Cardinalem Lugo *de pœnit. disp. 16. sect. 15. §. 3. num. 627.* vbi sic ait: Communiter responderi solet, quando confessio fit diuerso Confessario, repetendam esse totam, quando fit eidem, non esse repetendam, si ille recordetur vel peccatorum, vel status pœnitentis, vel pœnitentiæ impositæ, sed sufficere vno verbo accusare se de omnibus, quæ prius dixerat, addendo,

dendo, si quæ sunt alia peccata, vel peccatum in illa fortè confessione omisissum.

Hanc Gaspar Hurtadus *de Sacram. pœnit. disp. 8. diffic. 8.* Quærens, vtrum quando confessio repetenda est quia fuit inualida, necessarium sit iterum peccata distinctè confiteri, ac si non fuissent confessæ; respõdet: Difficultas hæc non procedit, quando confessio antea inualida repetenda est diuerso Confessario, quia tunc ita distinctè repetenda est, ac si nunquam fuisset facta, sed quando repetenda est eidem Confessario. Et idem asserunt communiter Doctores.

Itaque relicta sententia Patris Ferrantini, & loquendo in casu quo confessio efficiatur cum eodem Confessario, dico non esse repetendam iure gratiæ confessionem; sed si per illam sic in communi repetitam confessionem Confessarius habet, quando absoluit, aut quando iniungit pœnitentiam, & remedia, tantam, & talem notitiam, quanta & qualis sufficit ad iniungendam pœnitentiam, & salutaria remedia, cognoscendumque statum pœnitentis, id videtur sufficere ad rationem illius iudicij Sacramentalis. Vnde si confessarius pœnitentiam imposuit, & remedia adhibuit pro ceteris peccatis iam explicatis, sufficit explicatio illius quod relictum est, & explicatio peccati, quod commissum, est relinquendo illud, aut sufficit explicatio doloris, qui tunc in ea confessione inualida defuit, vt iam absolutio valeat. Itaque si confessarius prius in confessione inualida pœnitentiam imposuit, & ea est ipsi nota, vel nota ipsi sit à pœnitente, vel saltem recordatur quod ipse imposuerat pœnitenti salutarem pœnitentiam, cuius ipse pœnitens meminit, non est necessarium, quod confessario fiat iterum distincta peccatorum confessio; sufficit enim confessionem fuisse aliquando distinctè illi factam à pœnitente, & à se impositam pœnitentiam, nec videtur esse fundamentum amplius exigendi ex parte confessarij. Quod si confessarius non imposuit pœnitentiam, nec illam taxauit, vel si id fecit, nec ipse, nec pœnitens recordantur qualis fuerit, & quanta; nec habet notitiam aliàs sufficientem ad eam prudenter taxandam, & imponendam; tunc necessarium est, quod ipsi fiat maior confessio, quàm illa, quæ sit vnico, & generali verbo; non tamen requiritur confessio omnino distincta, sed sufficit talis, qualis satis est, vt confessarius inde acquirat notitiam sufficientem ad prudenter taxandam pœnitentiam; ad id enim tantum requiritur noua confessio peccatorum, quæ iam antea distinctè explicata fuerunt: Ad causandum autem in confessario notitiam sufficientem ad taxandam, & iniungendam pœnitentiam, & remedia, non requiritur confessio omnino distincta, sed sufficit illa confusa notitia, qualis post longam pœnitentis confessionem, solet in confessario manere.

Ex quibus pro præxi confessariorum non deferam hic apponere aliqua notanda, quæ adducit Dicastillus *ubi supr. à nu. 114. vsque ad nu. 122.* dicit enim primò contra Suarez, non esse necessarium iterum integrè repetere eidem confessario confessionem, quando prior non habuit effectum ex defectu doloris in pœnitente.

Dicit secundò, confessio facta Sacerdoti non habenti iurisdictionem aut nondum Sacerdoti, non potest ipsa sola per se seruire, vt ex vi illius absoluatur, qui fecit illam (& in hoc sensu puto esse veram Adriani, Paludani, Suarij, & aliorum doctrinam) sed necessarium est, quod ali-

qua ratione repetatur confessio coram illo iam habente requisita, vt si eius fori iudex. Dixi non posse ipsam per se solam seruire, quia ipsa per se non fuit facta coram legitimo iudice, eaque propter per solam illam non posset absolui pœnitens; potest tamen ea notitia tunc habita seruire, vt, si accedat summaria quædam renouatio illius, possit absolui, ad quod sufficet in Sacerdote illa notitia, & memoria, quæ manet ex illa priori narratione peccati, illa enim supposita illa summaria reuocatio sufficientem præbet materiam, & est sufficiens manifestario peccatorum Sacramentalis, vt Sacerdoti constet satis materia, quæ illi iudicanda proponitur.

Dicit tertio, quando confessarius audita confessione, nondum imposuit pœnitentiam, & omnino immemor est status pœnitentis, non satis est, quod pœnitens det illi peccatorum aliquam confusam notitiam. Hæc assertio est contra Gasparem Hurtadum *disp. 8. de pœn. diffic. 8.* vbi putat satis esse quod pœnitens tunc det confessario notitiam aliquam mediam, quæ nec sit vnico verbo se referendo ad priorem notitiam, nec distincta reiteratio prioris confessionis, sed confusa quædam confessio peccatorum antea distinctè explicatorum, quam putat sufficere vt confessarius tunc possit prudenter taxare pœnitentiam, Oppositum ergo verum puto. Quia iudicium debet formari à confessario ex notitia, quam ipse, vel habet adhuc, vel processit ex illa, quam prius habuit iuxta dicta: non potest autem à confessario procedere ex tali notitia, nisi illius aliqua ratione sufficienti ad formandum iudicium memor sit, & ad imponendam salutarem pœnitentiam iuxta doctrinam Tridentini docentis *sess. 14. cap. 5.* ad hunc finem curationis requiri notitiam peccatorum mortalium in specie, & numero, quia quod ignorat, medicina non curat.

Et tandem pro coronide huius Resolutionis apponam etiam hic ea, quæ *ubi supr. n. 123.* subdit Dicastillus, vbi sic ait. Pro præxi aduertendum est, quod si præcessit aliquando notitia distincta data Sacerdoti, quando iam erat legitimus iudex, & ille adhuc immemor iudicij, quod tunc formauit, & pœnitentiæ, quæ esset imponenda, adhuc pergat, & absoluat, licet id non licitè faciat, non prius denuo procurando distinctam notitiam requisitam ad prudenter iudicandum, valebit quidem confessio, & erit non solum valida, sed directa quoque absolutio ab illis, quæ, vt iudex, audiuit, illicita tamen. Si verò notitia illa prior distincta data non fuit iudici, siue quia tunc temporis homo ille nondum erat Sacerdos, siue quia non habebat tunc requisitam iurisdictionem absoluendi ab illis peccatis, & nihilominus postea factus Sacerdos, & iudex absoluat pœnitentem bona fide procedentem, vtendo notitia confusa, quam denuo accipit, iudicandum erit de illa absoluteione quoad valorem, & fructum gratiæ, perinde atque de confessione, quæ confertur moribundo, quando solum in confuso, & non distinctè confitetur, quia non aliter potest; licet enim talis confessio, & absolutio valeat ad gratiam, manet nihilominus in pœnitente obligato ad distinctè confitendum peccata, à quibus tunc fuit absolutus. Hoc itaque dicendum est in casu de quo agamus. Cum enim confessarius non habuerit, distinctam notitiam, vi cuius suum murus præstaret, debet postea pœnitens, si defectum illum intellexerit distinctè clauibus subiicere peccata suo tempore, quod nondum fa-

Etum est. Et simili olim discursu utebantur viri grauiissimi, inter quos noster Arrubal, vir ingenio, virtute, atque doctrina clarus, & posthumis tomis editis in primam partem nobilis scriptor, à quo publicè in solempni quadam disputatione, dum esset meus Professor hanc doctrinam hausit. Ita Diccattillus.

Vide etiam circa superius dicta Coninch de Sacram. disput. septima, dub. 19. numero 109. Bonacina de Sacram. disput. 5. questio. 5. sect. 2. punct. 3. numero 15. Suarez to. 4. disput. 23. sect. sexta, & alios penes ipsos, cum Cardinali de Lugo ubi supra, qui numero 643. rectè obseruat, posse frequenter accidere, vt pœnitens, qui diu eidem confessario confessus est, possit vno verbo reiterare omnes illas confessiones; dicendo, *Accuso me de iis omnibus, quæ tibi in aliis confessionibus confessus sum.* Potest enim frequenter fieri, quod confessarius hic, & nunc habeat æqualem, vel maiorem fortè notitiam confusam de peccatis illis, vel de statu pœnitentis per illas omnes confessiones explicato, quam habeat alius confessarius, quando actu absoluit post longam confessionem generalem per plures dies factam: Si ergo hæc memoria confusa sufficit, sufficiet etiam illa, vt possit vno verbo repetere pœnitens omnes illas confessiones: quod est bonum, & facile remedium, quando scrupulum habet de defectu aliquo in eis, vel in earum aliqua commisso, accusando se simul de illo defectu, si culpabilis fuit.

An si Paulus consulat, vt homicidium quod Petrus verbi gratia, vult hodie committere, cras committat, sit irregularis?

RESOLVT. XLII.

Videretur respondendum affirmatiuè ex doctrina, quam adducit Pater Valquez *opusc. de scandalo, art. 1. dub. 3.* Vbi querit: Vtrum liceat inuitare ad actum peccati, qui iam paratus esset illud, aut simile peccatum committere; ait enim num. 18. ab omnibus censeri homicidam, & irregularem, quicumque ille sit, qui hominem paratum occidere inuitat ad occidendum in hoc loco, & in hoc tempore, etiam eandem personam, quam occisurus erat; quia hoc ipso, quod consilio suo variatur tempus, & locus, variatur etiam substantia homicidij; nam aliud homicidium est, quod hic, & nunc committitur, quàm homicidium, quod alio loco, & tempore committeretur. Et in vniuersum, inquit, omnes cooperatores alicuius damni, obligantur ad restitutionem, & rei sunt peccati, quotiescunque consilio suo fuere causa, vt damnum, quod aliàs inferendum erat, citius, aut velocius, aut alio loco, aut alio modo committatur; quia variatio quocunque modo, variatur substantia operationis; & hanc dicit esse communem doctrinam Doctorum omnium in materia de restitutione, & irregularitate.

Sed ingeniosus Pater Ferrantinus contrariam sententiam tenet *disp. 1. de scandalo, qu. 60. num. 30.* ubi sic ait: Respondeo directè concedendo illum censeri homicidam, & irregularem, qui hominem paratum occidere, inuitat absolutè ad occidendum in vno loco; aut tempore potius, quàm in alio, etiam eandem personam; non verò si conditionate, & ex suppositione prædicta, cæterisque existentibus debitis circumstantiis, vt scilicet iusta adit

causa motiua inuitandi, &c. Nullibi enim expressè habetur talis irregularitas; & alioqui *in c. 15. qui de sent. excom.* decernitur, vt quoties in iure non sit expressa talis pœna, per similitudinem rationis non deducatur ex simili casu: quod tamèn intelligendum est, inquit Valquez, vt si facto sufficienti examine, in iure non inueniatur expressa, non censeatur vllò modo imposita talis pœna.

Afferamus aliquod exemplum ad clarius explicandam responsionem allatam. Petrus v. gr. hodie est occisurus Paulum: Ego licitè suadeo, cum aliter impedire non possim, vt potius cras, vel in alio loco distantiori occidat, vt hac ratione diutius protrahatur, & fortè simpliciter seruetur vita Pauli. Item occisurus est in mea domo: & ego suadeo ad vitandum proprium meum damnum, vt potius alibi occidat. Imò in casu, quo ex mea persuasione sic protrahenda vita Pauli, & ad sit spes, quod simpliciter seruetur, existimo adesse obligationem ad ita suadendum, si non possit mors aliter impediri; Quia cum id facile possim, & alioqui proximus in tanta sit necessitate, teneor ei opem ferre tali consilio, ac suasionem licitam.

Dices. Ex vi talis consilij, Petrus magis peccabit, quàm si statim occidat Paulum, quia toto illo spatio temporis longioris millies renouabit malam voluntatem occidendi. Respondeo. Ex vi mei consilij non sequi huiusmodi renouationem voluntatis occidendi sed solum executionem ipsam homicidij, quæ perinde fuisset secutura sine meo consilio. Quod si de facto ex meo consilio Petrus arripiat occasionem toties peccandi per renouationem malæ voluntatis, id oritur ex sua libertate, & malitia, quod ego cum habeam iustam causam non impediendi, non teneor impedire.

Ex his sequitur, quod quando in dictis euentibus non pecco suadendo, neque teneor ad restitutionem, &c. Hucusque Pater Ferrantinus; cui ego libenter adhæreo; & quidem in casibus supradictis Petrus non fuit motus ad homicidium faciendum ex consilio Pauli neque citius, neque animosius, &c. Ergo nullam irregularitatem incurrisse dicendum est, per ea quæ obseruat Ioannes Præpositus in 3. parti. *Diui Thomæ quest. 5. de irregul. dub. 8. numero 64.*

Notare tamen hic obiter debes, quod irregularis es si consulas, tuisque rationibus persuadeas homicidium, vel mutilationem, *cap. si quis viduam 50. distin. cap. sicut dignum, §. Qui verò; & §. vltim. de homicidij;* debet tamen consilium in effectum influere, aliàs non eris illius causa. Sicuti notauit Villadiego de *irregul. cap. 6. num. 20.* Conarruu *Clementin. si furiosus 2. p. §. 2. nu. 1.* Suarez *disp. 44. sect. 3. num. 10.* Auila *7. p. disp. 6. sect. 2. dub. 3.* Bonacin. *disp. 7. quest. 4. punct. 8. num. 19. & sequentibus,* & alij apud ipsos. Consilium censeatur operari in homicidium, sed mutilationem quoties homicidium, vel mutilatio ex consilio processit, vel processit facilius, citius, aut crudelius. Sicuti adnotarunt Vgolinus de *irregularit. cap. 16. §. 1. num. 1.* Tolet. *lib. 1. cap. 81.* Bonac. *supra.* Auila *conclus. 4.* sed in casu dubio, an consilium in effectum influxerit, illiusque fuerit causa, inquit Auila *conclus. 5.* Henriquez *lib. 4. cap. 16. num. 3.* Sayr. de *censur. tom. 1. l. 7. cap. 3. numero 2.* Thomas Sanchez *lib. 2. de matr. disp. 41. num. 17. & lib. 1. in decalog. ca. 10. n. 42. in fine,* ab ipsomet consulto, & ex aliis coniecturis colligendum esse. Si enim homicida inimicus erat capitalis occisi, vel etiam mortem ante datum consilium minatus fuerat, vel necessaria ad patrandum delictum preparauerat

ant interfectus processerat etiam iuste aduersus interfectorem in causa criminali testificando, denunciando, vel accusando, seu instigando; alium, sufficiens causa est, vt iudicetur consilium tuum nullius efficacitatis fuisse: Item si ipse consultus asserat se non esse motum à tuo consilio ad patrandum delictum, neque quoad substantiam, neque quoad modum, liber eris ab irregularitate, secus si contrarium testetur. Debet tamen esse vir, cui merito possit fides adhiberi, vt inquit Sanchez *l. 1. in decalog. c. 20. num. 44.* Si autem omnibus pensatis dubius es, an consilium influxerit, teneris te irregularem reputare, quia semper præsumendum est consilium operari, dum contrarium non probatur, quippe est causa de se efficax, & motiua voluntatis. Vt notauit Couarru. *dicta 2. part. §. 2. numero 2. vers. in eo vero casu.* Auila, & Sanchez *loc. alleg.* Quamuis contra sentiat Henriquez *libro 14. capit. 14. num. 3. & cap. 16. num. 3.* in Glossa *litt. D. & Giballinus de irregularit. cap. 4. questio. 1. consec. 1. 1. numero 32.*

Et tandem non deseram hinc apponere casum de quo per litteras his diebus ex Germania interrogatus fui, an Clericus incurrat irregularitatem si existens in exercitu det causam propinquam, horteturque non solum ad fortiter agendum, sed etiam ad occidendum; & respondi negatiue, quia relaxatum est ius commune decernens eam irregularitatem. Et deducitur ex *c. Patitio tua, de homicidio*, ab absurdoque probatur; nam alias omnes laici, qui innumeri sunt, pugnant in bello iusto, non occidentes, nec mutilantes hostem, manerent irregulares, quod non praxis probat, nec ratio, at hi laici etiam hortantur se inuicem, quod moraliter semper contingit; ergo in bello iusto ex hortatu ad pugnam, & occasionem non contrahitur irregularitas. Quod si à laicis non contrahitur, nec à Clericis contrahitur; in hoc enim pares sunt, licet sint dispares in eo, quod laicos non dedecet propria manu pugnare, sicut Clericos, nisi in vrgentissimo casu ex præscripto Pontificis.

Limitant hoc assertum Pater Auila, & Henriquez quod non liceat Clerico hortari in bello militem, vt occidat hunc hostem in particulari, quia hæc est intentio multum specialis homicidij. Sed inconsequenter philosophantur, nam si semel concedatur, non incurrit à Clerico irregularitatem, etiam si hortetur ad homicidium, & sit causa moralis illius in communi sumpti (quod esset sufficiens causa incurrendæ irregularitatis, nisi esset relaxatum, aut dispensatum ius inducens illam, quoad bellum iustum) cur incurret, etiam si sit causa moralis homicidij in particulari? Et cur quoad hoc non erit ius relaxatum, aut dispensatum, cum Pontifices non distinxerint, nec restitutionem apposuerint? Nec video eam intentionem specialem magis dedecere Clericum quam communem, cum potius hæc in plura homicidia feratur, ideoque videatur potius à lenitate deficere. Quare hæc limitatio reiicienda est.

Ita doctus Pater Mendo in *Bull. Cruc. disp. 10. c. 2. num. 18.* qui etiam *n. 20.* subdit posse Clericum esse à consiliis rerum bellicarum, dum tamen non assistat iudicio, si quando est ferendum pœnæ capitalis, aut mutilationis alicuius delinquentis puniendi, qui non sit hostis in ipso prælio deturbandus. Infertur secundò vendentes, aut donantes arma etiam offensiuam ad bellum, licet in ipso conflictu illa suppeditent, indeque occisio sequatur, non manere irregulares; quia ius noluit, pugnantem in bel-

lo iusto, nisi occidant, aut mutilent, incurtere irregularitatem, quare eam non incurrent Clerici qui actu præliantibus suppeditant missilia, hastas, aut similia; quantumuis ratione indecentiæ, si necessitas absit, non debeant hoc præstare; imò prohibitum illis esse censeo, argumento textus in *cap. sententiam, nuper relato.* Si tamen in bello iusto id facerent, imò & propria manu pugnarent, & percuterent, dum non occiderent, aut deformarent, non manerent irregulares, esto peccarent. Hæc omnia Mendo, quæ sunt valde notanda, quia non passim obuia.

An attritio sufficiat ad iustificationem in Sacramento ex solo motiuo timoris, & non amoris?

RESOLVT. XLIII.

NEGatiuam sententiam docet Pasqualigus in *Theolog. tom. 2. disp. 78. sect. 2. nu. 6.* vbi ait enim, veram Attritionem non posse prouenire ex solo timore, sed debere prouenire ex aliquo amore Dei, Probatur. Attritio, vt sit vera attritio debet excludere voluntatem peccandi, vt definit Trident. *sess. 14. cap. 4.* sed quando est ex puro timore, & non ex amore Dei, non excludit; ergo, Minor probatur: voluntas peccandi non excluditur nisi per auersionem à peccato. Non potest autem quis auerti à peccato, nisi aliquo pacto se conuertat in Deum, & non potest se conuertere nisi per amorem; ergo. Dices ex ibidem; id esse verum de amore quando displicet sola pœna; non autem quando displicet etiam peccatum. Contra peccatum non displicet, nisi sub ratione mali, atque adeo solum ratione boni; ex cuius amore oritur displicentia. Ergo quando displicet ex solo timore pœnæ, displicet solum ex amore boni creati, quo priuat pœna, ergo ex amore: qui non rectificat voluntatem, tunc solum rectificetur, quando se conuertit in Deum. Confirmatur: si peccatum displiceret ratione pœnæ damni, seu priuationis visionis Beatæ, iam displiceret ratione amoris vltimi finis, atque adeo attritio oriretur ex amore Dei. Ita Pasqualigus, qui pro hac sententia adducit Valentiam, Vasquez, quibus ego addo Patrem Sfortiam Pallauicinum in *assert. theol. lib. 7. cap. 12. num. 144. cum seqq.* Nam ait ipse, videtur summè incongruum, vt cum Deus statuerit neque conferre habitum fidei adulto sine præcedenti actu fidei, neque spem sine præcedenti actu spei, velit tamen conferre charitatem sine præcedenti actu charitatis: Porro Tridentinum dicit, iustificationem esse renouationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, vnde homo ex iniusto fit iustus, & ex inimico amicus; at non voluntariè fit amicus, qui nullo modo amat. Et certè cum ad amicitiam requiratur, vt alteri afficiamur in ratione finis, cui non potest esse dispositus ad amicitiam diuinam, qui nullum talem affectum habet erga Deum, sanè in peccato præcipua malitia, quam agnoscunt S. Thomas, & ceteri Scholastici, est auersio à Deo in ratione finis, cui sub qua ratione ipse est optimus, & magis meretur amorem quam sub quacumque alia ratione, hoc est quatenus est bonus nobis: ergo peccatum non debuit deleri, nisi per oppositam conuersionem ad eundem Deum, tanquam ad finem cui, ac proinde per actum amoris.

Confirmatur hæc ratio, quis enim putaret congruè dispositum ad impetrandam non solum veniam, sed amicitiam Principis eius offensorem, qui sic peteret veniam, displicet mihi quod te offenderim, eo quod metuam à te puniri. Cæterum de tua displicentia, & de tua auersione gratia sui nullum affectum habeo? Porro sub hac forma se offerret Deo quicumque peccator in confessione, qui pœniteret ex solo motiuo metus.

Ideo Concilium Tridentinum docet quidem *sess. 14. c. 4. & can. 5.* Attritionem quæ disponit ad iustificationem in Sacramento communiter concipi ex terrore pœnarum, sed nunquam dixit eam posse esse ex hoc tantum motiuo: Imò cum afferat exemplum Niniuitarum, à quibus improbable est impetratam esse iustificationem sine vlllo charitatis affectu; patet, concilium loqui non tam de ipso affectu attritionis formali, quàm de illo primo motiuo per quod incipimus disponi ad attritionem; in qua tamen aliud perfectius motiuum includatur. Hæc Palauicinus qui postea *nu. 150.* subdit, neque ex hac doctrina requirente motiuum amoris ad attritionem in Sacramento requisitam, redditur, aut difficilis aut valde incertus valor confessionum, quæ communiter fiunt bona fide à Christianis. Id enim si sequeretur, potius à nostra sententia recederemus. Nil quippe nobis aded comperit in istis quæstionibus, quàm spectare ad generalem prouidentiam Dei Redemptoris, vt phar-maca ab eo instituta pro reparatione nostræ naturæ, profint communiter illis à quibus bona fide vsurpantur, nec vllus qui damnatur possit obtendere probabilem ignorantiam, ratione cuius non adhibuerit media necessaria ad animæ sanitatem. Cæterum negamus prædictam sequelam; quis enim est qui ferid concipiens Deum, cuius nomine intelligimus ens summè bonum, & summè nobis beneficum, ad eumque confugiens, tanquam ad iustitiæ, & misericordiæ fontem, & paratum reconciliare sibi suos inimicos, eosque in filios adoptare, non exciteretur ad aliquem amorem ipsius, ac proinde ad aliquam displicentiam quod tantam bonitatem offenderit? At simul cum hoc affectu ille qui accedit ad confessionem detestatur peccata præterita, & futura ex nocentis quæ afferunt; ergo præfert amicitiam Dei omnibus oppositis tam præteritis, quàm futuris. Ita ille. Cui adde Henriquez *l. 4. c. 26. littera B.* cum Siluio in 3. partem *Diui Thoma supplement. qu. 5. art. 3. part. 7.* docet Leander eam solum attritionem sufficere, quæ includat etiam aliqualem, licet debilem dilectionem Dei super omnia.

Sed contrariam sententiam tenet Ioannes Præpositus in 3. par. *Diui Thoma quæst. 76. art. 2. dub. 11. numero 71.* asserit enim attritionem sufficere quod aliquo modo respiciat eum, quatenus potest infligere pœnas. Itaque sufficit vt attritio sit ex puro timore, idem docet Ioseph Augustinus in *brevi notitia de sacram. pœnit. numero 17.* Gaspar Hurtadus de *Pœnit. disput. 6. difficult. 5.* Hieronymus Llamas in *Exodo part. 2. capite 2. §. 1.* Abellus in *medulla Theologia tom. 2. capite 5. sect. 8.* Ysambert. *tom. 2. de Sacramento Pœnitent. disputat. 12. artic. 1.* Vnde ex Fagundez Pater Tamburinus *opus. de confess. capite 1. §. 6. numero 56.* docet, actum attritionis esse huiusmodi; Pœnitent me de meis peccatis, quia per illa Deus me beatitudine privare potest, vel multis malis temporalibus vel æternis affligere; vel quia per illa anima mea coram Dei oculis deturbatur, & propono emendationem

in futurum, & Amicus in *cur. Theolog. tom. 8. disputatio. 3. sect. 4. numero 63.* sic ait; Omnis contritio progignitur ex timore filiali erga Deum, non autem attritio, quæ esse potest ex timore seruili.

Et quidem nominatim contra Siluium, *vbi supra*, Insurgit Eminentissimus Cardinalis Lugo de *Sacrament. Pœnitent. disputat. 5. sect. 9. numero 133.* vbi sic ait; Tota ergo difficultas huius rei est in distinguenda attritione à contritione perfecta, quidam enim eam distinguunt per minorem intentionem vel durationem: alij per acceptationem diuinam, alij ex eo, quod idem actus prout informatur à gratia sit contritio, prout verò non informatur sit attritio, quæ omnia benè impugnat Suarez *vbi supra*, qui cum communi Theologorum docet distingui hos duos actus penes ordinem ad motiua diuersa, nam contritio est dolor de peccatis propter Deum summè dilectum, attritio verò est dolor propter alia motiua, quod ex supradictis facile constat.

Sed quæ sunt hæc motiua attritionis, communiter reducuntur ad duo capita, scilicet ad metum gehennæ, & pœnarum, & ad turpitudinem peccati; Nam hæc duo expressit Tridentinum *vbi supr.* agens de motiuo propter quod communiter concipitur attritio. Et quidem omnia motiua facile ad hæc duo possunt reduci; Nam desiderium beatitudinis, vel aliorum donorum videtur comprehendi sub timore gehennæ, & pœnarum; idem enim esse videtur timere carentiam alicuius boni, ac desiderare illud. Deinde quæcunque alia malitia propter quam detestemur peccatum, videtur comprehendî in turpitudine peccati, omnis ergo attritio est propter metum pœnarum, vel propter peccati turpitudinem.

Huic communi doctrinæ sese opponit iterum Franciscus Syluius *q. 1. supplement. ar. 3.* vbi docet, eam solum attritionem sufficere cum Sacramento, quæ includat etiam dilectionem Dei super omnia, licet debilem, & imperfectam, quam dicit cum Sacramento sufficere, imò & sine Sacramento, quando eius susceptionem excludit necessitas. Hæc tamen sententia est contra omnes Theologos, & contra Tridentinum *vbi supr.* nam ibi aperte dicitur, attritionem de qua agebatur, & de qua dicitur sufficere cum Sacramento, hanc ipsam non sufficere sine Sacramento; hæc enim sunt verba concilij: *Et quamuis sine Sacramento pœnitentiæ de se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat.* Tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Condistinguit ergo Concilium attritionem, quæ sufficit solum cum Sacramento, ab ea dispositione, quæ sufficit sine Sacramento. Nunc ergo inquiri ab illo Auctore, de qua dispositione loquatur. Cum petit amorem Dei super omnia. Si enim loquitur de dilectione imperfecta, quæ non sufficit sine Sacramento; malè concedit posse in casu necessitatis iustificare sine Sacramento. Si verò loquitur de dilectione perfecta, falsò dicit hanc semper requiri cum Sacramento: Hæc enim etiam extra Sacramentum sufficit: Et Concilium aperte docet, aliquam dispositionem, quæ nunquam sine Sacramento sufficit, sufficere cum Sacramento. In quocunque ergo sensu loquitur contra Tridentinum. Ita Lugo, qui postea alia pulchra asserit ad hanc sententiam firmandam, quam etiam nominatim contra Syluium tenet Leander *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 3. q. 12.* vbi sic ait: eam solum attritionem sufficere, quæ includat etiam aliqualem licet debilem dilectionem Dei super omnia.

omnia. An attritio habita ob metum solum gehennæ, & pœnarum, vel ob turpitudinem peccati sufficiat ad recipiendum effectum Sacramenti Pœnitentiæ. Negat Syluius, sed certissime respondeo eam solum sufficere adhuc nulla intercedente dilectione Dei super omnia, quia id expressè docet Concilium Trident. *sess. 14. c. 4.* & vniuersi Theologi. Vnde opinio Syluij plusquam improbabilis censenda est. Et Satis sit circa præsentem difficultatem Doctorum opiniones adduxisse.

Notandum est tamen obiter, quod qui detestantur ex Granada peccata ob ægritudinis, infamiam nimiam paupertatem prout à Deo infligi solent propter peccata, veram attritionem concipere; cuius tamen obiectum formale non erunt prædictæ pœnæ; quippe, quæ sunt aliquod malum; sub bona illis opposita nempe salus, honor, diuitiæ, non vtunque consideratæ, sed quatenus Deus ea largitur in præmium virtutis, & prout ad beatitudinem conducere possunt, & interdum solent, & hæc omnia docet Cardinalis Lugo *vbi supr. nu. 140.* Granadus *in 3. part. controu. 7. tr. 2. disp. 8. sect. 1. nu. 5.* Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 6. qu. 14.* qui citat Hurradum, Coninch, Ochaguiam, Suarez & Llamas; quibus adde Tamburinum *opusc. de confess. c. 1. §. 4. n. 11.* Reginaldum *tom. 1. lib. 8. n. 4.* & Varinum *in scut. Gregor. par. 1. regul. 4.* Iosephum Augustinum *in breui notitia de Sacram. n. 57.* & tandem Lessius *in 3. par. Diui Thom. q. 1. quid sit contritio, dub. 5. num. 18.* sic ait: Dico quinto, an prima species attritionis, cum sacramento sufficiat, non est certum; satis tamen probabile est sufficere: tenet Sotus *dist. 18. qu. 3. art. 3.* quod intellige, si malum illud temporale propter quod dolet, apprehendatur, tanquam à Deo infligendum, secus verò si apprehendatur vt malum verè humanum. Probatur exemplo Niniuitarum, quorum pœnitentia laudatur à Domino, & tamen timore euerisionis vrbs, & mortis temporalis pœnitentiam egerunt, ergo si quis cum tali pœnitentia accederet ad Sacramentum, consequeretur fructum Sacramenti. Confirmatur: quia hic dolor sequitur ex fide prouidentia, & Iustitia diuinæ, & ex timore Dei tanquam vltoris peccatorum. Ita ille. Et tandem hic obiter pro consolatione aliquorum apponam verba Patris Remigij *in pract. confess. tr. 5. c. 5. §. 14. nu. 9.* vbi me citato sic asserit: Quando vno si confessus solo de pecado ya confessados, no està obligado à hazer particular atto de contricion, ò attricion, para ser absuelto; Porque por el mismo caso que repite la confession, repite tambien la contricion y dolor de los pecados ya confessados, con que se abre puerta para sollejar à muchas personas de temerosa concientia, que se confessan à menudo, y de los mismos pecados, y nunca acaban de creer, que tienen dolor de sus culpas. Finalmente el que se dispuso para confessar se y tuuo dolor de sus pecados, no necessita de renouarle en la misma confession, porque maneece aurtualmente el dolor quando el penitente no le retrata.

Lo mismo se dize del, que buelue à confessarse de otro pecado, en acabando de recipir la absolucion, y lo suelen assi praticar los confessores; quando confessan à los enfermos que estan de peligro, que no da lugar para larga confession. Ita ille. Sed in istis casibus melius erit quod pœnitens renouet dolorem.

An peccata dubia sint materia necessaria confessionis?

R E S O L V T. XLIV.

Hanc difficultatem non inuenio apud antiquos Doctores in dubium positam, saltem de illa cœperunt dubitare aliqui recentiores, & quod peius est negatiuam sententiam docuerunt, quam nouissime tenet doctus Pater Ferrantinus *de scandalo quaestione 77. præcipue à numero 31.* qui post plura sic asserit: Confirmatur hæc opinio, & his quæ decreuerunt doctores quidam Patres in hoc colleg. Roman. contra propriam opinionem, quam antea sustinebant. Cùm n. ex Prouincia Austria propositiones aliquæ missæ essent Romam ad nostrum admodum R. P. Generalem, ipsius iussu examinandas à Patribus reuisoribus, quorum munus est libros diligenter expendere, antequam imprimantur, tale iudicium, quod mox subiciam, tulerunt vnanimis circa nonam petitionem factam.

Noua petitio hæc erat, peccata dubia siue positiuè, siue negatiuè tantum dubia sint, confiteri non tenemur.

Responderunt ita, de peccatis dubiis positiuè non est dubium permitti posse, cùm sit opinio communis Doctorum: De peccatis dubiis negatiuè, circa quod est maior difficultas: iudicauimus olim non debere permitti secundum nostras regulas, cùm vix reperiatur vnus scriptor, qui illam aperte tueretur: nunc verò cùm iam aperte, & ex professo in suis scriptis tueantur, præter P. Ægidium Coninch *de Sacram. pœnit. disp. 7. dub. 8.* Petrus Marchant. *in tab. Sacr. tract. 4. tit. 6.* Caramuel *in Theol. mor. lib. 13. disp. 4. nu. 478.* Iosephus de Ianuario *Res. moral. tom. 1. resol. 2. per totam.* P. Io. Martinon *to. 5. d. 50. sect. 8. num. 91.* & alij multi Scriptores illam iudicent probabilem, censemus posse iam in scholis Societ. permitti. Prima ratio est ex Trid. quam assert Layman, quod nimirum ea tantum peccata mortalia teneamur confiteri, quæ sunt in memoria, & conscientia, peccata verò mortalia dubia negatiuè, non possunt dici esse in memoria, & conscientia pœnitentis, ergo.

Secunda ratio; quod in dubio delicti nemo cogendus est sententiam subire, & pœnam. Tertiò, quod melior sit conditio possidentis suam libertatem in tali dubio negatiuò.

Sed pœnitens est in possessione libertatis, qua liber est ab obligatione confessionis peccati, de quo non constat, sed dubitatur modo dicto.

Ergo per tale dubium superueniens, non est obligandus.

Quarta; quod sicut non tenetur pœnitens confiteri quando dubium negatiuum est circa substantiam actionis peccaminosæ præcisè, vt concedit etiam Coninch, Præpositus, Lessius, & alij à Præposito consulti, ita neque tenetur quando dubium negatiuum est circa peccati commissi qualitatem; quæ illatio ex Lugo valida est.

Quintò, à paritate eorum, qui sic dubitant negatiuè de voto emisso, vel de debito contracto. In quibus casibus ad nullam solutionem tenentur.

Item dubius an fecerit contra legem habentem adnexam excommunicationem, ideoque dubitans de excommunicatione incurta, non tenetur se habere pro excommunicato.

Sed contra ea, quæ dicta sunt; Obiicies primò, certa pro certis confitenda sunt, & dubia pro dubiis; ergo peccata eo modo dubia negatiuè, siue circa substantiam actionis peccaminosæ, siue solùm circa qualitatem, confitenda sunt vt dubia.

Responderi potest, si quis confiteatur peccata huiusmodi dubia in casu, quo non teneatur illa confiteri, velit tamen ad maiorem cautelam, debet ea dicere; vt dubia, reliqua verò certa, vt certa: imò inquit Præpositus, *ubi supr. n. 120. §. adde*, quando dicuntur peccata dubia, adiungenda est alia materia certa, vt dari possit absolutè absolutio à peccatis. In quo casu pœnitens debet elicere actum attritionis de eo, quod confitetur absolutè; quia fortassè peccatum illud dubium non est commissum, & ita si certum aliud peccatum cum attritione, non adiungeretur, absolutio caderet supra nullum peccatum dolorosum.

Obiicies secundò; in dubiis tutior pars est eligenda, ergo debet pœnitens talia peccata dubia confiteri, cum hoc tutius sit.

Respondetur, si antecedens sumatur propriè vt sonat, hoc est, tutiorem partem esse eligendam, relicta altera, quæ prudenter minus tuta, sit tamen tuta, concedo, quod sit eligenda tutior, ex consilio tamen, non ex præcepto.

Si verò antecedens intelligatur de duabus partibus, quarum altera tuta sit, & non sit in ea periculum peccandi altera verò non careat tali periculo, ac proinde tuta non sit, nec possit pro ea formari iudicium probabile practicum, quod non sit peccatum eam sequi, concedo, quod teneamur ex præcepto partem illam tutiorem eligere, relicta non tuta, in qua subest peccati periculum.

Et sic posset negari in utroque casu consequentia.

Obiicies tertio, de lege ordinaria quodcumque mortale in homine baptizato remitti debet extra Sacramenta per contritionem formalem, vel saltem virtuale inclusam in amore Dei super omnia, & per consequens remitti debet in ordine ad claves, seu cum voto Sacramenti pœnitentiæ. Ergo pœnitens obligatur ad confessionem cuiuscumque peccati mortalis, etiam dubij.

Respondetur negando consequentiam, & ad antecedens, Dico, quodcumque peccatum mortale extra Sacramentum remitti debere per contritionem, & per ordinem ad claves, id est cum voto absoluto confitendi peccatum, vel conditionato; nimirum cum voluntate absoluta confitendi peccatum certum, conditionata verò peccatum dubium, hoc est si constaret tunc verò fuisse commissum.

Obiicies quartò; Præceptum confitendi peccatum est in possessione; Peccatum verò ipsum supponitur dubium. Ergo præceptum confitendi illud præualet, & seruandum est. Et hæc omnia docet Pater Ferrantinus *ubi supra*.

Sed hanc sententiam Pater Thomas Hurtadus ex Clericis Minoribus vir quidem de Theologia Scholastica, & Morali optime meritus *tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 2. dub. 8. numer. 206*. putat neque speculatiuè esse probabilem, & practicè esse temerariam. Verum quia ego libenter abstinere à censurandis opinionibus, assero me prorsus adhærere affirmatiuæ sententiæ, nempe peccata dubia esse necessariò in confessione aperienda, & præter Doctores præsertim ex Societate alibi à me pro hac sententiâ adductos, adducam hîc contra Patrem Ferrantinum duos ex suis castris fortissimos com-

militones, videlicet me citato Ioannem Dicastillum *de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 7*. per tot & Patrem Sfortiam Pallauicinum *in assertionibus theologicis libro 7. capit. 32. num. 306*. vbi sic asserit; Si tamen peccatum sit merè dubium dicemus, dari tum obligationem illud confitendi. Neque obstat regula, quod in dubio melior sit conditio possidentis: Nam homo dubius de peccato clauibus non subiecto, hand possidet charitatem, & amicitiam Dei certam, sed est dubius de illa. Debet ergo in tali casu decerni tanquam in re dubia, & cuius possessio sit dubia. Diuiditur autem res à iudice inter eos, de quibus dubitatur vtrius sit. Ita est faciendum in casu nostro. Si tu non es peccator, gratia Dei est tua: Si es peccator, habes debitum cærendi illa in æternum, & subeundi pœnas inferni. Deus ex sua benignitate permittit vt in hoc dubio res diuidatur magno cum excessu pro nostra parte. Damus enim aliquid minimum ex nostro, hoc est confessionem peccati tanquam dubij, & Deus obligatur ad aliquid maximum ex suo, hoc est ad veniam peccati, ad promissionem vitæ æternæ.

Et quamuis posset euenire, vt quis cum peccato dubio sit in possessione credendi se esse in gratia, eo quod ante hoc dubium confessus fuerit bona fide alia peccata, & fuerit ritè absolutus; tamen hanc ipsam possessionem non habet independentem ab obligatione, quam tunc implicite subiicit confitendi hoc peccatum, cum primum dubitatio de illo memoriæ occurrisset. Et posita hac implicita obligatione pœnitentis, absolutio extenditur etiam ad peccata non expressa.

Obiici posset; malum dubium non esse materiam doloris, ac proinde nec pœnitentiæ. Nec respondeas sufficere dolorem conditionatum; nam ille non est dolor, sed dispositio ad dolendum si purificetur conditio. Dolor quippe non est obligatio moralis, sed actus physicus, qui non recipit conditionem. Respondetur tamen de malo dubio posse dari dolorem, non quidem respondentem tristitiæ, sed timori: sicut de bono dubio potest dari delictatio respondens non lætitiæ, sed spei Huc vsque Pallauicinus. Ad argumenta vero adducta à Patre Ferrantino respondet ex eadem Societate Pater Bardi à me alibi allatus. Ad auctoritatem verò Patrum Reuisorum, solùm asseram quod bona eorum venia poterant considerare Patrem Laymanum in hac quæstione trepidanter loquutum fuisse, nec pro illo Pater Coninch absolutè stat; Pater verò Ioannes Præpositus licet *in part. 2. Diui Thomæ* talem sententiam tenuerit, tamen postea *in 3. part.* videtur mutasse sententiam, nam asserit hanc sententiam practicè non esse probabilem, vnde dicendum est, quod Schola Patrum Societatis stat pro nostra sententiâ, quæ præter alias rationes probatur in communi sensu Ecclesiæ.

Aduertendum est tamen hic primò, quod si quis confessus est peccatum vt certum, quia sic putabit, postea vero habet dubium, non tenetur illud, vt dubium iterum confiteri, nisi fortè ex alio capite, quàm ex integritate confessionis, quia nimirum se putat grauiter infamatum apud confessarium: Sed hæc obligatio vix vtiquam potest esse grauis, imò vix erit casus, in quo quis propter hanc solam causam teneatur refricare memoriam peccati præteriti, cum nec in casu quo quis sibi imposuerit aliquod peccatum, quod non commisit, existimans se verè illud commississe, teneatur iterum apud eundem, vel alium confessarium peccatum sibi prius impositum negare. Imò etiam

si quis non solum, quia sic putabat, sed peccando & mentiendo in vna confessione imposuerit sibi peccatum aliquod, non video esse necessarium illud ipsum peccatum exptese reuocare in alta confessione, sed sufficit si dicat accuso me, quod in confessione præterita peccatum graue falso imposuerim; si autem inde, vel mihi, vel proximo sequeretur graue damnum, quod reuocando possem impedire, & deberem, tunc ex alio capite, non autem præcisè ex obligatione integritatis deberem reuocare, siue in confessione alia, siue extra quantum sufficit.

Aduertendum est tertio, explicandas esse etiam circumstantias peccati siue tanquam conditionaliter certas, siue tanquam etiam conditionaliter dubias, si tales circumstantiæ mutant speciem, vel augent numerum, verbi gratia qui dubitat an habuerit consensum in mortale turpe cum fœmina, quam certò scit tunc fuisse coniugatam & sibi notam, vt talem id debet fateri, est enim illa circumstantia, quamuis absolutè dubia, cum peccatum sit dubium, sub conditione tamen certa, quia supposito peccato certum est illud fuisse cum coniugata. Aliquando verò circumstantia etiam est sub conditione dubia, vt si quis dubitet, vel non meminerit se peccasse, vel consensisse in peccatum cum fœmina de cuius statu libero, aut soluto etiam dubitat quamuis enim tunc supponamus peccatum fuisse commissum, adhuc est locus dubitationi circumstantiæ, quam tamen explicare tenetur. Et idem dicendum est de peccato mortali dubio in genere, atque in specie, si quis enim dubius sit an peccatum mortale commiserit & nescit cuius speciei, id etiam debet fateri sicut multo adhuc potiori ratione, si certus esset se peccatum mortale commisisse, sed nescit cuius speciei.

Verùm in his casibus quando aliquis confitetur se de peccato dubio, adiungendum est aliquod peccatum certum, si verò inquit Sanchez certus esset de facto, dubius autem de iure, vt cum certus est se admisisse, & solum dubitat, an sit mortale: tunc non opus esse aliam materiam præbere. Quod mihi verum videtur quando saltem certus est quod illud opus à se factum fuerit veniale; nec enim sufficit, quod certus sit fecisse opus, nisi certus sit in illo peccasse, saltem venialiter vt per solam illius confessionem detur materia certò sufficiens ad essentiam Sacramenti.

Quando autem quis confitetur aliquod peccatum certum, de quo debitat, an aliàs confessus sit, non tenetur dicere se dubitare, an confessus fuerit? Ita Sanchez, & Coninch; qui eodem modo affirmant pœnitentem in confessione non teneri dicere se tale peccatum commisisse post vltimam confessionem: nisi ob aliquam peculiarem circumstantiam mutantem speciem, fortè id necessarium sit: sicut enim qui scit, vel dubitat tale peccatum fuisse confessum, non tenetur dicere sub mortali se aliàs confessum, vel dubitare an tale peccatum confessus sit; ita pariter qui commisit peccatum non tenetur dicere esse commissum post vltimam confessionem nisi adsit aliqua peculiaris circumstantia, quæ id postulet. Et hæc omnia inuenies apud Dicastillum, vbi supra, quæ valdè à confessariis notanda erunt, sunt enim satis in praxi occurrentia.

An, qui peccatum mortale commisit sit timeat graue damnum, si illud confiteatur, teneatur saltem in genere illud confiteri?

RESOLVT. XLV.

Suppono probabliter pœnitentem imminente sacramento annuæ confessionis, aut necessitate suscipiendi Eucharistiam, vel celebrandi missam, posse confiteri sua peccata tacito peccato, de quo probabiliter timer graue incommodum; ita Coninch *de sacram. disp. 7. dub. 9. n. 76.* Henriquez *lib. 5. cap. 12. num. 3.* & alij. Sed pro responsione dubij in titulo huius Responsionis appoliti, limitat hoc Suarez *disp. 18. sect. 2. nu. 6.* vt tunc debeat confiteri quando præter mortale subtrahendum, habet aliud mortale confitendum. Secus verò si solum veniale, ad quod confitendum non tenetur ex præcepto. Addit etiam, nec teneri mortale illud reticendum, confiteri in genere eo modo, quo diximus teneri eum, qui solum in genere meminit se peccasse mortaliter.

Verùm hoc vltimum non admittit Dicastillus *de sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 9. dub. 11. numer. 880.* sic enim ait ipse, possit quis peccata in genere confiteri citra id incommodi, non video, cur non teneatur? Teneri enim sic probo. Peccatum mortale in genere est materia confessionis, & quidem si aliter non possit explicari, etiam sic confiteri est materia necessaria vt patet in eo, qui solum meminit peccati in communi, ergo etiam in nostro casu erit materia necessaria: & confitenda: Alioquin non dicere peccatum mortale, qualiter est in conscientia, & citra incommodum potest explicare, atque ita docet Lugo citandus. Ea propter debet explicari peccatum tacendo circumstantiam, vnde timetur prudenter tale damnum graue. Sed Lugo *disp. 16. num. 528.* asserit, frequenter id esse periculosum. Nam si aperias peccatum, Confessarius statim interrogabit conditionem, personam, aliamve circumstantiam ad cognoscendam speciem, quam si neget videberis confiteri aliud peccatum, quam feceris; si verò dicas te non recordari, aut non posse, seu non teneri ad id dicendum, ed ipso præbes occasionem maiorem suspicandi. Nihilominus ipsemet offert modum paulò post *num. 532.* nempe si dicat in genere aut specie non completa tacendo illam circumstantiam. Sic ego posset dicere se fecisse peccatum mortale, & fortasse dicere in tali genere, sed non recordari cuius speciei. Quod verum est intelligendo de notitia, quæ possit tunc deseruire ad confitendum in ea occasione. Illud verò de obligatione dicendi venialia, ordinariè verum est, nisi forte in mortis articulo propter periculum damnationis æternæ, quando si non habeat perfectam contritionem, sed attritionem generalem, tunc enim per attritionem, & Sacramentum remitteretur indirectè mortale, vt ibidem docet Suarius, & Lugo illum sequutus, qui rectè idem putat de suscepturo Eucharistiam, vel aliud Sacramentum, si solum haberet attritionem. Sapienter quoque addit id quod nos in simili diximus, nempe in articulo mortis etiam cum detrimento propriæ famæ aut temporali alio teneri confiteri, si aliter non possit iustificari ob defectum perfectæ contritionis. Hucusque Dicastillus.

Non deferam tamen hinc adnotare, sententiam Suarez, quam Dicastillus impugnat, docere etiam Bonacinam de Sacrament. disp. 5. qu. 5. sect. 2. punct. 2. §. 4. diff. 4. num. 15. At ego contra ipsum, & Suarez magis adhæreo sententiæ Dicastilli, quam ante illum ex Reginaldo, & Henriquez docuerat doctus P. Leander de Sacram. to. 1. tract. 5. disput. 5. qu. 5. 2. Quia tali casu pœnitens se haberet sicut qui recordatur se fecisse aliquod peccatum mortale, & fortasse in tali genere; sed non recordatur speciei, qui certè teneretur illud confiteri. Quare etiam in nostro casu esset bonus modus confitendi dicendo, recordor cuiusdam grauis peccati, quod fecit, & non occurrit mihi pro nunc quale fuerit: hoc enim verum est intelligendo de notitia, quæ deseruire possit ad confitendum illud hic, & nunc absque periculo.

Sed hic obiter quæro, an qui ex iusta causa tacet peccatum, debeat procurare illius contritionem perfectam, sicut, quando est celebraturus, aut communicaturus, & non habet copiam confessarij debet habere contritionem. Dicastill. ubi sup. nu. 884. purat attritionem sufficere; quia ait ille, vt rectè notabat me audiente olim Vasq. de hac re interrogatus, & notauit Lugo sup. n. 533. illud peccatum cum sola attritione potest indirectè remitti, non secus, atque peccata, quæ ex obliuione inculpabili non dicuntur, remittuntur indirectè per Sacramentalem absolutionem directè cadentem supra alia peccata iuxta Trident. sess. 14. cap. 5. in quo non est eadem ratio, quando quis omninò caret copia confessarij, quo casu nisi habeat perfectam contritionem per solam attritionem, ne indirectè quidem liberatur à peccato, cum nullum suscipiat Sacramentum, virtute cuius remittatur directè, aut indirectè. Quod autem peccatum non dicatur in confessione, quia quis non est memor, vel quia habet iustam causam illud non dicendi perinde est, vt gratia Sacramentalis posita omnium mortalium attritione non inueniat obicem, & omnia remittantur, siue directè, siue indirectè iuxta generalem doctrinam remissionis indirectè. Hæc omnia Dicast. Cui ego etiam adhæreo, quod est valdè notandum, quia casus potest in praxi accidere, & pœnitentem habere difficultatem eliciendi actum contritionis de peccato, & iusta causa in confessione non explicato, & nota quod opinionem Dicastilli docuerat antea ex Cardinali Lugo P. Leander ubi sup. de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. §. 51.

Notandum est hic etiam, quod in casu suprascripto quando videlicet pœnitens non confitetur aliquod peccatum ad euitandum damnum graue, Sotus, & Henriquez putant teneri, cum primùm possit ea peccata, quæ tacuit confiteri. Sed probabilius est, quod Suarez affirmat, scilicet sufficere, si ita confirmatur cum iterum accedat tempus, in quo obligat præceptum confessionis. Et ita docet etiam Granado in 3. part. D. Tho. contr. 2. tr. 9. disput. 5. sect. 3. nu. 21. qui etiam optimè obseruat nu. 22. in casu, de quo loquitur licitum esse dimidiare confessionem, & tacere aliquod peccatum non solum quando ad est præceptum diuinum, aut Ecclesiasticum confessionis, sed etiam si longo tempore differenda esset confessio, etiam cum præceptum non obligat, rectè docet Suarez posse dimidiari, quia illud est notabile nocumentum, scilicet priuari diu fructu huius Sacramenti, & ad illud vitandum licebit non integre confiteri, quando aliter non potest defectu confessarij. Si verò exiguo tempore elapso speraretur venturum confessarium, cui absque incommodo

possint omnia peccata declarari, ille foret expectandus, quia præceptum diuinum integritatis confessionis id saltem requirit.

Sed ex his obseruandum est, quid faciendum sit quando pœnitens sanus accederet ad confessionem in eo euentu, quo communionem sine graui scandalo præmittere non posset, aliunde verò occurrit necessitas confessionis adeo longè vt tunc perfici non possit: dicendum enim est tunc licitum esse communicare præmissa contritione. Quod si forte contritio non eliceretur, & timeretur prudenter eliciendam non fore à pœnitente; probabile mihi est posse confessionem dimidiare, quia tunc casus vrget vitandi scandali, quod est notabile nocumentum, propter quod potest pœnitens dimidiare confessionem iuxta dicta; & non vitabitur, nisi accedendo ad communionem: cum ergo ad hæc non liceat peccatori accedere, nisi præmissa confessione, aut certè contritione, in aliquibus casibus, qui crederet, se non nisi attritionem habere, deberet confessionem præmittere, ne alioquin nouum peccatum committere. Ita Granadus ubi supra.

Ex dictis iam apparet, me olim rectè consuluisse contra Medmam in summa lib. 2. c. 7. in fin. quod si tempus præcepti Ecclesiastici, & à fortiori diuini, confessionis instaret, & vir ignoti idiomatis non habeat copiam confessarij qui illum plene intelligat, posse absolui auditis iis peccatis, quæ aliquo saltem modo percipi potuerint à confessario: facit enim in eo casu quod potest, & moraliter censetur impossibilis maior declaratio. Vide Granadum loc. cit. nu. 2. Leand. de Sacram. to. 1. tract. 5. disput. 6. qu. 56. qui idem asserit dicendum esse de homine muto, surdo, aut balbutientis linguæ, quod etiam tenet Layman lib. 5. tract. 6. cap. 8. n. 9.

Et tandem si aliquis hic quærat, quid faciendum esset, cum Parochus defert Eucharistiam ægroto statim communicaturo, & dum audit breuem reconciliationem aduertit pœnitentem teneri ad longam confessionem eo quod per multum tempus mentitus fuerit in præcedentibus confessionibus. Respondeo, quod si ægroto mors imminet, ita vt non super sit locus integræ confessioni, audiat ea peccata, quæ pro temporis opportunitate declarare potuerit, & facta generali accusatione caterorum eum absoluat, & statim diuino pane reficiat; si verò mors non imminet, & saltem spatio dimidiæ horæ nequeat confessio tunc integra fieri, eliciat ægotus actum contritionis, & sumat Eucharistiam, differaturque confessio in aliud tempus, quia tunc licitum erit communicare non præmissa confessione, vt scandalum adstantium euitetur, si quidem confessio ritè tunc fieri non potest, & superest tempus, quo perfectè fiat Ita Granadus ubi supra & alij, quos ego alibi adduxi.

An plures possint esse Ministri vnius pœnitentis in eadem confessione?

RESOLVT. XLVI.

TRACTAT hoc dubium Eminentissimus Cardinalis Lugo de Sacram. pœnit. disp. 13. sect. 7. quærens vtrum forma absolutionis possit proferri à pluribus ministris, & num. 160. sic respondet, In primis non videtur dubium, quod absolutio vtriusque esset valida, si vterque simul perficeret prolationem formæ, & pœnitens esset dispositus, quia vtraque esse

esset forma prolata à legitimo ministro super materiam debitam, & non esset maior ratio cur vna absolutio haberet effectum, quàm altera. Dixi tamen si pœnitens esset dispositus, quia cum ille modus accipiendi absolutionem à duobus, & confitendi simul vtrique sit contra Ecclesiæ consuetudinem, multi, quibus consentit Suarez in præfenti *disp. 8. sect. 4. nu. 4.* putant esse illicitum, & posset ex hac parte deficere dispositio necessaria in pœnitente. Aliquando tamen cessat hæc ratio, vt si moribundo, qui confessionem petit, adueniant duo Sacerdotes, & vterque illum sensibus destitutum absoluat: vel si in naufragio, aut incendio aliquis multis Sacerdotibus præsentibus confiteatur, vt ab illis absoluat, vel denique si bona fide id faceret existimans ita licere, in his enim & similibus casibus locum potest habere hæc quæstio, & nunc dicimus vtramque absolutionem concurrere ad gratiam sacramentalem, quia non est maior ratio de vna, quàm de altera. Quod autem aliqui opponunt repugnare duplicem causam adæquatam, qualis esset illa duplex absolutio, facile soluitur; Tum quia hæc ablunt causæ physicæ sed morales, vt suppono ex tractatu de Sacramen. in genere. Tum quia licet singulæ causæ in actu primo essent sufficientes de facto in actu secundo attemperaretur conuersus vnus propter præsentiam alterius, & causalitas, seu productio gratiæ abesset duplex, sed vnica adæquata producens ab vtraque causa; sicut quando de facto plures Sacerdotes consecrant eandem hostiam. Tum denique quia in nostro casu facilius dici posset singulas absolutiones habere suum effectum diuersum. Hucusque Lugo.

Sed notandum est hîc pro curiosis cum Dicast. *de Sacram. 10. 2. tr. 8. disp. 10. dub. 2. num. 13.* casum posse occurrere ad impossibile, qui si contingat videtur posse, imo & debere absolui simul à duobus. Nempe si quando quis in prælio vulneratus ad mortem, & morti proximus cœpit vni confiteri, & propter periculum superuenientis hostis, Confessarius ante absolutionem fugiat, postea verò cessante illo instante periculo redeat ad moribundum, cuius iam confessionem alius Confessarius cœpisset excipere, ita vt vterque Confessarius iam præfens sit, & neuter integram confessionem excepisset, sed vnus vnâ partem, alter alteram, pœnitens verò esset iam alienatus à sensibus, vterque posset, & deberet absoluerè directè ab iis quæ audiuit, vtpotè nesciens an illa ipsa, vel alia (saltem ex parte) explicauerit secundo Confessario, cumque fortè sit periculum in mora, poterit vterque simul absolutionem impendere directè eorum, quæ audiuit, vt cætera simul indirectè remittantur, quæ quidem omnia sunt valdè notanda.

Sed magis difficultas est, an in prædictis casibus essent duo Sacramenta, vel vnum tantum, de qua vide Lugum, & Dicastill. *loc. cit.* qui tamen in pluribus inter se discrepant, quibus adde Auerfam *de Sacram. pœnit. q. 12. sect. 5.*

Ex his oritur aliud dubium, an quando duo valdè simul absoluant, possint singuli dicere; *Nos te absolvimus?* Suarez *rom. 3. in 3. part. disp. 23. sect. n. 13.* valere putat, si sensus non sit, quod vterque concurrat vt causa partialis, sed quòd vterque causet illum effectum, perinde atque si duo consecrent eandem hostiam, verè dicit vterque nos consecrauimus hanc hostiam. Vasquez in hac materia *quæst. 91. art. 4. dub. 1. num. 8.* negat valere, iuxta ea quæ *rom. 2. in 3. part.* latius dixerat de Baptismo.

Anton. Diana Pars XI.

Idem etiam docet Cardinalis Lugo *de pœnit. disput. 13. nu. 176.* Vide etiam Coninch *de Sacram. quæst. 67. art. 6. dub. 1. numer. 43.* & ne deseras recognoscere Dicastillum *vbi supra num. 39. cum seqq.* vbi morè suo latè, & doctè hoc dubium pertractat; & ex illo alia plura dubia emanantia curiosè discuit vsque ad *num. 62.*

An qui asserit de rebus fidei se dubitasse, pœnitendus sit tanquam hæreticus?

RESOLVT. XLVII.

Affirmatiuè respondet Sanchez *in summa tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 13.* Si enim asserit: Sexto deducitur, hæreticum eò quod res fidei esse dubias credat, fore externum si dicat de rebus fidei se dubitare, quamuis non dicat esse dubias. Quamuis enim solum dubium absque eo iudicio non constituat hominem hæreticum (vt diximus *capit. præcedenti num. 12.*) & hîc solam suam dubitationem explicet. At cum moraliter (vt eo *num. 12.* sine diximus) cum ea dubitatione sit coniunctum id iudicium reddens hominem hæreticum, ea verba vehementem hæresis præsumptionem inducunt: ac sufficientem, vt Ecclesia possit id iudicium præsumere, ac procedere contra illum, ac hæreticum. Ita Sanchez.

Sed circa hanc Sanchezij opinionem valdè dubitat, nec admittit Dicastillus *de Sacram. 10. 2. tr. 8. disp. 10. dub. 5. num. 57.* Quamuis enim multi dicant dubitantem de rebus fidei esse hæreticum, si cum pertinacia dubitet, ac proinde omnibus hæreticorum pœnis obnoxium, vt videre est apud eundem Sanchez *cit. cap. 7. nu. 11.* vbi quamplurimos refert; alij tamen negant illum esse verè hæreticum, ac proinde non subiaccere pœnis hæreticorum, dubitare enim propriè est non habere assensum in alterutram partem: Hæresis autem est error fidei contrarius, vt ipse Sanchez ibidem docet *num. 1.* item fides, & hæresis sint duo extrema, sicut assensus, & dissensus circa eandem rem fidei, dubium verò est quasi medium inter vtrumque; nec obstat, quod *cap. 1. de hæreticis*, qui dubius est in fide, dicatur infidelis, nam vt respondet Canus *libro 12. de locis Theologicis cap. 9.* dicitur infidelis non contrariè, sed priuatiuè, quia caret assensu fidei, & etiam dici potest talis, quoad præsumptionem, sed non re vera: præsumit enim ius cum tali dubio cõiungi vitium contrarium. Nec etiam obstat quod ille, qui dubitat, eo ipso perdat fidem, vtpotè carens assensu certo, in quo fidei substantia consistit, nam vt reatè etiam respondet Canus, fides non solum amittitur per hæresim, sed per dubium, quod inter hæresim, & fidem est medium; sicut color albus non solum per nigrum expellitur; sed etiam per colores medios. Nec tandem obstat quod error in fide cum pertinacia in baptizato sit hæresis: hic autem errat in fide, vtpotè habens, quæ sunt certa pro incertis, eo ipso quod dubitat; hoc (inquam) etiam non obstat, quia ille reuera (vt dicebamus) non habet iudicium erroneum, sed est merè pendulus. Ita præter Canum, sentit Sà *in sum. verbo hæresis num. 1.* & idem Sanchez *cit. numero 12. cap. illo 7.* sed de his alibi.

Ex quo fundamento constat probabile esse, quod quamuis reuera habeat interius iudicium contrarium, quo ille hæreticus iudicet res fidei esse dubias adhuc, si tantum dicat, se dubitare de rebus

fideli, non sit externus hæreticus; illa enim verba solum significant animum pendulum, non verò animum habentem iudicium contra fidem. Quod autem Ecclesia possit præsumere contra illum, non eo ipso censetur ille sufficienter hæreticus externus, nec video cur debeat puniri pœnis quibus puniuntur veri hæretici. Vnde contra delinquentes, quorum delictum solum manet in præsumptione, non solet in foro exteriori tam acris ferri sententia, sicut contra delinquentes plenè conuictos, aut confessos. Verba autem ipsa etiam si præbeant occasionem suspicandi illum habere animum hæreticum; nullo tamen modo hæreticum animum significant; neque id, quod non possit esse sine hæretico animo; neque enim necesse est, ut eo ipso, quod quis dubitat de aliqua re sibi credenda proposita, quasi reflectatur supra suum actum dubitandi, cum possit id non facere; siue quia non cogitat de tali actu eliciendo; siue, quia cum subiit cogitatio illius, diuertit ad alia obiecta. Itaque solum, quod ita moraliter sæpius contingit non videtur sufficere ad illam plenam significationem internæ hæresis quam verba illa non significant. Et hæc omnia docet Dicastillus. *vbi sup.* vnde in facti contingentia à Dominis Inquisitoribus, & eorum Consultoribus, attentè, & maturè causam talis rei perdendam esse puto.

In sacra pœnitentiaria conceditur aliquando facultas absoluendi pro hac vice, quaritur quomodo sit intelligenda illa particula?

RESOLVT. XLVIII.

Certum est intelligendum esse illam facultatem cum aliqua temporis limitatione; Pertrahat hoc dubium Eminentissimus Cardinalis Lugo de Sacram. pœnit. disp. 20. sect. 8. num. 125. vbi sic ait: Petes quid si ille pœnitens differat vsum facultatis quam habet, eligendi confessarium pro hac vice; & interim committit alia peccata similia? Si enim concedamus posse differri vterius, & vterius, & semper manere eandem facultatem ad absolutionem ab omnibus commissis vsque ad diem, qua pœnitens vtitur facultate, sequitur posse ad finem vsque vitæ differri, ut in senectute faciat se absoluerè semel, & simul ab omnibus peccatis totius vitæ; quod videtur esse contra mentem Sacræ pœnitentiariæ concedentis illam facultatem pro hac vice.

Respondeo illa verba, *Pro hac vice coarctare proculdubio facultatem*; non tamen ita, ut à peccatis solum ante concessionem commissis possit absolui; sed à commissis, vel committendis ante absolutionem intra certum tempus quod sufficiat ad verificanda moraliter illa verba pro hac vice. Aliunde tamen videtur ex hoc fieri quod etiam si nulla peccata noua commississet post concessionem; non posset tamen vti illa facultate ad absolutionem pro peccatis antea commissis, si elapsum fuisset iam illud tempus, quod requiritur ad verificanda verba illa, *Pro hac vice*; quod etiam nimis durum, & scrupulosum mihi videtur. Cur enim non posset post annum, vel biennium vti facultate illa in ordine ad peccata sola, quæ antea commiserat; si nondum illo priuilegio vsus fuerat? Dicitur posse illa verba, *Pro hac vice verificari posse utroque modo*; & alterum ex illis sufficere ad eorum veritatem. Quando enim tempus esset præsens, ita ut

nondum censeretur tanta distantia temporis, quod sufficeret moraliter ad falsificandam illam locutionem; tunc etiam si alia similia peccata noua commississet, posset eligere confessarium: quia ad hoc diceretur hac solum vice absolui. Quantum autem temporis possit illis verbis comprehendere, pendet ex iudicio prudentis, & ex circumstantiis: nam quando ea licentia conceditur occasione alicuius festiuitatis, vel necessitatis occurrentis, in qua oportet confiteri, minus tempus videtur includi: quando verò aliquis petit à Sacra Pœnitentiaria facultatem semel eligendi Confessarium in ordine ad reseruatam, & conceditur, *Pro hac vice*, videtur ad maius tempus extendi.

Quando verò nulla alia peccata noua post licentiam concessam commissa fuissent, videtur quod etiam si duo, vel tres anni, aut plures elapsi essent, posset adhuc pœnitens vti illo priuilegio: tunc enim verificarentur illa verba, *Pro hac vice*, ratione materiæ, quæ esset eadem. Itaque ad verificanda illa verba alterum videtur sufficere, quod scilicet, absolutio sit de his peccatis narratis, & non aliis nouis, vel quod fiat hoc tempore, moraliter loquendo, & non alio longè distanti. Hucusque Cardinalis Lugo.

Verum circa superius dicta, habet aliquam difficultatem Dicastillus de Sacram. tom. 2. tract. 8. disputat. 11. dub. 20. numero 257. Et quidem (ait) quando facultas conceditur intuitu alicuius festiuitatis aut solemnitatis, nulla est difficultas quod detur pro illo tempore, & non vltra. Tota difficultas est, quando absolute non designato tempore petitur, & conceditur. Dicere autem quod videtur significare Cardinalis Lugo numero 126. est difficile, nempe illa verba, *Pro hac vice*, duobus modis posse intelligi, ita ut alterutrum sufficiat, primò quando tempus moraliter est præsens, & nondum tanta distantia temporis, quæ sufficeret moraliter ad falsificandam illam locutionem, tunc etiam si alia similia peccata commississet posset eligere confessarium: secundo quando nulla alia peccata noua post licentiam concessam commissa fuissent, videtur quod etiam si duo, vel tres anni, aut plures elapsi essent, posset adhuc pœnitens vti illo priuilegio; tunc enim verificarentur illa verba, *Pro hac vice*, ratione materiæ quæ esset eadem. Ex his concludit Lugo, illa particula *Hac vice*, significari, vel quod intelligatur de his tantum peccatis enarratis, vel quod fiat hoc tempore præsentem moraliter loquendo, id est non nimis distanti. Hoc tamen de tempore non multum distanti satis obscurum est. Quodnam quæso tempus? quot dies? quot menses? quot anni censendi sunt non multum distare? Nam quod ait de duobus, vel tribus, aut pluribus annis difficile & gratis dictum videtur. Si enim quando dicitur nulla fuisse noua commissa peccata, intelligatur de nouis reseruatam tantum; quæro quid si commiserit plura alia mortalia non reseruatam? Et virgeo, iste saltem debet si potest confiteri, & communicare singulis annis; iam ergo, vel aliis annis habuit copiam confessarij, vel non: si habuit, profectò etiam si pluribus annis non fuerit absolutus, & interim commiserit plura reseruatam, adhuc videatur posse habere locum illa verba, *Pro hac vice*, quia toto tempore quo non potest confiteri, nulla vice omisit vsum facultatis datæ; atque adeò non est in mora; neque potest dici, quod præterierit occasio; pro qua illa verba, *Hac vice*, intelligi possunt

aut debent. Quando enim conceditur facultas pro hac vice, saltem debet se extendere ad primam occasionem, qua possit confiteri, alioquin confessio nulla esset; quid enim proderet concedi solum pro tempore, quo non potest? Si ergo iste multis annis (puta in captiuitate apud infideles) non habuit copiam Confessarij à tempore quo facultatem obtinuit, nemo dicet illam vicem transiuisse, sed prima vice, qua poterit confiteri, & confiteatur, videtur confessio comprehendi illis verbis *Hac vice*, quantumuis plura interim peccata siue referuata, siue non referuata commiserit. Itaque res est satis obscura, & vix nisi ex circumstantiis determinabilis. Dicam tamen, quod mihi occurrat cogitanti.

Ego si auderem arbitrari in hac re pro licentia data in sacra pœnitentiaria, iudicarem illam confessionem, ad quam Ecclesia obligat nempe annuam, intelligi verbis, *Hac vice*, cum enim peccator ille ex vi præcepti Ecclesiæ, tantum ad annuam teneatur confessionem mortalium vna vice faciendam, verba *Hac vice*, possumus extendere ad totum tempus, quo Ecclesia obligat ad confessionem, & sic interpretari facultatem, quam dederunt legitimi Ecclesiæ ministri in dicta sacra pœnitentiaria, vt pro vice intelligant eam vicem, qua debet. & solet fieri confessio Ecclesiasticæ legis præscripto; quando autem quis non haberet toto anno, aut pluribus annis copiam Confessarij, donec illam habeat, merito censeri potest manere suspensionem iam vicem, vel nondum venisse eam vicem, quam si quis negligat, cum possit & debeat, iam non videtur vti priuilegio ea vice, pro qua debet censeri concessa. Idem dixerim de facultate data ab Episcopo pro casibus sibi referuatis; vt scilicet pro Vice intelligat more Ecclesiastico communi, est enim eadem ratio. Si autem agamus de facultate data in ordine Religioso, vbi lege, aut regula solet præscribi confessionis frequentia maior; tunc consequenter verba *Hac vice*, videntur intelligenda de illa vice, quam lex præscribit, aut regula, & interim si peccata aliqua committantur post datam illam facultatem verbis illis vniuersalibus eligendi Confessarium, & absolui à referuatis, aut aliis æquivalentibus pro hac vice, si in illo tractu temporis labatur in noua referuata, poterit absolui, iuxta dicta. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*, quibus ego adhæreo, & valde notanda esse puto, quia casus potest frequenter accidere, & de facto accidit.

Notandum est hinc obiter, quod quando in sacra Pœnitentiaria quis peteret facultatem pro vno indigente licentia, vt possit absolui pro vna vice, non censetur exclusus ipse petens; Ita ex Lugo docet Dicastill. *vbi supra dub. 3. incidente nu. 355.* Sed quid dicendum an si aliquis petat facultatem à Superiori pro vna vice pro casibus referuatis, includatur in hac petitione ipsemet petens, ita vt dicta facultate vti possit pro sua persona. Hoc dubium ego alibi pertractaui, & me citato pertractant Lugo, & Dicastill. *vbi supra*, quibus adhæret Leander *de Sacram. tom. 1. tra. 3. disput. 12. quest. 55.* asserit enim in hoc casu attendendam esse intentionem, & consuetudinem, quam concedentes talem facultatem habent. Nam si Superior concedat petenti facultatem absoluedi à referuatis, tunc non posset petens virtute illius facultatis absolui ab alio, si verò Superior det petenti facultatem non absoluedi, sed eligendi Confessarium pro vna persona pro vna vice, vt faciat se absoluedi à refer-

uatis; tunc non excluditur ipse petens, sed potius includitur, & ita potest illa facultate pro ipsemet vti. Et huic sententiæ ego libenter adhæreo, nam *vbi supra* non ita clarè me locutum fuisse rectè obseruat contra Lugo, Pater Dicastillus.

An quando quis confitetur, si absque magna nota, & infamia non posset adire Superiorem relinquendo confessionem pro absolutione alicuius casus referuati, possit adhuc Confessarius de illo peccato absoluedi?

RESOLVT. XLIX.

Varij varia dicunt, quos ego alibi adduxi, nunc tanquam probabilem admitto affirmatiuam sententiam, quam tuetur Dicastill. *de Sacr. 10. 2. tr. 8. disp. 11. dub. 17. n. 305.* vbi sic asserit; Probabile quidem est alio modo posse intelligi huiusmodi voluntatem Superioris, & sanè si hoc modo loquuntur hi Auctores, facilè inclinauerim in illorum sententiam, scilicet, quod Confessores, qui ex vi suæ facultatis generaliter habent iurisdictionem absoluedi ab omnibus peccatis, à quorum absolutione non impediuntur referuatione Superioris, in casu vrgentis necessitatis possint directè absoluedi ab iis peccatis, quæ aliàs essent referuata, & pro tali casu prudenter præsumatur non fuisse referuata, vt quando vrgente necessitate confessionis, est aut impossibilis moraliter, aut valde difficilis aditus ad Superiorem; tunc enim probabiliter potest existimari, quod pro tali casu, & occasione peccatum illud non sit referuatum, quia cum potestas Superioris, & exercitium illius semper sit, & præsumatur esse in ædificationem, non in destructionem animarum, & in eo casu referuatio potius cederet in damnum, quam in bonum animæ pœnitentis, non censetur Superior exercuisse suam potestatem referuandi absolutionem pro illa occasione, quando ex referuatione grauissima damna sequerentur, & tanti Sacramenti frequentia, quam posset habere, priuaretur, imò communionis frequentia, ad quam etiam non posset accedere nisi vrgente necessitate propter impedimentum illius peccati referuati. Itaque voluntas credita vel præsumpta Superioris ex parte Superioris, qua tale peccatum hic & nunc ab inferiori Sacerdote possit absolui, non est voluntas illa præsumpta, aut rati habitio, seu interpretatiua qua censetur velle hic & nunc, vt tale peccatum, quod referuatum est absoluedi; talis enim voluntas nulla est, nec eam Superior significat actu, vt virtute illius censetur inferior habere iurisdictionem, sed est duplex alia voluntas Superioris: altera, qua contulit confessario potestatem generalem absoluedi omnia peccata, ad quæ non pertingat referuatio, & alia voluntas Superioris referuantis, quæ non censetur, referuare peccata pro casibus tantæ necessitatis, sed se continere circa illam occasionem. Quibus duabus voluntatibus sic probabiliter præsuppositis, & præsumptis, censetur libera, & expedita facultas ad absoluedum ab illis peccatis, quæ extra illam occasionem censerentur referuata.

Probatum etiam hæc doctrina ex alia simili, videlicet dispensationes alioquin referuatis Pontifici in casibus vrgentibus, quando non adest, vel difficilis nimis aditus ad Pontificem, sequerenturque peccata, pericula, scandala, &c. si vel dispensatio

non conferretur, vel nimis differretur, subitici tunc potestati Ordinarij in propria Diœcesi, quia scilicet siue in omnibus, vt aliqui putant, siue in plerisque paucis exceptis; (vt cautiore decet) id totum potest Episcopus in propria Diœcesi, quod potest Pontifex in vniuersali Ecclesia, si non sit à Pontifice reseruatum. Pro talibus autem casibus, in quibus illa reseruatō vrgeret potius in destructionem quàm in ædificationem animarum, non censentur illæ dispensationes à Pontifice reseruatae; ac proinde subiacere potestati Episcopi, alioquin generali. Si ergo in nostro casu; si Confessarius inferior habeat generalem potestatem absoluendi ab omnibus non reseruatis, & ex alio capite pro tali necessitate graui, peccata quæ extra illam essent reseruata, prudenter non censeantur reseruatiōi obnoxia, ne reseruatiō vrgeat in destructionem animarum, poterit tunc ille Confessarius absoluere directè, hoc autem non est, quia directè possit absoluere reseruata, sed quia pro illa necessitate reseruata non sunt, eo modo, quo pro necessitate articuli mortis non censentur reseruata. Hucusque Dicastillus. Satis quidem probabiliter, vnde Confessarius audiendo confessiones nobilis sceminae, quæ confessa est aliquod peccatum reseruatum, quæ si non sumeret Eucharistiam Mater eius in aliquam suspicionem veniret, cum nota, & infamia puellæ, posset inquam in tali casu Confessarius illam absoluere, quia vt probauit Dicastillus, tunc illud peccatum non esset reseruatum; Et in doctrina superius posita cessant difficultates, quæ reperiuntur in alijs opinionibus circa præsens dubium, videlicet de absolute directæ, & indirectæ, vel de expressione omnium peccatorum, vel tantum de non reseruatorum.

Sed quid dicendum stando in opinione, quod in tali casu possit Confessarius absoluere directè à reseruatis, & indirectè à non reseruatis habeat locum quando quis ob peccatum reseruatum incidit in excommunicationem similiter reseruatam, ita vt excommunicatiō non cadat sub iurisdictionem inferioris Sacerdotis, Sotus, Suarez, Henriquez, & alij sententiam tenent negatiuam, quia per excommunicationem interim dum subsistit impeditur absolutio sacramentalis à quibuscumque peccatis, etiam à non reseruatis, atque aded tunc nulla potest esse absolutio indirecta reseruatorum, quæ essentialiter supponit directam aliorum, ea vero tunc propter excommunicationem non habet locum.

Verum mihi opinio affirmatiua videtur probabilis cum Dicastillo. *vbi sup. n. 313.* Nec igitur quod adhuc possit absolui indirectè à reseruatis, & directè à non reseruatis maximè quando excommunicatiō est tolerata, tunc enim absoluitur ab habente iurisdictionem ac proinde validè, si cætera adsunt requisita, sicut quando quis absoluitur à non reseruatis directè, & indirectè à reseruatis ob inculpabilem obliuionem omissis. Ratio est quia pro tali casu non censetur excommunicatiō impedire; loquimur enim in casu maximè necessitatis; cumque excommunicatiō solum impediatur susceptionem sacramentorum ex lege, & institutione humana Ecclesiastica, leges autem humanæ etiam Ecclesiasticæ non censentur obligare in casibus vrgentissimis, & maximæ necessitatis, ita lex hæc excommunicatiōis probabiliter censi potest in tali casu non obligare. Atque est doctrina Suarij *dispur. 31, sect. 3, n. 6.* vbi expressè docet quoties excommunicatus qui non potest absolui ab excommunicatiōe

accipere potest licitè sacramentum Eucharistiæ, posse etiam licitè recipere sacramentum pœnitentiæ quantum est ex parte excommunicationis: nec enim minus potest in vno quàm in alio Sacramento. Supposita verò, necessitate, quæ honestat susceptionem Eucharistiæ, non obstante excommunicatione etiam honestare potest confessionem. Imo hic ordo est maximè consentaneus iuri naturali diuino præmittendi confessionem, ante communionem. Vnde si Ecclesia pro eo articulo necessitatis vel non potuit, vel noluit prohibere excommunicato Eucharistiam, nec etiam confessionem censetur prohibuisse.

An in aliquo casu ad tuendam vitam, licitum sit Confessario vti scientia habita in confessione?

RESOLVT. L.

Affirmatiuè responderet Pater Sfortia Pallauicinus olim in Collegio Romano Societatis Iesu Sacræ Theologiæ emeritus professor, vir quidem doctus & eruditus in suis *assertionibus theologicis lib. 7. cap. 35, n. 330.* vbi sic ait: Disputant Scholastici, an Sacerdoti liceat vti scientia confessionis propter euitandum imminens periculum vitæ spiritualis, aut corporalis, sine tamen eius reuelatione. Arbitramur id licere ad vitandam mortem corporalem, dummodò id fiat sine graui damno aut periculo pœnitenti. Si enim imminet graue damnum, aut periculum pœnitenti, non est præceptum nimis durum non posse vti illa scientia, quandoquidem simile præceptum, & similis obligatio extenditur etiam ad secretum naturale, quod potest obligare etiam in ordine ad talem casum. Ergo non est præceptum inobservabile à natura humana. At verò quando neque peccatum reuelatur, neque imminet pœnitenti aliquod damnum considerabile, ex eò quod v.g. nolim bibere vinum, quod sciam esse venenatum, licet hinc complices coniciant mihi id innotuisse, esset præceptum nimis durum obligare Confessarium ad hauendum illud vinum: Et tamen confessio (vt diximus) debuit esse instituta, vt in nullo casu sit ferè moraliter inobservabilis in suis obligationibus vel Pœnitenti, vel Confessario. Neque per hanc permissionem redditur ipsum præceptura confessionis difficile, & odiosum pœnitenti; quamuis enim prohibitio extenderetur ad talem casum, adhuc ea est imbecillitas naturæ humanæ, vt pœnitentes vix possent sibi à Confessariis pollicere obseruantiam talis prohibitionis, quare nihilominus arcerentur à confessione in tali casu, quam arceantur si non detur talis obligatio in Confessario. Quia authores vtriusque opinionis æquè fatebuntur in praxi, quod quando pœnitens præuidet tantum sibi periculum imminere, si Sacerdos velit vti scientia ex confessione oritura ad vitandum periculum suum, vt liceat ei non consuleri vitæ ipsius Sacerdotis, excusatur ipse pœnitens tunc à præcepto confessionis integræ, nec tenetur ad hoc peccatum explicandum, idque propter maximam probabilitatem, quod Confessarius sit vsurus eiusmodi cognitione. Hucusque Pallauicinus; quibus adde Theulum in *Theol. moral. tit. 9. nu. 95.* & Doctores, quos citat & sequitur Leander de *Sacr. 10. 1. tr. 5. disp. 10. quest. 68.* vbi sic ait: Optimè poterit Confessarius denegare pœnitenti gladium suum dispositum apud ipsum, si ex confessione sciat

sciat ipsum petere ad illum occidendum. Præterea licite poterit percussione, aut periculum mortis euitare, domi se continendo, aut non ingrediendo syluam, &c. tandem licite poterit ei, qui ex confessione cognouit non esse Sacerdotem, aut carere iurisdictione amplius non confiteri. Quia per huiusmodi actiones nullo modo reuelat Confessarius peccata in confessione audita, nec reddit illam odiosam. Quod si pœnitentes ab illa, per hoc retraherentur, irrationabiliter certè, & iniuste hoc facerent. Ita ille, & nouissimè Busenbaum in *Medulla Theol. mor. ubi infra.*

Sed ego non recedo à sententia negatiua, quam olim docui, & quam me citato docet nouissimè Pater Dicastillus de *Sacr. rom. 2. tr. 8. disp. 12. dub. 7. num. 159.* sic itaque asserit: Non negant aliqui ex iis, qui sequuntur nostram sententiam, posse Confessarium qui in confessione nouit sibi mortem ab aliquo parari, domi se continere, vel ab eo loco recedere, aut abstinere in quo nouit sibi necem paratam, imò & fugere etiam, occasione aliunde suscepta. Item negari petenti gladium suum apud ipsum Confessarium depositum, si mortem sibi ab eo inde intentari in confessione sciat, adhibita alia causa negandi, seu amphibologia, itavt pœnitens nequeat meritò iudicare sibi negari ob audita in confessione. Hoc autem intelligi debet in casu, quo tales actiones non sint signa peccati in confessione noti, aliundè nocumentum pœnitenti afferant, vt contra Gabrielem docent catholici Doctores, qui in hoc errauit *distinct. 21. quest. 1. art. 3. casu 4.* vt alibi notamus, docens ad fugiendum vitæ periculum posse reuelare confessionem. Vnde rectè Diana cum Turriano quem refert, concludit, Sacerdotem, qui ex confessione nouit sibi necem paratam in sylua, teneri potius ingredi Syluam, quàm fuga exponere periculo eum qui in confessione illi id aperuit periculum. Legatur Diana *tr. 11. quinta partis res. 46.* Ego sanè cum Lugo *num. 110.* nec pro seruanda vita licere facere aliquid, ex quo alij coniciant peccatum, cuius notitia habita est in confessione, quod etiam docet Ricardus, Sorus, Nauarrus, Medina, quos refert, & sequitur Vasquez *supra dub. 10. num. 4.* Ledesma, & alij, quos refert, & sequitur Suarius *disp. 33. sect. 7. num. 6.*

Addit Coninch ex Siluestro *supra quest. 2.* & Nagnus in *additionibus quest. 11. art. 1.* Bonacina *supra*, & alij contra Suarium *supra num. 7.* & contra Nauarrum, & Sorum quos referunt citati, eum, qui vinum ad missam paratum nouit in confessione esse veneno infectum, posse missam prætermittere; vitur enim iure suo, nec inde pudor, aut confusio redditur odiosa; debet tamen aliunde sumere occasionem dimittendæ Missæ: imò Coninch, & alij putant tunc teneri Missam omittere; tum vt mortem euadat, tum vt euitet irreuerentiam Sacramenti consecrando in vino venenato,

Addunt etiam aliqui Doctores recte Bonacina *supra*, posse tunc Missam omittere, sibi que fugiendo consulere, etiam si præuideat fore, vt pœnitens à quo nouit venenum fuisse appositum, vel necem ab ipso sibi parari, occidatur, vel graue detrimentum accipiat ab aliis sociis ob manifestationem delicti.

Probabilius tamen videtur, & omnino verum oppositum; nam ex notitia confessionis sequeretur damnum pœnitenti, & confessio fieri posset odiosa, vt docet idem Bonacina, & Diana *eadem res. 46.*

vbi cum aliis docet non posse omittere Sacram. Quod si Sacerdos esset in statu peccati deberet sibi de contritione prouidere. Illud verò, quod dicitur de irreuerentia in consecrando in vino veneno infecto, non videtur tanti momenti, atque id quod fieret contra sigillum, Diana loco citato. Sed rem hanc luculentius, & plenius explicat, & probat Suarius *disp. 33. sect. 7. à n. 5. vsque ad 8.* omnino legendus. Hucusque Dicastillus; cui adde præter Doctores à me alibi citatos, Ioannem Præpositum in *3. part. D. Thomæ quest. 11. de sigillo confessionis dub. 7. num. 49.*

Sed magis difficultas est stando in opinione affirmatiua Patris Pallauicini, & aliorum, an confessarius possit in præfatis casibus Missam omittere; Syluam non intrare, &c. ob manifestationem delicti. Et affirmatiuè respondet Leander *ubi supr. de Sacram. rom. 5. tr. 5. disp. 10. quest. 69.* quia in dictis casibus confessarius vitur iure suo, nec propter hoc aliquis posset à confessione rationabiliter retrahi: Sic aliqui Doctores apud Bonacinam, & Molfes. loco citato *num. 42.* addens; posse etiam Sacerdotem ad euitandam mortem, si quæreretur ab eo; an talis persona peccata sua, illi confessa fuerit, affirmare; quamuis persona illa occideretur, quamuis melius esset mortem sustinere. Ita ille, cui adde Coninch de *Sacrament. dis. 9. dub. 4. num. 16.* & Philippum Fabrum in *4. sent. de pœnit. defin. 19. q. unica cap. 4. num. 79.*

Sed ego prorsus puto hanc sententiam esse reiiciendam, & illam impugnat Cardinalis Lugo de *Sacram. pœn. disp. 23. sect. 5. nu. 11.* vbi impugnat Coninch, & post illum Dicastillus *ubi sup. numer. 161.* Hermanum Busenbaum in *Medulla theol. mor. l. 6. tr. 4. c. 3. dub. 1. n. 3.*

Ex dictis infertur, confessarium, qui pœnitentem noluit absolueri propter eius dispositionem, si postea ab eodem pœnitente calumniosè ob vindictam accusetur de falso crimine, non posse se defendere manifestando confessionem factam: nam licet pœnitens non sit dignus, cui secretum seruetur, sed potius liceret vim vi repellere. Sacramentum tamen dignum est, vt ob eius reuerentiam non violetur sigillum, sed aliis modis defensio legitima procuretur.

Infertur secundò, quod dictum est de periculo vitæ corporalis, locum etiam habere de periculo vitæ spiritualis, vt nec propter illud vitandum in seipso possit confessarius confessionem reuelare, vt notat Suarez *dicta sect. 7. nu. 8.* sed licet ex confessione sciat sibi præparari periculum spirituale graue, si aliter illud vitare non potest, debet sperare auxilium gratiæ diuinæ, & se Deo commendare, ac seruare omnino indemne sigillum.

An peccator post peccatum teneatur statim ad aliquam pœnitentiam imperfectam?

RESOLVT. LI.

Dixi ad aliquam pœnitentiam imperfectam, ad perfectam enim contra aliquos dicendum est peccatorem post peccatum statim non teneri, vt ex communi sententia Doctorum alibi probatum est, & patet ex communi sensu fidelium, atque vsu; neque enim confessarij in confessione inquirunt, an statimatque quis peccauerit habuerit contritionem; nec pœnitentes de eo peccato se solent ac-

excusare, nimisque difficile esset homines sub nouo peccato mortali adstringere ad pœnitentiam statim agendam? indeque sequeretur, eum, qui post peccatum pœnitentiam differt, continuò, ac semper peccare, & saltem toties, quoties aduertit se esse in statu mortalis, posseque de illo confiteri, & non conteritur. Præterea non sufficienter Ecclesia determinasset præceptum confessionis semel in anno, si pœnitentia esset statim, atque quis peccat instauranda. Nec audiendi sunt, qui admittunt illam ignorantiam esse in multis, & inde excusari multos tamen esse, quis timens culpam grauem in dilatione pœnitentiæ, nam ij tenentur admittere (& reuera admittunt) satis reprehensibilem in confessariis, vel ignorantiam, vel iniuriam. Imò indignè videntur sentire de corpore totius Ecclesiæ, & eius Prælati, dum talis instructio, & notitia non intimatur, & explicatur subditis in obligatione præcepti naturalis, quod esset hoc si re vera existeret. Tandem cum præceptum pœnitentiæ sit præceptum quoddam affirmatiuum, proinde atque præceptum dilectionis, meritò censeri debet non obligare statim, & (vt aiunt) semper, & pro semper, sed certo quodam tempore, vt latius postea dicam.

Sed difficultas est an saltem vt diximus peccator post peccatum teneatur ad aliquam pœnitentiam imperfectam, & affirmatiuam sententiam tenet Pater Sfortia Pallauicinus in *assert. Theol. l. 7. c. 25. nu. 256.* vbi sic ait: Censemus quidem peccatorem statim post peccatum teneri ad aliquam pœnitentiam imperfectam, quæ sit retractatio, & detestatio diuini contemptus; & eandem obligationem esse, quoties peccatum non antea retractatum memoriæ occurrit; Quæ vtique obligatio non debet concipere homines in scrupulos; tum quia intelligitur posita sufficienti aduertentia, tum quia potest aliquid sequi opinionem probabilem oppositam.

Cæterum nostra conclusio speculatiuè loquendo probatur à fortiori ex opinione plurium Scholasticorum, qui hanc eandem obligationem admittunt, quoties iterum atque iterum redit in memoriæ peccatum commissum. Et quidem ea sententia potest validè suaderi, quia pertinet ad dignitatem Dei, vt quoties occurrerit memoriæ quod illum grauer offendimus, toties accerseremur illam actionem. Quis enim constitutus ante faciem alicuius Principis, & memorans se fuisse illius perduellem putat se posse sine contemptu Principis non ostendere aliquam displicentiam de eiusmodi erimine à se patrato? Et id porro facillimum est in casu nostro, supposito, quod homo nolit illud peccatum approbare (si enim positiuè approbaret, committeret sine dubio nouum peccatum) & supposita sufficienti aduertentia, quam diximus. Et id videtur indicasse D. Thomas 3. par. qu. 84. art. 8. in corp. vbi ait: Pœnitentia interior debet durare vsque ad finem vitæ, semper enim debet homini displicere quod peccauit: si enim ei placeret peccasse, iam ex hoc ipso peccatum incurreret, & fructum veniæ perderet. Subdit verò: In patria manere illam displicentiam sine dolore: Et licet prædicta verba excludant solum actum positiuum complacentiæ, tamen ex alia parte videntur exigere actum positiuum displicentiæ: nam præscindere ab utroque actu non est pœnitere, & sic non probaretur conclusio S. Thomæ, quod pœnitentia debet durare tota vita, & quod eatenus non durat in patria, quatenus pœnitentia præter di-

splicentiam dicit dolorem, cuius Beati sunt intactæ paces.

Veruntamen quidquid sit de prædicta sententia, saltem rationes supra indicatæ euincunt peccatorem statim teneri ad primam retractationem, vbi memoria peccati occurrit. Videtur enim magnus contemptus Principi facere hunc actum. Ego scio, quod vltima vice mihi placuit grauer offendere Principem, & tamen nolo retractare hanc meam vltimam voluntatem, quamuis sciam meos omnes actus interiores versari in conspectu ipsius Principis. Hucusque Pater Pallauicinus. Sed quia ipsemet fatetur contrariam sententiam esse probabilem, ego huic adhæreo, nam video communem vsus fidelium, & Confessariorum, esse in contrarium, nec enim de isto peccato pœnitentes se excusant, nec de illo Confessarij interrogare solent. Ergo.

Et nota nostram opinionem procedere etiam quoad Religiosos, non enim statim quod committunt peccatum tenentur de illo confiteri. Et ita contra D. Bonauenturam in 4. dist. 17. p. 2. art. 2. quæst. 2. Caietanum in 2. 2. qu. 66. art. 3. & alios docet ex Vasquez Lugo, Hurtado, Pater Leander de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 32. & Ochagua de Sacram. tract. 1. de pœnit. quæst. 15. tenet solum secundum congruentiam, vel consilium debere specialiter Religiosos expiare animam post peccatum commissum statim, quia eius status maiorem perfectionem requirit.

Dico itaque cum Dicastillo de Sacram. tom. 2. tr. 8. disput. 3. dubit. 3. numero 25. & 26. & aliis penes ipsum, peccatorem præcepto contritionis non teneri per se loquendo nisi in articulo, aut periculo mortis: fundamentum est, quia tantum videtur contra rationem, & contra charitatem erga Deum (ex qua sola oritur obligatio propria præcepti contritionis) permanere in æternum in inimicitia Dei.

Excusabitur ergo iuxta dicta in præcedentibus duabus dubitationibus, quando alia via quis iustificatur, quia tota obligatio præcepti contritionis prouenit ex necessitate iustificationis, vt diximus, qua cessante cessat obligatio, cum sit factus amicus Dei. Et hanc sententiam ego alibi docui, & docent Doctores, quos etiam me citato adducit Leander vbi infra, & nouissimè Ludouicus Abellij in *medull. Theolog. t. 2. c. 5. sect. 8.* qui citat Gamachæum, & Lambert.

Scio Eminentissimum Dominum meum Cardinalem Lugo de pœnit. disp. 7. numer. 234. contrarium docere, nempe non solum in mortis articulo, sed etiam antea vrgere præceptum pœnitentiæ, quod probat ex dignitate Dei offensa, in cuius contemptum redundare videtur si quis aded parum curet de reconciliatione cum Deo procuranda, & velit per totam vitam in eius inimicitia perseuerare. Explicat exemplo. Constat (inquit) non fieri absque Principis indignatione & offensione, si post delictum in Principem commissum, potens aliquis obtinere Principis pacem & gratiam, de ea nihil curet, sed differat veniæ petitionem, & reconciliationem ad finem vitæ.

Verum aduersus illum insurgit sapientissimus Dicastillus vbi supra dub. 5. per totum, & respondens ad argumentum Cardinalis n. 63. sic ait, Hoc ergo fundamento scripturæ reiecto videamus illud, quod prius statuit de contemptu dignitatis Dei. Atque in primis ad id quod ait, videtur aperte colligi

colligi ex dignitate Dei offensi, cum sit argumentum per vocem *videtur*, possumus vulgari modo respondendi simili argumento, dicere, *non videtur*, præsertim (vt ille ait) apertè, in quo sumus melioris conditionis. Nam asserenti, & contendenti obligationem aliquam esse, incumbit illam probare, non neganti; & quidem supposito quod non statim quis teneatur surgere à peccato, quia possit licitè differre pœnitentiam absque peccato, etiam veniali, vt ipse cum communi sententia admittit, non facile assignabit extra articulum, & periculum moriendi sine pœnitentia, tempus in quo vrgeat præceptum. Atque vt notabamus *supra num. 38.* dum responderemus tertiæ obiectioni, qua quidem contendebant, velle manere in peccato esse illicitum; distinguendum est inter actum qui sic approbatio peccati commissi, & status in quo de præfenti est quis peccator, quod diximus esse illicitum: & inter actum quo quis vult non tam cito adhibere medium, quo se liberet à peccato, & hoc negauimus esse peccatum, nisi ex aliis circumstantiis extrinsecis obligatio proueniat, vt (inquam) ibi id notabamus: ita, & hîc dicendum est pro obligatione de qua agimus extra periculum prædictum. Nam secluso præcepto positiuo, aut alia circumstantia extrinseca (de quo postea) negamus esse peccatum differre, aut velle differre pœnitentiam, & putamus eandem esse rationem pro non surgendo a peccato extra prædictum periculum. Quapropter sicut non possumus affirmare cum fundamento, quod secluso præcepto positiuo non pœnitere intra annum, sit per se peccatum, nec ipse Lugo affirmabit, id apertè colligi ex dignitate Dei offensi, in cuius contemptum redundare videatur (verba sunt ipsius) si quis aded parum curer de reconciliatione cum Deo procuranda, vt velit (per totum annum) in eius inimicitia perseuerare (alioquin omnes, qui semel tantum, in anno, dum confitentur, pœnitent, speciale peccatum, seclusa ignorantia haberent) ita hoc ipsum non possumus cum fundamento affirmare de non pœnitentia extra prædictum periculum. Si enim nunquam pœnitere extra prædictum periculum redundat in Dei contemptum, vt ille putat, ita intra annum vnicum non pœnitere in eiusdem contemptum redundaret, quia satis notabile tempus est integer annus, vt quæ ommissio diuturnitate seu redundare videtur in contemptum eo tempore censetur redundare, minus quidem, quam si non pœniteret per multos annos; redundaret tamen, & solum differret contemptus à contemptu penes magis, & minus; quod si ea diuturna mora in inimicitia est contemptus; non potest non censer grauis contemptus mora vnus anni, qualem moram grauem putat Ecclesia in eo, qui cum possit omitit per annum integrum liberari ab excommunicatione. Quæ nimirum ex illa tam diuturna mora præsumit hominem contemnere, vel Ecclesiæ mandatum vel vim censuræ, & potestatis Ecclesiasticæ, vel quod credat nullam esse potestatem talem, atque adeo procedit etiam contra illum tanquam contra suspectum de fide catholica, quod non faceret, si alitundè satis constaret illam moram non esse ex tali contemptu, aut defectu fidei, sed ex imbecillitate, & fragilitate humana, aut nisi putaret sufficere ad id præsumendum vnus anni mora. Sic etiam Princeps ille quem asserit in exemplum Eminentissimus per annum, aut etiam per vnicam hebdomadam, si omitteret subditus reconciliari, indignaretur, quod id interpretaretur,

& præsumeret Princeps esse contemptum, non quia mora præcisè, & formaliter esset contemptus ipse, sed quia esset aliquod signum, illius. Hucusque Dicastillus. Qui postea plura alia contra dictum Cardinalem proponit. Et tandem *num. 68.* sic concludit. Quod si forte dicatur etiam in nostro casu posse assignari aliquod tempus, vltra quod omitteret pœnitentiam, sit contra talem obligationem peccatum graue (in quam partem ipse videtur inclinare ex occasione redarguens Coninchum *numer. 243. in fine*) assignando tres, aut quatuor annos, ita vt fatendum esset peccate proculdubio contra hoc præceptum speciale eum, qui ad id tempus pœnitentiam, & veniæ petitionem differret: hoc sanè est assumere, & supponere probandum, & affirmare id, de quo est controuersia: nostri enim Authores nullum quantumuis longum tempus admittunt secluso præcepto positiuo, nec vllum vident argumentum quod ad id cogat, nisi quod videtur, qui negligit pœnitentiam, Deum offensum negligere, ad quod nos respondemus, non videtur. Imò neque in ipso mortis articulo, si omitteret, non ex vi præcisæ omissionis peccaret peccato contemptus (quo peccato commissionis non peccatur, nisi per voluntatem directam) sed peccaret peccato omissionis actus debiti charitatis cuius præceptum tunc vrgeret, quidquid sit, an simul etiam peccaret contra obligationem procurandi suam salutem æternam, & vitandi æternam damnationem. Ita ille. Vnde à fortiori non videtur admittenda opinio. Patris Sfortiæ Pallauicini *in assert. theol. libro septimo, capite 25. num. 268.* asserentis, speculatiuè loquendo, probabile esse non licere decernere dilationem pœnitentiæ vltra annum.

Non deseram tamen hîc adnotare sententiam Cardinalis Lugo docere Coninch, Granadam, Ochagauia, Candidum, & alios, quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disputatio. 1. questio. 37.* qui optimè subdit nostram sententiam non esse falsam, & improbabilem, vt immeritò illam vocat Nugnus *in addit. ad 3. part. question. 2. art. 3. dub. 3.* Sed iste Auctor sæpè sæpius fœdè labitur in censurandis Doctorum virorum opinionibus, & Leander *ubi supra* pro nostra sententia adducit 16. Doctores, & inter illos Caietanum, Sotum, & Durandum omnes Dominicanos. Vnde nostram sententiam Lessius *in 3. p. D. Thoma qu. 8. de tempore contritionis dub. 2. num. 7.* vocat valdè probabilem.

Ex dictis infero, quod etiam stando in opinione Cardinalis Lugo, & aliorum, puto non esse admittendum id, quod docet Nugnus *ubi supra*, & Reuerendissimus Candidus *tom. 5. disput. 24. artic. 16. numero 5.* vbi sic ait: Qui manet in aliquo peccato per octo, & fortè etiam per sex menses, & non elicit aliquem actum contritionis, tenetur in confessione postea se accusare de violatione præcepti contritionis. Sic ille. Sed pace viri doctissimi, & amicissimi, puto nec teneri pœnitentem illud peccatum omissionis contritionis eliciendæ explicite in confessione explicare. Nec confessarium interrogare, saltem regulariter loquendo, de peccato illo. Primò, quia nullus fidelis de transgressione præcepti diligendi Deum supra omnia, nunquam interrogamus pœnitentes, eo quod ex confessione ipsa, satis constat nobis, an illud seruauerint, vel non; sic non tenemur interrogare specialiter pœnitentes, an satisfecerint præcepto dolendi de peccatis post vltimam confessionem; quia ex ipso pœ-

nitentis statu, & confessione, qua se accusat de confessione per annum plusquam omiffa, innotescit satis illa transgressio. Et ita nostram sententiam tenet Cardinalis Lugo *ubi sup. nu. 242. & seq.* & post illum Leander *supra citatus q. 39.*

Vtrum Episcopus successor possit reuocare approbationes Religiosorum à suo Prædecessore concessas?

RESOLVT. LII.

Affirmatiuè respondet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 23. per not. 19. numero tertio, cum sequentibus*, ubi post multas sic ait: Cæterum omnino dicendum est à successore reuocari dictam approbationem posse, vt supponitur à Pio Quinto in quodam motu proprio edito anno 1571. incipiente *Romani Pontificis*; ibi enim conceditur Episcopis vt possint Religiosos omnes à se non approbatos præuio examine præcedente examine. Ex qua concessione manifestè inferitur, illis concedi reuocare approbationem posse, si facto examine indignos approbatione inuenerint, aliàs frustra examini subiicerentur. Ex quo manifestè inferitur expleta approbatione non finiti ordinationem legationem; sed in ipsis eorumque successoribus continuari vt causa iusta exigente suspendere, vel mutare approbationem possint.

Ab eodem autem Episcopo si præuio examine fuerint Religiosi approbati, nouo examini subiici non possunt: & consequenter nequit Episcopus eorum approbationem suspendere, aut aliquo modo reuocare. Sic expressè conceditur à Pio Quinto in dicto motu proprio, qui non est reuocatus per Gregorium XIII. vt ex declaratione Cardinalium restantur Barbosa, Fagund. Suar. & alij supra. Notanter dixi præuio examine: nam si nullo examine præcedente aliquem Regularem Episcopus approbauerit poterit examini subiici: quia ex nullo priuilegio contrarium videtur cautum, vt aduertit Suar. *4. de pœnit. disput. 28. sect. 8. numer. 5. Fag. d. lib. 7. cap. 2. num. 27.*

Ad extremum notandum est, Sacram Cardinalium Congregationem decreuisse 20. Nouembris anni 1615. prout refert Barbosa *alleg. 25. numero 30.* ne Archiepiscopis, Episcopis aliisque locorum ordinariis, ad quos confessarios approbandi ius spectat, confessarios regulares alias ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere posthac liceat, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones pertinente, aut ob non seruatum Interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Insuperque ne confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnus Conuentus Regularibus confessariis eadem Sacra Congregatione inconsulta adimere possint. Ex quo decreto videtur inferri non posse iam locorum Ordinarios generali suo edito Religiosis omnibus approbationem suspendere, nisi denuo examinentur: quia ex hoc generali decreto omnibus confessariis Conuentus simul licentia adempta esset. Deinde inferitur nullius particularis Religiosi approbationem suspendi posse ab eo Prælato, à quo fuit concessa, tamen si præuio examine concessa non fuerit, nisi prius in particulari causa noua legitima suspensionis cognita, & probata fuerit: quod est conforme doctrinæ Henriq. *lib. 3. de pœnitent. capit. 6. §. 6.* à successore autem videtur suspendi posse. Tum, no-

dicamus motum Pij Quinti reuocari hoc Congregationis decreto. Tum quia hoc decretum manifestè insinuat de ipsis concedentibus approbationem loqui, non de successoribus, vt colligitur ex verbis, aliàs ab ipsis liberè approbatos. Hucusque Palaus. Vide etiam Amicum *in curs. Theol. 1. 8. disp. 15. sect. 3. n. 134. & 136. & 137.*

Sed nouissimè negatiuam sententiam mordicus sustinet Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disputatio. decima, dub. 11. cum sequenti*, ubi post adductum motum Pij Quinti superius à Castro Palaus allatum, sic asserit *num. 310.* Asserendum nihilominus est huiusmodi motum Pij Quinti reuocatum fuisse à Gregorio XIII. anno primo sui Pontificatus, in constitutione, quæ incipit, *In tanta negotiorum mole*, in qua reducit omnes dispositiones Pij Quinti erga Regularium confessiones ad terminum iuris communis, & Concilij Tridentini. Quam constitutionem Gregorij refert Nauarrus *in summa Latina in fine*, errantque toto cælo Henriq. & alij, dum per occasionem in Nauarro decepti sunt, existimantes illum dicere eam constitutionem non fuisse publicatam; neque enim Nauarrus id dicit de illa ipsa Constitutione; sed de alia quadam Bulla eiusdem Pij Quinti, vt constat ex citatis ad marginem in fine suæ Summæ.

Porro esse reuocatum prædictum motum Pij Quinti à Gregorio VIII. in prædicta bulla *In tanta negotiorum*, apertissimè constat in ipsa Bulla; nam recitatis primo, & secundo motu proprio Pij V. circa regularium approbationem quoad confessiones, cum aliis multis quæ in eis decreuit Pius, sic loquitur Gregorius. Nos hac varietate cognita statuimus de prædictis, & omnibus aliis litteris, & constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore eis de rebus pro quibuscumque Regularium Ordinibus quomodolibet emanauerint, ac omnibus, & quibuscumque in eis contentis, eam deinceps dispositionem ac decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue sacris dicti Concilij decretis, siue aliàs legitimè antedictarum litterarum erat. Ad quam dispositionem illa omnia reducimus. Hactenus Pontifex. Standum ergo est verbis Concilij Tridentini, & eius legitimæ interpretationi seclusa declaratione Pij V. ac si nunquam emanarit à Pontifice, vt ibidem dicit Gregorius XIII. atque ita docet Vasquez *infra referendus cum multis aliis.*

Nec illius declarationis, seu decreti Congregationis habetur authentica notitia, vt opus erat, maxime cum sæpè soleant esse, vt notabimus *dub. 9.* non semel præsertim *n. 254.* circa eandem difficultatem declarationis Congregationis illius, non solum inter se diuersæ, sed aduersæ, atque in hoc ipso negotio ita contingit teste Suario *disput. 28.* qui dum de hac re *disp. 8. assert. 1.* refert esse quandam declarationem Cardinalium *numer. 664.* in qua generaliter statuitur semel promotum ab Episcopo, non posse iterum ad examen vocari, nisi causa noua sit orta. Accedit quod multi opinantur satis probabiliter, huiusmodi declarationes non obligare in foro interno, nec externo, nisi vel publicentur sicut leges ipsæ, vel per modum sententiæ definitiuæ dentur, quamuis sint magnæ auctoritatis, & iuxta illas possit Iudex sapius definire, perinde atque iuxta interpretationes, & declarationes Sapientum. Qua in re quod cum aliis dixerim, vide, si placer, supracitatum *numerum 254.* & duos sequentes. Verum autem, & legitimum sensum illius declarationis Cardinalium postea subiiciemus; ostenden-

res etiam posita illa declaratione, Ordinarium non posse iterum examinare Regularem semel approbatum solo suo arbitrio, & mera voluntate.

Habemus igitur dispositionem solius Concilij Tridentini *sess. illa 23. c. 15. de reformat.* seruandam, esse, & iuxta illam, & præcedentia antiqua iura in hac materia esse decidendum: sed in tali decreto, aut aliis iuribus non præcipitur, vt semel idoneus, & approbatus ab Episcopo in aliqua Diœcesi, iterum ab eodem vel à successore approbetur, vel possit iterum examinari reuocata priori Licentia, nec distinguit de eodem, vel de successore, atque adeo si idem qui approbavit non potest iterum: nec potest successor: ergo absque fundamento extenditur ea facultas.

Vnde Vasquez *de pœnitent. quest. 93. art. 3. dub. 5.* cum reculisset renouationem factam à Gregorio illius Constitutionis Pij Quinti, atque adeo dicendum esse secundum ius commune existimo non esse in Religiosis plus, quam vnicam approbationem in quacumque Diœcesi, & ita nemini me legisse in originali Bullæ Cruciatæ concessæ Regnis Hispaniæ, concedi priuilegium suscipienti eligendi Confessarium, quem velit ex approbatis sacularem aut Religiosum, & de Religiosis (inquit) saltem semel approbatum. In quo existimo noluisse Pontificem nouum inducere priuilegium circa approbationem, sed quod iure communi licitum erat, aut statutum circa approbationem, illud in priuilegio expressit obseruandum. Et ratio est, quoniam cum Episcopus semel approbauerit Religiosum, iam ille iure censetur idoneus, & ipsi ab Episcopo iurisdictio impediri non potest. Vnde nec reuocari approbatio hætenus Vasquez.

Quod si dicas etiam Religiosis dari iurisditionem à Pontifice dependentem ab approbatione Episcoporum, facile admiserim: sed ab approbatione in fieri, aut semel danda, non tamen ab approbatione dependente non solum in fieri, sed in seruandam: id enim sine fundamento dicitur, & esset probandum ab Ordinario aliqua idonea ratione, vel Textu: nec sufficit quod ipse Ordinarius sic intelligat; quia ipsi non est tanquam Iudici, aut Superiori data facultas interpretandi Concilium: nostra verò expositio & verbis, & iuri, & rationi, & consuetudini Pontificum conformis est iuxta dicta, & constat ex tenore Bullæ Cruciatæ latinæ, quam ego quoque non semel legi, & expendi.

Verba autem Bullæ Cruciatæ Gregorij XIII. anno 1573. die 10. Iulij, sic habet: possint eligere Confessorem sacularem, vel cuiuscumque etiam Mendicantium ordinis Regularem ex iis, qui ab Ordinario, & quoad Regulares semel tantum approbati fuerint. Cui priuilegio Bullæ Cruciatæ non potuit derogari per Pium Quintum citatum, nec per Tridentinum, cum ambo processerint. Postea verò per alios Pontifices successiuè huiusmodi priuilegium confirmatum, & prorogatum fuit, cuius prorogationis factæ mihi constat vsque ad Paulum Quintum, quid autem fecerint postea Gregorius Decimus Quintus, & Urbanus VIII. legisse mihi non contigit. Crediderim tamen non minus fuisse indulgentes, nec restrinxisse verba Bullæ suorum Prædecessorum. Hæc Dicastillus.

Qui postea *num. 321.* ita subdit: Iam licet concedamus, quod Ordinarius volebat, Bullam scilicet Pij Quinti iuxta declarationem illam Cardinalium asserentium eam non esse reuocatam per Gre-

gorium XIII. vim suam habere, atque adeo posse semel approbatum, rursus examinari à successore pro suæ conscientiæ quiete (vt loquitur Pius V.) nihilominus existimo cum Henriquez *supr. de pœnit. litter. S.* tantum intelligendam esse in particulari casu erga istum, aut illum causa cognita, & probata; quia in genere & vniuersaliter non licet dubitare de idoneitate Regularium ex vno, aut alio minus idoneo: nec sanè æquum: sed satis exorbitans est, omnes alios bene meritos velle molestare, aut vexare. Inuigilet, si velit Ordinarius, aut inspiciat an aliquis sit minus idoneus, vel publice si velit, per edictum aut per Notarium in visitatione, aut extra per viam inquisitionis generalis inquirat an aliquis querelam habeat de sufficientia alicuius Confessarij, admittatque rumores, & denunciations, si de aliquo forte sint in ea materia, & tunc causa cognita, & probata rursus examinet, & approbet vel reprobet iuxta ea, quæ inuenit in tali examine.

Ita habetur in noua declaratione, seu decreto Congregationis Romæ 20. die Nouembris anno 1615. in qua Eminentissimi Domini Cardinales enarratis scandalis, quæ ex opposito modo procedendi sequuntur, statuunt ac decernunt Ordinariis, ad quos ius approbandi spectat, Confessarios alias ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere post hac minimè licere; nisi ex noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum Interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper, eisdem Ordinariis Confessiones audiendi facultatem, omnibus simul vnus Conuentus Regularibus Confessariis eadem Sacra Congregatione inconsulta, nullo pacto admittere posse: Quod quidem decretum, vt iidem Eminentissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inuolabiliter iubent obseruari. De quo decreto non potest dubitari, cum authentica de illa habeatur relatio in scriptis non solum Romæ; sed apud multas Religiosas familias; vt vel inde appareat, quam immeritò post aliquot annos suborta fuerit contentio vnus, aut alterius Ordinarij cum Religiosis in cognita causa reuocantis generali quadam reuocatione approbationes iam semel ritè habitas.

Expendendum verò est, in eo Decreto de declaratione non distingui inter approbantem Ordinarium, & successorem; est enim eadem ratio, & neuter potest aliquid erga Regulares in hac materia; nisi cognita causa; sed quia regulariter Successor, qui non existimauit, nec approbavit Regularem iam approbatum, si ex vno capite ignoret sufficientiam illius, & ex alio orbata fuerit aliqua considerabilis suspicio, poterit causa cognita & probata circa sufficientiam ad suæ conscientiæ quietem, illum iterum examinare. Hucusque Dicastillus.

Et hanc sententiam pater Vasquez, Villalobos, & alios, tenet etiam nouissimè Leander *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 11. questio. 91.* vbi me citat pro affirmatiua sententia, sed licet illam ego olim docuerim, & ab ipsa nunc neque recedam, tamen optarem Sacram Congregationem ad tollendas controuersias inter Ordinarios, & Religiosos, stantibus adductis à Dicastillo, vbi *supr.* hanc difficultatem declarare.

Nota hinc obiter Dicastillum ex Vasquez docere vbi *supr. numer. 331. & dub. 10. numer. 298.* non posse, Episcopos

Episcopus non admittere Regulares ad confessiones audiendas, ex eo tantum quod non sint necessarii tot Confessarii in sua Diocesi, nam si digni sunt, debent approbari, ut possint à volentibus eligi.

An authentica forma alicuius declarationis Sacrae Congregationis conferat ei vim legis generaliter obligantis in utroque foro?

RESOLVT. LIII.

Difficultatem hanc nouissimè pertractat Ioannes Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 10. dub. 9. numero 254. cum sequentibus*, ubi me citato sic ait: Omnes has & similes declarationes, & responsiones Cardinalium, multi non facillè admittunt, nec putant authenticè constare de illis, ut notat Diana *resolut. illa 7.* & testatur etiam Valerum, & Suarium afferre alias contrarias, & quidem declarationes in multis materiis diuersas, & oppositas circumferri satis notum est, unde viri docti non ita illis alligantur, ut non in diuersas eant sententias ab iis, quas secuti sunt declaratores, si enim oppositæ sunt, nemo potest utrique parti adherere, præsertim cum multæ circumstantiæ concurrant, quibus variatis non iam diuersi Cardinales declarantes, sed iidem ipsi possunt aliter atque aliter respondere, aded ut Pontifex tandem modum præscriperit tenendum, & seruandum in auctoritate & fide talium declarationum agnoscenda, & admittenda, ut iam subiicio.

Pro qua re aduerto Bossium *de Iubilæo sect. 3. cas. 2. nu. 215.* respondentem ad quasdam declarationes Sacrae Congregationis in eam esse sententiam, scilicet ut prædictæ declarationes ad modum legis obligent in utroque foro, non sufficere quod sint signatæ sigillo ipsius Congregationis, sed insuper requiri, vel quod Papa det Breue, quo iubeat illas seruari, vel quod Auditor Camerae det monitorium in earum executionem, seu sub censura mandet seruari. Hæc ille. Cui ego (saluo semper saniori iudicio) adderem (quidquid sit de veritate sententiæ Bossij) pro aliis casibus particularibus occurrentibus, ut obligent per modum legis debere constare certò saltem certitudine morali, quod eadem circumstantiæ concurrant in illis casibus, atque in casu in quo tali declaratio emanauit cum prædictis circumstantiis; neque enim videntur tales declarationes debere habere maiorem vim, quam habeant rescripta, & responsa Pontificia, quæ extant in corpore iuris Canonici, aut extra illud corpus, alioquin sufficienti auctoritate firmata ad faciendam fidem. Ad hoc autem, ut talia rescripta, seu responsa pontificia obligent in aliis casibus debent esse planè similes casus in substantia, & circumstantiis, propter quas sic fuit responsum; ergo hoc ipsum debet constare in prædictis declarationibus.

Contra doctrinam Bossij videtur sentire Diana *5. p. tr. illo 12. de indulgentiis ab Iubilæo res. 5. 3.* ubi relata sententia prædicta Bossij ait: Hoc mihi non placet. Reiiicit autem ex eo, quod Urbanus Octauus videatur aliquid statuisse contra eam sententiam. Nam ex decreto (inquit) Sanctissimi Domini Nostri Urbani Octauus faciunt fidem, si in authentica forma proferantur, quæ sit autem authen-

tica forma ut faciant fidem, declarat ipsis verbis decreti, quæ subiicio: Cum ad notitiam huius Sacrae Congregationis peruenerit quam plures declarationes, decreta, seu decisiones sub nomine eiusdem Sacrae Congregationis absque illius auctoritate impressas in libris, seu aliis operibus circumferri, & allegari, multasque ex declarationibus, decretis, seu decisionibus iuxta contingentiam casuum, illorumque qualitates, & circumstantias à se diuersis temporibus factas, secundum ea quæ proponebantur, fuisse alteratas, immutatas, diminutas, & forsitan aliàs mentio S. Congregationis nomine confectas, nullòque propterea authentico sigillo munitas, illasque per Tribunalia tam in Vrbe, quam per Orbem circumferri, & allegari, considerans eadem Sacra Congregatio Rituum, quantum detrimenti recipi possit, si aliqua fides illis adhibeatur, ex speciali Sanctissimi Domini Nostri Urbani VIII. iussu mandat & præcipit, huiusmodi declarationibus, decretis, seu decisionibus tam impressis, quam imprimendis, ac etiam manuscriptis, nullam fidem in iudicio vel extra esse adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo; & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium, munitæ fuerint. In quorum fidem hæc propria manu subscripsimus; & sigilli proprij Sacrae Congregationis communiti, ac typis mandati iussimus Dat. Romæ die 11. Augusti 1632. &c. His verbis videtur Diana velle reiiicere Bossij dictum supra relatum. Ego duos tales viros tam doctos, & eruditos malo simul sequi, & eorum dicta componere, quàm ab alterutro dissentire. Diana quidem ut non potest, ita nec puto relatis à se verbis Congregationis aliud intendere, quàm quod verba ipsa sonant & probant: sonant quidem verba adhibendam esse fidem illis, quæ in prædicta authentica forma solito sigillo, &c. munitæ fuerint. Hoc tamen non negat Bossius: sed ait, ut prædictæ declarationes ad modum legis obligent in utroque foro, non sufficit ut sint signatæ sigillo ipsius Congregationis, sed insuper requiritur vel quod Papa det Breue, quo iubeat illas seruari, vel quod Auditor Camerae det Monitorium in earum executionem, seu sub censura mandet seruari. Itaque illa authentica forma faciet fidem talis declarationis, quod vera sit, & quod ita iudicauerit in illa occasione pro casu de quo erat quæstio, & ille si sensus Congregatorum. Sed ut ea sententia, tunc pro illa occasione prolata, sit quasi quædam lex Pontificia, & Pontificia auctoritate lata obliget per modum legis, debet habere condiciones easdem, seu æquivalentes aliis conditionibus, quæ requiri solent, & requiruntur in aliis legibus, ut habeant vim legis obligatoriæ. Cum ergo tales declarationes sæpè sint diuersæ, imò aduersæ, quia sæpè sunt diuersi declaratores congregati, & in utramque partem sint orationes probabiles, & possunt dissentire declaratores, & prudenter aliter atque aliter probabiliter declarare, (maximè aliqua circumstantia variata) etiam si constet, & fides habenda sit declarationi in authentica forma datæ, ita ut sit credendum talem declarationem emanasse, non tamen eò ipso censenda erit lex, nisi ut talis intimetur, & promulgetur: atque hoc vult Bossius, nec puto negaturum Dianam. Neque enim satis est quod quis certò sciat, & credat talem legem esse conceptam à Principe (multo minus à consiliariis

latiis ipsius) donec vel Princeps ipse, vel alius legitime id potens facere, nomine Principis legem promulget, & mandet obseruari. Sufficiat ergo (vt vult Diana, & rectè probat ex relatis verbis decretis) ad faciendam fidem, quod ita fenserint in tali casu, & quæsitio Eminentissimi Domini congregati in ea Sacra Congregatione tale testimonium authenticum; sed vt prædictæ declarationes obligent per modum legis in vtroque foro adhuc potest requiri, quod vult Bossius. Nihil ergo continent prædicta verba contra Bossij doctrinam. Hucusque Dicastillus.

Vnde ex his ego optarem, summus Pontifex magis clarè præsentem difficultatem tam necessariam declararet, interim verò vt alibi adnotauimus, puto in repugnantes Doctorum opiniones illam semper amplectendam esse quæ magis fauet auctoritatem Sacrarum Congregationum.

Quidam superior Regularis tempore quo erat Prælatus accepit pecuniam ab Amico, quam postea subditus per multum tempus penes se retinuit inscio superiore, sed postea expendit cum eius licentia, quæsitum à me fuit, an peccauerit?

RESOLVT. LIV.

Negatiuam sententiam tenet Cardinalis Lugo de Sacram. pœnitent. disputatio. 19. sect. 2. numero 42. vbi quærens an Prælatus possit sibi dare licentiam pro tempore futuro aduertit, facultates quas Prælatus concedit, posse esse diuersas: aliæ enim sunt, quæ nunc quidem mandantur executioni, licet earum effectus perseueret postea, aliæ vero sunt, & effectus & executio ipsa postea ponenda est. Ad priorem classem spectat commutatio, vel dispensatio in voto, quæ semel executioni mandata, habet tamen suum effectum successiuè, tempore etiam subsequenti. Item, quando Prælatus dat licentiam mihi accipiendi vestem, vel Breuiarium ab amico: nunc enim executioni mandatur illis licentia, & nunc accipio vestem v. g. quam postea retinere possum absque noua licentia successoris. Et quidem his, & similibus poterit Prælatus finita prælatura frui, quando ea executioni mandauit tempore quo poterat eiusmodi facultates circa se, & circa alios exercere. Quare si sibi accipit ab amico vestem, vel Breuiarium, poterit retinere postea, sicut possent alij subditi, quibus ipse dedisset similem licentiam. Ratio: quia cum ipse tunc esset administrator rerum communium, ad eum pertinebat diuidere, & applicare singulis, quæ prudenter iudicaret illis applicanda. Sicut ergo poterat aliis applicare vestem, aut Breuiarium ad eorum usum; sic poterat sibi, qui erat vnus ex illis, qui debebant participare bona communia, seruata tamen prudenti, & rationabili distributione, vt non applicaret sibi plusquam aliis cum eorum præiudicio, hoc tamen etiam seruandum erat in applicatione, & licentia respectu aliorum subditorum. Iam ergo erat vestis ei legitime applicata ab eo, qui habebat munus applicandi, & distribuendi bona communia.

Ad posteriorem classem pertinet facultas v. g. accipiendi aliquid, vel donandi, vel vendendi anno sequenti; item facultas data alicui, vt postea, vel absoluat, vel absoluatur à peccatis re-

seruatis, hæ enim & similes facultates non habent præsentem effectum nec executionem, sed futurum tempore sequenti; & has facultates dicimus non posse Prælatum dare sibi nunc pro tempore sequenti, quo iam non erit Prælatus, potest itaque nunc accipere vestem, quia hoc iam nunc mandatur executioni; potest item nunc accipere pecuniam ab amico, & retinere, & in virtute huius legitimæ acceptionis qua accepit illam ad vsus non communes, sed suos, potest etiam finita prælatura eas retinere, vel apud se, vel saltem apud illum, apud quem alij subditi deponunt, id quod cum licentia accipiunt ad vsus suos: non tamen poterit eas postea expendere sine licentia successoris: quia licet potuerit eas pecunias licitè accipere; non tamen dare sibi licentiam ad eas expendendas tempore sequenti, quando iam ipse esset subditus. Similiter non poterat quando erat Prælatus dare sibi facultatem absoluendi alios Religiosos à reseruatis, quando iam non esset eorum Prælatus, nec etiam vt ipse ab eis absolueretur: quia illa licentia mandanda esset executioni tempore sequenti, quo iam ipse non posset eam concedere Hucusque Cardinalis Lugo: ex cuius doctrina apparet in casu mihi proposito, Religiosum illum retinendo penes se pecuniam, quam tempore quo erat superior recepit, non peccasse, si postea illum cum licentia Prælati successoris expendisset.

Sed vt verum fatear, magis mihi placet opinio affirmatiua, quam contra Cardinalem Lugo iustinet nouissimè Pater Dicastillus de sacram. 10. 2. 17. 8. disput. 10. dub. 7. numer. 147. vbi superius dicta ab Eminentissimo Cardinali approbando, in vno difficultatem habet, quod facit pro casu mihi proposito, dum dicitur à Cardinali Lugo posse quidem acceptam pecuniam finita Prælatura retinere, non tamen illam postea expendere sine licentia successoris, quia licet potuerit licitè illas pecunias accipere, non tamen dare sibi licentiam ad eas expendendas tempore sequenti, quando iam ipse esset subditus. Difficultas verò mea in eo sita est, quod actus expendendi, ideo non potest fieri ex vi præcedentis facultatis, aut potestatis quam habuit ad recipiendum, & retinendum, aut etiam expendendum eas pecunias tempore quo erat superior, quia actus expendendi, est vsus talis pecuniæ, & actus talis vt non possit fieri sine legitima facultate tunc existente, quando fit actus; facultas autem ad id tunc nulla est, quia neque est facultas, quam habebat, quando erat superior ex vi sui officij, quo iam est defunctus, neque alia facultas, quam sibi dedisset quando erat superior, duraturam pro sequenti tempore, quando iam non esset superior: hoc enim non poterat sibi inferre, vt merito expressè conceditur, & supponitur in prædicta doctrina, & nos paulò post probabimus atqui non solum actus expendendi est actus contra votum, & obligationem paupertatis; sed etiam actus retentionis; imò etiam est contra iustitiam, quia actus retinendi pecuniam non potest fieri sine voluntate domini, qui dominus non est Religiosus, sed communitas, quam oportet consentire per se, si illa est, quæ gubernat, vel per caput suum scilicet per superiorem, ergo sicut actus expendendi in illo tempore, quo non est superior, est actus sine legitima facultate factus à non domino, & simul impedito per votum; ita & actus retinendi erit actus sine legitima facultate factus à non domino, & per votum impedito, & sicut superior non potest sibi concedere facultatem

tem ad expendendum eo tempore quo iam non sit superior; ita neque ad retinendum eo tempore quo iam non sit superior. Quod si recurrat aliquis ad voluntatem superioris sequentis, qui censeatur non inuitus in retentione eius, quod legitime fuit acceptum; hoc non est facere actum sine voluntate superioris sequentis; sed cum illa, quod iam est aliud fundamentum, & alia doctrina, quæ eodem modo potest habere locum in expendenda, sicut in retinenda pecunia, & concedendam videtur esse eandem rationem in vno, atque in alio, atque hoc est quod intendo. Qui discursus videretur probare quod sicut non potuit dari facultatem, ut quas pecunias legitime potuit accipere, quando erat superior, possit expendere legitime quando non sit superior; ita non potuit dare facultatem sibi, ut quas pecunias legitime accepit, & retinuit, quando erat superior, legitime retineat quando iam non est superior. Confirmo, & declaro, quia retentio pecuniæ illo tempore, quo iam non est superior, est moraliter quædam acceptio pro illo tempore, & illa habitio pecuniæ illo tempore tantum differat à prima acceptione, sicut in Physicis quædam conservatio à prima productione, quæ ideo non est prima productio, quia processit tempore præcedenti existentia termini ab eadem vel ab alia causa, quod satis extrinsecum, & accidentale est: atqui non admittunt prædicti Theologi posse sibi dare facultatem accipiendi pecunias pro tempore, quo non sit iam superior, ergo neque dare sibi facultatem, ut possit sibi retinere, & exercere actum habendi in illo tempore. Ergo quamvis aliis possit dare illam licentiam duraturam pro sequenti tempore, sibi non poterit. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*.

Nota vero suprascriptos viros doctissimos concordare, quod Prælatus possit concedere aliis licentias posterioris generis, etiam si mandandæ sint executioni tempore sequenti, quando ipse Prælatus non erit, & non possit sibi ipsi eas communicare pro tempore sequenti. Cur v.g. possit aliis dare facultatem absoluendi à reservatis etiam tempore sequenti subditos huius Conuentus, vel Prouinciæ, cui ipse nunc præest, & non possit sibi dare nunc eam facultatem ad tempus sequens? Ratio autem videtur hæc esse: quia ipse nunc est capax accipiendi talem commissionem: potest enim ipse nunc absolute, vel per se, vel per alios, quibus committat illud officium: non potest tamen committere illud nisi iis, qui sint capaces talis commissionis accipiendæ. Vnde non possit tunc dare eam facultatem homini non baptizato, vel non clerico, qui futurus esset clericus tempore quo iam ipse non esset Prælatus: nunc autem ipse Prælatus non est capax accipiendi delegationem, vel commissionem à se ipso: quia inter delegantem, & delegatum, seu commissarium debet dari distinctio: quare ipse non potest tunc accipere illam facultatem; postea vero non potest etiam, quia iam expirauit potestas in dante. Ergo licet aliis possit communicare eiusdem facultatem, non sequitur quod possit eam communicare sibi ad tempus futurum, quo non erit Prælatus.

Itaque illa facultas debet esse quædam delegatio & collatio potestatis delegatæ, ipse vero non est capax talis delegationis à seipso, quia inter delegantem, & delegatum debet esse distinctio, & in eodem tempore debet esse capacitas in delegato, & potestas in delegante. Quando autem ille est Prælatus, non est capax delegationis præsertim à se; post-

quam vero iam non est superior, est quidem capax delegationis, sed iam deest potestas delegantis, quod totum non contingit comparatione aliorum, quia est potens delegare, & in eodem tempore illi capaces delegationis. Non ergo mirum quod sibi non possit, & possit aliis.

Sed hæc omnia procedunt de facultate, quam superior directe sibi confert; nam indirecte possit iuxta supracitata materiæ, & ideo Dicastillus *vbi supra* n. 150. asserit, posse Prælatum, dum adhuc est Prælatus, dare alicui facultatem ad id cum facultate subdelegandi, quo casu, cum ille alius possit quencumque alium ex subditis illius communitatis subdelegare, ex vi facultatis acceptæ ab illo, qui tunc erat Prælatus, possit ipsi ex Prælate quando iam est subditus, conferre eam potestatem delegatam.

Vnde ex superius dictis, ego olim interrogatus respondi, potuisse confessarium Regularem absolute à reservatis vigore facultatis obtentæ à Prælate præterito pro tempore sequenti, quo ipse non amplius, sed alius erat superior Monasterij vel Prouinciæ, patet ex doctrina superius adducta à Dicastillo, & Cardinali Lugo.

An facta commutatione pœnitentiæ, possit pœnitens eligere quam maluerit primam, vel secundam?

RESOLVT. LV.

Negatiue respondet Cardinalis Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disp. 25. sect. 6. num. 103.* vbi sic ait, Petes an ad tollendam obligationem prioris Pœnitentiæ requiratur quod confessarius velit eam commutare, & tollere; an sufficiat audire eadem peccata, & imponere pœnitentiam pro illis, absque eò quod sciat, impositam fuisse aliam pœnitentiam pro eisdem, ad hoc ut pœnitens possit accipere hanc secundam pœnitentiam, & relinquere priorem? Aliqui enim idèd probant nostram conclusionem, quia, nimirum pœnitens potest iterum in iudicium adducere illa peccata, ac si nunquam fuissent adducta, & adhærere sententiæ posteriori. Existimo tamen hoc non sufficere; sed requiri reuocationem seu commutationem prioris sententiæ, nam si hoc esset, possit etiam pœnitens relicta posteriori pœnitentiæ, adhærere priori, quæ nondum reuocata est per secundam: cum ergo præceptum prioris confessarij validum fuerit, manebit in suo robore, nisi in eodem tribunali reuocetur, ad quod oportet manifestari secundo confessario, & quod ipse habeat eam intentionem. Imò hoc etiam credo verum, licet secunda confessio fieret cum eodem primo confessario: hic enim si non recordaretur prioris confessionis, & pœnitentiæ, non haberet intentionem eam reuocandi, neque auferret obligationem ex illa relictam propter eandem rationem. Ita Lugo.

Sed ego affirmatiuæ sententiæ adhæreo cum Doctoribus, quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. 10. 1. 17. 5. disp. 9. qu. 103.* quibus ego addo Dicastillum *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 14. dub. 8. num. 131.* vbi sic asserit; Semel autem facta mutatione pœnitentiæ liberum est pœnitenti eligere pœnitentiam, quam voluerit siue primam, siue secundam, in quam mutata est, quia commutatio fit in fauorem pœnitentis, qui potest cedere iuri suo. Ita Suarius *cit. disp. 38. sect. 10. num. 7.* Reginald. *l. 1. numero 89.*

Lessius, & alij, quos in simili referam agens de voti commutatione. Ita ille.

Qui etiam antea *nu.* 130. nominatim contra me duas opiniones impugnat, sic enim ait: Illud non admitto, quod ibi habet Diana, posse mutare in alia confessione, etiam non iterata priori confessione: si enim Sacerdos, ut iudex, & iudicialiter debet iudicare, debet nosse ea, de quibus iudicat, ut det pro illis illam pœnitentiam prudentem; id autem non potest, ut iudex facere, nisi exponatur illi materia, de qua iudicat, quod autem fiat in confessione aliorum peccatorum, nihil refert; perinde, ac si aliquis iudex, quando iudicat de vna causa, aut delicto alicuius rei, vellet iudicare de alia causa, aut eiusdem rei, quod non nouit, nec ad se defertur. Item non admitto quod *eod. tr.* 15. *ref.* 53. §. & *ideo in fine*, ait, posse eundem confessarium non audita confessione mutare si intra hebdomadam redeat, qui iam non censetur moraliter durare prior confessio. Satis est quod possit in continenti. Hucusque Dicastillus. Sed ego non recedo à supradictis opinionibus ab ipso impugnat, sunt enim satis probabiles, ut videre est apud Doctores quos citat me citato, & sequitur Leand. *vbi supra de Sacram. 10. 1. tr.* 5. *disput.* 9. 9. 95. 100. & 101. quibus adde Ioannem de Soria *in Epilogo summ. p. 2. tr.* 1. *sect.* 1. *disput.* 2. §. *de satisfatione*.

Sed hic obiter quæro, an confessarius possit imponere pœnitentiam grauem sub onere tantum peccati venialis? Suarez *10. 4. disput.* 38. *sect.* 7. *nu.* 5. putat, probabilem esse sententiam Medinæ, afferentis pœnitentem nõ peccare mortaliter omittendo grauem pœnitentiam, si confessarius declarat se imponere illam sub obligatione tantum peccati venialis. Sed hæc sententia displicet Dicastillo *vbi sup. dub.* 2. *nu.* 31. docet enim, esse quidem sæpè in potestate præcipientis, grauis leuissuè materiæ præceptum ferre. Si autem res præcepta ex se grauis, aut leuis sit, & legem, aut præceptum superior ferat, quæ verè lex sit, aut præceptum, non est in potestate ipsius, quod lex, aut præceptum de materia leui obliget sub culpa graui, vel de materia graui, sub culpa leui.

Aliqui hoc probant, eo quod confessarius imponens pœnitentiam, etiam non imponat nomine suo, sed nomine Dei atque adeo non potest suam actionem pro suo arbitrio temperare; sed necessariò agere prout postulat institutio Sacramenti. Hæc (inquam) ratio mihi non placet, quia quamuis Sacerdos nomine Dei præcipiat, nisi alia ratio obstaret, posset suam actionem solùm ad obligationem venialem extendere, & non ad aliam, sicut enim (siue peccet, siue non peccet) potest absolute nullam imponere obligationem, aut imponere obligationem in leui materia, quantumuis, si dictamen rationis, & institutionem Sacramenti, Christi que voluntatem sequeretur, deberet imponere grauem; ita similiter, quamuis propter eandem rationem deberet imponere obligationem sub mortali, posset saltem validè illam non imponere. Nec satis apparet disparitas; cur quam exerceat iudicium nomine Christi, possit valide ad nullam, vel ad leuem tantum pœnitentiam obligare, & non possit etiam leuem obligationem inducere, quamuis nomine Christi iudicet, aliàs posset ipsa materia grauis admittere ex vero præcepto obligationem leuem. Itaque idèd non potest verum imponere præceptum circa materiam grauem sub obligatione leui, quia obligatio grauis, aut leuis non pro voluntate præcipientis, sed ex natura rei,

Anton. Diana Pars XI.

idest materiæ præceptæ, resultat grauis, aut leuis. Vnde nec ipse Deus id posset facere, inuoluit enim contradictionem; nam sicut inuoluit contradictionem esse propriè loquendo præceptum, aut legem, & non inducere obligationem: ita propriè loquendo contradictionem inuoluit esse legem, aut præceptum graue (id est de materia graui præcepta, ex qua grauitas præcepti sumenda est) & non resultare obligationem grauem; nam (ut aiunt Philosophi) sicut se habet simpliciter ad simpliciter; ita magis, ad magis.

Verùm his non obstantibus ego puto cum Suarez opinionem Medinæ esse probabilem. Nota præter Thomam à Iesu à me alibi adductum, nouissimè Ioannem de Soria *in epilogo summarum part. 2. tract.* 1. *sect.* 1. *disput.* 2. §. *de satisfatione fol.* 100. docere, pœnitentem si ex negligentia non adimplet pœnitentiam tempore determinato à confessario, peccare tantum venialiter; Verùm hanc sententiam reprobatur Dicastillus *vbi supra nu.* 60. *dub.* 4. in quo bene explicat quo tempore teneatur pœnitens implere pœnitentiam, & ideo in casibus occurrentibus lege illum.

Ex Belgio ad locum vbi Tridentinum non est usu receptum, aliqui transferunt, ut ibi matrimonium clandestinè contraherent, quaeritur an fuerit validum?

RESOLVT. LVI.

DE hoc casu à confessario contrahentium ex Belgio per litteras interrogatus fui, qui adducebat duas meas Resolutiones, in quibus affirmatiua, & negatiua sententia habetur, & quidem pro negatiua maximam vim affert decisio Sacre Congregationis ibi à me adducta; vnde hanc difficultatem pertractat Dicastillus *de Sacram. tomo 3. tract.* 10. *disput.* 3. *dubit.* 6. *num.* 42. vbi me citato sic ait. Addendum præterea videri posse cum Sanchez, Rebello, & Coninch, locis citatis, adhuc verum esse, validè contrahi matrimonium ab incolis loci, in quo Tridentinum viget; in loco, in quo non viget, etiam si eò transferint ob finem clandestinè contrahendi, quidquid in contrarium dicant non pauci, quos refert Sanchez, *supra numero* 29. in qua re postea eundem Sanchez sequitur Pontius, quem refert, & sequitur Diana *tertia parte tractat. sexto, resolut.* 28. *in fine*, & non solùm validè, sed licitè posse fieri seruando in aliis ijs antiquum. Quamuis enim in eum finem transferint, ut non obligentur Tridentini decreto, quo obligabantur in proprio loco, cuius erant incolæ, non ideo obligatio legis ad ipsos, & cum ipsis transfertur ad locum, quò sunt profecti, neque censentur propriè id facere in fraudem legis. Habent enim ius eundi ad illum alium locum, qui autem vitur iure suo, non censentur operari in fraudem: neque bona, aut mala intentio etiam si sufficiat ad excusandum, vel committendum peccatum, sufficit ad annullandum, vel validandum actum, cum intentio maneat in mente; neque effectum influat in opus externum. Ac proinde si matrimonium seclusa ea intentione esset validum, etiam eum illa validum esset. Post hæc scripta incidit in huius rei quæstionem more suo erudire à Diana resolutam 6. *parte tractat. septimo, resolut.* 19. vbi in fine fatetur semper fuisse huius sententiæ, non tamen putare iam recedendum à

Rt 2

præcè

præcedente, quia nouissimè Franciscus Zipæus quem refert, testatur anno 1628. Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium, de quo est quæstio, esse nullum. Verùm adhuc non video hoc testimonium satis esse, quia plura possunt concurrere in tali casu particulari, vt ita censeret Congregatio, Quidquid sit de auctoritate priuatæ cuiusdam responsionis ad priuatam interrogationem: & ideo post hæc tenet Perez hoc ipsum *disputatio. 39. sect. 3. numero 5.* propter rationem datam. Decisionibus autem Cardinalium sæpè opponuntur Doctores, imò decisiones sibi sunt contrariæ frequenter. Quid ergo fiet? Multò magis iam in hac re vrget similis alia resolutio Cardinalium, qua resoluunt sic transseantes non validè contrahere. Quæ resolutio robur accepit maximum ex Breui Pontificio Urbani Octauæ ad instantiam Archiepiscopi Colonienfis, dato 1627. 14. die Augusti, vbi cum Eminentissimi in sua responsione dixissent suam sententiam circa tria quæstia, quorum primum, & secundum erat an tales retinentes domicilium in loco, in quo Concilium in hoc puncto est promulgatum, validè possint contrahere, vbi non est promulgatum; Item si solo animo absque Parocho, & testibus contrahendi se transferant, habitationem non mutant. Responderunt ad primum, & secundum, non esse legitimum matrimonium inter se contrahentes cum fraude. Hanc responsionem Pontifex laudat, & approbat in illo Breui dum ait, Resolutionem huiusmodi auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus. Subiungit deinde omnes firmitates adhiberi solitas eiusmodi Breuibus, & Bullis cum derogatorijs contrariorum quorumcunque etiam si scienter, vel ignoranter à quoquam contingat aliquid in contrarium attentari: Huic resolutioni, quæ iam ipsiusmet Pontificis est standum erit. Solùm aduerto, quod cum declarat non esse legitimum, addita illa particula *cum fraude*, (quæ tamen in quæstio non continebatur) requiri videtur fraus. Vnde si non adsit animus fraudulentus, sed existimatio, quod hoc fieri sic possit, non apparet, cur sit inualidum matrimonium ex vi huius declarationis. Item si (vt supra indicabam) ille animus non significetur exterius, sed sine villo signo externo sola sit interna intentio, non est fraus, quæ possit iudicari in foro externo. Vix tamen potest contingere quod sic facientes, non præbeant aliquod signum externum talis animi, & finis. Rex itaque iam est valdè periculosa, & tale matrimonium rebus vt nunc, valdè dubium, aut inualidum (probabiliter) vt sic maneat porta ad resiliendum, nisi reualidetur legitime, aut ad iudicandum contra illud. Hucusque Dicastillus.

Verùm ego cõsiderabam in casu proposito, quod in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet valori matrimonij, vt communiter asserunt Doctores. Ergo in casu nostro amplectenda esset opinio affirmatiua; Nec obstat declaratio Sacræ Congregationis, quia de illa non constat authenticè, & si constaret, non desunt doctores asserentes non esse necessariò standum illi, licet ego contrarium sentiam. Sed his non obstantibus ego rescripsi consulentibus quod ad Sacram Pœnitentiam recurrerent.

Ex superius verò dictis oritur quæstio, quid dicendum de matrimonio Christianorum in terris Turcarum habitantium an validè contrahant sine

Parocho, & testibus. Negat Petrus Ledesma *quæstio. 45. articul. 5.* quia prædicti non habent Parochiam nisi in propria Prouincia, in qua nati sunt; in ea verò Decretum Tridentini obligat. Quam sententiam etiam approbat Henriquez *li. 11. cap. 3.* quando prædicti Christiani habitant in illis Prouincijs infidelium absque animo ibi permanendi; tunc enim retinent propriam Parochiam in propria sua Prouincia, in qua viget Tridentinum. Idem quoque sentiebat olim Vasquez dummodo ante profectum dictorum Christianorum ad infideles Decretum Tridentini iam vigeret in sua Prouincia, & Parochia, secus verò, si nondum vigeat.

Verùm mihi magis affirmatiua sententia placet; dico igitur absolutè, & absque vlla distinctione, matrimonium horum captiuorum esse validum, præsertim si non interueniat fraus, de qua diximus, qua non interueniente non declarat, aut decernit aliquid in contrarium declaratio Cardinalium; & eis roboratio facta in breui Pontificio ibi citato. Ideo etiam in his Prouincijs absque animo ibi permanendi tunc sint, & quamuis eò venerint post receptionem Tridentini in sua Prouincia validè contrahent sine Parocho, & testibus. Ratio est, quia contrahentes quoad contractus sortiuntur forum loci in quo contrahunt, & tantum legibus illius loci contrahere debent etiam si tantum transseanter, & per modum hospitij ibi sint: ergo prædicti validè celebrant contractum matrimonij in illis locis, etiam si careant solemnitate Parochi, & testium, quæ solemnitas ibi necessaria est. Et ideò hanc sententiam docet Martin. Petez *de matrim. disp. 39. sect. 6. n. 4.* Sanch. *lib. 3. disp. 18. num. 35.* Pontius *lib. 5. cap. 9.* Rebellius *lib. 2. q. 7. sect. 3. & alij.*

Possit etiam aliquis hic quærere de matrimonio Hæreticorum non quidem in locis vbi Tridentinum non est promulgatum, sed vbi iam promulgatum est, & adhuc adest Parochus Catholicus, qui possit assistere matrimonio, an valeat ibi contractum ab Hæreticis sine Parocho, & testibus. Quæri ergo potest, an tale matrimonium valeat celebratum coram Prædicante, & Ministro Hæretico, vel absolutè sine villo Parocho? Ad hoc dubium sic respondet Layman *lib. 4. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 7.* & si in aliqua Ciuitate decretum Tridentini promulgatum fuerit, modò tamen, expulsis Catholicis Sacerdotibus absint proprij Pastores, valide sicut prius coram Prædicante, vel sine Prædicante matrimonia contrahi poterunt. Cum enim in his locis tali rerum statu decretum Tridentini seruari non possit, non est existimandum libertatem matrimonij validè contrahendi impeditam esse: sicut Cardinalis Bellarminus respondet apud Chapeauille *cap. 6. qu. 15.* hæc Layman, & postea subiungit, licet in Ciuitatibus Germaniæ quibus Lutheranæ cum Catholicis permixti viuunt, verbi gratia Augustani Ciues, reuera in spiritualibus subsint Episcopo suo, imò etiam Parocho Augustano; tamen existimandum non est Summorum Pontificum voluntatem esse, vt Tridentini decretum se extendat ad matrimonia illorum sine legitimo Pastore celebrata, ne multa incommoda oriantur, si eorum filij legitime nati non sint, nec capaces officiorum, dignitatum, & Sacrorum ordinum. Hæc etiam Layman.

Nec à supradictis dissentire videtur Tannerus *to. 4. disp. 8. qu. 3. dub. 9. n. 122.* vbi loquentes de matrimonijs Hæreticorum sic ait: In locis verò, & Parochijs, vbi Concilium Tridentinum est promulgatum,

gatum, & Hæretici impunè inter Catholicos tollerantur, nec dum quidem inualida censerentur à Doctores quamuis sine vero Parocho contrahantur propter tacitam dispensationem Pontificis, qui sciens eiusmodi matrimonia non contradicit, neque irrita declarat. Hæc Tannetus. Quam doctrinam docuerat prius idem Auctor anno 1601. *disp. de matrim. Thes. 56.* quam loco citato refert, Et hæc omnia non displicent Dicastillo *de Sacr. 10. 3. tr. 10. disp. 3. dub. 10. n. 81.*

Verum post hæc scripta inuenio Hermannum Busenbaum in *Medul. theol. moral. lib. 6. tr. 6. c. 3. dub. 2.* circa præsentem difficultatem sic asserere: Quæres quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis.

Respond. circa eam Congregatio Cardinalium resoluit sequentia, Primò ubi hoc decretum Concilij nondum publicatum est in Parochia verbi gratia in Saxonia, & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilij fuit obseruatum. Secundò, hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v.g. in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam seruare. Vnde consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilij, quamuis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. Layman tamen *lib. 5. tit. 10. par. 2. c. 4.* putat eam non esse mentem summorum Pontificum propter grauissima incommoda inde subsequutura. Tertio si Parochia, in qua aliquando decretum fuit obseruatum, proprio Parocho, & Episcopo careat, nullusque istinc sit, qui vices Episcopi, vel Parochi suppleat, matrimonium valere absque præsentia Parochi, seruata tamen in quibus potest forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Idem est si Parochus, & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eorum metu absit à Diocesi, & ad neutrum sit titus accessus. Et hæc omnia obseruat Busenbaum *ubi supra.*

Vide etiam circa præsentem quæstionem Stephanum Baunium in *Theol. moral. to. 1. tr. 12. de matrim. clandest. quest. 1.* Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Lectorum, quia passim in alijs Auctoribus non inueniuntur pertractatu, & propter plures casus, qui Romæ passim in dies veniunt discutiendi ex Germania, Hollandia, &c.

Infans fuit propter necessitatem baptizatus verbi gratia in capillis, in manu, in pede, &c. queritur, an postea dum baptizatur in Ecclesia sub conditione Patrinus contrahat cognitionem Spiritualem?

RESOLVT. LVII.

Quæstio est curiosa, & procedit in omnibus casibus, in quibus necesse est rebaptizare puerum sub conditione, ideo ad illam sic respondet Dicastillus *de Sacr. 10. tertio, tract. 10. disputatio. 27. nu. 260.* Si non omnino moraliter certum sit priorem baptismum validum fuisse, & ideo infans rebaptizetur sub conditione, contrahitur cognitio, & consequenter non potest contrahi matrimonium inter personas alias in baptismo certo impeditas, quia dum non constat de Baptismo, præ-

Anton. Diana Pars XI.

sumit Ecclesia cognitionem; cessabit autem talis præsumptio, si postea constet Baptismum fuisse validum.

Ex quo infertur, quid dicendum sit quando quis rebaptizatur, eo quod nondum integrè natus, fuerat baptizatus, tunc enim (quidquid alij dicant) si baptismus collatus fuerit prius in ea parte, ubi ita certum sit eum fuisse validum, ut non sit sub conditione iterandus, ex priore Baptismo contraheretur cognitio, non ex posteriore, è contra verò si inter doctos sit dubium aut quæstio, an in ea parte collatus Baptismus valeat, eadem dubitatio erit pro cognitione spirituali. Si verò sint pro vtraque parte opinionum probabiles, quarum altera neget valere priorem Baptismum, altera affirmet; poterit tuta conscientia quis vtramuis eligere, & secundum vnum probabile erit ex tali Baptismo non oriri cognitionem. Quod totum mihi placet, quamuis hæc omnia non tam pertineant ad Patrinum, de quo nunc agimus, quam ad baptizantem. Nam in tali Baptismo vix, aut nunquam potest, aut solet esse mentio nedum præsentia Patrini. Ita Dicastillus, & ego.

Sed hic quæro primò, an si quis verbi gratia teneatur patrinus filium Petri, credens esse Pauli, contrahat cognitionem spirituale? Negatiuè respondet ex Sanchez Reginaldus *10. 2. lib. 3. n. 155.* & alij. Quia reuera hic non intendebat exercere actionem erga hunc, quem leuauit; ergo deficit intentio. Hæc enim rationem probat, facile enim responderetur, putare quidem illum esse filium Petri, & non Pauli: nihilominus intentionem dirigere ad eum, qui hic, & nunc illi proponitur, sicut in simili de Baptizante dicebat opposita sententia; Et ideo alibi diximus errorem personæ in cæteris Sacramentis, præter matrimonium, non imitare Sacramentum; Vnde videtur colligi, causari etiam effectum inde resultantem qualis est hic, de quo agimus; & eadem ratio locum habet pro Patrino, qui dirigit intentionem ad eum, quem leuat de præsentem.

Verum contra hoc opponit Sanchez, quod Ministri Sacramentorum teneantur habere intentionem ministrandi Sacramentum præsentem, quicumque ille sit; ac proinde quamuis erratur in persona, cum verus sit Baptismus, vera cognitio contrahitur, Patrinus verò non tenetur habere eam intentionem, & verè elicitur ad personam determinatam.

Hanc opinionem, quam mordicus contra me sustinebat quidam Theologus his diebus, ego puto satis probabilem, sed non recedo à sententia affirmatiua, quam olim docui, & quam tueretur Martinus Perez *de matrim. disput. 29. sect. 4. numero 4.* Dicastillus *ubi supra numero 271.* & alij penes ipsos.

Probatur; quia iste error non est circa substantiam actus, sed circa accidentia. Vnde susceptio non secus, ac Baptizans solum habere debet intentionem suscipiendi eum, quem hic, & tunc habet tunc præsentem; atque adeo sicut ea intentio satis est, ut Baptizans eum præsentem baptizet, etiam cum simili errore, ita similiter ea intentio est sufficiens, ut Patrinus verè suscipiat. Excipitur tamen casus peculiaris de vxore, quæ per ignorantiam leuauit filium mariti, de quo est expressa iuris decisio *cap. 2. de cognitione spirituali*, ubi deciditur; Coniugem, qui per ignorantiam leuauit filium mariti, non arceri à debiti petitione. Cum enim id super-

Ar 3

ueniat

ueniat matrimonio contracto, non mirum si ignorantia excuset à cognitione. Itaque non est cur negemus, quod sicut Baptizans debet habere intentionem baptizandi illum quem presentem habet, talemque censetur habere, quoties non habet intentionem contrariam, ita similiter tenens, seu leuans è fonte Sacro, debeat velle tenere, & leuare illum, quem presentem habet, idque censetur velle quoties non habet oppositam voluntatem. Et ideo hanc sententiam me citato tenet Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 2. disputatio. 7. questione 28.*

Quæro secundò, an maritus, & vxor possint absque villo peccato esse Patrini alienæ prolis? In tali casu peccare venialiter Suarez *in 3. part. questione 67. articul. 8.* Filiuccius *tom. primo, tract. 2. numero 161.* Sed ego puto supradictos posse absque villo peccato esse Paternos, nisi aliàs in aliqua Diœcesi iure speciali sit prohibitum. Primò, quia id nullibi prohibetur, vt fatetur Urbanus Secundus *in capit. final. 30. questione quarta.* Secundò, quia quamuis idem Pontifex in eodem capite videatur in statuere quod non sint Patrini; hoc tamen non prohibet sub præcepto, vel si prohibet non esse vsu receptum; vel potius esse sublatum per Concilium Tridentinum. Et ita ex Vasquez Layman, Hurtado, & aliis docet Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 2. disput. 7. questio. 20.* Et tandem in hanc sententiam velit, nolit, descendit Dicastillus *de Sacramen. tom. 3. tract. 10. disput. 57. dub. 27. numero 271.* vbi sic: Aduerto cum Suarior probabilius esse quod si maritus, & vxor alienum illum de sacro fonte leuent, peccent saltem venialiter. Quia Urbanus Secundus *in capit. Quod autem trigesimo, questione quarta,* quamuis dicat nulla auctoritate id reperi prohibuit; Ipse tamen potens tunc id prohibere, sic decernit, vt puritas spiritualis paternitatis ab omni labe, & infamia conferuetur immunis, dignum esse decernimus, vt vtrique insimul ad hoc aspirare minimè præsumat. Non putat verò Suarius, & ex illo Perez *disputatio. 29. section. quinta, numero tertio,* esse grauem culpam propter leuitatem materiæ, quod propter eorum, & aliorum auctoritatem non ausim improbare; sed vt verum fatear, verba Pontificis graue quid sonant tum ex fine, vt puritas, &c. ab omni labe, & infamia, &c. tum ex ipsorum verborum significatione. Nam labe, infamia, præsumptio, & similia verba non sum memor in legibus (maximè Canonice) pro rebus leuibus vsurpari, aut leuibus actionibus tribui, Vt cumque sit illud, placet quod Glossa ad eum Textum notat (nec alieni sunt ab hoc prædicti Auctores) nempe consuetudine posse fieri, vt omnino liceat, quia vt ait Glossa, de consuetudine est in quibusdam locis, quod vterque simul suscipit. Quæ ratione olim de hac re interrogatus hic in Germania pro casu occurrente, inter magnos imò supremos Principes censui posse fieri, quia iam sæpè constabat pridem factum in similibus. Hucusque Dicastillus.

An si quis fornicetur gestando aliquod frustulum Reliquiæ Sanctæ Crucis debeat necessario hanc circumstantiam in confessione explicare?

RESOLVT. LVIII.

Olim docui fornicantem gestando reliquias, vel Agnum benedictum non esse astrictum hanc circumstantiam explicare, & ita me citato cum Sanchez, Fagundez, Lugo, Filiuccio Trullench, Bonacina, & aliis tenet Leander *de Sacramen. tom. primo, tractat. 5. disputat. 8. questio. 15.* quia comitanter tantum se habent ad actum venereum, sicut ad quoduis aliud peccatum. Verum hanc opinionem ego non auderem extendere ad fornicantem, & gestantem Reliquias Sanctæ Crucis, clauorum, vel spinæ coronæ propter contractum physicum Corporis Domini nostri Iesu Christi, vnde ex hoc ab Ecclesia coluntur adoratione.

Et idem puto si aliquis ex iusta causa gestat Sacram Eucharistiam occultam, & cum illa fornicaret, vnde ad elucidationem omnium supradictorum, non deseram hic apponere verba Patris Dicastilli, qui *de Sacramen. tomo secundo, tractat. octauo, disput. nona, dub. octauo, numero 718.* sic ait: Dubitare quis posset circa hanc circumstantiam, quomodo id de quo agit Sanchez *libro secundo, moral. capite 40. numero 28.* & ante ipsum Azor, & alij referendi. An scilicet peccatum admissum gestando reliquias sanctas in collo aut aliam imaginem, si id peccatum alioquin non sit directè contra cultum eis debitum, sit peccatum explicandum in confessione. Eandem questionem tractant alij in particulari casu exercendi actum venereum ea ipsa gestando.

In hac re Philarchus *de officio Sacerdotis tomo 1. parte 2. libro 3. capit. 9. ad finem,* affirmare videtur. Sanchez verò citatus vniuersim videtur negare, & in eandem sententiam refert Azorium *tomo 1. lib. 9. capite 8. questione 7.* quamuis enim de quibusdam peccatis loquatur Azor, verbi gratia peierandi, furandi, detrahendi, maledicendi, &c. & non vtatur exemplo fornicationis, idem putat Sanchez illum sensisse in hoc. Cum Sanchez consensit Fagundez *in primo præcepto Ecclesia numero 1. capite 4. n. 13.* Diana etiam qui *tum part. 1. tract. 7. de circumstantiis aggrauantibus, tum part. 3. tract. 4. resol. 67. vbi in §. in resoul. addit etiam Syluium secunda secunda ad question. 154. articul. decimo in fine,* duo in hac re possumus querere, primò an sit irreuerentia, deinde an sit grauis, & explicanda in confessione, mihi in hac videtur distinguendum inter actiones, quæ peccata sunt, itavt quædam in prudenti hominum æstimatione videantur afferre secum irreuerentiam, si exercentur à gestante secum aliquid sacrum: quædam verò non ita, ideo meritò Azor in prædictis peccatis posuit exemplum, & non in fornicatione; licet questionem generaliter mouerit. Exercere ergo actum turpem cum meretrice non videtur posse negari esse aliquam irreuerentiam, si quis simul habeat secum Sanctorum Reliquias. Sed Cardinali Lugoni non videtur irreuerentia tanta vt sit mortalis, adeoque debeat explicari in confessione, quod mihi quoque videtur probabile (præsertim cum non

non sit lex Ecclesiastica, quod id constituit in materia reuerentiæ erga reliquias Sacras) Ideò cum Azorio septio (in quo à fortiori consentit Sanchez) non esse irreuerentiam reliquiarum si quis eas gestet, tum ex ira maledicere alicui, aut tunc furari, &c. esse tamen (vt sentit Lugo) irreuerentiam aliquam tunc fornicati, nisi fortè inaduertentia, aut ignorantia ab omni culpa excuset, tales enim actus, & similes in prudenti æstimatione continent indecentiam, licet, vt dicebam, non mortalem. Posset tamen tanta esse sanctitas eius, quod gestatur, & aded crescere inde irreuerentia in tali actu, sub ea circumstantia, vt meritò censeatur grauiissima; Ideò meritò dixit idem Cardinalis *disput. illa 16. numero 513*. Loquens de Sacerdote, qui secum portans Eucharistiam tale peccatum committeret. Ego sanè non excusarem à peccato graui contra Religionem, cui doctrinæ omnino subscribo. Addit tamen non esse eandem rationem de quolibet alio peccato mortali, verbi gratia de tractione, contumelia, &c. Quamuis & in hoc ego non possim non videre magnam irreuerentiam, si quis Sacerdos portans secum pro ægroto venerabile (etiam secretò & in aliquibus locis iustis de causis sit) interim diuerneret, & in conuersatione effutiret detractiones, contumelias, periuria, aut etiam minus honestis, & decentibus Ludis, Alexæ, Chartifoliorum, & similibus vacaret. Verùm hæc omnia prudentis æstimatoris iudicio videntur relinquenda. In quo mihi nulla occurrit regula generalis ad id discernendum. Hucusque Dicastillus.

Et omnia superius dicta ego puto non solum procedere quando quis cum complice peccaret, sed etiam cum pollueret se ipsum, militat eadem ratio, nempe irreuerentia nimis magna. Ergo, &c.

Imo ego puto idem dicendum esse, si Parochus dum iret cum Sacro Oleo ad ministrandum Sacramentum extremæ vnctionis infirmo, in itinere cum illo rem haberet cum muliere.

An si quis statim post communionem fornicaretur, teneretur hanc circumstantiam in confessione, aperire?

RESOLVT. LIX.

Affirmatiuè respondet Cardinalis Lugo. Idem cum ipso docet non tamen ex eius principiis Dicastillus *de Sacr. tom. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 8. num. 731*. vbi sic ait; Et quidem si verum esset, quod aliqui dicebant: nempe in die, qua acceptata est Eucharistia peccatum commissum habere malitiam specialem explicandam in confessione, sequeretur Sacerdotes quotidie celebrantes frequentissimè debere explicare circumstantiam Missæ illa die celebratæ, quod videtur difficile, vt notauit Eminentissimus Lugo *num. 523*.

Non tamen desunt, vt videre est apud eundem *n. 524*. qui putent aliquod peccatum ratione temporis Sacri contrahere malitiam grauem nouam necessariò explicandam; cuius rei exempla adhibentur. Primum si die Parasceues, aliquis veller ludos publicos, comædias, & ludrica spectacula & similia exhibere, sicut in diebus Bacchanaliorum, quam putant grauiissimam irreuerentiam contra Sacratissimum diem Passionis Christi Domini. Hoc exemplum ego non negauerim continere graue

peccatum; & in hoc assentior eidem Cardinali. Sed non possum in primis non videre eam esse circumstantiam alterius peccati per se loquendo (de circumstantiis verò nunc disputamus) sed esse primum peccatum ex se; si actus ipsi per se non sunt lege prohibiti: tunc enim explicare illud peccatum non esset explicare circumstantiam alterius peccati, sed primariam peccati materiam, in quo ipsemet Cardinalis consentire debet, & cum illo notauimus supra in simili, tum *num. 644*. tum *n. 666*. paulò ante finem.

Deinde non possum non videre illas actiones non esse contra aliquam prohibitionem Ecclesiæ, aut humanam, neque esse circumstantias ea lege prohibitas; sed ex natura rei resultare quod dissonet rationi, & quod censeatur res satis impia, eò ipso quod Ecclesia & fideles tunc colunt Christi passionem, vt in simili dicebamus supra, agentes de peccatis quibusdam in loco Sacro, etiam si non essent prohibiti speciali lege. Vide quæ ea de re diximus *supra à numero 652*. sed præsertim *numero 655*. potuisset quidem Ecclesia tunc non colere Passionem eo modo: Supposito verò quod colat eo modo, non potest apud prudentem æstimationem non censeari res illa grauis irreuerentia, sed hoc non est propriè loquendo contra aliquam diei sacrationem, quæ nulla est, iuxta dicta *numero 725*. vbi assignabimus disparitatem inter locum & tempus.

Hoc ipsum cernere licet in secundo exemplo eius, qui ab ipso altari, in quo celebravit, immediatè iret ad fornicationem, quam meritò putat Cardinalis grauiissimam irreuerentiam, sed non video quod sit propriè irreuerentia sanctitatis diei, sed quia ex natura rei prudenti æstimationi videtur grauis irreuerentia tanti Sacrificij & Sacramenti, itaque non Sanctitatem aliquam diei violat, sed Sacramento irreuerentiam censeatur inferre. Quod etiam satis declarat exemplum quod affert de sollicitante Sacerdote pœnitentem ad turpia proximè post confessionem, quam Sacerdotem cogit legitimus iudex adiurare, vel de vehementi, vel de leui (prout res, & circumstantiæ postulant) propter suspicionem, quam secum affert eiusmodi scelus, sed hoc non pertinet ad sanctitatem temporis, aut diei; sed ad ad honorem Sacramenti, & ad præcauendum damnum, quod prouenire posset, si eiusmodi malum impunè serpat, solumque propinquitas aut similtas temporis, (sicut etiam loci deputati ad confessionem, vel simulationis qua simulat quis se audire confessionem) seruit ad notandam & suspicandam irreuerentiam, vel minus synceram fidem sic peccantis absque vlla irreuerentia illata temporis aut loco tanquam rebus sacratissimis, cum possit esse locus sine vlla consecratione, sicut & tempus. Hucusque Dicastillus.

Itaque vel secundum principia Cardinalis Lugo, vel Dicastilli, dicendum est, si quis fornicaret statim post Eucharistiam sumptam, debere in confessione hanc irreuerentiam explicare. Et ita etiam præter Doctores citatos tenet Martinus de San Ioseph *in mon. confess. t. 1. l. 1. tr. 14. de Pœnit. num. 7*. vbi sic ait, No ay obligacion de confessar la circunstancia de que se cometio el pecado en dia de Fiesta, porque esto ni muda especie, ni agrava notablemente dentro de la propria especie, porque en la fiesta no se prohibe la obra seruil espiritual. Y lo mismo es quando se comete el pecado, aunque sea carnal, en lueues, ò Viernes Santo, ò en el dia en

que se confesso, ò comulgo; saluo si en acabando de comulgar conociesse carnalmente la amiga, ò hizi-esse comedia el dia del Virenes Santo, que en casos semejantes se peccaria grauissimamente contra la virtud de la Religion. Assi lo siento. Ita ille.

An qui occidit Petrum, putans & intendens occidere Paulum, si confiteatur occidisse Paulum, teneatur postea iterum confiteri, dum deprehendit fuisse Petrum?

R E S O L V T. LX.

Afirmatiuè videtur respondendum, nam videtur confiteri illum quod fecit: Significat enim aliam actionem distinctam ab ea, quam exercuit. Nihilominus in genere moris non est alia actio; semper enim in confessione censetur cõfiteri actionem quam putabat esse occasionem Pauli; Ideò si confiteatur dicens occidi hominem, & nihil aliud, quando ex alio capite non confurgit alia obligatio (quod per accidens est) satisfacit; vel si dicat, occidi quem putabam esse Paulum, etiam si postea deprehendat esse Petrum, verè confessus est quod fecit: confessus est enim homicidium, quod putabat esse Pauli, quod verificatur etiam in homicidio Petri: de illo enim homicidio Petri probat esse Pauli, & tale homicidium confessus est. Quod si fortè, quando confitebatur dixit occidi Paulum; adhuc existimo sufficere eam confessionem, nec postea deprehendens fuisse Petrum, debere iterum confiteri, quia reuera confessus est peccatum mortale quod fecit: quotiescumque enim quis confitetur peccatum, confitetur illud prout erat in conscientia sua probabili; tunc autem quando occidit erat in sua conscientia probabili vt supponimus, quod ea actio esset occisio Pauli, & non petri, & in morali estimatione idem est dicere occidi Paulum, atque dicere occidi quem putabam esse Paulum, seu eum, qui meo iudicio tunc erat Paulus: siue enim reuera fuisset, siue non fuisset Paulus, pro malitia morali, & materia confessionis (etiam comparatione actionis externæ, vt prouenientis à voluntate internâ) nihil refert. Et hæc omnia docet Dicastillus *de Sacramento tom. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 8. n. 715.*

Sed hic quæri potest, an qui violauit ieiunium, quod putabat esse sub obligatione, cum tamen reuera non esset, teneatur fateri se ita peccasse, vel satis sit, si dicat, *violauit ieiunium.*

Negat Sanchez *l. 1. in decalog. cap. 11. num. 5.* cum Salas, Valentia & Sayro à se relatis contra Adrianum *in 4. q. 4. de confessione* qui dixit, peccatum contra conscientiam erroneam esse speciale, & explicandum in confessione, cuius contrarium ab inconuenienti probant: quia sequeretur peccata, etiam quando conscientia non erat, duas semper malitias habere, alteram quidem contra eam virtutem, cui actus apponitur, alteram contra conscientiam. Vnde infertur potius esse dicendum peccatum contra conscientiam habere idem obiectum in specie, quod haberet, si vera esset obligatio; ideoque putant eum, qui non haberet ætatem requisitam, vt obligetur lege ieiunij, si est errore putat se teneri, peccare peccato eiusdem speciei cum eo, quo peccaret si verè teneretur: quæ doctrina mihi etiam placet, approbare videtur Cardinal. Lugo, dum à se relatum non reprobat *disputatio, illa 16. num. 498.*

Addo tamen (id quod generale est pro aliis casibus)

aliquando debere explicari fuisse errorem, siue propter censuram, siue propter aliam obligationem, quæ non incurritur, nisi quando non erratur: sic si esset peccatum ab aliquo contra iustitiam ex conscientia erronea, accipiendo furtiuè rem, quam putabat esse alienam, v.g. Ecclesiæ, & reuera esset accipientis, etiam si esset lata censura pro furto facta ex Ecclesia; & iterum censura pro non restituente, aut pro non reuelante, etiam si ea peccata coram Deo essent eiusdem speciei cum iis, quæ fierent ex conscientia vera; tamen neque incurrit censuram, nec obligationem restituendi, aut reuelandi; ideoque nec confessarius debet ab ea censura absolueri, nec cogere ad restituendum, vel negare absolutionem, nisi restituat, aut paratus sit restituere, cum prædicta requirant peccatum verè ex vera conscientia commissum. Item; debet explicari, quando, si non explicet pœnitens; existimant confessarius illud non fuisse peccatum, vt, si quis confiteatur se non audiuisse Sacrum in die Iouis maioris hebdomadæ, quod cum non sit peccatum, seclusa conscientia erronea, putabit confessarius non dici vt peccatum mortale; sed aliqualem imperfectionem. Item de ieiunio in vigilia Epiphaniæ, & similibus. Item si puer minoris ætatis se accuset quòd in Parasceue non ieiunauerit. Ita Dicastillus *supra n. 705.*

Sed circa præsentem difficultatem vide me ipsum alibi, & me citato Leandrum *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 8. §. 7. quæst. 17.* vbi firmat sufficere in casu proposito, si pœnitens in confessione se accuset, & dicat; *violauit ieiunium*, quia idemmet in specie peccatum commisit, ac si vera esset obligatio ieiunandi. Vnde puer qui falsò putat se teneri ad ieiunium, & non ieiunat, committit peccatum eiusdem speciei cum eo, quod committit adolescens obligatus ad ieiunandum.

Vnde mihi non placent ea quæ asserit Salas *1. 2. tom. 1. tr. 8. disp. vnica sect. 3. num. 28. in fin.* vbi ait; Cum quis rem licitam egit, putans esse illicitam, vt, si occidit fera, putans esse hominem, debet errorem exprimere; alioqui non intelligeretur malitia actus externi, quia occisio ferè mala non est.

Verum, vt dixi, ego absolutè sentio, quando peccatur cum conscientia erronea, non esse speciale peccatum, & ideo satis esse fateri præcepti violationem, quam conscientia errans dictabat, non declarando fuisse contra conscientiam erroneam. Ideo Docet Cardin. Lugo *de pœnit. disp. 16. nu. 503. cum sequentibus*, & Fagundez *de præceptis Ecclesiæ l. 2. cap. 5. numero 14.* qui, sicut, & Henriquez supra ait in prædicto casu furti, v.g. sufficenter explicari peccatum, si quis dicat; *fieri furtum, dum rapui id quod putabam esse alienum*, quibus verbis explicat se habuisse conscientiam peccati non tamen significat an illa conscientia fuerit vera, vel erronea. Atque hunc modum explicandi meritò approbat idem Cardinalis *supra nu. 500.* imò addit non esse dubium quin sufficiat similem modum confitendi, addit ipse postea *n. 503.* si dicat; *Feci hoc vel illud, putans me facere contra præceptum, vel contra obligationem grauem.* Qua ratione verè explicat, quod fecit, nec se exponit periculo dicendi peccatum quod non fecit, quod totum mihi placet, vt placuit etiam Dicastillo *loc. citat.*

De quibusdam dubiis circa Iubilæum anni
Sancti?

RESOLVT. LXI.

TRia dubia sentio agitanda esse in Congregatione facienda. Primum, an per Bullam Iubilæi huius Anni Sancti tollantur Indulgentiæ plenariæ pro mortuis. Secundum, an tollantur indulgentiæ plenariæ concessæ pro articulo mortis. Tertium, an tollantur indulgentiæ plenariæ Ecclesiæ Urbis Romæ.

Et ad primum, prima facie videtur affirmatiuè respondendum, ex regula, quod expressio generis operatur expressionem omnium specierum: Sed in Bulla Iubilæi suspenduntur omnes, & singulæ indulgentiæ; ergo etiam, & hæc pro defunctis; quæ, vt negari non potest, est species indulgentiæ.

Sed negatiuæ sententiæ communiter adhærent Doctores. Vnde Martinus Carrillo, in *explicatione Bullæ defunctorum par. 2. cap. 9. nu. 9.* sic asserit: Las indulgencias concedidas à las animas de Purgatorio, no se suspenden por suspensiones generales, como por la suspension de Año Santo, en el qual suspenden qualesquier indulgencias, porque la razon que su Santidad tiene para suspender las indulgencias en semejante tiempo, es, para que todos los fieles con mas desseo y disposicion vayan à Roma à visitar los santos lugares, y alli con mayor deuocion ganen el Santo Iubileo: la qual razon cessa en las animas de Purgatorio. Ita ille. Et sic interrogatum Clementem Octauum respondisse testatur Rodriquez *de Iubileo capit. 3. num. 4.* & Urbanum VIII. testatur Bonacina *de Sacrament. disput. 6. punct. 8. num. 2.* Probat hęc opinio; quia in Bulla Iubilæi non suspenduntur Indulgentiæ absolute, & simpliciter sed ob illam causam, ne Christi fideles occasione aliarum indulgentiarum intermittant suscipere peregrinationem ad Urbem pro visitandis Ecclesiis ibi deputatis, quæ causa finalis, quoad mortuos cessat. Præterea, cum huiusmodi indulgentiarum suspensio sit exorbitans à iure communi, non debet extendi de alio in aliud, saltem vbi non est eadem ratio: ergo hæc indulgentiarum suspensio, quoad viuentes, ex iurata ratione facta, scilicet, vt ipsi Christi fideles viuentes vno spiritu fidei, & Religionis, quo maiori fieri poterit concursu Romæ conueniant pro Iubileo consequendo, non debet extendi ad indulgentias etiam quoad defunctos, in quibus nullo modo militare potest eadem ratio. Vnde ex rationibus adductis patet, quod conclusio à nobis superius fundata procedit non solum in indulgentiis pro defunctis tantum concessis, sed etiam de his, quæ viuis conceduntur cum facultate vt applicentur defunctis: nam quoad hanc responsionem eadem est vtriusque indulgentiæ ratio, non in quantum viuis concessæ, sed in quantum pro defunctis applicandæ; & idè applicatio indulgentiarum per modum suffragij, quam concedunt Pontifices in eorum indulgentiis, idem est, ac concessio pro defunctis: Quod ex Cardinali Lugo probat Quintanadueñas in *Appen. ad Iubil. tract. 8. questio. 14. num. 4.* & idè nostram sententiam negatiuam circa præsens dubium, præter Quintanadueñas, & Carillum citatos, mordicus tenent

Trullench. in *Bullam Cruciatæ, lib. 1. §. 9. dubit. 4. numero tertio*, Layman libro 5. tract. 7. capit. vltim. numero primo, Lauorius *de Iubil. part. 1. capit. 10. numero 16.* Lezana in *Summa tomo 3. verb. Iubilæum numero 5.* Bossius *discept. 3. dub. 1. num. 13.* Aluicius *de Iubileo cap. 4. numero 29.* Rota tract. *de Animab. Purgat. capit. 14.* Rodriquez *de Iubil. capit. 3. numer. 4.* Sacchettus *de iubil. capit. 9. dub. 18.* Castrus Palaus *tom. 4. tr. 24. punct. 12. num. 7.* Peyrinus *tom. 1. priuileg. Constit. 7. Leonis X. n. 4. & alij.* Nec vtget argumentum contrarium in principio positum: nam tunc expressio generis denotat expressionem specierum, quando militat eadem ratio: sed in nostro casu non militat eadem ratio indulgentiæ pro viuis, & pro defunctis: ergo. Sed relinquamus mortuos, & subueniamus moribundis, idè.

Ad secundum dubium Respondeo, Quintanadueñas in *Appen. Iubil. tract. octauo, dub. 16. numer. 5.* Bossium in *discept. 3. dub. tertio, numero 20.* Layman *lib. quinto, tractat. septimo, capit. octauo, numer. tertio,* & Fragolum *de Republica, tomo secundo, libro. 2. disp. quinta, §. 1. numer. 14.* Fabrinum *de Iubileo cap. 21.* Graffium *lib. 2. capit. 8. numero 4.* Nauarrum *de Iubil. not. 28. numero sexto.* Faustum *vbi infra*, Benzonium *de Iubil. libro 4. capite 8. numero 3.* docere, per Bullam Iubilæi Anni Sancti suspensas etiam remanere indulgentias plenarias concessas existentibus in articulo mortis, quia in Bulla dicitur, *suspendimus omnes, & singulas indulgentias concessas vniuersalitatibus, &c. personis, &c. coronis; &c.* quæ verba sunt generalia apta comprehendere etiam indulgentias quo ad viuos pro articulo mortis concessas: ergo de facto comprehendunt, ex regula 80. Quod in toto non est dubium, partem comprehendit *de regul. iur. in sexto,* & ita hanc sententiam præter Doctores citatos sustinet in terminis Bullæ Sanctissimi D. N. Sacchettus in *Summar. de Iubileo c. 9. num. 19.* Nec obstat quod hi non possint Romam ire, & videatur cessare ratio legis; hoc enim vim non habet quando legislator suam explicat mentem, vt in præsentem, exprimendo personas impeditas. Tum quia huius legis, vel suspensionis finis est non solum vt maiori cum frequentia celebretur hoc Iubilæum, sed etiam vt omnes admoneantur se pendere à Romana Ecclesia, vt constat ex Bulla indictionis Iubilæi. Vnde licet prima ratio in impeditis deficiat, non verò secunda: lex enim si duplici nititur ratione, quamuis vna deficiat, sustinetur tamen decisio propter alteram, vt ex §. *Affinitatis, institut. de nuptiis* probat Vallascus *conf. 6. num. 6.* verum his non obstantibus, negatiuam sententiam tenet Pater Magister Lezana in *Summa, tom. 3. verb. Iubilæum nu. 5.* Zambellus in *Repertorio morali verb. Iubilæum n. 7.* Faustus *de Iubileo lib. 3. qu. 85.* Peyrinus *to. 2. priuileg. Constit. 8. Pauli V. §. 19. num. 10.* Quartus *Tractat. de Iubil. capit. 3. punct. 1. dub. 3.* & ita declarasse Urbanum VIII. & eius declarationem Romæ publicasse dominum Coccinum, tunc Pœnitentiariæ Vicegerentem, testatur Alphonsus Leone *de Iubil. part. 1. num. 242.* & ex Bonacina, Sacchettus *de Iubileo cap. 9. dub. 19.* probatur hæc opinio: nam quæ speciali nota digna sunt, vt suspensio indulgentiarum tempore mortis, non censentur tacite esse sublata; & ideo Xystus IV. in Extrauag. Quemadmodum de pœnit. & remissionibus expressè renouauit indulgentias pro articulo mortis; ergo cum Xystus IV. in sua Bulla id expressit, cæteri autem Pontifices, & qui hodie feliciter regnat Sanctissimus D. N. Innocentius nequaquam illas non

non esse suspensas dicendum omnino videtur; argumento Textus in leg. item apud Labeonem, §. ait Prator, ff. de iniuriis; vbi à contrario sensu probatur, quod tacite non censentur ademptæ, quæ speciali digna sunt nota: & ex regula iuris, quod expressa nocent, non autem, quæ non sunt expressa. Vnde ex his Nouarius in *Lucerna Regularium verb. indulgentiæ num. 3.* Peyrinus *tom. 2. privileg. Constit. 8. Pauli V. num. 10.* Lezana in *summa t. 1. c. 3. num. 19.* docent, per generalem reuocationem indulgentiarum à Paulo Quinto, circa Regulares factam, non fuisse sublatam indulgentiam, concessam Regularibus in articulo mortis tanquam speciali nota dignam.

Et quidem si Sacra Concilia, & Summi Pontifices sunt aded munifici, & liberales cum existentibus in articulo mortis, vt eis præbuerunt facultatem, vt possint absolui à quocumque Sacerdote etiam non approbato ab Ordinario, etiam suspensio, excommunicato, Hæretico, Schismatico, ab omnibus censuris, casibus, &c. quo pacto certè præsumendum est, vt postea deleta iam culpa, velint (non obstante indulgentia pro illo articulo eis antea benignè, concessa quod in Purgatorio remaneant ad luendam pœnam per multorum annorum curricula. Non est equidem de pia mente Pontificis existimandum, sed potius dicendum velle, & quoad culpam vigore confessarij, & quoad pœnam, vigore indulgentiæ moribundis aperire Thesaurus suæ liberalitatis, & beneficentiæ, & sic in Anno Iubilæi in illis clausulis generalibus Bullarum non suspendere, neque includere indulgentias plenarias pro illo articulo mortis concessas; vt expressè declarauit Urbanus VIII. in suo Iubilæo Anno 1625. vt præter Leonem, & Sacchetum testantur etiam Peyrinus Zambellus, & Quartus, vbi supra cum Bonacina de *Sacr. disp. 6. qu. 1. pun. 8. nu. 2.* & ex superius dictis patet responsio ad argumenta contrariæ sententiæ.

Et tandem ad tertium dubium, Respondeo Franciscum Rodriguez de *Iubil. cap. 3. numer. 2.* asserere, per Bullam Iubilæi videri sublatas omnes indulgentias plenarias, tam extra, quàm in Vrbe. Sed communiter contrarium docent Doctores: Et ratio est, quia non militat in istis Ecclesiis ratio suspensionis indulgentiarum, scilicet, ne quis retrahatur à peregrinatione Romana. Et quidem cum legis mens, & finis attendendi potius sint, quam verba, ex leg. *scire ff. de legibus, leg. non aliter, de legat. finis autem, & mens huius suspensionis sint, quod omnes extra urbem degentes omnibus indulgentiis priuati Romam confluant, minimè credendum est, Pontificem indulgentias obtinendas in Vrbe Romana suspendere hoc anno; præsertim cum magis alluciantur fideles Romam accedere pro his insuper consequendis simul cum Iubilæo. Adde quod cum tot laboribus, ac expensarum incommodis Peregrinis, & externis constet Romam accedere, par est, vt non solum Iubilæi huius indulgentiam, sed etiam omnes alias, quas habent aliæ Basilicæ, & in Stationibus aliisque viis lucrari solent, & possunt, si non esset Annus Iubilæi, lucrentur: aliter deterioris esset conditionis hic annus, etiam pro aduentibus Romam, quàm alij: nam quidem, si per Annum Iubilæi remaneret suspensio indulgentiæ Romanæ, Peregrinus qui Romam petit ad lucrandam indulgentiam Anni Sancti, esset peioris conditionis hoc anno, quàm si aliis annis Romam peteret, nam in aliis annis in-*

ueniret infinitas indulgentias plenarias, quas recipere posset; sed in hoc Anno Iubilæi vnã tantum, vel saltem pauciores; quod quidem asserere nimis durum videtur. Et hæc omnia ex rationibus superius dictis, non solum procedunt quoad indulgentias, quæ sunt concessæ in omnibus Ecclesiis, Basilicis, Oratoriis, & aliis locis piis intra Romæ muros contentis: sed, vt innuit Nauarrus *notab. 3. 3. num. 4.* quæ in Suburbiiis, Vicis, Pagis, Prædiis & aliis Romæ subiacentibus, & quæ sub vrbe appellatione comprehenduntur, nam in his etiam Ecclesiis non militat ratio suspensionis facta pro tempore Anni Sancti; vnde indulgentiæ Sancti Sebastiani, Sancti Laurentij, &c. non sunt per Bullam Anni Iubilæi suspensæ. Nec obstat dicere, quod in Bulla suspenduntur indulgentiæ, *vbicunq; locorum, & gentium*, dictiones enim supradictæ idem sonant, ac *Vbicunq; vbiq; se*, seu quolibet in loco, est vniuersalis, & omnia loca comprehendit, *vbi in capit. ad honorem, de usu Pally* notant Tuschus *tom. 2. lit. D. concl. 3. quest. 1. Vulpellus dict. vbi fol. 126.* ergo Romam non excludit: ergo in ea suspenduntur Indulgentiæ. Respondeo, distinguendo; Bullam Iubilæi suspendere Indulgentias vbicumque locorum, concedo: suspendere Indulgentias vbicumque locorum in Vrbe, nego. Et ratio disparitatis desumitur ex ipsa Bolla, quia in locis extra Urbem militat ratio finalis, cur suspendantur Indulgentiæ à Pontifice; in locis verò existentibus in Vrbe, non solum non militat, sed deficit dicta ratio finalis suspensionis Indulgentiarum, quia iam Peregrini Romam petierunt: ergo, &c. Dicendum est igitur, quod illa conclusa vbicumque locorum, ratione huius Indulti Pontificij, restricta est ad omnia loca, scilicet, extra Romam; in qua solemnior fiet celebratio Iubilæi, si non solum ipsum, sed aliæ omnes Indulgentiæ ab incolis, & exteris obtineantur. Et ideò hanc negatiuam sententiam, nempe Indulgentias plenarias Romanas non esse per Bullam Iubilæi sublatas, declarauit Gregorius XIII. vt testatur Quintana dueñas in *Append. Iubil. tract. 8. dub. 11. numero 3.* & Rodriguez de *Iubil. cap. 3. num. 2.* & patet etiam ex Bullis Iubilæi Sixti IV. & Iulij III. vt testatur Sanctarellus de *Iubilæo cap. 5. dub. 7.* & ita declarasse Urbanum VIII. testatur Bonacina de *Sacr. Pontif. disputatio. 6. quest. 1. punct. 8. numero 2.* & ita tenent communiter Doctores, vt Lezana in *summa tom. 3. verbo Iubilæum numero 5.* qui citat Nauarrum, Gratianum, & Bossium, quibus ego addo Quintana dueñas loco citato, Filliueium, *tom. 1. tract. 8. cap. 10. numero 251.* Castrum Palaum *tom. 4. tr. 24. punct. 12. numero 7.* Lauorium de *Iubilæo. part. 1. capit. 10. numero 12.* Leonem de *Iubilæo, part. 1. quest. 6. num. 228.* Fabrinum de *Iubilæo, cap. 21.* Pollachum de *Iubilæo, sect. 43. numero 32.* Benzoniū de *Iubilæo libro 4. capite 8. dub. 9.* Quartum, de *Iubilæo, cap. 3. punct. 1. dub. 4.* Faustum de *Iubilæo libro 3. quest. 87.* Zerolam iu *praxi Episc. part. 2. verb. Annus Sanctus questio. 4.* Fragosum de *Republica Christiana tom. 2. l. 2. disput. 5. §. 1. numero 14.* Layman in *theol. mor. lib. 5. tr. 7. cap. 8. num. 1. & 2.* cum aliis.

An Episcopus possit præbere licentiam legendi libros qui prohibiti sunt donec corrigantur, non obstante Bulla Gregorij XV. & Urbani VIII?

RESOLVT. LXII.

CAsus est practicabilis, curiosus, & à paucis pertractatus: Et affirmatiuam sententiam inuenio in Decisionibus Mutinensibus, quarum auctor fuit Pater Raphaël Castellus Societatis Iesu lib. 1. qu. 13. vbi sic habetur; Stante decreto Gregorij XV. de licentiis librorum prohibitorum reuocatis an Episcopi, & Inquisitores possint aliquam licentiam dare?

Videtur dicendum posse licentiam dare librorum corrigendorum, cum in Decreto Gregorij XV. sit sermo de libris prohibitis, & sic in absoluto, & stricto suo significato, scilicet quod sint simpliciter prohibiti.

Et facit Homobonus *tr. 11. qu. 15. res. 4. versus finem*: vbi ait; Aduertendum est etiam, non obstante Sanctiõne prædicta à doctis, integræque fidei viris ex vrbe referri, libros qui non sunt hæreticorum, nec de hæresi tractant, neque contra fidem falsa vel suspecta dogmata continent; aliqua tamen alia ex causa prohibitos esse, posse viris dignis ab Episcopo, vel inquisitore permitti, qui quidem gratis, & scripto sua munu subsignato tribuent, & de triennio in triennium facultatem renouabunt, iuxta §. 2. Indicis librorum. At in foro conscientie illam licentiam ore tenus habere, sufficere videtur per ea, quæ tradit Gambac. *de casibus reseruatæ capite 3. numero 25*. Hucusque Decis. illa Mutinen.

Sed hanc sententiam ego non approbo; Primò quia verba Pontificis in Bulla absoluta & generalia sunt, & vbi lex generaliter loquitur, generaliter intelligenda est, vt patet *in leg. de pretio de publ. in rem. act. l. in fraudem §. ult. ff. de testam. mil. l. 1. §. generaliter ff. de legat. præst. l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. l. in fin. vbi Angelus C. de dotis promiss. cap. solita §. fin. de maiorit. & obed. & obseruat Narbona de appellatione à Vicario ad Episcopum p. 1. nu. 27. Marcus Antoninus *variar. res. l. 3. res. 18. n. 3.* & alij. Et ideò vbi lex non distinguit, nec eos distinguere debemus, vt patet *ex l. non distinguimus, ff. de recept. arbitr. l. Præses, ff. de offic. Præsidis, l. 2. §. conuenire, ff. de iudic. l. quos prohibet, ff. de postulando, l. 1. §. generaliter, vbi Gloss. verb. in infinitum, ff. de legat. præst. & docet Surdus *conf. 51. num. 7. Escobar de Ratiociniis cap. 18. num. 42. Ioseph Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. c. 28. nu. 11. Soufa in Bull. Cæneæ, c. 2. disp. 8. n. 1. & alij.***

Probatur secundo nostra sententia, quia, vt afferunt Doctores, obseruantia subsequens declarat verba legis, vnde statuta è praxi, & obseruantia ipsorum, atque ita prout retro practicata, & obseruata fuerunt, interpretanda, vel restringenda vel extendenda veniunt, Guid. Papæ *deciso Gratianopolit. 30. n. 1. & 2. Heigius qu. 17. num. 44. lib. 2. Carol. de Grassis de except. ad mater. statutor. except. 3. n. 13. Aymo Crauetra *consl. 735. numero 14. part. 4. Tiberius Decianus *respons. 32. nu. 17. vol. 2. Hartmannus Pistoris qu. 16. n. 11. num. 18. lib. 1. Sic enim de legibus in l. 37. ff. de legib. pro regula traditur; Si de interpretatione legis quærat in primis inspicien-***

dum esse, quo iure ciuitas retro in eiusmodi casibus vsu fuerit, cum optima legum interpret sit consuetudo. Ita quoque idem ad statuta transferendum & accommodandum erit. Vsq; adeo, vt interpretatio statutorum è consuetudine, praxi & obseruantia desumi debeat, etiam si proprietates verborum statuti pugnet, Ioan. de Amicis *conf. 42. n. 16. & 17. Ernest. Cothmann. resp. 48. num. 24. vol. 4. Alderan. Mascard. de general. statutor. interpretat. concl. 2. num. 156.*

Sed in nostro casu consuetudo & obseruantia subsequens interpretata est verba Bullæ felicis memoriæ Urbani VIII. non solum includere libros absolutè prohibitos, sed etiam prohibitos donec corrigantur. Ergo, &c. Minor patet ex praxi & stylo tribunalis Sanctæ Inquisitionis, quòd ipsum solum præbet licentiam legendi libros prohibitos donec corrigantur: nec aliquis Episcopus ausus est post Bullam Urbani & Gregorij XV. talem licentiam præbere. Ergo, &c. Vnde me citato hanc sententiam tenet nouissimè Ignatius Lupus *de edito S. Inquisitionis p. 4. l. 25. dist. 7. art. 2. diffic. 1.* vbi sic ait; Notandum itaque Gregorium XV. edidisse Constitutionem (incipit; *Apostolatus*, cui concordat item constit. Urbani VIII. eodemque modo incipit) in quibus omnes, & quascunque licentias legendi, atque habendi libros quomodolibet prohibitos omnino reuocant. Simulque præcipit, vt infra duorum mensium spatium: ij qui huiusmodi libros habuerint, eos ad Episcopum, seu Inquisitorem deferant, qui illos quanto citius comburere debet; quæ sanè constitutio obligat etiam ad denunciationem detinentium dictos libros: & adimit facultatem concedendi licentiam, nisi à Congregatione S. Off. Romæ concedatur.

Verùm non obstante constitutione prædicta à viris doctis, integræque fidei ex vrbe, vt refert Homobon. *de Examine Ecclesiastico 1. 2. tr. 11. q. 15. ibi 4. 9. res. circa fin.* habetur, libros, qui non sunt hæreticorum, nec de hæresi, neque falsis dogmatibus contra fidem: aliqua tamen alia ex causa prohibitos, posse viris dignis ab Episcopo, vel Inquisitore permitti; qui quidem gratis, & manu sua (scripto subsignato) tribuent, & de triennio in triennium facultatem renouabunt iuxta Indicem librorum prohibitorum, vbi de instructione eorum, qui libris tum prohibendis tum expurgandis daturum sunt operam §. 2. incipit, *Si qui erunt*: Hæc autem licentia deseruiet pro foro exteriori: At pro foro interiori conscientie facultas ore tenus habita sufficere videtur per ea quæ tradit Gambarupta *de casibus reseruatæ cas. 3. num. 21.* Hæc ita paulo prius practicabantur: hodie autem hanc facultatem concedit solum Sac. Congreg. ex Constitutione Urbani VIII. incipit eodem modo quo illa Gregorij XV. videlicet *Apostolatus noster, &c.* Hactenus Lupus. Vnde caueant Episcopi sententiam affirmatiuam in praxim deducere.

Nota etiam hic Marchantium *in Tribun. Sac. to. 2. tract. 2. tit. 2. disp. 4. dub. 5.* docere, libros non absolutè prohibitos, sed cum clausula *donec expurgentur*, posse retineri, donec opportunè eorù correctio aut expunctio sit indulta, quod ego approbo, si diligentia moraliter adhibeatur pro licentia obtinenda: nam si non adhibeatur, vel adhibita denegata fuerit, erunt dicti libri Inquisitoribus consignandi, nec possunt propria auctoritate comburere, vel leuare, vt patet ex constitutione dicti Gregorij XV.

Nota etiam, dictum Marchant. *vbi supr.* sic asserere, libros de hæresi suspectos, siue propter suspicionem hæreseos prohibitos; nisi suspicionem eluerint, non licere legere sub peccato mortali, nullam tamen lego excommunicationem latam, vbi sola est de hæresi suspicio. Suspicionem autem hæreseos incurrunt illi libri; qui continent propositiones hæresim sapientes, malè sonantes, temerarias, vel scandalosas, ex quibus error nasci, aut inferri potest. Ita ille.

Sed Lupus *vbi supra de edict. 8. Inquisitionis p. 4. dist. 6. art. 3. diffie. 1.* docet, Legentes libros ob hæresim, aut suspicionem ipsius prohibitos, non solum peccare mortaliter, sed in excommunicationem incidere, & esse Inquisitoribus denunciandos.

Sed hic obiter quæro dubium curiosum, an qui teneatur denunciare S. Officio, si sciat v.g. Titium legere, & retinere librum non ob hæresim, seu ex eius suspicione prohibitum, sed ob aliam causam, vt sunt relationes Antonij Perez, & alij libri similes. Et videtur negatiuè respondendum ex doctrina Cæsaris Carenæ *p. 2. r. 10. §. 10. nu. 66.* asserentis, vt ego alibi notauì, retinentes libros prohibitos contra bonos mores, & continentés res lasciuas, non esse denunciandos. Et ita docet etiam Ignatius Lupus *in Edict. Inquis. p. 1. l. 25. dist. 8. art. 2. diffie. vnic.* Et nouissimè Pater Bordonus *in Sacro Tribunalis c. 14. qu. 38 nu. 78.* sic ait; Quæres an legens alios libros prohibitos, seu suspensos alia ex causa quàm hæresis, aut eiusdem suspicionis incurrat excommunicationem, vel aliam pœnam? Exempli gratia, an sit excommunicatus legens librum prohibitum propter obscenitates, vt Ioannis Baptistæ Martini *lib. Adone*, eiusdem *gli Amori noturni* 4. febr. 1627. Item propter aliquas citationes falsas adductas nomine Sacræ Congregationis, vel propter alios fines, vt Augusti Barbozæ Remissiones super Tridentinum, & eiusdem Bullarium. Item ad euitandas discordias inter aliquos de iurisdictione, sic prohibentur aliqui libri cum nouis iuribus adiuuentis, ex quibus compacta pax facillè dissolueretur, &c.

Respond. In his casibus nulla imposita est censura contra legentes huiusmodi libros, aut scripta prohibita, vt colligitur ex verbis subsequentiibus in dicto indice, ibi; *Qui vero libros alio nomine interdiktos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum quo afficitur, iudicio Episcoporum, seuerè puniatur.* In edictis autem Inquisitorum non comprehenditur huiusmodi libri, quia, vt patet ex verbis relatis *sub q. 23.* comprehenduntur libri tractantes de hæresi, aut de illa suspecti, & non alij. Hucusque Bordonus.

Sed ego, vt verum fatear habeo magnam difficultatem circa doctrinam horum Doctorum, stante eo quod obseruat Seelles *de S. Officio t. 1. l. 1. c. 29. reg. 145. num. 214.* vbi sic ait. Dubium excitari posse videtur circa habentes, legentes, &c. libros prohibitos ob aliam causam, præter hæresim, an ad iurisdictionem Inquisitorum pertineant. Ratio dubitandi insurgit ex Bulla sæpius adducta Pij V. *Dominici Gregis*, vbi quando hoc negotium ad Episcopos, seu Ordinarios spectet, & non ad Inquisitores, expressis verbis sic disponitur. *Qui autem, inquit, libros alia de causa prohibitos legerit, habueritve, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio fore se nouerit puniendum.* Atque idem habetur expressè in fine Regulæ X. Indicis. Nihilominus post dispositionem Bullæ Pij IV. &

Regulæ X. Indicis, prodiit iussu S. Congregationis S. Officij Vrbs edictum cum peculiari forma, quo Inquisitores præcipiunt sibi denunciari habentes, legentes, imprimentes, ac defendentes libros, non solum hæreticorum, aut ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, sed etiam quocumque modo, seu ob aliam causam prohibitos, vt transfgressores pro qualitate delicti & personæ puniant. Ita ille. Vnde hoc stante opinio Carenæ & Bordonus non videtur amplectenda.

Certum tamen esse puto, quòd qui assereret libros ex præscripto S. Inquisitionis prohibitos in conscientia retineri posse, quando libri non continent doctrinam contrariam fidei, aut Sacræ doctrinæ, vt assertor propositionis scandalosæ, & temerariæ, à S. Officio grauiter esset puniendus vt dixit P. Turrianus *select. d. p. 1. in censura propositionum cent. 4. dub. 17.* vbi addit talem assertorem esse S. Officio denunciandum. Et ita ego profus teneo.

An qui habuit rem cum matre, vel sorore, teneatur in confessione hanc circumstantiam explicare?

RESOLVT. LXIII.

Affirmatiuè respondet Fagundez *in decal. tom. 2. lib. 6. c. 6. num. 25.* vbi sic ait; Primò eos, qui committunt incestum in primo consanguinitatis gradu veluti cum matre, aut cum sorore, aut cum filia, aut filius cum matre, teneri hanc circumstantiam primi gradus consanguinitatis in vtraque linea recta, & transversa in confessione explicare, quia est peccatum distinctum specie à reliquis omnibus gradibus, & non sufficit dicere; commisi incestum in gradu prohibito; sed opus est declarare, in primo gradu consanguinitatis; imò non sufficit dicere; commisi incestum in primo gradu consanguinitatis, sed opus est explicare lineam, in qua commissus fuit, rectam, vel transversam; quia licet primus gradus consanguinitatis non distinguatur specie, si sit lineæ rectæ, à primo gradu consanguinitatis lineæ transversæ; habet tamen prius gradus consanguinitatis lineæ rectæ specialem deformitatem quæ notabiliter aggrauat peccatum: circumstantiæ autem notabiliter aggrauantes sunt de necessitate confessionis: nam parentes debent filiis bonam educationem, morum informationem, ac disciplinam, & filij parentibus naturalem subiectionem, & reuerentiam, & hæc ad inuicem violantur, si ad inuicem commisceantur: deinde frater debet sorori, & soror fratri naturalem quandam, ac mutuam fidelitatem, quæ etiam contra omne ius naturæ violatur ad inuicem, si ad inuicem nefariè copulentur, quare opus est etiam explicare primum hunc gradum consanguinitatis lineæ transversæ, dicendo; peccaui in primo gradu consanguinitatis lineæ transversæ.

Et rursus cum omnes gradus consanguinitatis specie distinguantur à gradibus affinitatis, opus est etiam declarare si ne incestus commissus in specie affinitatis, vel consanguinitatis. Deinde licet omnes huiusmodi consanguinitatis gradus (excepto primo) tam lineæ rectæ, quàm transversæ qui à reliquis specie distinguuntur, non distinguantur specie, si inter se comparentur, habent tamen circumstantias notabiliter aggrauantes, & minuentes, quæ necessariò sunt explicandæ: nam quamuis omnes

consanguinitatis gradus lineæ rectæ sint contra eandem virtutem pietatis, & reuerentiæ, quam iure naturali filij, & filia parentibus, auis, & proavis, debent: & licet etiam omnes gradus lineæ transversæ sint contra eandem virtutem fidelitatis, & custodiæ qua fratres in sorores, & sorores in fratres astringuntur, tamen hæc pietas & reuerentia graduum lineæ rectæ, & hæc fidelitas graduum lineæ transversæ, est maior, aut minor, prout propinquiori, aut remotiori gradu coniunguntur; & sic quo propinquior est gradus in vtraque linea, eò grauior est circumstantia, & magis aggrauans: quare tenetur etiam incestuosus in confessione explicare gradum consanguinitatis, in quo incestum commisit, dicendo; peccavi in primo, secundo, tertio, vel quarto gradu consanguinitatis lineæ rectæ, vel transversæ, vt patet. Et idem cum proportione quadam dicendum est de gradibus affinitatis. Ita Fagund. & alij.

Verùm hanc sententiam quoad primam partem, non verò quoad aliam sustinet etiam Card. Lugo de *pœnit. disp. 16. sect. 3. n. 145.* vbi sic ait; Septimò obiici solet, quia in incestu explicari debet gradus consanguinitatis, & affinitatis, licet non afferant ij gradus diuersitatem specificam: ergo solum debent explicari propter maiorem grauitatem intra eandem speciem

Respondetur, si incestus non sint specie diuersi ex graduum diuersitate non esse gradus in confessione explicandos, de quo latius *infra sect. 6.* An verò sint specie diuersi, est magna quæstio, de qua Vasquez *in presenti, dub. 4. à n. 11.* & mihi probabile est differre specie coitum cum parentibus ab aliis omnibus propter specialem deformitatem, quæ oritur ex speciali reuerentia parentibus debita, quæ non debetur aliis consanguineis. Probabile etiam videtur differre specie coitum cum fratre, aut sorore ab aliis, quia probabilius est hunc esse iure naturæ interdictum, vt cum communi probat late Th. Sanch. *de matrim. disp. 52. n. 11.* & hoc quidem propter specialem fœditatem, quæ est in illa coniunctione, eò quod fratres ab incunabilis conuenientes, & simul nutritis nimis proclines essent ad coitum, nisi naturæ frano cohiberentur ob illam nimiam coniunctionem. In reliquis autem gradibus prohibitis transversalibus consanguinitatis non videtur esse differentia specifica, sed grauitas maior, vel minor non necessario explicanda, prout ipsi etiam Authores contrariæ sententiæ concedunt, tertium vel quartum, non esse necessariò explicandum, imò aliqui idem dicunt de secundo, eò quod non aggrauer notabiliter. De gradibus verò affinitatis probabile est primum gradum lineæ rectæ differre specie ab aliis, eò quod habeat specialem quandam deformitatem, propter reuerentiam quasi paternam debitam vxori patris, vel marito matris. De aliis verò gradibus transversalibus verius videtur non esse explicandos in particulari, quia non addunt diuersitatem specificam. Scio aliquos concedere nullum prorsus gradum consanguinitatis, vel affinitatis esse necessariò explicandum, sed solam malitiam incestus, etiam si sit cum filia vel sorore, quam sententiam post alios sequitur Diana *in tract. de circumstantiis aggrauantibus resol. 31.* vbi alios refert. Hucusque Lugo; cui adde Dicastill. *vbi infra,* & Leand. *de Sacr. 10. 1. 11. 5. disp. 8. §. 3. qu. 36.* Sed licet supradictæ opiniones sint probabiles, ego tamen non recedo à sententia negatiua quam olim docui, nempe in his casibus non esse explicandos gradus consanguinitatis, & affinitatis, etiam si esset primus, & præ-

Anton. Diana Pars XI.

ter alibi à me adductos, hanc sententiam sequuntur sunt me citato Ioannes de Soria *in epilego Summarum part. 2. 11. 2. sect. 1. disp. 6 §. 9. num. 6.* & me citato Henric. *in qq. Select. sect. 8. q. 14. num. 31.* & me citato Martin. de San Ioseph *in Monit. Confess. 10. 1. lib. 1. 10. 2. de Pœnit. num. 20.* & me citato Mazzuchellus *de cas. reseru. disp. 2. cap. 4. diffic. 5. nu. 28.* Vnde nouissimè me citato hanc sententiam tanquam probabilem admittit Trullench. *in Decalog. 10. 1. lib. 6. c. 2. dub. 6. num. 5.* & me citato Dicastill. *de Sacr. 10. 2. 11. 8. disp. 9. dub. 6. n. 274.* vbi sic ait; Nihilominus quamuis quæ dixi de reuerentia graduum in recta linea, & transversali in consanguinitate inter se, & in affinitate inter se probabilius existimem; non videtur improbabile consanguinitatis gradus inter se & affinitatis inter se non distingui specie; atque adeo peccatum cum consanguineo in vno, aut altero gradu esse eiusdem speciei, quamuis sit notabiliter maior malitia inter propinquiores, quàm inter minus propinquos. Vnde non desunt teste Corduba *qu. 2. lib. 1. quæst. ...* qui existimant gradus consanguinitatis non esse necessario inter se distinguendos, & explicandos in confessione, sicut nec gradus affinitatis inter se; quin sufficiat pœnitentem dicere se cognouisse personam consanguineam non declarando gradum consanguinitatis; aut affinem, non declarando gradum affinitatis, quod alij vel verum, vel probabile docent. Legatur Diana, qui ita probabiliter sentientes affert plures *1. part. 11. 7. resol. 31.* inter quos Hurtado, qui putat in eadem linea omnia esse eiusdem speciei. Imò Caietanus etiam in diuersa linea *2. 2. q. 154. art. 9.* quem & alios refert Diana non solum ibi *sect. 1. tract. 4. resol. 67.* & *p. 4. tract. 4. resol. 334.* & *p. 5. tract. 14. resol. 56.* Hucusque Dicastillus.

Remanet itaque satis probabilis nostra sententia quam iterum hic confirmare volui ad compescendam audaciam cuiusdam Religiosi, qui his diebus vocauit hanc sententiam latam & improbabilem; O lepidum caput! Non desinam tamen hic adnotare, Dicastill. *vbi sup. n. 274.* docere, diuerso modo violari pietatem cognatorum occidendo quàm fornicando, intelligendum etiam est in Sacrilegiis: diuerso enim modo violatur Religio fornicando cum virgine sacrata Deo, quam percutiendo illam. Quamuis enim oppositum videatur docere S. Th. *2. 2. q. 99. art. 3. ad 2.* docens eandem esse speciem, virginem sacram percutere, aut fornicari cum illa, ibi tamen distinguit species sacrilegij, vt alia sit inter res sacras, alia in locum, alia in personas, sed vt rectè interpretatur Vasquez, ea diuisio non est in species infinitas, sed in subalternas: In quo Vasq. etiam ipse *n. 19.* sui memor (nisi fortè alij id notaueint in posthumo libro) notat se retractare doctrinam quam tradidit *to. 2. in 3. part. disp. 98. capit. 4.* & merito quidem, quia alio modo seruatur reuerentia personæ sacræ seruando illius castitatem, non vitiando illam, quàm seruando illius sanitatem, & vitam non percutiendo, sicut & locus etiam sacer: alio modo violatur furto, aut extrahendo hominem à loco sacro (quæ duo non putat Vasquez differre) & alio modo violatur effusione seminis, aut sanguinis. Hæc Dicastillus.

Qui habebat simplicem complacentiam de homicidio suorum fratrum, quaesuit à me, an commiserit plura peccata, & teneatur hoc in Confessione explicare?

RESOLVT. LXIV.

DE hoc casu aliqui viri docti fuerunt interrogati, ego verò absolūtè negatiuam sententiam docui, & adduxi doctrinam Dicastilli, cuius verba quia deseruiet ad resolutionem multorum casuum hic per extensum apponam; sic itaque ait de *Sacr. 10. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 4. n. 255*. Quæ hucusque dicta sunt intelligenda sunt de actibus exterioribus, qui habent multiplicem effectum, vt de maledicto, & occasione plurium vno verbo, & vno ictu; atque etiam de actibus interioribus efficacibus, de quibus omnibus dictum, admissum, & probatum hucusque est multiplicari in eis malitias pro multitudine effectuum diuersorum.

De actibus verò inefficacibus voluntatis, vt simplici effectu, & complacentia, dicendum omnino est, tantum esse vnicum peccatum, quando plures personæ per modum vnius obiecti adæquati vnico actu respiciuntur, quia cum simplex complacentia non respiciat illa homicidia, vel mala plurium personarum, tanquam effectum, sed tanquam obiectum: Sanè si in ratione obiecti constituunt omniū obiectum adæquatum, vnicam etiam malitiam constituet; Vnde in sententia Vasquij, & nostra, quæ nullam circumstantiam aggravantem docet esse necessariò explicandam in confessione, dicendum est in simplici complacentia eiusmodi non esse necessarium explicare respectum ad plures personas, id quod in hac sententia sic dicendum esse docuit olim Luitius Turtianus de *pœnitentia disp. 12. dub. 3.* qui etiam docuit, eum qui habuerit voluntatem occidendi infinitos homines, quod est impossibile, non tenèri explicare eam circumstantiam, quia illa non est voluntas efficax, sumens ab effectu malitiam; sed simplex, & in hoc actu, & similibus, vnica tantum est malitia grauissima sumpta ab obiecto per modum vnius voliti, non ab effectu impossibili.

Illud etiam est notandum in peccatis, quorum malitia specifica consummatur interius, qualia sunt peccatum odij, specialis scandali, & similia philosophandum esse, quantum est ex parte illorum peccatorum, sicuti philosophamur in simplici complacentia, etiam si sint actus efficaces: quotiescumque enim plura obiecta concipiuntur pro talibus actibus per modum vnius adæquati obiecti, est vnicum peccatum quantum ad illud genus malitiæ, quæ consummatur interius: nihilominus quando sunt actus efficaces, explicandus est respectus ad plures personas, vel obiecta; quia præter malitiam illam, quam habent in illa specie, quæ interius consummatur, habet etiam plures alias malitias in materia in qua sunt actus exteri, qui ab illo actu efficaci procedunt; v.g. si quis vno actu odij efficaci odisset decem homines per modum vnius obiecti, volens efficaciter illos occidere; tunc actus ille, quamuis in ratione odij non habeat nisi vnicam malitiam ex vnico adæquato obiecto illius multitudinis hominum per modum vnius consideratæ; in ratione tamen homicidij tot habet malitias, quot sunt homines, quos intendit occidere, quia multiplicatur malitia ex multiplicitate effectus iuxta dicta. Vnde

licet ratione malitiæ odij non teneretur explicare multitudinem personarum, ratione tamen malitiarum homicidij illam explicare tenetur. Hæc omnia Dicastillus.

Ex quibus apparet in simplici complacentia non esse necessarium explicare respectum ad plura, quæ per modum vnius respiciuntur, & idèd patet responsio negatiua ad quaestionem propositam in titulo resolutionis de qua interrogatus fui.

Occasione supradicti dubij tunc etiam discussum fuit, an qui furatus est centum satisfecerit in Confessione si dicat furatus sum quinquaginta, & negatiuam sententiam docere. Quidam respondi in *1. 2. D. Th. tr. 5. contr. 5. punct. 6. num. 128.* vbi sic ait; Monet benè Henriquez, quod etiam si duas personas eodem actu maledictione percutere, duplex peccatum non sit, modum istum maledicendi simplici actu explicandum esse in confessione, quod necessarium iudico, vt indiuiduum peccatum explicetur. Similiter ob eandem rationem, iuxta sententiam asserentem in illo actu tantum esse vnam malitiam, etiam retenta opinione ad circumstantias aggravantes explicandas non obligante, censeo non satisfieri præcepto confessionis, si dicatur in vnum hominem maledictum conieci, quia non explicatur peccatum indiuiduum commissum, sed aliud: debet autem saltem confusè explicari peccatum indiuiduum commissum, quod non fit, dum aliquid pertinens ad substantiam indiuidui peccati dicitur, quod illi non conuenit, vel quod aliud indicat indiuiduum. Ob hanc rationem etiam si circumstantiæ aggravantes in confessione explicandæ non sint; ille qui furatus esset centum aureos, non satisfaceret præcepto confessionis, si diceret furatus sum quinquaginta aureos, quia in hoc indiuiduo explicato nec confusè continetur commissum, videlicet furtum centum aureorum, quia centum aurei nullo modo in quinquaginta includuntur. Ita ille, qui latè discurret, an ratione distinctionis numericæ obiectorum peccata numero distinguantur. De qua quaestione pluries alibi actum est.

Notandum est tamen hic ad confirmationem supradictorum, aliquos Doctores probabiliter docere, etiam in efficaci voluntate non solum in simplici complacentia, imò si actualiter quis vno ictu, vel vna explosione tormenti bellici occideret plures homines, non esse in tali casu explicandū in confessione numerum personarum. Vide Ioannem Pontium in *Curs. Theol. 45. q. 7. concl. 2. num. 52.* & alios. Imò Caramuel in *Regal. D. Benedicti disp. 62. n. 910.* asserit esse plures malitias, & vnicum peccatum, quando quis vnico actu voluntatis plures occideret; sed absolūtè esse vnum peccatum, idèd *disput. 261. num. 910.* cum dixisset, *vnitas moralis* (talisis vnitas malitiæ moralis) *desumitur ab actu voluntatis, non à re physica*, paulò post in re nostra subiungit. *Hinc patet esse vnum peccatum velle vnico actu voluntatis occidere duos, quia licet hi sint plures in genere physico, in voluntate sunt per modum vnius. Nam vnus actus non datur nisi vnum obiectum. Vnde licet velle occidere duos sit maius peccatum, quam velle occidere vnum, non tamen est duplex peccatum.* Hæc vir ille doctus non distinguens prore morali, de qua agimus, inter vnitatem peccati, & malitiæ. Sed aduersus illum insurgit nouissimè Dicastillus de *Sacram. 10. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 4. n. 263.*

An regulares quando accedunt ad funera mortuorum, debeant adire Ecclesiam parochialem, vel accedere ad domum defuncti?

RESOLVT. LXV.

Casu in dies accidit, ideo Respondeo quod si cadauer sit in domo, aut alibi, Regulares debent accedere ad Parochialem, & inde cum Parocho ad leuandum cadauer. Sac. Congr. rituum Senogallien. 26. Aug. 1616. Tarpian. 16. Febr. 1631. & alibi. Adeo vt neque consuetudo induci possit valida conueniendi in alio loco, quam in aliqua Ecclesia, vel pio loco, quia Sac. Congr. Liman. 15. Decembris 1632. addit decretum irritans, vt scilicet nullo modo per viam, & ad domum defuncti, vnde patet, irritari omnem actum extra terminos habiles.

Sed difficultas est quando Capitulum Cathedralis interuenire debet in funere, an omnes Clerici seculares, & Regulares, & omnes confraternitates accedere ad funus volentes, debeant congregari in Cathedrali ad leuandum capitulum, quod probatur de iure & consuetudine? Et affirmatiuam sententiam tenet Ioannes Baptista Paroletus in *Palestra clericali part. 3. c. 5. litt. D.* Probatur; nam capitulum non debet accedere ad alias Ecclesias ad leuandum inferiores, quia cum hæc sit materia præcedentiæ, ille præcedit cuius caput præcedit; Felin. *cap. cum non liceat num. 2. de præscript.* Cassan. *Catalog. Glor. Mund. p. 4. consid. 31.* Rota *coram Lancell. decis. 127. inter select.* Capituli autem caput est Episcopus, & Canonici faciunt vnum corpus cum Episcopo *cap. cum Clerici de verb. sign. cap. nouit. & cap. quando de his que fiunt à Prelatis.* Ideo Canonici collegialiter præcedunt in omnibus publicis actibus, etiam Abbatibus vsu Mitræ & Baculi habentibus; Nauar. *cap. 2. de Maior. Ric. 7. Præsul. 90.* Non possunt se per viam iungere, nec ad domum defuncti expectare, quia id nullo modo fieri posse resoluit Sac. Congreg. Rit. *Liman. 15. Decembr. 1632.* Neque expectare extra ianuam Ecclesiæ, & aliis postea se associare, Sac. Congr. *Epif. Vigleuanen. 13. Nouemb. 1600.* ergo in Cathedrali debent coadiuari ad inchoandam inde funeris processionem. Tum quia crux vnica ferenda est in funeralibus, & si Capitulum interueniat, tunc sola crux Capituli deferretur, sub qua omnes incedunt per antianitatem; Sac. Congr. *Narnien. 30. Septemb. 1616. & Andrien. 22. Nouemb. 1631.* Alias Crux Paroch. Sac. Congr. *Rit. 12. Martij 1632.* Regulares autem non posse ad funus inuito parocho Crucem deferre, statuit Leo X. *Consist. Sacro approbante, vt refert Praxis Neap. cap. 61. n. 14.* Sed ibi adiuuari debent omnes etiam parochi, & quicumque exempti, vbi Crux desumitur. Tum à fortiori, quia Sacrista vel curatus Cathedralis etiam amouibilis præcedit Parocho defuncti, quando Capitulum interuenit; Sac. Congr. *Rit. Pisauran. 12. Martij 1631.* ergo à fortiori ipsum Capitulum.

His tamen non obstantibus, negatiuam sententiam docet doctus, & amicissimus P. Bordon. nunc meritissimus Generalis suæ Religionis, in *Controuersis moralib. contr. 43. q. 8. nu. 33.* Tum quia in Rituali Pauli V. de exequiis habetur, quod omnis Clerus, & alij qui debent interesse, ad Ecclesiam

Parochialem, vel aliam iuxta loci consuetudinem conueniant: ergo etiam Canonici, cum non excipiantur ibidem: in fauorabilibus enim Canonici veniunt sub nomine cleri, vt docent Silu. *verb. Clericus nu. 1.* Nald. *ibid.* Tum quia processionem funerales breuiori via incedunt ne Clerus dicatur vagari, vnde mortui recto tramite ad Ecclesiam regularem sunt deferendi; Nald. *Verb. Sepultura n. 13.* Gauantus *verb. exequia n. 25.* referunt decisum. Processiones autem funerales non essent breuiores, si omnes accedere deberent primò ad cathedralem, postea ad Parochialem. Tum quia satis honorantur tenentes postremum locum etiam supra Parochum, vt decisum fuit, & refertur à Lauor. *tit. 2. de funer. cap. 3. n. 209.* Ita Bordon. qui postea respondet ad argumenta Paroletti.

Sed vt verum fatear, vim magnam mihi infert contra P. Bordonum Epistola Sacræ Congregationis ad Episcopum Brittoriensem, quam affert Paroletus tenoris sequentis.

Viene rappresentata à questa Sacra Congr. la differenza che è fera il Capitolo di costi, & i Monaci dell' Abbatia interno alla pretenzione, che essi Monaci hanno di no esser obligati di andare alla Chiesa del Capitolo sudetto per conuinciare da essa la processione ò accompagnamento de morti, ma d'aspettare dentro la loro parochia oue stimano più commodo. E perche il solito è, che si radunino nella Catedrale, quando il Capitolo è inuitato al funerale, quindi è che questa Sacra Congregazione è venuta in senso di scriuere. V. S. la presente lettera, perche faccia onninamente offeruare il solito, nè permetta sopra ciò nouità imaginabile. E sentendosi da questa resolutione grauata alcuna delle Religioni potrà ricorrere à questa Sacra Congr. dalla quale si può ripromettere ogni compimento di giustitia, ch'è quanto moccorre, e Dio la contenti. Roma li 25. Giugno 1638.

Come fratello

Il Card. S. Onofrio.

C. Fuchinetti Seg.

Bertinoro, Vescouo, Capitolo dello Catedr.

Verum omnia superius dicta in aliquibus locis non obseruantur, vt Panormi meæ dulcis patriæ, antequam ego ipse discederem in præxi minimè deducebantur: videbam enim Regulares neque Ecclesiam parochialem adire, sed expectare in domo mortui parochum vel Capitulum, quod fateor esse contra Rituale Pauli V. & declarationes Cardinalium, idè nostram sententiam docet etiam in Regularibus P. Francisc. de Torano in *Compendio ad Ministrum Generalem tit. de Cadaueribus nu. 5.* vbi sic ait; Debent tamen Regulares ad parochialem Ecclesiam accedere, & exinde cum parocho ad domum, ex qua Cadauer est asportandum. Casu autem, quo cadauer in aliqua Ecclesia reponi contingat, ad eandem Ecclesiam vbi repositum erit, conuenire debere, censuit Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium in vna Senogallien. 25. Augusti 1616. Similiter Regulares mouere ac expectare debent Parochum, quo requisito, & expressè venire recusante, licet eisdem regularibus etiam ipso inuito, cadauera ad propriam Ecclesiam transferre 11. Decemb. 1615. Huc vsque P. Franciscus de Torano.

Supposita opinione probabili quod in Sabbato Sancto possit à quolibet Sacerdote, secluso omni scandalo, in aliquo Sacello dici Missa priuata, quaritur an dicenda sit Missa Resurrectionis cum Vesperis?

RESOLVT. LXVI.

A Libi satis probaui contra Vasquez, Castrum Palaum, Saussay, Azorium, quibus adde Iordanum 10. 1. lib. 4. tit. 1. n. 111. non esse peccatum secluso omni scandalo in Sabbato Sancto celebrare, & dicere Missam Resurrectionis.

Stando igitur in hac sententia, & quod Missa priuata in illa die dicenda sit de Resurrectione, difficultas est, an dicenda sit vt Missa solemnis, videlicet cum vesperis? Casus est curiosus, practicabilis, & à pluribus non pertractatus. Itaque negatiuam sententiam docet noster P. Castaldus in *Caremon. lib. 3. sect. 18. cap. 7. num. 2.* vbi sic ait; Cùm enim hæc Missa non habeat Introitum, facta contritione, in qua dicitur Psal. *Indica me Deus*, immediatè à Kyrie eleison incipit Missa; in qua non dicitur Credo, neque Offertorium, & in Præfatione dicitur, *Te quidem Domine omni tempore, sed in hac potissimum nocte.* Infra actionem. *Communicantes, & noctem Sacratissimam celebrantes,* cum hanc igitur, propria, *Agnus Dei* non dicitur, & loco post communionis dicitur Antiphona *Vespere autem Sabbati*, sine Psalmo, post quam dicitur oratio *Spiritum nobis, &c.* & *Ite Missa est* cum duplici *Alleluia*; Ita ille.

Verùm ego adhæreo sententiæ affirmatiuæ, nempe in Sabbato Sancto dici posse Missam priuatam, vt dicitur Missa Solemnis cum Vesperis; Vnde licet Gauantus teneat in dicto die non esse recitandas Missas priuatas, tamen supposita probabilitate nostræ sententiæ, asserit dicendam esse Missam cum Vesperis. Sic itaque asserit in *Rubric. Missalis part. 4. tit. 10. numer. 44.* Quo casu fortè sufficit incipere à Confessione, qua finita dicat Sacerdos *Kyrie eleison*, de more, & reliqua cum vesperis vsque ad finem Missæ. Ita ille. Et post illum Leand. de *Sacr. 10. 2. 11. 8. disput. 5. qu. 27.* Et pro hac sententiâ adducendus est etiam Eminentissimus D. meus Card. Lugo de *Sacr. Eucharist. disp. 20. sect. 1. num. 21.* vbi sic ait; Infertur secundo in Missis priuatis illa die non esse legendas prophetias, quia illæ non sunt pars Missæ, sicut nec benedictio Cerei; sed pertinent ad officium cantandum solemniter cum Choro. De litanis posset magis dubitari; nam Micrologus *cap. 53. de Sabbato Sancto*, dicit, quod à litanis solebant incipere qui Missam priuatim celebrant: sed tamen hoc non est in vsu; quia litanæ reuera non pertinent ad Missam, vnde qui ex præcepto Missam illam audiunt, non obligantur ad audiendas litanias. Ita ille, & post illum Hermannus Busenbaum in *Modulla Theol. Moral. lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub. 3. in respons. ad 2.* Ergo si Cardinalis Lugo, & alij excludant tantùm à Missis priuatis dicendis in illa die prophetias & litanias, dicendum est includere vesperas: nam si vellent vesperas excludere, aut facerent vt nominatim fecerunt de litanis, & prophetiis, clarum est ex vulgatis iuribus quod inclusio vnius est exclusio alterius, vt patet ex *l. cum prator, ff. de iudic. l. cum marinus, C. de procuratorib. l. quamuis C. de pignorib. l. ait Prator. §. Sed quod Papinian. ff. de morib. cap. nomine, de præ-*

sumpt. & docet Surd. decis. 195. numer. 12. Menochius conf. 106. numero 14. & alij communiter. Ergo, &c.

Rectè itaque etiam hanc sententiam sequendo Tambur in *opusc. de sacrificio Missæ lib. 1. c. 6. §. 1. n. 2.* sic ait; Incipit autem talis Missa priuata Sabbati Sancti à Kyrie eleison exclusis prophetiis & litanis, quæ solum in Missa solemnibus recitantur; Ita ille. Ergo si ex Missa priuata Tamburinus excludit solum prophetias & litanias, necessariò dicendum est includere vesperas.

Nec obstat dicere in fauorem sententiæ Castaldi, quod nimis indecens & indecorum videretur vesperas summo mane recitare: nam respondeo negando esse indecens in nostro casu dicere vesperas summo mane: nam cùm licitum sit & decens, vt suppono, dicere Missam in illa hora; ergo licitum erit & decens dicere etiam vesperas. Probo consequentiam, quia in illa die vesperæ sunt pars Missæ, & eius accessorium: ergo debent sequi naturam sui totius, & sui principalis iuxta vulgatam regulam, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, iuxta *l. etiam Cod. de iur. dotium, & regula accessorium de regul. iuris in 6.* ac exornat Menochius *conf. 58. n. 13. Surdus de aliment. tit. 9. q. 3. n. 8. & alij. Ergo, &c.*

Itaque assero quod si vesperæ illius diei dicerentur ab aliquo summo mane extra Missam, tunc vtique ea recitatio indecens appareret; Sed quando dicuntur cum Missa vt eius pars; nullam indecentiam continere dicendum est, cùm in tali casu vesperæ, vt eius pars, induantur natura & priuilegio Missæ: ergo, &c.

Vnde ex his infero, quod si in Sabbathum Sanctum incidere festum Annunciationis, & quis audiret Missam dicti Sabbati, vt satisfaceret præcepto, quando Sacerdos recitaret in Missa Vesperas, si ipse tum extra Ecclesiam egrederetur, vel voluntariè distraheretur, peccatum veniale committere dicendum erit. Probatur, nam vesperæ in illa die sunt pars Missæ: Sed in illa die propter festum Annunciationis quis tenetur audire missam: ergo peccat venialiter si non audiat Vesperas, nam relinquit audire partem Missæ.

Nota verò quod post hæc scripta Eminentissimum D. meum Cardinalem Lugo audiui vt magis clarè mens eius mihi innotesceret, & inueni illum nostræ sententiæ adhærere, & illam in praxim deduxisse: nam quoties celebrauit Missam priuatam in Sabbato Sancto, recitauit illum cum Vesperis, & testatus est sic etiam fecisse plures Patres inelytæ Societatis I B S V, & ita obseruari in Hispania. Et hoc anno 1654. in Ecclesia Sanctæ Marthæ, in qua omnes Sacerdotes in illa confluentes dicunt Missam in Sabbato Sancto, hoc anno inquam, Cappellani instabant Missas dicendas esse cum vesperis, & ita scio aliquos Sacerdotes fecisse. Et hanc sententiam nouissimè tenet Bartholomæus Corsetus in Praxi Sacrorum Rituum *p. 2. tract. 1. capite 8. num. 25. in fine fol. 88.* & Claudius Arnaud in *Epitome Sacrorum Rituum tract. 1. p. 4. tit. 10. numer. 28. fol. 246.*

Vnde ex his omnibus, licet Gauantus *vbi supra* asserat hoc dubium esse magis fugiendum, quam decidendum; ego tamen satis probabiliter firmo, Missam priuatam in die Sabbati Sancti esse recitandam cum Vesperis, & idè non adhæreo nostro Castaldo, quin etiam ab ipso dissentior, dum asserit *vbi supra n. 1.* vbi dicta Missa non antea celebra-

celebretur quàm in Ecclesiis incipiant, vel saltem incipere probabiliter possint officia paschalia: nam licet hanc opinionem Castrus Palaus & alij tenuerint, mihi magis placet posse dici summo mane: Ita docet Dicastillus *de Sacramentis tom.1. tract.5. disput.2. dub.2. num.38.* quia nihil est quod cogat in contrarium, & priorum vsus ita habet, teste Cardinali de Lugo *loco cit. num.23.* Idem docet Leander *de Sacram. tom.2. tract.8. disp.5. quæst.28.* Hurtadus *disp.4. de sacrif. Missa diff.9. in finem.* Hieronym. Garzias *in summ. tract.3. diff.2. dub.4. punct.3. numero 17.* cum aliis, & hic Romæ in Ecclesia Sanctæ Marthæ in die Sabbathi Sancti summo mane Sacerdotes incipiunt celebrare Missas priuatas. Ergo, &c.

Et tandem hîc quæro, an si aliquis Sacerdos vellet in Sabbatho Sâcto dicere Missam priuatam, posset dicere aliam Missam extra Missam carentem illius diei. Et affirmatiuè me citato tenet Leander *vbi supra q.17. vbi sic ait; Qui autem voluerit Missam priuatam in Sabbatho Sâcto celebrare, poterit dicere Missam ordinariam illius diei, aut cum introitu Missæ diei Resurrectionis, vel incipiendo à Kyrie eleison, finita confessione, vt dicit Gauantus, aut Missam Sancti in illa die concurrentis, aut votiuam B. Virginis.* Ita ille. Cui adde, me etiam citato Hermannum Busenbaum *in Theol. Mor. l.6. tract.3. cap.3. dub.3.* & me citato Caspensem *in curs. Theol. tom.2. tract.23. disp.3. sect.2. numero 56.* & me citato Machadum *de perf. confess. tom.2. lib.4. p.1. r.11. docum.11. numero 5.* Idem docet Trullench *de Sacram. lib.3. cap.8. dub.9. num.20.* Idem docet Escobar *in Theologia Morali parua vltima editionis tractat.1. Exam.11. cap.4. num.49.* Hurtadus *disp.4. de Sacrific. Missa diff.3.* & alij. Sed ego modò figo pedes, & firmiter assero in tali die non esse celebrandam aliam Missam quàm Resurrectionis, modo quo supra dictum est, & ita docet Dicastillus *de Sacram. 10.1. r.5. disp.4. dub.2. nu.37.* & alij: nam cum Missa, & officium illius diei sit ritu duplici rubricis Missalis magis conforme & consentaneum est non dicere Missam votiuam, quam in duplicibus aduertunt non esse dicendam.

Dicere Missam Annuntiationis, vel alterius Sancti si incidat in illum diem, non probo, cum tunc non celebretur, sed transferatur illud festum. Dicere Missam cum introitu sequentis diei Dominicæ Resurrectionis, non mihi placet; nam esset confundere Missas inter se, & Missa Sabbathi Sancti ex institutione non habet introitum.

An Sacerdos possit accipere duplex stipendium, vnum pro applicatione sacrificij, alterum pro officiatu Missæ?

RESOLVT. LXVII.

Sæpius in praxi accidit hîc casus, & de illo alibi Sâ nobis pertractatum est, & me citato illum latè discutit affirmatiuam sententiam tenendo Eminentissimus D. meus Card. Lugo *de Sacram. Eucharistia disp.2.1. sect.1. numer.19. cum seqq.* Idem docet, me citato Leander *de Sacram. tom.2. tract.8. disput.4. quæst.12.* & me citato Hermannus Busenbaum *in Medulla Theolog. Moral. lib.6. tract.3. capit.3. dub.1. numer.7.* & me citato Garzias *summa Theolog. Moral. tract.3. diff.10. dub.3. numer.6.* & me citato Pellizarius *in Man. Regular. tom.2. tract.6. cap.3. numer.20.*

Anton. Diana Pars XI

Idem etiam docet Pater Tamburinus *opus. de Sacrif. Missa lib.3. cap.1. §.3. num.14.* sic asserens; Dubitabis an liceat Sacerdoti accipere duplicem elemosynam, alteram pro præsentia, seu quam vocant officiatuam, alteram pro intentione, seu applicatione?

Respondeo quando constat perentem Missam, dato stipendio, etiam integro, solum voluisse præsentiam, potest accipere aliud integrum stipendium pro applicatione, & è contrario. Ratio est, quia stipendium pro præsentia, recipitur propter laborem extrinsecum Missæ, quo in tali loco vel tempore Missa assumitur celebranda: stipendium verò pro applicatione pro ipso Sacrificio, eo modo, quo supra §.1. n.2. fieri sine labe Simonix posse docuimus. Ita Tamburinus; qui postea *num.25.* respondet ad declarationem Cardinalium, & dicit non esse contra eum: ipsa enim solum loquitur de iis, qui habent capellaniam, legatum, vel salarium cum onere applicandi pro fundatore, non vero de iis, qui ad præsentiam solum obligantur: fuisset enim iniustum, si iis qui præsentiam solum debent & applicatio est sua, prohibuisset, ne quod in sua est potestate, aliis dare potuissent. Sed audiamus Dicastillum *de Sacram. tom.1. tract.4. disp.4. dub.23. num.436.* vbi sic ait; Tota difficultas est supposita quadam Bulla Urbani VIII. & declaratione Congregationis, Concilij anno 1626. à qua quæsitum fuit; An qui tenentur ratione beneficij, Capellæ, legati, aut Solarij, possint etiam manuaelem elemosynam pro Missis Votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Missæ Sacrificio vtrique oneri satisfacere? Congregatio respondit, prædictos quibus diebus tenentur celebrare ratione beneficij, Capellæ, Legati, aut Solarij, si elemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationis satisfacere. Propter hæc verba Gauantus, Barbosa & Diana, quos refert Lugo *disp. citata num.20.* putant non licere, Sed ipse Lugo cum Suario, Vazquio, & aliis licere putat, & testatur de communi sententia, pluresque ex iis, qui scripserunt post eam Bullam, & responsum censere ibi sermonem esse de Sacerdote, qui ratione prædictorum obligatur certis diebus celebrare pro aliquo, & de hoc ait non posse vtrique satisfacere. Quæ doctrina mihi placet, & rectè ab eodem Lugone confirmatur. Ergo sanè legi per otium Bullam, & nihil est quod cogat aliter sentire, sicut neque in alia simili, quam refert Barbosa *tract. de offic. Parochi cap.11. num.11.* addit etiam Lugo postea sententiam mutasse Dianam, & qui cum Gauanto senserat *tra. illo 14. resol.80. in 2. part. nostram sequi, Diana tamen in 4. part. tract.4. resol.16.* non omnino videtur hoc sentire: Quamuis enim principio videatur huic sententiæ fauere, circa finem, & laudat Barbosam, & testatur de noua alia declaratione facta 1. Septemb. 1629. & taxat Turrianum, quod acerbius inuehat in eam Barbosæ sententiam. Ita Dicastillus. Et tandem hanc sententiam tenet Pater Auerfa *de Sacram. Eucharist. q.11. sect.17.*

Sed licet hæc opinio tantorum Doctorum auctoritate fulciatur, tamen circa illam ego semper habui maximam difficultatem, vt optimè obseruat Dicastillus, & Garzias locis citatis, quia video declarationes Congregationis esse nimis claras pro sententia negatiua; & primo contra Cardinalem Lugo in ordine ad Parochiam stat declaratio quam ego adduxi *in par.4. tract.4. resol.16.* &

S f 3

genera

generaliter pro omnibus Sacerdotibus nunc inuenio aliud responsum 1627. Sacr. Congreg. Episcopo Tragarieſi tenoris ſequentis, an Sacerdotes qui nulla alia obligatione, in confraternitatibus, vel in Monasteriis Monialium celebrant, quàm pro ornatu Eccleſiæ, vel vt contra tres, vel Moniales ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam, poſſint vltra ſtipendium quod recipiunt à Confraternitate, vel Monialibus, aliud ſtipendium recipere? die 9. Ianuar. & 6. Februar. 1627. Sacr. Congr. Illuſtriſſi Cardinalium Concilij Trid. interpretum reſpondit non poſſe. Coſmus Cardin. de Torres, Franciſcus Paulucius Secretarius. Hanc declarationem adducit Pax Iordanus *10. 1. libro 4. tit. 1. numero 516. fol. 340.*

Itaque huic declarationi, vt patet, non poſſunt applicari nec adaptari interpretationes adductæ à Cardinali Lugo, Dicaſtillo, & aliis pro alia declaratione emanata ann. 1626. nam in iſta poſteriori ad Episcopum Fragarienſem ſupponitur apertè Sacerdotes non habere aliam obligationem dicendi Miſſam niſi *con la ſola preſenza*, vt vulgo dicitur, id eſt ſine applicatione ſacrificij; & tamen Congregatio reſpondit non poſſe recipere niſi vnum ſtipendium, etiamſi celebrent pro ſola officiatuſa. Et ideo præter Gauantum, & alios à me alibi adductos, nouiſſimè Angelus Poſſentius *in recollectione quaſtionum Moralium verb. Miſſa cap. 4. n. 22.* Stantibus decretis Urbani VIII. docet, Sacerdotem qui in aliqua tenetur Eccleſia, pro illius cultu vel populi commoditate, circa ſacrificij obligationem applicandi, non poſſe pro illius applicatione aliunde ſtipendium accipere. Ita ille; cui etiam adde Ioannem de Soria *in Epilogo Summarum part. 2. tr. 5. diſput. 2. §. Circa ſtipendium*, Ratio verè pro ſupradicta ſententia videtur eſſe; quia cum ſtipendium Miſſæ detur ad ſuſtentionem Sacerdotis, conſequens eſt, vt ſi Sacerdos accepit ſtipendium ab aliquo pro illa Miſſa, non habeat ius accipiendi ruruſus ſtipendium ad ſui ſuſtentionem ab alio pro eadem Miſſa: ceſſat enim titulus ſuſtentionis exigendæ.

Vnde ex his optarem Emin. Cardin. Lugo nunc dum eſt adſcriptus inter Purpuratos Patres Sacræ Congregationis Concilij Tridentini, vel ſuam ſententiam defendere & firmare, vel alteram ita per Sacram Congregationem determinari, vt non ſit amplius locus Doctorem interpretationibus.

Aliqui veto aſſerunt ſupradictas Cardinalium declarationes pro negatiua ſententia procedere, quando res eſt dubia: Secus autem quando expreſſè offertur eleemoſyna pro ſola præſentia, & non pro applicatione, & adducunt declarationem Congregationis Concilij die 13. Iulij 1630. aſſerentis, quòd quando in fundatione beneficij, ſeu capellæ, expreſſè cautum eſt, non teneri celebrantem ad applicationem ſacrificij, eo caſu poterit celebrans accipere nouum ſtipendium, & vnica Miſſa ſatisfacere obligationi beneficij, ſeu capellæ, & item danti nouum ſtipendium. Hæc ille. In qua Gauantus *in Rubric. Miſſalis. part. 2. titul. 12. n. 5.* obſeruat verbum *expreſſè*, ſed in declaratione facta Episcopo Tragurienſi videtur nullam obligationem ſupponi pro applicatione ſacrificij, ſed tantum ſtipendium dabatur pro officiatuſa: Et tamen Congregatio reſpondit tales Sacerdotes non poſſe aliud ſtipendium pro applicatione Miſſæ accipere. Ideo, vt dixi, optarem Sacram Congregationem in poſterum claram reſolutionem præſentis dubij proce-

dere: etiam quidem ab ipſis Eminentiffimis Cardinalibus conſiderandum videtur, quòd quamuis ſtipendium miniſtrorum Eccleſiæ assignandum ſit per ordinem ad ſuſtentionem perſonæ non debetur integra ſuſtentione pro vno tantum miniſterio, ſed pro omnibus, quibus poſſunt occupari tales miniſtri. Miſſa autem non eſt integra diei occupatio; ſed vnus horæ. Vnde rectè Vaſquez probat, pro officio Miſſæ non debere Sacerdoti ſtipendium ſufficiens ad victum totius diei, ſed tantum ad partem victus, quia, quamuis dignus ſit operarius Euāgelij mercede ſua pro victu, & ſuſtentione, non tamen omnes eodem modo: nam ſi is, qui toto die in Eccleſiaſtico miniſterio, legendo, ſtudento, docendo, miniſtrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia miniſteria, provt occurrerit occaſio, obligatus exiſtit (qua ratione obligatur Parochus) nihil amplius meretur, quàm moderare victum, & veſtitum ſuum, aut familiæ; quo pacto quaſo tantundem etiam mereri poterit, qui vna tantum hora totius diei in celebratione Miſſæ occupatur? Quo ſolo miniſterio non impeditur clericus, quo minus poſſit aliqua honeſta via aliquid lucrari ad vitam ſuſtentionem, vt habetur *cap. Clericus victum 87. diſtinct.* atque hac ratione tamen ab Eccleſia ſtipendium per ordinem ad laborem, & occupationem miniſterij.

Itaque non eſſet ſecundum æquitatem iuſtitie, vt Sacerdotibus integra detur ſuſtentione pro ſola Miſſa, nec Eccleſia id vult, imo propterea ſtrictè cauit, ne quis ordinetur ſine beneficio, aut patrimonio; vt habetur *cap. non licet, c. Episcopus cap. tuis cap. cum ſecundum Apoſtolum de præbendis*, & in Tridentino *ſeſſ. 21. c. 22. de reſormat.* & ſancè *in capit. illa non licet & capit. Episcopus, & capit. Secundum Apoſtolum*, iubetur Episcopo, vt alat Sacerdotem, quem ſine bonorum poſſeſſione ordinauerit. Quod ſi caſu aliquo poſt ordinationem in paupertatem deuenerit Sacerdos aliquis, non eſt liber ab illa ſententia Domini *Genes. 5. in ſudore vultus tui veſceris pane.* Quapropter arte aliqua, vel agricultura quaerat ſibi victum (vt dicitur *cap. Clericus 91. dixit*) fugiatotium laborando, præbeat bonum exemplum, imitetur Apoſtolum. Ideo D. Hieronymus relatus *c. Nunquam, de conſecrat. diſt. 5.* assignat varia officia in quibus poteſt ſe exercere Clericus, potius quàm propria auctoritate uſurpet ſibi aliorum bona: non enim inſtituit Chriſtus Dominus ſacrificium Miſſæ inſtar mechanicæ artis ad ſuſtentionem vitam corporalem Sacerdotum, ſed ad alendam vitam omnium ſpiritualem. Vnde aliqui putant nihil probabilitatis habere id, quòd aliqui recentiores Thomiſtæ, vt referunt Corduba, & Petrus Nauarra (inter quos, vt refert Henriquez, eſt Bannez) qui omnes dicunt pro vna Miſſa licere accipere à multis ſtipendia neceſſaria pro ſoluendis debitis, emendis libris, alendis parentibus, aut ſororibus, qui vnum cum Sacerdote reputantur. Et id quòd Paulus aſſerit; *qui altari ſeruit, de altari viuere debet*, intelligendum eſt iuxta occupationem, & laborem miniſterij, niſi velint hi Auctores concedere, quòd, qui dixerit duo reſponſoria pro vno defuncto, poſſit exigere integrum victum illius diei, quia miniſtrauit altari; quòd nullo modo concedendum eſt; imò Sotus, & Petrus Nauarra ex eo, quòd ſtipendium eſt debitum iuſtitie, & habet ſuam proportionem, & ordinem ad laborem, vel occupationem, compulſi ſunt concedere tantundem poſſe accipere pro Miſſa Sacerdotem diuitem, quantum poteſt accipere

pere pauper; vel certe tenentur afferere paupertatem nihil referre ad hanc rem, sed esse iniustum, & imminutum stipendium illud commune taxatum ab Episcopis. Quod absurdum ne concederent Henriquez, & Rodriguez, in aliud non minus absurdum inciderunt; nimirum Sacerdotem diuitem, eo ipso quod accipit stipendium, & ait pro illo se dicturum Missam, cedere iuri suo plus accipiendi. Sed cur, quæso, non idem potest dici de paupere, qui eodem modo accipit commune stipendium, & idem promittit.

Ex his omnibus apparet, rectè Sacram Congregationem in supracitatis declarationibus noluisse Sacerdotibus permittere pro Missa, nisi vnicum stipendium. Et tandem considerent Eminentiissimi Patres, quod stipendium non præbetur Sacerdoti pro Sacrificio ipso, seu pro fructu illius: nam hoc esset Simonia, vt rectè obseruat Dicaillus *de Sacr. to. 1. rr. 5. d. 4. dub. 16. n. 320.* & alij communiter, sed præbetur, vt dictum est, in ordine, & in subsidium suæ sustentationis. At in nostro casu ex vno stipendio accepto iam Sacerdos ex illa Missa obtinuit debitam sustentationem ab Ecclesia præscriptam pro illo die: Ergo alterum stipendium non potest accipere, quia acciperet id quod sibi de iure minimè competit.

Ex his à fortiori inferitur, reiiciendas esse opiniones aliquorum recentiorum, afferentium posse Sacerdotes accipere duo stipendia pro vna Missa, applicando vni fructum medium, & alteri, suum specialissimum, vel applicando vni Missæ satisfactionem, alteri impetrationem. Eliminandæ sunt ab Ecclesia Dei istæ nundinationes cum sanguine Christi. Et has sententias ego alibi reprobauit, & reprobatur nouissimè Doctus P. Antonius Escobar *in sua erudita Theologia morali parua editionis ultima tr. 1. examin. 11. c. 4. nu. 64.* & me citato Possentius *in Recollect. qq. mor. verb. Missa c. 2. nu. 5.* si aliquis verò Sacerdos acceptis pluribus stipendiis iustis bona fide iuxta opinionem apud se probabilem applicauerit multis vnicam Missam, existimans, & intendens iis simul satisfacere, non teneri postea cognita veritate supplere, vel alias Missas applicando, vel stipendia restituendo censeat Bordon. *to. 1. var. res. 25. q. 23. nu. 22.* quia talis Sacerdos non peccauit contra iustitiam: at tamen quamuis hic non teneatur ratione iniustæ acceptationis, tenetur adhuc ratione rei acceptæ, sicut qui bona fide rem accepit, quam putauit esse suam, vel se iusto titulo comparare, si postea nouerit, aut rem non esse suam, aut non iustè sibi acquisitam, tenetur equidem restituere, vel satisfacere, nisi per impotentiam excusetur. Et ita me citato tenet Pater Franciscus Lugo *de Sacr. tom. 1. l. 1. cap. 12. q. 4. nu. 41.* & Pater Auerfa *de Sacr. Euchar. quæst. 11. sect. 17. §. quod si Sacerdos quispiam.* Nota hic obiter quod Sacerdos ordinatus celebrans cum Episcopo, potest illud Sacrificium alteri applicare, quia causa est illius. Ita Ioannes de Soria in Epilogo summarum *p. 2. rr. 1. sect. 5. disput. 2. §. circa stipendium;* Meratius *tom. 3. de Euchar. disput. 38. sect. 8. nu. 4.* & Escobar *ubi supr. nu. 61.* vbi ait; Sacerdotes celebrantes cum Episcopo, posse singulos cui voluerint integrè, & independenter voluntate alterius Missam applicare, quia singuli sunt vera causa per se totius sacrificij, ac si vnus solus offerret; Ita Escobar.

An Episcopus vigore Concilij Tridentini sess. 24. capit. 6. de Reform. possit dispensare in delictis notoriis, dummodo non sint deducta ad forum contentiosum?

RESOLVT. LXVIII.

Affirmatiuam sententiam (attendas quæso amice lector) nouissimè docuit Magister Ioan. de S. Thoma *in 2. 2. q. 64. d. 23. art. 3.* vbi sic ait. Post Concilium Tridentinum habent Episcopi potestatem ad dispensandum in irregularitate homicidij casualis occulti. Hæc conclusio colligitur *ex illo c. 6. sess. 24.* vbi conceditur facultas Episcopis dispensandi in omnibus suspensionibus, & irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto, excepta irregularitate homicidij voluntarij, & aliis deductis ad forum contentiosum: ergo cum ibi solum fiat exceptio de irregularitate homicidij voluntarij, & de aliis irregularitatibus publicis, vt potè deductis ad forum contentiosum, inter quas non includitur irregularitas homicidij casualis occulti: & ex alia parte conceditur Episcopis facultas dispensandi in omni alia irregularitate prouenienti ex delicto occulto, cuiusmodi est irregularitas homicidij casualis occulti, manifestè conceditur Episcopis facultas dispensandi in illa.

Interrogabis tamen quid nomine delicti occulti intelligendum sit in illa concessione generali, si quidem homicidium multipliciter potest esse occultum? Ad hoc respondent aliqui Theologi posse delictum quadrupliciter dici occultum. Primo modo, quando est merè internum, & nullo modo actu externo explicatum: sed tamen hoc impertinens est ad propositum, quia per nullum actum isto modo internum incurritur irregularitas. Vnde primo modo dicitur occultum delictum, quando explicatum est in exteriori actu, non tamen potest iuridicè probari, quia nullus extat testis, vel vt plurimum est vnus solus testis, nec acceptio maior, nec sunt indicia, nec clamorosa insinuatio. Secundo modo delictum dicitur occultum latè, scilicet quando in iudicio probari potest duobus, siue tribus testibus: est tamen occultum, ita vt non sit notorium siue publicum in populo, vel ciuitate, vel vico, cuius delinquens erat pars. Terriò modo dicitur occultum latiori modo, quando etiam si probari possit coram iudice, & similiter sit notorium in Ciuitate, vel communitate, adhuc tamen de facto non est deductum ad forum contentiosum coram iudice, & ita habet esse occultum, quatenus opponitur publico in forensi tribunali.

Dico igitur terriò In præfato decreto Conc. Trident. nomine *delicti occulti*, intelligitur delictum occultum cum omni amplitudine, & latitudine, etiam vt comprehendit delictum occultum in vltimo modo latiori assignato. Itaque vniuersaliter intelligitur delictum occultum, omne illud quod non est deductum ad forū contentiosum, etiam si probari possit iuridicè, & notorium sit in ciuitate; & ideo super omni irregularitate proueniente ex illo possunt Episcopi dispensare: & sic est intelligenda præsens conclusio. Et quidem ista tertia conclusio probari non potest sufficienter ex eo, quod cum concessio illa sit maximum priuilegium, & fauorabile, subinde sit extendenda, quia extensio in huiusmodi concessionibus non potest trahi extra pro-

prium genus. At delictum occultum secundo, & tercio modo assignato est omnino extra genus occulti delicti, cum ex natura sua sit publicum iuridice. Quocirca legitima, & efficax approbatio nostræ conclusionis desumenda est ex verbis Concilij videlicet ex illa exceptione, qua à ratione delicti occulti solum excipit tanquam publicum illud, quod de facto deductum est ad forū contentiosum, sicut solum excipit irregularitatem prouenientem ex homicidio propriè voluntario. Cum igitur exceptio firmet regulam in contrarium, ideo in illa generali concessione est habenda tanquam regula generalis, quod omne illud delictum est occultum de mente Concilij ad hoc propositum, quod de facto non est deductum ad forum contentiosum. Hucusque Ioann. de S. Thoma, cuius doctrina si esset admittenda plures essent immunes petendi dispen-

sationes ex Romana Curia. Sed pace viri sapientissimi hæc opinio est contra stylum Curie, contra praxim omnium Episcoporum, & contra communem sententiam Doctorum, quos ego adduxi, & sequutus sum in p. 7. rr. 2. ref. 15. & vsque ad satietatem adducit Barbosa in dictum locum Concilij n. 26. & de potestate Episcopi p. 2. alleg. 39. numer. 24. Dico igitur in dicto loco Concilij accipi delictum occultum, vt distinguitur contra publicum, & ita etsi ab aliquibus sciatur, & probari possit dici occultum: at tunc tantum occultum non esse, quando in ratione delicti est publicum: vtpotè quod in maiori parte viciniae, collegij, vel Monasterij, vel Parochiae cognoscitur, dummodo saltem decem personæ inueniantur in ea vicinia, Parochia, collegio, vel Monasterio. Vide Hermannum Busenbaum in *Medulla Theol. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 5. num. 2.*

R. P. D.

ANTONINI DIANA, PANORMITANI, CLERICI REGVLARIS

Tractatum duorum ad superiores X I. Partis addendorum,

TRACTATVS PRIMVS.

De Adoratione, qua Summus Pontifex à Catholicis veneratur,

An sit licita adoratio, quam Christi fideles Summo Pontifici præbent, & negatiua sententia hæreticorum affertur?

RESOLVTIO PRIMA.

HÆRETICI hostes infensi Romani Pontificis prorsus variis scommatibus, & dicitur adorationem Pontificiam imperunt, ac lacerant; & ideò Theodorus Rein- hingh. *in 11. de regim. sacul. & Ecclesiast. lib. 1. claus. 2. cap. 4. n. 55.* sic ait: Pontifices se profitentur seruos seruo- rum verbotenus, re ipsa tamen volunt esse domini dominantium, & habere ius Regis Regum, Iason *in l. rescripta, C. de præc. imper. offer.* vndè Iacob. Fab. *in præf. instit.* Ergo Papa in verbis se dicit ser- uus seruorum, de facto tamen se adorari permit- tit. An non hoc est, humilitatis vestes, in super- bia, & ambitionis stolam conuertere? Huc pertinet, quod verissimè simul, ac vetustissimè dixit Cornel. Agrip. omnium admirabilium admirationem hoc vincit, quòd nostri Sacerdotes iisdem mediis se Cælum posse ascendere putant, quibus olim Luci- fer Cælo decidit, vt refert Meisner *de regim. Ec- cles. concl. 143.* Gregorium Magnum primum ser- uum seruorum Dei appellasse, & Constantinopoli- tano Patriarchæ vniuersalis Episcopi titulum de- creto abrogasse, Quæ verò huius assumpti tituli causa me later: id tamen ex historia sacra occur- rit, quod Noë describens filium suum Cham maledicendo imprecatur, quòd futurus sit seruus seruorum fratribus suis *Genes. 9. v. 25.* Hæc ille vi- rulenter contra Pontificem euomuit, & alij eius- dem farinae homines probant hanc sententiam.

Primò exemplo D. Petri; nam vt scribit S. Lucas *act. 10.* Factum est cum introisset Petrus, obuius ei venit Cornelius, & procidens ad pedes eius ado- ravit; sed statim Petrus hanc adorationem recusa- uit; subdit enim ibi S. Lucas; Petrus autem eleuauit eum, dicens: surge, & ego ipse homo sum; Ergo asse- runt hæretici, ex hoc facto apparet damnandam esse Pontificum exorbitantiam, qui honorem, quem sibi D. Petrus admittere recusauit ipsi ab omnibus ad se accedentes exigunt, & requirunt. Hinc no- tant Historici superbiam Heliogabali; vndè Lam- prid. *in Alex. Imper.* ait: Ipse se adorare vetuit, cum eam cœpisset Heliogabalus more Persarum, & Eutrop. *l. 9. de Diocl.* Adorari se iussit, cum autem eum cuncti salutarent. Rectè itaque Paulus, & Bar- nabas à Lycaonibus recusarunt adorari, *Act. 10.* Et Angelus non permisit Ioanni, vt ad suos pedes procumberet, quia eius fuisse conseruum afferebat, *Apoc. 10.* & Mardocheus noluit genuflectere Aman, *Esther. 3. & 13.* & tamen Pontifex, qui ser- uus seruorum nominatur, egregium adorationis cultum non solum non respicit, sed etiam exigit, & admittit. Hæc, & alia similia euoment hæretici contra Rom. Pontifices more solito: Et maxime conuiciis afficiunt morem illum Pontificis, qui cum à fidelibus genuflexis adoratur, porrigit eis, pedem Cruce signatum, vnde nebulones, exclamâr, Imperatores, & Reges portant Crucem super eorum capita, & diademata; Pontifex verò Romanus portat illam in pedibus, & ideò Papius Masson. *l. 9. de Episc. Vrbis,* adducit verba Iacobi Fabri super institutam Iustiniani sic asserentis; Papa in ver- bis se dicit seruum seruorum se nominando; de facto tamen se adorari permittit, quod Angelus in Apocalypsi refugit. Videtur autem id dicere quasi damnans consuetudinem, moremque eorum, qui demissimè procumbunt ad pedes Pontificios, vt signum Crucis in superficie serici calcei intextutti

deosculentur: qui mos an sit antiquissimus nescio; nondum enim omnia legi sed hoc scio, consuetudinem illam Cisalpinis populis minus probari, quam Italicæ genti, ad huius generis obsequia, & demissiones natæ, illamque constitutionem Imperatorum Theodosij, & Valentiani, quam Eudoxio Præfecto prætorio scribunt, non erit, opinor, superuacuum, atque inutile huic loco intexere *ex lib. 2. codicis Iustinian.* seu Pontifices volent ea teneri, seu nolent; paria enim sunt in calceo Crucem gestare, atque humi eam pingere. Cum sit nobis cura diligens per omnia superni Nominis Religionem tueri, signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in filice, vel in marmoribus humi positus insculpere, vel pingere, sed quocumque reperitur, tolli; grauissima pœna multando eos, qui contrarium statutis nostris tentauerint, specialiter imperamus. Dat. 12. Kal. Iun. Herio, & Ardabri Coss. Hæc Papius, quæ quidem valde miror, Catholicam scriptorem dixisse, & illa acriter non impugnasse.

Ad supradictos errores repellendos, supponitur, quænam sit adoratio, quomodo distinguatur, & actus, per quos exercetur, explicantur?

RESOLVT. II.

Sed ad ipsos repellendos suppono ea, quæ doctè, vt semper solet, obseruat Lessius *de iust. l. 2. cap. 38. dub. 1. num. 4.* vbi sic ait: Adoratio propriè nihil est aliud, quam honor externo corporis gestu exhibitus, vt genuflexione, capitis apertione, inclinatione, osculo manus, & pedum, corporis in terram prostratione, &c. his enim, & similibus modis alios honoramus, testamur enim nostram submissionem, & alterius excellentiam. Itaque adoratio propriè consistit in externo illo gestu, quatenus est signum internæ æstimationis, reuerentiæ, & submissionis erga alterum, & consequenter illius quoque excellentiæ.

Notandum est etiam, omnem externam adorationem secundum se esse diaphoram, & posse tam creaturis, quam Deo exhiberi; nam genuflexio, & totius corporis in terram prostratio (quæ summæ videntur adorationes) etiam hominibus exhiberi solent: vt ex scripturis patet *Genes. 43. & 50. 3. Reg. 1. 4. Reg. 4. Act. 10.* Itaque à sola intentione pendet, quod per hæc, ita, vel illa honoris species deferatur; si enim externa illa submissionis nota intendas te alteri submittere tanquam Deo, & testari eius diuinitatem, erit cultus latriæ; si vt amico Dei, erit dulciæ; si vt viro sapienti, potenti, erit obseruantia politica. Vndè idem actus externus, quatenus successiuè potest procedere à diuersa intentione, & accipi vt signum diuersæ excellentiæ in honoratis, & diuersæ existimationis reuerentiæ, & submissionis in honorante, potest successiuè esse actus latriæ, dulciæ, & obseruantia politice. Ita Lessius.

Dicendum est itaque quod nomen adorationis commune est cultui exhibitio Deo, Angelis, & hominibus, vt ex Scriptura sacra constat, *Deuter. 10. 6. & Math. 4.* Nomen adorationis pro cultu tantum Deo exhibitum usurpauit: At *Gen. 19.* applicatur ad Angelorum cultum; vidit enim Loth duos Angelos, surrexit, & iuit obuiam iis, adorauitque pronus in terram. Sed *3. Reg. 3. & alibi,* sæpè accipitur adoratio pro reuerentia hominibus facta.

Definitur adoratio in genere, vt sit submissio, & recognitio excellentiæ personæ adoratæ ex affectu illam sic recognoscendi, sic omnes DD. *ex Damasc. or. 1. de imag. propè ab initio, & orat.* Potest ergo hæc adoratio Deo, & creaturis fieri, quia in Deo, & creaturis excellentia reperitur adoratione digna. Si adoratio fiat Deo, erit submissio Deo tanquam supremo Principi, & infinite perfecto, ex affectu illum sic recognoscendi. At si adoratio homini, vel Angelo fiat, erit submissio proueniens ex recognitione creatæ excellentiæ. Quapropter cum creata excellentia, & increata omnino diuersa sint, adoratio creatæ excellentiæ, & increatæ omninò differunt. Vndè sancti ad eam distinctionem variis nominibus vtuntur, & adorationem Dei vocant latriam, & adorationem Sanctorum dulciam; eam verò, quæ B. Virgini fit, hyperduliam, quia intra latitudinem creatæ excellentiæ omnium est excellentissima.

Non est etiam, quod præter supradictam distinctionem adorationis; alia est communis distinctio adorationis absolutæ, & respectiue. Adoratio absoluta est illa, qua quis alteri se submittit ob excellentiam illius, quæ adoratio soli creaturæ rationali, & intellectuali conuenire potest, quia sola illa capax est virtutis, sanctitatis, dominij, &c. quæ sunt qualitates constituentes obiectum dignum adoratione, solaque illa intelligere submissionem potest. Respectiua adoratio est, quæ fit alteri non propter excellentiam in illo residentem, sed propter respectum, quem habet ad aliud, & ratione cuius iudicatur honore dignus: hæc igitur rebus inanimatis conuenire potest, quia non sistit in illis, sed transit, & refertur ad personas, ad quas illæ res inanimatæ, respiciunt, vt contingit in adoratione Imaginum; sic Suarez *tom. 1. in 3. p. disp. 51. sect. 2. in fin.* Azor. *1. p. l. 9. c. 5. qu. 4.* Bonac. *tom. 2. disput. 3. de ador. punct. 1. in fin.* Vasquez *de ador. disput. 3. capit. 3. in princ.* Et hæc omnia docent Suar. *in 3. part. tom. 1. disp. 51. sect. 2. tom. 2.* Castrus Palaus *tract. 8. disput. 1. punct. 1.* Vasquez *de ador. disp. 3. capit. 3.* Becan. *de iust. cap. 84.* & communiter Theologi, Baldellus *to. 2. l. 3. disp. 2.* Malder *de iust. tract. 10. c. 5. dub. 3.* Vvig. *de iust. tract. 3. cap. 3. dub. 1.*

Cōtra hæreticos Summ. Pontificem semper in Ecclesia fuisse adoratum genuflexione, pedum osculatione, &c. demonstratur?

RESOLVT. III.

His suppositis assero contra Hæreticos, licitè Summum Pontificem genuflexione, & osculatione pedum in Ecclesia semper adoratum fuisse propter excellentiam eius dignitatis: adoratio enim eo modo, vt *supra* diximus, non solum Deo, sed etiam creatoris viuentibus competit; Quod Christi fideles intendunt facere, quando pedes Rom. Pontificis osculantur; vndè Magist. Raphaël de la Torr. insignis Theologus Dominicanus *in 2. 2. D. Thom. tom. 2. questio. 84. art. 5. disp. 5. num. 26.* sic ait: Ex omnibus dictis in hoc discursu colligimus, osculari quempiam ad adorationem pertinere: similiter esse adorandi genus osculari sanctorum ossa, ac reliquias, vestes sacras, calices, Sacerdotum manus, Summi Pontificis pedes, & ad adorationem Religiosam pertinuisse olim, & modò etiam in Ecclesia Christi obseruari. Ita ille.

Adducam aliqua exempla, quæ contra hæreticos hunc

hunc morem adorandi Pontificem genibus flexis, eiusque pedes osculando, semper in Ecclesia apud fideles extitisse manifestè demonstrant. Et primò apud Suarium *tom. 5. die 3. Maij* habetur: Ostium aperiens Quirinus (sic verbatim acta ferunt) Sanctum vidit Alexandrum; itaque procidens ad pedes eius: Et *infra*: Fecit ita Quirinus, & osculatus pedes S. Alexandri dixit, &c.

Secundò Baronius *sub anno Christi 294.* hæc asserit: Rediens verò Claudius domum, cum hæc omnia Præpedignæ vxori nuntiasset, illa cum diù ante de fide Christiana sectanda consilium iniisset, sed viri impietate perterrita destitisset, audita viri tanta facta à Deo mutatione, repente ad Caium Papam se contulit, ad pedesque procidens, eosque ex more (vt acta habent) exosculata, æquè se ad fidem recipi postulauit. Aderat cum eò & Susanna, quæ eam amanter suscepit. Vbi potissimum verba illa perpendi debent, *eosque ex more exosculata.* Ex his siquidem sic perspectum, constantem iam olim antea fuisse morem eorum, qui ad Romani Pontificis præsentiam accedebant, aliquid gratiæ petitori, acclines, & pronos eiusdem aduolui pedibus, eosque cum osculis venerari.

Tertiò probatur *ex epist. Oriental. Episcoporum. ad Symmach. Papam ann. 512.* directa pro ipsorum in gratiam Apostolicæ Sedis susceptione. In hac enim sic venerandi, ac supplices, ipsum ad Symmachum Papam eloquuntur: Festina in auxilium nostrum, sciens sanctissime (sicut in principio dictum est) quia non opus habent sani medico, sed malè habentes. Quòd si parua existeret ægritudo, nos forsitan ad spirituale nostrum medicum curreremus, quatenus & passiones bonorum medicorum, idest glorioforum Christi discipulorum, vestrorumque Doctorum, & sancta adoratemus tua vestigia, & præuaricationis medicinam, & delicti remissionem de tuo sancto ore susceperemus.

Quartò, Anastasius Bibliothecarius *in elect. Leonis IV.* quæ facta est anno 847. eundem ei cultum ex auito more fuisse exhibitum non modo à Clero, sed & à sacris proceribus, qui iam adfuerunt. Tunc omnes pergentes (inquit) cum gaudio multaque auiditatis lætitia ad Ecclesiam, in qua degebat beatorum quatuor Coronatorum, eum coactum, inuitumque exinde abstrahentes cum hymnis, laudibusque præcipuis ad Lateran. Patriarcham perduxerunt, qui morem seruantes antiquum, omnes (eius) osculati sunt pedes.

Et tandem non deseram hinc apponere ea quæ narrat Paulus Æmiliius *in sua hist. de gestis Franc.* loquens de Pipino Rege, & Stephano III. Papa; sic enim inquit: Pontifici in Galliam venienti, officij causa amplissimus, ac nobilissimus quisque ad primos fines occurrere Principes comitatus Carolo adolescentulo, cui sua virtus; felicitasque magni postea nomen indidit. Et Pipinius tertium à Carisiaco oppido lapidem obuiam progressus, pedes, vt ferunt, exosculatus, coërcere non potuit, quin in equo salientem ipse pedibus ad frænum profectus, in regiam deduceret.

Et Alcuinus, vt vult Canisius *tom. 6. antique lectionis.* in quodam poemate loquens de Carolo Magno, sic cecinit:

Exemplo properans Carolus veneratur,

Adorat Pontificem, &c.

Quintò, patet exemplo Philippi Regis cum filio Ludouico; sic enim refert Sugerius *in lib. de vita eiusdem Ludou. cognomento Grossi*; occurrit itaque ei ibidem Rex Philippus, & Dominus Lu-

douicus gratanter, & votiùe amore Dei maiestatem regiam pedibus eius incuruantes; quemadmodum consueuerunt ad sepulchrum piscatoris Petri Reges submisso diademate inclinari; quos Dominus Papa manu erigens, tanquam deuotissimos Apostolorum filios ante se residere fecit. De Ludouico verò Rege sic asserit Sugerius: Vt autem vsque S. Benedictum super Ligerim descendit, Dominus Rex cum Regina, & filiis occurrens, nobilem, & diademate sæpius coronatum verticem, tanquam ad sepulchrum Petri inclinans, pedibus eius procumbit, catholicum affectum, & deuoti seruitij affectum ei, & Ecclesiæ promittit. Cuius exemplo & Rex Angliæ Henricus ei Carnotum occurrens, deuotissime pedibus eius prostratus, & votiùam sui, suorumque in terra sua susceptionem, & obedientiæ filialis promittit plenitudinem, &c.

Et ne in aliena vitula arare videat, hæc, & alia plura exempla inuenies apud eruditissimum Andream Suallay Gallum *in append. de oscul. ped. Summi Pont. art. 3. per tot.* post suam Encyclopediam Episcopalem impressam.

Quod ante ipsum hoc etiam variis exemplis firmauerat Ioseph Steph. Episc. Vastrensis Hispan. *in lib. de oscul. ped. Rom. Pontif. cap. 17. per tot.* Et omnia ab ipsis *superius* dicta paucis complectens sic asserit Cornel. à Lapide *in Isai. cap. 49. vers. 49.* Iustinus Imperator veniente Io. Pontifice Constantinopolim, cum tota vrbe illi obuiam processit, & ad pedes eius procubuit, detrahensque sibi insignia Augustalia, procidensque suppliciter petiit, vt illis rursus ipsum adornaret. Iustinianus Imper. Niceæ ad Constantini Pontif. pedes procubuit, eosque est osculatus. Idem fecit Carolus Magn. Romæ anno Christi 774. & eius auus Pipinus Steph. II. Pont. venienti in Franciam anno Christi 754. Idem fecit Ludou. Pius Caroli filius Sergio II. Pontif. anno Christi 844. Ita ille, cui etiam adde Thom. Boz. *de signis Eccles. tom. 2. signo 86.*

Et tandem ad confirmationem supradictorum non deseram hinc apponere verba Innoc. III. qui *lib. 2. myster. Missæ cap. 27.* cum hanc osculandi pedum consuetudinem huius facti exemplo, & imitatione deduxisset, ita ait: Subdiaconus, vel Diaconus non manus, sed pedes Romani Pontificis osculatur, vt Summo Pontifici summam exhibeat reuerentiam, & eum illius ostendat esse Vicarium, cuius pedes osculatur mulier illa, quæ erat in ciuitate peccatrix; Adorandum est enim scabellum pedum eius, quoniam sanctum est, cuius pedes tenentes mulieres resurgentes à mortuis adoraerunt: Et *l. 2. myster. Missæ c. 30.* aliam haud ferè dissimilem huius rei causam adduxit his verbis: Quod autem Subdiaconus cum Acolyto ad Episcopum accedit, illud insinuat, quòd Ioannes cum audisset in vinculis opera Christi, duos ex discipulis suis misit. Quia verò dextra domini facit virtutem, idè Subdiaconus osculatur dexteram; quia verò per visa miracula cognouit hunc esse, de quo Magister prædixerat, qui post me venit ante me factus est, cuius non sum dignus corrigiam calceamenti soluere, pronus ad pedes calceamentum Romani Pontificis osculatur.

Hanc verò consuetudinem vetustissimam fuisse ex ordine Romano ante Gelasium Papam conscripto, & edito, apertè, & palam confirmari potest: Nam in ordine processionis ita constituitur: Diaconus osculans pedes Pontificis, petitaque benedictione venit ante Altare. In ordine verò qualiter Missa celebratur: deindè Diaconus osculatur pedes Pontificis

Pontificis, & tacite vicit Pontifex, Dominus sit in corde tuo. Et in ordine, quia in aliis Ecclesiis seruari debet, ita habetur: Accedit Archidiaconus, & genuflexo ante Episcopum, regat vestimenta eius, præbens se ad pedem reuertatur, & paulò post accedat Diaconus, & adorato altari genuflectens ante Episcopum, accipiat benedictionem, & præbens se ad pedes eius, & adhibente manum Episcopo, eam osculatur, ita quòd in aliis Ecclesiis Diaconus se promptum ad pedem Episcopi osculandum præbeat necesse est, cum tantum manum osculari debeat, in Ecclesia verò Romana, vbi Apostolica viget auctoritas, pedem venerari oportet: Et tamen claudam hanc resolutionem cum verbis Io. Lorini in act. Apost. c. 10. v. 25. sic asserentis: Exploratissimum est, hunc osculi pedum Pontificis honorem, Pontifici detulisse ex Imperatoribus Iustinum seniore, Iustinianum II. Federicum I. (& si ad osculum pedum non est ante admissus, quam officio fungi more maiorum compelleretur, Constantini præsertim Magni exemplo) & posteriores deinceps omnes, vt omittantur Reges Pipinus, Carolus Magnus, & tam multi alij, sed & inter priuilegia Romani Pontificis Gregorius VII. sanctitate conspicuus nono loco illud recensuit, quòd solius Papæ pedes omnes Principes deosculentur.

Iam inde etiam ferè ab Innocentij III. tempore, communi Principum omnium vsu litteræ præscriptæ ad Pontificem in salutatione, pedum exoscultationem continent. Trita est quoque illa adiurandi, & obsecrandi venerabilem personam formula; *per vestigia tua*. Habent ita acta perantiqua Susannæ Martyris, Præpedignam Caij Pontificis de more pedes osculatam. Hæc omnia Lorinus.

Supradicta adoratio Pontificis non solum perpetuo vsu, vt visum est, sed etiam ratione nititur, exemplo videlicet Episcoporum.

RESOLVT. IV.

PROBATUR euidenter, nam subditi tenentur genuflectere coram Episcopo, vt habetur in *ceremoniali Episc. l. 1. c. 2.* ibi: Et sibi occurrentes subditos, qui genuflectere debent, & in *lib. 2. cap. 8.* Et facit, quòd principibus excelsis hæc genuflexionis reuerentia tribuitur, Io. de Platea in *l. Decur. c. de silent. l. 12.* Io. de Montaigne *de auth. concil. par. tra. de ord. consist. Regis num. 48.* Laudensis *de Principib. q. 173.* Cassaneus in *cat. p. 5. conf. 33.* Lancellot. in *templo l. 1. c. 1. §. 3. & §. 1.* Auiles in *cap. prator.* Gloss. *Acada vno de vos salud y gracia nu. 2.* Quòd Episcopus sit Princeps secularis, & temporalis, Agia *de exhib. auxil. fundam. 19* & quòd excelsus sit, & habeat excelsum honoris fastigium Rodeanus *de simon. c. 18. num. 4.* Ergo coram eo genuflectere debent tam Principes, quàm subditi, & magnam ei exhibere reuerentiam, vt consuluit Io. Cephal. *ro. 1. conf. 1. num. 35.*

Hinc olim Christi fideles pedes Episcoporum deosculabantur, vt factum fuit S. Epiphaniò, teste D. Hieron. *ep. 61. ad Pammach.* vbi sic loquitur. Nonnè cum ad eum (Epiphanium) omnis ætatis, & sexus turba conflueret, offerens paruulos pedes deosculans, simbrias vellens: cumque non posset promouere gradum, sed in vno loco vix fluctus vndantis populi sustineret, &c. Sic etiam ad pedes S. Martini procidisse Imperatorem Valentinianum

Fortunatus *lib. 3. in eiu. dem S. Confess. vna* his verbis meminit.

Hinc celer exiliit rapiens se Caesar, & ardens

Martini genua amplectens, pedibusque volutans: & infra:

Imperiale caput, Sancti ad vestigia subdens.

Leo Castrus in *7. ai. c. 49. v. 23.* In vetustissimo (ait) codice Ordinis S. Benedicti reperi, olim Reges Hispaniæ, cum audirent Episcoporum Synodum, procumbere solitos toto corpore ad terram ante ipsos Episcopos, terram osculari; neque prius attollere se humo, quàm è suis illi sedibus surgerent, & Reges eorum pedibus circumfufos brachiis attollerent, & in sella regia pro dignitate collocarent.

De Francis habes Clotharium Regem, qui ad pedes Sancti Lupi Senonensis Episcopi supplex accidit.

De Longobardis ab Aribone IV. Episcopo Frisingensi scriptum est, Regem Longobardorum è Regia sella descendisse, & ad pedes Corbiniani Episcopi se aduoluisse.

Hinc S. August. *ser. 18. de verb. Apost. ad Ecclesiam*, ait: Curris, Episcopum videre desideras, ad eius pedes volutaris. Et S. Ambrosius *lib. de dignit. Sacerd. cap. 2.* Regum, ait, colla, & Principum submittantur genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dexteris, orationibus eorum se credunt communiti.

Hinc Suidas sic inducit Leontium alloquentem Eusebiam Constantij Imperatoris vxorem, rogantem vt se videret. Si me, inquit, vis ad te venire, seruato mihi reuerentiam Episcopis conuenientem, vt ingrediar quidem ego, tu autem mox è celsio tuo solio descendens, cum pudore mihi occurras, deindè sedeam quidem ego, tu autem stes reuerenter, nec sed eas donec signo iubeam: Si his parere vis, visam te, sin minus, scito te non obtenturam, vt nos honorem Episcopis debitum prodamus, & in diuinum Sacerdotum ius simus iniurij. Hæc ille ad hæreticam Imperatricem.

Et hanc adorationem largitam fuisse dictis Antistitibus non solum obtentu sanctitatis, sed etiam ratione dignitatis probat Andreas Saufay *vbi sup. c. 4.* & patet ex his, quæ adducit Ioseph Steph. *loc. cit. 12. per tot.* Et idèd ratione eorum ministerij, & gradus, hanc venerationem Episcopis deberi docent Theologi, vt Tanner. Less. Baldell. & alij, *vbi sup.* Ergo vt optimè obseruat Io. Lorin. in *act. Apost. c. 10. v. 25.* Ex Bzouio, & Card. Baron. à fortiori, & à minori ad maius dicendum est Summo Pont. competere, qui à Leone *ser. 2. de sua assumpt.* vocatur primus omnium Episcoporum, & ab Arnob. in *pral. 138.* Episcopus Episcoporum, & à Sixto I. *epist. 2.* & Victor. I. *epist. 1.* Episcopus Ecclesiæ vniuersalis.

Quòd magis confirmatur; nam si talis cultus in rigore etiam Sacerdotibus competere potest, vt tradit Vasq. in *3. p. tom. 1. disp. 98. c. 1. n. 5.* Suarez *d. 52. sect. 3. §. Responderetur*, & alij: Vnde Tertull. *lib. de pœnit. c. 2.* dixit: Pletumque ieiuniis preces alere, inmiscere, lacrymari, & mugire dies, noctesque ad Dominum, Presbyteris aduolui, & charis Dei adgeniculari: cuius ritus etiam epistola S. Dionysij *ad Demophilum* mentionem facit.

Si inquam licitè tali ritu Sacerdotes possunt venerari, quantò magis dicendum est contra hæreticos ritè, & licitè hodie à fidelibus venerari Pontificem, quem suo *ser. de Cathedra S. Petri* vocat Sacerdotem magnum: & Fagund. *l. 4. c. 3.* Sacerdotem primum inter Christianos Sacerdotes. Vnde ex his agnosce, amice lector, frontem, & impudentiam

dentiam hæreticorum, qui non verentur auferre Summo Pontifici, quod Episcopis, imò Presbyteris concedere deberent. Obserua tamen quòd licet *superius* dicta de Episcopis, & Sacerdotibus sint vera, hodie tamen communiter non practicatur, ex reuerentia (vt credo) Summi Pontificis, cui semper ritus genuflectendi, & osculandi pedes inuiolabiliter à Christi fidelibus obseruatur. Claudam hanc resolutionem auctoritate Iosephi Hebr. qui *l. 11. antiq. c. 8.* refert, Alexandrum Magnum adorasse Iaddum Pontificem Iudæorum; ergo quantò magis contra hæreticos dicendum est, licitè, & meritò adorare fideles Summum Pontificem successorem Petri, qui longè distat, & excellentior est Pontifice veteris testamenti, vt ex multis probat eruditus Martinus Beccanus *l. 3. opusc. 7. de Pontifice veteris testamen. cap. 9.*

Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuisse demonstratur, & de differentia adorationis politica, & sacra agitur.

RESOLVT X.

Esse duplicem adorationem, politicam, & sacram tradunt Theologi, vt Baldell. *tom. 2. lib. 3. disp. 12. n. 9.* Vasq. *in 3. p. tom. 1. disp. 98. c. 1. n. 3. cum seq. & Lessius de iust. l. 2. c. 46. dub. 3. n. 18.* vbi sic ait: Obseruantia politica est, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis est quæ coluntur Principes.

Hæc adoratione fuerunt olim Imperatores, & Reges venerati, & sic *3. Reg. c. 1.* dicitur: Inclinauit se Bersabee, & adorauit Regem: & *ibid.* Cumq; introisset Natan in conspectu Regis, adorasset eum pronus in terram. Vide *c. 4. l. 4. Reg. & cap. 10. Act.* & cum Regibus Persarum nemo loqui poterat, nisi prostratus in terram vestigia pedum regionum exoscularetur, teste Xenophonte *lib. 8.* & Plutarcho *in Alcib.*

Hic etiam mos fuit apud Romanos; de Caio, Othone, Caligula, Nerone, Adriano, Antonino probat Io. Lorinus *in Act. Apost. c. 10. v. 24.* Et licet antiqui Scriptores videantur hanc Principum adorationem damnare, tamen interpretandi sunt, illam non damnare absolutè, sed in aliquo casu, v. g. ratione adulationis subditorum, vel superbix Principum. Vnde ex hoc dixit Martialis *l. 10.*

*Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes, humilesque supplicesque,
Fictorum folia basiate Regum.*

Agnosce subditorum adorantium fœdam adulationem. Vis videte factum insolens Principis adorati; audi Dionem *lib. penult.* Primum Cæsaris (Caligula) se *aderari instituit vt Deum:* quod & de Diocletiano referunt Aurelius Vict. *p. 2. n. 39.* & Cassiod. *n. 1040.* Vide Rhodin. *ant. lect. lib. 2. c. 33.* Igitur adoratio Principum politica, vt sic, non est damnanda, & in specie circa Imperatores, & Reges ex sacra scriptura approbat Io. Vigiers *de iust. tr. 8. c. 7. n. 3.* & alij. Vnde Ioseph Augustinus. *vbi supra c. 1.* sic ait: Mos igitur communi populorum consensione, omnium quoque ætate comprobatus, tyrannidis nota condemnari non potest: cum illum dux natura defendat; Quod longa exemplorum serie, & grauissimorum hominum fide, & auctoritate perspicitur. Et tandem postea sic concludit; ergo quis non vider hanc consuetudinem populorum consensione comprobata, quasi naturæ auctoritate defendi? Quis non sentit tantam aduersus Prin-

Anton. Diana Pars XI.

cipes fuisse hominum propensionem, vt nisi illos tãquam publicos parentes summo studio venerarentur, aliquid de eorum summa dignitate detrahi, aut imminui existimarent? Quamobrem licet aliquis Imperatoria maiestate insolenter abusus, temerè se Deum iactauerit, aut incredibili armatus audacia, osculum pedum tanquam diuinum honorem sibi arrogauerit: eius quidem improbitas, & dementia culpanda est, non tamen improbanda populi consuetudo, quæ cum omnium consensione, & auctoritate recipitur, quasi naturæ vocibus comprobatur, vt vix ab ea homines audeant recedere.

Si itaque olim adoratio politica largiebatur Imperatoribus, & Regibus, quantò magis vt obseruat Io. Lorinus *in Act. Apost. v. 24.* contra Io. Cuspinianum dicendum est largiendam esse adorationem sacram summo Pontifici, qui vt caput Ecclesiæ, & Prochristus est super omnes Imperatores, & Reges; Vnde Ladislaus Rex Vngariæ *orat. ad Nicol. V.* apud Cochacam *l. 11. hist. Hussitarum;* & Petr. Dam. *opusc. 23. c. 1.* vocant Pontificem Regem Regum, & Imperatorum Principem. Quod etiam dixit Episcopus Patate *apud Liberatum in Breuiar. c. 22.* vocando Pontificem plusquam omnes Reges, qui meritò hoc recognoscentes, vt supra visum est, ad eius pedes procumbunt, & osculantur, & reuerenter adorant, & alia honoris, & venerationis signa demonstrant, vt patet in pluribus exemplis; sed duo tantum hic adducam.

Primum ponit Anastas. *in vita Steph. IV.* vbi sic ait: Furdus Abbas, & Rothardus dux directi à præfate Pipino excellentissimo Francorum Rege, petierunt eundem Sanctiss. Pontificem ad suum progredi Regem. Quem & magno honore cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt. Audiens verò idem Rex eiusdem Beatiss. Pontificis aduentum, nimis festinanter in eius aduentum occursum vna cum coniuge, filiis etiam, & primatibus, & ferè ad centum millia; filium suum nomine Carolum in occursum ipsius coægeli Papæ direxit, cum aliquibus ex suis optimatibus. Ipseque in palatio suo in loco qui vocatur *Ponticone*, ad ferè trium millium spatium descendens de equo, cum magna humilitate terræ prostratus vnà cum sua coniuge, filiis, & optimaribus eundem Sanctiss. Papam suscepit. Cui & vice stratoris vsque ad aliquantum locum iuxta eius sellarem properauit. Ita ille.

Alterum exemplum adducam ex Genebr. *in Chronograph. l. 4. sub. anno 1180.* qui sic affatur: Ad eius pedes (ait) procubuit Federicus Imperator petens absolutionem excommunicationis. Ferunt Ludouicum Francorum, & Henricum II. Angliæ Reges pedites ei inseruisse stratoris officio, ac læua, dexteraque frenum equi ipsius tenentes, cum per Tosiacum urbem magna cum pompa deduxisset. Cuius pudere eos non debuit; nam & magnus ille Constantinus longè potentior, & sanctior prius id honoris Siluestro Christi Vicario exhibuit. Hæc Genebr.

Vnde ex his Antonius Ongaro vates non infimæ notæ, & quem Roma in sinu suo per multos annos dulciter canentem audiuit, loquens de Clem. VIII. Pontifice hæc scripsit.

*In trono augusto, oue suo merito il pone,
E non fortuna, il gran Clemente hor siede,
Indi dà leggi all' vniverso, e vede
Sotto le piante sue scettri, e corone.*

*Probatum etiam adoratio Pontificia ex more apud
veteres, quoad aliquid impetrandum pedibus
aduoluebantur, & praesertim filij supplices apud
Patres ad eorum pedes procumbebant, de offensis
veniam petendo.*

RESOLVT. VI.

PRius dictum confirmatur ex verbis Apulei *libro 6. met.* non multo post princ. Tunc Psyche pedes eius aduoluta & vberi fletu rigans, Deae vestigia, humumque verrens crinibus suis multijugis precibus editis veniam postulabat. Et huc quoque respicit illud Ciceronis *in ordin. ad pop. & Equites Roman.* antequam iret in exilium: Oro atque obsecro, quibus sigillatim saepe supplex ad pedes iacui, ut eum, qui singuli stratum, atque oblectum subleuatis. Et apud Curium *l. 3. Mater,* & vxos Darij prouolutae ad pedes Alexandri, orant, ut sibi liceat patrio ritu Darium sepelire, quem rebantur in acie cecidisse. *Cæs. l. 2. bell. ciu. de Massiliensibus loquens:* Vniuersi, ait, se ad pedes proiciunt, orant, &c.

Et hunc morem maxime filios erga patres effecisse, apud veteres patet, ad quem respexit *Plin. l. 9. ep. 21.* vbi sic ait: Libertus tuus, cui succensere te dixeras, venit ad me, aduolutusque pedibus meis, tanquam tuis haesit; fleuit multum, multumque rogauit; multum etiam tacuit, in summa fecit mihi fidem penitentiae. Sed magis clarius Sidonius *Apollin. l. 4. ep. 25.* Deus bone, inquit, quam laetus orietur tibi dies mihi nuntius, animus illi, cum paternis pedibus affusus, ex illo ore laeso, ore terribili: conuictum expectans osculum exceperit: Quod contigit in filio prodigo *Euang. Luc. 15.*

Notandum verò Summum Pontificem saepius vocari patrem communem: Ita vocauit illum Petrus Cluniacensis *l. 4. ep. 34.* Acta S. Lurgardis *lib. 2.* cum de morte Innocent. III. Michaël Paleologus *ep. ad Greg. X.*

Vnde eadem proportionem modo Rom. Ciuitas per Pontificem dici potest Mater communis, aut patria communis, quo olim nomine dictam ratione imperij politici constat ex multis Symmachi locis, quae Iurellus notauit *ad l. 5. ep. 74.* Vnam esse cunctarum gentium in toto orbe patriam, dixit *Plin. l. 3. c. 5.* Totius orbis ciuitatem vnicam vocat Sidonius *l. 8. ep. 6.* Negatque Cassiodorus eam vlli posse dici alienam. Quia scilicet communis erat omnium patria, humanumque genus communi nomine fouit matris, non Dominæ ritu, ut Claudianus cecinit *lib. 3. de laud. Silic.* Ad eum ergo modum proportionaliter nunc Romana Vrbs per Pontificem communis patria, & ipse Pontifex communis Pater merito denominatur. Et ideo hoc speciali elogio D. Augustinus *epist. 162.* vocauit Melchiam Papam patrem Christianae plebis.

Itaque ex his suppositis optime infert pius, & eruditus Andreas Suassay *cap. 4.* Quid mirum, si ad Sedis Apostolicæ Pontificem accedentes Christiani eius ad pedes aduoluantur, eosque præ filioli reuerentia colant, amplexentur, osculentur, maxime cum eius vices teneat, qui suo loco Petrum inter homines esse voluit, cum suas ei iussit pasce-

re oves: sic enim ait Ambrosius in vltimum *Lulæi* Ipsum sui erga eas amotis Vicarium constituit; cui etiam cum dederit clauis Regni Cælorum, animas ligandis, & absoluendi Pontificium tradidit: iure meritoque omnes qui se peccatorum norunt nexibus obstrictos, caput inclinant, genua flectunt, sacris affunduntur velligiis, eaque deuotis lambunt osculis, veniam ut quam supplices petunt, ab ipso cœlesti dispensatore valeant promereri. Ita ille.

Quod adeo humaniter hoc patris officium Pontifices Romani tanquam patres communes erga fideles eorum filios exercent, ut occasione Iubilæi anni Sancti Ioseph Stephanus *vbi sup. c. 11. in fin. ita testatur:* Vidi vno die Giegor. XIII Pontificem Maximum decem millia hominum ad pedum oscula benignissime admisisse, tanta animi lenitate, ut ab omnibus præ gaudio vim maximam lachrymarum excuteret. Hæc Stephanus.

*Aliqua loca sacra Scriptura afferuntur, in quibus
adorationem Pontificiam indicatam fuisse
demonstratur.*

RESOLVTIO VII.

Non solum, ut visum est, adoratio Pontificia nuncitur consuetudine, & rationibus, sed etiam testimonio sacrorum oraculorum, & in primis nobilis est locus ille *Isaiæ Prophetæ cap. 49. v. 25.* sic enim ait: Et erunt Reges nutritij sui, & Reginae nutrices suæ, vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et scies, quia ego Dominus, super quonon confundentur qui expectant eum: quæ verba explanans *Corn. à Lapide* doctus Scholiastes sacra Scriptura ita asserit: In verbo *lingent*, est hyperbole, & auxesis, significans summam demissionem, & venerationem. Lingent ergo, id est osculabuntur, tum ut supplices, tum ut à te victi; sic *Psal. 71.* dicitur; coram illo procident *Æthiopes*, & inimici terram lingent. Ita videmus Reges osculari pedes Ecclesiæ in Pontifice, qui Ecclesiæ est caput. Ne ergo fremant ad hoc osculum hæretici, cum *Isaias* id ipsum hic prædixerit, de eoque tam Regibus, quam Ecclesiæ sit congratulatus. Sicut enim qui Viceregem valde colit, & honorat, Regem ipsum valde colit, & honorat: Sic qui Pontificem colit, Christum colit, quia Pontificatum, quasi sui Vicariatum, summumque in Ecclesia Magistratum instituit. Ex aduerso qui Pontificem spernit, Christum, Christique ordinationem spernit: ipse enim dixit: Qui vos audit me audit; qui vos spernit, me spernit. Prædicat gloriam Ecclesiæ, quam habitura erat sub Constantino, & deinceps; nam ante eum fuit in continua persecutione. Vnde mirum non est hunc honorem non habuisse, nec admisisse S. Petrum, Paulum, aliosque Apostolos, vti perperam obiecit *Caluinus.* Hucusque *Corn. à Lapide.*

Est etiam alter locus eiusdem *Prophetæ Isaiæ c. 60. v. 13.* Et venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt, & adorabunt vestigia pedum tuorum: quæ verba verificata esse in B. Silaestro Pontifice *Otho Frisingensis l. 4.* in prologo testatus est his verbis, Ut cognoscamus non fortuitis casibus, sed Dei profundissimis, ac iustissimis iudiciis id factum; vide pridie latitantem, ad quemlibet infimæ conditionis virum, fugientem, in breui tantæ auctoritatis fieri, ut Regibus imperet, de Regibus iudicet

iudicet. Vide tantæ à sæculo venerationis haberi, vt veniant curui, vestigiaque pedum eius in folio sedentis adorent orbis domini. Ita Otho, cui adde magis genericè loquentem Corn. à Lapide, qui expensens supradictum locum Isaïæ sic affatur, patet hoc impleri in Rom. Pontifice, qui est caput Ecclesiæ. Frustra ergo indignantur hæretici ad oscula pedum Papæ, cum ea prædixerit, & promiserit Isaïas. Ita Reges Visigothorum, Francorum, Anglorum, Normannorum, Longobardorum, Germanorum, & aliarum gentium, qui sæpius vexarunt Ecclesiam, & Pontificem, Romam venerunt, vt ibi adorerent vestigia pedum eius, qui se seruum seruatorum Dei vocat, cumque sit caput, pedum sibi nomen assumpsit, humillimorum scilicet seruum se professus. Hæc Cornelius.

Et tandem alium locum sacre Scripturæ pro adoratione Pontificia adducit eruditus Ioan. Lorinus, nempe verba *Psal. 59. 10.* In Idumæam extendam calceamentum meum, vbi sic ait: Nec ineptè calceamenti extensio in Idumæam denotare possit supplicem exosulationem pedum Christi, & Vicarij eius Summi Pont. Ita ille, qui etiam in acta Apost. c. 10. v. 25. sic asserit, Petrum in quolibet Rom. Pontifice agnoscentes, immò & Christum ipsum, cuius vices in terris gerit, ad illius pedes exosculandos prouoluimur: & meritò usurpamus illud de ipso, quod est in Deuteronomio: *In dextera illius ignea lex: dilexit populos: omnes Sancti in manu illius sunt, & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius.*

Et hoc ante Lorinum inuenio obseruatum à *Iosepho Stephano vbi sup. cap. 10.* sic asserente: Cum Romanus Pontifex omnes homines Christi auctoritate perfunctus, legem Dei vt Magister, & Legislator edoceat controuersiasque omnes vt Iudex dissoluat, status excellentia omnibus præsit, In fide; & Religione aberrantes fratres instituat, atque confirmet: meritò ad eius pedes exosculandos accedimus, vt religionis, & fidei disciplina imbuamur. Quod ea *Deuteronomio cap. 33.* satis liquidò constare arbitror. in dextera eius ignea lex, dilexit populos, omnes Sancti in manu illius sunt, & qui appropinquant pedibus eius accipit de doctrina illius. Lex ignea Euangelium dicitur, quod cum Dominus euulgaret, magnum pietatis incendium excitatum est, nulla Imperatorum probitate restinctum. Ardens quoque charitatis lumen effulsit, quod in hanc Verbem, eiusque Pastorem omnium ora animosque conuertit, cum ab eo sit Christianæ Religionis exordium, pietatis fundamentum, & tandem fides per vniuersum orbem Verbi subiectam nunciatur. Quomobrem meritò ad Pontificis nostri pedes prouoluimur, non tam vt hoc humili pietatis voto eius summam dignitatem, atque excellentiam indicemus, quàm quòd etiam dum eius pedibus obuoluimur, certissimis fidei, & religionis institutis imbuamur. Hæc Stephanus.

Nec deseram hîc adnotare, Andream de Saussay *loc. citat. cap. 4.* illa verba Ioannis *Apocal. 3.* Ecce dabo illos, vt veniant, & adorent ante pedes tuos, & scient quia ego dilexi te, de adoratione Pontificia explicare.

An licitum sit præter genuflexionem, & pedum osculationem adorare Pontificem pectoris iunctione.

RESOLVT. VIII.

CVM quidam Concilijs meus ex nostra Religione, vitæ satis pius prima vice vidisset Summum Pontificem super humeros gestari cum Thiara in capite, tanta deuotione, reuerentia erga illum affectus fuit, vt cœperit iteratis vicibus pectus suam obrundere. Tunc dubitavi, an ex condito sic adorare Pontificem esse licitum. & in rigore, ac speculatiuè loquendo, adhæsi sententiæ affirmatiuæ; Nam, vt obseruat Raphael de la Torre in 2. 2. *D. Thome q. 84. art. 2. disp. 5. num. 1.* & alij, ex placito, & intentione signa adorationis pendent, & certum eorum numerum designare impossibile esset, tamen ipse aliqua signa externa particularia adducit, & inter illa iunctionem pectoris apponit, vbi *sup. n. 27.* Fuit itaque pectoris iunctio cerimonia Iudæorum, vt constat *Luca 18.* de publicano percutiente pectus suam, & dicente; Deus propitius esto mihi peccatori: & *Luca 23.* Aliqui, qui astiterunt crucifixioni in die Parasceues, reuertebantur percutientes pectora sua. Et exemplo Publicani à Christo laudati, postea Christiani hoc ritum in suis precationibus vsi sunt, cuius meminit Tertull. *lib. 7. aduersus Marcionem c. 18.* Cyprianus de oratione *Dominica de Publicano*, inquit, percutiebat pectus, & peccata intus inclusa, quasi ea excludere. Greg. Nazianz. *orat. 15. in plagam grandinis:* & D. Hieronymus *in vira Hilarij* ait: Pectus pugnis percutiebat, quasi cogitationes cæde manus posset excludere, & idem Hieronymus grandi silice solebat ferire pectus. D. Augustinus *enarrat. 2. in Psalm. 31. & super Psalm. 146.* Tu dirige cor tuum, non potes: tu frange, ille dirigat; quomodo tamen franges? quomodo tamen conteres? confitendo, puniendo peccata tua, quid aliud significat pectorum iunctio, nisi fortè putamus ossa nostra peccasse aliquid cædimus, & tundimus pectus? sed significamus nos cor conterere, vt à Domino dirigatur. Maximus Taurinensis Episcopus *hom. 13. de Quadragesima:* Rectè contundes manibus pectus: si omnem inde furorem malignæ voluntatis excusseris. Nicolaus Primus *in responsis ad consulta Bulgarorum c. 54.* Hinc etiam pectus percutimus, signantes videlicet, quod nequiter egimus displicere nobis, ac idèd antequam Deus feriat, id nos in nobis ipsis ferire, & antequam ultio extrema veniat. Ita Torre.

Cum ergo pectoris iunctio (vt Raphaël de la Torre *ex superius dictis* asserit) sit modus adorationis externus, non video cur aliquis adorando Pontificem genuflexione, & pedum adoratione, non possit etiam adhibere iunctionem pectoris, est enim signum agnoscentis peccata; ac petentis eorum remissionem, quæ quidem à nemine magis, quàm à Summo Pontifice petenda videtur, cui Christus in persona Petri dixit: *Quicumque solueris super terram, erit solutus & in Cælis.*

Verùm quia hic modus adorandi Pontificem non est in vsu, & forsitan admirationem astantibus induceret, idèd ab illa videtur abstinendum.

Probatum adorationem non solum osculatione pedum Pontificibus præberi, sed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in orationibus publicis audiuntur.

RESOLVTIO IX.

Inclinationem, & apertionem capitis esse actum externum obseruantia, & adorationis siue politicae, siue sacrae tradit Lessius *de iust. libro 2. cap. 37. dub. 1. num. 5.* Ioannes Vvigers *tr. 8. cap. 3. dub. 1. n. 3.* & Adamus Tannetus *tom. 3. disp. 5. q. 2. dub. 1. n. 13.* vbi sic ait: Scriptura in pluribus locis indicat adorationem, quandoque sine procumbentis gestu sola genuum, aut capitis inflexione, etiam à stantibus fuisse peractam; *Genes. 24. v. 26.* Seruus Abrahæ inclinavit se, & adoravit Dominum. *Genes. 33.* Ancillæ Iacob, & filij earum incuruari sunt. Accessit quoque Lia cum pueris suis, & cum similiter adorassent, extremi Ioseph, & Rachel adorauerunt. *Genes. 37. v. 7.* Putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi confurgere manipulum meum, & stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. *Exod. 12. v. 27.* Incuruatis populus adoravit; *3. Reg. 1. v. 16.* Inclinavit se Bethsabee, & adoravit Regem.

Et hunc adorationis modum refert etiam D. Thomas in 2. 2. qu. 84. art. 2. ad 2. eundemque tradit Benedictus Pererius in *Genesim cap. 33. n. 2.* addens etiam istum, qui ad præcedentem reuocari potest, & fiebat per incuruationem corporis; inclinando scilicet caput cum modica corporis demissione. Et vtrique ad stipulatur præsens inter homines consuetudo. Et ideo in *Concilio Moguntino. §. 2.* & refert Vasquez in 3. part. tom. 1. disp. 8. c. 10. n. 127. sic habetur: Et codicem oculis perlustrans, cum quis ad venerabile & tremendum nomen IESV deuenerit, caput aperit, inclinatur. Et tandem hunc modum adorandi etiam apud veteres extitisse obseruo in Alexandro ab Alexandro *l. 2. c. 19.* vbi sic ait: Apud externos verò Cyro Persarum Regi adorandi cultum primùm delatum comperimus, cui proximum Diis immortalibus honorem decreuerit. Quod mox Indi, & posteri Reges exequi magno studio curauerunt: Id, quod Octavius Augustus, & Alexander Severus præcipuè detestati sunt; Nam si quis inter salutandum flexisset caput, aut assentaretur blandus, foras detrudi, atque exigi iusserit. Ita ille. Et ante illum Suetonius, & Lampridius in viris dictorum Imperatorum, ex quibus verbis clarè apparet, inclinationem capitis ad adorationem pertinere: & detectio capitis apud veteres quidem Romanos, Europæosque nostrates, honoris, seu reuerentiæ nota est, vt videre est apud Lipsium in *amphyteatro c. 19. & 20. & l. 1. Electorum cap. 23.*

His suppositis assero (quod probauimus) adorationem sacram, quæ reducitur ad Duliam, pertinere ad viuentes ratione alicuius dignitatis, aut ministerij quæ inueniri maiora non possunt, quàm in Summo Pontifice, cum sit Prochristus, & Propetrus in terra, & ideo etiam inclinatione capitis quando auditur in Missa, vel in orationibus publicis ab omnibus humiliter veneratur, & adoratur: vnde in rubricis Missalis sic dicitur *c. 5. n. 1. de orat.* Cum nominatur Iesus, caput versùs Crucem inclinatur: quod etiam facit cum nominatur in epistola. Et similiter vbicumque nominatur nomen Beatæ Mariæ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Missa,

vel fit commemoratio: Item in oratione pro Papa quando nominatur, semper caput inclinatur. Hæc ibi.

Itaque sicut per adorationem patriæ adoratur inclinando caput nomen Iesu, & Hyperdulia nomen Beatæ Virginis, sic & per adorationem Dulia possunt adorari inclinatione capitis nomina Sanctorum existentium in Cælo; sicut adorantur quando nominantur in Missa, sic & etiam nomina hominum viuentium ratione excellentis dignitatis, vt Summi Pontificatus; nam vt *superius* probatum est, & probat signanter D. Thomas in 2. 2. quest. 84. art. 1. ex mente D. Augustini *10. de ciuitate cap. 4.* Adorationem etiam solere exhiberi licitè quibusdam excellentibus creaturis. *Genes. 18.* Abraham adoravit Angelos. *3. Reg. 1.* Nathan Propheta adoravit David; & alibi sæpè fit mentio talis adorationis ex parte obiecti, idest ex parte excellentiæ rei adoratae in adorationem, qua veneramur Deum, & pertinet ad patriam, & adorationem, qua veneramur creaturas excellentes, & pertinet ad duliam.

Si itaque vt etiam notat Castrus Palauis *tom. 2. tract. 8. disp. 3.* Fundamentum adorationis est dignitas personæ, quænam maior dignitas in orbe existit dignitate Summi Pontificis: Ergo ritè, & licitè per apertionem, & inclinationem capitis eius nomen adoratur.

Probatum nostra opinio auctoritate Aristotelis *lib. 1. elenchorum cap. 1.* quia, inquit, fieri non potest, vt res ipsas ferentes, disputemus, nominibus vrimur pro ipsis rebus, tanquam signis; & quod accidit in nominibus, in rebus quoque arbitramur accidere: quemadmodum ij, qui calculis supputant, &c. Si ergo nomina substituimus loco rerum, & accipimus pro ipsis rebus, & tanquam vicaria rerum; etiam nomina Pontificum substituimus, & accipimus pro Pontificibus, & ideo illa adoratio, quæ potest adhiberi personis significatis per nomina, potest extendi ad ipsa nomina tanquam ad signa vicaria personarum. Et quamuis sæpè in scriptura per figuram metonymiam, nomini tribuantur quæ conueniunt rei, aut personæ significatæ per nomen; vt quando dicitur *Aetorum 4.* Non est aliud nomen datum sub cælo, in quo nos oporteat saluos fieri: & *ad Rom. 10.* Quicumque inuocauerit nomen Domini saluus erit: & *Ioann. 1.* Dedit potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius: vt bene notat Vasqu. *disp. 108. cap. 11. cit. num. 107. pag. 784.* hoc ipsam tamen clarè ostendit id, quod contendimus, tantam esse conjunctionem nominis cum re, & persona significata, vt sumatur pro illa ipsa, & pro illa substituatur, ac proinde quod adoratio, & cultus patriæ, quæ debetur personæ, possit deriuari, & extendi ratione illius etiam ad nomen.

Et licet de nominibus Christi, & Dei neget Sotus *l. 2. de iustitia qu. 4. art. 2. in fin. pag. 124.* & Corduben. *l. 1. q. 5. dub. 1. §. Item obiectum pag. 71. & dub. 4. respons. 2. ad primam confirmationem 7. argumenti pag. 83. col. 2.* quod sint adoranda, sicut adorantur Imagines; quia solum implicite; & confusè repræsentant Christum, & Deum, & solum ad placitum, & ex nostra institutione ducunt nos in illorum memoriam: non autem quod habeant vllam veram attributionem, aut pertinentiam ad res ipsas significatas; & quod auditis, & lectis huiusmodi nominibus caput aperiamus, aut genua flectamus, non est quia adoremus ipsa nomina, sed solum quia

quia adoramus ipsas personas significatas, & commemoratas per nomina. Sed oppositum aliqui asserunt, & tenendum putant; Probat, quia licet res inanimata non sit adoranda secundum se, cum in se non habeat excellentiam, ob quam adoratur, tamen si spectetur ut subrogata in locum rei adorandæ, potest adorari: sicut adoratur exemplar cum prototipo: tum quia si quis nominibus sacris inferat ignominiam, peccata contra Religionem: ergo ex præcepto Religionis nominibus sacris tribuendus est honor: ergo nomina sacra adoranda sunt. Et hæc omnia latè probat ex Suarez, Vasquez, & aliis Pater Baldelli in *theol. mor. 10. 2. l. 3. disp. 8. num. 5.* loquens de adoratione nominis Christi, & Beatæ Virginis, quæ quidem procedunt seruata proportionem, & eo modo, quo fieri potest in adoratione nominis Pontificum.

Quare Eminentissimi Cardinales ordinariè non genuflectunt ad occursum Pontificis, nec eius pedes osculantur; & de osculatione circa manus Pontificis aliqua curiosa obseruantur.

RESOLVT. X

AD difficultatem sic respondet Ioseph Stephanus in *sæpius citato l. de osculatione pedum Romani Pontificis c. 16.* vbi sic ait: Hæc tamen exempla veterem Ecclesiæ disciplinam à nobis copiosè demonstratam minimè euertunt, aut infirmant; cum perfecti viri, qui virtutibus plurimum pollent, vel Ecclesiæ gubernatori insistant, & inuigilant, non semper ad pedes iacere, sed quandoque ad Christi caput accedere dicantur à Beato Cyrillo Alexandrino in *lib. 1. in Leuiticum* his ferè verbis: Ex tribus sæminis, quæ Christum contigerunt triplex Ecclesiæ status deducitur; nam quæ simbriam vestimenti tremebunda tetigerat, incipientium: quæ caput Christi unguento perunxerat, perfectorum statum expressit. Et fortassè non absurdè Cardinalium consuetudo multis abhinc annis constantissimè seruata, ex hoc sanctissimi Patris testimonio defendi potest. Qui post vnam, vel alteram pedum osculationem, quam Pontifici Maximo in eius electione deferunt tantum, deinde manus, vel os inter Missarum solemniam, cum ad ea celebranda conueniunt, osculantur. Enimverò in his amplissimis Patribus perfectorum status consistit, fides nostra stabilitur, & totius Ecclesiæ fundamenta firmantur, cum super eos totius orbis cura sit posita. Ne igitur absurdum esset, eos, in quibus Pontificale ostium, cælestisque ianua obuoluitur, semper supplicum more iacere, aut humiliationem pedum deferre (quod ab incipientibus, & Cathecumenis fieri solitum in Ecclesia docet Origenes in *cap. 15. Matthæi*, & Augustinus de *fide, & symbolo*) meritò Patres relicta pedum osculatione, caput Pontifici demittere, inclinate ceruices, corpus reuerentiæ causa inflectere, atque incuruare sunt soliti, ut illud oraculum firmissimum foret, sub quo cutuantur qui portant orbem. Hucusque Episcopus Vestanus.

Et post illum Ioannes Lorinus in *acta Apostolorum c. 10. v. 15.* sic asserit: Hoc tempore Cardinales, ac multis retrò annis post vnam, aut alteram pedum Pontificis osculationem in ipsius electione, deferunt ei manus tantum, vel os inter Missarum solemniam, cum ad osculum admittuntur; sunt enim,

Anton. Diana, Pars XI.

Pontificis, ac Ecclesiæ totius primarij Conciliarij ac veluti cardines, super quos Deus posuit orbem. Ita ille.

Sed hæc notandum est, quòd licet Domini Cardinales non adorant ita sapius Pontificem genuflexione, & pedum osculatione; adorant tamen illum osculo manus, ut ante Missam in Cappella Papali semper ab ipsis efficitur, ut *supra* notatum est: Probat, osculum manus adorationem significat, ut eruditè probat sapientissimus Magister Raphael de la Torre in *2. 2. D. Thomæ tom. 2. questione 84. disputation. 5. artic. 2. numero 22.* vbi sic ait: Superest, ut de reuerentiæ, & adorationis osculo, quod præsentis instituti est, non nihil dicamus; aduertentes osculis ab antiquissimis temporibus solere significari effectum, & recognitionem submissionis, reuerentiæ, aut gratitudinis: quòd ad adorationem externam pertinere, ex definitione à nobis allata de adoratione clarum est: fuisseque in usu vetustissimo, & ferè cum ipsa natura ortum huiuscemodi adorandi modum testantur sacri authores, & prophani: Cicero *orat. 5. contra Verrem* ait: Agrigentis, quod oppidum est in Sicilia, æneum fuisse Herculis simulacrum, quod os, atque mentum detrita haberet, propter frequentiam scilicet eorum, qui eò venerationis gratia osculaturi accederent. Et Prudentius cum cultus, & adorationis rationem describeret, quo antiqui Solem prosequerantur, inter cætera dixit: Eos, equis quoque, qui Solis currum traherent pedes fuisse osculatos. Et de manuum osculatione multa statim. Nunc autem adorandi modum per oscula, frequentior fuisse apud Hebræos, patet ex multis sacre Scripturæ locis, *Esther 5.* Regina osculando summitatem sceptri Regis Assueri Regem adorauit. Et Sunamitis similiter apprehendit pedes Elisæi, nimirum os osculatura in reuerentiæ signum, *quarto Regum 4.* Et Rex Nabuchodonosor perterritus sapientia Danielis cecidit in faciem suam, osculaturus, nempe eius pedes; *Danielis 2.* Eandem adorationem præstitisse Alexandrum Iaddo Sacerdoti Magno Hebræorum narrat Iosephus *lib. 21. cap. 18.* & *Luc. 7. de Magdalena, & 8. de Iairo; Actorum 10. de Cornelio.* Denique oscula ad Religionem, & adorationem maximè apud Hebræos pertinere, vel ex eo colligere licet, quod verbum osculandi Hebræum Nasak, ad adorationem refertur sæpius, *Psal. 2.* vbi vulgata habet: Apprehendite disciplinam, ponitur verbum præfatum Nasak, quo promiscuè vtuntur Hebræi pro osculari, & adorare. Hieronymus vertit: Adorate putè; quam versionem defendit in Apologia contra Ruffinum. *Septuaginta*, & alij: Osculamini filium, in quò fit allusio ad veterem adorandi modum per oscula, ut Hieronymus adnotauit: & *Osee 13.* vbi nos legimus: Vitulos adorant. Pagninus, Regia, Tigurina legunt: Osculantur vitulos: & Hieronymus ait, sic vertisse Aquilam: & *Genes. 41.* illud, quod Pharaon de Iosepho dixit: Ad tui oris imperium cunctus populus obediit: legit Regia: Super os tuum osculabitur omnis populus. Hoc nempe signo, te illorum esse Dominum ostendentes: Ecce non solum apud Hebræos, verum apud Ægyptios, qui se omnium antiquissimos iactabant, mos erat osculis submissionem, ac reuerentiæ erga aliquem profiteri, quod ad adorationem pertinere certò certius est. Præcipuè autem huiuscemodi adorationis modus in osculo manuum exercebatur, ut patet *3. Reg. 19. Job. 31.* & Apuleio *Apolog. 1. l. 4. de asino aureo; Minucio in Octan. & ex Plinio cisandis.* Hæc omnia Magister Torre.

Quæ quidem satis ostendunt, Eminentissimos Cardinales dum ad osculum manus Pontificis admittuntur, signo illo exteriori, (vt alij genuflexione, & pedum osculatione) nempe osculo manus, Summum Pontificem venerari, ac adorari; Vide Ioannem Vvigers *de iust. tr. 8. c. 3. dub. 1. num. 1.* qui etiam docet, manus exosculationem esse signum adorationes.

Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis, ad Latriamne, vel ad Duliam? & opinio Caramuelis affertur?

R E S O L V T X I.

Satis itaque *superius* probatum est ex orationibus, & perpetuo vsu Ecclesiæ, licitè Pontificem à Christi fidelibus adorari, nunc videndum est, ad quam adorationem reducenda sit adoratio Pontificis, & ad hoc dubium sic nouissimè responderet doctissimus, amicissimus Abbas Ioannes Caramuel *de Hierarchia Ecclesiastica lib. 1. disp. 60. n. 680.* vbi sic ait: Si Deus solus est adorandus, quomodo Summus Pontifex adorari præcipitur? & si iste adorari debet, aut potest, cessat lex illa, quæ creaturas adorari interdicit.

Respondeo, adorationem esse duplicem, Latriæ, & Dulix: illamque Deo deberi, istam verò dicere reuerentiam, & cultum, qui hominibus competere queat. Addo vtramque deberi Pôntifici Summo, sed diuersimodè considerato. Potest enim considerari vt quod; potest vt quo; & consideratur priori modo, quando vt persona; & posteriori, quando vt imago umbra; quando vt Prochristus; quando vt Pro Deus, hoc est Christi Vicarius. Profecrò Dulix cultum nemo Patri Optimo Maximo negare audebit, qui sciat in tabulis diuinis legem esse, quæ parentes honorari præcipiat. Hic cultus debetur Pontifici considerato vt quòd, quatenus enim homo est, est homo sacer, homo summs, & cæteris vniuersis prælatus. At si consideretur vt quo, vt Vicarius Christi, vt via ad terminum, vbi cesset errandi periculum, Latriæ cultum requireret, eo sensu, quo cæteræ imagines Christi; cultum inquam, qui non terminetur ad lapides, ad ligna, non ad carnem, aut sanguinem, sed ad Christum. Doctrina est clara; & ne obtorqueri queat ab inuido, posui illa verba, vbi cesset errandi periculum: si enim scandalum aut proprium, aut alienum, aut aliqua iniuria Deo, aut sinistra aliqua explicatio huius cultus prænderetur, deberet omninò intermitteri, Ne ergo in re magni momenti erremus, hæc subiungo: Est ob oculos Christi sanguis (hoc est totus Christus) in aureo Calice. Actum latriæ religio postulat, & elicio. Quem ergo adoro? Calicemne? Si calicem, aurum adoro, quòd non est Deus: ergo non sum Theolatra, sed Chrysolatra, adeoque Idololatra. Debeo igitur adorare vt quòd, & tanquam latriæ terminum Christum, qui continetur à calice: non Calicem, qui continet Christum; nam ille solus, & non iste est Deus. At cum dico esse Christum in Calice; Calicem considero vt quo, Christum vt quòd; illum vt medium, istum vt finem; illum vt viam, istum vt terminum, & adorabundus per Calicem ad Christum venio. Hoc sensu adorantur imagines, nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa. Et quia multæ sunt remotæ, & aliæ proximæ, ideo multæ remotius, & aliæ proximius coluntur. Creaturæ remotissimæ imagines Crea-

toris sunt, & cum illum in eis adoro, ad eius notitiam ab illis, & per illas conducor, illum adoro vt quod, istas vt quo. Deinde Patris, & Spiritus Sancti pingimus hieroglyphica, & symbola; non enim imagines possumus; quæ enim purè spiritualia, corporis coloribus nequeant imaginari. Christus vt Deus, & homo est; eiusque imagines, quia proprius Deum representent, proprius coli dicuntur. Deinde Crux est signum visibile, & nomen Iesu signum audibile, quo Christus proximè representatur: & coram eis iubetur, vt omne genu flectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum; sed cui ligno, an aëri? neutri; Cruces enim plerumque fiunt è ligno, voces semper ex aëre, & interim non ligno, non aëri Cælitum, aut Terricolarum, aut Dæmonum genua flectuntur, sed ipsi Christo. Iubet Apostolus nomen Iesu adorari, & orationem subiungit, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris; non enim hæret in signis, & symbolis, sed per hæc (ligna, & voces) ad Deum venit. Et quia inter alias imagines Prorex est Regis imago intelligibilis cultu, quo cæteræ materiales Regis ex digniore motiuo honorari debebit. Ergo idem dici debebit Pro Christo; quo enim sensu est intelligibilis imago Christi, eo debebit coli sicut cæteræ imagines. Huc vsque Caramuel.

Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri.

R E S O L V T I O X I I.

I Nclinata Regni Societ. IESV ferè semper fuit & licet doctorum virorum ferax, ac inter eius præstantissimos Theologos floruit Adamus Tannerus natione Germanus; Is itaque difficultatem præsentem pertractans, sic asserit *tom. 3. disp. 5. qu. 2. dub. 2. num. 60.* Sanctorum cultus sacer in genere quintuplex distingui potest. Declaratur assertio. Primus enim ille est, quo coluntur solùm improprie, eò quod Deus in illis colatur, velut in sua creatura, & imagine: qui vtique latriæ cultus est. Et tamen hic cultus, vt in aliis rebus creatis per se, & ex sua natura non est illicitus, moraliter tamen, & regulariter erga sanctos non est adhibendus, vt speciatim de B. Virgine dictum *assert. præced.*

Secundus cultus, quo coluntur ipsi, velut templa, serui, filij, amici, & domestici Dei ob excellentiam Dei increatam; qui cultus respectiuus est, & ex veriori sententia, quamuis vera, & perfecta latria non sit, sed ea multò inferior, ad ipsam Religionis virtutem pertinet, vt docet etiam Lessius *lib. 2. c. 36. dub. 2. n. 15.* & dictum *in simili assert. 1. 3.* quidquid Vasquez *l. 1. de adorat. n. 166.* neget, eum cultum ad virtutem Religionis pertinere.

Tertius cultus est, quo coluntur ob intrinsecam, & absolutam excellentiam gratiæ, & donorum spiritualium: qui cultus propriè ad dulix virtutem pertinet, à Religione distinctam, iuxta communionem, quia habet rationem colendi diuersam à latria.

Quartus quo coluntur velut capaces eiusmodi donorum, & ad ea diuinitus destinari: quæ dignitas sanctis cum impiis communis est: & erga hos, quàm illos maiori ratione vsurpabilis: cum in illis inueniatur excellentior ratio colendi, non autem in impiis. Atque hic cultus habitu à priori non differt: cum primaria ratio colendi sit eadem.

Quintus

Quintus cultus est, quo coluntur ob officia, seu munera sacra, quæ iuxta diuinam ordinationem in Ecclesia beunt: vt Sacerdotis, Episcopi, Vicarij Christi, &c.

Et in his rursus distinctione videtur opus, Nam vt Legatus Regis (quod rectè notauit Bellarminus *lib. 2. de cult. imag. cap. 20.*) dupliciter coli solet; Primò quidem perindè ac si Rex ipse esse, honore plenè regio: quod tunc præcipuè vsu venit, cum Legatus sui Regis nomine matrimonium contrahit, aut possessionem accipit; Deindè iuxta propriam dignitatem Legati à regia veluti deriuatam, cultui quodam inferiori: ita in proposito, Vicarius Christi duplici potest honore coli. Primò per simplicem mentis apprehensionem, agnoscendo quodammodo in illo Christum, cuius personam, & munus sustinet: & hoc modo eodem cultu, quo Christus, & homo colitur, adorari posset: ita quidem vt talis cultus propriè, ac per se ad Christum, per accidens verò solum, & relatiuè ad Vicarium tenderet: quod tamen honoris genus existimo consuetum non esse: secundò iuxta propriam dignitatem Vicarij à Christi dignitate, quam vt homo, & supremus Ecclesiæ moderator habet deriuatam, honore quodam inferiori: quem ipsum tamen ad eum habitum pertinere censeo, quo Christus idem, vt homo colitur, vt paulò antea *n. 50.* in simili dictum. Hæc omnia asserit Tannerus *loco citato.*

Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet quòd pontifex adoratur adoratione Hyperdulia.

RESOLVT. XIII.

Hyperduliam ad Beatissimam Virginem pertinere tradunt communiter Doctores, & quidem si consideretur in Beatissima Virgine excellentia intrinseca, quam habet ex maternitate, & ex gratia, & sanctitate, qua maximè præstat aliis omnibus tam Angelis, quam hominibus, verissimè asserit Sanctus Thomas *3. part. quest. 25. art. 5. & 2. 2. quest. 103. art. 4. ad 2.* quòd illi debetur hyperdulia, idest dulia, & seruitus eminentior, quam communiter debeatur aliis Sanctis, vel (si licet ita loqui) superferuitus: quia enim nulli puræ creaturæ per se, & intrinsecè potest deberi latría, & excellentia intrinseca Virginis per maternitatem, & sanctitatem ita in se est aliquid creatum, vt tamen singulariter excellat omnibus aliis excellentiis creatis: ita illi non est exhibendus cultus superior ad omnes alios, qui possunt exhiberi puris creaturis, & hic est cultus hyperdulia. Et quamuis hoc nomen apud veteres Patres non sit vsitatum; rectè tamen illud excogitarunt Scholastici ad significandam hanc eminentiam cultus, vt notat Vasquez *tom. 1. in 3. p. disp. 99. sect. 1. num. 2.* Nec de vocabulis est laborandum, quando constat de rebus ipsis significatis per vocabula, vt notat S. Augustinus *lib. de Genesi ad lit. cap. 4.* & apud Suarez *in defens. fidei lib. 2. cap. 7. num. 4.*

Et quamuis communiter apud fideles hæc duæ excellentiæ maternitatis, & sanctitatis, quæ sunt in Virgine, quodammodo confundantur, & dum illam communiter concipiunt, & adorant vt Dei Matrem, simul concipiant, & adorent vt absolutè sanctissimam, & gloriosissimam supra omnes alios,

& maternitatem intelligant non quasi præcisè, & solum formaliter pro ipsa relatione, & fundamento illius, proxima, quod est genuisse: sed simul cum aliis, quæ continent quasi virtute, & in radice, & actualiter ex illa manet, & est eminentissima sanctitas; si tamen ab inuicem distinguantur diuersæ rationis, erit hyperdulia, vel superferuitus, aut eminens dulia, quæ debetur vnicuique per se, vt enim benè explicat Suarez *tom. 1. in 3. p. disp. 22. sect. 3. §. Tertio*; hyperdulia ratione solius gratiæ, & sanctitatis erit eiusdem speciei cum dulia, quæ communiter tribuitur Sanctis. Et sicut gratia, & sanctitas Virginis est eiusdem speciei cum gratia, & sanctitate Sanctorum, & solum differt secundum excessum, & eminentiam gradus: ita & cultus, & veneratio, quæ vtrisque debetur ratione illius; siquidem excellentia, quæ solum attenditur secundum quantitatem graduum non diuersificat speciem, vt notat S. Thomas *in 3. dist. 9. quest. 2. art. 2. ad 4.* Et quemadmodum cultus Virginis absolutè, & simpliciter, & respectu omnium, & quasi protonomasticè appellatur hyperdulia; & quia Virgo simpliciter eminet omnibus in sanctitate; ita & cultus vnus Sancti potest dici hyperdulia secundum quid, & in ordine solum ad aliquem alium, cui supereminet in excellentia gratiæ; vt verbi gratia si comparatur cultus S. Ioannis Baptistæ, aut S. Petri cum cultu infantili, qui sit mortuus cum solo Baptismo, & solum habeat gratiam baptismalem, & gloriam illi correspondentem, vt subdit *ibidem* Suarius.

Et qua ratione omnis cultus Sanctorum potest absolutè appellari hyperdulia, si comparatur cum dulia communiter dicta, prout est seruitus, ex qua seruus quicumque exhibet reuerentiam suo Domino, vt patet ex S. Thoma *2. 2. q. 103. art. 4.* Vnde & Palud. *in 3. dist. 9. q. 2. art. 1.* cultum Sanctorum quorumcumque absolutè appellat hyperduliam; & ipse S. Thomas *art. 4. cit. ad 2.* hyperduliam ait esse omnem illam, qua exhibetur homini reuerentia propter affinitatem, & coniunctionem ad Deum qualem certè habent omnes Sancti per gratiam, & gloriam; eadem ratione cultus vnus Sancti maioris potest appellari hyperdulia, si comparatur cum cultu alterius Sancti minoris: hæc eadem eminentia sanctitatis, quæ est in vno supra alium, non solum postulat ex parte nostri maiorem estimationem de vno, quam de alio, & voluntatem exhibendi illi maiorem honorem, prout res, & occasio tulerit, sed etiam postulat maiorem appreciationem ex eodem Suario *ibidem*, & ex illa prælationem vnus ad alium, si forte vterque non possit simul coli, & honorari pro dignitate. Et hoc modo etiam Ecclesia secundum ritus sacrorum officiorum Sanctos aliquos solum honorat officio simplici, & alios semiduplici, aut duplici, primæ classis, & maiore, &c. vt de Apostolis, Evangelistis, & Doctoribus statuitur à Bonifacio VIII. *cap. unico, de Relig. & venerat. Sanctorum in 6.* & si plures occurrant, aut occurrant eodem die, vnum alteri præfert, & vnum transfert ad vnum, aut plures dies, non autem alterum. Cætera autem ad Hyperduliam propriè cognoscendam, videbis etiam apud citatos Doctores, quibus adde Baldellum *in theol. mor. tom. 2. lib. 3. disp. 10. num. 12. cum sequ.*

His suppositis, assero, Patrem Raynaudum *in suo Monastico Pontificio subnotat. 3. fruct. 1.* reducere cultum Pontificiam ad hyperduliam; sic enim

asserit: Porrò spectata tam sublimi Pontificis dignitate, quæ est venerationis Pontifici debita fundamentum, addendum est non qualemcumque cultum ei esse impendendum, sed supra communem ordinem cultus Religiosi Sanctis tributi; ita ut cum Sanctis exhibeatur cultus duliæ, spectata sola eorum sanctitate, Pontifici tamen debeatur cultus hyperduliæ: Nam eius coniunctio cum Christo quoad fundamentum reuerentiæ est longè altior, quicquid sit de sanctitate personali Sicut Beata Virgo, quia habet excellentiam speciei diuersam ab ea, quæ fundatur in gratia, nempe maternitatem, colitur adoratione superiore, quàm sit ea, quæ fundatur in sola gratia sanctificante, ut rectè statuit Suarez 1. 2. 3. p. disp. 22. sect. 3. qui anceps est, an cultus ille sit Religionis strictè sumptæ, à qua oritur Dei, & Christi adoratio, an verò oriatur à speciali habitu, ob specialem Virginis dignitatem cultus prædicti fundatricem. Quod secundum circa B. Virginem mihi placet, & ob paritatem rationis idem statuo in re præsentis circa cultum impensum Vicario Christi. Hucusque Raynaudus.

Opinio Auctoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis esse reducendam ad adorationem Dulia.

RESOLVTIO XIV.

OMnes opiniones superius allatas existimo satis probabiles, sed ego magis adhæreo opinioni Doctorum asserentium adorationem Pontificiam esse ad adorationem Dulia reducendam. Et ita tenet Lessius de inst. lib. 2. cap. 26. dub. 3. num. 18. cum sequ. vbi sic ait: Multæ sunt obseruantia species, sicut & multæ dignitatum, & excellentiarum; Illæ tamen magis interna æstimatione, & affectu reuerentiæ distinguuntur, quam opere externo, ut patet ex dictis cap. 36. dub. 2. Idem enim opus externum, ut procedit à diuerso affectu interno, & ad testandam diuersam excellentiam ordinatur, & diuersæ speciei moralis, & diuersæ virtutis.

Primò igitur diuidi potest obseruantia in politicam & religiosam; politica est quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum deferretalis est qua coluntur Principes, Magistratus, & alij dignitate sæculari conspicui; item magistri à discipulis, domini à seruis, patroni à clientibus.

Religiosa est, quæ ob dignitatem, vel perfectionem cum Religione cõiunctam, vel diuinum numen respicientem cultum exhibet; ut quando quis honoratur ut Sacerdos, ut Propheta, ut Sanctus, ut Beatus. Dicitur Religiosa, non quia actus eius est à virtute Religionis, sed quia ipsi Religioni affinis, & cum ea coniunctus.

Hæc rursus duplex est; alia enim est naturalis, qualis fuisset in statu nudæ naturæ, & modò esse potest vbi Sacerdotium, & cultus diuinus sola ratione naturali vel constat, vel æstimatur. Alia supernaturalis, quæ ob ministerium supernaturale, vel ob aliquam excellentiam supernaturalem cultum deferretalis est, qua honorantur Sacerdotes, Episcopi, Pontifices, & alij Ecclesiæ Ministri, & Religiosi: si tamen eorum dignitas apprehendatur, & æstimetur, ut oportet. Cum enim hæc non sit politica, sed supernaturalis, & ad Deum specialem ordinem habet, necesse etiam est, ut æstimatio interna affectus reuerentiæ, animiq; submissio sit alterius rationis,

quàm in cultu politico; & consequenter externus quoque cultus, quo hanc submissionem nostram, & illorum excellentiam testamur, induit alterius virtutis rationem; signum enim accipit speciem ex ordine ad rem signatam. Multum ergo falluntur hæretici, cum putant homines in hac vita non posse, nisi cultu politico coli; etsi externa nota submissionis politico cultui accommodetur.

Supernaturalis obseruantia diuiditur in duliam, & hyperduliam. Dulia dicitur, quæ cultum exhibet Beatis ob sanctitatem, vel beatitudinis statum; eandem puto etiam extendi ad viatores, quando ob sanctitatem, vel dignitatem supernaturalem honorantur; sanctitas enim huius vitæ, & futuræ, est eisdem ordinis, etsi ibi sit perfectior. Hactenus Lessius, qui ut vidisti, adorationem, qua Summum Pontificem veneramur, ad adorationem Dulia reducitur, quia non solum Beatis in Cælo, sed etiam viatoribus adhuc in terra exhiberi potest.

Sed audiamus Patrem Nicolaum Baldellum in theol. mor. 10. 2. lib. 3. disp. 117. n. 9. ita loquentem, & nostram sententiam confirmantem; Rectè (ait) potest dici, quòd hic habitus se extendit ad cultum Sanctorum non modò post mortem, & cum regnant in Cælo, sed etiam dum viuunt, & sunt in humanis; est enim etiam sanctitas in hac vita eiusdem rationis cum sanctitate in alia, eiusque cultus, & veneratio simul proficiscitur ex eodem dictamine fidei, & ex eodem affectu Religionis, & pietatis.

Et propter has rationes, quòd se extendat hæc eadem virtus, etiam ad cultum, qui aliquibus exhibetur specialiter propter aliqua dona, aut potestates, aut prærogatiuas supernaturales; ut, quando honoratur v.g. Summus Pontifex, quia est Vicarius Christi, vel aliquis alius, quia est Sacerdos, vel Propheta, vel Euangelicus, & Apostolicus Prædicator, &c. exhibentur enim sine dubio hi omnes honores ex sola fide, & ex affectu Religionis; & ideò ad illos bene potest se extendere virtus dulia, cum hic etiam cultus non sit solum ciuilis, sed Religiosus, & sacer. Et quemadmodum res sacræ, quæ ordinantur aliquo modo ad Eucharistiam, & ad Christum, adorantur ex eadem virtute latriæ, ex qua adoratur ipsa Eucharistia, & Christus; ita & Sacerdotes, & Prædicatores, & Propheta in quantum sunt Ministri, & instrumenta sanctitatis, rectè possunt adorari dulia. Ita Baldellus. Et ideo nostram sententiam sequitur Anton. Mazarionius tract. de adorat. & oscul. pedum Pontificis cap. 1. vbi testatur de communi sententia Doctorum asserentium adorationem Pontificiam pertinere ad duliam. Dico igitur latriam, & hyperduliam ad Deum, & Beatam Virginem spectare; duliam verò non solum Sanctis in Cælo existentibus, sed etiam viatoribus adhibetur; & hoc non solum propter eminentem sanctitatem, sed etiam propter dignitatem, gradum, ministerium, ut quidem efficitur in Summo Pontifice.

* *

*

*Breuis digressio de gestatione Pontificis super humeros,
& cum Regno in capite, quod vulgò
Chamaurus appellatur?*

RESOLVT. XV.

Præsertim Pontificem reuerenter adoramus, cum in quibusdam diebus solemnioribus procedit ad Capellam gestatus super humeros cum thia-
ra in capite; de quibus in gratiam Lectorum hæc pauca perattingam; & de leuatione super humeros, assero de hoc more agere Barbosam *de iur. Eccles. libro 1. capite 2. numero 90.* & ex illo Machadus *de perfect. Confessar. tom. 2. lib. 4. part. 7. tract. 4. documen. 18. numero 3.* ubi sic ait: Es tambien priuilegio del Pontifice, aunque no de Derecho, sino de costumbre, y deuocion de los fieles, que sea lleuado publicamente, y con solenidad en ombros delos: i que todos grandes i pequeños sin exceptuar se los Emperadores, Reynes, y Monarcas del mundo en reconocimiento de su grandeza, y suma potestad le besen los pies de rodillas, protestando con esta humilde, y piadosa accion la obediencia, y sugecion, que todos deuen à la sede Apostolica y sus Pontifices.

Vnde ex his Ioseph Stephanus *in tractatulo de hac materia* ad Antonium Cardinalem Caraffam, post multa sic asserit: Constat igitur Pontificem Maximum à sellariis, (idest lecticariis hominibus) per Urbem infellari (idest in sella curuli insigni) delatum fuisse, & ab ea descendente obuiis manibus (vt ait ordo Romanus) exceptum. Quod multorum Pontificum exemplis apertè demonstrari potest. Nam Stephanus II. vt refert Platina, & Franciscus Ioanettus *capite 90.* humeris in Basilicam Constantinianam, & inde Lateranam delatus est; & Hadrianus II. in Lateranensem Ecclesiam à Clero, & proceribus deportatus, vt habetur *distinct. 63. capite* Cùm Hadrianus II. ad Romanum Pontificatum ab Ecclesia Dei genitricis Dominae nostræ, quæ dicitur ad Præsepe traheretur ad Lateranense Patriarchium: certatim à Clero, & proceribus, & plebe deportatus est.

Leo etiam VI I I. cùm Summus, & vniuersalis Papa Romanæ Ecclesiæ tertio fuisset acclamatus, ad Lateranense Palatium secundum consuetudinem cum laudibus ducitur, vt ait Luitprandus *lib. 6. capite 11.* Et certo tempore in Ecclesia S. Petri ad summum Sacerdotium facta consecratione attollitur Gregorius IX. auròque circumtectus ad Lateranum ducitur.

Quod planè cuiquam mirum videri non debet, cùm ab Isaia hæc Pontificum celebris gestatio prædicta iam fuerit *capite 49.* & afferent filios tuos in vlnis, & filias super humeros portabunt; ea quidem causa, quia in magno pretio à mundi Principibus futuri erant Ecclesiæ Præsides, nec aliquod honoris, studij, officijque genus ab illis prætermisum, quòd Ecclesiæ magistratibus consonum videretur. Accedit huc, ideò Pontificem in altum deferri oportere, vt populum, ouesque Christi sibi creditas circumspicere, eisque faulta preceatione benedicere, & populi rursus illum in sublimi loco præsentem commodè spectare, & ex vultu pastorem possent agnoscere: vt inde protestationem fidei conciperent maximam, quoties aspicerent Christi Vicarium, & Petri, in eo

quasi throno gloriæ successorem. Hucusque Stephanus.

Et quidem hic mos apud veteres extitisse patet ex Herodiano *lib. 7.* ita asserente: Erat puer quidam infans ex Gordiani filiis natus, nomen aui referens, hunc submissis quibusdam, afferri ad se iusserunt, qui cùm domi ludibundum offendissent, impositum in humeros per mediam ferebant multitudinem, plebi ostentantes, ac nepotulum Gordiani dictantes, vocantesque eum nominatim, populo acclamante, & conspergente puerum frondibus. Hinc Cornelius Tacitus *lib. 7.* asseruit: Impositusque scuto more gentis, & sustinentium humeris vibratus, Dux eligitur; de cuius quidem more, lege Pithocum *lib. 2. aduersariorum cap. 6.* & principes olim se collari, & gestari humeris, patet *in Othone apud Sueton. in eius vita capit. 6.* & quidem pietatem Christianorum, & maiestatem Pontificis, quando egreditur ad celebrandum in magnis festiuitatibus inuenio graphicè descriptam in illis versibus Virgilij *lib. 4. Georg.*

*Illum admirantur, & omnes
Circumstant fremitu densò, stipantque frequentes,
Et sæpè attollunt humeris*——

Quoad gestationem verò Regni in capite, quod Pontifex in illis diebus gerit, liber huc adducere verba Patris Raynaudi *in Onomastico Pontificio subnotat. 3. fruct. 1.* ita erudite loquentis; Eam verò tanquam inculentum Hieroglyphicum exprimit Pontificia tyara, seu mitra, ac Regnum. Ita vocantur textum è tribus coronis, quarum quæ media est, cumulat eam, quæ imò loco ponitur; sicut ipsa media cumulatur à tertia, & summa. Iulius Bullengerus *l. de vestimentis sacris cap. 4.* ex Innocentio III. mithram, & Regnum, seu coronam discriminat; sed Paschasius *l. 9. de coronis, cap. 14.* duo illa in Pontificio Regno neci docet, & multus est in inquirendis variis rationibus struèti è triplici corona ornamenti: quod diffusè quoque profectus est Antonius Mazzaronius *tract. de tribus coronis Pontificis Maximi, cap. 3.* Ratio triplicis illius coronæ Pontificiæ, quam profert Vvolfgangus Lazius *l. 2. comment. Reip. Rom. cap. 3.* minimè omnium placet. Ait, triplicem esse Romani Pontificis coronam, quia sub Patriarchatu suo habet Italiam, Illirycum, & Africam. Hæc ratio est insufficientissima. Nam Romanus Pontifex est Patriarcha Oecumenicus, nec illis dumtaxat tribus Prouinciis summo spiritali iure præest, sed tribus vniuersi orbis partibus; vt proinde debuerit Lazius rationem potiùs petere ex subiectis Pontifici tribus, hoc est omnibus planè Christianis oris. Quod si ratione habere placeat illius distributionis regionum, qua indulguit aliis Patriarchis immediatam rectionem quarundam regionum saluis sibi semper excubiis, quas ei potestas Petri inabdicabiliter committit; ne sic quidem ad ternarium Prouinciarum arctanda est immediata eius rectione. Nam Patriarchatu Romano subsunt multò plures Prouinciæ, quàm tres enumeratæ, vt Germania, & totus Septentrio, Gallia, Britannia maior, maior Hispania, quarum regionum qualibet potentior est, quàm Italia. Itaque Pontifex non iam ternas, sed septenas, vel octonas, aut etiam plures gestare coronas deberet, si Lazij ratio esset idonea. Probabiliora sunt quæ Cæsar Costa *l. 1. var. ambiguitatum cap. 1.* in hanc rem profert, ex tripartito Christi Regno, Vicariæ Romani

Romani Pontificis præfecturæ spirituali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expresso, vt Sanctus Chrysoffomus *in capit. 19. Ioan. philosophatur*. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum vnam habeant vt Summi Sacerdotes, aliam ex Constantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodouei Regis Francorum, vt Anastasius *in Hormisda* memorat. Mazzaronius *cap. Illo 3.* huc aduocat mulierem Ægyptiam tribus regis coronis decoram, vt exhibetur fuisse filiam, vxorem, ac matrem Regis; quod refert ex Pierio *lib. 41. hierogl. V.* Annulus, aptæque ad Ecclesiam Vicarij Christi filiam, & Iponfam, ac matrem. Addit etiam tres coronas Lunæ Reginae ex Ludouico Cælio *lib. 1. cap. 19.* Subtilius, & accuratius philosophatus est in hanc rem Carolus Pachelius *dicto cap. 14.* Sed mihi appositè philosophaturus videbor, si dixerò, triforme hoc culmen Pontifici competere, vt præcellæ eius maiestatis, ad cœlestia, terrena, & inferna pertinentis, hieroglyphicum luculentum. Nam & in terris arbiter pro Christo sedet: & quidquid resoluit in terris arbitrio, erit solutum super Cœli radium: & pro animabus reatus temporarij reliquatricibus ignes emendatarios sustinentibus, litum ex Christi fisco sibi commissio potest annumerare. Quid quod vel ipsa sola in superstitēs fideles potestas, tam protensa, vt nullum non comprehendat; tam fundata, vt nulla vi, nullis portarum Inferi moribus discipi vnquam poruerit; tam nobilis, vt quod nulla alia magnorum, qui sunt in terra iurisdictio habet, sola sit supernaturalis, omnibus denique eximæ & præcellentiſſimæ Monarchiæ prærogatiuis conspicua, triformi illo coronarum texto, perfectam fidelium omnium sub huius spiritualis potestatis iuri subiectionem insinuante, meritissimo expressa est? Et hæc omnia docet Raynaudus *vbi supra.*

De hac corona mentionem facit Innocentius III. *serm. 3. de coronatione Pontificis*, Ecclesia sponsa non nupsit vacua (loquitur de se ipso) sed dotem mihi tribuit absque pretio pretiosam spiritualium plenitudinem, & multitudinem vtrorumque. In signum spiritualium contulit mihi mitram (loquitur enim de se Innocentius Papa) in signum temporalium, dedit mihi coronam, mitram pro Sacerdotio, coronam pro Regno illius me constituens in Vicarium, qui habet in vestimento, & femote suo scriptum, Rex Regnum, & Dominus Dominantium.

Sed age nunc de Mitra, & Regia corona aliquid dicamus, vt quantum Ecclesiasticis moribus hæc ornamenta accommodata videantur, breuiter explicemus.

Mitra igitur apud Suidam capitis redimiculum dicitur; & *l. 28. ff. de auro, & argent. legat.* vt explicat Brissonius. Apud Eusebium *lib. 2. cap. 1.* siue lamina nominatur, qua Iacobus frater Domini ornatus est quamprimùm ab Apostolis in Episcopum Hierosolymitanum fuit consecratus. Quod planè ornamenti genus licet ab Aaron, & eius filiis originem duxerit, postea tamen in Ecclesiam translatum est, vt eo omnes omnium ferè nationum Episcopi vterentur. Polycrates Ephesinus laminam gestauit, vt ait Eusebius *lib. 3. cap. 31.* cum Ephesi sacerdotio fungeretur. Alij quoque Pontifices omnia ferè Sacerdotum veterum ornamenta, talarem tunicam, stolam, seu cœlestem gloriæ coronam, hoc est mitram apud Eusebium *lib. 10. cap. 4.* gestabant, vt ornatiores, &

insigniores apparerent, & de iis plura Amalathius, Rabbanus, & alij grauissimi auctores docuerunt.

Sed hæc quidem, quæ de mitra dicuntur, multorum hominum consensione recepta, ac comprobata sunt: quæ verò de Regno, seu Regia corona explicari debent, nonnullis sunt tenebris inuoluta, quæ pro ingenij tenuitate, dissoluam.

Sed non deserunt alij edicere, hoc ornamentum genus à Constantino Magno originem duxisse, vt ex actis B. Siluestri colligitur. Quam sententiam omnes Pontifices amplectuntur, vt Leo IX. *epist. aduersus præsumptionem Michaelis cap. 13.* & Innocentius III. *serm. 1. de B. Siluestro* confirmauit Constantinus secedens Byzantium coronam capitis sui voluit B. Siluestro conferre, sed ipse pro reuerentia clericalis coronæ, vel utilitatis causa noluit eam portare. Veruntamen pro diademate Regio, vtitur aurifrigio, circulari: & paulò post, Romanus itaque Pontifex in signum Imperij vtitur Regno, & in signum Pontificij vtitur mitra; sed mitra semper, & vbiq; vtitur, quia Pontificalis auctoritatis est prior, & dignior, & diffusior, quàm Imperialis.

Et hanc sententiam tenet Ioseph Stephanus *in lib. de coronat. Romani Pontificis*, qui plura etiam circa hanc materiam adducit: Hoc vnum ego addam, ad hunc morem alludisse Ioannem *in Apoc. 14. v. 14.* dum ait: Et ecce super nubem candidam sedentem similem Filio hominis, habentem in capite suo coronam auream; quæ quidem verba Cornelius à Lapide exponens, obseruat, Aureolum per hunc Angelum accepisse Stephanum Papam: sed magis genericè dixit Isaias *cap. 61. ver. 10.* Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutaris, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona; Summus enim Pontifex sponsus Ecclesiæ vocatur à Concilio Generali Lugdunensi, adducto *in cap. vbi periculum, de elect. in 6. & ibidem cap. Quoniam, de immunitate. Turreserata lib. 2. summa Ecclesia à cap. 27. usque ad 31. cum aliis; ergo merito dicendum est, quod de illo asserit Propheta corona decoratum fuisse. Vnde Cornelius à Lapide exponens locum suprascriptum Isaiæ, nostram sententiam confirmare videtur; sic enim ait. Porro alludit ad vestes, & ornatum Pontificis *Exod. 28.* qui mirus erat, vti & apud Christianos est. Ita Cornelius.*

Sed hinc obiter detestanda veniunt verba insani Hormanni contra Bullam Sixti V. *cap. 2.* sic debacchantis, vocare Romanum Pontificem sponsum Ecclesiæ, esse blasphemiam quæ nulla vnquam ex Erebo prodierit capitalior, aut detestabilior, cum id sit Pontificem statuere pro cum Regina, & Regi Regum cornua appingere. Ita ille O lingua præscindenda! ò manus detruncanda! sic hæreticus. Nonnè Christus est Caput Ecclesiæ verè quidem: nam de ipso dixit Paulus: Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, & tamen Pontifex dicitur etiam Ecclesiæ caput, vt vocauit illum Concilium Chalcedonense *epist. ad Sanctum Leonem*, & exponit Gabriel *lect. 3. in can. à littera F. usque ad litteram G.* Quare ergo non possumus vocare & Christum, & Pontificem sponsum Ecclesiæ decoratum quidem corona. Itaque quando illum sic vocamus, neque Reginae pro cum, neque Christo riualem inducimus, qui Christum & vnum, & solum primum Ecclesiæ sponsum nouimus, cuius nos

Patris semine cœlesti sator, & in spem æternæ hæreditatis ab eo solo obuenturæ, progenitos gratulamur. Sicut tamen alios suos titulos Christus, qua est erga genus nostrum benignitate, cum plerisque puris hominibus communes esse voluit, ac nominatim, qua erga Romanum Pontificem Vicarium suum gratia, plerosque titulorum sibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus est (vocat enim Christo ipso auctore pastor ouilis, & Ecclesiæ caput, utique visibile, ac Christo per omnia subordinatum) ita ut de sponsi Ecclesiæ titulo eidem Pontifici attributo philosophamur citra Christi iniuriam, imò cum summo eius honore, & summæ erga nos prudentiæ suspensione.

Itaque contra Hotomannum, & alios hæreticos, rectè vocatur Pontifex sponfus Ecclesiæ, & corona decoratus, ut dixit *supra* Isaias, ac non solum vna, sed tribus, ut portat in sua sacra thia; sed quare tribus? Audisti antea ingeniosam expositionem Raynandi, audi & aliam Iosephi Stephani *ubi supra*. Meritò ait, triplicem coronam capiti aprauit Pontifex Maximus, ut se aliis Regibus gloria, auctoritate, ac rebus gestis superiorem ostenderet. Ita ille.

Hinc modestè docendum est, loquutum fuisse Symmachum Papam in *Apolog. ad Anastasium Imperatorem*, dum dixit: Conferamus honorem Imperatoris cum honore Pontificis; inter quos tantum distat; quantum quoddam ille curam rerum humanarum gerit, iste diuinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptismum accipis, Sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremò tu humana administras, ille tibi diuina dispensat. Itaque ut non dicam superior, certè æqualis honor est. Nec te putes mundi pompa, præcellere, quia quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Modestè dixi loquutum fuisse Symmachum; nam non æquari tantum, sed longè anteferi oportuit spirituale Imperium supremum, cuiuscumque temporali. Et idè P. Bernardus loquens cum Eugenio *lib. 2. de consider. cap. 1.* dicit: Parem super terram non habes. Et Michaël Imperator apud *Sanggallensem lib. 1. de rebus Caroli Magni cap. 28.* Ille Papa Regnum habet per se, & nostro præstantius. Et quidem principatus inferior, qualis in vnoquoque Episcopo cernitur, ut tradit Rodericus Episcopus Zamarensis *lib. 2. specul. vite humana cap. 1.* Chrysostomus *lib. 3. de Sacerdot. in initio, & homil. 5. de verbis Isaia: Vidi Dominum in initio.* Clemens Romanus *lib. 2. constit. cap. 34.* & alij, improporcionabiliter, inadæquabiliter superat Imperium quodcumque terrenum. idèoque nusquam legimus eo honore affectos Imperatores, quo affectum legimus supremum spiritualem Principem, Romanum Pontificem, ut reuenientium ab eius conspectu, & dignatorum beata eius præsentia, pedibus figantur oscula, & vestium partes rapiantur, ac pro reliquiis afferuntur. Quod facere Æthiopias, suis Roma reuenientibus, scribit *ad Eugenium Papam anno 1441.* Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopici, apud Iacobum Nauarchum, ex quo Sanderus *lib. 6. Monarch. nu. 1122.*

Meritò igitur Pontifex tribus coronis ornatur, ut obseruat Stephanus *ubi supra*, stante, & auctoritate super omnes Reges; vndè Damianus vocauit illum Regem Regum; & Principem Imperatorum, & quia eius verba sunt pluchra, ponam

illa per extensum; respondet enim ad quæsitum, quare Pontifices celeri morte defungantur, ita ut non attingant dies Petri, sic itaque ait *opusc. 23. capit. 1.* Videtur nobis, quia idcirco hoc cœlestis iudicij ordo disponit, ut humano generi metum mortis incutiat, & quam despicienda sit temporalis vitæ gloria, in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, quatenus dum præcipuus hominum, tam angusti temporis compendio moritur; tremefactus quisque ad præstolandum sui obitus custodiam prouocetur; dum cacumen, aut verticem suum tam facilè corruisse considerat, flatu concussa formidinis, in suis vndique ramulculis contremiscat. Addit postèa Damianus, Deum id potius assequi morte Pontificis, quàm morte Regum, & Imperatorum: Quia (ait ille) cum vnus omni mundo Papa præsideat, Reges autem plurimos sua cuiusque Regni meta concludat, quilibet Imperator ad Papæ vestigia corruit, tanquam Rex Regum, & princeps Imperatorum, cunctos in carne viuentes honore, ac dignitate præcellit. Vndè quolibet Rege defuncto, administratione eius, Regnum tantummodo, cui præerat, destituitur. Cum verò Sedis Apostolicæ Pontifex moritur, vniuersus tanquam communi Patre mundus orbatur: quid enim Africa de Regibus Alia, aut quid Æthiopia de Principibus sentit Hesperia? Nam siue moriantur, siue viuant qui procul à te remoti sunt, vtrumque indifferenter ignorant. Papa verò quia solus est omnium Ecclesiarum vniuersalis Episcopus, cum luce priuatur, mors eius per ampla terrarum Regna diffunditur. Et sicut Sol, quia solus lucet, si eclipsum fortè sustineat, præstò necesse est, ut tenebras totus vbique mundus incurrat, sic Papa cum ex hac vita recedit, illicò quia vnus in mundo est, longinqua Regnum spatia mortis eius fama percurrit, & consequens est, ut quos tam sublimis, singularisque personæ casu obrubat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis visceribus expauescant. Hæc omnia eloquens Damianus, ex quibus apparet amplitudinem Romani Pontificis, & quomodo (ut visum est) à Damiano vocetur Rex Regum, & Princeps Imperatorum; non est igitur mirum, si ipsi vna tantum, Summus verò Pontifex tribus coronis decoretur; & adoratione ab ipsismet Regibus, & Imperatoribus, & vniuerso orbe humiliter veneretur, ut *superius* satis probatum est.

An si aliquis Pontifex (quod Deus auerrat) esset impius, scandalosus, &c. sit adhuc modo, quo supra à fidelibus adorandus?

R E S O L V T. XVI.

Satis igitur ex *superius dictis* firmatum remanet, Sex vsu perpetuo Ecclesiæ, & ex rationibus, citè à Christi fidelibus Pontifici adorationem exhibitam ad Dullam pertinere; quàm quidem adhibendam esse etiam Pontificibus (quod Deus auerrat) malis, & scandalosis, omnino tenendum est. Nam dicta adoratio præbetur Pontifici ratione ministerij, & dignitatis, sed dignitas Pontificia manet adhuc in Pontifice impio, & scandaloso. Ergo ratione illius ministerij, & dignitatis adorandus etiam venit. Et idè Ioannes Caramuel *ubi supra de Hierar. Eccles. lib. 1. disp. 60. numero 580.* postquam

quàm declarauit quomodo adoratio competat Pontifici, subdit postea, talem adorationem non impedire fragilitatem humanæ naturæ, & imperfectiones personales (nam & Summi Pontifices homines sunt, nec omnes à sinceritate laudantur) si enim è ligno putrido, & verminum dentibus terebrato formes crucem: imò (quod sine horrore vix pronunciam) si è Caini, aut Iudæ, aut cuiuscumque alius hominis damnati cineribus liquorem conficias, quo Crucem † præsentem efformes, non obstante indignitate materiæ, adorabo istam crucem, non secus ac Eucharistiam, quam Hæreticus proiecit in stercore; quoniam à materia præscindit mea deuotio, figuram respicit, & illam adorat vt quo, & per figuram tanquam per viam progrediens, ad Christum peruenit, quem adorat vt quod. Ergo imago intelligibilis est Christi Summus Pontifex, & licet (quod Deus auertat) non sit bonus, cultu dignus. Ita Caramuel; cui adde Theophylum Raynaud. in *Onomast. Pontif. sub sect. 3. fruct. 6.* Ex quibus sequitur, quòd nullus Pontifex potest deponi à Papatu propter quæcumque crimina horrenda, & scandalosa; secluso delicto hæresis; & ita tradit Iacobus Granado in *2. 2. D. Th. secundum. 1. tr. 7. disp. 2. sect. 4. n. 20.* & communiter schola Theologorum. Scio Turretrematam *l. 4. par. 2. c. 37.* adducere sententiam cuiusdam Marfilij, asserentis, quòd si Papa in corrigibilis deponi etiam possit propter alia crimina præter hæresim, quæ etiam sententiam videtur insinuare Glossa *cap. Si Papa. 40. dist. &* tenent hæretici nostri temporis, quos refert Bellarminus *l. 2. cap. 26.*

Certissima tamen est conclusio, & quæ absque errore negari non potest, quòd Papa propter nullum aliud crimen præter hæresim possit deponi; quod præter Doctores *cit. doctè*, vt semper solet, hinc Magister Io. de S. Th. in *2. 2. D. Th. disp. 8. art. 3. fol. 736.* & apertè collegitur ista conclusio *ex cap. Si Papa. 40. dist. cap. Oues. 2. q. 7.* vbi dicitur Papam à nemine iudicari, nisi sit deuius à fide, & Patres Concilij Sinuessensis clara voce dixerunt Marcellino: Tu teipsum iudica (quia viderunt illum respuisse) quia prima sedes à nemine iudicatur. Et in *Concilio Rom. sub Siluestro* dicitur: Papa nec à Regibus, nec ab Ecclesia, nec à toto Clero, neque à populo iudicatur. Et idem docuit Nicolaus Papa in *epist. ad Michælem imperatorem*; idemque habetur in *Concilio Rom. sub Sixto III.* & in *epist. Concil. Calcedonensis ad Martianum, & Valentinum Imperatores*; & in *epist. eiusdem Concilij ad Leonem Papam, qua habetur actioe tertia*, damnatur Dioscorus, eò quòd in quodam conciliabulo voluerit ferre sententiam contra ipsum Leonem Papam, cum Papa à nemine debeat iudicari.

Et ratione probatur hæc opinio, quia Romanus Pontifex est caput Ecclesiæ, ergo non potest iudicari à tota Ecclesia, quia est inferior; neque à iure, quia auctor illius est æqualis; nec denique ab Imperatore (vt dicunt hæretici nostri temporis) quando quidem sæcularis potestas etiam si Imperatoris sit, inferior multò est, quàm spiritualis, quæ residet in Papa; vnde in *Concilio Mileuit. can. 19.* prohibetur causa Clericorum deferri ad Reges, vel Imperatores, vel ad Iudices sæculares, quare Constantius Magn. in *Concilio Niseno.* (vt refert Ruffin. *l. 10. c. 12.*) noluit audire, neque iudicare causas Episcoporum; & Basil. Imperator in *or. quam habuit in fine VIII. Synodi* apertè hanc veritatem est confessus.

Nec obstat dicere cum hæreticis, multa adesse exempla, in quibus Iudices sæculares causas cognouerunt Ecclesiasticorum. Imò cum Pilatus dixisset

Christo ne scis quia potestatem habeo, &c. Christus respondit *Io. 19.* Non haberes potestatem aduersus me vllam, nisi tibi datum esset desuper: Et Paulus *Act. 22.* dixit: Ad tribunal Cæsaris Ito, ibi oportet me iudicari; Cæsarem appello, ergo si Pilatus respectu Christi habuit potestatem, & Cæsar respectu Christi habuit potestatem, & Cæsar respectu Pauli, multò magis Iudices sæculares respectu Summi Pontificis. Respondetur ad primum exemplum, Pilatum fuisse iudicem de facto, non tamen de iure respectu Christi; nam sicut Christus patienter voluit sustineremortem, & crucifigi, ita voluit similiter ab homine iudicari, sicut *Matth. 27.* voluit solvere tuburum Cæsari, quod de iure non debebat. Illa autem verba, quæ Christus dixit Pilato: Nisi tibi datum esset desuper permissiue intelligenda sunt secundum Chrysostomum, & Cyrillum in *hunc locum.* Qua etiam ratione eodem capite intelliguntur illa verba Christi: Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Vbi non de potestate iurisdictionis, sed permissionis est sermo.

Ad secundum respondeo, quòd Paulus iudicari voluit à Iudice Cæsaris non de iure, sed de facto; vnde Rom. Pontifices non sunt de iure subditi Imperatoribus, licet de facto missi sint plures in exilium, vt Liberius à Constantino, Siluester à Theodora, imò & depositi fuerint. Hæc omnia docet Francis del Castill. in *3. sem. to. 2. disp. 16. q. 12.* qui postea *n. 9.* contra se obiicit, quòd in aliis communitatibus prouisum est remedium contra Principes criminosos, & incorrigibiles, vt deponantur; ergo idem etiam potest fieri in Ecclesia respectu Romani Pontificis; aliàs Christus non sufficienter prouidisset suæ Ecclesiæ. Respondetur esse diuersam rationem, quoniam Principes aliarum Communitarum recipiunt potestatem, & iurisdictionem ab ipsis, & ita propter tyrannidem, &c. possunt ab eisdem deponi. At verò Romanus Pontifex non ab Ecclesia, sed à Christo accipit potestatem, & ita ab illa deponi nequit, nisi in casu hæresis, quem ipsum ius Diuinum ostendit, dum dixit, hæreticum hominem deuita. Ad id autem, quòd dicitur, quòd Christus non sufficienter prouidisset suæ Ecclesiæ. Respondet Montefinus cum Caietan. *cap. 27. ad 5.* & cum *D. Th. in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. quest. 3. ad 2.* quòd Romanus Pontifex immediatè est sub prouidentia Dei, ad quem pertinet, aut non permittere, quòd cadat in prædicta crimina, vel quòd si cadat corrigatur, aut si non, quòd tollatur è medio. Ad Ecclesiam autem pertinet Deum orare, vt hæc præster, & suos monere filios, vt agant pœnitentiam suorum peccatorum, propter quæ solus Deus permetteret regnare malos Prælatos. Hucusque, Castillo.

Et idè ex his rectè nouissimè Eminentiss. Domini mei Cardinales in *Sacra Congreg. Indicis* imposuerunt nigrum theta super decisiones Vlisiponenf. Emanuelis Themudo Lusit. nam in *part. 1. decis. 71. num. 14.* assererat cum Decio *conf. 15. n. 6.* Pontificem posse accusari, aut iudicari in crimine scandaloso, & licet dictus Themundo postea se correxit in quibusdam folijs impressis, & directis ad Eminentiss. Dominum meum Cardinalem Cecchinum, quos penes me habeo; tamen in ipsis dicit aliqua, quæ etiam censura, & correctione indigent.

Respondetur ad argumenta hereticorum superius in resolut. I. apposita, & adducitur ratio, quare D. Petrus respuit adorationem Cornelij.

RESOLVT. XVII.

Superest modò respondere ad argumenta, quæ contra licitam adorationem, qua Catholici Summos Pontifices venerantur, petulanter hæretici adducunt. Et primò asserunt, quòd *Act. 10.* D. Petrus respuit adorari à Cornelio, & tamen hodie Pontifices honorem, quem Petrus recusauit cum magna exorbitantia non verentur admittere. Respondeo, hoc Petrum effecisse, quia Cornelius aliquid diuinum de illo cogitabat, vt obseruat D. Hier. *l. contra Vigilant.* & ideò ne erraret, noluit eius adorationem admittere; quod patet ex ipsis verbis, ait enim Lucas: Petrus verò eleuauit eum, dicens: Surge, & ego ipse homo sum. Vndè ex sacra Scripturæ contextu poterant hæretici obseruare, prius Cornelium occurrisse, deindè stratum ad pedes, tum ab Apostolo subleuatum, vt illi ex animo errorem eriperet, quo sibi persuaserat Petrum Deum esse. Ergo ipsi uenti ad pedes non obstitit Petrus, sed per errorem, honorem, qui Deo debetur, sibi deferenti obstitit, ac crexit humo; dicens: Surge, ne feceris, & ego ipse homo sum.

Eodem pacto respondendum est ad alia exempla in contrarium adducta; vndè Castrus Palauus *tom. 2. tract. 8. disp. 2. nu. 2.* sic ait: Quod si vrgeas hanc inferiorem adorationem noluisse sanctos viros aliis præstare, nec sibi permittere, vt constat ex *Esther. 3. 13.* vbi Mardocheus noluit genuflectere Aman; & Petrus prohibuit Cornelium sibi adorare volentem *Act. 10.* & Paulus, & Bernabas recusarunt à Lycaonibus adorari *Act. 10.* & quidam Angelus prohibuit Ioannem, ne Angelum adoraret. Ergo sibi conuenientem non esse hominibus, & Angelis adorationem. Facilis est horum solutio. Mardocheus enim noluit genuflectere Aman, ne videretur homini, honorem Deo debitum deferre; erat enim mos Iudæis, nullum alium præter Deum continuò honorare genuflexione, vt tradit *Azor. l. 9. c. 10. q. 3.* Aman ergo non semel, aut iterum postulabat hunc honorem, sed continuò: noluit ergo Mardocheus sic continuò honorare, ne scandalum præberet, & ne diuinum cultum ad hominem transferre videretur. Petrus verò ex modestia honorem alioquin sibi conuenientem recusauit. Paulus item, & Bernabas adorationem illam recusarunt; quia Lycaones tanquam Ethnici, & Gentiles, adorationem Deo debitam illis præstare volebant. Angelus autem adorationem Ioannis recusauit, tum ex vrbantate, tum vt indicaret, quanti ab Angelis humana natura post Verbi assumptionem æstimabatur: & præcipuè quanti Sacerdotes Apostoli, & Deo charissimi æstimari debeant. Hucusque Palauus; cui adde Tannerum *tom. 4. disp. 5. quest. 2. dub. 1. nu. 20.* Pereiram in *Genes. tom. 3. c. 17. n. 7. 10.* Lorinum in *Act. Apost. c. 20. v. 2.* Alanium Copum *Dial. 3. c. 7.* Valentiam *tom. 3. disp. 6. q. 11. punct. 5.* & ante omnes omnium Magistrum D. Th. in *2. 2. q. 84. ad 1.* vbi ita asserit; Secundum quæ creaturæ excellenti debetur, Nathan adorauit David, secundum autem reueren-

Amon. Diana Pars XI.

tiam, quæ debetur Deo, Mardocheus noluit adorare Aman timens ne honorem Dei transferret ad hominem, vt dicitur *Esther. 13.* Et similiter secundum reuerentiam debitam creaturæ excellenti, Abraham adorauit Angelos, & etiam Iosue, vt legitur *Iosue 5.* quamuis possit intelligi, quòd adorauerint adoratione latriæ Deum, qui in persona Angeli apparebat, & loquebatur. Secundum autem reuerentiam, quæ debetur Deo, prohibitus est Ioannes Angelum adorare, *Apoc. vlt.* tum ad ostendendum dignitatem hominis, quam adeptus est per Christum, vt Angelis æquetur; vndè ibi subditur: Conseruus tuus sum, & fratrum tuorum: tum etiam ad excludendum idolatriæ occasionem; vndè subditur: Deum adora, ita D. Th. quibus adde ex SS. Patribus D. Anastasium *ser. 3. contra Arianos,* & D. August. *l. 2. contra Faustum cap. 21.*

Rectè itaque exemplo Cornelij Centurionis, Pontifices vt successores D. Petri adoramus, & ideò Cornelius à Lapide explanans locum *Apoc. cap. 10. v. 25.* sic asserit: Exemplo Cornelij fideles adorant Pontificem eumque genuflexi osculo pedis venerantur, quod notent hæretici. Ita ille, &c.

Quare Pontifex se seruum seruorum Dei, contra Theodorum Reinghingham demonstratur.

RESOLVT. XVIII.

Superius in resolut. I. adduximus Theodorum Reinghingham contra dictum titulum imperentem, quod etiam fecit Leonardus Vvaramundus *lib. pro causa Colonensi,* vbi loquens de Gregorio XIII. qui in quodam Breui vocabatur seruus seruorum Dei, sic impiè asserit: Gregorius ius illud diuinum abdicat, cum se se nominat seruum seruorum Dei; nam ista appellatione spiritus Dei numquam in scripturis vsus esse, nisi vt maledictissimam abiectionem demonstraret, cum apud Moysen, inquit: Maledictus Chanaam, seruus seruorum erit fratribus suis. Ita ille.

Sed quis est, qui absque offensione audiat Vvaramundum tam insulse, ne dicam malignè, ac liuidè iam ratiocinantem? sic scilicet virum in disserendi facultate peritissimum (talem enim se non semel profiteretur) palam est, argumentari. Chanaam seruus seruorum fratribus suis maledictus est: Gregorius ergo seruus seruorum Dei maledictus est: Pulchra nimirum collectio, & Vvaramundo digna. At cerrè mirum est, cur illi in mentem non venerit, quam inter sit inter seruum seruorum fratribus Chanaam, & seruum seruorum Dei. Illud (vt sacra testatur historia) in delicti pœnam impij filij posteritati improbatum est Noëmus, maledictissimam, vt ait, abiectionem demonstrans, hoc autem tanquam augustissimum elogium, atque illusterrimum stemma, vsurparunt sancti viri, habuerunt Apostoli; quinimò Saluator ipse noster ceu clarissimo apposito, illo insigniti non recusauit. Sed deseramus Vvaramundum Caluinistam, & respondeamus ad Theodorum Lutheranum.

Dico igitur hunc titulum esse antiquissimum, audi Damasum I. qui quidem ante annum ducentissimum vicesimum supra millesimum in *epist. ad Steph. Archiep. & tria Africana Concilia,* illo vsus est Damasus (inquit) seruus seruorum Dei, atque per gratiæ eius Episcopus Sanctæ Catholicæ Urbis

Romæ. D. Augustinus eiusdem ferè sæculi scriptor, ad Vitalem Carthaginensem, Augustinus, ait, seruus seruorum Dei, idem ad Probam viduam Augustinus Episcopus seruus Christi, seruorumque Christi famulus Probæ in Domino Dominorum salutem, &c. B. Fulgentius Afer Ruspens. Episcopus, qui sub Anastasio vixit, ad Gallam de statu viduali, Dominæ verò illustri, & in Christi timore venerabili filix Gallæ seruorum Christi famulus. Idem ad Probam, ad Venantiam, ad Eugippium Abbatem, ad Theodorum Senatorem hoc titulo perpetuò vitur; Paulinus Aquilensis Præsul aduersus Felicem Virgelitanum, & Eliphandum Toleran. Scribens: Quapropter (ait) ego Paulinus, licet indignus peccator, omniumque seruorum Domini vltimus seruus. Demùm post hos Gregorius ille verè Magnus huius nominis primus ad reprimendam (vt auctor est Io. Diac.) Cyriaci, & Io. Constantinop. insolentiam, insigne istud cognomen maximè habuit peculiare, illud deinceps reliqui Romani Pontifices frequentius vsurparunt. Nec enim vt ex Damaso docuimus, ab ipso Gregor. I. titulus iste incepit primùm, estque verissimum quod Euseb. Emiff. (si modò is Eusebius censendus sit) ducentis quinquaginta annis antiquior Gregorio, sic ait *in homil. Dom. xxj. post Pentec.* Romanus Episcopus Episcoporum omnium maximus, seruus seruorum Dei in suis epistolis se esse scribit, sed & Bonifacius Episcop. & vltimo loco domesticus testis accedat, qui Gregor. II. & III. Pontificibus in Germania vestra verbum salutis prædicauit, & gentem illam sedentem adhuc in tenebris illuminauit, ad Zacchariam Rom. Pontificem scribeas seruum Dei se vocat. Hæc itaque nobilissima appellatio, quæ & rationibus, & exemplis comprobata, est hæcenus; ita iam Roman. Pontificibus vsu venit, vt continua, diutinaque consuetudine, ac stylo firmata, inter solemnia Bullarum Apostolicarum verba merito annumeretur. Si enim Pontificium rescriptum illa careat falsitatis suspicionem minimè declinabit, vt verè docent omnes Canonici iuris Interpretes: tam est peculiare, & proprium Pontifici Romano Maximo, & summo, seruum seruorum Dei appellari.

Verùm ad confirmationem supradictorum non deseram hic apponere verba doctissimi, & amicissimi P. Theophili Raynaudi *in suo Onomast. Pontificio lit. S. ver. Seruus seruorum Dei*, qui ita asserit: Arrogantiam Ioannis Ieiunatoris Constantinopolitani Patriarchæ, qui superbum nomen Patriarchæ Oecumenici, siue vniuersalis assumpserat, modestiæ insigni specimine conrudere volens S. Gregorius, vt scribit Io. Diaconus *lib. 2. de vita capit. 1.* & Anonym. apud Henricum Casitum *tom. 6. antique lect.* necnon Aluarus Pelagius *l. 2. de planctu Ecclesie capit. 13.* Itemque Atchidiaconus, & Io. Andreas *ad proem. 6. Decretal.* & Io. de Anania *ad proem. 1. Decretal.* ac Genebrardus *in Chronico anno 604.* aliique passim *de antiqu. Eccles.* demisso eo splendido titulo, quem vsurpare iure poterat, in sensu non excludente particulares Episcopos, cœpit vsurpare titulum serui seruorum Dei. Imitatione fortè Damasi, qui se ita inscripserat, rescribens Stephano Carthaginensi, & tribus Conciliis Africanis. Exemplo Sanctiss. Gregorij omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non iam obiter vt Damasus fecerat imitatione ab alijs

non expressus; sed tanta constantia, vt rescriptum, quod eo titulo careat, habeatur aduertitum, vt scripsit Io. de Anania *ad proem. l. 1. Decretal.* Et quanquam ab eodem S. Gregorio informatus S. Augustinus Angliæ Apostolus, inscribebat se ipse quoque seruorum Dei, vt eius acta, id quod etiam sæpè facit Desiderius Caturcensis *in epist.* & eundem sibi titulum adscribit Diedericus Alerensis *epist. 31. inter Gerberti epist.* necnon S. Io. Eleemosynarius *in suo testam.* & S. August. *in inscript. epist. 121.* quorum vestigijs instituisse videtur S. Bonifacius *epist. ad Fidrad. Abb.* constatque omnes reipsa posse, ac debere præferre quod continetur hoc titulo. Tamen vsus inualuit, vt in actu signato nemo seruorum Dei seruum appelleret, præter Rom. Pontificem, qui, vt ait Gerfo *lect. 3. de vita spirit.* non ficta humilitate, sed metaphysica, & motali, ac theologica veritate seruum se omnium nominat. Consentaneè ad Origenem *hom. 6. in Isai.* & S. Hieron. *in epigraph. Nepotiani*, qui docent, Episcopos ad seruiendum, non ad donandum assumi: quod maximè valet de Episcopo Episcoporum. Explodendus verò est Castaldus *lib. de Imperat. quæst. 43. in fine*, vbi cum Io. Fabro ait, Papam per iocum se vocare seruum seruorum Dei. Hoc falsò dicitur, nam ex animo, & verè S. Gregorius eum loquendi modum induxit, & vsurpant successores. Sicque impletum videmus quod Christus prædixerat; Qui se exaltat humiliabitur. Vnde scitè Glossa *capit. quoties 1. quæstione 7.*

Roma tibi quondam suberant Domini Dominorum:

Seruorum serui, nunc tibi sunt Domini.

Hæc omnia Raynaudus, & ante ipsum Georgius Polacchus *in Comment. ad Bullam Urbani VIII. de Iubilæo anni sancti sect. 3.* & Gonzalez Ponce de Leon contra Vvaramundum *capit. 2. per tot.*

Vide etiam ad ornatum tituli, quo Summi Pontifices vtuntur, ea, quæ eruditè obseruat Michaël Muclerus *de Monarchia Eccles. tom. 1. par. 2. l. 1. cap. 9. per tot.* Vnde ex his patet, quàm immeritò contra dictum titulum, & Summos Pontifices eo vtentes Theodorus, & Vvaramundus, & alij hæretici confutretur.

Quare Summus Pontifex non solum calceamento Cruce signato, sed etiam coloris rubei vtatur?

RESOLVT. XIX.

Obseruat Augustinus Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. capite 2. numero 90.* quòd Pontifex semper, & vbiq; laneis, & candidis vestibus vtatur, iuxta illud *Eccles. 9.* Omni tempore vestimenta tua sint candida: & ego obseruo pro casu nostro, Sacerdotes veteres vsos fuisse calceamentis candidis: & ideò Appian. *l. 5. de bell. cin.* de M. Antonio ita scribit: Calceamenta candida, qualia Atheniensium, & Alexandrinorum Sacerdotes (quos Phæcasios appellant) deferre consueuerunt, sibi assumpsit. Et de huiusmodi Sacerdotibus, & calceorum ab illis denominatorum meminit Seneca *l. 7. de benef. capit. 21.* Pythagoricus inquit, quidam emit à Sutore Phæcasia: & Iuuenal. *sat. 3.*

Phacasanorum vetera ornamenta Deorum.

Quare igitur Pontifex cum alijs, vt plurimum, candidis vestimentis, tamen calceamentis vtatur coloris rubei?

Respondeo, quod S. Leo IX. *epist. 1. qua est ad Michaëlem, & Leonem*, demonstrat Pontificatum Romanum esse Regale Sacerdotium, etiam spectata terrena dominatione; ideoque notat Pontificem à Constantino Magno donatum esse insignibus Imperialibus; & *cap. 38.* (successores S. Petri iam in terris retinere specialem dignitatem terreni, cœlestisque Regni) monetque Græcos, ne inuideant. Inter ea porro Regiæ potestatis insignia, quæ à Constantino collata Roman. Pontifici prodit S. Leo, calceos purpureos disertè recenset Balsamon. Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, iuxta ea, quæ habet Basilius Imper. *in capitibus ad Leonem filium cap. 63.* & iuxta illud Corippi *lib. 2.*

Purpureo sura resonant fulgente corburno,

Crueraque puniceis induxit regia vinculis

Parthica Campano dederant qua tergora fuso,

Qui solet edomitos victor calcare Tyrannos

Romanus Princeps, & barbara colla domare,

Sanguineis prælata rosis, laudata rubore,

Lectaque pro sacris tactu mollissima plantis,

Augustis solis hoc cultu competit uti,

Sub quorum est pedibus Regum cruor.

Procopium Imperio inhiantem, ad calceos vtque purpuratum exhibet Ammian. *lib. 26.* Rubra talaria cum pyramide margaritis distincta, in cuius summitate lapis purpureus refulgebat, fuisse Regum insignia ait Gregor. Logocheta *in Chron. Constantinop. pag. 41. & 42.* Patriarcha Constantinop. referente Curopalate *in hist. Isaaci Comneni*; purpureos calceos sibi deberi inde confirmabat, quod inter Sacerdotium, & Regnum nihil interesse diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus *lib. de calceo cap. 10* Debetur ergo multo magis Romano Pontifici, inter cuius Pontificum, & quodcumque Regnum tantum distat, quantum inter humana, & supernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum merito accenseri Regibus. Quamquam pie, & sapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adiunxerunt. Et hæc omnia, vt semper solet, eruditè obseruat Pater Theophylus Raynaudus *in Onomastico Pontificio littera R, ver. Rex.*

Sed ego in calceamentis rubeis Pontificis, mysticam significationem agnosco, volunt itaque Pontifices in illis demonstrare Christi fidelibus ad eorum genua procumbentibus, & pedes osculantibus, volunt, inquam, eis demonstrare se esse redemptos purpureo Christi cruore, & tunc adorare Pontificem caput visibile Ecclesiæ, quam Christus acquisiuit sanguine suo, vt ait Lucas *Act. 20.* & ad cuius imperium, de quo *in superiori resol.* diximus calceamentum esse symbolum, & figuram, Christum per crucem peruenisse, vt asserit D. Paulus *ad Philipp. ep. 2.*

Vnde ex his, vt dixi, meritò Pontifices fidelibus eos adorantibus præbent ad osculandum pedem calceo signo crucis, & simul rubeo colore ornatum. Hinc appositè, & eleganter pro casu nostro Episcopus Ioseph Steph. de calceamentis Papæ verba illa *Psal. 67.* Vt intingatur pes tuus in sanguine, accipe eius verba *cap. 18.* Quare omnia (ait) cum à passione Christi habeant firmitatem, non abs re Pontifices vt hanc mysticam intelligentiam significare viderentur, crucem pedibus impresserunt;

Anton. Diana, Pars XI.

iuxta illud *Psal.* Vt intingatur pes tuus in sanguine lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Tunc enim pedes sanguine tinguntur, cum cruce Christi decorantur; tunc linguæ canum ipsomet sanguine imbuuntur, cum hæretici, more canum vestigij summi Sacerdotis obuoluti pedes lambunt; & sandalibus impressam crucem osculantur.

Qui mos vsque aded verus, & firmus est habitus, vt nusquam Romanum Pontificem depictum, aut matmore expressum, aut ære ductum videas, quin etiam præter infulam, & Sacerdotij ornamenta, crucem pedibus appictum cernas: vt ex imaginibus venerandæ verustatis, quæ in Basilicis Laurentiana, & Vaticana multis ab hinc annis depictæ sunt, constat. Ita ille. Cuius verba ideo notanda sunt, quia Petrus Molinæus Calvinista *in libro*, quem inscripsit *de Monarchia temporali Romani Pontificis* Londini edito, hanc regulam constituit; Non excedere annos sexcentos, vel ad minus quingentos mera est nouitas, cum de Ecclesia, vel doctrina, vel disciplina agitur, Intendit enim perfidus hæreticus omnia ea, quæ à Romanis Pontificibus præsertim recentioribus intra hoc tempus peracta, vel determinata sunt, destruere, & eorum auctoritatem minuere, ac tollere. Sed in nostro casu omnia etiam tempore Sancti Siluestri, & aliorum veterum Pontificum obseruabantur, vt *supra* obseruatum est.

Respondetur ad scommata Ioannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos cruce signatos, & ostenditur humilitatis causa, & ad honorem crucis ritum hunc à tempore Sancti Siluestri fuisse introductum.

RESOLVTIO XX.

Agnosce; ait S. Augustinus *in Psal. 54. v. 1.* Agloriam crucis ipsius; iam in fronte Regum crux illa fixa est, cui inimici insultauerunt. Et tamen (obgarrit Fabrus cum pluribus Hæreticis) illam Pontifex dejecit ad pedes, & fædo riru calceis infigit. Dico igitur morem istum à S. Syluestro Papa incepisse, & postea illum secuti sunt alij Pontifices, vt ex vetustis imaginibus apertissimè probat Angelus Rocca *in observationibus super imagines S. Gregory, & parentum eius*, à Ioanne Diacono conscriptas, & post illum Benedictus Balduinus *lib. de calceo c. 27.* quibus adde Andream de Saussay *de desculat. pedum Pontif. cap. 2. per tot.* vbi firmat, signum crucis sandalijs, seu calceamentis Pontificum Romanorum prisco ex more insertum fuisse. Vnde *Cæremionali Rom. lib. 1. c. 6.* sic habetur: Inducitur electus (scilicet Pontifex) Papali habitu, toga scilicet lanea, caligis rubeis, & sandalijs rubeis aurea cruce signatis. Nec aduersus hunc morem obijciant hæretici cum Fabio Imperatorum exempla crucem gerentium in manu pro sceptro, in capite pro corona. Ab his enim pietate Papa se vinci non patitur; à quo potius quanto honore crux habenda esset edocerentur. Nihil magis siquidem in ornatu Pontificis est, quod effulgeat. Crux ei pro baculo est, ac virga pastoralis. Crucem in Thiaræ suæ fastigio pro exquisitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò, ac circumquaque acu intexam gestat super humeros, super pectus; pendulamque aliam habet, quæ à sinu suo super cor defluit. A capite igitur ad pedes vsque cruce insignitus est:

ac virga pastotali. Crucem in tiaræ suæ fastigatio pro exquisitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò, ac circumquaque acu intexam gestat super humeros, super pectus; pendulanque aliam habet, quæ à sinu suo semper cor defluit. A capite igitur ad pedes vsque cruce insignitus est; hocque ornatu totus eius decoratur apparatus, vt sic cum Apostolo gentium illuminatore palam profireatur, se tantummodò gloriari in cruce Domini sui, *Gal. 14.*

Quam etiam sandaliis, seu calceamentis fixerunt, vt Christi fideles eorum genibus aduoluti, & ad eorum prostrati pedes, deosculentur non tam eorum pedes, quàm Christi triumphale signum adorent, & D. Petri simul pro ipsius Domini clarificatione Crucifixi sacra vestigia clauis confixa venerentur. Itaque cum primum Pontifices agnoscerent, vniuerso passim Christianos pietatis, & honoris ergo ad suorum pedum oscula proruerere, vt se honorem illum, ad Christi Domini gloriam transferrent, Crucem, quæ præcipuum est gloriæ eius monumentum, calceis suis adtexi curauerunt. Sic enim factum, vt Christiani homines, cum honorem, quem Pontifici per pedum eius oscula habentes ibant delatum, cruce ipsius calceis perspecta in Christum præsertim referrent: atque idè ipsum ore contingere, impressisque labiis suauari videntur.

Hæc ratio, qua maximè Summorum Pontificum humilitas, atque Religio commendatur, ab Angelo Rocca, & Benedicto Balduino fuit antehac obseruata: sed hoc cum discrimine; quòd Balduinus, vt à se perfectam illam assignat: Rocca se à Iosepho Stephano, cuius etiam profert ipsa verba, apertè mutuam profiteatur. Quæ cum verissima, ac efficacissima sit, enadit vtique consecrarium, quàm antiquus sit ritus deosculandi pedes Romani Pontificis. Si enim idè crux posita fuit sacris eius calceis, vt quæ oscula eis à fidelibus reuerentiæ causa infigebantur, ad Christum, cum toto honore, qui ex pio hoc obsequio dimanabat, velut ad authorem Pontificiæ dignitatis, ac primarium Religionis obiectum, & summum, ac æternum Pontificem in Papa ipsius Vicario representatum, Christiani intelligerent à se (vt ab ipso Papa) referenda esse: Et hæc omnia docet Andreas Suassay, *vbi supra, capit. 5.* & Stephanus *capit. 18.* Vndè ex hac cæremonia Pontificum humilitas commendari debet, debet, qui cum omnes populos communi voto, vt docuimus, ad suos pedes adorandos propensos agnoscerent, Cruci Christi osculationem potius, quàm sibi ipsis tantum honorem deferti maluerunt, vt omnes Christianos benignè ad oscula pedum ex-ciperent.

Itaque vt expressam Christi imaginem referrent, vt Saluatoris passionem in hominum memoriam redigerent, Crucem sandaliis affixerunt, vt Christiani homines eos honores, quos debitos, & necessarios Pontifici deferebant, cruce perspecta alacrius exhiberent.

Itaque ritum, quem Pontifices obseruant vtendi calceis cruce signatis contra Fabrum, & alios Nauatores, humilitatis causa à Summis Pontificibus introductum fuisse dicendum est.

Sed non erit extra rem mysticas significatio-nes adducere, quare Pontifices calceamenta cru-

cis signo adornent. Suppono igitur, veteres aliquando gemmis, & margaritis calceos ornasse, vnde Plinius *libro 9. capite 35.* Neque enim (inquit) gestare margaritas, nisi calcent, ac per vniones etiam ambulent, satis est. Hinc puellæ Sionitides Regiam sacræ sponsæ dignitatem ex calceamentorum ornatu adstruunt *Cantic. 7. capite..* Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis. Et idè *Is. 3. vers. 18.* asseritur: In die illa auferet Dominus ornamenta calceamentorum.

Verùm magis pro casu nostro obseruo, olim Imperatores cum à populis adorabantur, calceamenta gemmis ornare, vt solebant, obseruat Alexander ab Alex, *Gen. diar. lib. 5. capit. 18.* Eutropius *lib. 1. de gestis Roman. 10. cap. 19.* Lamprid. *in Chronic. Cassiodorus in Consulibus Rom. Eusebius in vita Eliogabali, & in vita Alexandri Seueri,* cum Seneca *lib. 2. de benef. capite 12.* verum hodie Pontifices non gemmis, & margaritis vt Imperatores faciebant, sed pretioso Crucis signo plusquam gemmis, & margaritis à Christianis æstimando, calceamenta sua adornant.

Aliam mysticam interpretationem adducam, Lectoribus (vt reor) non ingrati; suppono igitur calceamenta esse Regum typum, & symbolum dominij, & Imperij. Probant hoc Hieronymus Pradus, & Cornelius à Lapide in illis verbis *Ezech. 16. verb. 10.* Calceauit te hyacinthis; vndè David Idumæam subiugaturus, dixit *Psal. 59. 10.* In Idumæam extendam calceamentum meum: & *Psal. 107.* Secundum lectionem *Nebisens.* Super Reges terræ proiciam calceamentum meum; & idè Io. Lorinus explanans ista verba, sic ait: Extensio, aut immisio, aut proiectio calceamenti, siue super colla hominum, siue super eorum religionem, denotat subigere, ac in potestatem redigere, subiugare, possessionem inire. Ita ille. Clarè igitur apparet calceamentum esse typum Regni, & Imperij; Quod magis confirmatur ex verbis *Ezech. 23.* Corona tua circumligata sit, & calceamenta erunt in pedibus tuis. Quàm mira copulatio est ista calceamentorum cum corona! quia, vt diximus, calceamenta figura sunt imperij, & Regni.

Hoc supposito, ecce mysterium, quare Pontifex gestet in pede signum crucis, cum Christus peruenisset ad Regnum Ecclesiæ mediante cruce, vt ipsamet canit: Regnavit à ligno Deus; Vndè hoc *Isa. cap. 9. ver. 6.* prædixit in illis verbis: Et factus est principatus super humerum eius; secundum expositionem communem Patrum, quos asserit hîc Leo Castrus, & sentiunt ipsi Hebræi, teste Galatinon *libro 9. capite 19.* Sequitur ex his rectè Pontificem in calceamentis, quæ, vt dictum est symbolum sunt Imperij, signum crucis infigere, ad demonstrandum, Regnum Ecclesiæ, de quo ipse est visibile caput, mediante cruce prius per Christum obrentum fuisse, & postea mediante cruce per D. Petrum, ad ipsum Pontificem eorum Vicarium, & successorem peruenisse.

Et ego quidem, (dum genuflexi ante Pontificis pedes cruce signatos existimus) cogito ipsum nobis asserere, Vultis, ne pedes vestri commoueantur? *Psal. 37.* Vultis, pedes vestri dirigantur in viam pacis? *Luc. 1.* Vultis pedes vestros

stros perficere in semitis Domini? *Psal. 116.* Vulcis, ut ipse Dominus custodiat introitum, & exitum pedum vestrorum? *Psal. 120.* Amplectimini crucem, tribulationes videlicet, & mortificationes; quia hæc sunt via Regia, quæ ducit ad Cælum; & postea dum eius calceamentum ornatum cruce actu osculamur, cogito Pontificem nobis dicere: Non habemus hic civitatem permanentem, sed futuram inquitimus, Paulus *ad Hebr. 13.* Si vultis super hanc civitatem calceamentum extendere (ut locutus est David *ubi supra*, id est dominium, & possessionem illius habere) amplectimini crucem exemplo Saluatoris, de quo dicitur, quod oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. *Luc. 24.* Regnum enim cælorum vim patitur. *Matth. 11.* Et idè per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei, *Act. 24.* Itaque ex his mysticis interpretationibus patet appositè Pontificem calceos cruce signatos gestare.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem tractatum, quæ omnia Sanctissimo D.N. humiliter corrigenda submitto; præmissa priùs Adoratione Pontificia; idè procumbens, & pronus in terra eius pedes osculando, in detestationem omnium hæreticorum ingenti animi submissione ipsum venetabundus, adoro.

TRACTATUS II.

De infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium.

An Papa possit errare definiendo aliquid de fide extra Concilium Generale, & sententia affirmatiua aliquorum adducitur.

RESOLVTIO PRIMA.

SAPIENTISSIMVS Dominus noster Innocentius X. nunc feliciter regnans nouissimè promulgauit Constitutionem quandam datam Romæ pridie Kalend. Iunij 1653. contra Cornel. Iansen. Episcopum Ipernensem, & quosdam alios Iansenistas, in qua ad instantiam plurimorum Gallix Episcoporum peccentium declarationem quinque propositionum, illas declarauit, & damnauit tanquam hæreticas, ut videre est in dicta Bulla. Sed eruditissimus Petrus de Marca Archiepiscopus Tholosanus restatus est mihi per epistolam datam Parisiis die 19. Iulij 1653. aliquos Iansenistas occasione dictæ Bullæ ausos fuisse asserere, Pontificem extra Concilium non posse determinare aliquid circa fidem, quod etiam ausi sunt dicere tempore fel. mem. Urbani VIII. ut patet apud doctissimum Caramuelem in *Theologia fundamentali fundam. 4. num. 169.* Propositio ardenti cautherio inuenda. Vnde ego ad compescendam eorum audaciam, & temeritatem, illam in hoc Tractatu labefactate conabor, infallibilitatem Romani Pontificis

Anton. Diana, Pars XI.

extra Concilium secundum Catholicam veritatem stabiliendo. Hoc enim debeo Apostolorum Principi Petro patrono, ac intercessori meo, qui in suo successore adhuc regnat, & loquitur; necnon Sanctæ Sedi Apostolicæ, ac Sanctissimo D.N. Innocentio, quorum humillimus, ac indignus minister existo.

Itaque ad propositam quæstionem, respondeo, olim quosdam docuisse, quod quamuis Romanus Pontifex cum Concilio Generali errare non possit in definiendo, tamen si seorsum definiat, possit errare; & hanc sententiam tenet Adrianus in 4. *sententiarum in materia de Sacram. Confirmat. art. 3. ad secundum principale.* Castro *lib. 1. contra hæreses c. 2. & latius c. 8.* Gerson. *tract. de potest. Eccles. Almain. in 3. dist. 24. q. 5. dub. 6. & alij.*

Probatum hæc opinio, primò, quia non legitur in Euangelio, quod concessum sit hoc priuilegium Petro, aut eius successoribus, sicut legitur, concessum fuisse toti Ecclesiæ, quæ repræsentatur per Concilium Generale *Ioan. 14.* Alium Paraclytum dabo vobis, ut maneat vobiscum in æternum, & ita Ecclesia dicitur columna veritatis. Vnde *Act. 15.* cum orta esset controuersia de legalibus, non ad Petrum, sed ad Concilium Apostolorum simul cum Petro delata est, ut definitetur.

Probatum secundò, quoniam ad definiendum aliquid de fide debet precedere sufficiens diligentia, quam certum est fieri in Concilio Generali, sed non ita certum, quod fiat à solo Papa seorsum. Deinde aliàs frustra congregaretur Concilium Generale ad definiendum aliquid de fide. Vnde in *Epistola Concilij Africani ad Cælestinum Papam* dicitur maioris roboris esse, quæ à multis, quam quæ ab vno Episcopo decernuntur. Deinde etiam si Papa non possit errare dum definit aliquid, quod sit de fide, & de necessitate ab omnibus explicitè credendum, tamen si definiat aliquid, quod non est ex necessitate ab omnibus credendum, non videtur inconueniens, quod quantum ad hoc possit errare.

Probatum tertio, qui repugnat definitioni Romani Pontificis, non est hæreticus; ergo signum est non esse eius iudicio adhærendum tanquam certo, & infallibili. Antecedens probatur *ex B. Cypriano*, qui acriter repugnauit Stephano Pontifici definienti, quod ab hæreticis baptizati, non essent rebaptizandi. Imò *S. August. lib. 2. de Baptismo cap. 7. & seqq.* clarè docet varias ea de re fuisse tum sententias Catholicorum, & quidem sine crimine, quamdiu nulla exibat Concilij vniuersalis definitio.

Probatum quarto, Pontifex si hæreticus sit, potest velle Ecclesiam errore maculare, & ad hanc maculam imponendam definitione vti. Ergo eius definitio non est infallibilis veritatis. Et confirmo, si hoc tempore, quo Pontifex occulta hæresi infectus sit, suboriretur aliqua dubitatio de rebus ad fidem pertinentibus, quid obstare potest, quominus tunc Pontifex errorem firmet, & pro veritate credendum fidelibus proponat? Poterit ergo Pontifex errare.

Et tandem probatur quinto, quia plura sunt scripta Doctorum à Pontifice approbata, quæ tamen non sunt omninò vera. Ergo Pontifex errare potest. Antecedens probatur *ex cap. Sancta Romana 15. dist. vbi à Gelasio Papa approbantur scripta Cypriani, Chrysostomi, Gregorij Nazianzeni, Basilij, & Ambrosij*: atque in his scriptis plura, quæ veritatem non attingunt, continentur.

Nam cum illis temporibus non erat de omnibus elucidata veritas, & ex alia parte non erant scriptores Canonici; merito potuerunt errare, ut rectè expendit Cano libro 7. de locis capite 3. conclusione 2.

Opinio negativa firmatur, nempe Decreta Pontificis esse infallibilia, etiam emanata extra Concilium.

RESOLVTIO II.

Verum his non obstantibus negatiuam sententiam à Catholicis tenendam esse existimo, & illam tuetur D. Thomas 2. 2. *quest. 8. art. 10. & infra quest. 11. art. 2. ad 3. & 4. contra gentes cap. 79. & in opusculo 1. contra errores Græcorum cap. 33. & à cap. 65. usque ad 70. tenent expositores D. Thomæ, Bannæ, & Aragonus ad istum art. 10. Valentia §. 40. & 45. Bellarm. lib. 4. cap. 3. tract. 1. de auctoritate Papæ cap. 9. Turcremata lib. 2. capit. 109. Osius lib. 2. contra Brenum capit. 18. Driedo lib. 4. de dogmatibus cap. 3. part. 3. Vvaldensis lib. 2. fidei cap. 47. & 48. Echius tractatu de primatu Petri Soto in apologia pro sua confessione fidei cap. 83. Victoria relectione de potestate Ecclesie. Rhophensis art. 28. contra Lutherum. Arriaga in cursu Theologico tom. 5. disput. 9. sect. 4. num. 22. Amicus in cursu Theolog. tom. 4. disputat. 7. 23. Caramuel in Theolog. fundamentali fundam. 8. num. 169. Suarez, Malderus, Vvdger. Castillio, Tannerus, Granadus, Canus, Frangosus, Stapletonius. ubi infra; quibus adde Turrianum in 2. 2. disput. 16. dub. 1. Poncium in cursu Theolog. disput. 28. quest. 2. conclus. 9. num. 13. Siluium in controu. lib. 4. quest. 2. artic. 8. & nouissimè Brunum Chassaing de priuileg. Regul. par. 1. tract. 1. cap. 1. propos. 2. cum Andrea Duallio in de Romano Pontifice par. 2. quest. 1. asserentes, quòd Pontifex dum definit aliquid de fide, etiam si seorsum, & sine Concilio definiat, errare non potest. Ista conclusio videtur mihi definita à Leone X. in Bulla contra articulos Lutheri, ubi inter alios articulos ipsius damnat. 28. in quo dicebat, Papam errare posse in definiendo, &c. eundem errorem tenuit Petrus Osiomenis damnatus in Concilio Complutensi confirmato per Sixtum IV. denique in disp. de Conciliis dictum est multos errores hæreticorum, quos Ecclesia damnat condemnatos esse per sententiam Romanorum Pontificum extra Concilium, qualis est error Pelagianorum, Priscilianistarum, &c.*

Probatur ista nostra conclusio potissimè ex verbis Christi ad Petrum Luc. 22. Ego rogavi pro te, Pette, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quibus verbis duo priuilegia data sunt Petro, & eius successoribus propter orationem Christi. Primum, ut non deficiat fides Petri: Secundum, ut confirmet fratres in fide, quorum, utrumque, aut quodlibet seorsum non posset præstare Petrus, aut Romanus Pontifex eius successor, si posset errare in definiendo, &c. quia tunc iam deficeret fides Petri in Ecclesia, & non posset confirmare fratres in fide.

Deindè probatur manifestè, eo quod Concilia Prouincialia, eo ipso quod à Papa approbentur, censentur esse infallibilis veritatis, ut ostenditur ex

Millenitano, & Arausicano, & aliis; ergo etiam sine Prouinciali Concilio erit infallibilis regula, Paret; nam si semel Generale, quod videtur representare totam Ecclesiam non requiritur, certè nec Prouinciale; quia hoc non habet vllam infallibilitatem; ergo: Adde, quòd si in Ecclesia est talis infallibilitas, debet esse in eius capite, quale Pontifex; nam cum frequentes sæpè fuerint difficultates circa fidem, non expediebat vllò modo eas à sola tota Ecclesia simul iuncta posse decidi: ea enim conuocatio in tot occasionibus moraliter esset impossibilis, ergo debuit esse vna persona, quæ sine difficultate saltem per litteras conueniri posset: qualis est Summus Pontifex, qui alioquin supremam in totam Ecclesiam habet iurisdictionem.

Hinc Eugenius III. in canonizatione Sancti Henrici, quæ habetur in Bullario tom. 1. supponens ordinatiè canonizationem solere fieri in Concilio addit hæc: Auctoritate tamen Sanctæ Romanæ Ecclesie, quæ omnium Conciliorum firmamentum est ad eam canonizationem, &c. Vbi ponderandum à Pontifice doceri duo: primum Concilia non habere firmitatem, nisi quam accipiunt à Pontifice Romano; Vndè inferitur, ea ante approbationem Pontificis non esse de fide. Secundò pondero, ipsum Pontificem *ibidem* sentire eam auctoritatem, quæ Conciliis dat firmitatem, posse extra Concilia totam suam firmitatem habere: vndè intulit, se etiam extra Concilium posse ad canonizationem procedere.

Et tandem omnia *superius* confirmantur, quia plurimi Pontifices varios errores absque vllò Generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio à tota Ecclesia acceptata fuit, ut patet ex primis trecentis annis, in quibus nulla vnquam Concilia Generalia propter ingruentes persecutiones coacta leguntur, cum tamen multæ in fide quæstiones toto hoc tempore feliciter sopitæ, & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant aduersarij hos errores pro hæresibus habitos non fuisse, donec his Pontificum definitionibus Conciliorum Generalium calculus accederet; falsum enim est omnibus quotquot fuerunt erroribus à Sede Apostolica damnatis, & qui iam pro hæresibus in Ecclesia haberentur, semper accessisse Concilij cuiusdam Generalis condemnationem: Quod enim quæso, Concilium Generale Pelagianos damnauit, ut ipsi pro hæreticis in Ecclesia haberentur, certè, ut ex Prospero præmonuimus post decreta Concilij Africani à Zosimo Papa approbata, statim toto orbe pro hæreticis habiti sunt ipsi Pelagiani, quod etiam Nouatianos condemnauit, qui iam tempore Cypriani inter hæreticos censebantur, & Nicænum Concilium omnium Oecumenicorum primum centum viginti quinque annis ex Baronio tom. 2. & 3. præcesserunt. Chertinus iam Apostolorum tempore, & paulò post, Appelliani, Valentiniani, Marcionistæ, tanquam hæretici in Ecclesia denigrati sunt, & contra eorum hæreses Ireneus, & Tertullianus, & alij calamum acuerunt, quod quæso, Concilium Generale tunc celebratum fuit, ut ipsi pro hæreticis per totam Ecclesiam haberentur.

Itaque dicendum est, quòd non expediebat Ecclesie, propter quam hæc potestas data est Pontifici, ut illa daretur quasi alligata, & dependens à Concilio Generali: ergo verisimile non est ita fuisse

fuisse datam; ac subindè poterit Pontifex sine tali Concilio veritatem definire sine periculo erroris. Antecedens ostenditur primò, quia difficillimum est Concilium Generale congregare, & ordinariè fieri non potest sine magno labore & dispendio Ecclesiæ, & aliquando potest esse moraliter impossibile, propter persecutiones, bella, vel alia impedimenta. Aliundè verò potest sæpè instare necessitas damnandi nouam insurgentem hæresim, vel declarandi veritatem aliquam necessariam, quæ ad dubiū reuocatur: ergo oportuit Summum Pontificem habere hanc potestatem independentem à Concilio Generali. Secundò, quia ita erat vtilius ad maiorem Ecclesiæ vnitatem; quia nisi caput Ecclesiæ haberet in omnibus superiorem potestatem, facillè possent oriri schismata. Terriò, nunquam legimus, hanc potestatem datam esse Pontifici dependentem à Concilio, sed potius è conuerso datam esse Concilio dependentem à Papa, vnde ratione illius habet infallibilitatem; & idè ante confirmationem eius non habet dictam auctoritatem; Ergo Pontifex per se habet illam; vnde de facto solent Concilia Generalia illius sequi iudicium, vt videre licet in *Ephesino primo*, & *Calcedonensi*, & in *Nicæno secundo*. Et videri etiam potest Innocent. I. *epist.* 26. & Gregorius *lib. 4. epist.* 32. & Gelasius in *epist. ad Faustum*.

Vndè ex *superius dictis* Andreas Duwallius Professor Sorbonicus *tract. de Pontifice part. 2. quest. 1.* sic ait: Absolutè certum est Summum Pontificem neque in fide, neque in moribus ex cathedra decernendis errare posse, statimque à sua canonica electione infallibilitatis priuilegio à Christo donati. Laudabilis in Academia Parisiensi viget consuetudo, qua Baccalaurei de quæstionibus Theologicis solemniter responsuri, protestationes præmittunt, se nolle quidquam contra decreta Sanctæ Matris Ecclesiæ, necnon Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Romanæ, asserere aut defendere, & si quid in æstu disputationis aduersus eiusmodi decreta illis exciderit, vel ignorantia, vel immemoria, vel linguæ præcipitio attribuendum velle. Ita ille. Cui adde alium Doctorem Gallum Ioannem Iest, in *tract. de auctor. Pont. libro 2. per totum*: contra Simonem Vigorium asserentem infallibilitatem non competere Pontifici, nisi à Concilio Generali.

Respondetur ad argumenta pro affirmatiua sententia, ab aduersariis excogitata, ac superius exposita.

RESOLVTIO III.

Supra in ref. 1. aliqua argumenta adduximus, quæ sententiam affirmatiuam videbantur stabilire. Idè ad primum respondeo, quòd in Euangelio, sicuti toti Ecclesiæ promissa est assistentia Spiritus Sancti, *Ioann. 14* sic Petro, & eius successorib. *Luca. 22.* & ita sicut tota Ecclesia errare non potest, sic nec Petri successor in definiendo. Ad id autem, quòd dicitur *ex Actor. 15.* dico, quòd licet solus Petrus auctoritate ordinaria posset definire quæstionem de legalibus. Imò solus Paulus, aut Iacobus iurisdictione delegata, vt optimè vidit Bellarminus *lib. 4. cap. 17.* ad secundum tamen placuit eam definire in Concilio, vbi de illa re fuit facta magna inquisitio.

Ad secundum argumentum responderetur primò non esse timendum, quòd Papa definiat aliquid si-

ue in Concilio, siue extra Concilium absque sufficienti diligentia, quoniam qui promisit Petro, & successoribus eius assistentiam Spiritus Sancti, ad definiendum, promisit media, idest inquisitionem veritatis, & quòd faciet illam diligentiam, quæ sufficiat, sicut si promitteret Deus vberitatem segetum, promitteret etiam curam Agricolarum circa cultum terræ. Secundò, non est alligatus Romanus Pontifex, vt faciat istam sufficientem diligentiam in Concilio, vel extra Concilium, quia vtroque modo potest consulere viros doctos, & inquirere antequam definiat.

Ad id autem, quòd dicebatur in argumento, si hoc ita est, frustra est congregare Concilia. Responderetur negando consequentiam, quoniam cum ad definiendum aliquid debeat præcedere inquisitio, & consultatio, optimè fit in Concilio per diligentiam Patrum, qui ibi sunt congregati. Et declaratur magis, quia id, quòd definitur tanquam de fide inquitur in scriptura, & in traditionibus, &c. optimè autem in Concilio fit ista inquisitio per Patres totius Ecclesiæ. Accedit ad hoc, quòd hac ratione Patres si aliquando dissentiant, melius vniuntur, & vnusquisque illorum cognoscit quid in sua Diœcesi debeat proponere credendum suis subditis.

Ad tertium argumentum respondeo negando antecedens: Ad eius probationem responderetur, Stephanum quidem Pontificem tum verbis, tum scriptis instituisse, vt antiqua Ecclesiæ consuetudo de non rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati fuerant, inuolabiliter seruetur; imò etiam hoc ipsum præcepisse, quemadmodum liquet ex *epistola Cypriani 74. que est ad Pompeium*: nunquam tamen definiuit velut rem fide tenendam. Et propterea, quamuis Cyprianus non sine culpa repugnauerit Stephano Papæ, eiusque præcepto non obedierit, eum tamen immunem fuisse ab hæresi diximus 2. 2. *quest. 11. art. 2.* partim quia non erat pertinax, vt potè paratus acquiescere definitioni Ecclesiæ; vnde nunquam se ab aliis, qui contra sentiebant, separauit; partim quia nihil adhuc erat ab Ecclesia determinatum, ac definitum, sed consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc sola opponeretur inducere volentibus nouitatem, ait Augustin. *lib. 2. de baptismo cap. 9.* Si autem extitisset aliqua definitio, non sola consuetudine fuisset opposita, sed ipsa definitio fuisset allegata.

Neque his obstat, quòd (ipso Cypriano teste *dicta epist. 74.*) Stephanus Papa censeret excommunicandos esse eos, qui docerent rebaptizandos illos, qui fuerant baptizati ab hæreticis: quia nunquam illos excommunicauit; neque vel eos à sua, vel seipsum ab eorum communione separauit, sed in eadem semper vnitatem Ecclesiæ ipsos habuit, ac cum eis permanfit.

Ad confirmationem responderetur: Propterea fuisse diuersas sine peccato sententias Catholicorum tempore Cypriani, quia Summus Pontifex Stephanus non voluit rem velut ad fidei dogma pertinentem, determinare sine Concilio Generali; sed tantum voluit, ac præcepit antequam consuetudinem seruari.

Ad quartum argumentum de Pontifice in hæresim lapsò, respondeo; si eius hæresis Ecclesiæ manifesta est, facillè liberabitur ab illo, quia tunc non agnoscit illum vt pastorem, sed vt lupum ouilem volentem destruere. Vt si hæresis non sit in Ecclesia nota, sed fortè sub aliqua controuersia versetur, ipseque ex malitia, vel ignorantia vellet Ecclesiam

inficere, nequaquam posset, quia antequam id præstaret, Deus illum è vita eriperet, aut alia via impediret definitionem, aut tandem faceret; vt verum pronunciaret: Quæ omnia necessariò sequuntur via ordinaria ex promissione facta Ecclesiæ, non defuturum in ea spiritum veritatis.

Ad quintum argumentum de approbatione Pontificia scriptorum Basilij, Chrysostomi, Nazianzeni, &c. Respondeo Pontificem non approbasse omnia illorum dicta vera esse, & tanquam vera esse habenda; quia non erant Canonici scriptores, sed declarauit eos benè scripsisse; hoc est bona intentione, & zelo, qua cum intentione stare optimè potest per ignorantiam non attingisse aliquando veritatem. Et hæc omnia docet Castillo, Syluius, Castrus Palaus, & alij, *vbi infra*. Remanet igitur satis firmata nostra sententia ex rationibus pro ea adductis, & ex solutionibus ad argumenta aduersariorum

Quanam censura Theologica inurenda sit hæc propositio: Decreta Pape loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent infallibilitatem, & ideo posse errare.

RESOLVTIO IV.

IAm satis *supra* probatum est, Pontifices etiam extra concilium Generale posse determinare aliquid de fide, & hoc infallibiliter; nunc videndum est contraria sententia Almaini, Gersonis, & aliorum, qua censura sit inurenda; & in hoc est difficultas inter Catholicos; vnde ego diligenter, & cum ingenti labore aliorum sententias à me collectas in profcenium adducam. Dico igitur primò, sententiam, quam *superius* impugnauimus vocari solùm improbabilem à duobus Doctoribus Louaniensibus Maldero *in 2. 2. D. Thomæ quest. 10. art. 1.* & à Ioanne Vvigers etiam *in 2. 2. quest. 10. art. 1. tract. de Pontifice dub. 5. numero 177.* vbi sic ait: Pontificis iudicium in quæstionibus fidei determinandis, non tantùm cum Concilio Generali, sed etiam quandocunque ex cathedra loquitur, & Ecclesiam totam docet cum obligatione ad ita credendum, & docendum, est prorsus certum: & infallibile. Est hæc assertio non tantùm contra hæreticos, sed etiam contra Catholicos nonnullos, vt contra Gersonem, & Almainum *de potestate Ecclesie*, contra Alphonsum à Castro *lib. 1. cap. 2. & quarto aduersus hæreses*. Adrianum *in 4. quest. de confirmatione ad secundum principale circa finem*. Tenetur communiter ab aliis Catholicis, ita vt opposita sententia habeatur improbabilis. Ita Vvigers, Sed ego admittor modestiam horum Doctorum, & puto eorum censuram censurandam esse.

Dico secundò, aliquos asserere, supradictam sententiam esse temerariam; Ita Stapletonius *contr. 3. quest. 4.* alij verò putant esse erroneam, Franciscus del Castillo *lib. 3. sent. tom. 2. disp. 16. qu. 6. n. 4.* Aragonius *in 2. 2. D. Thomæ tract. de Pontifice qu. 1. art. 10.* Fragosus *de Republ. tom. 2. lib. 1. disp. 1. §. 3. num. 25.* & alij. Bellatminus verò *de Romano Pontifice lib. 4. cap. 3.* & Tannerus *tom. 3. disp. 1. qu. 4. dub. 6. n. 250.* addunt esse hæresi proximam. Vide etiam Granadum *in 2. 2. contr. 1. tract. 7. disp. 2. sect. 2. num. 8.* qui citat Melchiorum Canum.

Sed ego puto nostram sententiam esse de fide & contrariam hæreticam, & ita docet piissimus, &

sapientissimus Pater Suarez *de fide disp. 5. sect. 8. num. 4.* & Pitigianus *in 3. sentent. tom. 2. disp. 25. qu. 2. art. 4. conclus. 2.* Quibus adde Gregorium de Valentia *tom. 3. q. 1. punct. 7. §. 4.* vbi dicit contrarium sentientes errare in fide grauissimè; & Bannez *in 2. 2. qu. 1. art. 10. dub. 2.* asserit, tanquam Apostolicam traditionem esse tenendam. Et nostram sententiam ad fidem pertinere cum Suarez, & aliis, ex valido fundamento probat, & tenet etiam Amicus *in cur. Theolog. tom. 4. disp. 7. qu. 1. num. 33.* sic itaque asserit: Quotiescumque in aliqua propositione expressè reuelata continetur alia implicitè, non solùm expressè reuelata, sed etiam implicitè contenta pertinet ad eandem fidem, non quidem vt deducta, sed vt explicita. Atqui in hac propositione expressè reuelata: Petrus etiam extra Concilium Generale definiens res fidei habet infallibilem auctoritatem à Christo, virtute continetur hæc: Quis legitimus Petri Successor etiam extra Concilium Generale res fidei definiens habet infallibilem auctoritatem: ergo etiam hæc, non vt deducta, sed vt explicata pertinebit ad eandem fidem, ad quam pertinet maior expressè reuelata; Maior propositio expressè habetur in sacris oraculis, in quibus omnes promissiones à Christo factæ Petro, vt Rectori, & Pastori vniuersalis Ecclesiæ factæ non sunt singulæ, & indiuiduæ personæ ipsius. Minor euidenter deducitur ex fine, propter quem talem auctoritatem Christus contulit Petro, vt eam nimirum perpetuaret in Ecclesia, in cuius emolumentum illam Petro contulit, Ita Amicus.

Et quidem veritas Catholica nostræ sententiæ præter rationes *superius* adductas, etiam patet ex consensu, & traditione Ecclesiæ; nam in primis, vt dicebam, Pontifices à principio hanc potestatem in se agnouerunt, & illa vsi sunt, & non est verisimile illam vsurpasse; tum propter eorum multitudinem, & magnam sanctitatem; tum propter consensionem, & obedientiam Ecclesiæ. Deinde ipsamet Concilia Generalia approbata hæc in Pontifice potestatem recognoscunt, vt patet ex Concilio Viennensi *in Clemen unica de summa Trinit.* & ex Concilio Florent. *sess. 25. in fine*, & ex Lateranensi sub Leone X. qui articulum 24. Lutheri hanc veritatem negantis, tanquam hæreticum damnauit.

Item, vt *supra* diximus, Concilia Prouincialia à Pontificibus confirmata recipiuntur ab Ecclesia tanquam regula fidei infallibilis, vt patet ex Concilio Milenitano, & Arausicano, & ex multis Tolentanis, & Carthaginensibus, & præcipuè de Romanis, seu Lateranensibus, de quibus ita sentiunt omnes Catholici Doctores: Ergo signum est, Pontificem sine Concilio Generali posse aliquid de fide constituere, & consequenter sine Concilio Prouinciali; nam est eadem, vel maior ratio, quia potest alio modo sufficientem diligentiam adhibere.

Et confirmatur, quia Concilia Generalia quantumcunque sint numerosa, si sine Romano Pontifice celebrentur, possunt in rebus fidei errare; immo & in illis errasse inueniuntur; Ergo illorum authoritas non requiritur, vt Pontifex possit infallibiliter definire res fidei; infallibilitas enim iudicij non est in Concilio Episcoporum, vel in cœtu consiliatorum, sed in eo, cui Christus dixit: Rogavi pro te, vt non deficiat fides tua. Et postea: Pisce oues meas, hoc est in Petro, Petriq; successore legitimo. Hinc enim est, quòd Canones Concilio

Conciliorum quantumcumque Generalium non habentur rati, & firmi, nisi Summi Pontificis auctoritate fuerint confirmati. Sacrosancta Romana Ecclesia ius, & auctoritatem sacris Canonibus impertitur; sed non eis alligatur, ut legitur 25. *quest. 1. cap. Ideo, §. Si ergo*, communia Concilia (ait Paschalis *cap. Significasti, tit. de elect.*) per Romani Pontificis auctoritatem, & facta sunt, & robur acceperunt. Hinc quoque est, quod laudabilis, & antiqua habet consuetudo, ut Patres in Conciliis congregati, decretorum suorum confirmationem petant à Romano Pontifice.

Ergo, hoc supposito, sic argumentor: Definitiones enim Conciliorum non sunt habendæ tamquam de fide, nisi prius confirmentur à Papa; ergo si Papa potest errare in suis definitionibus, sequitur definitiones Conciliorum etiam confirmatorum non esse de fide, consequens est hæreticum, ergo & antecedens.

Vadè ex his omnibus nouissimè doctissimus Caramuel firmiter nostram sententiam tenet cum professoribus Salmanticensibus ab ipso consultis de censura contrariæ sententiæ; sic itaque asserit in *theologia fundamentali fundam. 4. nu. 169. fol. 81.* Quæcumque à Pontifice ex cathedra sunt definita, credendaque toti orbi Christiano proposita, dicuntur definita ab Ecclesia.

Sed quid est loqui Pontificem ex cathedra? An idem, quod loqui in Generali Synodo? An ne extra Generale Concilium habet definiendi articulos fidei potestatem? Negabant Louanij nonnulli, qui censebantur docti, ut meliore colore reiicerent Urbani VIII. Bullam, quæ doctrinam Cornelij Ianfenij condemnabat. Consultui Salmanticenses meos, & recepi singularium positionum censuras; sed quia quæ in Iansenio carpuntur, multæ sunt, nec omnes huc spectantes, ponam vnã, quæ poterit nostro intento prodesse.

Quæstio erat: An Summus Pontifex extra Concilium sit magister Ecclesiæ? An possit condemnare aliquam propositionem, vel aliam, ut fidei dogma tradere? quam Salmanticenses sic soluunt.

Dico tam constans esse inter Catholicos hæc omnia posse pontificem Romanum extra Concilium; eumque Ecclesiæ vniuersalem Doctorem, & Magistrum Ecclesiæ esse, ut certa fide id tenendum dicat Suarez *de fide disput. 5. sect. 8. numer. 4.* Idque communis fidelium Doctorum consensus probat, dum ea omnia quæ à Pontificibus extra Concilium Ecclesiæ credenda proponuntur, certa fide credenda fidelibus proponant, & prædicent.

Fr. Alphonsus Perez.

Subscripsit Salmanticæ in S. Bernardi Collegio die 20. Maij, anno 1642.

Fr. Angelus Manrique.

Et eodem loco, die, mense, & anno.

Fr. Petrus Quiedo.

Et in veræ Crucis Collegio, Ordinis B. Virginis Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum Ciuitatis Salmanticensis die 21. Maij, anno 1642.

Fr. Petrus Merino.

Et in eodem Collegio veræ Crucis postridiè.

Fr. Gaspar de los Reyes.

Et in Salmanticensi Conuentu S. Augustini die 22. eiusdem mensis subscriperunt.

Fr. Ioannes de Auilar.

Fr. Gaspar de Quiedo.

Et in eadem Vniuersitate in Conuentu Sanctissimæ Trinitatis die 24. Maij eodem anno.

Fr. Antonius de Ledesma.

Fr. Ioseph Romanus.

Et ibidem in Collegio Societatis IESVS die 26. eiusdem mensis eandem resolutionem sua subscriptione firmarunt.

Idelphonsus del Caso.

Martinus de Esparza.

Et ex Doctoribus sæcularibus consultus fuit, subscripsitque etiam Salmanticæ die 18. Mensis Iunij eodem anno 1642.

Magister D. Ioann. Ioaniz de Echalaç.

Et hæc omnia inuenies apud Caramuel, *ubi supra*; Dicendum est igitur cum Suarez, & aliis supradictis Theologis certa fide tenendum, posse Pontificem extra Concilium determinare aliquid ab Ecclesia credendum, & idè contrarium asserere esse hæreticum, vel ad minus, ut alij volunt, erroneum, & hæresi proximum. Sicque stando in nostra sententia sequeretur, Almainum Aliacensem, & Gersonem, & alios fuisse hæreticos.

Sed respondeo negando consequentiam, nam ipsi suam sententiam non defenderunt cum pertinacia, quæ hæresim constituit, & hæreticam facit; Nota tamen in re Pontificia Aliacensem, Gersonium, & Almainum non esse tantæ authoritatis, quia tempore schismatum floruerunt, & scripserunt: duo priores, quando tres se pro Pontificibus gerebant, postremus verò, nempe Almainus tempore Iulij II. & Conciliabuli Turonensis, quo Gallia sub Ludouico XII. à Sede Apostolica defecerat.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra sint infallibilia, etiam non adhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum.

RESOLVT. V.

Difficilis, & curiosa quæstio, & cum Pontificem etiam extra Concilium determinando aliquid ex cathedra non posse errare latè iam ostensum sit, nunc pro curiosis inquirō, si data hypothesi, vel per possibile, vel per impossibile, si ex cathedra determinaret aliquid, non abhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum decreta illa sint infallibilia.

Et negatiuam sententiam tenet ex inclyta Dominicanorum familia Magister Grauius in *controuersis tom. 2. part. 2. art. 9. fol. 144.* & Episcopus Araujo in 2.2. *D. Thomæ quæst. 1. de Pontifice art. 10. dub. 5. num. 14.* Propter tria, tum quia præceptum est non temerè audiendi ad causas grauiores, scilicet fidei, ac Religionis Christianæ definiendas; si autem eas sine præuia consultatione definiendi infallibiliter haberet Pontifex auctoritatem non temerè auderet sine illa: ergo tum etiam quia Deus secundum ordinariam legem dat finem, & media necessaria ad finem, dat quoque formam dependentem à propriis dispositionibus; sed istæ præuix consultationes sunt media, ac dispositiones ad veritatem definiendam secundum ordinariam legem, qua Deus voluit suam Ecclesiam gubernari; ergo contulit Pontificibus potestatem definiendi dependentem ab illis. Tum denique quoniam Summi Pontifices

Pontifices, etsi sint successores Petri in autoritate pastorali docendi, aut definiendi: non tamen in modo habendi illam, quia non sunt Apostoli, vel Ministri accipientes revelationes immediatè à Deo, sed mediantibus studio, labore, ac Doctorum, & regularum fidei consolatione; igitur sine illis non aderit infallibilis reuelatio veri.

Et hanc sententiam tenet etiam Pater Bordonus in *tribun. cap. 5. quest. 25. num. 110.* vbi sic ait: An Papæ de facto procedenti ad definiendum controuersiam fidei sine consolatione credendum sit, & definitum pro fide habendum? Respondetur negatiuè, quia non procedit vt Papa, & vt Iudex supremus, sed potius tanquam persona priuata, seu vt Doctor suam proferens sententiam; ergo eius sententia, cum sit priuati hominis & non Legislatoris, non obligat ad credendum ex præcepto fidei. Confirmatur, quia huic sententiæ potest subesse falsum; cum non nitatur assistentia Spiritus Sancti, qui Summo Pontifici tunc assistit, quando procedit legitime cum debitis circumstantiis. Ita ille.

Sed hoc dubium pertractat, & ad illud respondet Granado in 2.2. *D. Thoma contr. 1. tract. 7. disputat. 2. sect. 2. numer. 13.* sic asserens: Obiicit, vt Pontifex non decipiatur in iis, quæ definit, oportet consulat viros doctos, & maturè se gerat in tanto negotio, sed potest sine consilio, & matura consideratione aliquid definire; ergo potest etiam errare. Respondet Valentia §. 40. *obiect. 6.* siue Pontifex consulat viros doctos, & prudenter se gerat, siue non, errare non posse, quia ad Dei prouidentiam spectat non permittere, vt in definitione decipiatur, licet ipse peccare possit; eò quod debitam diligentiam adhibeat. Sed mihi hæc solutio displicet, primò, quia si verum esset, Pontificem rectè definitionem, quamvis diligentiam non adhiberet, non peccaret, nec imprudenter se gereret nullum consulendo; nam prædictum consilium solum requiritur ad indagandam veritatem, & ne subrepat error ob imaturam definitionem; si autem sine illa errare non posset, nulli periculo se exponeret Pontifex, ac proinde non peccaret, neminem consulendo, Secundò quia Diuina prouidentia suauiter omnia disponit ac proinde licet assistat Pontifici, vt non decipiatur, assistentia tamen accommodata est humano definiendi modo, non ergo excludit: sed postulat potius consilium & debitam diligentiam. Melius ergo Canus *lib. 5. cap. 5. ad 2.* & Bannez in *brevi Comment. dub. 2. ad 3.* respondent, eo ipso, quod Deus assistat Pontifici, ne decipiatur, assistere etiam, vt debitam diligentiam adhibeat, & ex certitudine illius primi inferri certitudinem istius secundi. Et si roget aliquis: An ista propositio conditionata veritatem habeat: si Pontifex aliquid definiret absque debito examine, posset errare: ergo sanè eam absolutè non concederem, sed cum hypothesis sit impossibilis, dicerem ex illa inferri vtrumque contradictorium, scilicet posse errare, & non posse errare; sicut enim si quis roget, an si homo esset equus, esset irrationalis, respondendum foret vtrumque inferri ex illa hypothesis impossibili, scilicet esse irrationalem, quia id est essentia equi; & non esse irrationalem, quia id est contra naturam hominis; Ita in proposito si Pontifex per impossibile definiret, non adhibita diligentia, errare posset, quum immaturè definit, & non posset, quia Deus illi semper assistit. Hucusque Granadus, cui adde Ami-

cum in *cursu Theol. tom. 5. disp. 7. sect. 1. numer. 50.*

Verum sententiam affirmatiuam Gregorij de Valentia admittunt aliqui, tanquam probabilem, & illam sequitur, & sustinet Ioannes Vvigers in 2.2. *D. Thoma tract. de Pontifice quest. 1. art. 10. numer. 189.* vbi post multa concludit, quod licet si contingeret Pontificem ex Cathedra determinare quæstionem aliquam per se solum; non idcirco illa definitio habenda esset temeraria, aut imprudens; sed potius præsupponendum, quod non requiret ampliolem indaginem, vel quod peculiari instructione, & instinctu Spiritus Sancti Pontifex sic sapienter processerit, & rem definirit. Ita ille.

Idem docet Castrus Palaus *tom. 1. tract. 4. disput. 1. punct. 5. §. 2. num. 12.* vbi sic ait: Argumentum adductum, quo probabatur Pontificem errare posse in propositione fidei desumptum erat ex diligentia, & inquisitione, quam facere Pontifex videtur obligatus in rebus fidei definiendis; cui argumento dupliciter respondemus, Primò, affirmando non esse necessariam hanc diligentiam, vt Pontifex certò, & infallibiliter definiat; sed solum esse necessarium vt prudenter, & absque peccato ad definiendum procedat; sicuti ad dispensationem concedendam debet causam inuestigare; non quia necessaria talis inuestigatio ad dispensationis valorem: sed quia est necessaria ad rectum, & convenientem illius iurisdictionis vsum, sic in præsentia: Quare si de facto ad definitionem procederet Pontifex, ommissa debita diligentia, dicendum est definitorum infallibiliter veritatem. Sic Valen. 2.2. *disp. 2. quest. 1. punct. 7. quest. 6. §. huc accedit pag. 235.* Quod videtur probari ex promissione facta Petro, eiusque successoribus, ne eius fides deficiat, cum talis promissio non limitata, nec conditionata fuerit, si diligentiam adhiberet.

At dicit Bannes 2.2. *quest. 1. art. 10. §. ad 4. pag. 115.* Si tota certitudo, & infallibilitas pendet ex assistentia Diuini Spiritus, neque ad hanc assistentiam habendam prærequiritur humana inquisitio, cur hæc expostulatur? Neque enim dici potest temerariè, & imprudenter Pontifex procedere, cum illam omittit, siquidem non omittit aliqua, ex qua recta, & infallibilis definitio pendeat. Adde omittendo hanc diligentiam humanam, videtur magis fidere in diuina assistentia, & fidelibus denotare non humano ingenio, sed diuino instinctu veritates fidei inuestigandas esse. Ergo vel est necessaria ad definiendum, vel nullo modo requiritur; sed facilè responderetur præcipi à Deo hanc humanam diligentiam adhiberi, quia vult, vt homines faciant quantum est in se ad veritatem inuestigandam; hoc enim ad rectum Ecclesiæ regimen videtur pertinere. Cum enim Pontifex non noua fidei dogmata Ecclesiæ debeat proponere; sed iam Ecclesiæ proposita, abscondita tamen in lucem producere, debet pro subiecta materia diligentiam adhibere, quodque præstitit D. Petrus, dum cessationem circumcisionis, & aliarum caeremoniarum definiuit *Act. 15.* Quando autem aliquis defectus intercedit in tali diligentia adhibenda, illa non obstante protegit Deus suam Ecclesiam, & ab errore liberat impediendo Pontificem, ne definiat, vel si definiat, vt verum pronunciet. Ita Castrus Palaus.

Et hanc sententiam docet Franciscus del Castillo in *lib. 3. sent. tom. 2. disput. 16. sect. 6. nu. 21.* Si per impossibile asserit Papa siue in Concilio, siue extra Concilium

Concilium definiret, non facta sufficienti diligentia, peccaret quidem, & temerè ageret, tamen non errare in definiendo propter mantenentiam Dei, & assistentiam Spiritus Sancti. Itaque quamvis præcedens inquisitio requiratur, vt conditio, tamen ratio formalis ad non errandum in definiendo est assistentia Spiritus Sancti, qui non est alligatus conditioni præfata. Sic ille. Cui etiam adde Ludouicum Caspensem *in cur. Theolog. tom. 2. tract. 15. disput. 2. sect. 7. num. 68.* Si de facto (asserit) Pontifex ad definitionem procedat, omiſſa hæc debita diligentia, adhuc definit infallibiliter veritatem, hoc enim non obstante protegit Deus suam Ecclesiam, & ab errore liberat, impediendo Pontificem ne definiat, vel si definiat, vt verum pronuntiet; sic enim promissum fuit Petro, eiusque successoribus, ne eius fides deficiat, quæ promissio non videtur conditionata, si diligentiam adhiberet. Hæc Caspensis.

Et hæc sententiam tanquam probabilem admittit etiam Adamus Tannerus *tom. 3. disp. 1. qu. 4. dub. 6. num. 158.* qui benè notat, vt dogmata à Pontificibus statuta sint certò, & de fide vera, vnum è duobus, certissimum quoque necesse est, nempe vel Deum non permissurum veros Pontifices temerè aliquid definire, vt volumit Canus, Bannez, & Granad. *supra*; vel si id permittit, eum certissimè manutenturum Pontifices, ne errent, vt tradit Valentia, & alij à nobis citati.

Itaque cum hominum iudicia sint varia, & quod aliqui sufficere dicunt, alij sufficiens esse autument; si Deus infallibilitatem articuloꝝ fidei ab Ecclesia decernendorum, dependenter à sufficienti examine, & consultatione promississet, prædictum finem non consequeretur; siquidem si Deus non se obligauit ad impediendum temerarias definitiones, vel si eas permisisset ad manutentendum Pontifices, ne errarent, quilibet dubitare posset, an in hac, vel illa determinatione Pontifex præmissio sufficienti examine processisset: quare, vt prædicta dubitatio penitus tolatur, & articuli fidei prorsus indubitata veritatis sint, dicendum est, vel Deum nullatenus permissurum præfatas determinationes; vel si permittit, non passurum vt in eis deflectatur à veritate.

Et tandem hæc etiam opinionem nouissime late confirmat Pater Ambrosius de pinalosa *in suis erudiis Vindicis Deipara Virginis disp. 12. cap. 1. §. 1. num. 6. cum seqq.* vbi validissimis orationibus illam roborat, & respondet ad argumenta contraria.

Claudam hæc resolutionem cum verbis doctissimi Patris Suarez *de fide disp. 5. sect. 8. nu. 11.* sic asserentis: In secundo argumento postulatur, quam diligentiam debeat Pontifex adhibere ad definiendum, quando Concilium Generale non congregat? Ad quod breuiter respondeo, aliquam sine dubio esse necessariam, quia Deus non vult, vt homines temerè iudicent, vel gubernent: quanta verò futura sit, nullo iure, saltem Diuino, definitum est, sed prudentiæ ipsius Pontificis relinquitur. Solet autem quæri, quid sit futurum, si Pontifex sine præmissa diligentia definiat? Aliqui dicunt, posse tunc Pontificem errare, & Ecclesiam posse tunc non assentiri; sed hoc periculosum est; quia Ecclesiæ non poterit constare, an Pontifex adhibuerit sufficientem diligentiam, necne; vel relinquitur singulorum arbitrio, vt iudicent, an diligentia sufficiens fuerit; & idè meliùs, vt existimo, responderetur, non admittendo casum; nam Spiritus

Sanctus, qui regit Ecclesiam, non permittet Pontificem tam imprudenter definire, & idè quoties absolute definit, credendum est, sufficientem diligentiam præmississe. Ita Suarez, & ego.

Sed quia hæc opinio vsque adhuc in Ecclesia ex Diuina prouidentia à Pontificibus nec practicata fuit, nec practicabitur; idè ad aliam quæstionem transeamus Lege tamen post hæc scripta visum Patrem Paludanum *in Apologia constituti Urbani III. contra Iansenium caput. 11. per totum*

Ad confirmationem eorum, quæ pro nostra sententiâ Superius adducta sunt, proponitur quæstio: An sit omninò de fide, verbi gratiâ hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem, & verum Petri successorem?

RESOLVTIO VI.

Hæc quæstio est quidem necessaria pro confirmanda nostra sententiâ, quòd decreta Pontificis extra Concilium sint infallibilia; nam aliquis posset sic arguere, non est de fide hunc Pontificem esse verum Pontificem: ergo nunquam eius determinationes erunt de fide. Probatur antecedens, quia non est de fide, neque aliter omninò certissimè constat ipsum verè esse baptizatum, adeoque nec an capax sit dignitatis Episcopalis; sequela probatur; quando enim dubitare possumus de antecedente, etiam de consequente possumus dubitare.

Itaque cum saltem non sit de fide hunc Pontificem electum verum esse Petri successorem; siquidem non est de fide certum esse baptizatum, aut nullum in eius electione defectum substantialem habitum esse. Ergo non poterat esse de fide certum errare non posse, quia impotentia errandi annexa est (vt dixi) verò Christi Vicario, non simulato, Et confirmari potest exemplo Eucharistiæ; licet enim de fide sit in Hostia ritè consecrata adesse Corpus Christi; non tamen de fide est in hac numero Hostia adesse, quia non est de fide consecrantem esse Sacerdotem baptizatum, habentemque intentionem consecrandi; solum enim id creditur morali certitudine. Ergo similiter esto verum sit, & de fide certum, verum Christi Vicarium, & Petri successorem errare non posse in rebus fidei proponendis, at non videtur esse de fide certum, hunc numero errare non posse, quia non videtur esse de fide certum, esse verum Pontificem.

Sed respondendo ad quæsitum immediatè: Prima opinio asserit, non esse de fide, Innocentium, v.g. Decimum verè feliciter regnantem esse verum Pontificem, & ita tenet Bannes *in 2. 2. D. Thoma quæst. 1. art. 10. dub. 2. ad 2.* vbi affirmat hæc propositionem. Hic Pontifex numero est verus Papa, esse solum certam certitudine morali, cui speculatiuè potest subesse falsum. Probant primò, quia non est de fide nunc electum in Pontificem esse baptizatum. Ergo neque esse verum Pontificem. Secundo potest definire res fidei, & vniuersalem Ecclesiam regere, quin sit verus Pontifex; sufficit enim, si vt talis existimetur, & reputetur; si enim Prætori incapaci confert Respublica iurisdictionem, quando vt legitimus existimatur, ne ex actibus nullis graua inconuenientia sequantur. Quare idem non dicemus in Pontifice incapaci, qui vt legitimus reputatur

reputatur conferre illi Christum omnem iurisdictionem, & auctoritatem, sicuti si verè Pontifex esset. Idem tenet Caietanus in 2. 2. quæst. 1. art. 3. ad 4. Caltrus aduersus hæreses lib. 1. cap. 9. & pul. res alij.

Sed affirmatiuæ sententiæ ego adhareo, pro qua suppono Summum Pontificem posse considerari, quando elegitur, & adoratur illegitimè, vel cum suspitione illegitimitatis: in hoc sensu non est quæstio, quia dum est probabile fundamentum de illegitimitate Pontificis, non potest fide Diuina credi eum esse successorem Petri, quia fides diuina non potest exerceri, quando est locus hæsitati prudenti, vt sæpius ostendi: probabile autem fundamentum occasionem præbet hæsitati prudenti: Quapropter non quiescit Ecclesia, antequam eruto omni dubitandi fundamento, tollantur schismatum occasiones.

Alio modo consideratur Pontifex, quando tam legitimè eligitur, & adoratur, vt tota Ecclesia illum suscipiat, vt nunc Dominus noster Innocentius X. sine vilo controuersie vestigio tenet Christianæ Reipublicæ clauum, clausque Petri: est igitur quæstio vtrum credendum sit fide Diuina Innocentium X. & alios Pontifices pacificè susceptos esse legitimos successores Petri; Et vt dixi, puto credendum esse fide diuina omnes, & singulos eiusmodi Pontifices esse legitimos successores Petri. Hæc conclusio non inuenietur expressa in authoribus antiquis, quia fortè de illa nunquam dubitauerunt, eam supponentes.

Illam tamen tenent ex Neotericis Cardinalis Lugo de fide disp. 5. sect. 15. §. 5. n. 316. Suarez de fide disp. 5. sect. 8. n. 12. Ouiedo de fide contr. 4. punct. 7. n. 86. Hurtado de Mendoza de fide disp. 37. sect. 3. cum seq. Ariaga in cur. Theolo. 10. 5. disp. 7. sect. 8. n. 50. cum seq. Tannerus 10. 3. disp. 1. q. 1. dub. 5. n. 146. Caltrus Palus 1. 1. tr. 4. disp. 1. punct. 5. §. 2. n. 9. cum seq. Amicus in cur. Theolo. 10. 3. disp. 6. sect. 5. n. 152. Gerunda de Episcopo, 10. 2. l. 5. disp. 3. n. 56. Comitulus resp. 1. 1. q. 99. Valentia tom. 3. disp. 1. q. 1. punct. 7. in qu. 5. §. 39. omnes ex Societate Iesu, qui intrepidè hanc sententiam pro Summis Pontificibus sustinent; Quibus adde Syluium in controuersis fidei lib. 4. quæst. 2. art. 8. Pueronum de Reg. Aristocratia tom. 2. cap. 8 per tot. Verricelli in qq. mor. tr. 8. q. 24. n. 7. Poncium in cru. Theol. disp. 28. q. 1. concl. 9. n. 14. & ex Dominicanorum familia sapientissimum Ioannem de Sancto Thoma in 2. 2. q. 1. disp. 8. art. 2. per tot. Adrianum, & Perrum de Vvalenburch in examine princip. fidei p. 2. contr. 7. n. 50. Ioannem Poncium in cur. Theol. disp. 28. q. 1. concl. 9. n. 13. & 14. Bordonum in sacro tribunali c. 5. q. 6. n. 16. Bonaciam de cens. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 9.

Et huic sententiæ magnum robur dedit Clemens VIII. qui teste Puente Hurtado, vbi sup. carcerauit nonnullos Doctores, qui tunc oppositum censuerunt, eosque iubens adire Romam, rationem reddituros illius sententiæ.

Probat hæc opinio primò, quia in Bulla Martini V. apud Concilium Constantiense disponitur, vt hæretici ad Ecclesiam redeuntes credant Papam canonicè electum, qui pro tempore fuerit (expresso eius nomine) esse successorem Petri, &c. Ergo supponit Concilium nunc determinatè de moderno; v. g. Innocentio X. expresso eius nomine debere credi esse Petri successorem; Secundò, quia multa Concilia determinatè agnouerunt pro tali eum, qui tunc præerat; non est autem maior ratio de vno, quàm de altero. Tertio, quia si non constat

de fide fuisse verum Papam Pium IV. neque constabit Concilium Tridentinum esse validum, quia à Papa Concilium accipit totam suam vim. Id autem est ferè hæreticum.

Et tandem quia alioquin quidquid de Iudice controuersiarum in Ecclesia, vt certum de fide creditur, esset planè ridiculum; quomodo enim debeo credere de fide dari Iudicem talem, si non possum ex fide dicere quis ille sit? Ad quid enim, quæso, deseruiret pro praxi talis assensus de eius quasi vaga Iudicis existentia? Sanè non teneremur ex fide adire Papam in eis controuersis, quia quilibet diceret, fides solùm docet me teneri adire Iudicem controuersiarum; at non dicit mihi, illum esse Ioannem Baptistam, Pamphilium, seu Innocentium X. Ergo non teneor ex fide illum adire, aut decidenti credere.

Deindè probatur, quia omnis propositio de fide potest inferri ex duplici præmissa de fide, vel vt aliis placet, altera de fide, altera contenta lumine naturali; sed ista propositio Papa definiens non potest errare, est certa de fide. Ergo potest inferri ex duplici præmissa modo dicto; quod tamen nulla ratione fieri potest, vt patebit discurrenti, nisi propositio ista sit de fide.

Hic Pontifex definiens est verus Papa; nam in quocunq; syllogismo inferatur conclusio illa, Papa definiens non potest errare, debet assumi, vt minor, hic Pontifex definiens est verus Papa, quæ cum non sit nota lumine naturali, necessariò debet esse de fide, aliàs conclusio non esset de fide.

Huic argumento responderi Bannes loco cit. non requirit, vt conclusio aliqua de fide inferatur, vtranque præmissam de fide esse, vel vnam de fide, & alteram euidenter; sed sufficere vnam esse de fide, & alteram moraliter certam; quia tunc conclusio non sequitur ex illa propositione moraliter certa, tanquam ex causa, sed tanquam ex conditione, sine qua non, siue vt applicante. Et exemplo Prædicatoris illustrat, qui si ritè tibi proponat doctrinam Euangelicam, teneris fide diuina veritatibus propositis assentiri: cum tamen non sit fide diuina certum, hunc Prædicatorem esse infallibilis veritatis.

Sed hæc solutio facillimo negotio præcluditur, argumento ducto ab inconuenienti: si enim vera esset, sequeretur hanc propositionem esse de fide: sub hac numero Hostia consecrata est Corpus Christi, quia reuera infertur per euidenter consequentiam ex vna de fide; qualis est ista: In omni Hostia debitè consecrata est Corpus Christi, & insuper infertur tanquam ex conditione, & vt applicante ex altera certa moraliter, scilicet hæc Hostia est debitè consecrata; ergo sub hac Hostia est Corpus Christi, erit propositio de fide? Idem argumentum formari potest de his propositionibus. Hic paruulus baptizatus recipit gratiam; Iste, qui ordinatur est Sacerdos, & de aliis similibus, quas compertum est apud omnes non esse de fide; cum possit illis subesse falsum ex defectu intentionis baptizantis, ordinantis, & consecrantis. Neq; exemplum de Prædicatore obstat, quia licet Prædicator aliis in rebus non sit infallibilis veritatis: at pro vt hic, & nunc prædicat, credere debes infallibilis veritatis esse: siquidem obligaris eius dictis fide diuina assentiri.

Et ita nostra sententia videtur esse sententia Augustini 1. 6. in epist. contra potest. Donat. & tom. 2. epist. 115. Irenæi 1. 3. c. 3. Basilij, Ambrosij, Hieronymi, quos refert Bannez 2. 2. q. 1. art. 10. de Authorit.

Papa ad 5. Fauent sacra Concilia ; nam VI. Synodus nominatim respicit Agathonem , confitendo illum verum Pontificem , Concilium Chalcedonenſe Leonem , Concilium Milenitanum Innocent. III. ac tandem *in cap. de libellis diſt. 20.* approbantur tanquam veri, & legitimi Pontifices Silueſtrius, Sozimus, Innocentius, & alij.

Reſpondetur ad argumenta contraria ſententia.

RESOLVT. VII.

AD argumentum , quod neque ex Scriptura , neque ex traditione , neque ex definitione conſtare poteſt hunc eſſe legitimum Pontificem ; ergo non eſt de Fide eum eſſe talem.

Et ad illud, quod docet Bannez *ubi ſup.* non eſſe de Fide hunc hominem eſſe baptizatum: non enim conſtat de voluntate baptizantis, neque eſt de Fide eum eſſe legitime Sacerdotem, quia non conſtat ex Fide de voluntate conferentis, aut recipientis ordinis ; ergo non poteſt conſtare ex Fide eum eſſe Pontificem.

Reſpondetur negando antecedens; conſtat enim hunc eſſe legitimum Pontificem ex illis Scripturæ testimoniis, quibus ſolet Petri confirmari primatus ; quia illa eſt promiſſio vniuerſalis, qua immediate continentur omnes legitimi ſucceſſores Petri, quos Deus ſingillatim vidit, & de illis loquutus eſt ; & qui nobis noſcendi erant per euidentiã moralem ex legitima illorum electione, & acceptatione pacifica. Quemadmodum quando Deus reuelauit omnem hominem conceptum iri in peccato originali , loquutus eſt Deus immediate de Petro, & Paulo, quos Deus clare cognouit, & à nobis erant cognoscendi per euidentiã phyſicã ortam ex ſenſibus, & quemadmodum cognito Petro, & cognita vniuerſali reuelatione de conceptione omnis hominis in peccato , video ex ſola apprehenſione terminorum Deum loqui de Petro, & Paulo; Ita viſa promiſſione vniuerſali Dei de omnibus ſucceſſoribus Petri, & viſa euidenter legitima electione, & approbatione Pontificis ; video hunc eſſe legitimum ſucceſſorem Petri, & de ipſo loquutum eſſe Chriſtum.

Reſpondetur ſecundò diſtinguendo antecedens ; ſi enim intelligatur de reuelatione , qua hæc propoſitio, Innocentius X. eſt verus Pontifex illis terminis fuerit reuelata ; verum eſt, ſed conſequentia non eſt bona : poteſt enim aliquid eſſe Fidei, quod eſt non ſit in ſe, vel in ſuis terminis expreſſè reuelatum , habetur tamen , & cognoscitur ex reuelatione, ſicut hæc propoſitio: Petrus, Paulus, Ioannes , & alij ſingulares homines, qui modò via generationis ordinaria naſcuntur , concepti ſunt in peccato originali, & ſunt mortis neceſſitati obnoxij, Fide certa eſt, quamuis non ſit in illis terminis reuelata, eò quòd ſit reuelata in ſua vniuerſali, ex qua per inductionem quandam deducitur nimirum in hac, omnes in Adam peccauerunt ; Item in illis; Per peccatum mors, quis eſt homo, qui viuet, & non videbit mortem ? ſtatutum eſt hominibus ſemel mori.

Similiter autem eſt in propoſito : nam prædicta propoſitio , de qua nunc diſſeritur , licet expreſſè reuelata non fuerit in ſuis terminis, eſt tamen reuelata in ſua vniuerſali , in qua continetur , & ex qua per quandam inductionem deducitur , nimirum

Anton. Diana Pars XI.

rum in iſta , omnes Petri ſucceſſores in Romana Sede, ſunt Vicarij Chriſti, & veri Pontifices Summi. Ex hac enim inductione quandam conſequitur, & hunc, & illum ſingularem hominem, qui ab Eccleſia Catholica eſt electus, receptus, & aſſumptus in Summum Pontificem (eiuſmodi hodie eſt Innocentius X.) verè eſſe Summum Pontificem.

Ad argumentum Banneſij reſpondeo , licet illa propoſitio: hic homo, qui dicitur Innocentius X. eſt homo virilis ſexus, vel eſt baptizatus, conſiderata ſecundum ſe, non ſit certa, prout tamen ſubſtat diuinæ reuelationi abſolutè, certa eſt ; itavt iuxta hanc conſiderationem nec poſſit, nec potuerit eſſe falſa, quæ reſponſio in B. Thoma fundatur, quatenus 2. 2. *quaſt. 1. artic. 3. ad 2.* ſcribit , quòd Deum non incarnari ſecundum ſe conſideratum fuit poſſibile, etiam poſt tempus Abrahæ ; ſed ſecundum quòd cadit ſub præſcientia Diuina , habet quandam neceſſitatem infallibilitatis , vt *in prima dictum eſt (ſcilicet 1. part. quaſt. 14. artic. 13. & 15.)* & hoc modo cadit ſub Fide : Vnde prout cadit ſub Fide non poteſt eſſe falſum Loquimur namque de hac propoſitione : Innocentius X. eſt legitimus Pontifex, prout cadit ſub diuinam præſcientiam , & reuelationem ; dicimusque quòd ſic ſpectata , ſit ex Fide certa. Vnde quòd ipſe ſit ſexus virilis, ac etiam quòd ritè baptizatus fuerit, omninò certi ſumus , & quidem ex Fide propter reuelationem , ex qua cognoscimus , quòd ipſe ſit Summus Pontifex. Quia enim Fide Catholica credimus eum , quem Eccleſia recipit , & habet pro Summo Pontifice (qui modò non alius eſt, niſi Innocentius X.) eſſe verum Chriſti Vicarium, & legitimum Pontificem Summum; neceſſaria conſecutione ſequitur, quòd ſit maſculus , quòd baptizatus, quòdque id omne habeat, ſine quo poteſtas Pontificia nequit conſiſtere. Prouidentia enim Diuinæ eſt, quæ nec vult nec poteſt Eccleſiam fallere, vt Chriſti Vicarius, quem ſuo gregi vult eſſe præpoſitum, nulla re careat, quam neceſſariò expoſcit poteſtas, quam gerit, & munus, quòd debet exequi.

Itaque dicendum eſt ſpectare ad ſpeciale prouidentiam Dei in Eccleſiam non permittere eligi, & admitti pacificè eum, qui non poſſit eſſe legitime Pontifex. Quare ex euidenti cognitione legitimæ electionis, & acceptationis pacificæ colligimus certò eum hominem nullo carere ex requiſitis ad Pontificatum , eique Deum contuliſſe Pontificium Sancti Petri. Itaque ex applicatione per ſe nota deducimus actum Fidei, quò credimus illi ſucceſſori Petri collatam ipſius Petri poteſtatem quemadmodum ex euidenti cognitione Petri colligimus eius conceptionem in peccato. Quæ afferuntur de priuato Sacerdote non vrgent: quia non promiſit Deus eam ſpeciale prouidentiam in hos caſus priuatos, quia res eſt leuioris momenti, & quæ abſque præiudicio Fidei poteſt contingere, ſecus autem electio Pſeudi-Pontificis.

Ad id verò , quòd dicitur, quòd qui recederet à moderno Summo Pontifice, eſſet quidem ſchiſmaticus, & non hæreticus ; ergo non eſt, de Fide, quòd ipſe ſit Summus Pontifex, quia recedere ab aliquo dogmate ad Fidem pertinente eſt hæreſis, & non ſolum ſchiſma.

Reſpondeo, quòd licet ſchiſma, & hæreſis diſſerant ratione formali, nõ eſt neceſſe, vt omnis ſchiſmaticus ſit hæreticus, ne quidem is, qui à Summi Pontificis obedientia recedit : ſi quis tamen rece-

deret cum errore intellectus, quo non crederet eum, quem Ecclesia pro Summo Pontifice recepit, ac retinet, esse Summum Pontificem, verè esset hæreticus, posito quòd supradicta propositio certò, & manifestè pertineret ad fidem.

Et omnia *superius* dicta docent Hurtadus de Médoza, Syluius, Atriaga, & alij Doctores, *ubi supra*, pro nostra sententia adducti contra Bannez, Caietanum, & alios.

Alia argumenta, quæ contra nostram sententiam adduci possunt, inuenies soluta penès citatos Authores, & ex *superius* adductis, patet etiam solutio ad argumenta in contrarium adducta à Caramele in *sua seuera disputandi metodo part. 2. fol. 59.*

An stando in opinione, quòd non sit de fide hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem: An, inquam, adhuc eius decreta circa res fidei haberent infallibilitatem?

RESOLVT. VIII.

Respondeo, quòd stando etiam in opinione illorum Doctorum, asserentium non esse de fide hunc Pontificem esse verè Pontificem, non ex hoc sequeretur decreta ab ipso facta non esse infallibilia. Ita præter Bannez *ubi supra*, tenet Malderus Episcopus Antuerpiensis, & olim professor publicus in inclyta Academia Louaniensi in 2.2. *D. Thomæ quest. 1. art. 10. disp. 5. in fine*, ubi sic ait: Ut enim sit fidei id, quòd Papa determinat, non requiritur, ut sit fidei id, quòd Papa determinat, non requiritur, ut sit fidei Diuinæ, hunc qui determinat, esse verum Pontificem, sed sufficit hoc esse certissimum. Est autem certissimum eum, quem vniuersa Ecclesia pro Pontifice recipit esse verum Pontificem. Hoc enim ad prouidentiam Dei pertinet impedire, ne in eiusmodi iudicio fallatur Ecclesia. Frustrà ergo noui homines blasphemii quidam Apostatæ dubium mouent de legitima electione Pontificum huius æui, quos sibi aduersos experti sunt. Ab Ecclesia Catholica recepti extra huius calumniæ aleam sunt; sufficere autem, quòd omninò certum sit, etiam si non fuerit fidei: probo: Quia certitudo fidei pendet ex veracitate Dei id dicentis, quòd creditur; Papa autem non facit novos articulos fidei, sed solum proponit, Deum aliquando hoc, aut illud dixisse. Dictum autem est *supra*, in illis, quæ concurrunt ad propositionem, & credibilitatem fidei, non esse exigendam certitudinem per omnia æqualem certitudini fidei, sed sufficere credibilitatem fieri euentem per eiusmodi argumenta, quæ fallere quidem non possint, non tamen fide Diuinam credantur. Hoc enim sufficit non solum ad infallibilitatem fidei, sed etiam obligationem; ita ut non credens, hæreseos, aut infidelitatis peccatum incurrat. Ita Malderus.

Hoc etiam docet Episcopus Araujo Dominicanus, & in celeberrima Academia Salmanticensi Theologiæ Professor in 2.2. *Diui Thomæ quest. 7. dub. 2. num. 4.* ubi format contra se hoc argumentum: Per fidem assentimur veritatibus definitis à Summo Pontifice, in quantum ab illo sint definitæ: ergo: Si de eius potestate non haberemus certi-

tudinem fidei, nec illam haberemus de veritatibus ab illo definitis: siquidem nequit esse maior certitudo de definito, quàm de definiente, cum illa innitatur huic.

Sed postea respondemus ad hoc argumentum, sic ait: Ex eo quòd fides, & certitudo Diuina, quæ habetur de veritatibus definitis à Summo Pontifice, ut à capite Ecclesiæ non innitatur illi, ut rationi formali, & regulæ principali, nisi duntaxat, ut instrumento, per quòd prima veritas, quæ est regula principalis, & ratio formalis obiecti fidei, loquitur, & reuelat, vel ut conditioni, & regulæ quoad nos, sine qua Diuina reuelatio de huiusmodi veritatibus definitis nobis non communicaretur, nec applicaretur: quemadmodum autem potest in naturalibus, & artificialibus effectus perfectione, & nobilitate excedere instrumentum, atque conditionem: Ita & in nostro casu potest certitudo veritatum definitarum excedere instrumentum, & conditionem quoad certitudinem, quæ de ipsis habetur: quia ratione etiam in intellectualibus, in quo genere sunt assensus conclusionis scientificæ præstantior est dispositione syllogistica in modo, & figura, à qua tamen per se, ut à conditione dependet. Igitur quamuis de veritate, & electione legitima capitis definiens tantum habeatur certitudo theologica, optimè potest de rebus definitis haberi formalis certitudo Diuinæ fidei, ac proinde ex hoc capite non conuincitur eandem, vel æqualem de veritate capitis in singulari, atque de veritate rei ab ipso definitæ fore habendam certitudinem. Hucque Araujo. Et ut scriptoribus Dominicanis Auctores Iesuitas adiungamus, hanc sententiam ex Bellarmino docet Ouiedo *de fide contr. 4. pun. 7. n. 87.* Fr. Ioannes Poncius *in cur. theol. disp. 28. q. 1. concl. 9. n. 13.*

Itaque dicendum est, quòd res proposita esset fide diuina certa, esto proponens non sit diuina, sed humana duntaxat fide certus constat primò exemplis; nam primò quòd hoc sit legitimum Concilium à legitimo capite congregatum, sola fide humana constat; non enim nobis immediatè applicatur per ipsam Pontificis definitionem, sed id tantum habetur per testimonium Ecclesiæ, quæ illud acceptet, ut legitimum Concilium, quòd testimonium non excedit fidem humanam, & tamen fide diuina tenemur credere, quæ de orthodoxa fide hoc Concilium docet.

Secundò, quòd hæc scriptura sit declarata ut canonica, nobis non constat immediatè testimonio Pontificis definiens, & declarantis hanc esse canonicam scripturam, sed solo testimonio hominū qui illam ut talem acceptant; cum tamen fide diuina teneamur credere, illā esse canonicam, & quidquid in ea continetur esse à Deo reuelatum.

Tertiò tenemur fide diuina credere Christianæ Religionis mysteria esse vera, & à Deo reuelata, cum tamen signa, quibus illa nobis proponuntur, ut euidenter credibilia, quòd sint à Deo reuelata, non credamus fide Diuina, sed humana. Ergo pari modo possumus fide diuina credere, quæ hic Pontifex nobis credenda proponit, esto eadem fide diuina non credamus ipsam esse verum Pontificem.

Cum igitur Pontifex solum se habeat ut proponens res fidei, ad hoc, ut res ab ipso propositæ sint fide diuina credendæ necessum non est, ut ipse etiā fide Diuina credatur, quòd sit verus Pontifex, sed sufficit, si tantum credatur fide humana, quia nimirum cum iis signis Pontificiæ autoritatis

rem credendam proponit, vt moraliter sit certum, quòd ipse sit verus Pontifex; nam tunc res proposita credenda est Fide diuina, & tamen ipse credi potest Fide tantum humana.

Nam possum Fide diuina esse certus, quòd hoc sit legitimum Concilium, quòd hæc sit canonica scriptura, quòd hæc sit Apostolica traditio, etiamsi eadem Fide diuina non sim certus quòd proponens sit legitimus Pontifex, sed sufficit si tantum sim certus Fide humana.

Et hæc doctrina est valde notanda, quia apud paucos authores inuenies.

An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra, habeant infallibilitatem.

R E S O L V T. IX.

Libet mihi respondere cum verbis Iacobi Granadi in 2. 2. *Diui Thomæ controu. 1. tract. 7. disputat. 2. sect. 1. num. 3.* vbi docet duo considerata esse in decreto Pontificis, etiam quando se gerit, vt caput Ecclesiæ. Vnum est potissimum negotium quod definitur, seu res ipsa, quam explicandam, & decernendam assumit: Alterum est ratio aut autoritas ad illius rei confirmationem obiter adducta, seu aliquid, quod obiter ex propria sententia asseuerat. Et quidem in hoc secundo non repugnat errare Pontificem, quia cum non sit id, de quo agitur, & quod contendit proponere Ecclesiæ, non est vnde sufficienter probetur illi assistere Spiritum Sanctum, ne in eiusmodi negotijs decipiatur. Vnde Nicolaus Papa in *cap. à quodam Iudæo, de consecrat. dist. 4.* cum potissimum interrogaretur, an Baptismus à Iudæo collatus esset validus, recteq; respondisset affirmanter, obiter dixit Baptismus in nomine Christi collatum valere, quod tamen falsum est, nam sine Trinitatis inuocatione verus baptismus conferri non potest; Immò nunquam collatus est, vt in materia de baptismo latè probabitur.

Sed Doctore Hispano Gallum adiungamus; sic itaque asserit Ioannes Bagotius in *Apologético fidei tomo 1. lib. 4. cap. 2. num. 7.* Quarta, & vltima conditio est, vt secundum mensuram mysteria, seu secreta Dei reuelata dispenset, & definiat, quantum videlicet exigit necessitas Fidei, & controuersia de qua agitur. De hac Melchior Canus citatus *lib. 6. cap. 8.* monet in decretis, definitionibusque Ecclesiæ duo distingui oportere. Aliud continet conclusiones, aliud continet probationes conclusionum, atque in illis conclusionibus, Iudicem controuersiarum errare non posse. Mea ratio est, quia in probationibus non tam sustinet personam Iudicis, quam Doctoris consilium dantis, aut disceptantis, vt est autem disceptator non habet illam infallibilitatem, quam habet, quatenus est Iudex, vt ostendam postea. Hinc diligenter animaduertendum est quid in Conciliis definiatur, & sub qua verborum forma, an vt doctrina in Ecclesia recepta, an verò vt ipsius Fidei doctrina. Huius rei exemplum Canus *libro quinto cap. sexto.* affert ex Tridentino *session. 13. can. 11.* in quo anathematizatur, qui dixerit solam Fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum Sanctissimæ

Eucharistiæ Sacramentum. At postea statuit, atque declarat Sancta Synodus necessariò præmittendam esse confessionem Sacramentalem illis, quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, & eo ipso excommunicat, si quis contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumserit. Cum autem tunc Synodo interfuerit Melchior Canus, testatur non fuisse Concilij mentem, eodem modo vtramque illam partem definire: nec tanquam doctrinam Fidei propositam esse istam confessionis Sacramentalis necessitatem. Et in *capite 7. eiusdem sessionis*, de hac eadem necessitate loquens Synodus, ait: Ecclesiasticam consuetudinem declarare, eam, qua dicitur, vt probeat seipsum homo, probationem necessariam esse ad hanc Sacramentalem confessionem, quam scripturæ interpretationem non ita de Fide esse asserit, sicut *cap. 1. eiusdem sessionis* transubstantiationem colligit ex verbis, quibus Sanctissimum Sacramentum conficitur; ait enim ea verba hanc propriam, & apertissimam significationem præferre, secundum quam à Patribus intellecta sunt. Hucusque Bagotius. Rectè itaque ex Bellarmino ait Amicus in *cur. Theol. tom. 7. disp. 13. sect. 2. n. 22.* non omnia, quæ habentur in Concil. & sacris Canon. pertinere ad Fidem, sed tantum ea, quæ directè definiuntur, non autem ea, quæ obiter afferuntur ad melius explicandum rem definitam.

Vnde ex his Canus *lib. 5. c. 1. paragr. Illud idem damus.* Granadus *vbi supr.* Valentia *tom. 3. disputat. 1. punct. 7. paragr. 39.* & alij asserunt non omnia, quæ sunt in decretalibus, esse de Fide; & idè Bagotius, *vbi supr. sect. 1.* sic ait: Si nonnulli Pontifices, vt inter cæteros Innocentius III. à nonnullis aut personis, aut Ecclesiis priuatis interrogatus de plerisque quæstionibus respondit, quid sentiret, existimandum non est eas omnes responsiones esse Fidei decisiones, vt notauit Melchior Canus *tom. 5. de locis theol. cap. 5.* vbi ait, non statim dogma Fidei credendum esse, quidquid iuris Canonici volumine continetur, & pleraque in decretalibus epistolis haberi, quæ Fidei Catholicæ decreta non sunt, atque nominatim quæ responsa dantur ad priuatas personas, aut Ecclesias non esse necessariò existimanda dogmata Fidei. Hęc enim cum non vnam, aut aliquas Ecclesias particulares, sed totam Ecclesiam Catholicam spectent, omnes Fideles ex æquo obligant, & quæ de eis decreta sunt verbis eiusmodi concipi oportet, vt ad totam Ecclesiam dirigantur. Caue tamen existimes hæc Summorum Pontificum responsa Theologo minoris ponderis haberi posse, cum enim Summus Pontifex in iis doctrinam Ecclesiæ Catholicæ communem, aut certè in Romana vulgò, & communiter receptam tradere se, & docere dicat, sitq; autoritatis singularis Romana Ecclesia, reliquarum mater, & traditionum antiquarum custos Fidelissima, vt dictum est *superius*, temerarius sanè is erit, qui tantam authoritatem neglexerit. Hęc ita ille.

Sed licet hæc doctrina vera sit, puto tamen cum Turriano in 2. 2. *D. Thomæ disput. 16. dub. 2.* falsam esse sententiam Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus posse esse falsas in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque aded cogitur fateri posse aliquid reuerà inhonestum vt honestum proponere toti Eccle-

fiæ, nimirum verò est, Caietanum, Sotum, & Medianam viros doctos, & pios ita sentire de potestate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent. Nec minus deceptus est Canus, qui, vt *infra* dicam, putatit posse Pontificem errare in approbatione Religionis.

An Pontifex possit errare in assignandis censuris propositionum præter hæreticas.

R E S O L V T. X.

SUPpono solere aliquando Pontifices, & Ecclesiam non solum propositionem, vel assertionem aliquam reprobare, aut prohibere, sed etiam censuræ gradum determinare, dicendo illam esse hæreticam, vel erroneam, vel piarum aurium offensivam, &c. in quo casu quærent aliqui: An Ecclesiæ iudicium circa gradum censuræ certum sit, & infallibile. Et quidem non est dubium, quando Ecclesia determinat & declarat aliquam propositionem esse hæreticam; nam tunc implicite declarat contradictoriam esse de fide: non potest autem Ecclesia aberrare, proponendo nobis aliquid, vt de fide, quod non sit reuera de fide, alioquin tota nostra fides nutaret, quæ fundatur supra fundamentum Apostolorum, & Ecclesiæ, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

De aliis autè censuris potest esse maior difficultas.

Hoc supposito, quæro, videlicet: An quando Pontifex definit aliquam propositionem esse temerariam, erroneam, scandalosam, &c. sit hæreticum pertinaciter negare illam esse talem: An verò solus sit temerarium, erroneum, & scandalosum, &c.

Aliqui affirmant esse hæreticum id negare, quia Pontifici reuelatur id quod definit ac proinde qui pertinaciter negat quid Pontifex definit, negat obiectum reuelatum, & in hæresim incidit.

Sed ad propositam questionem sic respondet Turrianus *in 2.2. tom. 1. disput. 55. dub. 5.* Constat sapè Pontificem Summum damnare aliquam propositionem, vt hæreticam, aut tanquam erroneam, vel temerariam aliquando declarat propositionem esse de fide, interdum opinionem esse probabilem: Vocamus ergo in quæstionem, an in his censuris assignandis possit Ecclesia errare; constat autem ex dictis *ad quæst. 1.* Pontificem non posse errare in definitionibus fidei, quærimus ergo, an possit errare assignans alias censuras.

Mihi sanè valdè certum est, Pontificem non posse errare in his censuris; nam certum est in definiendis fidei veritatibus non posse errare, vt dixi: assignare verò has censuras pertinet ad veritates fidei; ergo nullo modo admittendum est posse errare. Et explicatur, quia cum declarat aliquam propositionem esse erroneam, planè definitio pertinet proximè ad fidei veritates, quia propositio erronea est contraria conclusioni deductæ euidenter ex principiis fidei: ergo non posset Pontifex errare in hac censura, nisi errans aliquo modo circa fidei veritates, & idem iudicium est, si declaret aliquam propositionem esse proximam errori, vel sapientem hæresim.

Deinde in aliis censuris, propositionum, quæ non ita proximè videntur pertinere ad doctrinam fidei, vt cum dicitur aliqua propositio temeraria, etiam dicendum est errare non posse Pontificem, quia pertinet ad doctrinam, & veritatem rerum

Religionis Christianæ, quòd si hoc posset errare, non esset omninò certa definitio circa veritatem fidei, quia posset contingere, vt damnaret aliquam propositionem vt temerariam, quæ esset magis consentanea principiis fidei, quam contraria, quod nullo modo est admittendum, & ita existimo esse errorem asserere in his censuris posse Pontificem errare. Ita Turrianus.

Et quidem Coninch *de actib. supernat. disp. 8. dub. 8. num. 135.* docet eum, qui negat prædictas censuras asserere aliquid, ex quo per euidentem consequentiam deducitur hæresis, & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide disp. 20. nu. 109.* asserit, tale assertum fore erroneum, & errori proximum, quod antè dixerat Bannes *in 2. 2. D. Tho. 9. 10. art. 2.*

Verùm Malderus *in 2.2. D. Tho. 9. 11. art. 2. membr. 5.* distinguendum putat; dicit enim reuelatum quidem esse à Deo Ecclesiam non posse errare in definitionibus circa doctrinam, adeoque qui hoc negaret cum pertinacia, fore hæreticum; si autem ipse affirmaret propositionem, quam Ecclesia censuit esse temerariam, non esse temerariam sed veram; nisi simul dicat Ecclesiam errare in huiusmodi censura, non erit hæreticus, sed incurret in errorem hæresi proximum. Si enim hæc propositio non sit temeraria, sequitur aliquid contra fidem, nimirum, Ecclesiam errare in definitionibus circa doctrinam. Itaque distinguendum est: Vel enim qui negat hanc propositionem esse temerariam, solum intendit dicere, eam esse veram; & sic non erit hæreticus; etiam si nouerit Ecclesiam determinasse, quòd sit temeraria: potest enim Teri, vt non nisi probabile putet. Ecclesiam in talibus non posse errare, aut vt nouerit quidem Ecclesiam hoc damnasse tanquam temerarium, & credat quidquid vt temerarium damnat Ecclesia esse reuera tale; sed non pertractet illa simul ad concludendum hoc esse verè temerarium, vel intendit sustinere pertinaciter Ecclesiam errare in censura istius propositionis, & erit hæreticus.

Et hanc Malderi sententiam docet etiam Pater Ouiedo *de fide contr. 4. punct. 9. num. 124.* asserit enim posse pertinaciter negare censuram ab Ecclesia illatam, quin iudicet Ecclesiam posse errare, ac proinde ex hoc capite fore hæreticum, qui illam negaret non præcisè, quia negaret censuram, quia hanc non definit Pontifex vt reuelatam, sed quia negaret specialem assistentiam Spiritus Sancti, vi cuius Pontifici nunquam errare permittet, & contra hanc assistentiam assereret, Pontificem de facto errasse.

Et sic intelligendus est Cardinalis Lugo, & Coninch, *vbi supra*: Itaque secundum Ouiedo dicendum est, Pontificem definientem propositionem aliquam esse erroneam, non inniti immediate reuelationi, qua illi sit reuelatum, talem propositionem esse erroneam (idem intellige de quacunque alia censura) quia Ecclesia quando damnat hanc propositionem, vt erroneam, aut temerariam, non intendit definire censuram vt reuelatam, sed costituere propositionem in determinato certitudinis gradu, quem explicat, dum oppositum esse erroneum, aut temerarium declarat; vnde censura quasi secundario imponitur; & id, quod primariò definitur, est doctrina illa cuius opposita inuritur censura circa quam uullam recepit reuelationem Pontifex, aliàs eam de fide sua definitione

nitioe constitueret, & oppositam hæresis censura notaret, & non solum erroris, aut rememoratæ, vt facit in propositionibus, de quibus modo agimus.

Sed his suppositis, quid dicendum de aliqua censura, qua Pontifex iudicat aliquam propositionem esse probabilem, vt olim definiuit Clemens *Clementina vni. de summ. Trinit.* in qua approbat vt probabiliorem opinionem asserentium in baptismo infundi paruulis habitus virtutum theologiarum, de qua materia alibi diximus; & legi potest P. Vasquez 1.2. *disp.* 86. difficultas autem est, an possit Pontifex in hoc errare.

Dico quod Turrianus in 2.2. *tom.* 1. *disp.* 55. *dub.* 5. existimat Pontificem in hac censura assignanda non posse errare; posset enim hoc vrgere in detrimentum fidei, quia opinionem, quam Pontifex approbat vt probabilem, vel probabiliorem tota Ecclesia debet, vt talem amplecti, & ex illa ad alia discurrere; vnde posset contingere circa res fidei grauis error.

Restat verò explicare: An possit Pontifex opinionem falsam approbare, vt probabiliorem. Questionis causa est, quia absolutè loquendo non repugnat aliquam opinionem esse probabiliorem, & re ipsa esse falsam: Ergo poterit Pontifex verissimè decernere aliquam opinionem esse probabiliorem, & non errare etiam si aliàs opinio illa sit falsa.

Nihilominus existimo non posse Pontificem errare circa veritatem propositionis, quam declarat esse probabiliorem; loquimur enim semper in materia, quæ possit ad mores, vel fidem pertinere, licet res non sit de fide; nam si in hoc posset Pontifex errare, magnum detrimentum posset sequi in Ecclesia; omnes enim amplecterentur, & defenderent eam opinionem, & putarent veram, & eius probabilitas in dies cresceret, ac proinde tota Ecclesia falleretur, quod nulla ratione admittendum est. Vide Turrianum, *vbi supr.*

Verum circa præsentem difficultatem, & omnia *superius* dicta ne deseras etiam videre scientia, & dignitate Eminentiissimum Dominum meum Ioannem de Lugo, *vbi supra de fide disp.* 20. *sect.* 3. *num.* 115. *cum seq.* vbi latè, & doctè, vt semper solet, totam materiam pertractat, cui etiam adde Ferdinandum de Salazar *de concept. cap.* 43. §. 1. & 4. Sed ad confirmationem omnium supradictorum faciunt ea, quæ obseruat Pater Paludanus in *Apol. constit. Urban. cap.* 10. *per tot.* Vide ipsum, & non pigebit.

Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus assistat Pontifici, quando aliquid de fide determinat.

RESOLVT. XI.

Difficultas est: An Pontifex quatenus gaudens auctoritate diuina, & quatenus Spiritu Sancto regitur, constituat obiectum formale fidei, quia per eam nobis loquitur Deus, sicut per Prophetas loquutus est, & ita quando Ecclesia aliquid definit, illud possemus credere fide Diuina independentè ab alia reuelatione præexistente, quia Ecclesiam definire hunc articulum, sit Deum reuelare talem articulum per suam Ecclesiam, tanquam per organum Spiritus Sancti, vel an definitio Ecclesie, cum aliquid proponit fide Diuina creden-

dum, illud supponat iam reuelatum; ita vt Ecclesia, seu Pontifex definiens tantum sit infallibilis regula, applicans obiectum iam reuelatum; non tamen sit instrumentum, seu organum, medio quo Deus loquatur, aut reuelet, quod antea reuelatum non erat.

Et primum modum defendit Suarez *de fide disp.* 3. *sect.* 10. *num.* 8. Puente Hurtadus *de fide vol.* 1. *disp.* 37. §. 18. *cum sequent.* Turrianus in 2.2. *tom.* 1. *disp.* 23. *dub.* 5. & alij. Secundum verò modum approbant, & defendunt Molina 1. *part.* 1. *art.* 2. *disp.* 1. & 2. Valentia *disp.* 1. *quest.* 1. *punct.* 6. *responsione ad tertium.* Gaspar Hurtadus *disp.* 2. *diff.* 4. *vers. ad Inductionem in fine.* Tannerus *quest.* 1. *dub.* 7. *in fine.* Malderus 2.2. *quest.* 1. *in commentario articulorum* 6. 7. 8. 9. Lorca *disp.* 28. *n.* 8. & 15. Pro eadem sententia refert Valentia, Vvaldenses, Canum, & Alphonsum de Castro.

Et hæc opinio mihi magis placet; dico igitur, quod quando Pontifex definit aliquid pro tota Ecclesia, Deus illi non reuelat immediatè obiecta definienda, quod fieri posse non repugnat, & docent Authores citati; sed tantum illi assistit, ne erret in definitionibus tradendis aliis ad regimen Ecclesie spectantibus, quod sine noua reuelatione Pontifici facta fieri potest. Et ita hanc sententiam docet etiam Arriaga in *Cur. Theolog. tom.* 5. *disp.* 9. *sect.* 5. *n.* 30. Tannerus *tom.* 3. *disp.* 1. *quest.* 1. *dub.* 7. *numero* 217.

Vnde circa præsentem quæstionem libet mihi ea, quæ Franciscus Quiedo dixit, hæc apponere; sic itaque asserit *de fide controuers.* 5. *punct.* 1. *num.* 127. Statuimus Pontificem non accipere nouam reuelationem, cum aliquid definit, nec Deum illi loqui, nec fidelibus medio illo. Ex alia parte asserimus, quod catholicè necessariò tenendum est, Pontificem non posse errare, & illi Spiritum Sanctum specialiter assistere in rebus fidei definiendis; Videndum modò est, quæ sit hæc Spiritus Sancti assistentia, ratione cuius Pontificis definitiones non possint errori subiacerè. Pater Tannerus *quest.* 1. *dub.* 7. *num.* 217. asserit hanc Spiritus Sancti assistentiam ne Pontifex, aut Ecclesia erret in rebus fidei proponendis per se non requirere positiuam inspirationem, seu loquutionem Diuinam ipsi Ecclesie factam, sed contentam esse quouis auxilio Dei, etiam merè negatiuo; quo fiet, vt Ecclesia in his rebus non possit errare. Coninch *disp.* 9. *dub.* 5. *num.* 61. explicat differentiam, quæ est inter Ecclesiam proponentem fidei mysteria, & scripturam, qua Deus loquitur, & reuelat eadem mysteria apto quodam exemplo, Supponatur (inquit) Superiorem alicuius Religionis in illius constitutionibus, & instituto versatissimum habere duos subditos, quorum quilibet suarum constitutionum commentariolum scribit, ita tamen, vt vnus id faciat iussu, & nomine Superioris, & sub nomine Superioris in lucem detur, quia multa, quæ nouit subditum ignorare suggerat, aut etiam dictet, in aliis eum illuminet, clariùs ea ipsi explicando, & in omnib. ei assistat, ita vt nec in minimo eum errare permittat: alter verò subditus suum commentariolum proprio nomine scribat, Superiori tamè semper ei assistente, ne in illo erret prouidente, ac quædam ei occulta explicante, Commentarij in eo conuenient, quod vterque ob auctoritatem illius Superioris credatur omni errore vacare, different tamen ex eo quod si error aliquis deprehenderetur in commentario nomine

nomine Superioris scripto, & edito, error iste Superiori tanquam authori imputaretur; si verò similis error in alio commentario deprehenderetur, non Superiori, sed subdito tanquam Authori imputaretur, & Superiori, tanquam non rectè dirigenti, & gubernanti subditum, seu tanquam permittenti errorem, quem propter specialem curam erga subditum tenebatur vitare. Rem vno verbo accipe: Scriptura Canonica scriptor non loquitur proprio nomine, sed nomine Dei; se enim habet scriptor Canonicus, sicuti amanuensis, qui alicuius Doctoris studia ab ipso audita characteribus exprimit in charta; ea enim scripta non dicuntur amanuensis, sed Doctoris, qui ea dictauit; Ecclesia autem suo nomine scribit, aut loquitur, Deo tamen auscultante, qui nihil ab ea scribi permittet, quod verum non sit, & multa illi obscura inspirat, non vt ea nomine Dei proferat, sed illis à Deo instituta, ipsa nomine suo fidelibus proponat. Neque ea, quæ Deus Ecclesiæ inspirat, sunt per modum loquutionis, aut reuelationis Dei loquentis, sed tantum immittendo cogitationes, quibus Pontifex, aut Generale Concilium veritatem deprehendit, quam proprio nomine fidelibus proponit, ea tamen ratione, vt si id, quod proponit verum esse à Deo non cognosceretur, nullo modo permetteret ab Ecclesia proponi.

Concludo ergo assistentiam Spiritus Sancti respectu Ecclesiæ includere, vt benè Tannerus auxilium extrinsecum, quo non permittit Deus aliquid non verum ab ipsa proponi, & concursum denegat ad definiendum obiectum falsum, quod per se sufficeret, ne Ecclesia erraret. Addo tamen, quia nulla Ecclesia proponit obscura, & valde difficilia, quæ nulla industria humana possent comparari, vt horum notitiam habeat, eam inspirare mediis illustrationibus, & sanctis cogitationibus, quibus intellectus Pontificis veritates assequatur, suprâ quas potest cadere definitio.

Nec obstat dicere, quod in definitionibus Ecclesiæ Pontifex, & Patres Concilij scribunt, visum est Spiritui Sancto, & nobis: Ergo Spiritus Sanctus loquitur per Ecclesiam tanquam per instrumentum, cui immediatè reuelat ea, quæ Pontifices, & Concilia definiunt, tanquam de fide reuelata fuisse immediatè à Deo, non ipsi Pontifici definienti, sed Apostolis, aut Canonicis scriptoribus. Et idè de his optimè dicitur visa fuisse Spiritui Sancto, quia ab illo immediatè fuere reuelata; Reliqua autem, quæ definiuntur, non vt actu fidei certa, sed alia certitudine huic proxima possunt etiam dici Spiritui Sancto visa, quia Spiritus Sanctus ea permittit ab Ecclesia definiri, nullo modo id permissurus, si vera non essent.

Et circa præsentem quætionem vide etiam Magistrum Grauinam in *controuersis fidei to. 4. qu. 2. artic. 13. per tot. fol. 151.*

Ad ornatum materiae inquiritur: An Papa, vt persona priuata possit errare in fide, & an de facto errauerit.

RESOLVT. XII.

Affirmatiuam sententiam tenet Melchior Canus l. 6. c. ultimo ad 11. Turrecremata lib. 2. c. 112. ad 7. & lib. 4. part. 2. cap. 16. Caietanus tract. 1.

& 2. de auctoritate Papa. Valentia §. 41. in argumentis. Bannez dub. 2. de auctoritate Papa, conclus. prima; quibus adde Castum Palaum tom. 1. tract. 4. disput. 1. punct. 5. §. 1. num. 6. Turrianum in secunda secunda disputat. 16. dub. 1. Franciscum del Castillo in lib. 3. sentent. tomo 2. disputat. 16. quaestione 10. numero 3. quod intelligit non solum de errore inuincibili, sed etiam culpabili: Colligitur ex capite, Si Papa. quadregesima distinctione; vbi dicitur, Papam à nemine iudicari, nisi sit deuius à fide. Idem docuit Innocentius sermone septimo. de consecratione Romani Pontificis. Colligitur ex VI. & VII. Synodo Generali, vbi damnatur Honorius Papa tanquam hæreticus. Quamuis enim dicat Bellarminus VI. Synodum iudicasse secundum allegata, & probata, & errasse in eo, quod pendet ex facto, tamen ad minus colligitur veram esse doctrinam nostræ conclusionis, quod Papa possit errare vt persona priuata.

Efficaciùs fit hoc argumentum de Liberio Papa, qui depositus fuit propter hæresim; nam quamuis alicui dicant, ipsum solum defecisse exterius, & non errasse interiùs in fide, tamen ad minus colligitur, quod Ecclesia senserit ipsum in fide errare potuisse.

Et ratione probatur, non magis est Pontifex confirmatus in fide, vt persona priuata, quam in spe, & charitate; ergo sicut potest amittere spem, & charitatem, ita potest amittere vt persona priuata fidem. Neque obstat si dicas, quod Christus dixit Petro: Non deficiet fides tua. Respondetur enim, quod loquitur illi tanquam ad personam publicam, quæ vt talis habere queat successorem, non vt personam priuatam, quia in hoc successorem habere nequit, ergo illud: Non deficiet fides tua, non intelligitur de Romano Pontifice, vt persona priuata; immò ex hoc fit argumentum pro nostra sententia, quam ex multis exemplis probat Palaus, vbi supra, ex quibus constat, plures Pontifices in hæresim lapsos esse, vt de Victore V. Marcellino, Liberio, Honorio, Anastasio II. & aliis tradunt supra relati Doctores; nam de Victore tradit Eusebius lib. 5. histor. Eccles. cap. penult. fuisse hæreticum. Idem constat de Marcellino thus offerente Idolis. Neque dici potest non dereliquisse fidem; vnde non constat mente non consensisse. De Liberio id affirmat Hieronymus in chronicis, de Anastasio refert Gratianus cap. Anastasius 19. distinct. De Honorio verò constat ex epistola Adriani relata in VIII. Synodo act. 7. & ex epistola Agathonis relata in VI. Synodo act. 4.

His tamen non obstantibus, ego etiam puto cum Ioanne Vvigers in 2. 2. Diui Thoma tract. de Pontifice quaest. 1. art. 10. dub. 6. numero 32. quod piè, ac probabiliter credi potest, non posse Romanum Pontificem; etiam vt priuatam personam fieri absolutè hæreticum.

Probatur primò, quia hoc videtur Diuinæ prouidentiae, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, magis consentaneum, vt quem constituit ad Ecclesiam suam in sana doctrina erudiendam, & confirmandam, sic quoque ei assistat, & dirigat, vt nunquam permetteret illum pertinaci assensu mentis adhærere doctrinæ alienæ, & damnatæ, quia violentum est aliter animo sentite in tantis negotiis, & aliter voce alios ex auctoritate docere.

Probatur secundò, quia hætenus non est quicumquam Pontificum repertus, de quo manifestè, & certè

certe constet, quod in hæresim ipse prolapsus fuerit.

Deinde sequeretur alioquin, quod Summus Pontifex posset hæresim definire, quod prorsus negandum est; posset enim definire conformiter suo privato iudicio; cum non sit putandum Spiritum Sanctum per immediatam reuelationem illi assistere.

Et ita hanc sententiam præter Vvigers tenet Pighius *l. 4. Eccles. Hierar. c. 8.* Bellarm. *de Pontifice, l. 4. c. 6.* qui limitat, dicens, quod circa ea, quæ semel sunt definita ab Ecclesia tanquam de fide Papa errare non possit, & ita non potest esse pertinax, aut hæreticus; circa ea verò, quæ nondum sunt definita fatetur, quod errare possit; vnde *cap. 14.* dicit errasse *Ioan. 22.* dicendo, anima iustorum non videre Deum vsque in diem iudicij: Sed post hæc scripta inueni Magistrum Grauinam *in controu. to. 4. p. 2. art. 5. fol. 112.* hanc sententiam admittere tanquam piam, & probabilem, & postea asserit, quod si spectetur persona Pontificis physicè prolabi potest in errorem; sin autem moraliter, probabile est non posse deficere ex suau Dei prouidentia.

Et probat hoc pacto, quod potentia physica distinguitur à morali: Physica enim est, quæ secundum vires suas præcisè sumpta potest in actum exire, quamuis non exeat, moralis non solum dicit, quod potest quis facere, suppositis difficultatibus occurrere solitis, non omnino impediuntibus, sed maxime retardantibus, quæ cum occurrunt, constituunt potentiam moralem, quæ ex ipso euentu accipit complementum, vel iterum illud etiam dicimus fieri posse simpliciter, quod ex potètia aliqua, vel aliquo iure psumus, vel illud esse non posse, quod conuenienter fieri non potest; si ergo spectetur potentia physica intellectus Papæ, vt singularis persona, potest errare in fide, moraliter verò, impotentiam moralem habet ex adiunctis impedimentis, & ex ipso euentu, impotentia apparet, quia ex experientia, vt ostendetur, nullus sedit Pontifex in Cathedra, qui de errore accusatus, vel de hæresi denotatus sit.

Itaque spectata natura potentia, physica, intellectus Pontificis, &c. potest in hæresim labi, tamen ex impediante Deo, ob decorem Ecclesie, vt dictum est, & ex euentu probatum, nunquam factum est, neque fiet, vt vllus hæretica labe pollutus in Cathedra Petri sedeat, vel vnquam sit sessurus. Vel etiam si absolutè ex conditione humanæ naturæ id fieri posse, non sit simpliciter impossibile, nullo modo fieri posse dicendum est, vt id contingat, quod conuenienter, & decenter non fiet, vt explicatum est.

Vnde patet, potuisse Melchiorem Canum *lib. 6. de locis c. 8.* hanc sententiam non reprehendere, immò potius tanquam probabilem admittere, quia redundat in honorem Sedis Apostolicæ ex præseruatione cuiuscunque erroris in sedente in illa Sede, vbi sicut posuit infallibilitatem in officio, vt decenserat, voluit extendere indefectibilitatis donum ad personas.

Rectè itaque dixit Theodor. *in epist. ad Renatum Presbyterum*, qui id sentire videtur; sic ergo dicit: Tenet enim sancta ista Sedes gubernacula regendarum cuncti Orbis Ecclesiarum, cum propter alia, tum quia semper hæretici fœtoris expers mansit, mansit, nec vllus vnquam, qui contrarium sentiret in ea sedit, quin potius Apostolicam gratiam puram custodiuit, quare quæ ab isto vestro Tribunali proficiscuntur, qualiacunque erunt iudicij vestri integritate confisi amplectemur.

Diligenter perpendenda verba Theodoretici; duo enim dicit: Sedem Apostolicam fuisse semper expertem hæretici fœtoris, & nullum in ea sedentem contrarium sensisse. Vbi clara est distinctio Sedis, quod pertinet ad officium, à sedente, quod pertinet ad personam, & tam officium, quam persona ab erroris periculo eximuntur, ex quo duplici funiculo ad eiusmodi Tribunalis fiducialiter recurrit Theodoretus, vbi incorruptum iudicium exercetur, nedum ex parte officij, sed & in officio constituti, id est nedum ex prædictæ Sedis Appolicæ, sed sedentis in eadem.

Et licet illud priuilegium non errandi, etiam personale fuit in Petro, quod certa fide asserendum est necessariò; ad successores verò secundum quamdam decentiam transmissum, non improbabiler dicitur.

Ad exempla verò Honorij, Liberij, & aliorum Pontificum allata à Castro Palao, & aliis pro contraria sententia, optimè, & sigillatim respondet Francisc. Syluius *in Controuersis fidei lib. 4. quest. 2. art. 12.* Magister Grauina etiam *controu. tom. 4. part. 2. art. 5. vbi à fol. 114. vsque ad fol. 140.* liberat omnes Pontifices, quos aliqui in hæresim, vt personas priuatas lapsos esse tradiderunt; adi supradictos Authores, & non pigebit.

Sed quidquid sit de hac quæstione, certum est inter Catholicos, Summum Pontificem loquentem ex Cathedra, etiam extra Concilium non posse errare in determinationibus fidei, & asserere contrarium, non solum esset erroneum, sed etiam hæreticum, vt satis probatum est in hoc tractatu.

A P P E N D I X

Ad Superiorem Tractatum,

DE INFALLIBILITATE DECRETORVM

Summi Pontificis circa mores.

An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium?

R E S O L V T. XIII.

DIXIMVS *supra* Summi Pontificis auctoritatem esse quidem infallibilem in dubiis fidei quæstionibus definiendis. At verò superest difficultas, an pariter etiam sit infallibilis in decretis morum, & Authores adducti *in resol.* 1. vt Almainus, Gerson, & alij negatiuè respondent vel quia talis error non videtur damnosus Ecclesiæ: siquidem Ecclesia non peccat illum amplectendo. Deindè Petro, & eius successoribus promissa est firmitas fidei, morum autem honestas non videtur promissa. Ergo in hac poterit esse error; secùs in rebus fidei.

Confirmatur, quia Alexander III. cùm tractaret de testamentis, decernit non esse vera testamenta, nisi ad tres testes restricta, cùm celebrantur, & aliàs facta rescindenda, cùm tamen contrarium apud multas Catholicas nationes seruetur, vt septem vallari testibus ea opus sit, vt valeant.

Sed & Innocentius I. *epist.* 22. *ad Rufum*, qui viduas in vxores acceperunt, statuit non debere fieri Sacerdotes, & hanc ordinationem præceptum vocat Diuinæ legi subnixum: at illud non fuit, nisi præceptum cærimoniale. Ergo, &c. Gregorius quoque I. decreuit *epist. ad Aug. Cantuariensem*: & Greg. III. *ad Bonif. Episc.* docuit, si mulier ob infirmitatem debitum reddere noluerit, licere viro alteram ducere, & habetur *in cap. Laudabilem, de controuers. infidelium*.

Verùm his non obstantibus, dicendum est de fide esse non posse, Pontificem statuere aliquid ab vniuersali Ecclesia obseruandum, quod legi diuinæ, vel naturali contrarium sit. Probo primò, quia de fide est Pontificem errare non posse in pascendis ouibus; sed oves non solùm doctrina fidei, sed morum institutis pascuntur. Ergo de fide est in his institutis errare non posse. Secundò de fide est in Ecclesia deficere non posse spiritum veritatis; sed si Pontifex obseruandum præciperet legi diuinæ contrarium, iam spiritus veritatis in Ecclesia deficeret. Ergo. Tertiò, de fide est, Pontificem in rebus fidei non posse errorem docere, sed ex eo, quod præciperet aliquid obseruandum contrarium legi diuinæ errorem doceret, quia doceret credere hoc esse obseruandum, quod est error in fide. Ergo.

Itaque dicendum est, quòd si posset Summus

Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessariis errare, posset tota Ecclesia in negotio salutis errare: nequit autem tota Ecclesia in negotio salutis errare. Ergo nequit Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessariis errare. Minor clara est; alioquin non verificaretur illa promissio Christi: Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Nam siue errare posse falsitate doctrinæ, siue malitia, & iniquitate morum, verè contra eam præualere possent Inferorum portæ: sequela probatur, nam ex præcepto Christi tenetur tota Ecclesia obedire Summo Pontifici præcipienti, vel prohibenti ad salutem necessaria. Igitur si posset Summus Pontifex in huiusmodi præceptis errare, tota Ecclesia errare posset. Confirmatur, si posset Summus Pontifex in præcipientibus rebus ad salutem necessariis errare, posset etiam errare in rebus ad fidem spectantibus; nam eadem scriptura sacra docet, vitia esse turpia, & vitanda; virtutes contra honestas, & amplectendas: Si autem Summus Pontifex aut vitium aliquod præciperet, aut virtutem prohiberet, contra ipsam diuinam scripturam doceret; vitium esse honestum, & amplectendum; virtutem contra esse turpem, & vitandam, cùm non possit vitium præcipere, nisi sub ratione boni, & honesti; nec virtutem prohibere, nisi sub ratione mali, & turpis.

Quod si lex, & constitutio pro vna Prouincia, vel Diocesi feratur; etsi aliqui Doctores sentiant errare posse Pontificem, quia tunc munus Pontificis gerere non videtur; eò quòd vniuersalem Ecclesiam non adstrigat: at credo de fide esse, nec tunc posse. Sic docet Bannes. 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 6. conclus. 4. Et ratio videtur manifesta, primò, quia Pontifex, quatenus supremus est Pastor, legem statuit obligantem aliquam prouinciam; quia secundum hanc rationem non solùm regimen totius Ecclesiæ illi commissum est; sed etiam cuiuslibet Prouinciæ. Si ergo respectu totius Ecclesiæ errare non potest, quia illius est suprema regula veritatis, cùm etiam respectu cuiuslibet Prouinciæ, sit eadem regula, efficitur sanè errare nullo modo posse. Secundò, si admittas errare posse Pontificem in statutis specialibus præcipiendo inquam; obseruari ab aliqua Prouincia, quæ contraria sunt legi diuinæ, seu naturali; videris admittere errare posse circa totam Ecclesiam; nam Ecclesia vniuersalis sufficiens habet fundamentum ad credendum sic ordinatum, & præceptum bonum esse, & seruandum ab illa Prouincia, sed tale iudicium erroneum est. Ergo cogitur ex errore speciali Pontificis Ecclesia vniuersalis errare, quod non est dicendum.

Non nihil difficultatis esse posset de legibus, aut decretis morum, quæ sunt de rebus aliis indifferentibus, quæ scilicet neque sunt iuris nature, aut iuris diuini. Sed respondetur, quod neque in his legibus errare possit, vt si præcipiat ieiunium in aduentu, aut communionem Eucharistiæ in tribus anni temporibus; in his enim errare nequit, siquidem Ecclesia tenetur obedire tanquam suo pastori, & quia non præcepit rem inhonestam, aut prohibet rem bonam; vnde eo ipso quod statuit eiusmodi legem, siue de re, quæ prius erat sub consilio, vt in exemplis adductis; siue de alia re quouis alio modo indifferenti, nihil aliud facit, quam constituere in materia virtutis actum, quem præcipit.

Neque obstat, quod vnus Romanus Pontifex ex eiusmodi legibus possit mutare, quas alius statuit, respondetur; Ita est, tamen neuter errauit, sed pro diuersitate temporum lex, quam modò Pontifex iudicat esse conuenientem, postea poterit iudicare non conuenientem, & ita poterit mutare.

Et hæc omnia docent Canus *lib. 5. de locis Theologicis, cap. 5. quest. postrema, conclus. 1.* Bannez 2. 2. q. 1. ar. 10. in breuioribus comment. dub. 6. Bellarm. *lib. 4. de Romano Pontifice cap. 5.* Valentia *de obiecto fidei disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 40.* Malderus *dub. 6.* Suarez *disp. 5. sect. 8.* Turrianus *disp. 16. dub. 2.* Syluius *lib. 4. de controu. q. 2. art. 13.* & recentiores omnes.

Vnde nostra conclusio, nempe Papam non posse errare definiendo aliquid circa mores fuit definita à Martino V. in Concilio Generali Constantiensi in Bulla, quæ incipit: *Inter cunctas Pastoralis curæ, quæ habetur post ultimam sessionem Concilij*, vbi post damnatos errores Vvicleffi, & Ioannis Huss, præcipit, omnes de hæresi suspectos interrogari inter alios articulos vtrum credant, quod illud, quod sacrum Concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representans, approbavit, & approbat in fauorem fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum, & tenendum; & quod condemnauit, & condemnat esse fidei, & bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum. *Et infra*: Item vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantiæ approbata, sit seruanda, sic quod non liceat eam reprobare pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum tanquam hæretici, vel sapientes hæresim sint arcendi, & puniendi: Quæ consuetudo, vt patet, ad mores tantum spectat. Ergo, &c.

Vide etiam D. Antoninum *part. tit. 12. c. 8. §. 2.* vbi ait: Pontificem in præcipiendo errare non posse, esse de fide.

Respondetur ad argumenta in contrarium adducta.

RESOLVT. XIV.

AD argumenta verò in principio superioris resolutionis in contrarium proposita, respondeo, quod licet concedamus, Ecclesiam obediendo iis legibus, & prauis institutis non peccaturam; ac negari non potest pernicioso errore maculari, à quo Christus Dominus voluit Ecclesiam liberare;

tum cum promisit eius fidem non defuturam; tum cum Petro, & eius successoribus impetrauit oues suas pascere salubri doctrina, & rectis morum institutis.

Ad authoritatem verò Alexandri III. respondetur, non dixisse Pontificem esse alienum à Diuina lege condere ea testamenta pluribus, quam tribus vallata testibus: Vel dicendum non omnibus eam legem demandasse, sed suæ temporalitati subiectis vassallis, vt potius sit lex municipalis, quam derogatio ciuiliū legum. Vel si vniuersaliter lata sit pro omnibus, intelligatur de testamentis ad pias causas.

Ad auctoritatem Innocentij noluit Pontifex Ecclesiasticam legem probare quasi è ceremoniali lege Moysi necessario dependentem, sed quantum ad moralitatem quandam, & decentiam, vel quantum ad figuram, vt seruaretur illud in noua lege, quod in suo prototypo præcesserat in veteri lege.

Ad auctoritatem Cœlestini: illa sententia non reperitur in decreto Cœlestini, & si id dixit, ex sua priuata sententia id dixit, non enim de hac questione, sed de alia interrogabatur Cœlestinus, & Innocentius III. id significare videtur, dum dicit: illi visum esse sic sentire, non deficit sic determinasse. Nec obstat dicere, quod sæpè contingit, vt quod vnus Pontifex statuit obseruandum, subsequens abroget: ergo vel præcedens errat, vel subsequens.

Nam respondeo, negando consequentiam, quia id, quod nunc est salutare populo, potest alio tempore propter diuersas circumstantias desinere esse expediens sicut lex, vt Gentiles recenter ad Christianam Religionem conuersi abstinere à sanguine, & suffocato. *Act. 15.* Erat pro tempore illo conueniens, ne alioquin Gentiles horrore essent Iudæis, sicque impediretur adunatio Iudæorum, & Gentilium in vnum populum Christianum; postquam verò cessauit ista ratio, lex illa fuit abrogata.

Nota verò hic obiter cum Suarez *de fide disp. 5. sect. 8. num. 7.* Vvigersin 2. 2. D. Thoma tract. de Pontif. *quest. 1. art. 10. num. 192.* Quod licet certum sit, vt probauimus, Pontificem non posse errare in præceptis, seu rebus moralibus, quas tradit, vel approbat pro vniuersa Ecclesia. Hoc intelligendum quantum ad substantiam, seu quantum ad honestatem morum: Nam quoad circumstantias, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut nimias pœnas, non est inconueniens, aliquando committere aliquem humanum defectum, quia hoc non est contra Ecclesiæ sanctitatem: approbare autem turpia pro honestis, vel è conuerso damnare honesta tanquam iniqua, repugnat veritati, & sanctitati Ecclesiæ; & ided in his etiam non potest errare Pontifex.

Deindè etiam obserua cum Dicastillo *vbi supr. n. 8.* circa nostram conclusionem principalem, non comprehendi sub illa leges, quas statuunt Romani Pontifices ad ciuile regimen in terris, sibi quantum ad temporalia subiectis, v. g. leges taxantes pretia rerum venalium. Similiter non comprehenduntur sub eadem conclusione iudicia Romanorum Pontificum, quæ pendent ex facto, v. gr. quod iste Episcopus sit deponendus, & alius sit restituendus. Verum est, quod in his vtrisque duobus præsumendum est pro capite.

Itaque dicendum est, Pontificem posse errare in his, quæ sunt facti, seu in iudicio rerum gestarum;

rum, quia iudicium illud pendet ex hominum testimoniiis, quæ sunt incerta. Vnde quando aliquis vxore vna occultè ducta; aliam publicè ducit, & Pontifex iubet vt illa priore relicta, huic secundæ adhæreat, eique debitum conjugale reddat: Vel quando quis vnicam quidem duxit, sed cum qua est occultum impedimentum iure naturæ dirimens, & Iudex præcipit, vt eam habeat prolegitima coniuge; ipse erat errore facti, quamuis non errore iuris, aut fidei, quo proinde pertinet rescriptum Innocentij c. à nobis 2. tit. de sent. excommunicationis: Iudicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, innitur, iudicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contingit & falli, propter quod contingit interdum, vt qui ligatus; & qui liber est apud Deum Ecclesiastica sit sententia innodatus, similiterque rescriptum Alexandri III. c. Si quando, tit. de rescriptis; vbi Pontifex dicens: Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes: Ita subiicit qualitate negotij, pro quo scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum reuerenter adhibeas, aut per litteras tuas quare adimplere non possis rationabilem causam præendas, quia patienter sustinimus; si non feceris, quòd praua nobis fuerat insinuatione suggestum.

At in his, quæ sunt per se bona, vel per se mala, vel quæ concernunt mores ad salutem necessarios, nequaquam errare potest Pontifex, illa vt Pontifex præscribendo alicui Ecclesiæ, vel Congregationi, quia talis error esset perniciosus, & præiudicaret fidei. Et de his, salua fide, non est dubitandum.

Verùm non desinam etiam hic adnotare, quod adhuc Melchior Canus lib. 5. c. 5. §. Sed an sit hæreticum, non audet hæresis notam inurere asserentibus, posse errare Ecclesiam in aliqua mala consuetudine circa rem quæ non sit ad salutem necessaria quia non propterea erraret in Fide.

Sed aduersus illum meritò insurgit Iacobus Granadus in 2. 2. D. Thoma controu. 1. tr. 7. disp. 2. sect. 2. n. 11. & ad omnium supradictorum confirmationem, dico, quòd in determinationibus Pontificum duo considerari possunt.

Primò ipsam sententiam, seu materiam præcepti secundum se, vt nempe illicitum non sit, quod præcipitur, neque ad salutem necessarium, quod prohibetur. Et in hac re ex omnium Catholicorum sententia errare non magis potest Pontifex, quam si eam formaliter definiret. Tenetur enim non minus tota Ecclesia talibus præceptis se conformare saltem cum de iniquitate præcepti aperte non constat; quàm si aliquid propriè definiret.

Secundò considerari possunt in eiusmodi præceptis circumstantiæ non rei præceptæ, sed ipsius præcepti, videlicet tempus, modus, quo præceptum fertur, &c. Et in his indefinitè loquendo communiter omnes fatentur, Pontificem aliquando per imprudentiam errare posse, non commodo videlicet tempore, & modo rem alioqui per se bonam præcipiendo, aut nimis multis legibus, & excommunicationibus, ac censuris Ecclesiam onerando, aut nimis multis legibus, & excommunicationibus, ac censuris Ecclesiam onerando, vt in specie notauit etiam Bannes hic q. 1. art. 10. dub. 8. post concl. quamquam in particulari, & vbi res dubia est, non est ouium pastorem iudicare, sed simpliciter obtemperare. De qua re plura Castro lib. 5. de iusta hæreticorum punitione c. 6. & Bellarminus lib. 4. de Pontifice c. 5.

An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare.

RESOLVT. XV.

Videtur affirmatiuè respondendum: Primò, quia quicumque innitur medio fallibili, potest errare: sed Pontifex in canonizatione Sanctorum innitur medio fallibili, vt potè testimoniis hominum: Ergo in illa potest errare.

Confirmatur, quia Ecclesia non proponit nouum articulum Fidelibus credendum, qui Apostolis, canonisque scripturis propositus non sit; sed nullibi est propositus, Augustinum, Franciscum, Dominicum, Ignatium in Cælis esse: Ergo cum Ecclesia id ipsum proponit, non proponit tanquam Fidei articulum; sed tanquam veritatem omninò certam moraliter, & cui Fides humana meritò adhiberi debeat.

Probatur secundò, quia ex Augustino dicitur, multa corpora honorantur in terris, quorū animæ torquentur in gehenna, & conformiter cap. Audiuimus, de reliquiis. & vener. Sancti. Pontifex dicit quemdam in ebrietate occisum pro Sancto coli. Et in Martyrol. Vsuardi 21. Iunij cum Sanctis numeratur Eusebius Cæsariensis, quem tamen constat fuisse Arianum, & quem S. Hieronymus l. 2. aduersus Rufin. cap. 4. vocat Arianorum Principem.

Verùm omninò tenendum est, Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum: Probatur; nam si posset Pontifex in hoc errare, posset tota Ecclesia errare; nam tota Ecclesia tenetur obedire Pontifici in huiusmodi decreto seruando; igitur si posset in hoc Pontifex errare, tota Ecclesia errare posset. Hoc autem est contra illam promissionem à Christo Ecclesiæ factam Ioannis 16. Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnè veritatè.

Confirmantur supradicta, quia quando Pontifex aliquem Sanctum canonizat, interdum sic loquitur, autoritate Domini nostri Iesu Christi, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, ac nostra, Catharinam Senensem in cælestem Ierusalem fuisse receptam; & æternæ gloriæ corona donatam, de fratrum nostrorum consilio declaramus, eamque tanquam sanctam publicè, priuatèque colendam esse decernimus, & definimus, vt Pius II. in Bulla canonizationis S. Catharina Senens. interdum sic: Autoritate, &c. decernimus, & definimus bonæ memoriæ Franciscum de Paula eiusdem Ord. Minorum institutorè in cælesti Ierusalem inter Beatorum choros iam receptum, æternæque gloriæ condonatum fuisse, &c. vt Leo X. in Bulla 38. Aliàs hoc modo, decreuimus, ac definiuimus bonæ mem. Hiacyinthum Polonū Ord. Fratrum Prædicatorum sanctum esse, vt Clemens VIII. in Bulla 27. aut sic Beatam Franciscam Romanam, &c. sanctam esse definiuimus: vt Paulus V. in Bulla 45. aliàs 28. quomodo idem Pontifex in Bulla 67. aliàs 43. de Carolo Borromæo, loquitur, Sanctum esse definiuimus. Non videtur autem, quod Summi Pontifices talibus formulis absolutam definitionem in re totam Ecclesiam concernente continentibus vterentur, nisi existimarent, se omninò certos esse, ac per consequens nullum subesse erroris periculum.

Deindè probatur ab inconuenienti, quia si esset falsū iudiciū Papæ in canonizandis Sanctis, defraudarentur ipsi canonizati à fructu suffragiorum

& sacrificiorum Ecclesiæ; nam ut ait Augustinus de verbis Apostoli: & refertur cap. Cum Maribus; §. 3. de celebratione Missarum, iniuriam facit Martyri, qui orat pro martyre, quia eodem modo iniuriam facit Sancto canonizato, qui orat pro illo. Similiter defraudentur fideles, qui inuocant Sanctos canonizatos, quod si animæ illorum essent in Inferno, peterent maledictionem pro benedictione.

Et tandem non licet dubitare, quod Sanctus canonizatus sit inuocandus, & honorandus à fidelibus; ergo neque licet dubitare, quod eius anima sit beata, consequentia patet, quia si publicè inuocatur, & honoratur Sanctus, eius anima beata est; neque enim animæ damnatorum honorantur. Antecedens verò probatur primò ex Augustino epist. 118. In solemnitate, inquit, insanix est dubitare de eo, quod facit Ecclesia. Sed Ecclesia inuocat, & honorat Sanctum canonizatum, ergo, &c. Bernardus epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses, loquens de festiuitate Sanctorum, ait: Ego quod accepi ab Ecclesia, id teneo. Denique ratione probatur. Romanus Pontifex pastor vniuersalis Ecclesiæ præcipit inuocare, & honorare Sanctum canonizatum: Ergo non licet dubitare, quod sit honorandus, & inuocandus.

Respondetur ad argumenta contraria.

RESOLVT. XVI.

AD argumenta verò in principio superioris resolutionis adducta, ad primum respondeo, illud benè concludere de homine priuato, priuatam solùm, naturalemque notitiam habente: Ita namque illud Apostoli accipiendum est: Quis hominum scit, quæ sunt hominis; nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Verum sicut in ea sententia non excluditur Deus; dicitur enim, quis hominum scit: Ita nec amici eius excludi debent, quibus ipse secreta sua reuelat, quando, & quibus vult: Iuxta quod eodem capit. 2. ad Corinth. ait Apostolus: Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum. Quoniam ergo Pontifex in canonizatione Sanctorum non procedit secundum solam naturalem notitiam, sed attendit diuina testimonia, quæ sunt, vita sancta, mores, & miracula per eorum merita, vel inuocationem facta, ac insuper particulariter à Spiritu Sancto dirigitur; vndè B. Thomas quodlib. 9. artic. 16. respondet, quod Pontifex potest certificari de statu alicuius per inquisitionem vitæ, & attestationem miraculorum, & præcipuè per instinctum Spiritus Sancti, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei; Ideò Pontifex non potest in isto errare.

Itaque argumentum non procedit, si Pontifex non præseruaretur ab errore: Diuina autem Prouidentia præseruat Pontificem, ne in Sanctorum canonizatione per infallibile testimonium hominum fallatur. Et quamuis fieri possit, ut non omnia, quæ de vita alicuius narrantur, vera sint, aut certa, vndè & contingit correctionem in historiis fieri, certum tamen est ea vera esse, quæ ad canonizationem sufficiunt; Ideoque ipsa canonizatio vera est, ac certa.

Vndè dicendum est, asserentem Pontificem in canonizatione Sanctorum posse errare, non esse tanquam hæreticum absolutè damnandum: quia

non affirmat aliquid, quod contrarium sit his, quæ Ecclesia recipit tanquam de fide certa absque vlla controuersia Doctorum. Videmus namque Canum, Bannes, & alios in principio relatos sentire de fide non esse, Pontificem errare non posse. Ergo Ecclesia non defendit tanquam de fide certum sine vlla controuersia. Quocirca ea maiori probabilitate, & certitudine, quam existimamus de fide esse Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non posse, ea affirmandum est, hæreticum esse qui negaret.

Et quidem credendum est, Pontificem in canonizatione Sanctorum vti testimonio humano, non ut motiuo credendi, sed ut conditione explicante testimonium diuinum in sacris scripturis vniuersaliter reuelatum de omnibus, qui in gratia Dei moriuntur. Adde huiusmodi testimonium esse publicum, cui ex speciali prouidentia Deus assistere tenetur, ne si illud falsum sit, tota Ecclesia errare possit. Confirmatur, nam etiam in hac, vel illa scriptura canonica proponenda, in hac, vel illa traditione Apostolica declaranda, vtitur Pontifex, ut conditione explicante, publico testimonio humano Ecclesiæ.

Ad secundum argumentum non obest, quod ex Augustino solet obiici: Multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in infernis: Etenim Bellarminus dicit se in Augustino non potuisse talia verba inuenire, habent præterea facilem explicationem; vel ut de corporibus, quæ fortè per errorem sunt supposita loco corporum veri Sancti, vel de corporibus Principum, & Magnatum aliquorum, quæ splendidissimis sepulchris habentur in veneratione, & tamen multorum ex illis animæ sunt in Inferno: vel fortè de eis, quæ apud multos habent nomen sanctitatis: Hussium enim Hussitæ colunt, ut Martyrem, Lutherum sui venerantur ut Sanctum, &c. vel certè inter Catholicos aliqui in hoc, aut illo priuato loco censentur Sancti, qui reuera non fuere, sed peccatores; ad quorum canonizationem nunquam Deus Papam permittet accedere.

Itaque negandum, eam sententiam in Augustino reperiri. Quanquam non negemus impios posse sepulchris magnificis honorari, aut aliquos posse particulariter ab aliquibus tanquam Sanctos coli, qui Sancti non sunt; sicut contingit erga illum, de quo loquebatur Pontifex in cap. Audiuimus, qui sine Rom. Pontificis consensu colebatur; neque negamus, quin tales possint in Martyrologium intrudi; sicut intrusus fuit Eusebius Casariensis pro Eusebio Samosateno, ut docet Baronius ad 21. Iunij, quomodo, & quendam Marcum Arethesium Ariatum in Græcorum Menol. fuisse intrusum idem ostendit 29. Martij. Sed negamus aliquem eiusmodi posse toti Ecclesiæ Sanctum proponi, & canonizari ab eo, cuius est, Sanctos canonizare, id est à Romano Pontifice.

*An Papa possit errare in Beatificatione
Sanctorum?*

RESOLVT. XVII.

Suppono, quod differt canonizatio à beatificatione, quod canonizatio est per modum definitionis, & vltimæ sententiæ à Pontifice lata de sanctitate, & gloria canonizati toti Ecclesiæ propositi. Beatificatio verò est indulgentia, seu concessio Pontificis facta alicui Prouinciæ, vel Religioni, vt possit aliquis defunctus Beatus appellari, eique cultus aliquis exhiberi, quæ beatificatio solet esse via ad canonizationem. Colligitur hoc discrimen ex forma ipsa, qua Pontifices vtuntur in Bullis canonizationis, & beatificationis. Nam in Bullis canonizationis vtuntur verbis: Definimus, decernimus, mandamus, vt apparet in Bulla Sancti Francisci de Paula, quæ à Surio refertur *in eius vita*; & in Bulla Sanctæ Theresiæ edita à Greg. XV. Theresiam inquit, virginem de Abula; de cuius vitæ sanctitate, Fidei sinceritate, & miraculorum excellentia planè constabat, & constat, ac sanctam esse definimus, decernimus, & adscribimus, illamque vniuersos Christi Fideles tanquam veram sanctam honorare, & venerari mandauimus, & mandamus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia in eius honorem Ecclesiæ, & altaria, in quibus sacrificia Deo offerantur, ædificari, & consecrari, & singulis annis die 5. Octobris, quoad cœlestem gloriam translata est, eius officium, vt de sancta Virgine ad præscriptum Romani Breuiarij celebrari possit.

In Bulla verò beatificationis vt solent verbis: Concedimus, indulgemus, &c. vt constat *ex Bulla beatificationis B. Francisci Borgia Societatis Iesu, edita ab Urbano VIII.* Nos, inquit, supplicationibus inclinati de Cardinalium sacris ritibus Præpositorum consilio, vt Dei seruus Franciscus Borgia Beatus nuncupari, deque eo ab omnibus dictæ Societatis Iesu Religiosis vbique existentibus, necnon in ditionibus familiæ illorum de Borgia ab omnib. Sacerdotibus tã sæcularibus; quàm Regularibus Kalendaris Octobris, ipso nempè die sui obitus, Missa celebrari, ac Officium de communi Confessorum non Pontificum recitari, iuxta rubricas Missalis, & Breuiarij Romani respectiuè, liberè, & licitè valeant Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuò concedimus, & indulgemus.

Hoc supposito, alicui videbitur, Pontificem in beatificatione Sanctorum errare posse, etiam si in canonizatione liber ab errore sit; quia ex hoc errore non sequitur, vniuersalem Ecclesiam errare, si quidem non proponitur vniuersali Ecclesiæ Sanctus ille colendus.

Sed contrarium omninò tenendum est, quia etsi non proponatur talis beatificatus colendus toti Ecclesiæ, proponitur tamen alicui Regno, vel ordini. In his autem, vel similibus decretis, etsi non respiciant vniuersalem Dei Ecclesiam, non potest esse error, etsi respiciatur sola vna prouincia, vel Regnum, vel Religio; vndè etiam si probetur noua Religio à Sede Apostolica, nec in his error accidet, & ab omnibus id indubiè tenendum est.

Confirmatur, quia talis propositio facta particulari Ordini, vel Regno, est res etiam pertinens ad Religionem, & cultum. Ergo nullus interuenire potest error, sicut nec in decretis morum. Tandem à simili; nam ex errore in canonizando, sequuntur

magna incommoda, qui sequerentur etiam si non esset infallibilis, & certa ipsa beatificatio. Accedit quòd Pontifex non potest errare perniciosè condendo aliquam legem; etiam si illam ferat pro particulari Ecclesia, vt rectè monstrat noster Bannes *in hoc casu* 2. 2. q. 1. art. 3. dub. 6.

Deinde ad talem declarationem Pontifex vtitur graui examine, ne se Deus permittat errare. Secundò, quia etiam implicite, videtur definire, seu saltem supponere, eum esse in Cœlo. Tertiò, quia licet Diuinum officium, sacrumque non concedatur omnibus pro tali Beato; tamen omnibus iam in Ecclesia licet se illius precibus etiam publicè commendare, eumque Beatum vocare, & pro tali reputare, non est autem credibile, Deum permissurum in re tam graui, totam errare Ecclesiam: Ergò omninò, certum debet esse, Papam non posse in beatificatione errare.

Deinde Doctores loquentes de canonizatione, & affirmantes, Pontificem errare, non posse, nihil de beatificatione scripserunt: ergo signum erat sub canonizatione voluisse beatificationem comprehendere. Secundò, Pontifex beatificans Sanctum aliquo Missæ sacrificio, hoc est, concedens, vt aliquod Missæ sacrificium in illius honorem celebretur, toti Ecclesiæ venerandum proponit, quia nomine totius Ecclesiæ sacrificium offertur: Ipsaque tota Ecclesia medio illo Ministro, & sacrificio ab illo oblato sanctum illum veneratur: sed in his, quæ pertinent ad cultum vniuersalis Ecclesiæ, errare nõ potest Pontifex. Ergo, & ex his patet solutio rationis dubitandi. Negamus enim non sequi vniuersalem Ecclesiam errare, si erret Pontifex in beatificatione. Nam licet à Pontifice non proponatur venerandus per vniuersalis Ecclesiæ ministros; proponitur tamen venerandus ab vniuersali Ecclesia per speciales aliquos ministros, & hoc sufficit, vt Ecclesia ipsa errare dicatur.

Dicendum est itaque, Pontificem non posse in huiusmodi beatificatione errare, sic nimirum, vt illum declaret esse beatum, atque vt talem honorandum, qui Beatus non sit, quoniam etsi beatificatio solùm sit particularis canonizatio, & cultus in ea permissus restringatur, continet tamen declarationem beatitudinis, & gloriæ eius, qui beatificatur. Quòd autem eiusmodi declaratio possit esse falsa, magnum esset inconueniens, quia hoc cederet in vilipendium Ecclesiæ, & in contemptum potestatis Summi Pontificis.

Adde, quòd si posset fieri, quòd is non sit Beatus, quem Pontifex Beatum declarat; dum vult eum honorare, ipsum beatificando, noceret illi; impediret enim, ne pro illo fierent suffragia, & consequenter ne à pœnis purgatorij citò liberaretur. Sicut enim iniuria est pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendare, vt loquitur Augustinus *serm. 17. de verbis Apostoli*: Ita pro aliis, quos cum Christo regnare tenet Ecclesia; nemo prudenter orabit, vt à pœnis purgatorij liberentur iuxta Innocentium III. *c. Cum Martha, tit. de celebratione Missarum.*

Quâ certitudine tenendum est, Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum, & esse de Fide probatur?

RESOLVT. XVIII.

Respondeo quòd aliquorum sententia fuit, posse Pontificem quoad canonizationem errare; & multò magis quoad beatificationem. Est Caietani *to. 1. opusc. tr. 15. de indulgentiis. ad Iulium Medicum c. 8. ad ult.* Melchioris Cani *lib. 5. cap. 5. quest. 5.*

Hæc opinio prorsùs est reprobanda, vndè meritò P. Arriaga *in curs. Theol. to. 5. disp. 9. sect. 5. n. 31.* miratus est valdè Caietan. qui non solùm negat esse de Fide, Papam non posse errare, sed absolutè docet, eum posse errare: Sed hanc doctrinam censet hoc tempore ad minimum esse erroneam, & temerariam.

Explosa itaque hac opinione, alia docet Pontificem neque in canonizatione, neque in beatificatione errare posse: id tamen diuina Fide certum non esse. Ita Bannes *2. 2. in breuioribus in comment. dub. 7. concl. 2.* Malder. *dub. 6. proposit. 4.* Suarez *disp. 5. sect. ult. num. 8.*

Quibus adde doctissimum Magistrum Ioannem de S. Thoma *in 2. 2. D. Thoma disp. 9. artic. 2. fol. 767.* & ex Societate Iesu Granadam *in 2. 2. D. Thoma contr. 1. tract. 7. disp. 3. sect. 3. num. 24.* & Franciscum del Castillo *in lib. 9. sent. tom. 2. disp. 16. q. 8. n. 25.* qui tamen *num. 23.* asseruerat temerarium, impium, scandalosum, atque quodammodò sapit hæresim, negare esse beatam animam Sancti canonizari.

E. probat singula; nam quòd sit temerarium, est manifestum, quia est contra torrentem omnium Fidelium in materia graui; quia omnes verbo, & opere fatentur sanctitatem, & beatitudinem animæ illius, qui à Romano Pontifice est canonizatus. Quòd sit impium, patet, quia est contra Religionem, & cultum Sancti canonizati. Quòd sit scandalosum, probatur; nam quis non scandalizabitur audiens Vvicleph dicentem animas Beati Augustini, Benedicti, & Bernardi esse damnatas, propter quod ipse, & eius sententia (quantum ad hoc, non vt hæretica, sed vt offensua piarum aurium, sicut, & aliæ ipsius propositiones) damnatur *in Concil. Constansiensè sess. 8.* Quòd sit suspectus de hæresi apparet; nam quodammodò illam sapit sententia, quæ negat hanc beatitudinem, quia videtur negare, vel authoritatem in Papa ad Sanctos canonizandos, vel quòd Sancti non sunt digni tali honore.

Sed mihi magis placet opinio aliorum asserentium esse de Fide, Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum, & ita tenet Valentia *tom. 3. disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 40.* Turrianus *in 2. 2. tom. 1. disp. 17. dub. 6.* Castrus Palaus *tom. 1. tr. 4. disp. 1. punct. 5. paragr. 4. num. 2.* Verricelli *in quest. moral. tract. 8. quest. 24. num. 2.* Amicus *in cursu Theologia, ubi infra num. 13.* Arriaga *tom. 5. disp. 9. sect. 5. num. 28.* & alij firmantes, Papam in canonizationibus non solùm errare non posse, sed id esse de Fide.

Rationes verò pro hac sententia videbis apud Authores citatos, qui etiam respondent ad omnia argumenta, quæ in contrarium possent adduci. Ve-

rùm circa præsentem difficultatem ne deseras recognoscere doctissimum Magistrum Grauinam *in controuersis tom. 4. p. 2. fol. 362.*

An eadem certitudine de Fide sit tenendum, Papam non posse errare circa beatificationem Sanctorum?

RESOLVT. XIX.

Affirmatiuam sententiam tenet Castrus Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 5. punct. 5. paragr. 5. n. 4.* Megalius *verb. Canonizatio, num. 1.* & ex ipsiis nouissimè Pater Verricelli *in qq. moral. tract. 8. quest. 25. num. 3.* Itaque dicendum videtur de Fide esse Pontificem non posse errare in canonizatione, neque in beatificatione. Probant, quia ex errore vtriusque eadem sequerentur absurda, & incommoda, & ad vtrumque actum præcedit inquisitio vitæ, & sanctitatis, & miraculorum beatificandi, vel canonizandi. Quòd autem sit maior, vel minor, non videtur inferre in vno actu maiorem certitudinem, quàm in alio, si quidem vtraque inquisitio debet esse prudens, & grauis.

Secundò, quia sicut pertinet ad Religionem, quòd aliquis proponatur colendus toti Ecclesiæ vt Sanctus. Et circa materiam Religionis non potest Pontifex errare, ita quod proponatur certæ Prouinciæ, aut Religioni, est res pertinens ad Religionem, & ita oportet, vt non possit errare, sicut neque circa decreta morum. Et hanc docuerunt non pauci viri docti in Italia, & Hispania.

Verùm licet hæc opinio sit satis probabilis, tamen ego magis adhæreo negatiuæ sententiæ, quam tueretur Amicus *in curs. Theol. to. 4. disp. 7. sect. 4. n. 98.* vbi sic ait: Non est de Fide Pontificem errare non posse in beatificatione, provt beatificatio distinguitur à canonizatione: est tamen ita certum, vt oppositum sit ad minimum temerarium, scandalosum, & errori proximum. Prior pars facilè probatur. Etenim si esset de Fide, beatificatum esse in Cœlis, in eo canonizando Pontifex non vltèriùs procederet, maiorem diligentiam; nouùmque examen instituendo de sanctitate canonizandi: quia quod est de Fide certum, non eger vltèri certitudine. Atqui Pontifex post beatificationem, si ad canonizationem procedat, non est contentus priori examine, & diligentia pro beatificatione facta, sed instituit nouum examen, nouàmque diligentiam, idque non ad externam duntaxat solemnitatem, & pompam, sed ad maiorem certitudinem de sanctitate canonizandi habendam, vt praxis, & stylus curiæ docet.

Posterior pars constat, quia cùm beatificatio sit potissimum medium ad canonizationem; est enim via ad illam, vt Pontifices in Bullis beatificationis, declarant, temerarium esse, & errori proximum negare beatificatum esse in Cœlis. Nam licet illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni, quovsq; ad eius canonizationem veniatur.

Obiicies. Omnes honores, & cultus, qui exhibentur canonizatis: exhiberi possunt Beatificatis, ergo eadem certitudine certum est, Beatificatum esse in Cœlis, ac canonizatum. Respondeo primò negando consequentiam; nam canonizatis exhibentur vt debiti, & à Pontifice authoritate

Apostolica definiti: Beatificatis verò solùm vt permissa. Respondeo secundò negando antecedens; nam canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi possunt tēpla, ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari, Beatificatis verò nec Templà erigi possunt, nec ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari, nisi duntaxat ab iis, quibus in Bulla expressè conceditur. Solùm enim Beatificatis erigi possunt altaria, & quidem ab iis tantùm, quibus cōceditur posse sacrum offerri; non autem ab aliis, quibus non permittitur sacrum offerri. Præterea sacrum, & officium de canonizato potest cum octaua celebrari, non autem de beatificato, nisi de expressa licentia Pontificis. Idem dicendum de sacro votiuo; cùm non possint alij honores, & cultus Beatificatis exhiberi, quam qui in Bulla ipsa Beatificationis exprimentur. Nam hoc ipso, quod tales honores, & cultus restringuntur ad certam Religionem, certumq; locum, censentur etiam restringi ad certū genus honoris, & cultus, nempe ad illud, quod in Bulla exprimitur. Licet autem Beatificatis altaria erigi ab iis, quibus conceditur in ipso- rum honorem sacrum offerri, quia hic honos est intrinsecè connexus cum ipso cultu sacrificij, cùm nequeat nisi in altari sacrificium offerri. Eadem est ratio de imagine cum radiis pingenda, vel sculpenda etiam publicè. Hucusque Pater Amicus.

Hanc etiam sententiam docet Arriaga *in cursu Theol. 10. 5. disp. 9. sect. 6.* & supponit, quòd Beatificatio prout de facto, & in vsu, est quædam licentia data per Bullam à Summo Pontifice, vt aliqua persona in aliqua determinata Prouincia, Episcopatu, aut Religione coli possit, vt existens in Cælo: conceditur autem ea præmissò diligenti examine vitæ, & miraculorum, aut audita sententia Cardinalium Congregationis rituum, imò etiam Auditorum, seu Iuristarum Rotæ. Vndè has differentias inter eam, & canonizationem obseruo.

Prima, & principalis, quòd non vtitur Pontifex verbo vllò directè declarante, aut definiente talem Sanctam esse in gloria: solùm enim dat licentiam vt colatur: estò ibi implicite videatur supponere omninò illum in gloria esse, quia non possunt tales honores exhiberi nisi homini Beato, seu Deo fruenti.

Secunda differentia est, quòd Beatificatio non est vltimum iudicium Ecclesiæ in causa sanctitatis talis personæ: sed proceditur deindè ad nouum examen, testes, miracula, &c. antequam ad canonizationem veniatur, quæ est iudicium vltimum, post quod nihil ampliùs discutitur.

Tertia differentia est, quòd Beatificatio esse solet limitata, vt dixi, ad vnã prouinciã, &c. at canonizatio extendit se ad totam omninò Ecclesiam, vt omnes de eo celebrare, &c. recitare etiam Diuinum Officium possint; nam licet teneantur ex Bulla Pij V. orare iuxta Breuiarij Rubricas: si tamen quis velit ex deuotione duo Officia orare, poterit sine dubio de eo Sancto: at neque hoc modo licet omnibus de solùm Beatificato orare.

Quarta differentia, quæ tamen videtur esse accidentaria: est maior solemnitas canonizationis præ Beatificatione: hæc enim sine vlla planè sit, illa verò cum maxima pompa, & cum consensu vniuersali Cardinalium, & Prælatorum, præmissis precibus, & quæsito à Cardinalibus omnibus, aliisque consensu. Hæ sunt differentia inter Beatificationem, canonizationemq; ex quibus breuiter, & solidè deducitur, quid sit dicendum quoad infallibilitatem Beatificationis.

His suppositis ab Arriaga, postea sic asserit: Nò videtur esse de Fide, Papam non posse errare in Beatificatione. Hęc est valde cōmunis inter recentiores, qui de beatificatione egerunt: & suadet meo iudicio ferè euidenter ex secunda differentia *suprà* posita: etenim si Fide certum esset Beatificatum esse in Cælo, gratis, imò in iniuriam certitudinis Fidei inquireretur: deindè in vitam eius, & noua testimonia exigerentur ad probandum eum esse in Cælo: sicut si fierent iam ad declarandum sanctum Petrum esse Beatum: ergo supponitur res adhuc non esse omninò certa certitudine Fidei. Idem secundò probatur ex prima differentia, quia cùm Pontifex non vtatur in Beatificatione vllò verbo denotante definitionem (ex quo maximè *superius* argumentati sumus pro certitudine canonizationis) cessare videtur præcipuum argumentum eius infallibilitatis de Fide. Tertio ex tertia differentia suadet; nam cùm non permittatur cultus eius Sancti pro vniuersali Ecclesia, sed solùm pro vna aliqua Prouincia, nec sit de Fide, vnã, aut alteram Prouinciã, aut Religionem errare non posse: idè etiam non desumitur indè tam efficax argumentum pro ea certitudine, quàm pro canonizatione. Quarto denique idem probò ex quarta differentia, quia illa ipsa maior solemnitas, præces illæ communes, assensus ille quasi totius Ecclesiæ, qui in canonizatione reperitur, est quædam dispositio ad hoc, vt Deus Papam errare non permitat: estque quasi generalis Ecclesiæ consensus, perindè ac si in Concilio vniuersali cum Papæ approbatione decideretur veritas aliqua. Hęc autem omnia cessant in Beatificatione: ergo cessat vnum ex maximis fundamentis pro hac certitudine Fidei. Et hæc omnia docet Arriaga *ubi supra*.

Et tandem huic sententiæ adhæret Turrianus *in 2. 2. 10. 5. disp. 17. dub. 6.* qui tamen optimè, & verè obseruat, in quo omnes conueniunt esse temerarium, & scandalosum, & impium asserere Pontificem posse errare in Beatificatione Sanctorum. Temerarium quidem, quia sentiret contra communem sensum non solùm Doctorum, sed etiam omnium fidelium. Item sine idoneo argumento iudicaret Pontificem posse errare in re tam graui, & ad quam semper præcedunt tot diligentia, & inquisitiones prudentes.

Deindè in hac materia esset scandalosum, ex qua potest oriri aliquod scandalum in animis fidelium, vt dicemus *suo loco ad questionem primam*. Et certè non posset non poni obstaculum pietati fidelium, si audirent aliquem dicentem, Pontificem errasse in beatificatione alicuius Sancti.

Impium autem dicitur, quia est contra Christianam Religionem, & cultum Sanctis debitum. Et idè S. Thomas *quodlibet illo 6. art. vltimo*, dixit, piè credendum esse, Pontificem non errare in Sanctorum canonizatione. Deindè sicut Bannez, & alij dicunt, sapere hæresim asserere Pontificem errare posse in canonizatione, quia videtur velle negare potestatem canonizandi; ita qui diceret Pontificem posse errare in Beatificatione, esset suspectus de hæresi, quia videretur velle negare potestatem esse in Pontifice ad beatificandum hominem aliquem. Ita Turrianus, & ego.

An præcisè ex vi solius beatificationis, quòd anima beatificati sit in gloria, remaneat tantùm intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis.

R E S O L V T. XX.

Affirmatiuam sententiam (attendas quæsdò amice Lector) contra Turrianum sustinet nouissimè doctissimus Magister Ioan. de S. Tho. in 2.2. D. Thom. disp. 9. art. 2. fol. 770. vbi sic ait: Torres tenet, quòd esset impium, scandalosum, & temerarium dicere, quòd Pontifex posset errare in beatificatione, aut quòd anima Beatificati non esset in gloria, esse tamen magis temerarium, & magis scandalosum id affirmare canonizato, & ita solùm certitudo canonizati, & beatificati differunt penès magis, & minus intra eandem speciem.

Nihilominus supposita sententia *sup.* probata, quòd beatificatio non sit iudicium de sanctitate alicuius, sed solùm permissio vt possit publicè coli, & venerari. Existimo Pontificem practicè errare non posse in tali beatificatione; ita quòd esset temerarius, & scandalosus, qui talem celebrationem negaret, aut talem cultum non esse exhibendum. Speculatiuè autem circa veritatem Sanctitatis talis personæ existimo quòd ex vi solius beatificationis, id non excedit latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ ita quòd oppositum non esset censura dignum. Et dico ex vi beatificationis præcisè, quia ex alio capite, v. g. si accedat assensus totius Ecclesiæ, aut maioris partis Fidelium, multitudo miraculorum facta in confirmationem eius sanctitatis, & hoc longo tempore sit continuatum, ex hac parte fiet longè certius, & qui negaret sanctitatem, talis personæ cum his circumstantiis esset censura temeritatis dignus.

Ratio, quæ me præcipuè mouet, ea est, quia vt Ecclesia publicè celebret festum de aliquo tanquam de Sancto, sufficit probabilitas, & moralis certitudo de sanctitate eius, nõ verò requiritur iudicium, & sententia canonica, vt patet manifestè in celebratione festi Conceptionis Beatæ Virginis, quòd Ecclesia celebrat: & tamen ipsamet Ecclesia præcipit, ne possit vlla censura notari opinio asserens fuisse conceptam in peccato originali: ergo vt Ecclesia habeat iudicium practicũ certum de celebratione alicuius Sancti, non requiritur, quòd habeat etiam iudicium speculatiuũ certum de sanctitate, sed sufficit moralis certitudo, aut opinio. Item etiam videmus, quòd in materia Religionis sæpè vtitur Ecclesia solùm opinione probabili, vt patet in dispensatione voti solemnis, & in dispensatione matrimonij rati non consummati: sicut autem votum pertinet ad virtutem Religionis, ita etiam veneratio Sanctorum (vt *sup.* declarauimus) ergo permissio, seu dispensatio, vt aliquis veneretur pro Sancto, non requirit maiorem certitudinem, quàm moralem de eius sanctitate.

Ad hæc D. Thomas 3. p. q. 27. art. 2. ad 2. ex eo quòd Ecclesia Rom. suo tempore toleraret celebrationem festi Conceptionis, dicit eam consuetudinem non esse totaliter reprobendam, nec aliquid amplius infert ex tolerantia talis celebrationis: sed beatificatio est concessio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia Sedis Apostolicæ: ergo ex vi præcisè beatificationis non infertur,

Anson Diana Pars XI.

nisi quòd talis consuetudo non sit reprobanda, non verò quòd sit omninò certum, quòd persona beatificata sit in gloria, taliter, quòd oppositum sit censurabile. Et denique veneratio, quæ exhibetur beatificatis aliquando fuit permissa fieri ab Episcopis in Ecclesia; & tunc certum est, quòd ad venerationem exhibendam alicui sufficiebat moralis certitudo; nam Episcopi non poterant definire de Fide, aut certum reddere, quòd illi essent in gloria: ergo de se talis beatificatio non petit nisi moralem certitudinem de alicuius gloria; imò, in rigore loquendo, permissio celebrandi de aliquo potest stare cum certitudine, quòd non sit adhuc in gloria, dummodò constet esse Sanctum, sicut permittit Ecclesia, quòd celebretur de Elia in Ordine Carmelitarum, quem tamen constat nondum esse beatum. Aliud est ergo celebrationem de aliquo permittere, aliud iudicare, & habere pro infallibili, quòd sit in gloria. Huc vsque Ioann. de S. Thoma.

Sed ego prorsus puto non esse discedendum à sententia Turriani, qui absque vlla distinctione loquitur, sicut loquuti sunt Doctores, qui post illum scripserunt, & idèd eius sententiam docet etiam Franciscus Del Castillo Ordinis Sancti Francisci ex Regulari Obseruantia in l. 3. sentent. tom. 2. disput. 16. quæst. 8. numero 33. sic asserens: Sed inquiretes qua censura dignus sit, qui negaret animam Sancti beatificati esse beatam. Respondetur cum Montefino, quòd etiam id negare esset impium, & temerarium; nam intra idem genus propositionis damnabilis, potest vna esse magis temeraria, quam alia, & magis piarum aurium offensua; sic magis impium, & temerarium esset negare beatitudinem animæ Sancti canonizati; sed non idèd desineret esse temerarium, & impium hanc negare animæ beatificati. Ita ille. Cui adde sapientissimum Patrem Rodericum Arriaga in curs. Theolog. tom. 5. disp. 9. sect. 6. numero 35. Franciscum Syluium in controu. lib. 4. q. 2. art. 15. & Patrem Amicum in curs. Theol. tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 99. vbi sic ait: Cùm Beatificatio sit potissimum medium ad canonizationem; est enim via ad illam, vt Pontifices in Bullis beatificationis declarant; temerarium esset, & errori proximum negare beatificatum esse in Cœlis; nam licèt illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni, quòd vsque ad eius canonizationem veniatur. Ita ille. Cui etiam adde nostrum doctum Patrem Verticelli in 99. moral. tract. 8. quæst. 25. num. 3. ad hærentem Turriano, & probantem sanctitatem Beatificati non remanere intra latitudinem certitudinis moralis, & hoc negare esset temerarium, scandalosum, &c.

Itaque dicendum est cum Arriaga, quòd Pontifex videtur implicite definire, vel saltem supponere beatum esse in Cœlo. Et idèd omnes Catholici, eo ipso quòd aliquis sit beatificatus, nullatenus de illius sanctitate dubitant; licèt hæc sanctitas talis personæ beatificatæ non sit certa de Fide, sicut etiam non pertinet secundùm aliquos directè ad Fidem, quòd sit beata anima Sancti canonizati, tamen hoc negare esset magis impium, & temerarium, quam si negaretur de anima beatificati. Vndè Trullench in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 9. dub. 5. n. 5. sic asseruit: Est impium, temerarium, & scandalosum negare Sanctum beatificatum esse in gloria, & similiter negare Sanctum canonizatum esse in gloria, sed hoc magis temerarium, magis scandalosum,

& magis impium, propter maiorem diligentiam inquisitiones, & probationes, quæ fiunt ante canonizationem, quàm sit diligentia, inquisitio, & probatio, quæ fiunt ante beatificationem. Vnde sit quando aliquis semel beatificatur à Summo Pontifice, nullus in toto orbe terrarum potest sine temeritate dubitare de gloria illius Sancti. Ita ille. Qui n. 3. rectè obseruat quod per canonizationem, & beatificationem cognoscitur hominem defunctum esse in gloria, per canonizationem quidem in forma declaratiua, & pronuntiatiua, per beatificationem in forma indultiua, & concessiua.

Ex quibus omnibus apparet contra Ioan. de S. Thoma ex vi beatificationis sanctitatem beatificati non remanere, vt ipse putat intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis; vnde contra ipsum contrarium asserere dicendum est esse censura dignum.

Restat modò respondere ad argumentum de festiuitate Conceptionis B. Virginis, quod adducit à S. Tho. Dico igitur in isto casu Pontifices aperte, & clari verbis in suis Bullis relinquere certitudinem illius festiuitatis intra limites probabilitatis. Sed in nostro casu, vt probant Doctores à nobis citati, contrarium apparet; nam per decreta beatificationis, saltem implicite, & inchoatiue determinatur sanctitas personæ beatificatæ. Ergo contra Io. à S. Thoma dicendum est sanctitatem, & gloriam beatificati non remanere intra latitudinem probabilitatis, ac certitudinis moralis; vnde sequitur neminem etiam ex vi tantum beatificationis posse dubitare de gloria, & sanctitate eius, quem Pontifex beatificauit.

Dubium incidens; An posito quòd Pontifex concedit aliquibus determinatis personis, & sub determinato aliquo ritu, venerari Sanctum Beatificatum, possint licite omnes alij vti tali concessione?

R E S O L V T. XXI.

Affirmatiuam sententiam nominatim contra me docet doctus Pater Thomas Tamburinus *opuscul. de sacrific. Missa lib. 2. cap. 6. §. 8. numero 15.* quia, ait ille, cum vna Missa eiusdem sit valoris, & dignitatis ac aliæ quælibet; statim atque Pontifex declarat talem Beatum dignum esse vna Missa, quæ dicatur ab vna determinata persona, declarat illum esse dignum omnibus cæteris Missis à quocumque, & quomodocumque celebrandis: Si igitur remanet sic dignus declaratus, non est vnde quilibet Sacerdos impediatur illum per suas Missas venerari, nec venerabitur sine Sedis Apostolicæ autoritate; hæc enim id intercedit per illam declarationem, qua dignus Missa declaratus est Beatus. Hinc infert posse quemlibet eius imaginem adorare, adorandam in Altari constituere, publicis processionibus circumferre (adde & eius collectam) seu commemorationem facere in Missa, infra annum. Ratio est, quia hi cultus longè inferiores sunt Missa; quare si hunc Pontifex concedit, concedit & illos. Ita Tamburinus, qui citat Fagundez à me alibi adductum, quibus nunc addo Quintanadueñam *tom. 1. tract. 6. singul. §. n. 2. cum seq.*

Verùm ego non recedo à sententia negatiua, quam olim docui, & præter Granadum, Turria-

num, Gauantum à me alibi adductos, nostram sententiam sustinet Pater Amicus *in curs. Theol. tom. 5. dispur. 7. sect. 4. num. 100.* vbi sic ait: Canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi possunt templa, ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari: Beatificatis verò nec templa erigi possunt, nec ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari, nisi duntaxat ab iis, quibus in Bulla expressè conceditur. Solùm enim beatificatis erigi possunt altaria, & quidem ab iis tantùm quibus conceditur posse sacrum offerri, non autem ab aliis, quibus non permittitur sacrum offerri. Præterea sacrum, & Officium de canonizato potest cum octaua celebrari, non autem de Beatificato, nisi de expressa licentia Pontificis. Idem dicendum de sacro votiui, cum non possint alij honores, & cultus beatificatis exhiberi, quàm qui in Bulla beatificationis exprimentur. Nam hoc ipso, quòd tales honores, & cultus restringuntur ad certam Religionem, certumque locum, censentur etiam restringi ad certum genus honoris, & cultus, nempe ad illud, quod in Bulla exprimitur. Licet autem Beatificatis Altaria erigi ab iis, quibus conceditur, in ipsorum honorem sacrum offerri, quia hic honor est intrinsecè connexus cum ipso cultu sacrificij. Eadem est ratio de Imagine cum radiis pingenda, vel sculpenda etiam publicè. Ita Amicus. Et etiam contra Tamburinum *de commemoratione in Missa* idem sentit Pellizarius *in man. Regul. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. numero 126.* & contra Palaum nominatim insurgit doctus Pater Antonius de Escobar *in Theolog. moral. edit. vltim. tract. 1. exam. 12. cap. 4. num. 42.* Vide etiam & me citato, Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 1. cap. 9. dub. §. n. 9. & 11.*

Sed audiamus Mag. Ioan. de S. Th. *in 2. 2. D. Tho. disp. 9. art. 2. fol. 772.* sic asserentem: An Beatificato possint omnes deferre cultum Religionis saltem in eo, in quo non prohibetur per litteras Beatificationis, licet expressè non concedatur? Supponimus in concessione beatificationis aliquando cum restrictione concedi licentiam huiusmodi, vel cum restrictione loci, vt scilicet in tali Ecclesia, vel tali Religione, aut prouincia celebretur: vel cum restrictione temporis, vt scilicet tali die, aut diebus celebrari possit, vel cum restrictione personarum, vt scilicet à talibus personis possit celebrari: vel cum restrictione cultus, vt scilicet talis cultus possit exhiberi, & non amplius. Et loquimur de cultu publico, qualis est, qui Beatificatis defertur. Supponimus etiam nullam esse difficultatem, si restrictio fiat cum expressa prohibitione, vt si concedatur licentia celebrandi de aliqua tali die, aut à talibus personis, cum prohibitione ne alio die, aut ab aliis personis id fiat: Sed solùm procedit difficultas, quando conceditur facultas cum aliqua restrictione, v. g. celebrandi tali die, vel à talibus personis, & nihil prohibetur circa alias personas, vel alios dies.

Dico ergo, quòd in tali casu solùm licet eo modo, & illo cultu publicè venerari talem Sanctum, sicut à Pontifice conceditur: reliqua verò etsi ibi expressè non prohibeantur, non possunt licite eis exhiberi. Et fundamentum sumitur ex prohibitione iuris communis facta Alexandro III. *in cap. Audiuimus sepe citat.* quòd non liceat sine autoritate Rom. Pontificis aliquem venerari pro Sancto: ergo in eo ad quod talis autoritas non se extendit, sed restringitur, non licet venerationem exhibere.

exhibere, quia quidquid amplius fit, sine auctoritate Romani Pontificis fit.

Nec obstat, quòd facta beatificatione supponitur talem hominem esse in gloria, & sic potest ei deferri cultus.

Non, inquam, obstat, quia cultus publicus non solum requirit, quòd homo sit in gloria, sed etiam iudicium, aut licentiam Ecclesiæ, quæ quoad hoc est restricta.

Vndè sequitur; quòd si restrictio sit circa diem, vt si concedatur à Pontifice, quòd certo die possit celebrari de aliquo Sancto, non potest facta celebratione alio die, etiam per modum deuotionis, & Missæ votiuæ de eo celebrari. Et præter fundamentum positum extat responsio Sacræ Congregationis Cardinalium, qui consulti, an liceret Missam votiuam de Sancto non canonizato celebrare? Respondit, non licere: Missa autem votiuam celebratur extra proprium diem.

Sequitur præterea, quòd si conceditur beatificatio pro Religiosis certæ Religionis, aut pro hominibus certæ Prouinciæ, vt quod Sacerdotes talis Religionis possint de illo Sancto celebrare, nullis aliis Sacerdotibus id licet. Vndè nec etiam ad cantandum solemniter Missam potest alius Sacerdos subrogari, quia in tali licentia standum est præcisè verbis concessionis, sine qua non licet deferre illi cultum publicum alieni personæ ex prohibitione iuris communis, quæ solum intelligitur quantum sonat licentia, & concessio, & non amplius. Si autè concedatur restrictio ex parte loci, sed non ex parte personarum, vt quòd tali die in Ecclesia tali liceat celebrare Missam de tali Sancto, videtur quòd omnes Sacerdotes possint ibi celebrare, cum sit licentia sine restrictione personarum, & vbi ius non restringit, nos restringere non debemus, præsertim in favorabilibus. Hucusque Ioan. de S. Thoma.

Sed in posterum sententiam Castri Palai, Tamburini, & aliorum non posse amplius sustineri patet ex decreto SS. D. N. Innoc. X. nunc feliciter regnantis; nam cum in Sacra Congregat. Rituum delatæ essent supradictæ sententiæ exponentes Breuia Pontificia pro cultu Beatificorum concessa violenter, & contra ipsorum verba, & mentem Sacræ Congregationis SS. D. N. vt dixi, condidit decretum tenoris sequentis:

Sacrorum Rituum Congregatio die 5. Octobr. 1652. censuit, & declarauit, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, non potuisse, nec posse tam seculares, quam Regulares, cuiuscunque Ordinis, & Instituti, etiam Societatis Iesu, excedere limites verbales Indultorum Sedis Apostolicæ, super Beatificationibus præsertim in celebratione Missarum, & Officij cum octauis, nisi hoc expressè Sedes Apostolica eis indulserit; Et facta relatione per me Cardinalem Cornelium Episcopum Albanensem, die 16. Decembris 1652. Sanctitas sua approbanit, & sic, vt præmittitur seruari mandauit.

F. Episcopus Albanens. Card. Cornelius.

Loco † sigilli

*Bernardinus Roccus Sacr. Rit. Congr. Secr.
Romæ ex Typograph. R. Cam. Apost. 1652.*

Itaque ex verbis supradicti Decreti corrumpunt ea omnia, quæ Tamburinus, Palaus, & alii recentiores circa dubia superius posita scripserunt.

Sed oritur difficultas, an liceat transferre diem
Anton. Diana Pars XI.

Sancti Beatificati, qui designatur pro celebratione, vel si ex ignorantia, aut negligentia omittatur celebratio illa die, possit alio die celebrari. Et aliqui censent id non licere, quia cum ista facultas supposita prohibitione iuris communis sit quasi dispensatio, & priuilegium: Priuilegium autem sit stricti iuris, non operatur ultra formam suæ concessionis: quare si designat diem, in quo possit celebrari, transacto illo die cesset permissio, & licentia celebrandi.

Verum oppositum probabile videtur Ioanni de S. Tho. *vbi supr.* quia concessio celebrandi illo die, si aliud non explicatur intelligenda est iuxta communes rubricas: quòd celebretur tali die, si non sit impedimentum, aliàs transferri possit; præsertim quia intentio concessionis primò, & per se hoc videtur respicere, quòd solum vno die celebretur; si quidem Congregatio, quando censet non licere Missam votiuam celebrare de Sancto non canonizato, supponit proprium diem semper saluum manere, ita quòd celebrato die proprio, seu festiuitate propria per modum voti, aut deuotionis non liceat celebrare. Circa ipsum autem diem proprium, quòd possit, vel non possit transferre, nihil decreuit: Vndè cum fauores sint ampliandi, celebratio diei proprii non est intelligenda ita restrictè, quòd debeat esse propria secundum computum mensis, quasi mathematicè, sed propria secundum modum celebrationis Ecclesiæ, quòd impedito die censetur adhuc proprius dies esse illa, in quam primò transferri potest. Tutius tamen esset in hac parte consulere Congregationem, quia res est magni momenti, & exposita periculo, ne celebretur tali die in quo non licet sine auctoritate Papæ. Ita Ioan. à S. Thoma, qui si modò scripisset post dictum decretum Innocentij X. credo, quòd non tutius, sed necessariò dixisset recurrendum esse ad Sum. Pontificem. Obseruat etiam idem Ioan. de S. Th. *loc. cit.* quòd ex vsu, & praxi communi videmus aliqua specialia signa cultus publici exhiberi Beatificatis, quorum non fit expressa mentio in decreto beatificationis; nam solent deferri eorum imagines, aut reliquiæ in solemnibus processione, & in Templo, aut altari collocari, & cum lumine pingi, &c. Quare ista damnanda non sunt, etsi in decreto non expriman- tur, quia videntur quasi connexa cum celebratione Missæ, recitatione Officij; si enim in eorum honorem sacrificium, & officium Deo offertur, per se est connexum, quòd in templo, & in Altari, vbi tale sacrificium, & Officium, dicitur, speciali signo honoris eius imago collocetur, in cuius honorem talis publicus cultus exhibetur. Hæc ille. Quæ quidem vt verum fatear, etiam difficultatem habent stantibus verbis supradicti decreti. Non deseram tamen hæc adnotare aliquos pressos supradicto decreto, quòd quidem satis vrget, asserere vel non fuisse legitime promulgatum, vel non fuisse vsu receptum, vel non tollere praxim, & consuetudines communiter in aliqua prouincia receptas; sed ego has responsiones suis authoribus libentur relinquo; Ipsi videant, & de illis rationem reddant, si forte vocentur à Sacra Congregatione: Mihi verò bonum erit Romanis oraculis reuerenter, vt facio, adhærere.

An si quis esset delatus in Sancto Officio quod dixisset, Papam posse errare in canonizatione, & Beatificatione Sanctorum, sit ei imponenda abiuratio de formali?

RESOLVT. XXII.

Videtur affirmatiuè respondendum, quia abiuratio de formali inungitur, vt patet asserenti propositionem contra Fidem, sed est de Fide, vt probatum est, Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum; ergo contrarium asserens de formali abiurare debet. Respondeo hanc doctrinam procedere, quando omninò certum est propositionem illam esse de fide. Sed in proposito nostro casu, non est ita certa, vt de illa non sit controuersia inter Doctores, & aliqui contrarium sentiant.

Ergo supradictus reus, licet possit ab Inquisitore puniri, non est tamen ei imponenda abiuratio de formali, sed tantum de vehementi, quia stante diuersitate opinionum, non est absolutè hæreticus, sed suspectus de hæresi.

Et ita docet Castrus Palau *tom. 1. tr. 4. disp. 1. punct. 5. §. 4. n. 3.* vbi sic ait: Concedo affirmantem posse errare Pontificem in canonizatione Sanctorum, nõ esse tanquam hæreticum absolutè damnandum; quia non affirmat aliquid, quod contrarium sit his, quæ Ecclesia recipit, tanquam de Fide certa absque vlla controuersia Doctorum. Videmus namque Canum, Bannes, & alios in principio relatos sentire de Fide non esse, Pontificem errare non posse. Ergo Ecclesia non defendit tanquam de Fide certum sine vlla controuersia quocirca ea maiori probabilitate & certitudine, qua existimamus de Fide esse, Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non posse, ea affirmandum est hæreticum esse, qui negaret.

Et idè Iacobus Granado *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. disput. 23. sect. 3. num. 24.* dicit, qui negat, Pontificem non posse errare in canonizatione Sanctorum, dignus esset quidem, quod tanquam de Fide aliquantulum suspectus, puniretur.

Notent Domini Inquisitores, & eorum Consultores, quod non dixit esse puniendum tanquam hæreticum, sed tanquam de hæresi suspectum. Ergo non erit ei imponenda abiuratio de formali, sed de vehementi.

Rectè itaque dixit Franciscus del Castillo *in 4. sent. to. 4. disp. 16. q. 8. p. 4. n. 24.* asserentem, Papam posse errare in canonizatione Sanctorum, quod non solum grauitè peccat contra Religionem, sed quodammodò contra virtutem Fidei, & idè puniendus venit à Fidei censoribus, qui non solum puniunt hæreticos, sed etiam assertores propositionum damnabilium, qualis est temeraria, scandalosa, sapiens hæresim, &c. Ita ille.

Et hæc omnia applicanda sunt in omni alio casu simili quoad præsentem materiam.

Sed aduerte cum Castro Palao *vbi sup. §. 2. n. 11.* esse magnum discrimen inter hanc propositionem: Non est de Fide Urbanus VIII. esse verum Pontificem, & illam: Urbanus VIII. non est verus Pontifex; nam affirmare hanc secundam propositionem, scilicet Urbanus VIII. non est verus Pontifex, est propositio in primis temeraria, vt potè sine villo prorsus fundamento assera, & communi Fidelium

consensui repugnans. Est etiam scandalosa: quippe quæ ansam præbet schismaticis ad præseruandum in separatione ab hoc capite Ecclesiæ Romanæ; & hæretici etiam ad deridendum Fideles, quod venerentur tanquam verum caput, quod reuera est fictè caput; imò & Catholicis, non assentiantur definitis ab hoc Pontifice siquidem non est verus Pontifex: ac tandem affirmans supradictam propositionem erit suspectus de hæresi, & tanquam hæreticus puniri deberet: vt bene notauit Bannes *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 2. §. Nihilominus.* Quia negans hunc esse Pontificem post vniuersalem Ecclesiæ acceptionem, videtur planè negare in Ecclesia esse potestatem eligendi verum Pontificem, legitimumque successorem Petri: Quare dicendum esse reor adè certum esse Urbanum VIII. v. gr. esse verum Papam, vt etiamsi id non esset de Fide, multò certius esset, quàm est in hac Hostia consecrata esse Corpus Christi, quia moralitè loquendo facilius potuit interuenire defectus in consecratione Hostiæ propter Sacerdotis obliuionem, malitiam, seu defectum intentionis, vel potestatis, quam in eo, quod Ecclesia vniuersalis acceptet hunc pro vero Pontifice, cum tamen non sit. Illa tamen propositio, quod scilicet de Fide sit hunc Pontificem esse verum Pontificem, mihi certissima est; non tamen audeo contrariam aliqua graui nota inurere, siquidem tot, tam grauèque Doctores illam defenserunt. Hucusque Palau.

Nota etiam hic obiter, quod esset puniendus in nostro sacro Tribunali, si qui diceret Beatus Franciscus Borgia, vel Beatus Caietanus non sunt in Cælo; nam sic dicendo posituè, dissentirent à sensu Pontificis: secus autem si diceret. Ego non teneor credere, Beatum Borgiam, & Beatum Caietanum esse in gloria, quia ad hoc credendum non adstringitur per Bullam Beatificationis.

Non autem hoc esset admittendum, si diceret: Ego non teneor credere, Sanctum Ignatium esse in gloria; nam ad id credendum adstringitur per Bullam canonizationis, tanquam vltimum iudicium suæ Sanctitatis.

Et hæc omnia docet Adamus Tannerus *tom. 3. disp. 1. quest. 4. dub. 7. num. 292.* vbi sic ait: Canonizatio differt à beatificatione, non solum quod hæc aliquando permittit cultum talis Sancti solum alicui parti Ecclesiæ, puta certæ Religioni, aut Episcopatu, sed etiam quia hæc vniuersim solum permittit, vt talis habeatur Sanctus, non autem planè obligat, vt is pro Sancto habeatur, & colatur. Ita ille. Quod est valdè notandum, & docet etiam Castrus Palau *tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 5. numer. 8. in fine,* & Agidius Tullench *in Decalogum tom. 1. lib. 1. capit. 9. dub. 6. numero 10.*

An Papa possit errare in approbatione Religionum?

RESOLVT. XXIII.

Melchior Canus *lib. 5. de locis cap. 5.* ait, quod Ordines Religiosos probare, vel refellere non pertinet ad ea, in quibus Summus Pontifex errare nequit: idque confirmat.

Primò ex Concilio Lateranensi, vbi Innocentius III. *cap. Ne nimia, titul. de Religiosis domibus,* aduer

aduertit nimiam Religionum multitudinem valde Ecclesiæ Christi incommodare.

Secundò, quia Gregorius X. in *Conc. Lugdunensi* (quod refertur in l. 3. tit. 17.) ait, quòd importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorsit, & quòsdam Ordines etiam per Sedem Apostolicam probatos aboler.

Tertiò, quia Cęstinus V. appobauit Ordinem, Fratricellorum, quem Ioannes XXII. reprobatur in *suis extranag. tit. 7.* Sed & quòsdam alios Religionum Ordines à Pontificibus extinctos fuisse, non est dubium.

Petrus verò de Aragon. §. *ult. de potestate Papa* limitat hanc sententiam, dum ait, Papam non posse errare in approbatione Regulę, aut legum alicuius Religionis, quantum ad substantiam, benè tamen quantum ad circumstantias, iudicando scilicet, quòd hęc, & tunc sit conueniens aliquam Regulam approbare, cum tamen hęc, & nunc id non fuerit conueniens, limitat deinde Bannez, quod licet non possit errare quantum ad approbationem Regulę, benè tamen quantum ad multitudinem Religionum, approbando scilicet plures, quàm conueniens sit, & probatur *dub. 8. conclus. 5. ex Innocentio III. in Concilio Lateranensi refertur cap. ult. de Religiosis domibus, & ex Gregorio X. cap. ult. eodem tit. in 6.* qui damnant multitudinem Religionum in Ecclesia, quoniam multitudo parit confusionem.

Sed his non obstantibus, firmandum est, Pontificem non posse errare in approbatione Religionum; vnde meritò contra Canum insurgit ex Dominicanorum familia Io. de S. Thoma in 2. 2. *D. Thoma disput. 9. art. 3. fol. 777. col. 1.* Probatur conclusio, quia in decretis morum Romanus Pontifex non potest errare, vt patet ex *dictis*; sed in approbatione alicuius Regulę specialis non approbat aliquam legem improbam, aut aliquod statutum iniquum, contrarium legi naturali, aut Diuinę, sed potiùs conforme obseruationi Conciliorum Euangelij. Ergo, &c.

Dicendum est itaque, quòd approbatio Religionum est magna pars materię moralis; oportet enim, vt Ecclesia habeat securitatem, & certitudinem non tantum in præceptis, sed etiam in consiliis, & in via perfectionis. Item quia approbare Religionem, est quasi canonizare tale institutum, vt sanctum: ergo ad prouidentiam Spiritus Sancti spectat, vt in hoc non permittat errare Ecclesiam, quam specialiter regit. Erraret autem Ecclesia, si Pontifex posset errare: Ergo credendum non est, id accidere posse.

Verum difficultas est: An secundum leges prudentię errare possit Pontifex approbando aliquam Religionem, cuius institutum, licet malum non sit, neque contrarium perfectioni Euangelicę; est tamen minus conueniens Ecclesię, vel quia nimis durum, vel laxum sit, vel quia ex illo sequitur confusio aliqua in Ecclesia, & feruoris spiritualis in aliis Religionibus diminutio.

Et affirmatiuam sententiam tenet Bannez in 2. 2. *quest. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 5.* Mouetur primò, quia Innocentius III. in *cap. ult. de Religiosis*; & Gregorius X. *cap. 1. in eodem tit. in 6.* prohibent firmiter nouarum Religionum institutionem, ne nimia Religionum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem inducat. Sentit ergo Pontifex tunc temporis non esse conueniens nouam Religionem instituere. Ergo si de facto illam approbaret, rem inconuenientem Ecclesię videretur facere. Secundo sæpè approbatas Religiones Pontifex reformauit,

vel dissoluit. Ergo sensit Ecclesię Dei non conuenire, vt existerent; nam ideò dissoluit, quia non iudicantur conuenientes. Ergo ante dissolutionem inconuenientes erant: Sed non obstante hac inconuenientia approbantur, & Pontifex obligabat vniuersam Ecclesiam ad rem, quę illi aliquo modo inconueniens est; quia ex alio capite habet conuenientiam. Tertiò negari non potest posse Pontificem leges rerum agendarum, & quę necessarię non sunt ad salutem; ita multiplicare, vt earum multiplicatione rectę Ecclesię gubernationi inconueniens sit. Ergo similiter poterit Religiones ita multiplicare, vt earum multiplicatio confusionem inducat, & regimini Ecclesię præiudicet.

Et ita hanc sententiam præter Bannez tenet etiam Palauus 1. 2. *tr. 4. disp. 5. pun. 5. §. 6. n. 4.* Suarez de *fide disp. 5. sect. 8. n. 9.* Arriaga in *curf. Theol. to. 5. d. 9. sect. 6. n. 36.* Tannerus 10. 3. *disp. 5. q. 4. dub. 7. nu. 285.* Syluius in *contro. l. 4. q. 2. art. 16.*

Sed aliqui absolute tenent cum Francisco del Castillo in 4. *sent. to. 2. disp. 16. q. 9. n. 9.* Valentia 10. 3. *disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 41.* & aliis, quòd neque errare potest Papa approbando Religionem, quantum ad circumstantias, taliter, vt approbet, quòd hęc, & nunc est inconueniens, neque oppositum dicere, vacat temeritate. Hanc conclusionem tenuit Doctor Montefinus in *manuscriptis*; & probatur primò ratione generali, quia semper præsumendum est pro capite, quando non apparet manifestus error: cum ergo constet ex secunda conclusione, Papam non posse errare in approbatione alicuius Religionis, statuendo aliquid contrarium iuri naturali, aut diuino, consequens est, quòd neque possit dici ipsum errare quantum ad hoc, quòd est approbare, quòd hęc, & nunc est disconueniens.

Secundò specialiter probatur de Romano Pontifice, quia habet assistentiam Spiritus Sancti in his, quę pertinent ad regimen vniuersalis Ecclesię, sed approbatio Religionum etiam quantum ad circumstantias, & quantum ad modum pertinet ad regimen vniuersalis Ecclesię. Ergo, &c.

Vnde ex his sequitur neque dici debere Romanum Pontificem errare in approbatione Religionum, quantum ad multitudinem. Sic teneo contra Bannez, vbi Montefinus *vbi supra* dicit, quod audacter nimis id affirmatur, & probatur argumento, quo vtitur Bannez pro sua sententia, quia si Romani Pontifices *supra* relati decreuerunt, deinceps nullam fundari Religionem sine auctoritate Sedis Apostolicę, quoniam erant tunc temporis multi Religiosi, taliter quòd multitudo pareret confusionem: Ergo dicendum est, quòd Papa approbante non possit esse hoc inconueniens in Ecclesia, vt sint tam multę Religiones approbatę, quòd multitudo pariat confusionem. Vnde non est timendum, quòd Papa in approbandis Religionibus imprudenter se gerat, sicut neque in condendis legibus, quę ad vniuersalem pertinent Ecclesiam.

Nota tamen, quòd licet opinio Bannez, Syluij, & aliorum sit satis probabilis, verum tamen ipsimet existimant non posse dici de facto, vel errasse Pontificem imprudenter aliquam Religionem approbando, vel aliquam earum, quę per ipsum approbatę sunt, esse inutilem absque magna temeritate; cum temerarium sit de eo, quòd Pontifex palam probat, diuersum ferre iudicium, cumque Pastoris præsertim Summi sententię suspicienda sit, non sinitè interpretanda.

Respondetur ad argumenta contraria adducta à Melchione Cano.

R E S O L V T. XXIV.

Fateor, Melchionem Canum ex inclyto Ordine Dominicano fuisse virum sapientissimum, & acutissimi ingenij, sed circa præsentem difficultatem merito ab omnibus Theologis reicitur; vnde aduersus illum Arriaga *in cursu theol. to. 5. disp. 9. sect. 6. n. 36.* sic ait: Vehementer miror, Canum admisisse in approbando Ordinem Religiosum, errorem cadere posse in Pontificem, per quod sanè, & suæ propriæ Religioni vehementer nocuit; si enim indè potuit ipse aliusve dubitare, an Pontifex errasset in Sancti Francisci Ordinis, v.g. approbatione; potuere eodem modo, & alij dubitare, an non in confirmatione Ordinis Sancti Dominici erratum fuisset. Non ergo debemus villo modo talem veritatem in dubium vertere. Ita ille.

Vnde ad argumenta Cani *superius* adducta respondent Castillo, Syluius, & alij *vbi supr.* Dico igitur cum ipsis ad primum ex auctoritate Innoc. III. non haberi, quod ipse aduerterit nimiam Religionum ab Ecclesia, seu ab eius capite approbatarum multitudinem Ecclesiæ incommodare; quia prohibet quidem, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, idq; ne nimia Religionum diuersitas grauem in Ecclesiam Dei confusionem inducat; sed ista prohibitio sic intelligi debet, vt nullus inueniat nouam Religionem, quam sine approbatione Pontificis inducat, & executioni mander: Alioquin contra istam prohibitionem fecissent Sancti. Franciscus de Paula, Ignarius de Loiola, & alij, qui post Innocentij III. tempora nouas Religiones à Sede Apostolica probatas, & confirmatas induxerunt, id, quod nemo orthodoxus dicere audebit.

Ad secundum responderetur, Gregorium manifestè loqui de multiplicatione Religionum à Sede Apostolica non probatarum, quando dicit, quod importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorsit.

Quod autem attinet ad id, quod sumitur quosdam Ordine etiam per Sedem Apostolicam probatos, fuisse postea abolitos, seu extinctos: Respondetur id traditæ doctrinæ nihil penitus obstare. Successu enim temporis, vel ob malitiam inhabitantium, vel propter circumstantiam temporum, vel propter aliquid huiusmodi, contingit, quod Religiones, quæ ab initio erant Ecclesiæ utiles; fiant inutiles, ideoque mereantur extinguere. Et propterea quædo in simili casu successor Pontifex extinguit Ordinem à Prædecessore probatum, non arguit illum prædecessorem errasse; sed tantum variatas esse circumstantias, ob quod id, quod antea prudenter fuit approbatum, postea etiam prudenter aboleatur.

Et ex his responsio ad tertium haberi potest. Quibus tamen addendum videtur non liquere, quod Cælestinus V. approbauerit Ordinem, & statum Fratricellorum. Prætendebant quidem ipsi se ab eo priuilegium, & approbationem habere; sed prætendebant solum, non autem probabant. Bonifacius autem VIII. ei succedens ex certis, & rationabilibus causis omnia à Cælestino concessa, quæ per ipsum Bonifacium non contingeret approbati, viribus penitus vacauit: istud autem priuilegium non inuenitur per Bonifacium approbatum, vt dicitur *Extranag. Io. 22. tit. 7.* Et hinc est, quod

Ioannes statum illum non admiserit, præsertim cum deprehenderit ipsos habere errores, quos Cælestino Pontificatum regente occultauerant: Error autem personarum non facit statum, in quo versantur esse malum, & si merito possit esse causa statum alioquin ex se bonum extinguendi.

Itaque ad ea, quæ dicit Canus respondendum est nos non negare Religionem approbatam ab vno Romano Pontifice posse extinguere auctoritate alterius; immò & eiusdem pro diuersis temporibus; nam quod hîc, & nunc prudenter iudicatur conueniens pro alio tempore, potest etiam prudenter iudicari disconueniens, ex quo capite oritur mutatio legum, quæ sunt de iure positio, quod iudicium diuersum potest oriri ex iniuria, aut malitia Religiosorum Religionis aliàs approbatæ, aut ex eo, quod aliquid agant, vel tollant Religiosi de sua Regula, ratione cuius reddantur leges minus vtilis, aut fortè contrariæ ad obseruationem status perfectionis, vel denique ex nimietate peccatorum ipsorum Religiosorum.

Vnde ex his non pugnat, quo minus aliqua Religiones, alioqui, & ex se, & pro eo etiam tempore, quo approbatæ fuerant, Ecclesiæ utiles, successu temporis, vel ob malitiam inhabitantium in ea, vel propter circumstantias temporum, & statum Ecclesiæ mutatum, inutiles fieri, ac proindè etiam abrogari possint, quod enim legibus, id etiam Religionibus quoad hoc accidere potest, vt omnes fatentur, Idque solum probant exempla, quæ Canus *loco citato* affert, quamuis fortè non omnia sufficienti auctoritate, ac fide nitantur.

Qua certitudine credendum est, Papam non posse errare in approbatione Religionum?

R E S O L V T. XXV.

Respondeo hanc conclusionem esse de Fide; Ita docet Amicus *in curs. theol. tom. 4. disp. 7. sect. 3. num. 79.* Franciscus del Castillo *in 3. sent. tom. 2. disp. 16. quest. 9. n. 8. in fine.* Castus Palaus *to 1. tr. 4. disp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6.* vbi sic ait: Cum Pontifex Religionem aliquam approbat, approbat vitæ aliquod institutum sub voto paupertatis, castitatis, & obedientiæ, tanquam aptissimum, & Evangelio nimis conforme ad salutem consequendam; hoc autem institutum, & continet finem aliquem ad diuinam gloriam, & salutem æternam pertinentem, & insuper media aliqua, quibus hic finis obtineri potest: Dicendum ergo existimo de Fide esse, non posse Pontificem in approbatione huius finis, & mediorum, quæ sibi proponuntur, errare; itaut approbet tanquam consentaneum Euangelicæ perfectioni, quod verè consentaneum non sit. Ita ille.

Vnde ex omnibus *superius* dictis sequitur, Pontificem non potuisse errare in approbando institutum nostræ Religionis Clericorum Regularium Theatinorum viuendi absque redditibus, nec petendi directè, vel indirectè elemosynas, sed ex spontè oblati viuere, & qui contrarium diceret, seuera censura dignus esset ex rationibus *superius* adductis.

Ex quibus infert etiam Pater Amicus, *vbi supr. n. 83.* ad fidem pertinere, quod Gregorius XIII. *in Bulla: Quanto fructuosius, edita anno 1582. Calendis February* declarauit esse verè, & propriè Religiosos,

giosos, eos, qui in ipsa Societate admissi biennio probationis peracto, tria vota simplicia emittunt, non minùs, quàm si in Professorum numerum adscripti essent.

Quam doctrinam sequuntur multi docti Theologi. Et ratio est, quoniam hoc spectat ad substantiam nostræ Religionis; spectat enim ad peculiaritatem quendam gradum nostræ Religionis constantem ex scholasticis approbatis, qui in nostra Religione substantialis est. Quare sicut non potuit Pontifex in reliquis gradibus eiusdem Religionis approbandis errare; ita neque in hoc, cum ex omnibus gradibus constet substantialis perfectio nostræ Religionis. Ita Amicus; quod etiam docuit ex eadem Religione Pater Turrianus in 2. 2. *D. Thoma disp. 16. dub. 2.* Sed circa præsentem questionem ne deseras videre Ioannem de Sancto Thoma in 2. 2. *disp. 9. art. 2. fol. 776.* ubi firmat Pontificem errare non posse in approbatione alicuius Religionis, & qui oppositum diceret ad minus tanquam temerarius, & scandalosus, & errori proximus haberetur, & respondet postea ad argumenta Caietani, & Soti.

An Pontifex possit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum, & agitur de Monte Pietatis?

RESOLVT. XXVI.

Idem potest quæri de aliquo actu: An sit peccatum simoniæ, vel non: & quidem Caietanus *tom. 2. opusculorum tract. 6. Sotus 6. de iust. quæst. 1. artic. 6.* agentes de Monte pietatis, putarunt definitionem Leonis decimi in *Concilio Lateranensi* §. 10. qua definit, eum montem non esse usurarium, ad Fidem non pertinere, quia existimant naturas contractuum potius esse explicandas à Philosophis moralibus, & licet de quadam definitione in specie loquantur, sed videntur supponere vniuersalem doctrinam: si enim in explicanda natura vnus contractus usurarij errare potest, poterit in alijs, omnesque similes definitiones poterunt in dubium reuocari.

Sed omninò contrariam sententiam tenent communiter Theologi; & idè Malderus in 2. 2. *Diui Thoma quæst. 1. artic. 10. disputat. 6. propos. 5.* sic asserit: Non potest Pontifex errare, quando toti Ecclesiæ ex Cathedra declarat aliquem contractum esse licitum, aut illicitum, & usurarium. Hoc enim sanctitas Ecclesiæ postulat, vt non profiteatur bonum, malum, aut malum, bonum: profiteatur autem, si caput eius ita præscriberet. Ita ille.

Et quidem id spectat ad auctoritatem Pontificis, quia cum sit Summus Pastor, habere debuit infallibilem potestatem salubriter pascendi oues Christi, valde autem diminuta foret eius potestas, si non se extenderet ad huiusmodi leges declarandas. Nec refert, quòd earum declaratio proximè pendeat ex natura talium legum, & ex philosophia morali, non definit, quatenus veritates philosophicæ sunt, sed quatenus sunt præcepta morum, ad salutem necessaria, ad quæ definienda habere debet infallibilem assistentiam Spiritus Sancti, ne definiat, & declaret, quod contrarium est saluti hominum. Confirmatur; nam etiam Clemens V. in *Concilio Viennensi* declarauit, animam

rationalem esse veram corporis formam, quæ veritas proximè ex philosophia pendet, qui tamen dirigitur ad doctrinam Fidei, potuit, & de facto fuit à Pontifice authenticè definita, adè vt hæreticus sit censendus, qui contrarium docet, atque ex his solum manet fundamentum Soti.

Vide etiam Turrianum *tom. 1. disput. 16. dub. 2.* Bellarminum *lib. 4. cap. 10.* Bannez in 2. 2. *quæst. 1. art. 10. dub. 6.* Vnde Pater Molina *lib. 2. de iust. disputat. 325.* agens de citata definitione Leonis; meritò reprehendit doctrinam Soti, & Caietani, & fere videtur sensus Ecclesiæ; recipit enim Ecclesia has definitiones tanquam omninò certas, & indubitatae veritatis. Et ratio huius doctrinæ esse debet, quia esset contra sanctitatem Ecclesiæ, si Pontifex posset iniustum natura sua contractum proponere vt rem iustam, quæ res cum ad mores pertineat, magni momenti est, neque esset à Christo sufficienter prouisum, si Ecclesiæ caput hoc modo errare posset, quod non est vllò modò concedendum, & certè cum veritas istarum, rerum valde sit necessaria, necessarium etiam fuit, vt in earum declaratione Pontifex errare non posset.

Vide etiam Verricelli in *quæst. moral. tom. 1. tract. 8. quæst. 24. num. 9.* asserentem, quòd Mons Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de Fide est, quòd sit iustus. Ita rectè Nauarrus *comment. de usuris num. 59.* Sotum, & Caietanum grauius reprehendit immodestię, & irreuerentię erga Sedem Apostolicam & Concilia Generalia, displicet mihi, viros tam doctos sugillare; sed necessarium est in re tam graui. Et quidem contra Caietanum, & Sotum insurgit ex Dominicanorum familia Magister Ioannes de S. Thoma in 2. 2. *q. 1. disp. 9. art. 3. fol. 777.* vir quidem sapientissimus.

Dico igitur contra supradictos omninò certum esse montes Pietatis, & laudabiles, & ab omni labe usuræ immunes esse. Probatur auctoritate Concilij Generalis Lateranensis sub Leone X. *sess. 10.* ubi Pontifex, re maturè discussa, & collatis vtriusque partis rationibus, tandem sero Concilio approbante definit montes in quibus pro ministrorum impensis, & sola montium indemnitate aliquid moderatum ultra sortem accipitur esse laudabiles, & meritorios, & Concil. Trident. *sess. 22. cap. 11.* & sæpè ante inter pia loca Motes pietatis numerat, & Doctores communiter consentiunt. Sotus *resp. Caiet.* qui Concilio interfuit, scripsisse post Concilium contra Montes, & tamen à nullo fuisse reprehensum. Deindè asserere originalem Bullam habere aliquam limitationem, quam nõ habet decretum, quod circumfertur: Sed Sotus errat grauius. Primò enim non scripsit Caietan. post Concilium, sed septemdecim annis ante hanc definitionem, vt patet legenti, & acta Concilij, & finem opusculi Caietani. Secundò nõ interfuit tanquam Cardinalis, sed tanquam Magister Ordinis; postea enim factus est Cardinalis. Tertio hanc, quam citamus definitionem, approbavit Caietanus, quia suffragium rogatus annuit; cum enim singuli fuissent nominatim interrogati, nemo contradixit præter Archiepiscopum Tranensem 4. in isto opusculo non agit de definitione facta à Concilio (quæ, vt dixi 17. annis post illud opusculum est edita) sed Bulla aliqua Pontificis alicuius præcedentis, quæ continebat approbationem montium. Vnde Sotus non subsistit. Insistendum ergo est definitioni generalis Concilij (quæ etiam ad montes postea erigendos extenditur) vt ibi declarat Pontifex: fundamentum

mentum est, quod habeat ius seruandi se indemnem; atqui moderatum illud, quod datur, est ad indemnitate[m] montium, & ad compensandas obligationes, & contra, quæ subeunt mutuantes in gratiam communitatis.

Dices cum Caietano, & Soto *locis supra citatis*; pignus datur in utilitatem solius mutuantis, & securitatem debiti acquirendi suo tempore; ergo illi soli incumbit cura illud custodiendi. Ergo iniustum est exigere à pauperibus pro hoc labore salariam, sicut quâdo alicui do commodato ad ipsius solius utilitatem, commodatarius debet facere sumptus, qui sunt necessarij ad conseruandam rem commodatam, non verò commodator. Respondetur primò falsam assumi, quia secundum iura creditor habet actionem contrariam pignoratitiam contra debitorem ad recuperandum omnes sumptus necessarios, quos fecit in conseruando pignore, *l. si necessarius. ff. de pignoratit. action.* Immo etiam & vtiles *l. impense. ff. de verbor. signific.* Vndè si pignori des mihi equum, debes soluere expensas factas non solum in alimenta equi, sed etiam in famulum, qui custodit equum, vt habet Barthol. in *l. Interdum. ff. qui potiores in pignore.* Ergo stando in iure communi, debentur præfectis montium omnes expensæ necessariæ, & vtiles factæ in conseruatione pignorum, & per consequens famuli, quibus illa cura incumbit, debent alia mutuataris.

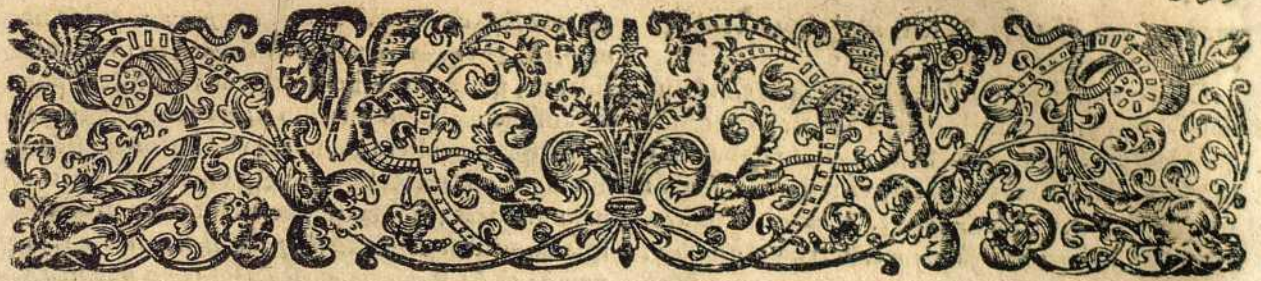
Obseruandum verò est cum Turriano *loc. cit.* eodem modo, ac de vsurario contractu loquendum esse, cum Pontifex declarat aliquam conventionem esse simoniacam; & de vitio simoniæ in specie loquitur Bannez *supr.* & planè sentiunt Doctores, qui docent Pontificem non posse proponere toti Ecclesiæ, vt honestum aliquid, quod reuera peccatum est, quod maximè decet sanctitatem Ecclesiæ. Et idem iudicium est, quando Pontifex declarat ex aliquo peccato non oriri obligationem restituendi, sicut de simonia mentali docuit Gregorius *cap. fin. de simonia*, vt multi putant; & idè falsò Bartholomæus Medina in *summ. l. 2. §. 21. c. 14.* dixit, Pontificem ibi secutum esse opinionem probabilem, sed contrariam esse probabiliorem, nempe mentalem simoniam obligare ad restitutionem.

Falsa est igitur sententia Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus posse esse

falsas in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adèd cogitur fateri posse aliquid reuera inhonestum, vt honestum proponere toti Ecclesiæ, mirum verò est Caietanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita sentire de potestate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.

Nec obstat contra *superius* dicta autoritas Melchioris Cani *l. 5. c. 5.* vbi docet, posse Pontificem in iudicio circa personas priuatas, & Ecclesias particulares errare præcipiendo, vel prohibendo aliquid, quod rationi, & Euangelio contrarium est, & adhibet exemplum de illo, qui occultè vna vxore habita, alteram publicè ducit, in quo casu præcipit Ecclesia, vt priore relicta, posteriorem accipiat. Nec inquam, hæc obstant; nam respondeo cum Amico *vbi supr.* ad exemplum adductum, vel negandum est posse Pontificem in tali casu, si constet de legitimo matrimonio cum priori vxore, cogere vitum, vt relicta priori, posteriorem accipiat: vel certè declarat tunc Pontifex prius matrimonium, præsertim vbi Concilium Tridentinum receptum est, non fuisse validum defectu publicitatis in contractu matrimoniali requisitæ. Quamquam posset in hoc Pontifex errare, cum pendeat ex facto, an nimirum prius matrimonium fuerit validum, Licet semper in huiusmodi casibus standum sit iudicio Pontificis.

Sed hîc obiter quæro, an Pontifex habeat infallibile iudicium de propositionum philosophicarum probabilitate? Respondeo, non videtur de talibus Pontificem debere iudicare, nisi intersit Fidei eiusmodi propositionem probabilem haberi: quomodo Clemens V. in *Concilio Viennensi* definiuit erroneum esse, si quis dixerit animam rationalem non esse formam corporis humani per se, & essentialem, & Leo X. in *Concilio Lateranensi* præcipit philosophis, vt pro posse Christianam Fidem contra philosophorum argumenta adstruant. Vbi acta habent, Caietanum interrogatum respondisse, sibi eam partem Bullæ nõ placere, qua præcipitur philosophis, vt publicè suadendo doceant veritatem Fidei. Verum rectè poterat statui, vt saltem cõtraria philosophorum argumenta soluendo; quæ omnia solubilia sunt philosophiæ Professores propugnent dogmata Fidei. Et hæc omnia docet Maldetus in *2. 2. D. Thomæ q. 1. art. 10. disp. 6. prop. 6.*

DECISIONES NOVISSIMÆ SACRÆ ROTÆ ROMANÆ.

In quibus, plurima ab Authore superius pertractata, confirmantur.

DECISIO

*Sacra Rota Romana Coram R. P.
D. Verospio.*

In causa Fulginatē hæreditatis.

Lunæ 14. Februarij 1650.

MORTUO Petro Roncallo inter Equites obedientiæ Magistralis dum degeret in humanis prævia votorum castitatis, obedientiæ, ac paupertatis emissionē adscripto, cum sacra Hierosolymitana Religio successionem in bonis ipsius sibi apertam esse contenderet, dubitavi: An eidem, vel Eminentiſſimo D. Magno Magistro exinde fuerit delata successio, & negatiua prædiit hodie resolutio ex validæ professionis, nondum iustificatæ defectu, in gradu præsertim Religionis, assensu Pontificis, nec etelecto, nec approbato, contra Sacri Lateranensis Concilij decretum, relatum in *c. vlt. de Relig. domi.* sine cuius professionis validæ concursu, obligatio Petri erga Religionem efficaciter contracta non fuit, nec sacra proinde Religio ad ipsius defuncti bona potuit aspirare, iuxta gloss. in *authentica ingressi in verb. dedicant. C. de sacr. sanct. Eccles. ibique Odo. n. 11. Bart. n. 32. Bald. n. 27. circa fin. Salicet. n. 7. Castr. n. 20. Alb. n. 13. caterique communiter Gemin. cons. 66. n. 9. Cald. cons. 23. col. 2. post. med. vers. vera tamen ratio, & naturalis, vsque ad fin. de Reg. Rot. in Bon. bonorum 17. Nomencl. 1625. coram bon. mem. Pirouano inter impressas p. 4. tom. 3. recent. decis. 623. n. 3.*

Contraria verò professionis validæ probatio, nec valet ex testibus resultare, contestantibus nimirum, eundem Petrum tria Religionum vota nuncupasse, ac professionem successivè in manibus Equitis, ad id specialiter deputati, emisisse pro ut aliam hinc eam Rota deduxit coram *Mobedano*

decis. 10. de causa possess. & proprietatis, & in una; Meten. professionis 2. Junij 1636. coram Reuerend. Salamantino penes Tamb. de Iure Abb. decis. 3. n. 2.

Cum enim hæc sacra Religio in tres tantummodo species Equitum ipso institutionis initio distincta fuerit; Alteram scilicet Militum, ex primaria Orbis Terrarum vniuersi nobilitate ascitam, ut ipsi forent Christi fidelium ensis, ac miserabilium Clypeus personarum; Alteram fratrum Cappellanorum Conuentualium, ac obedientiæ; Alteram denique fratrum setuientium armorum, ac officiorum, sicuti eiusdem Religionis stabilimenta testantur, in statutorum volumina registrata *tit. 2. cap. 2. sup. rubr. della diuisione de gradi de fratelli dell'ordine nostro*: Et triplicatus hic solummodo Equitum gradus sub titulo Religionis confirmationem ab Apostolica Sede obtineat, ut ex Sixtina Constitutione dignoscitur initio statutorum voluminis impressa: Ac tripartitus hic quoque gradus proprio Magni Magistri Sacramento, ipsa suscepti muneris die, tantummodo approbetur, ut elicitur ex altero *Statuto sub. tit. 13. c. 3. in fin. de elect.* Ipse proinde non potuit, nouum Equitum gradum superaddere Religioni, eadem inconsulta, de cuius obligatione, ac præiudicio per noui gradus, ac successiuam Equitis incorporationem agebatur *secund. gloss. in c. porrectum in verb. non facit habitus de Reg. & in c. vlt. in verb. pertineat eodem tit. lib. 6. vbi etiam Ancar. in 2. notab. Franc. n. 2. Gemin. n. 3. Ioannes Monac. n. 1. ibique Probus. ad eum n. 1. & 3. Roder. quest. Reg. tom. 3. quest. 17. art. 7. & alij plures relati per Sanch. ad præcepta decal. lib. 5. cap. 4. num. 65.* Itrequisito præsertim Apostolicæ Sedis assensu, in triplicati gradus erectione antecedenter adhibito, ac in noui propterea institutione perneceſſe adhibendo, *ad text. in cap. vlt. ibique gloss. in verbo nouam. de Relig. dom. & in c. unico in princ. ibique gloss. in verbo habitum eodem tit. l. 6. & in Extran. Ioannis XXII. unica eod. tit. notat Silueſ. in summa in verbo Religio il primo numer. 6. Armil num. 4. Nauat in coment. 1. de Regul. sub num. 28 in 23. §. Roderic. qq. Regul. tom. 3. q. 48. art. 3. Less. de iustitia & iur. l. 2. c. 41. n. 62. vers. 9. circa medianm, & latè prosequitur Azor in *instis. moral. lib. 11. cap. 24. quest.**

quæst. 5. & p. 2. lib. 5. c. 7. Sanch. ad præcepta decal. l. 5. c. 1. sub num. 19.

Cum maximè particulares Religionis constitutiones (quæ vtpotè autoritate Apostolica, ac Magni Magistri Sacramento firmatæ ab eo debuerant in viridi obseruantia retineri, vt respondit *Rot. in vna Melit. præminentiarum* 13. *Nouemb.* 1638. *cor. bon. mem. Pirou. impressa p. 5. rec. dec. 209. sub num. 1. cum seqq. & in Melenitana antianitatis* 30. *Mayj* 1639. in §. *nam vltra quodtalis receptio cor. Reuerend. D. meo Dec.*) Petro obstarent, quin inter Equites recipi posset, vel ob defectum nobilitatis ex latere paterno cessantis, atque concordii Commiffariorum relatione, ac venerabilis consilij Linguae Italicae decreto reiectæ, quæ tamen pro gradu præfati affecutione alias necessaria decernitur in Statuto *tit. 2. cap. 17. 20. & 41. rubr. Cbi auesse essercitato mercantia*: Vel ob præstitam professionem non expleto anno probationis, tum per alterum statutum essentialiter requisito in c. 28. *eod. tit. tum ex disposit. Sac. Concil. Trid. sess. 25. de Reg. in hac etiam Religione seruanda*, vt respondit S. Congregatio de mense Iunij 1599. & alias de mense Iulij anno 1582. vt testatur *Parif. de resignat. benef. lib. 6. q. 2. num. 120.* & tradit *Genuen. in praxi c. 20. in fine. Barbol. de officio, & potest. Episcopi alleg. 101. n. 8.* & pluribus comprobatur *Gratianus discept. forens. cap. 363. num. 27. cum seqq.* Vel ratione denique loci professionis emissa, videlicet extra Conuentum contra alterius sanctionem Statuti *eodem tit. cap. 2.* Quæ proinde ipsum Religioni obligare non valuit, non solum ob defectum probationis legitimæ, vnius anni continui tempore non expletæ prout sanxit S. *Trid. Synod. sess. 25. de Regul. adducto cap. 15.* & tradit *Ioannes Andr. in cap. 1. de elect. lib. 6. Siluest. in summa in verbo Religio §. quæst. 4. Nauar. lib. 3. cit. de Regul. conf. 34. & 37. & in comen. 1. eodem tit. num. 19. Suar. de Relig. tom. 3. lib. 5. cap. 5. num. 1. Less. de iust. & iur. lib. 1. cap. 41. dub. 7. num. 59.* Siue etiam ob resistantiam potestatis in ipso Magno Magistro, eundem cooprandi in alio Equitum gradu, præter expressos, ac incorporandi Religioni; ita quod nec obligatio reciproca induci validè potuerit, prout ad effectum prædictum, potestas incorporandi legitima necessaria foret secundum *Innoc. in cap. porrectum sub num. 4. Antonius de Butrio num. 6. Abb. num. 10. de Regul. Siluest. in summa in verbo Religio il primo num. 5. & 14. Nauar. in comen. 4. de Regul. n. 74. Less. de iustitia & iur. lib. 2. d. cap. 41. num. 10. & 61. Roderic. q. Regul. to 1. q. 1. art. 2. Sanchez ad præcepta decalogi l. 5. c. 4. n. 62. Rot. decis. 195. n. 14. par. 4. tom. 2. recent.*

Obesse præterea non poterit, quod essentialis perfectio professionis in tribus votis à Petro, vt præfertur emissis, Regulariter soleat contineri, *ad text. in cap. cum ad Monasterium in fine, de statu Monachorum, & in c. ad Apostolicam de Reg. Diuus Thomas secunda secunda q. vlt. art. 3. 4. & 5.* eiusque probatio, inde sat elici videatur.

Quoniam (præterquam vota illa emissa fuerant in ordine ab Apostolica Sede nondum approbato sub titulo Religionis) licet eadem vouentis obligationem erga Deum præferant efficacem, non tamen ipsum vti certæ Religioni professum obstrinxere, dum præstita solummodo fuerant in manibus superioris legitima facultate carentis ipsum in Religione cooprandi, nec vicissim obligandi autoritate pollentis, vt benè explicant *Innoc. in d. cap. porrectum sub numer. 5. Burius n. 9. Abb. num.*

10. cum seqq. de Regul. Nau. in comment. 1. eodem tit. num. 18. & comen. 4. num. 74. vbi pro ratione considerat, quod professio nullatenus subsistere possit absque legitimo duarum interuentu personarum, quarum altera suam erga Religionem fidem astringat, altera Religionis erga ipsum obligationem inducat, quam quippe reciprocam professio ipsa contineat, *Less. de iust. & iur. d. l. 2. cap. 41. sub num. 11. & 61. Roderic. quæst. Regul. tom. 1. quæstion. 1. art. 2.*

Nec etiam præfato gradui, ac professioni licet inualidæ robur addit consuetudo efficacibus, vt ex aduerso supponitur probationibus iustificata; Quamuis enim alias legitimè constaret, quod Eminentissimus Magnus Magister pro tempore, huiusmodi obedientiæ Magistralis habitum, seu deuotionis, vel aliter nuncupatum, remisso aliquantulum nobilitatis rigore, ac probationis anno, personis sibi benè visis deferre consueuerit, non tamen inde concluditur personas illas, eo decoratas, etiam si vota prædicta protulerint, de corpore Religionis euasisse, quamuis pium, ac laudabile viuendi institutum elegerint, atque honorario habitu præfato cohonestati, Equitis nomen assumpserint, vt notat *Abb. in rubr. de Regul. numer. 1. Nauar. in comen. 1. eod. tit. sub. numer. 18. in fine, & 19. & conf. 35. numer. 3. eod. tit. de Regul. Less. de iustitia, & iur. adducto cap. 41. sub. numer. 62. §. 6. in fine, vers. aduerte tamen Siluest. in summa in §. Religio il primo quæst. 1. §. secundum fratres, & benè declarat Roderic. d. quæst. 1. art. 2. vers. hinc est, quod votum eorum cum seqq. & tom. 3. quæst. 48. art. 4. & quæst. 72. art. 1. §. prima conclusio, & in similibus ferè terminis Monialium scilicet sub instituto S. Franciscæ Romanæ in Vrbe militantium, tradit idem *Nauar. in conf. 6. de statu Monachorum lib. 3.* ipsas, licet cum habitus mutatione, ac trium sub emissionem votorum collegialiter viuentes, non tamen Religiosas inde professas esse censendas, dum ipsarum Regulam sub titulo veræ Religionis non approbauerat Eugenius Pontifex, sed sub laudabili solummodo institutione viuendi; Adeoque allegata consuetudo ad effectum, de quo agitur suffragari non poterit, dum in eisdem terminis vertentis controuersia non ostenditur præcisè seruata, & tamen esset pernecesse probanda, secundum *Oldrad. conf. 237. Aymon. conf. 96. num. 4. Anch. conf. 339. num. 8. Casar de Grass. decis. 6. num. 5. de prob. & coram Seraphin. 326. num. 2. coram. Greg. 45. num. 6. 162. num. 2. & part. 3. recent. dec. 662. num. 3. & part. 1. tom. 2. dec. 323. n. 24.**

Hinc minus ad probationem consuetudinis præsertæ deseruiunt, siue Breue sanct. mem. VIII. hortantis Magnum Magistrum, qui Siculum quendam ad habitum obedientiæ Magistralis admitteret, eoque titulo Equitem renunciaret; siue litteræ cõmendatiuæ Cardinalis Aldobrandini nepotis, eiusdem fauore transmissæ. Siquidem illa tantummodo supponunt in Magno Magistro facultatem, eam tamen nullatenus attribuunt neque iustificam, nisi aliunde constet tunc verè, ac realiter extitisse, cum ad hunc effectum Breue, ac litteræ prædictæ non emanauerint vt deciditur in *Clem. vlt. §. similiter, ibique poss. gloss. per DD. communiter de sententia excommunicat. Oldrad. conf. 258. sub num. 1. vers. è contra autem cum seqq. Rom. conf. 180. num. 4. Rot. decis. 23. in fine de procurat. in antiq. & decis. 108. num. 3. part. 1. & decis. 154. numer. 4. par. 2. diuers. Neque ex iis valet inferri*

ferri personas eodem habitu insignitas, in ipsa Religione tunc fuisse, ac esse incorporatas, vnde pendet solutio dubitationis propositae.

Hinc quoque S. Religioni opitulari non poterit lapsus temporis spatium annorum 30. & ultra, à die per Petrum editae professionis, quasi beneplacitum Apostolicum valeat inde praesumi. Etenim procedere forsan posset obiectio, si cum temporis cursu obseruantia quoque concurreret, nimirum, quod Petrus semper inter Equites habitus fuerit, ac verè Religiosus, vt vtrumque requisitum ad huic effectum copulatiuè necessarium tradit *Abb. incap. Albericus sub. num. 3. de testibus, Alex. conf. 12. num. 70. & conf. 17. num. 4. lib. 4.* & pluries respondit *Rot. videlicet in vna Mediolanen. rescissionis permutacionis 10. Ianuar. 1587. coram recol. mem. Card. Pamphilio, & decis. 176. n. 45. par. 5. recent. & post Pacif. de salu. decis. 170. n. 8. & in Perusina honorum 4. Iulij 1608. coram Peña.* Dum itaque obseruantia in casu proposito excluditur ex testibus deponentibus, Petrum per annos vigintiquinque, & ultra, nec in Pallio, nec in pectore Crucem derulisse, ab eoque tempore citra inter Equites amplius agnitum non fuisse, nec recensitum, cursus ille temporis licet longæuus; praesumptionem Pontificis assensus inducere non valet, vt notat *Socin. in conf. 29. n. 20. cum. seqq. lib. 1. Iason. in l. sciendum in 4. limit. ff. de verb. oblig. Felin. in. cap. sicut n. 33. vers. 7. & vlt. de re iud. Add. ad dec. Put. 355. num. 7. lib. 2. Rot. coram bo. me. Cocc. decis. 301. num. 3.*

Prædicta vero certiora redduntur ex resolutione S. Congregationis Concil. Trident. *in vna Meliten sub die 10. Maij 1608.* qua Eminentissimi Patres responderunt, Professionem ab huiusmodi Equitibus obedientiae nuncupatis emissam, nullius esse roboris, atque momenti ad obligandum ipsos Religioni, nisi eorum institutio per Apostolicam Sedem fuerit approbata, vel ab eadem Eminentissimus Magister legitimam ad id facultatem obtineat; Quorum responsa non solum futuris imponendi finem controuersis vim obtinent, sed iustam quoque praeserunt interpretationem, in praecedentibus casibus hactenus non decis, neque in iudicium deductis pari ratione seruandam, *iuxta gloss in procm. Clem. in verb. de cetero, Salas de leg. quæstion. 97. tract. 14. sect. 12. vers. 4. colligo, vbi loquitur in specie de resolut. Sac. Congregationis præfatae Rot. coram Greg. dec. 310. c. 7. & dec. 17. n. 31. par. 4. tom. 2. rec. & in Meleuitana antianitatis 26. Maij 1640. in paragr. non obstat, quod prædicta ordinatio coram Reuerendiss. D. meo Decano;* Et ab hoc Tribunali semper magna cum reuerentia suscipi solent, vt dictum fuit in *Auersana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Card. Sacrato, & coram Buratt. dec. 479. n. 2. & in Meten. Abbatia 19. Iunij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Dec. & in Maioricen. parochialis 13. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Celso, & in relatis in Calaguritana clauis 12. Iann. 1648. in vlt. paragr. coram R. P. D. meo Corrado, & in Oppiden. processio-num 18. Maij 1646. in paragr. Et hæc iuris dispositio coram me. Et ita vtraque, &c.*

DECISIO

Sacra Rotæ Romanae, Coram R. P.
D. Bichio.

Calaguritana Beneficij.

Lunæ 15. Ianuarij 1652.

Oppositores inter admissos per sententiã Ordinarij latam de mense Maij 1647. ad integrum beneficium morte Petri la Questa vacans in Ecclesijs Parrochialibus Sanctorum Iacobi, & Andree Ciuitatis Calaguritanæ, idonei etiam ad Curam animarum ab Examinatoribus Synodalibus renunciati fuerunt plures, vt in Summ. Antonij num. 2. sed Antonius Gualite non obstante quod alij à dicta relatione appellassent, fuit à Beneficiatis præsentatus, & ab Ordinario institutus. Nunc in gradu appellationis de prælatione contendunt idem Antonius Gualite, Michaël Gurrea, Stephanus Palatios, & Ioannes Gonzales quorum meritis, & qualitatibus hodie discussis præcellere Antonio, & Michaëli visi sunt Stephanus, & Ioannes quia sunt ætate, ac Sacerdotio antiquiores, alter ex illis vt infra dicitur est Baccalaureus, & ambo curam animarum aliàs exercuerunt, quod in his terminis ponderauit Rota in pluribus decisionibus relatis in *Calaguritana Beneficij della Casa della Reina 27. Martij 1648. paragr. quod autem. coram Reuerendiss. Terracinen. & in Calaguritana Beneficij de Longrono 11. Februarij 1650. sub paragr. 1. coram R. P. D. meo Verospio, facilius contra Michaëlem qui in examine habito in partibus, & iterum prima vice in Curia fuit reprobatus, quamuis in tertio approbationem reportauerit; nam vt responsum fuit in Calaguritana Beneficiorum 26. Iunij 1648. paragr. quo magis, coram me, tertium examen non præiudicat coopositoribus non citatis, qui præterea eo quod omnibus fuerunt approbati censentur digniores Michaële bis reprobo Buratt. decis. 362. n. 9. in fin. & n. 10. Rot. in Calaguritana Beneficij de Longrono 27. Aprilis 1646. §. quod vero, vers. cum tamen, coram R. P. D. meo Rojas.*

Neque Antonium iuuat supra memorata institutio Ordinarij siue prouisio Apostolica ex causa concordiae cum Michaële inita obtenta: nam institutio Ordinarij tunc demum praesumptionem dignioritatis facit, cum ab Ordinarij iudicio præelectionem, videlicet habentis pendet, secus in casu nostro quo cadit super praesentatione beneficiorum eamque sequi Ordinarius debuit, & sic ipsorum Beneficiorum duntaxat iudicium præuallet, quod ex præfatis aliorum coopositorum meritis erroneum dignoscitur, vt in puncto respondit *Rot. in Calaguritana Beneficij 27. Nouembrijs 1648. §. fin. coram me.* Eoque minus eidem praesentationi, & institutioni deferri debet, cum fuerit declarata attentata, vt fuit ponderatum in *d. §. fin. & in dec. 572. n. 9. p. 1. recent. Calaguritana Beneficij del Ziego 6. Februarij 1651. coram, R. P. D. meo Verospio, in Calaguritana Beneficij de Nieua 28. Aprilis eiusdem anni coram R. P. D. meo Orthobono.*

Vnde nil refert, quod ex Constitutione Clem. VIII. quia plures oppositores declarati fuerunt sufficentes ad Curam Beneficiati praesentare potuerint

quem maluerint, & sic Antonium non attento an alij sint digniores, quia praesentatio attentata est, ac si non emanasset *Rot. coram Buratt. dec. 642. n. 6. & decis. 16. n. 3. apud Moder. Perusin. de manut.* & verius est quod etiam ex pluribus approbatis ad curam praesentandus est dignior, itaut arbitrium Beneficiatis concessum liberum quidem sit vbi de alterius ex approbatis praeserminentia non constat in quibus terminis loquitur *decis. 572. n. 8. par. 1. recent.* at è conuerso digniori sit debitum, prout eadem constitutio disponit in casu plurium approbatorum ad simplicia, & bonum virum decet, vt declarauit *Rot. in d. Calaguritana Beneficij §. & hic, coram me,* quae iuxta inueteratum stylum huius sacri Tribunalis non potest incidere in dubium reuocari, & solidissimis nititur fundamentis, idemque in terminis plurium approbatorum ad curata decium prius fuerat in *Calaguritana Beneficij de Lumberas 4. Iunij 1646. §. penult. coram R. P. D. meo Ottobono.*

Provisio autem Apostolica cum emanauerit pro confirmatione concordiae, ideoque ac eius limites restringatur *l. Aurelius 29. §. testamento. ff. liber. leg. c. 1. & 2. de confirm. util. vel inutil. Surd. conf. 349. n. 7. Rot. decis. 301. n. 1. p. 1. recent.* non nocet Ioanni, & Stephano in ipsa concordia non nominatis *Bald. in l. 3. n. 3. vers. sed quid si iste, C. si aduersus rem iudic. Corn. conf. 9. n. 6. vers. quia confirmatio. l. 3. Gabr. conf. 129. n. 18. & 19. l. 1. Mobed. decis. 7. n. 4. de rest. spoliat. Buratt. decis. 170. n. 5.* Praesertim stante clausula ibidem apposta dummodo tempore datae praesentium non sit alterius quaesitum, qua & si non praeseruari ius quaesitum ex sola oppositione iuncta etiam examinatorum approbatione dixerit *Rot. d. decis. 572. n. 6. & 7. par. 1. recent.* ea ratione quia tale ius non est considerabile, & validum, cum possent Beneficiati praesentare quem maluissent, quod vt supra dicebatur, intelligendum est data in coopositoribus aequalitate meritorum, vt etiam decisum fuit in *Calaguritana Beneficij S. Martini 10. Maij 1649. §. & quidem, coram R. P. D. meo Corrado.* praeseruat sanè quando alter ex illis est dignior, & res fuit in iudicium deducta, vt respondit *Rot. coram Put. decis. 252. n. 2. l. 3. in corr. decis. 97. num. 2. par. 3. recent. & in d. Calaguritana Beneficij de Logrono 11. Februarij 1650. §. fin. in fin. coram R. P. D. meo Verosio, & prius in alia Calaguritana Beneficij 7. Maij 1638. §. 1. & §. seq. coram Reuerendissimo Salamantino.*

Nimirum dignior quippe qui iuxta constitutionem Clementinam praesentare debuit assimilatur praesentato *Lotther. de re benef. l. 2. q. 38. n. 26. & seqq. Put. decis. 252. sub. n. 2. & 3. l. 3. in corr. Rot. d. decis. 97. n. 3. par. 3. recent. in Tarraconen. Beneficij. 20. Ianuarij 1639. coram Reuerendiss. Salamantino, & in Gerunden. Beneficij 17. Iunij 1644. coram me.* Et ipsa litis introductio addit ius, cui Papa nisi illius mentionem faciat non censetur voluisse praetudicare *c. fin. vt lit. pend. & in c. fin. de const. notat Card. q. 6. Imol. sub. n. 10. vers. & sic ex predictis, Aretin. n. 7. vers. per textum. Cassad. dec. 18. n. 6. de praben. Burat. dec. 779. n. 10.* Et gratis dicitur litem quoad Stephanum, & Ioannem tunc temporis fuisse extinctam eo quod à sententia institutionis non appellauerant; dum enim non probatur illos fuisse personaliter citatos, appellare potuerunt à die scientiae *Ang. in l. 1. vers. & ideo, C. temp. appell. Capic. dec. 139. in fin. Rot. dec. 16. n. 2. de dol. & con. in non. dec. 46. n. 2. de appell. in antiq. dec. 55. n. 2. p. 1. diuers. & in Volaterrana Prioratus 5. Maij. 1645.*

paragr. neq. res iudic. coram me, & appellationem nedum à Michaële, sed etiam ab aliis coopositoribus interpositam prosequi *Scacc. de appellat. q. 12. n. 74. & seqq. post Salyc. & alios ibi allegatos,* & in his terminis fuit dictum in *Calaguritana Beneficij de Logrono 20. Nouembris proximè prateriti coram R. P. D. meo Verosio.*

Inter ipsos verò Stephanum, & Ioannem, hic dignior, & praeserendus visus est, tum ob gradum Baccalaureatus quo caret Stephanus, quemque Rota in his terminis semper magni fecit, vt dictum fuit in *supra citata Calaguritana Beneficij della Nieua coram R. P. D. meo Ottobono, & in Calaguritana Beneficij de Logrono 20. Nouembris proximè prateriti coram R. P. D. meo Verosio, in Calaguritana Beneficij de Ziego 5. Februarij 1651. coram eodem.*

Tum quia nedum est filius naturalis, sed originarius Ciuitatis Calaguritanae, atque descendens ab auis, & matre Parochianis Ecclesiae S. Andreae, in qua situm est beneficium controuersum, vt probant testes dati in eius Sum. nu. 1. quae qualitas originis in loco beneficij ponderatur ad effectum praelationis in *Calaguritana Beneficij de Logrono 27. Aprilis 1646. paragr. quod vero, coram R. P. D. meo Rojas.* Tum tertio quia curam animarum in eadem Ecclesia, de qua agitur, exercuit, quod ponderauit *Rot. in sapius citata Calaguritana Beneficij de Logrono 11. Februarij 1650. paragr. 1. vers. in eadem, coram R. P. D. meo Verosio, facti. decis. 373. n. 1. & 2. par. 4. to. 2. recent. ac text. in c. nullus. cap. obitum 61. distinct. c. cum inter Canonicos, ibique gloss. verb. aliam de elect.*

Non obstat, quod Ioannes possideat aliud integrum beneficium, ac propterea praeserendus sit Stephanus nullum aliud beneficium habens, iuxta *text. in c. is, qui de praben. in 6. Garz. de benef. p. 7. cap. 9. n. 12. & 13. Seraph. decis. 767. n. 1. Pèna in his terminis decis. 388. n. 3. & 4.* Quia hoc non probatur nisi ex fidelibus extraiudicialibus datis in Sum. Stephani n. 6. & 7. cum tamen tanquam fundamentum intentionis plenè, & concludenter probari debuisset, tum paupertas Stephani, qui imo ad titulum alterius beneficij sacris Ordinibus insignitus asseritur, tum pacifica possessio Ioannis asserti beneficij, quodque illud sufficiat ad eius honestam sustentationem; nam extra terminos regulae Cancellariae 17. de concurrentibus in data, quae beneficium etiam minus sufficiens satis esse vt non beneficia tus praeseratur, tradit *ibid. Mandos. & Io à Cozier relati in Lucana Cappellania 7. Iunij proximè prateriti paragr. posita vero, coram me,* certum est de iure communi, quod nisi beneficia aliàs sint incompatibilia assecutioni secundi etiam in concursu non habentis beneficium, non obest primus honestae sustentationi non idoneum, ad tradita *per Innoc. in c. fin. n. 1. de Cler. non resid. & in c. cū iam dudū n. 2. & 4. de prab. Garz. de benef. par. 11. c. 7. n. 264. & 307. & in puncto Rot. in d. Calaguritana Beneficij della Reina paragr. minus facit, coram Reuerendiss. Terracinen. vbi vltterius ponderatur, quod beneficiatus maioribus qualitatibus praeditus praeserendus est non beneficiato, vt etiam dixit *Rot. decis. 61. n. 4. p. 3. recent. & in d. Lucana Cappellania paragr. non obstat, coram me, & uuperrimè in Calaguritana Beneficij de Bannaros 11. Decembris proximè prateriti coram R. P. D. meo Ottobono.**

Et ita decisum omnibus informantibus,

DECISIO

Sacræ Rotæ Romanæ, Coram R. P.
D. Bichio.

Romana, seu Ianuën Cambij.

Mercurij 26. Iunij. 1652.

Quicquid de via executiua afferunt duæ priores decisiones editæ sub die 27. Nouembris, & 18. Martij proximè præteriti, causa hodie super eisdem posita confirmantur Domini, cum negari non possint, aut facultates A. C. aut consensus Sironum in eorum litteris expressus, quod Balb. possit se reuelare in Nundinis ubi executiue proceditur (maximè quia vsitatus modus se reuelandi in Nundinis est mediantibus litteris cambij paratam executionem habentibus) aut earundem litterarum complementum per effectiuam solutionem iuxta illarum tenorem sibi met à Balbo factâ, quæ, etsi in materia cambiorum de vsuris suspecta non probetur per confessionem creditoris, nisi aliunde de numeratione constet quando persona recipientis est realiter distincta à persona soluentis; probatur sanè ubi idem est physicè, soluens est recipiens, quia tunc impossibile est dare à parte rei actum numericè solutionis, & receptionis, hoc est in eodem subiecto actionem, & passionem l. *Vranus*, ff. *seruit. Urban. præd. l. 1. ff. quemadm. seruit. amit. l. neque pignus*, ff. *reg. iur. Rota dec. 276. n. 6. p. 6. recent. & dec. 213. n. 5. inter impress. post. Zacch. de obligat. Cameral. & quietantia ipsa, ac scripturæ directio in libro soluere debentis habet implicitum actum numerationis non aliter practicabilis, quam per modum æquipollentem; ideoque admittendum *Rota decis. 52. n. 10. vers. merito. p. 3. recent. in puncto Cancer. variar. res. l. 2. c. 6. n. 210. Rot. Ianuën. decis. 1. n. 8. & 22. ubi quod hoc indubitatum est in præiudicium mandantis solui.**

Præsertim quia ultro adnotata est solutio à tergo litterarum, & in libro nuncupato Scartafaccio, quod vocant di fiera, & Balbus de solutione sibi met facta certiorauit Siros per epistolam successiue ad alios scriptam sub die 11. Nouembris 1649. quæ non loquitur de partitis terminatis in præcedenti Feria Augusti, vt ex aduerso supponitur, sed in feria Sanctorum, ibi *in questa fiera de Sancti riceuuta, &c.* Summario primæ positionis pro Balbo n. 5. eiusdemq; tenoris est responsio Sironum ad dictam Epistolam, ibi *in risposta del vostro spaccio di fiera passata de Santi* dicto Summario num. 6. vnde verum est dicere, quod Siri solutionem vt supra factam approbarunt, & propterea eam impugnare hodie non possint c. *quod semel. de reg. iur. in 6. l. in diem*, ff. *aq. plu. arcen. Cephal. conf. 386. num. 29. Riminal. iun. conf. 562. n. 34 & 35. Decian. respos. 2. numer. 148. lib. 1.*

Hincque resultat etiam iustitia mandati executiui contra Siros ad instantiam Balbi relaxati pro rebus scutorum 5448. auri quæ de eorum ordine Balbus soluit, cum sufficiat procuratori docere de implemento ordinis sibi directi vt contraria actione mandati repetere possit, quod soluit ex allegatis in prima decisione. §. *sed de re petenda.*

Non obstat, quod cambium, de quo agitur, pro-

Anton. Diana Pars XI.

ueniat ab alio scut. 20000. & alio scutorum 9325. marcarum contractis de anno 1640. tum quia diuersum esse apparet ex quo priora illa duo limitata erant pro vna tantum feria; Cumque ad hoc vltimum cambium processum fuerit creando debitum contra mandantem absque vlla relatione ad antiqua, & accèptando cambium de nouo factum per mandantem sine aliqua noua specificatione, quod sit factum in continuationem antiquorum, eo minus eorum continuatio dici potest ad quem effectum satis non est, quod ab illis occasionaliter dependeat iuxta theoricam Anchara. in c. *accessorium sub n. 16. vers. præterea isti duo actus de reg. iur. in 6. Baptista de S. Blasio tr. de correlat. q. 66. n. 54. Pacian. de probat. l. 1. c. 28. in addit. list. F. Rosa in Eugubina Erroris calculi 26. Aprilis. 1641. coram Reuerendissimo Salamantino, & in Romana, seu Veliterna restitutionis in integrum 17. Decembr. 1646. coram me. Et sufficit de hoc dubitari posse, ne per hanc exceptionem iudicium executiuum retardetur, vt ponderant primæ decisiones §. *fin.**

Tum etiam quia continuatio cambiorum non est illicita, aut damnata à Constitutione san. mem. Pij V. nisi quando primum cambium contractum fuit cum pacto, quod accipiens non possit in primis Nundinis, pecuniam restituere, & cambium extinguere; hoc enim casu, quia debitor cogitur pecunias tenere sub vsuris, cambium dicitur constitutum pro pluribus Nundinis, & propterea tanquam Vsurarium à dicta Constitutione reiicitur, Aliud autem est quando, pro vt hic pecuniæ datae fuerunt pro primis Nundinis addita solum facultate cæbiandi casu, quo in illis debitum non soluitur; nam tunc cum sit in potestate debitoris pecunias restituere in primis Nundinis & sic se eximere ab onere Vsurarum, non dicitur ab initio contractum cambium pro pluribus Nundinis, & cessante coactione continuandi contemplata à Constitutione Piana, cessat pariter dicta Constitutio; licitumque est conuertere debitum in aliud cambium, quod dicitur nouum, & non idem, vt doctè distinguendo firmatum fuit in *Romana pecuniaria, seu cambiorum 10. Iunij 1616. secundo principaliter, coram bon. mem. Cardinali Sacrato, & in Romana pecuniaria 13. eiusdem mensis Iunij coram Sanctiss. D. N. impress. part. 4. recent. decis. 304. n. 3.*

Quatenus igitur Siri debitores in primis Nundinis anno 1640. dicta scuta 20. mil. & alia 9325. integrè non restituisent eadem cambia originaliter Nundinalia ex mutuo consensu partium desumpto à continuata transmissione, & retentione litterarum pro singulis feriis transiissent licitè in cambium continuatum, & irregulare productiuum legitimi, interesse de actuali transmissione litterarum ad Nundinas constituto, vt dixit *Rota Ianuën. decis. 37. numer. 11. Rota nostra decis. 946. num. 1. apud Seraphin. decis. 274. num. 5. part. 5. recent.* quæ transmissio ad hunc effectum probata dicitur per litteras redditus, quia litteræ transmissæ remanere solent penes Mercatorem cui fuerunt directæ, vt aliis allegatis respondit *Rota dicta decis. 274. num. 6. part. 5. recent. decis. 32. numer. 21. coram bon. mem. Vrgellensi, & in Romana cambij 17. February 1642. coram me.* Et litteras redditus non possunt Siri qui eas producerunt impugnare, vt per *Bald. conf. 401. n. 9. lib. 5. Rot. decis. 184. n. 33. part. 6. recent.* cum aliis relatis in *Nouarie. bonorum 17. Decembris 1640 coram recol. mem. Cocino Sacra Rotæ Decano dignissimo.*

Ex his euacuatur fides nuper producta de iudicio

aliquorum Mercatorum Urbis, quia vel idem iudicium versatur circa ius, & tunc si prædictus aduersatur non debet attendi. *Rot. decis. 52. n. 11. & 12. part. 7. recent.* vel circa factum, & non vrget, quia etiam admissa cõiuuatiõne cambij, nostrum cambium est licitum, & exequibile, vel saltem aduersariorum exceptio altiore indagine requirit: attempto præsertim, quod inter has partes nedum secuta sunt negocia cambiorum, sed Siri exegerunt etiam fructus locorum Montium, & Censuum ad Balbum spectantes, vt apparet ex partitis relatis in calce responsionis facti pro Balbo littera B.

Quapropter Domini steterunt in decisiois vtraque parte informante.

DECISIO

*Sacræ Rotæ Romanæ Coram R. P.
D. Bichio.*

In causa Romana Censuum.

Luna 27. Maij. 1652.

Esse locum restitutioni pecuniarum, quas de Anno 1647. & 1648. Pater Damianus Fonseca Religionis Prædicatorum soluerat pro pretio duorum censuum vitalitiorum Guerrino Ciuccio, & Angelæ eius coniugi Rota hodie respondit, præuio vt solet particularis dubij examine. Nam dictarum pecuniarum dominium (comparatæ fuerint siue industria Patris Damiani, siue aliorum largitione, aut quomodolibet) quæsitum statim fuit Religioni, & Monasterio. *cap. de Monachis 16. quest. 1. cap. de lapsis 16. quest. 6. cap. in presentias de probat. cap. cum ad Monasterium de stat. Monachor. Abb. in cap. cum olim il. 2. num. 6. de priuileg. Archid. in cap. unico numer. 13. 18. quest. 1. cum aliis alleg. à Modern. Carmelita Matriten. quest. Regular. tom. 1. cap. 6. num. 41.*

Cumque Religiosus professus sit in particulari incapax dominij, vel professionis, vt ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *sess. 25. de Regular. cap. 2. not. Men. conf. 722. n. 37. & 59. Ioan. Vvigers de iustit. & iur. tr. 1. ca. 3. dub. 8. n. 21. Rot. in Perusina Parochialis 7. Aprilis 1642. §. 1. in fin. coram me*, ac proinde Pater Damianus pecuniarum dominium, quod non habebat non potuerit in recipientes transferre in præiudicium Monasterij, vt in punct. census vitalitij trad. Emanuel. Rodr. *qu. Regul. tom. 2. quest. 47. art. 15. in princ. Syluest. in summ. verb. Religio 5. sub num. 7. vers. secundum si quid. Sanch. in precept. Decal. lib. 7. cap. 22. sub. n. 16. vers. si autem Barbof. de potest. Episcop. alleg. 103. sub num. 5. & in collectan. ad Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 2. n. 15.* exindè resultat, vt Guerrini qui pecunias receperunt eas teneantur restituere Monasterio vero Domino *Syluest. d. verb. Religio 6. sub n. 7. vers. & tenetur restituere. Regin. in praxi fori Penitent. l. 18. n. 397. Lopez in suo Instructorio conscient. p. 2. c. 5. vers. secundo adiciamus ibi talisque secularis. & c. Modern. Matriten. quest. regul. tom. 1. c. 6. n. 53.*

Nec suffragatur antecedens beneplacitum Apostolicum elicitum siue ex breue sanct. mem. Pauli V. emanato de anno 1615. siue ex confirmatione

concordiæ inter Patrem Damianum, & Monasterium S. Mariæ supra Mineruam initæ, obrenta à fel. record. Urbano VIII. de anno 1643. Nam breue Paulinum concedens facultatem Damiano emendi ex pecuniis sibi vnde quaque obuentis census temporales ad vitam, vt restrictum ad annum redditum ducatorum 300. auri de Camera vltra illum non releuat *l. iubemus C. ad Velleian. Caputaquen. dec. 368. n. 2. & 3. p. 3. & in his terminis Barbof. in collect. ad Conc. Trid. sess. 21 de reg. c. 2. num. 6. vers. dummodo. Modern. Bergomen. respons. moral. respons. 86. n. 12.*

Consumpta autem fuerat eadem facultas quoad dictam ratam ducatorum 300. ante horum censuum emptionem in supra memorata transactione de anno 1643. inita inter Damianum, & Monasterium Sanctæ Mariæ supra Mineruam, in qua Damianus cessit Monasterio loca 57. montium, & alia credita valoris in totum scutorum 12. mil. circiter, reseruato sibi desuper annuo redditu ducatorum 300. auri de Camera quos Monasterium soluere promisit, & pro maiori cautela assignauit Damiano totidem loca montium: Nec dubitari potest quin talis reseruatio, ac respectiue promissio emanauerit in executionem Breuis Paulini, & pro adimplemento facultatis ibidem concessæ, quia non est concepta pro maiori cautela, vt ex aduerso gratis asseritur, sed simpliciter, & absolutè assignando tamen loca montium Damiano pro maiori cautela, & in verbis continet explicitam relationem ad facultatem Breue Paulino concessam, ibi, *In primis Damianus sibi reseruauit, & c. toto tempore vite sue annuos duc. 300. auri de Camera scuta 480. moneta constituentes sibi à Paulo V. habere, & retinere concessos, quos & quæ Conuentus, & Fratres eidem soluere promiserunt iuxta formam Breuis, & c.* quæ verba clariora esse non possunt, cum tamen sufficeret expressa mentio Breuis Paulini emissa in Procemio transactionis, ibi, *Cum Damianus à Paulo indultum census temporales ad vitam, & c. recipiendi, & prædictos census dummodo annuum summam ducatorum 300 auri de Camera non excedant retinendi, & c. obriuerit, & c. vt subsequens reseruatio, ac respectiue promissio dictæ annuæ summæ in causam Breuis referretur Rot. decis. 190. n. 4. pag. 1 recent. & in Rossanen. exempt. 27. Ianuarij 1640. coram Reuerendissimo Salamantino, & in Elboren. iuris conferendi 4. Iulij eiusdem anni coram eodem, & in Barchinonen. iurisdictionis 8. Aprilis 1647. coram me.*

Et quamuis in eadem transactione Damianus vltra dictam summam ducat. 300. reseruauerit sibi totum illud, & quicquid ei ex consanguineorum amicorum Dominorum, & piarum personarum, & aliorum quorumcunque benignitate, ac pietate datum, & quomodolibet collatum fuerit, desuperque accesserit confirmatio Apostolica sanct. me. Urbani VIII. Ponderarunt Domini quod non probatur pecunias datas ad censum Guerrinis prouenisse ex pietate, ac largitione supranominatarum Personarum, de quibus reseruatio loquitur, vt probandum ex aduerso esset, vt nos versari in casu reseruatiõis appareret, *Ceph. conf. 387. n. 16. & seqq. Surd. conf. 449. num. 24. Rot. decis. 402. num. 4. ad fin. par. 2. recent. & in Amburien. sen Ciuitaten. Archiepiscop. 26. Nouembris 1649. coram me*; Maximè quia verisimile admodum est quod prouenerint ex annuo redditu scutorum 300. per Monasterium promisso, cum ulterius etiam alimenta Damianus à Monasterio receperit, nec licuit, etsi pecunias ex dicto redditu proue

provenientes posset Damianus in suos usus convertere, eas in emptionem aliorum censuum ad vitam erogare, quia hoc non legitur concessum, ac resistit votum Paupertatis prohibens ne Religiosus intra claustra existens emere aliquid possit etiam ex pecuniis quas ipse sibi subtrahit de illis quas poterat honestè consumere, vt benè *Eman. Rodr. quaestionum Regul. tom. 3. qu. 29. art. 10. col. 3. sub. princ. vers. non tamen fol. 80.*

Ed minus quia huiusmodi reseruatio limitata est ad effectum (vt supra de aliis dictum fuit) conuertendi, ac disponendi cum explicita relatione ad breue Paulinum, quod pecuniam annui redditus non indulget conuerti in aliorum censuum emptionem, sed in ipsius Damiani usus, ac necessitates, in quas propterea duntaxat ob relationem ad Breue, ex dictione illa, vt supra, resultantem l. *item queritur §. item Iulianus ff. locat. l. talis scriptura §. fin. ff. de leg. 1. Monach. decis. Bonon. 40. punct. 3. n. 13. Barbol. dict. 441. n. 1. & 2. bona reseruata poterant conuerti, non autem expendi in aliorum censuum emptione, quia licentia concessa Religioso retinendi bona ad vnum usum, ad alium non extenditur. Nauarr. in comment. de reg. in c. non dicatis 12. qu. 1. n. 44. Diuus Antonin. 3. part. tit. 16. §. 11. col. 1. & 2. Reginald. in prax. poenit. lib. 18. cap. 27. numer. 399. vers. secundo est. Modern. Matriten. quaest. regul. tom. 1. cap. 6. num. 52. vers. siue de his. Rodrig. d. tom. 3. quaest. 29. art. 10. col. 2. vers. tertia conclus. Syluest. verbo Religio 6. quaest. 7. qui omnes pro ratione adducunt, quod Religiosus est solum vsuarius bonorum quae sibi destinata sunt; at vsuarius nequit de bonis ad certum usum concessis in alios usus disponere §. 1. §. item Instit. de usu. & habit. ibique not. Oynot. num. 8. & seqq. Ioann. Harprecht. sub num. 1. & 13. Sot. de iustit. & iur. lib. 4. quaest. 1. art. 1. col. 8.*

Ac quatenus facultas conuertendi, & disponendi de bonis reseruatis non restringeretur ad usus, necessitatesque proprias, sed alios quoque usus comprehenderet, semper tamen intelligenda esset de vrbibus piis, non autem profanis, vt optimè aduertit *Nauarr. conf. 10. l. 3. tit. de donat. conf. 7. n. 2. Laur. de Portell. dub. reg. ver. peculium sub. num. 2. Mirand. in manual. Pralator. tom. 1. quaest. 28. artic. 9. Barbol. de potest. Episcopi alleg. 103. num. 5. in fin. & in collect. ad Conc. Tridentinum sess. 25. de regul. cap. 2. num. 16. vers. si autem. Rot in Recanaten. bonorum 29. Aprilis 1641. §. quod autem coram R. P. D. Meo Cerro.*

Sicut igitur ipsa transactio facultatem disponendi de bonis reseruatis ad libitum Damiano non praebet, aut reseruatio ad pecunias comparatas aliunde, quam à personis ibi nominatis non porrigitur, ita nec confirmatio Apostolica, etsi emanauerit ex certa scientia, ac de voto particularis Congregationis desuper ab Urbano VIII. deputata, cum confirmatio quaelibet addat quidem robur confirmato in omnibus ibi contentis, sed non ultra, & suppleat ius non factum, c. 1. & 2. de confirm. viil. vel inur. Dec. in l. mora n. 3. ff. de iurisd. omn. iud. Berou. conf. 7. n. 37. lib. 3. Men. conf. 75. n. 32. Rot. dec. 604. n. 1. par. 4. recent.

Nihilque Guerrinos iuuat quod contraxerint bona fide, ignorantes Breue Paulinum fuisse antecedenter consumptum. Nam bona fides recipientis, vbi tradentis potestas deficit, & ius resistit, contractum non sustinet iuxta. distinct. Bart. in l. sed si lege. paragr. siue ff. de petit. her. Bald. in l. pro oner. circ. med. vers. nisi dicas C. iur. dot. Becc. conf. 95. numer. 15.

Anton. Diana Pars I X.

Surd. consil. 115. n. 21. & decis. 45. n. 13. semperque vtget defectus dominij in tradente, ac votum paupertatis, & Monasterij, cui ab initio pecuniae quaesitae fuerant praedictum, quod ex contractu Religiosi inferri non potuit Abb. in cap. cum venissent n. 5. & 6. de restit. spoliat. Cyriac. controu. 300. n. 38. Seraph. decis. 1127. n. 2. Canall. decis. 109. n. 1. & fuit dictum in Perusina Parochialis 7. Aprilis 1642. coram me.

Vtrique tamen censuerunt Domini bonam fidem suffragari ad effectum, vt ex sorte principali censuum controyerorum demantur illorum fructus quos Guerrini soluisse Patri Damiani viuenti probauerint, praesertim quia cum dd. census essent nulliter empti resoluuntur in purum mutuum, ex quo fructus percipi non potuerunt *Cenc. de cens. 988. n. 1. & seqq. & n. 7. vbi ampliat etiam si sponte soluti fuerint Rot. inter impress. post. dictum tr. decis. 12. num. 1. decis. 31. num. 6. & seqq. decis. 227. num. 4. dec. 228. num. 2. nempe paritur aequitas vt Monasterium ad quod cum omnibus bonis in haereditate Damiani repertis fructus Damiano soluti transferunt eos lucretur cum iactura soluentium l. nam quod Natura ff. condit. indebit. cum aliis allegat. & Cenc. de cens. qu. 66. n. 98.*

Et ita decisum vtraque parte informant.

DECISIO

Sacra Rota Romanae Coram R. P. D. Bichio.

Calaguritana Beneficij.

Luna 14. Maij 1652.

Actum est de Antonio Gualite, & Michaële Gurrea, quia etiam hodie provt alias sub die 15. Ianuarij proximè praeteriti illis praecellere Rota censuit Ioannem Gonzalez, & Stephanum Palacios vti Sacerdotio, & aetate antiquiores, & exercitio Curae animarum, per plures annos addictos, quod praeter allegatos in prima decisione ponderatum fuit in *Calaguritana beneficij de Alesanco 8. Martij proximè praeteriti coram R. P. D. meo Alberгато, & in Calaguritana beneficij de Lumbreras die 18. eiusdem mensis coram R. P. D. meo Melnio.*

Nihil suffragante, quod Antonius aliàs fuerit admissus ad audiendas confessiones, & ad hoc beneficium institutus ab Ordinario, quia minor habilitas requiritur ad confessiones audiendas, quam ad exercitium curae animarum, & institutio Ordinarij, quia pendet necessario à praesentatione Beneficiatotorum, quorum iudicium ex praedictis apparet erroneum, cum iuxta opinionem, quam passim secuta est Rota coram Eminentissimis Cardinalibus Otthobono, & Corrado, & aliis in prima decisione allegatis debuissent etiam inter plures approbatos ad Curata eligere digniorem, non inducit praesumptionem dignioritatis, vt solet quando ipse Ordinarius praelegit, eo minus, quia iam fuit declarata attentata, vt ponderatum fuit in dictis Calaguritanis coram Reuerendissimis Patribus DD. meis Melnio, & Alberгато.

Concordia verò inter eosdem Antonium, & Michaëlè ac prouisio Apostolica ad eius limites emanata non nocet Ioan. Gonzal. & Stephano Palacios

colligantibus, ac dignioribus de quibus aut de lite tunc pendente mentio facta non fuit ut debuit, ut plenè comprobatum fuit in *Beneuentana Canonicatus* 8. *Februarij & 27. Maij 1647. coram me.* Litem autem tunc temporis non fuisse extinctam, constat ex adductis in prima decisione §. *nimirum*, quia scilicet regulariter lis non extinguatur nisi per sententiam in iudicatum lapsam, vel longam taciturnitatem, dummodo in actis constet de non iure tacentis ex allegatis in *fanen. Cappellania* 22. *Iunij 1646. coram R.P.D. meo Rojas*, quæ in casu nostro non concurrunt, quia Ioannes, & Stephanus poterant quancumque appellare à die habitæ notitiæ, ac adhærere appellationi interpositæ ab altero ex aduersariis, ut fecerunt, obtinendo ad maiorem cautelam commissionem admissiõnis ad causam, ut propterea nec cessio litis ipsis non acceptantibus facta ab aduersariis litem extinxerit *las. in l. postquam liti, num. 1. in fin. C. de pact. Rot. in Conchen. Archipresbyteratus* 19. *Januarij 1598. coram Litta impress. apud Marches. de commiss. p. 2. fol. 516. num. 2. & in Vlixbon. nullitatis Professionis* 17. *Maij 1641. §. minus obstat, coram Reuerendissimo Salamantino.*

Ex quibus Domini confirmarunt primam decisionem in parte exclusua Antonij, & Michaëlis, ab ea tamen ex probationibus nouiter factis recesserunt in secunda parte, quæ Stephano Palacios præfert Ioannem Gonzalez tanquam Baccalaureum, Parochum huiusmet Ecclesiæ Sanctorum Iacobi, & Andreæ, in qua situm est Beneficium controuersum, & descendente ab Auis originariis huiusmet loci.

Ad probandum enim gradum Baccalaureatus non releuant plures actus in quibus Ioannes Baccalaureus enunciatur, quia cum potuerint expediri absque hac qualitate, simplices enunciatuæ illam non probant, ut in terminis Doctoratus dixit *Rota in Casaraugustana pensionis* 21. *Decembris 1591. coram clar. mem. Card. Hieronymo Pamphilio impress. apud Marches. de commiss. tom. 1. fol. 564. num. 5. in fin. & num. 6. eo minus, quia sunt de recenti, & plerique emanarunt ab ipsomet Ioanne; Ideoque suspectæ sunt Rot. decis. 160. n. 9. dec. 405. num. 2. part. 1. recent.* Et quamuis altera ex dictis enunciatuæ emissa fuerit in comparatione, quam coram Notario contextu aliter fecerunt idem Ioannes, & alij Oppositores, inter quos etiam Stephanus, ac iuramento ibidem ab omnibus præstito; aduertendum est quod iuramentum non cadit super omnibus ibi contentis, & enunciatis, sed solum super eo quod omnes sunt Christiani origine, bonæ conscientiæ, nõ excommunicati, nec irregulares, & quod eorum quilibet potest Beneficium obtinere, ut legitur in Summario dato pro Ioanne num. 1. Inferri ergo exinde non potest, quod Stephanus acceptauerit enunciatuam Baccalaureatus sub qua ibi Ioannes denominatur: præsertim qua alioquin ipse contra id, quod iurauit non posset Beneficium obtinere in concursu Ioannis, ut in proximis terminis ponderauit *Rota in Hispalen. decimarum de Almonte* 4. *Iulij 1642. coram me.* Accedit dictum Testis seruatis seruandis examinati, asserentis audiuisse à diuersis quod licet Ioannes se Baccalaureum denominet, talis re vera non est, vnde eo magis dubia redditur probatio aduersarij, & reiicienda cum illam offuscare Stephano sufficiat, *Bald. conf. 79. n. 7. lib. 2. Surd. conf. 505. sub. num. 6. Rot. decis. 230. n. 24. in fin. part. 1. diuers. decis. 664. numero 7. parte 1. recent. & in Augustana*

decimarum 27. *Iunij 1639. coram me.*

Quod verò Ioannes sit originarius huius loci excludunt Testes dati in Summario Stephani n. 1. qui deponunt illum, eiusque Patrem esse originarium loci de Autol, & potius attendenda venit origo propria, & paterna, quam auita, vel matris, *l. filios, C. munic. & orig. & in l. exemplo, C. decurion. l. 10. Duran. dec. 31. n. 3. & segg. cum alijs allegatis à Moderno Hispano de Iud. l. 1. l. 1. tit. 1. disp. 2. g. 2. n. 101.*

Cumque iidem Testes deponant, quod Stephanus curam animarum exercuit in Ecclesia de Ricondesoto, quæ est vnita Ecclesiæ Sanctorum Iacobi, & Andreæ, de qua agitur, ferè idem est, ac si in ipsa Ecclesia Sancti Andreæ exercuisset, cum vtraque Ecclesia per vnionem vna fuerit effecta, *c. translatio de constit. Garz. super. regula 8. Cancell. glos. 5. §. 7. n. 56. & Beneficiati vniustales, & alterius dicantur, ut disertè affirmant iidem Testes, & est de iure Rebuff. in prax. tit. de vnion. n. 49. Gratian. disc. 655. n. 6. Barbof. de iure Ecclesiast. l. 3. c. 16. num. 21. Rota in Amburien. seu Ciuitaten. Archipresbyteratus* 1. 14. *Decembris 1646. coram me.*

Hinc cessantibus in Ioanne prærogatiuis ob quas prima decisio illum prætulit, & è conuerso per plures Testes, quorum si aliqui defectus patrentur, supplet numerus, & adminicula resultantia ex fidelibus in Summario Stephani num. 5. datis, *Alexan. conf. 149. num. 6. lib. 5. Surd. confil. 28. n. 43. Casar. de Grass. decis. 5. num. 8. & 9. de Sponsal. Burratt. decis. 604. num. 5. Rot. in recent. decis. 147. n. 3. & 4. part. 1.* Probato quod idem Ioannes possidet pingue aliud Beneficium annui redditus scutorum 300. Stephanus verò nullum, & si quod habuit exigui proflus fructus dimisit, Stephanus ipse, qui de cætero doctrina, & bonis moribus præditus, ac multis annis curam animarum exercuit præferendus est, *cap. is cui de praben. in 6. cum alijs allegatis in §. fin. prima decisionis.*

A qua proinde in hoc tantum Domini recesserunt omnibus partibus Informantibus, ac Stephano Beneficium adiudicandum esse dixerunt.

DECISIO

Sacræ Rotæ Romanæ Coram R. P. D. Bichio.

Bononien. Hæreditatis.

Veneris 28. Iunij. 1652.

Valeriæ Catanæ, eiusq; cessionariis decisum hodie fuit dandam esse immiõnem in medietate bonorum hæreditariõrum Bernardini Catanæi fratris ab intestato superstitibus tum dicta Valeria sorore, tum Bartholomæo fratre defuncti, nam fratri succedunt in capita frater, & soror ex dispositione iuris communis in §. 1. *Auth. de hered. ab intest. in Auth. cessante Cod. legit. hered. cum alijs allegatis in Auximana prady* 28. *Iunij 1646. §. fin. coram me, & succedentibus ab intestato competit interdicitum quorum bonorum Menoch. de adipisc. remed. 1. n. 33. & segg. & in his terminis Burratt. decis. 262. n. 10. decis. 309. num. 2.*

Nec obstat Statutum Bononiæ l. 4. de successiõib. Ascend. & Collater. §. dicti vero fratres, præferens fratrem

fratrem sorori in successione communis fratris prædefuncti, quia statuta huiusmodi à laicis condita in hæreditate Clerici qualem fuisse Bernardinū probant testes dati in Summ. Valeriæ, non habere locum Rota censuit articulo maturè discusso, & omnibus contrariis rectis in *Raennaten. hereditatis* 5. Junij 1648. coram Eminentissimo D. Card. Otthobono, vbi allegantur innumeri concordantes, & affertur solidissima ratio, quod scilicet hæc statuti nullo modo comprehendi potest illud de quo in specie statui, atque disponi à statuentibus non potuit; laici verò non possunt in specie statuere de personis Ecclesiasticis, neque de eorum bonis directè, aut indirectè, quia illorum iurisdictioni non subsunt. c. *Ecclesia Sanctæ Mariæ de const. c. discernimus de iudic. cap. fin. de vit. & honest. Cleric. c. 1. de immunit. Eccles.*

Quæ ratio militat, siue statutum dirigat verba in personam defuncti, siue disponat tantum de eius bonis, siue agatur de bonis quæsitis ante, vel post Clericatum; semper enim deest subiectio bonorum Iurisdictioni statuentium, quæ sola sufficit ne statuto exclusiuo fœminarum sit locus, vt sequendo doctrinam Bart. in l. 1. num. 32. & 33. C. de Summ. Trinit. & fid. cathol. sapissimè dictum fuit in decisionibus relatis à sanct. mem. Greg. XV. decis. 255. numer. 1. & seqq. ibique adden. numer. 7. à Buratt. dec. 188. numer. 2. & ab add. ibidem numer. 14. ac decis. 262. numer. 13. Et superueniente Clericatu etiam bona patrimonialia antea quæsitæ exeunt de potestate laicorum. Imol. conf. 55. numer. 7. Honded. de communi cens. 3. numero 12. lib. 1. Lancell. Gallia conf. 59. numero 14. aliique relati à modern. P. demontano disquisit. Clerical. part. 1. tit. de exemp. cleric. & eor. bonor. §. 5. numero 6. attendique debet solum tempus mortis in quod statuti exclusiuo effectus confertur Salyc. in auth. cassa numer. 14. C. sacros. Eccles. Dec. in capit. Eccles. S. Mariæ n. 207. num. 212. & seq. de constit. Abb. ibid. num. 25. Anchar. conf. 107. num. 2. conf. 108. num. 1. & 2. aliique plures quos in terminis statuti exclusiuo fœminarum secuta est Rot. in Tuderina successione 29. Maij proximi præteriti coram R. P. D. meo Meltio & magis in puncto modern. Neapolitanus de iurisdictione part. 4. cap. 5. num. 15. modern. Manicalciatensis ad Bull. Cæne Domini lib. 2. can. 15. quæst. 17. num. 28. Reuerendissimus Episcopus Eugubinus decis. fori Eccles. 11. num. 14. & 21.

Nihil suffragante quod Statuta Bononiæ confirmata fuerint à Sede Apostolica in forma specifica verbis tam amplis, vt nouæ legis vim ipsa confirmatio habere videatur, vt ponderatum fuit in decis. 438. numer. 54. & seqq. part. 4. tom. 2. recent. relata in Bononien. bonorum 17. Martij 1649. §. grãtis vero in fin. coram me; quia id esset momenti si statutum eliminaretur à successione Clerici ex defectu duntaxat potestatis statuentium; hunc enim defectum dicta confirmatio sustulisset: verum vrget vterius defectus voluntatis; quia nempe nisi in statuto fiat expressa mentio de Clericis, eorumque bonis, vel adsint verba vniuersalia apta Clericos includere Honded. conf. 20. num. 6. vers. sed etiam, & sub num. 7. vers. qua conclusio lib. 2. & aliis allegatis aduertit Rot. in Romana dote 11. Februarij 1647. §. addebant coram me. Hunc autem voluntatis defectum confirmatio quamuis in forma specifica non supplet, cum natura confirmationis sit robur addere confirmato, non autem illud ad ea quæ in confirmato non includuntur extendere cap. 1. & 2. de confirmat. vtil. vel inuit.

Decius in l. more n. 31. ff. de iurisd. omn. iudic. Berol. conf. 7. num. 37. lib. 3. Menoch. conf. 75. num. 32. Rota in Romana scutorum quatuor millium 26. Nouembr. 1618. coram clar. mem. Coccino decis. 604. num. 1. part. 4. recent. & in puncto statuti confirmati à Sede Apostolica decis. 58. num. 29. & 30. part. 6. recent. in Spoletana bonorum 13. Aprilis 1646. §. Cum in ea coram Eminentiss. D. Card. Corrado, in d. Raennaten. hereditatis §. neque suffragatur. ibi nec in statutis facta esset expressa mentio Clericorum coram Eminentissimo D. Card. Otthobono, in d. Tuderina successione coram R. P. D. meo Meltio, quæ loquitur in terminis confirmationis ex certa scientia amplissimis clausulis conceptæ.

Eo facilius attentis præcisè verbis confirmationis Iulij II. ibi, dummodo contra libertatem non sint, quibus ille Pontifex satis declarauit non intellexisse aliquid disponere contra Clericos, & libertatem Ecclesiasticam, quæ etiam in exemptione bonorum Clericorum à Iurisdictione laicali consistit; vnde vrget quoque defectus voluntatis confirmantis, & esto quod confirmatio vim haberet nouæ legis, operari non potest contra voluntatem legislatoris, vt per Bart. in l. Iulianus verum debitorem numer. 15. ff. condiçt. indeb. Dec. conf. 43. num. 4. Burat. decis. 52. num. 5. aut egredi terminos confirmati cui famulatur Cassad. dec. 1. num. 2. de confirmat. vtil. vel inuit. quem cum aliis ibi allegatis refert, & sequitur Rot. decis. 176. n. 38. p. 5. rec.

Et ita decifum vtraque patte informante.

DECISIO.

Sacræ Rotæ Romanæ coram Reuerend. Patre Domino Bichio.

In causa Maioricensi celebrationis Missarum.

Veneris 28. Junij 1652.

Celebrat Cathedralis Ecclesia Maioricensi duplicis generis festiuitates dictas de Aloy, alias nuncupatas capitulares, alias Fidelium deuotione fundatas ac dotatas: De primis non est quæstio; sed in secundis recusantibus Canonicis canere per se ipsos Euangelium Missæ solemnis: Reuerendissimus Episcopus decreuit Ecclesiæ mantentionem in quasi possessione, recipiendi ab illis seruitium cantus Missæ, & Euangelij. Deuolutoque per appellationem Canonicorum negotio ad hoc Sacrum Tribunal, & mihi commisso, decidendum hodie proposui. An Promotori Ecclesiæ sit danda mantentio, in quasi possessione canificiendi Euangelium à Canonicis in solemnitatibus prædictis; Et affirmatiua sententia placuit. Nam quasi possessio recipiendi seruitium huiusmodi cum sit penes Ecclesiam ipsi, (siue eius nomine Promotori competit mantentio, vt ferè in his terminis respondit Rot. in Salmantina stipendiorum 16. Ianuarij 1606. & 3. Decembris 1607. coram Cardinali Lancello iuniori impressa apud Modern. Perus. de mantentione decis. 96. num. 2. & 3. & decis. 97.

Neque Canonici negant idem seruitium, in praeteritum praestitisse pluries; quod etiam affirmant testes deponentes de visu per longissimum tempus dat. in summario Promotoris num. 4. & 5. & satis esset aliquando ita fuisse seruatum: vt quasi possessio diceretur Ecclesiae quaesita, iuxta Theor. Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 91. de caus. poss. & propriet. Rom. conf. 311. num. 7. Oldrad. conf. 312. num. 2. Dec. conf. 117. sub num. 2. vers. quod autem. Garz. de benef. p. 5. cap. 5. num. 59. Rot. dec. 337. p. 2. apud Caputaquen. & alias sapissimè: sed asserentes id sponte fecisse, ac proinde actus fuisse voluntarios: eos praetendunt adduci non posse ad probandam assertam quasi possessionem; quippe quae ex actibus facultatiuis non acquiritur: l. Proculus ff. de damn. infect. Decian. conf. 144. nu. 133. lib. 4. Rot. decis. 473. num. 1. part. 3. recent. cum reliquis allegat. à modern. Peruf. de manu. obseru. 53. num. 2. & seq.

Verum Promotoris replicationes infra adducendae visae sunt obligationem canendi spontaneo, & facultatiuo cantui contrariam Rip. in cap. Ecclesia Sutrin. num. 55. de caus. poss. & propriet. Menoch. praef. 67. num. 1. seqq. lib. 6. add. ad san. mem. Greg. XV. decis. 162. sub litt. E. vers. primo sciendum Rot. apud Pen. dec. 135. num. 9. & Pampilonen. iuris nominandi Vicarium 15. May 1644. paragr. quia hoc coram R. P. D. meo Peutingerio suadere posse, vt saltem dubium sit an actus canendi fuerint facultatiui; quod sufficit ad obtinendam desuper manutentionem, nisi praesumptio valdè vehemens aduersetur Add. ad san. mem. Greg. XV. decis. 162. num. 15. in fin. relat. à modern. Auentonen. quest. & resol. lib. 1. cap. 15. num. 17. & à modern. Peruf. de manu. dicta obseru. 53. n. 16. Rot. Bonon. diuers. dec. 138. nu. 58. & 59. Seraph. dec. 325. num. 3.

Adest siquidem Capitulare decretum editum die 5. Septembris Anno 1603. disponens quod festa, de quibus agitur: fiant à Canonicis per Turnum: verbum enim fiant: cum sit praecipuum Clem. exiui de Paradiso vers. item ordo de verb. signif. Paris. conf. 19. num. 132. lib. 2. prout & subsequens verbum dicat ibi: dicat Euangelium, importare videtur praecisam obligationem; & spontaneam excludere, vt in puncto celebrationis Missae; aduertit Modern. Carpen. controu. for. cap. 38. num. 22. & seqq. Consonat aliud decretum Capitulare sub die 17. Septembris eiusdem anni; Mandans, quod in hisce festis seruetur Turnus: ponderando verbum seruetur quod indefinitè prolaturum in re de sui natura tractum successiuum habente iniungit onus: sic perpetuo faciendi Fel. in cap. 2. num. 5. fall. 2. & 5. de regna. & pace. Cyn. in l. si quis heredem num. 2. vers. nam quidem, C. de instit. & substit. Ial. in l. si ab arbitrio sub num. 13. vers. secundo, & fortius ff. qui satisd. cog. Ang. conf. 34. num. 9. Rot. decis. 677. nu. 2. p. 1. diuersorum: Turnus autem ex Ecclesiae instituto non cadit nisi inter Canonicos, qui proinde per se ipsos canere debent, Garz. de benef. part. 3. cap. 2. num. 495.

Nec obstat quod in vtroque decreto detur Canonico existenti in Turno potestas non celebrandi, aut canendi, si nolit; nam praeter quod vnus ex Dominis animaduertit. Intelligendum hoc esse de voluntate legali iuxta boni viri arbitrium: hoc est, si legitimo impedimento detineatur, vt in fortior. term. Gutier. conf. 1. num. 11. vers. & praedicta, Barbat. conf. 33. num. 8. vers. quia ad hoc respondeo lib. 2. Garz. de benef. part. 3. cap. 2. num. 504. & alij quos ad rem nostram allegat Modern. Carpen. dicto cap.

38. sub num. 27. vers. verum, & num. 28. non rectè à libertate concessa Turnario inferitur, quod omnes Canonici possint recusare; dum vltro disponitur quod eo recusante; Turnus ad alios transeat: quia stant simul quod actus respectu Canonici Turnarij sit voluntarius, necessarius verò respectu totius Capituli; in quo residet formale onus canendi: solumque Turnus diuidit in singulos Canonicos eiusdem oneris exercitium; vt ex doct. Bart. in l. inter tutores num. 16. ff. de administ. tut. tradit in term. Turni inter Canonicos Lotther. de re benef. lib. 2. questio. 21. & 29. & dixit Rot. penes Seraph. decisione 980. numero 10. & 11. in Montis alti beneficij 15. Decembris 1645. paragr. & additur coram me.

Edò magis quia decreta; arbitrium nolendi tribuunt quidem existenti in Turno, sed in hac parte non loquuntur de alijs Canonicis immediatè sequentibus; imò explicitè mandant, quod ad illos Turnus transeat: ibi: *Canonicum ad quem spectat Turnus, & eo non acceptante transeat Turnus ad alium immediatè sequentem.* Summ. Promot. num. 6. necnon quia emanarunt non ad minuendam Capituli obligationem; sed augendum, diffundendumque illius emolumentum, ac exercitium in omnes Canonicos cum prius illi solum participarent; quos fundatores festorum inuitassent: vt deponit, Quartus Testis dicto Sum. num. 4. quam obligationem Capitulum agnouit etiam in alio decreto anni 1650. vbi inhærendo decretis anni 1603. vt facilius obseruentur neque ex parte Capitularium deficiat seruitium ibi: *per facilitare, che non ci sia mancamento de Signori Capitulari, che officiano in detti giorni.* Constituit vt vltra ordinariam distributionem alia extraordinaria celebrandi missam, & canenti Euangelium soluatur à mensa Capituli Sum. num. 7. Neque enim Capitulum propriam mensam extraordinaria distributione grauaasset, pro adimplemento huius seruitij nisi ad illud teneretur, & verbum illud *mancamento*, supponit praesistentiam debiti, cum deficere in adimplendo non dicatur qui non debet *l. non intelligitur 3. paragr. multa ff. de iur. Fisc. lib. amissione 5. paragr. primo ff. c. Cemin. l. Canus. 11. in fine ff. de vsur. l. si extraneus 34. in princip. ff. de iur. dot. l. non videntur 84. l. non potest videri 100. l. non potest videri 209. ff. de reg. iur.*

Quod etiam demonstrant tum fundationes harum festiuitatum, in quarum aliquibus assignatur certum emolumentum Canonico canenti Euangelium Sum. Promot. num. 2. alia fuerunt à Capitulo acceptata cum onere solitae solemnitatis: quod per necessè intelligitur cum cantu Canonici vt explicant Testes Summ. Ibid. num. 4. in fin. vt propterea Capitulum ab onere acceptato recedere nõ valeat vt in prox. term. ratiocinatur Rot. apud Peniam decis. 146. numero 1. & 2. Tum subsequens obseruantia probata ex plurib. testib. quorum signanter quintus examinatus ad instantiam Promotoris Sum. num. 4. est ætatis 80. annorum, & deponit quod spatio 66. annorum in quibus beneficiatus est Ecclesiae huius Cathedralis, semper vidit Euangelium in his festiuitatibus cani à Canonico, nec vnquam vidit, quod alius non Canonicus cecinerit, id quod in teste verisimiliter informato quia beneficiatus est, includit negatiuam coarctatam, licet non subdat aliter fieri non potuisse, quin sciuerit, Aratic. in cap. cum causam num. 37. de testib. Paris. conf. 162. numero 14. lib. 4. Farin. conf. 151. numero 18. add. ad sanct. memor.

Gregor. XV. *decis.* 325. num. 27. Cùmque omnes testes Promotoris deponant de obseruantia longi temporis hæc ipsa in re diuinum cultum respiciente obligationem Capituli nedum probat, sed quatenus opus sit ex integro parit fauore Ecclesiæ. Felin. *in cap. ad Apostolicam numero 3. de Simon. port. Abb. in cap. suam num. 9. eod. tit. Gutierr. Canon. question lib. 2. quest. 21. num. 144. Cassad. decis. vnic. num. 2. & 5. de consuet. Rot. decis. 360. sub num. 7. vers. ultra quod part. 1. recent. decis. 143. num. 5. decis. 135. num. 2. & 3. coram Peña*, vbi subditur omnes affirmare quod sufficiat continua præstatio decem annorum: eò facilius ad obscurandam qualitatem voluntarij; seu facultatiui, quæ ob actuum multipliciter non præsumitur *add. ad Greg. XV. decis. 162. numer. 15. ante fin. vers. 2. excluditur, & vers. 3. vbi agitur Cæs. de Grass. decis. 1. num. 3. de caus. poss. & propriet. Seraph. decis. 212. n. 2. decis. 323. nu. 4. cum aliis relatis à Modern. Perus. de manut. obseru. 53 nu. 20. & seq. vbi infert quod exinde acquiritur possessio manutentibilis.*

Hanc ipsam obseruantiam probant testes Capituli non attento quod deponant de duobus actibus contrariis, qui cum dederint causam liti, non merentur attendi. Giouagn. *conf.* 28. numero 38. lib. 2. Lancell. *de attent. part. 2. capite 4. lim. 1. numero 111. & seqq.* Rot. coram sanct. memor. Gregor. XV. *decis. 4. num. 2.* prout attendi non meretur, quod semel aut bis canente missam Canonico, cecinerit Euangelium non Canonicus: quia existunt declarationes Sacræ Congregationis Rituum relata à Barbof. *de Canon. & dignit. c. 34. sub n. 7* idque factum credere pium est ob legitimum aliquod impedimentum, vt in prox. term. ponderat Modern. *Carp. controu. c. 38. n. 47.*

Quæ omnia vt supra dicebatur Domini non attulerunt ad effectum aliquid decernendi in petitorio, sed solius summarissimi possessoriij, quod leuiore probationes admittit ex allegat. *in decis. 396. n. 1. decis. 547. n. 2. decis. 626. n. 2. int. impress. post tract. Modern. Perus. de manut.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

DECISIO.

Sacræ Rotæ Romanæ coram Reuerend. Patre Domino Bichio.

In causa Albinganensium Præcedentiæ.

Veneris 20. Iunij 1653.

Atrendatur dispositio iuris communis, siue Constitutio fel. record. Gregor. XIII. relata per Barbof. *de potest. Episc. alleg. 78. num. 32.* & per Modern Hispanum *de exempr. regul. dub. 368. num. 1.* præcedentiæ, ac digniorem locum in processionibus publicis, seu priuatis, ac aliis functionibus deberi in Terra Tabiæ Confraternitati Confalonis sub inuocatione SS. Fabiani, & Sebastiani in concursu Confraternitatis Sanctiss. Trinitatis, decisum hodie fuit præuia particularis dubij geminata discussione.

Ius enim commune digniorem locum tribuit antiquiori *canon. statuimus*, vbi gloss. *verb. noni di-*

stinct. 61. lege 1. Cod. consul. lib. 12. lege fin. Cod. Tyronib. eod. lib. Thob. Nonius conf. 71. numero 35. Rot. decis. 718. numero 1. part. 4. diuers. & in Oppiden. processionum 18. Maj 1646. coram R. P. D. meo Verospio, ac digniori, cap. statuimus de maior. & obed. Mastrell. de Magistr. lib. 4. cap. 14. n. 29. & seqq. vbi allegat. concord. Rot. decis. 138. num. 2. part. 1. recent.

At Confraternitatem Confalonis esse antiquiorem concedunt testes aduersariæ, ac probant examinati ad instantiam huius Confraternitatis, necnon publicum instrumentum foundationis, & approbationis obtentæ ab Ordinario de anno 1454. vt in Sum. nouo *num. 1.* Digniorem vero demonstrant, tum incessus, de quo infra dicam Prioris huius Confraternitatis ad dexteram Prioris aduersariæ *capite solita de maior. & obed. gloss. in l. decernimus verb. residendi. Cod. sacrosanct. Eccles. Tiraquell. de primogen. in præfat. numer. 13. & seqq. Grat. discept. 106. numero 40. Bobadill. politic. parte 1. lib. 2. c. 17. num. 12.* Tum probata per testes communis hominum opinio, quæ in hac materia attenditur, vt ex *tex. in l. Athletas. paragr. 1. ff. his, qui notan. infam. & in lege 1. ff. flumin. capite cum olim de consuetud. tradit Valq. in præfat. ad questionem Illustr. numero 85. Grat. disceptatione 111. num. 74. & seqq. Castill. de Tert. Reg. capite 41. numero 38. Buratt. decisione 483. num. 13.*

Tum vsus iubendi aduersariæ in functionibus publicis præite satagenti, vt sistat cum successiua aduersariæ obedientia, & acquiescentia, de qua deponunt primus, secundus, quartus, & quintus testis dati in primo summ. Confalonis sub *num. 8.* hoc enim superioritatem demonstrat. *Gloss. in cap. olim. lib. 3. de restitut. spoliat. Alber. in dictione verb. maioritas attenditur, versic. item in obediendo. Bald. in lege 2. sub num. 79. vers. secundo casu Cod. seruit. & aqua. Alex. conf. 43. numer. 3. lib. 2. Vrsil. ad Afflict. decis. 301. numero 4. Merlin. decil. 461. nu. 6. & seqq.* Tum diuersitas in modo conuocandi; nam ad id pro aduersaria adhibetur campana parua, pro alia vero magna, quæ sicuti dignior est illa ex alleg. per Barbof. *in cap. patenibus num. 5. circa fin. de priuileg. arguit digniorem esse, quem conuocat, non secus, ac dignior dicitur, quem dignior instituit data in ceteris paritate. l. 2. ff. alb. scriben. gloss. in cap. 1. verbor. maior. & in c. per tuas verbor. Subdiaconus, de maiorit. & obed. Decian. respon. 19. num. 211. lib. 3. Menoch. conf. 126. n. 33. & seq. conf. 902. n. 17. Boët. de aurb. magn. conf. num. 81. cum aliis alleg. à Moder. Hispan. de præceden. quest. 1. n. 20.* Tum tandem infra ponderanda possessio præcedendi, Felin. *in rubr. de maiorit. & obed. n. 10. alii que relati à d. Moder. Hispan. de præced. quest. 17. sub n. 1. vers. & tales dicuntur. Rot. decis. 456. d. 12. par. 1. recent.*

Non obstat, quod de prædictis deponant testes, qui sunt Confratres ipsius Confraternitatis Confalonis, ac proinde ad eius fauorem non mercantur fidem; præsertim in re magni honoris, Bald. *in cap. cum Nuncius num. 1. ad fin. de testib. Felin. in cap. insuper num. 6. eod. tit. Rot. decis. 136. num. 1. par. 1. recent.* Quia obiectum procederet, si exinde emolumentum aliquod, vel honorem, vt singuli reportarent: cum autem minimè reportent, quia vt singulis non debetur honor debitus vt vniuersis, Prapof. *in cap. Concilia. §. Episcopum numer. 3. distinct. 17. Grat. discept. 298. num. 46. & seqq. alioque refert Moder. Matritensis in summ. question. Regul. vol. 1. tom. 2. cap. 15. num. 23.* plene probant pro Confraternita

ternitate Bald. in d. capite cum insuper. numero 3. de testib. Honded. conf. 79. numero 39. & 40. lib. 1. & in specie de Confratribus, Rot. decis. 290. num. 13. par. 5. recent. in Anconitana bonorum 13. Ianuarij 1645. §. quia etiam coram R.P.D. meo Melio, & magis in puncto in Taurinen. delationis Baldachini 4. Iulij 1646. §. licet coram Eminentiss. D. Card. Corrado: maximè quia suppleantur ex numero, & adminiculantur ab instrumento antiquitatis, ac in aliquibus etiam à testibus ex aduerso inductis plenè probantibus contra inducentem leg. si quis testibus, Cod. testib. Surd. conf. 390. d. 18. Mant. decis. 274. n. 1. vers. & quod amplius.

Constitutio Gregoriana pariter suffragatur Confraternitati Confalonis, quia inter Confraternitates mandat præcedere eam, quæ est in quasi possessione præcedendi, vel hoc cessante, quæ prius factis vsa fuit. Hanc vero Confraternitatem esse in quasi possessione præcedendi probatur. Primo, quia in processione alias facta ad Ecclesiam nuncupatam S. Mariæ dell'Alma, in qua mixtim vtriusque Confraternitatis Confratres bini, ac bini incedebant, Prior, & Subprior Confalonis incesit ad Prioris, & respectiue Subprioris aduersariæ Confraternitatis dexteram, quæ dignior habetur, quia inde est localis motus principium, Gloss. in l. decernimus verb. residendi C. sacrosanct. Eccles. Cassan. in Cathal. glor. mund. parte 3. considerat. 2. Pacian. de probat lib. 2. cap. 26. numero 90. Penia in puncto processionum decis. 456. numero 4. & seqq. sufficitque vnicus actus ad acquirendam quasi possessionem præcedendi iuxta theoricam Rip. in cap. cum Ecclesia num 91. & seqq. de constitut. quam aliis allegatis sequitur in terminis præcedentiæ, Castil. de Tert. Reg. cap. 41. n. 61. Xamar. de offic. Indic. & Aduoc. p. 1. q. 2. n. 69. Rot. in d. Taurinen. delationis Baldachini §. quia ceteris coram D. Card. Corrado.

Gratiusque dicitur priorem præcessisse, quia Sacerdos erat, cum enim fuisset in Priorem electus non vt Sacerdos, sed vt confrater, processioni interesset, hoc tantum nomine; non autem illo potuit præcedere. Abb. in capite auditis num. 4. de elect. Lanar. confil. 88. num. 16. & sequent. Anton. de Pret. de Iurisf. Episcop. capite 6. num. 55. inter tract. diuers. tom. 13. part. 2. f. 367. Contilor. de preced. num. 20. & seqq. Grat. discept. 111. num. 14. Cancer. var. resol lib. 3. cap. 10. num. 117. alique relati à Modern. Hispano de preceden. quæst. 27. num. 10. & 11. Rot. decis. 288. num. 2. part. 1. recent. & in d. Taurinen. delationis Baldachini, §. quia non agitur: præter quod in Subpriori qui similiter præcessit qualitas Sacerdotij non concurrebat.

Secundo quia, vt affirmant concorditer testes vtriusque partis occurrentibus occasionibus processionum, & vtraque Confraternitate illarum progressum expectatura manente in Ecclesia, Vexillum, & Confratres Confalonis steterunt in ea parte Ecclesiæ, quam respicit cornu Epistolæ, Confraternitatis verò aduersariæ in ea parte quam respicit cornu Euangelij, quod in his terminis censetur minus dignum. Nam vt habetur in Sac. Ceremon. lib. 3. sect. 2. cap. 1. col. 4. in fin. vers. hoc enim, ac tradit Paris. de Crass. de Ceremon. Card. & Episc. cap. 3. in princip. dupliciter consideratur pars dextera in Altari, vno videlicet modo respectu ipsius Altaris versi ad populum, & sic dexterum, ac dignius est cornu Euangelij, quia illuc dexteram protendit Crux in medio Altaris posita, ibique legitur Euangelium, quod est dignius. Alio modo respectu Sacerdotis celebrantis versi ad Altare, &

sic pars dextera est cornu Epistolæ, quia illuc tendit dextera ipsius Sacerdotis; atque hinc, ibi assistit Sacerdoti Diaconus, vt tradit Castald. in prax. Ceremon. lib. 1. sect. 7. numero 8. & 26. qui est Subdiacono assistenti à parte Euangelij dignior. cap. statimimus, de maior. & obed. Petr. Gregor. Syntag. iur. lib. 16. cap. 7. num. 4. Pariter cornu Epistolæ dicitur dextera habito respectu ad ingressum in Ecclesia, quia illud respicit pars dextera ingredientium, vt sensui patet.

Primus modus attenditur in iis, quæ sunt quodammodo pars Altaris, & Presbyterij, & ab Altare regulantur, aut vertuntur ad populum. Eademque ratione in Sacris Conciliis, in quorum medio ponitur consuevit Sacrosanctum Dei Euangelium, ad quod vultus omnium conuersi essent, quia illud repræsentabat ipsum Deum sistentem in medio Synagogæ, dignior pars censebatur, quam dextera ipsius Dei sic repræsentati respiciebat; ita vt à dextris essent, qui habito respectu ad ingressum sedebant à sinistra, & è conuerso à sinistra qui sedebant ad dexteram, vt notat Cardinalis Baron. Annal. tom. 3. ann. 325. pag. 273. litt. C. & tom. 6. ann. 451. pag. 141. litt. C. Card. Bellarm. in controu. lib. 1. de Concil. cap. 19. vers. itaque Seuerin. Binius in not. ad Concil. Nicanum tom. 1. Concilior. General pag. 314. sub vers. quibus Ordinibus. Vnde etiam in omnibus confessionibus, pars illa est dignior, quæ est à Latere dextero personæ primariæ in medio, & conspectu astantium sedentis. Anton. de Pret. de Iurisf. Episc. cap. 6. sub n. 56. vers. ideo qui sedet post glossam, Alexandrum, & Baldum ibi alleg. Hæc autem omnia procedunt in consensu, & inter personas illum integrantes, ac per alias Ordinibus dispositis se inuicem respicientes; diuersa vero est ratio in progressu, vt ait Baron. Annal. tom. 6. d. pag. 141. litt. C. ibi alia in progressu, in confessione ratio alia attendatur.

Cum igitur Confraternitates laicales nullam partem habent in consensu Altaris, ac Presbyterij cap. 1. vbi gloss. verb. secus Altare de vit. & honest. Cleric. cap. Sacerdotum de consecrat. distinct. 2. Pauin. de Visitat. parte 2. quæst. 8. num. 26. Guilielm. Durand. de mod. celebran. Concil. General rub 55. num. 2. Rot. in Romana processionis 6. Februarij 1615. coram S. D. N. & in Pampilonen. Scamni 16. Ianuarij 1640. coram bon. me. Card. Panzirolo; neque in figura confessus, sed progressum expectantes ad Altare versæ turmatim in corpore Ecclesiæ, cuius dexteram partem esse cornu Epistolæ tradit Gauant. in Theof. sacr. ritu. part. 2. tit. 6. num. 4. litt. X. pag. 101. maneat vti pars cæteri populi, cuius dexterum esse latum Epistolæ ait idem Gauant. ibid. part. 2. tit. 7. sub n. 10. col. 4. litt. D. pag. 113. sequitur, vt illa Confraternitas fuerit in digniori loco, quæ stetit in parte collateralis cornu Epistolæ; præsertim, quia in loco Tabiæ communis opinio, & æstimatio hominum in his materiis ex supra allegatis attendenda, hæc est, vt deponunt testes, & comprobatur vsus eiusdem loci; nam ibi dignior pars Magistratus laicalis solemniter assistentis, qui dubio procul præcedere debet, ac manere in loco digniori quam Confraternitates, residet à cornu Epistolæ, quamuis locus à cornu Euangelij sit vacuus, in eodemque loco respiciente cornu Euangelij sedeant alij minus digni, & ab vsu, seu consuetudine præcedentias metiri debere tradit Zabarell. conf. 62. n. 1. ac dixit Rot. dec. 288. in fin. part. 1. recent. decis. 779. n. 2. apud Merlin. & in Oppiden. processionum 18. Maij 1646. coram R.P.D. meo Verospio in d. Taurinen. delationis Baldachini coram D. Card. Corrado.

Tertiò, quia in funeralibus, & associatione cadauerum Confratres Confalonis Clero proximiores, quam aduersarij inceserunt, qui locus dignior habetur, quia digniori vicinior est. *l. 1. Cod. proposuit labor. lib. 12. cap. perlectis 22. distinct.* Cassan. in *Cathal. glor. mund. part. 4. consider. 75. vers. mihi tamen.* Boër. de *auth. magn. consil. n. 59. vers. quia in processionibus.* Pacian. de *probat. lib. 2. cap. 26. num. 6.* Ciriac. *contr. 201. nu. 154. in puncto funeralium* Anton. de *Pret. de Iurisd. Episcop. sup. cit. cap. 6. n. 56. vers. eo quia*, quamuis Vexillorum ante omnes regulares præeuntium illud aduersariæ minus à Clero distaret: nam à Vexillo desumitur dignioritas illud deferentis respectu alterius Collegij sub eodem Vexillo incedentis, in quibus terminis loquitur Decian. *reppon. 67. num. 7. lib. 2.* vel quando cætera correspondent, & paria sunt, vt declarat Ant. Capic. *decisio. 27. numer. 46. in fin. ibi quoniam cateris paribus.*

Nec dubitandum, quin à præcedentia in associatione cadauerum quæsitæ fuerit possessio præcedendi in omnibus processionibus, stante causa vniuersali supra probatæ dignioritatis, & antiquioritatis, Bald. *in repet. l. 1. num. 24. vers. iudicio.* Cod. *emancipat liber.* Felin. in *cap. auditis, num. 19. de prescript. Rot. decis. 139. num. 12. part. 2. diuers. & Romana locorum montium 4. Iunij 1640. coram recol. mem. Coccino Decano*, quam antiquioritatem Constitutio Gregoriana possessori non abrogat Moder. Hispan. de *preceden. quest. 45. sub. num. 12. vers. circa prædicta*; licet secus esset si quoad alia esset aduersaria in possessione præcedendi, vel præcedentia in associatione cadauerum emanasset ex aliqua particulari ratione, puta quia cadauer associatum fuisset alicuius ex Confratribus alterius Confraternitatis, in quibus terminis loquitur Merlin. *decis. 779. numero 6. & seqq.* quod non probatur in casu nostro; imò testes deponunt vniuersaliter de associatione cadauerum, & aduersaria in aliis functionibus non docet se esse in quasi possessione præcedendi.

Nihil ad id suffragante, quod Confraternitas aduersaria in aliis processionibus præeunte Confraternitate Confalonis inceserit proximior Clero, quia vt ait Pacian. de *probat. lib. 2. cap. 26. num. 109. in fin.* dignior, aut præcedit, aut subsequitur secundum locorum consuetudinem, sed an locus subsequens fuerit aduersariæ concessus ex causa præcedentiæ, & an iuxta communem opinionem in Terra Tabiæ præcedentiam fauore aduersariæ impotret necne, discordant testes, & fides extraiudiciales hinc inde datæ, vt propterea actus huiusmodi, saltem quia æquiuoci possessionem præcedendi aduersariæ non tribuerint Rot. *dec. 229. n. 7. dec. 333. numero 6. parte recent. decis. 46. num. 7.* apud Modern. Perusin. de *manut.* Eo minus cum testes affirmant, quod Confraternitas Confalonis aduersariam aliquando tentantem præite coërcuit, & subsequi coëgit, quod si locus subsequens dignior fuisset habitus, non fecisset, nec aduersaria acquieuisset, & per huiusmodi acquiescentiam aduersaria, vel id implicite falsa videtur, vel saltem sibi præiudicauit iuxta text. in *cap. ex ore, vers. per hoc de his, que fiunt à maior. parte cap. Abbate, verb. Abbatem Monachum de verbor. signific.* Felin. in *cap. pastoralis numero 5. de offic. ordin.* Aym. de *antiqu. tempor. part. 4. §. materia ista n. 81. Dec. conf. 206. n. 7. vers. ubi exhibens & in proximis terminis Rot. in sup. cit. Pampilonen. scamni coram Card. Panzirdo §. nec reuelat, vers. imò aliqui.*

Fortius quia in dictis processionibus Confratres, & Vexillum Confalonis, dum in Ecclesia morabantur steterunt, vt dicebam in loco digniori, & in alia processione facta ad Ecclesiam dell'Alma inceserunt ad dexteram aduersariæ, gaudentque prærogatiua tum antiquioritatis, tum alius superius ponderatis. Et quibus omnibus ita decisum vtraque parte bis informante.

DECISIO

Sacræ Rotæ Romanæ, Coram Reuerend. Patre Domino Bichio.

Romana fructuum dotis.

Lunæ 15. Ianuarij 1652.

EO quod sententia Rotalis condemnans D. Marcellum Crescentium ad restituendum Dominis Fuluiæ, & Mario de Maximis scut. 842. & 50. ex causa fructuum dotis soluto matrimonio per mortem Horrensiæ vxoris decursorum exacta, valida, & iusta est, eam confirmandam esse in gradu appellationis ad me interpositæ DD. censuerunt.

Quod enim sit valida ipse appellans non negat. Iusta vero apparet ex optimè deductis in decisione edita 21. Aprilis 1651. coram Reu. P. D. meo Cerro, in qua amplectendo opinionem communè Doctorum in *cap. Salubriter, de usur. latissimè comprobata in decis. 91.* apud Fenson. *ad Stat. Urb. & passim à Rota receptam demonstratur fructus dotales post mortem vxoris exigi non posse, non obstante superexistencia filiorum, & pacto de soluendis fructibus inde finitæ in capitulis matrimonialibus appposito, quia vxore defuncta cessant onera matrimonij in eius alimoniis secundum Dignitatem, & quantitatem dotis consistentia, propter quæ constante matrimonio licita erat fructuum dotalium promissio, & exactio quod præter allegatos in dicta decisione tradit Pergr. *conf. 85. sub num. 14. lib. 3.**

Neque promissionem ac exactionem huiusmodi licitam reddit conuentio de inuestienda dote in bonis stabilibus, censibus, vel locis montium, quia vbi solutio dotis non est facienda in ipsis inuestimenti seu re fructifera, sed in pecunia numerata postea inuestienda, multum interest an onus inuestimenti sit impositum debitori, an verò creditori: primo enim casu fructus qui ex inuestimento faciendi percepti verisimiliter fuissent, debentur à debitore absque aliqua interpellatione ratione mandati de inuestiendo per eum suscepti quod adimplere debuit, alicui nisi illi ex iusta causa renunciauerit vel doceat fecisse diligentias pro inuestimento reperiendo tenetur ad damna, & interesse, vt fuisse decisum in *Romana multiplici 25. Februarij 1619. coram bon. mem. Valdo seniori, qua est decis. 479. num. 9. & 10. inter impress. apud Cinc. de Censibus, & in Romana seu Ianuen. Pecuniaria 1. Iulij 1644. paragr. nec releuat, & 2. sequentibus coram me.*

Quæ ratio quia cessat in secundo casu, fructus deberi non possunt nisi ex capite lucri cessantis, vel damni

damni emergentis *Soc. sen. conf. 88. per tot. lib. 4. Rimin. Iun. conf. 218. numero 90. & seq. Hond. conf. 30. numero 29. conf. 44. num. 31. lib. 1. Grat. discep. 911. num. 4. & 5. neutrum autem permittitur nisi debitor per interpellationem personalem fuerit constitutus in mora soluendi, vt in puncto Card. Mant. decis. 171. num. 3. & vtrumque casum distinguendo respondit, Rot. in Romana crediti dotalis 12. Martij 1645. coram R. P. D. meo Verospio, impress. apud Moder. Forolisen. de pignor. decis. 94. num. 11. & in eadem 16. Martij 1646. §. dum enim coram eodem Rouis in proximis terminis dec. 90. num. 6. facit Grat. discep. 987. n. 11. Rot. decis. 7. nu. 6. apud Zacch. de societ. Offic. & in Senogallien. Pradij 27. Iunij 1644. §. iniustitia in fin. coram R. P. D. meo Melio.*

Non obstat quod interpellatio non requiratur quando adest pactum vt per *Dec. conf. 111. num. 13. vers. mora enim post Castr. Abb. & Alex. ibi allegatos Scac. cap. de camb. §. 1. quest. 7. par. 2. ampliat. 8. num. 148. relatus a Moder. Neap. in tract. de cred. capite 2. tit. 7. quest. 2. num. 1742. & seq. ubi allegat concordantes Rot. apud Farinacc. decis. 331. num. 9. Hoc enim quicquid sit in aliis casibus non procedit quando ipsum pactum est illicitum quale est istud de soluendo fructus dotales soluto matrimonio *Alex. conf. 221. sub num. 7. vers. nec prædictus lib. 2. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quest. 39. numero 14. & seqq. Rot. decis. 94. num. 8. apud Moder. de pignor. ac pendente dilatione Alex. conf. 31. numero 14. vers. videlicet lib. 6. Soc. Hond. & alij supra allegati; pactum namque illicitum, & usurarium habetur pro non appposito, & ipso iure corruit ob resistantiam Iuris diuini, Canonici, naturalis, & ciuilibus nouissimi, vt latè comprobatur Rot. decis. 301. numero 32. & 8. seqq. par. 5. recent.**

Idemque responderetur ad aliud obiectum quod scilicet permissa sit taxatio certi interesse ab initio si illud iustum, & verisimile sit, & deinde iustificetur, ex allegatis per Rot. inter impress. Apud Farin. d. decis. 331. & 372. per tot. & in Romana Pecuniaria 9. Maij 1616. coram bon mem. Remboldo; omnes enim loquuntur in casu quo ab initio pacisci potuit de fructibus soluendis, & usuræ sint permissæ Rot. decis. 12. num. 14. par. 5. recent. qui non est casus noster animaduertendo præsertim quod contrahentes ad paciscendum ab initio de certo interesse non mouit contemplatio lucri quod ex inuestimento perceptum fuisset, sed onerum matrimonij à viro ferendorum vt constat euidenter, tum quia taxatio excedit quantitatem ex stabilibus vel locis Montium in quibus pecuniæ inuestiri debent percipi solitam; bene tamen congruit oneribus matrimonij, vt in simili *Aym. conf. 149. num. 5. Menoch. pres. 136. numero 18. lib. 3. Rot. decis. 301. num. 3. vers. præsertim par. 1. recent.* tum quia de soluendis fructibus dotalibus non fuit conuentum post promissionem inuestiendi, sed antequam eadem conciperetur, & pactum loquitur de fructibus decurrendis pendente dilatione concessa ad soluendum, & sic antequam veniret dies inuestimenti faciendi ferente interim viro onera matrimonij ad quæ propterea potius quam ad lucrum futuri inuestimenti pactum respectiuum censetur *l. 3. l. cum ex pluribus la 2. ff. solut. Paris. conf. 122. num. 8. & num. 11. lib. 2. Menoch. conf. 121. num. 48. Grat. discep. 224. numero 93. Rot. dec. 55. numero 5. apud Zacch. de societ. offic. Eo magis quia obligatio inuestiendi nec est iniuncta debito-*

ri nec adiecta ad commodum creditoris, sed promissoris, in cuius alias odium retorqueretur quod ferendum non est, vt bene aduertit *decisio coram R. P. D. meo Cerro §. quoniam in fin.* Vnde cum cessantibus dictis oneribus per obitum vxoris pactum quoque expirauerit, vel illicitum redditum fuerit, illicita pariter est certa taxatio fructuum, nec tollit interpellationis debitoris necessitatem pro habendo lucro cessanti requisitæ, quamuis probetur superuenisse occasiones lucrandi, vt aliis allegatis tradit ad propositum *Grat. discep. 911. num. 2.* neque dici potest pecuniam fuisse destinatam inuestimento, quia hæc destinatio non adest durante dilatione, sed solum postea fauore debitoris.

Quatenus verò replicatur quod supposita nullitate vel iniustitia pacti, cessat dilatio ad soluendum eius contemplatione concessa, & statim mortua vxore agi ad sortem principalem potuit *Bald. conf. 212. lib. 4. Alex. conf. 34. numero 6. lib. 2. Tirrag. in tract. cessante causa par. 1. numero 78. Hering. de fideiuss. cap. 19. numero 66.* vt propterea dies ipsa mortis vxoris vim habeat interpellationis ad *tex. in l. magnam. Cod. contrah. empt.* Responderetur quod licet agi potuerit ad sortem, non ideo dotis promissor constitutus fuit in mora prout si soluere promississet vxore mortua, quia dum de cætero tempus dilationis durat quod ea per superuenientem casum mortis vxoris resoluta fuerit certo non sciuit debitor antequam creditor id declararet, vt per *Ruin. conf. 35. numero 31. lib. 1. Buratt. dec. 54. numero 15. Rot. in recent. dec. 447. num. 6. par. 2.* Imo quia creditor nusquam petiit sortem credere potuit nolle habere dilationem pro resoluta ex allegatis in *Cesenaten Censuum 9. Iunij 1645. §. nam præter quod coram R. P. D. meo Corrado.* Igitur quamuis non requiratur interpellatio, quando quis promisit soluere certa die, cum tunc adueniente die debitor certo sciret se posse conueniri *Pacian. conf. 57. num. 22. Rot. dec. 275. num. 17. apud Zacch. de oblig. Camer.* vtique requirebatur in casu nostro quo debitor id certo non sciebat, & vt supra cogitare poterat dilationem durare, eoque minus sciebat in qua re creditor vellet pecunias inuestire, cum promissio inuestiendi esset alternatiua, & creditor in qua re vellet fieri inuestimento non declarauerit mediante interpellatione vt oportebat ad constituendum debitorem in moram, *Alex. conf. 45. n. 5. in fin. & seq. lib. 5. Nat. conf. 670. num. 14. lib. 4. Card. Mant. decis. 171. num. 5.*

Præsumptio tandem interpellationis factæ educta ex solutionibus fructuum secutis post solum matrimonium recipitur solum ad fauorem mulieris viduæ quæ vigore statuti exigere potest fructus dotales ex eo solū quod debitor interpellatus fuerit vel pro interpellato se habuerit absque alio requisito lucri cessantis vel damni emergentis iuxta statutū Bononiæ, de quo loquitur ex aduerso allegata *decis. 153.* vbi præterea aderat diuturna solutio fructuum per decennium *par. 4. tom. 2. recent.* vel iuxta statutum Urbis *lib. 1. cap. 137.* quod ad virum non extendi dixit *Rot. decis. 607. num. 24. & seqq. par. 4. tom. 3. recent.* & de quo loquuntur alij ex aduerso allegati; non autem admittitur fauore mariti vxore præmortua, quia cum illi non suffragetur statutum, & de iure communi sit penitus illicitum, & interdictum huiusmodi fructus percipere nisi concurrentibus mora debitoris aliisque requisitis per *Castr. in l. 3. §. fin. ff. eo quod cert. loc. personalis requiritur interpellatio probanda aliunde quam*

quam ex praesumptione resultante ab aliquorum fructuum solutione, cum nec sufficeret quod partes confessae expressè fuissent quod interpellatio praecesserit, ne alias aperiatur via usurariae prauitatis, vt bene comprobat *deciso coram R.P.D. meo Cerro, §. quia haec praesumptio*, & vltra ibi allegatos fuit dictum in *supracitata Senogallien. Prady §. nec reuelat. coram R.P.D. meo Melio*, & magis in puncto in *Rom. crediti dotalis 16. Martij 1646. nec dubitari, §. seq. coram R.P.D. meo Verospio*.

Non obstat quod saltem ad solutiones possibile reddat quod interpellatio praecessit idque satis sit ne illius negatiua in hoc iudicio repetitionis indebiti ab actoribus probanda, plenè vt debet probata dicatur *Rot. decis. 38. n. 3. §. seq. par. 5. recent. decis. 153. num. 26. §. 27. par. 4. tom. 2.* Quia haec posterior loquitur vt dicebam fauore viduae in terminis statuti, alia verò in terminis laudi lati ab arbitrio qui extraiudicialiter se poterat informare, & informatus praesumitur; in aliis autem casibus cum requiratur interpellatio Iudicialis, actoris intentio etiam ad effectum repetendi indebitum probata dicitur, ex quo in processu de interpellatione non apparet vt in puncto respondit *Rot. in d. Rom. Crediti Dotalis 16. Martij 1646. §. nec debiti, §. seq. coram R.P.D. meo Verospio*.

Tandem nil facit quod creditor post mortem vxoris haberet occasiones proximas emendi loca montium quia hoc non sufficit ad effectum lucri cessantis nisi simul debitor constitutus fuerit in mora: praeter quod cum solutiones fructuum factae non fuerint ex causa lucri cessantis, sed nominatim ex causa fructuum dotis ex alio capite sustineri nõ possunt, vt praeter *allegatos in decis. R.P.D. mei Cerri*, notat ferè in puncto *Ciriaco. contr. 540. sub nu. 43. vers. verum*, & facit *Grat. discept. 911. n. 2.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

DECISIO

Sacra Rotæ Romanae, Coram Reuerend. Patre Domino Celso.

Asteñ Coadiutoria.

Veneris 21. Iunij 1652.

CEnferunt DD. non intrare arbitrium pro retardanda executione litterarum Apostolicarum, Nam cum illae appareant iustificatae, consequenter etiam veniunt exequendae, vt in terminis clausulae arbitrio dixit *Rot. coram Duran. decis. 98. §. decis. 377. vtrobique n. 1. §. 2. & in recent. decis. 558 n. 2. par. 1. & firmatum fuit in Vicen. Iurisdictionis 2. Maij 1650. coram R.P.D. meo Cerro*.

Iustificatio manifestè apparet iam in iis, quae respiciunt Coadiutum, quàm in aliis, quae concernunt personam Coadiutoris. Siquidem quod Coadiutus praestiterit consensum suum mediante persona Procuratoris ad id specialiter deputati patet ex Instrumento publico dato in Sum. num. 3. §. 4. Quod ipse attingeret sexagesimum annum probatur ex fide Baptismatis formiter extracta Sum. nu. 7. *Rota coram Buratt. dec. 116 n. 1. §. dec. 365 n. 2. & in recent. dec. 138. eod. n. & dec. 260 n. 14. par. 6.*

Anton. Diana Pars IX.

Impotentia illius ad residendum attentam infirmitate graui de tempore datae supplicationis, ob quam paulò post obiit constat ex fide Canonico- rum dictae Cathedralis, quae cum fuerit ex aduerso producta optimè probat Producentem, c. cum venerabilis de except. Salyc. in l. comparationes n. 13. C. de fid. Instr. Aym. conf. 201. n. 5. *Surd. conf. 151 n. 16. Rot. decis. 123. numer. 5. par. 1. recent. & fuit dictum in Nouarien. Ecclesia 17. praesentis mensis coram me.*

Et tamen huiusmodi impotentia residendi non erat necessario probanda, cum gratia Coadiutoriae fuerit concessa tantummodo ob ingrauescentem aetatem, quae bene verificatur in annis sexaginta expressis in eisdem litteris, vt notat *Gonzal. super reg. 8. gloss. 5. §. 9. num. 84. Barbof. in cap. pastoralis sub n. 6. de cleric. agrot. in 6. Ricc. in collect. decis. par. 3. decis. 489. vers. quod si conceditur, Rot. coram Verall. decis. 129. per totam decis. 130. num. 1. & decis. 311. par. 1.*

Respectu verò Coadiutoris iustificatio pariter est indubitata. Nam quod ipse aliundè commodè viuere possit probatur ex Instrumento assignationis patrimonij dato in Summ. n. 1. iuxta glos. in cap. cum Vintoniensis 25. verb. amiserant. de elect. *Surd. de aliment. tit. 7. q. 36. n. 1. §. 2. Garz. de benef. par. 2. c. 5. n. 206.*

Valor Canonicatus, & praebendae expressus per non excessum in ducat. 24. computatis verò distributionibus quotidianis in ducat. 150. iustificatur ex confessione Partis facta in litteris suae prouisionis, quae bene suffragatur ad dictum effectum ex traditis per *Garz. de benef. part. 5. cap. 3. num. 208. Rot. coram Buratt. decis. 300. n. 7. & coram Merlino decis. 157. n. 14. in fine, & in rec. decis. 101. n. 7. par. 1. cum aliis in Hydruntina Canonicatus 25. Iunij 1649. coram Eminentiss. Card. Ottobono.*

Et quod idem Coadiutor obtineret Beneficium simplex in alia Ecclesia personalem residentiam non requirens, cuius fructus pariter 24. ducat. non excedunt sufficienter apparet respectu valoris ex taxa Beneficiorum facta per R. C. Apostolicam, & ex duobus Testibus formiter examinatis, Cum tamen ad dictum effectum quaelibet leuis probatio videatur sufficiens *Garz. de benef. par. 6. cap. 1. n. 167. Rot. coram san. mem. Greg. decis. 78. n. 4. Caval. dec. 33. n. 3. Buratt. decis. 255. n. 13. & in rec. dec. 572. n. 4. par. 1. decis. 10. n. 5. par. 2. & decis. 512. n. 1. par. 3. & fuit dictum in Placentina beneficij 15. Iunij 1648. coram me.*

Et quod sit Beneficium simplex non solum desumitur ex praesumptione iuris, quod omnia Beneficia reputentur simplicia *Abb. in cap. recolentes circa finem de stat. Monac. Rot. in rec. decis. 699. n. 3. par. 2. cum aliis adduct. in Leodien beneficij 22. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Verospio*. Sed etiam ex pluribus Prouisionibus, vti de simplici factis ad fauorem Canonico- rum eiusdem Cathedralis, qui illud vna cum Canonicatu retinuerunt, & signanter, ex praesentatione, & nominatione vltimo loco emanata ad fauorem ipsius Coadiuti admissa etiam ob Ordinario, quae beneficij qualitatem bene demonstrat *Bald. in l. si mater n. 3. C. ne de stat. defunct. Dec. conf. 126. n. 1. Rot. coram Seraph. decis. 1095. n. 3. decis. 1103. n. 5. & dec. 1120. n. 2.*

Non obstat quod in limine foundationis huius beneficij S. Secundi iniunctum fuerit onus celebrandi Missas, & inseruendi Ecclesiae, quia cum illud possit adimpleri per substitutum, cessat obiectum incompatibilitatis vt dixit *Rot. decis. 155 n. 2. par. 4.*

rec. & in Regien. beneficij 9. Decembris 1639. coram R.P.D. Bichio.

Minus facit quod Cacheranus prouisus fuerit à Sede Apostolica per obitum Coadiuti, & cum possideat; & habeat parem Titulum dicatur legitimus Contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, Nam cum titulus ipsius sit posterior in data non potest dici par, etiam si proueniat à Papa, vt firmavit Rot. in Gadicen. Præstimonij 2. Decembris 1648. coram bon. mem. Arguelles, Imò quia idem Cacheranus impetrauit Canonicatum tanquam vacantem per obitum, Andreas verò per Coadiutoriam non dicitur habere parem titulum, Nam ad hunc effectum non sufficit quod titulus procedat ab eodem fonte sed debet esse eiusdem speciei vt dixit Rot. decis. 700. num. 8. part. 1. rec. & dec. 641. num. 1. & per tot. par. 4. in Terulen beneficij coram Litta post Marches. de commiss. part. 1. fol. 374 sub numer. 2. coram Duran. decis. 430. num. 9. & 10. in Vicen. parochialis 1. Iulij 1643. coram R.P.D. meo Bichio, & in dicta Hydruntina Canonicius 25. Iunij 1649. coram Eminentiss. Card. Ottobono.

Tandem pro parte Cacherani opponebatur, gratiam coadiutoriam non esse habendam in consideratione vt registratam post impetratas ab ipso litteras, Nam ante registrationem non tribuit ius considerabile, cum sit in manu Papæ, & eius officialium illam non admittere, cassare vel lacerare, vt aduertit Paris. de resignat. l. 2. q. 24. num. 7. & l. 8. q. 7. n. 196. Gonzal. ad reg. gloss. 15. §. 2. numer. 32. & 33. Garz. de benef. par. 4. cap. 2. n. 16. Sarnen. super reg. de iure quæsit. non toll. q. 6. n. 2. & q. 20. in fine Rot. dec. 91. n. 3. par. 1. diuersæ repetita ead. par. dec. 101. in fine, & dec. 794. numer. 2. & in rec. 68. numer. 6. par. 5. Inde quia ante registrationem nullum ius considerabile tribuit, eius mentio, seu derogatio Regulæ de iure quæsit. non toll. necessaria non est vt inquit, idem Sarnen. super d. reg. q. 20. sub n. 3. vers. quia antiquam.

Et licet replicetur ex aduerso supplicationem nõ apparere laceratam & potentiam lacerandi longè differt ad actum lacerationis ex adductis per Nat. conf. 504. num. 2. vers. non enim Rot. decis. 534. n. 3. rec. Tamen idem videtur esse quod Papa mandet supplicationem lacerari, & quod medio tempore alteri prouideat; nam prouidendo censetur implicitè declarare, quod prima gratia non debeat habere effectum suum vt benè in simili ponderat Gabr. conf. 186. n. 19. lib. 1. Rot. decis. 791. n. 15. par. 1. diuers.

Huiusmodi fundamentum, quod plenè, & concludenter ab allegante probari deberet, deducebatur ex partita extracta ex libro registratoris, in quo supplicatio adnotata legitur de mense Martij 1650. & sic post obitum Coadiuti secutum de mense Nouembris 1649. & expeditas litteras à Cacherano; Sed talis probatio visa fuit Dominis non sufficere in præsentis casu, quia descriptio in libro non concludit registrationem fuisse factam de eo tempore, quo repetitur adnotata, cum huiusmodi supplicationes nõ soleant semper statim describi, sed aliquando notentur post quatuor, & quinque menses postquam in registro secreto fuerunt registratæ, vt deponit Laurentius Officialis publicus Dataria, & Registrator supplicationis controuersæ, qui cum fuerit ex aduerso inductus, & seru. seru. examinatus rectè probat contra inducentem Gabr. de testib. conclus. 1. n. 14. Rom. conf. 104. sub nu. 6. Surd. dec. 284. num. 18. Rot. coram Seraph. dec.

295. n. 6. & coram Burratt. dec. 553. eod. n. & in Assisien. pecuniaria coram Manzanedo penes Cinc. de Genfib. dec. 129. n. 2.

Vel saltem negari non potest quod attentata prædicta depositione probatio Cacherani remaneat turbida; Itavt non valeat retardare executionem anterioris gratiæ Apostolicæ ad fauorem Andreæ Rot. coram Burratt. dec. 805. n. 10. & in Eugubina pensionis coram Manz. apud Post. de manut. dec. 109. n. 4. cum alijs per Marches. de commiss. par. 1. c. 1. fol. 325. num. 115.

Et simili responsione tollitur obiectum deductum ex partita libri Componendæ, nam in dicta petita concludit quidem tempus descriptionis non autem solutionis, cum possit esse quod Minister distulerit illam adnotare, quæ sola possibilitas efficit quod probatio non dicatur concludens Rot. in Concorden. Scolastris 13. Nouembris 1613. coram Pirouano, & in rec. dec. 413. n. 3. par. 5. Et cum vis consistat in tempore, probatio debet esse concludens etiam respectu temporis cap. in præsentia de probat. Rot. dec. 371. n. 3. par. 4. tom. 3. recent. in Abul. Portionis 14. Iunij 1647. coram me, & in Meleuitana Censu 11. Febr. 1650. coram Eminentiss. Card. Ottobono.

Et ita decisum partib. hinc indè informantibus.

DECISIO

Sacræ Rotæ Romanæ, Coram Reuerend. Patre Domino Celso.

Placentina, seu Abuleñ Decimarum.

Luna 16. Maij 1651.

INformantes pro Decano, & Capitulo Placentino, & Parocho de Paraleda, & lit. consort. non reuocabant in dubium quod testes pro Monasterio examinati concludenter probant immemorabilem quasi possessionem percipiendi decimas in territorio de Alarza, sed excipiebant eosdem testes fuisse nulliter examinatos, & conuinci de mendacio ex quo territorium prædictum est de dominio Monasterij, & Monachorum Vallis Ecclesiæ, qui propterea non possunt ex eiusdem territorij fructibus decimas prætere, ne detur actio, & passio in eodem subiecto contra text. in l. Vranus, digesti de fideiuss. Rot. decis. 23. numer. 2. par. 2. diuers.

Verum prædictis non obstantibus adhuc d. perstiterunt in resolutis, nam nullitas examinis deducta ex eo, quod Testes fuerint examinati eorum receptore recusato cessat per comparationes ex aduerso factas coram eodem, per quas censetur à dicta recusatione recessum c. gratum de offic. deleg. Abb. in cap. cum speciali n. 12. in fine, ibique Franch. n. 47. vers. secunda esset, de appell. Burr. in cap. ab Apostolica num. 6. de offic. deleg. in 6. Viu. com. opin. concl. 866. n. 22. vers. sed si post recusationem, Rota in Toletana iurisdictionis 24. Martij prox. præ. coram R.P.D. meo Ottobono.

Et tamen recusatio deducta data in summ. Capituli sub n. 8. non erat attendenda vt facta à Ioanne Serranio, de cuius speciali mandato procura non constat

constat provt requiritur ad hunc effectum *ad text. in l. non solum, ff. de procur. Paris. conf. 31. n. 112. lib. 1. Rota coram san. mem. Greg. decis. 368. num. 1. ibique Add. num. 8. & in rec. decis. 440. num. 2. par. 2. & decis. 233. eod. num. par. 5. quæ est Duran. decis. 178. numer. 1.*

Prætenſio verò quod territorium controuertum sit proprium Monasterij Vallis Ecclesiæ, & proinde non possit idem Monasterium ex eo percipere decimas visa fuit dd. non reuelare, tum quia attenta immemorabili potest allegari particularis conuentio inter Monachos, & conductores de soluendo deciman. contra ipsos exercere possit, Bald. in l. 1. num. 3. *vers. nam ista ratio. C. de seruit. & aqua, & conf. 24. in fin. lib. 4. Socin. conf. 86. n. 12. eod. lib. Roland. conf. 66. n. 40. & seqq. lib. 2. Menoch. de præsump. lib. 3. præsumpt. 131. n. 44. Peregr. de iure fisci lib. 1. tit. 2. n. 61. vers. item equinalet.*

Tum etiam quia illæ non percipiuntur ex bonis quæ propriis manibus, & expensis coluntur, sed ex terris aliis locatis, & à conductoribus, & arrendatariis detentis, qui proculdubio tenentur ad decimas *gloss. in clem. 1. verbo excolendas de decimis, & in can. quest. 1. verbo coloni 16. q. 1. Abb. in cap. tua nobis n. 13. de decim. Socin. conf. 93. num. 3. lib. 3. Rot. d. decis. 23. n. 5. par. 1. diuers.*

Vnde non applicatur regula quod actio, & passio non possint stare in eodem subiecto quia non agitur de portione, & parte dominicali spectante ad eosdem Monachos, sed de rata, & portione diuersa pertinente ad colonos laboratores, & arrendatarios, super qua ius decimandi exerceri potest, vt in simili probat *text. in l. si adulta, C. de hered. act. & faciunt notata per Bald. in l. si uxor in princ. C. de bon. autorit. Ind. possid. Modern. Perusin. de censib. qu. 107. in fine vers. nam actio, & passio, Io. Maria Nouar. 99. fore. l. 1. q. 51. n. 3. vers. sed si agitur.*

Non enim est nouum quod in materia decimarum diuersimodè, iudicetur de fructibus provt spectant ad Dominum fundi decimatorij, ac provt spectant ad conductorem, seu colonum, vt probatur *ex text. in cap. dilecti de decimis, gloss. in clem. 1. verbo excolendas ibique Vitalin. num. 20. & seqq. Imol. num. 13. & 14. eodem tit. Abb. in cap. à nobis num. 1. & seqq. & in cap. tua nobis num. 1. 6. & 14. de decimis, Monet. eod. tract. cap. 5. quest. 1. num. 2. & 13. & cap. 6. q. 4. num. 39. & seqq. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 19. num. 13. Azor instit. moral. par. 1. lib. 7. capit. 27. quest. 27.*

Provt pariter non applicatur Text. ex aduerso adductis *in cap. licet iis de decimis*, quia ibi solum deciditur quod exemptio à decimis concessa pro terris quæ propriis coluntur manibus non extenditur, ad terras quæ aliis dantur excolendæ, & ideo coloni Partiarij, & Censuales priuilegiatorum simpliciter de non soluendo decimas tenentur decimas soluere de parte sua, vt not. Anch. *in eod. c. n. 3. Abb. n. 2. Zabarell. in clem. vn. col. 5. vers. 22. quaro eod. tit. Canc. var. res par. 1. cap. 23. n. 4. Barbof. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 3. nu. 19. & 39. & seq. Rot. coram Seraph. decis. 287. num. 2. & 3.* In præſenti autem casu non agitur de priuilegio exemptio à solutione decimarum, sed de iure exigendi vigore immemorabilis, quæ vt latè firmatur in decis. huius causæ habet vim veri, & legitimi tituli, ac priuilegij Apostolici etiam contra habentes intentionem fundatam à iure Rota *post 2. vol. conf. Farin. decis. 303. num. 3. & coram Pen. decis. 103. eod. num.*

Anton. Diana Pats XI.

& seqq. & firmatum fuit in Conchen. decimarum de Guazcuenan. 31. Maij 1617. coram bo. me Patriarcha Manzanedo, & includit meliorem titulum de mundo, Rot. decis. 27. num. 8. part. 4. rom. 2. recent. & decis. 150. num. 4. & seqq. par. 5. & fuit dictum in Zamoren. anniuersariorum 4. Iulij 1646. coram R. P. D. meo Meltio.

Et eo facilius inclinant DD. pro confirmatione sententiæ Rotalis contra Capitulum Placentinū, & Parochum supradictum, quia tantum abest quod territorium de Alarza super quo cadit controuersia sit situm intra limites Parochiæ de Paraleda quod imò ex rationibus, & fundamentis deductis in decisionibus huius causæ coram RR. PP. DD. meis Bichio, & Peutingerio appareat de contrario, itavt prætenſa assistentia iuris nullo modo possit iuuare Parochum *cap. ad decimas de restit. spoliat. Rot. coram Coccin. decis. 16. n. 1. & 2. & in recen. decis. 124. n. 2. par. 5.*

Non obstat, quod ex Instrumento donationis factæ per Ciuitatem Abulenā ad fauorem eorundem Monachorum constet de initio acquisitionis, & sic esset immemorabilis, quia instrumentum prædictum respicit duntaxat dominium plenum territorij, non autemius decimandi quod vt diuersum, & independens ab ipsa re, & à territorio prædicto nec comprehendebatur in dicta donatione, vt in his terminis firmavit Rota *in Toletana decimarum de Capilla 2. Martij 1648. coram R. P. D. meo Verospio*, nec poterat vllò modo comprehendere ex defectu potestatis, cum Ciuitas vt laica esset dicti iuris omninò incapax *per text. in cap. tua, & cap. dudum de decimis, Rota in Rauennaten. seu Ferrarien. decimarum 25. Febr. & 26. Iunij 1647. coram R. P. D. meo Cerro.*

Minus releuat recantatum obiectum non integræ transportationis actorum desumptum ex eo, quod Actuarius dixerit se aliquid extraxisse de lite nam id euenit non quia omnia acta non fuerint integrè transportata, sed quia processus non fuit coram eo absolutus factò partis aduersæ, quæ curauit causam in Curia committi antequam ille compleri potuerit, vt firmatur in vtraque decisione huius causæ coram R. P. D. Bichio.

Demum quod non fuerit citatus Episcopus Abulenā cessat ex factò, quia postquam ipse venit ad causam semper citatus fuit Alonsus de Salazar procurator ab eo constitutus, vt apparet ex reuolutione processus, quæ oprinè probat huiusmodi affirmatiuam ex adductis *per Mascard. de probat. conclus. 291. num. 1.*

Cætera longa serie deducta, vel non indigent responsione, vel remanent abundè sublata ex decisionibus in causa factis, ideo DD. persiste-
runt in decis. partibus
hinc inde infor-
mantibus.

DECISIO

Sacra Rotæ Romana, Coram R. P.
D. Celso.

In causa Toletana Niuus.

Luna 13. Februarij 1651.

Responderunt DD. pro confirmatione decreti, seu sententiæ de Patribus: Nam quatenus concedit Fratibus, & Monasterio S. Mariæ de Atochia, vt possint recolligere, & congregare niuem, & gelu in ea quantitate, quæ est necessaria pro vsu proprio. Iustitia illius non potest controuerti, cum nix omnibus pateat, & vnicuique illam reponere licitum sit, vt inquit, *Parlador. rer. quotid. lib. 1. cap. 3. paragr. 2. num. 14. Gutiertez de gabellis q. 35. num. 54. & seq. Lassari. de decim. vend. & permuta. cap. 2. n. 30. vers. & hinc est, & faciunt adducta per Gizzarell. decis. 34. num. 1. & seqq.* licet loquatur ad alios effectus.

Nec obstat Priuilegium Regis super huiusmodi recollectione concessum Paulo Xarques Appaltatori, eiusque successoribus priuatiuè quoad omnes, per quod in specie prohibetur Ecclesiasticis, ne niuem congregare audeant, nam illud vt nullum, & inualidum ex defectu potestatis laicalis in personas Ecclesiasticas non venit attendendum *c. quamquam de censib. cap. Ecclesia S. Maria, ibique Dec. n. 7. Fel. n. 80. vers. non obstat de constit. Can. benè quidem 96. dist. Auth. cassa, & ibi DD. C. de sac. san. Ecc. Abb. in cap. à nobis num. 4. & seqq. de sent. excom. Bursatt. conf. 93. num. 20. lib. 1. Alex. conf. 210. n. 1. & seqq. & conf. 211. n. 3. lib. 2. Hond. conf. 3. n. 23. lib. 1. Lap. alleg. 101. n. 14. vers. aut sunt. Marant. disp. 8. & seqq. Boërius decis. 231. n. 1. & vlt. Rot. in rec. decis. 228. n. 8. par. 4. Romana, seu Ianuen. locorum montium 26. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Cerro, & vltra plures quos adducit Carol. de Grass. de effect. Cler. eff. 2. per tot. disponit S. Conc. Trid. sess. 25. de reform.*

Quatenus verò, idem Decretum prohibet Fratibus mercaturam, & venditionem, illius iustitia controuerti non potest, quia innitur dictamini rationis, & Canonice dispositioni prohibenti Clericis, & personis Ecclesiasticis huiusmodi negotiationem *cap. fin. de vit. & honest. Cleric. cap. 1. & cap. secundum instituta ne Clerici, vel Monachi can. 1. & seqq. 88. dist. Nat. conf. 530. a. 12. & seq. Menoch. conf. 12. num. 12. Redoan. de spol. quest. 2. numer. 34. & 86. Molin. de contract. dis. 342. n. 1. Rot. coram Burrat. decis. 908. n. 7.*

Vndè cum ex prædictis Iustitia sit clara, & indubitata, & validitas resultet ex reuolutione Processus, meritò responsum fuit pro confirmatione, Altera tantum Parre informante, &c.

DECISIO

Sacra Rotæ Romana, Coram R. P.
D. Celso.

Placentina, seu Abueln Decimarum.

Luna 12. Decembris 1650.

Immemorabilis quasi possessio Patrum, & Monasterij Vallis Ecclesiæ percipiendi Decimas, & primitias in Territorio de Alarza apparet sufficienter iustificata ex pluribus testibus formiter examinatis deponentibus se per annos 40. & vltre vidisse semper Patres exigentes præfatas decimas scientibus, & patientibus Canonicis Ecclesiæ Placentinæ, & Parocho de Paraleda, seu della Matta, & ita audiuisse à suis maioribus, qui ab eorum Antenatis idem audiuerant quodque in contrarium, nihil vnquam auditum fuerit coarctando negatiuam, quod aliter esse non possit, quin ipsi sciret, & attestando de publica voce, & fama iuxta requisita *glos. in cap. 1. verbo memoria de prescriptio. in 6. quam sequitur Host. in cap. quid per nouale col. 2. vers. Nam & priuilegiatus, ibique Cardin. numer. 3. de verbor. signif. Couarr. in cap. professor. par. 2. paragr. 3. numer. 7. de reg. iur. in 6. Rot. coram Cauat. decis. 56. numer. 1. & in recent. decis. 502. eodem numer. par. 4. & decis. 56. numer. 7. par. 7. & fuit dictum in Pampilon. iuris nominandi Vicarium 14. Decembris 1648. coram R. P. D. meo Othobono.*

Vndè meritò responderunt Domini pro confirmatione sententiæ Rotalis; Nam illa attentata cessat assistentia Iuris, quam prætendit Parochus super decimarum exactione, esto quod bona probarentur sita intra limites suæ Parochiæ, *ad not. per glos. in cap. in aliquibus, vers. quia Clerici decim. Rebuf. eodem tr. q. 13. nu. 63. Monet. cap. 5. n. 107. vers. tertia conclusio. Marefcott. variat. resol. lib. 1. cap. 12. nu. 31. Rot. post secundum volum. consil. Farinac. decis. 303. numer. 3. Cresc. tit. de decimis decis. 1. num. 2. & seqq. Pen. decis. 137. numer. 1. & 2. Cauat. decis. 656 numer. 10. And. decis. 39 numer. 5. Durand. decis. 21. numer. 7. cum aliis adductis per Add. ad sanct. mem. Gregor. decis. 312. numer. 4. vers. Item assistentia, & per Modern. de manuten. obser. 45. numer. 22. & seq.*

Habet enim Immemorabilis vim veri, & tituli, vt inquit Gabr. *de prescriptio. concl. 1. n. 44. Goltzad. consil. 8. sub num. 37. vers. & ratio est, Mandos. consil. 28. numer. 11. & consil. 36. numer. 10. Caputaq. decis. 355. part. 2. Et inducit præsumptionem dispensationis, & priuilegij Apostolici, ac recipit fomentum à lege *glos. in cap. super quibusdam verbo non extat, de verbor. signif. Fel. in cap. cum nobis num. 2. post med. vers. Præterea de prescriptio. Dec. consil. 85. nu. 2. vers. his tamen non obstan. Rot. consil. 66. n. 40. & seqq. lib. 2. Rot. coram Pen. decis. 103. num. 3. Et potest vigore illius allegati melior titulus de mundo per *sex. in l. si quis diuturno ff. si seruit. vendic. Rot. in recent. dec. 614. sub numer. 1. vers. & merito par. 2. decis. 27. numer. 8. par. 4. tom. 2. & decis. 150. numer. 4. & seqq. par. 5.***

Immo ultra immemorabilem habent Patres amplissima Priuilegia Bonifacij VIII. Martini Quinti, Sixti Quarti, & aliorum Pontificum saepius canonizata per decisiones, & sententias Rotaes, in quibus conceditur Ius percipiendi praefatas decimas; Itavt de pertinentia illarum non valeat dubitari *cap. cum contingat in fine ibique glos. verbo rationabilis causa, de decim. cap. dudum de priuil. Cassad. decis. 1. eod. tit. & in recent. decis. 103. num. 3. & 4. & decis. 193. à n. 1. par. 7.*

Nec dicatur quod Priuilegia praedicta excludant immemorabilem, quae pro sui substantia supponit negatiuam principij. Quia id bene procederet, si initium desumeretur ex Priuilegiis; secus vero cum fundamentum fiat in immemorabili, & Priuilegia deducantur tantummodo ad corroborationem, & ad maiorem cautelam *cap. cum persona, ibique glos. verbo munitis de priuil. in sexto, Dec. conf. 271. n. 19. Rot. in recent. decis. 27. n. 15. par. 4. 10. 2. in Constantien. Iurisdic. 16. Nouemb. 1607. coram Ottembergo in Toletana decimarum 16. Martij 1649. coram me, & in Bonon. Archipresbyteratu 23. eiusdem mensis, & anni coram R. P. D. meo Corrado.*

Nam immemorabilis includit tempus infinitum, à quo licet dematur quodlibet tempus finitum semper remanet infinitum, siue praescriptio immemorabilis, Oldrad. *conf. 254. n. 18. & seq. Molin. de Hisp. primog. lib. 2. cap. 6. n. 46. & 47. Rot. coram Seraph. decis. 1367. n. 3. & 4. & coram Pen. decis. 141. eiusdem numeris.*

Non obstat, quod testes deponentes de immemorabili fuerint examinati coram Iudice recusato; Nam cessat obiectum tum ex eo quod recusatio non fuit facta ante litem contestatam, nec precessit examen, *l. apertissimi, C. de iud. glos. in cap. pastoralis verbo potestate, de exceptio. Marant. de ord. Iudic. par. 6. verbo, & quandoque appellatur n. 26. Couarr. pract. quest. c. 26. n. 2.* tum etiam quia per comparisonem ex aduerso factam coram eodem Iudice, & inductionem aliorum testium, non repetita protestatione censetur à recusatone recessum *cap. gratum de off. deleg. cap. sollicitudinem, de appell. Rot. diuers. decis. 563. n. 3. & 4. par. 1. & coram Seraph. decis. 971. n. 2. & decis. 1057. n. 1. & seq. & in Tridentina decimarum 21. Iunij 1610. coram Sacrato penes Marches de comm. tom. 2. fol. 387. n. 1.*

E contra vero non obstant testes pro Capitulo, & Parocho examinati; Quia quoad primum, & secundum examen nullitas ex defectu citationis ad viden. illos iurare *cap. 2. ibique DD. de testibus Caput. decis. 274. numer. 3. par. 3. sanct. mem. Gregor. decis. 268. numer. 2. & in rec. decis. 254. numero 20. par. 7.*

Vltimum autem factum fuit in loco Peraledæ, qui nec in citationibus, nec in praetensis notificationibus legitur villo modo expressus, prout necessarium erat ad hoc vt citati potuissent assistere examini *And. decis. 41. nu. 5. Comitol. decis. 108. n. 11. Buratt. decis. 506. nu. 3. & in recent. decis. 686. num. 2. in fin. par. 1. & decis. 655. n. 3. par. 2.*

Cætera bene tolluntur per decisiones in causa factas, ex quibus conclusum fuit pro confessione sententiae Rotalis, altera tantum parte informante, &c.

DECISIO.

Sacra Rota Romana coram Reuerend. Patre Domino Tarraconen.

In causa Meleuitana nullitatis Professionis.

Luna 13. Ianuarij 1653.

Quamuis Rota sub die 10. Decembris 1649. existimauertit Professionem emissam per Marchionem Petrum Corsinum in Religione Hierosolymitana validam fuisse nõ obstante defectu integri anni nouitiatus, ac omissione ornatus cinguli militaris ex quibus solummodo inualiditatem praedictae professionis resultare praetendebatur ex adductis in ipsa decisione. Attamè re proposita super eisdem pluries causa vtraque parte acerrimè informante ob varias probationes per praedictum Petrum postea factas ab huiusmodi resolutione hodie Domini recedendum esse resolverunt.

Nam ex praedictis probationibus clarè elicitur huiusmodi professionem fuisse per vim, & metum extortam, dum Testes examinati optimè concludunt, quod dictus Petrus toto tempore, quo in conuentu commoratus fuit ad effectum annum probationis peragendi semper publicè, & palam dixit, & declarauit in praedicto Conuentu duntaxat commorari ad hoc vt bon. mem. Corsino eius Patruo ita mandanti satisfaceret, & obtemperaret, non autem ad effectum suscipiendi habitum regularem, ac professionem in Religione emittendi. Hocque actibus positiuis comprobauit, dum bis è Conuentu nulla emissã professione discessit omnibus propalando se nolle esse Religiosum, & hac de causa omnia mobilia quæ ad proprium vsu ibidem detinebat, vendidit, protestando se nunquam ad Conuentum rediturum ex auersione quam erga Religionem habebat, quinimo ad professionem ipsam non sponte deuenit, sed coactè, & cum lacrymis, attento quod eius Patruus ita iussit, & voluit, vt deponunt praedicti Testes examinati eius *Summ. num. 3. & seqq.* Qui vterius dicunt, quod post professionem dictus Petrus in eodem animo permanit dum omnibus publicè propalauit huiusmodi professionem fuisse per vim, & metum ab ipso extortam, itavt nullo modo sustineri possit, cum ipse nunquam habuerit animum emittendi professionem, & ob id gratias Deo reddidit audito, quod Religio eius Professionem acceptare noluit. Ex his enim cum appareat Petrum tam ante ac in ipso actu, quam post Professionem habuisse auersionem à Religione, vt desumitur ex supradictis facti circumstantiis, ex quibus resultare claram metus probationem aduertit Rota *dec. 779. per tot. par. 3. rec. & in Messanen nullitatis Professionis 23. Martij, & 20. Nouembris 1642. coram R. P. D. meo Peutinger, dicendum est professionem non sponte factam, sed coactè per vim, & metum à Patruo eidem incussum nullo modo validam esse, cum nullum bonum sit, nisi voluntarium per glos. in cap. praesens Clericus 21. q. 3.*

& in terminis pluries respondit Rot. coram Greg. dec. 326. per tot. ac coram R. P. D. meo Peuting. in dicta Messanen. nullitatis Professionis, & in Vlixbonen. pariter nullitatis Professionis 16. Iunij eodem anno coram Reuerendissimo Salamantino, ac 29. Ianuarij, & 10. Decembris 1646. coram bo. mem. Arguelles.

Ulterius ponderabant DD. ad comprobandum huiusmodi metum, quod Petrus, qui spatio 33. mensium quo in Conuentu permanit semper constanter dixerit nolle professionem emittere, Imò ab illo discesserit deliberato animo non profitemdi, reuersus postea ad Patruum, illico nulla extrinseca compellente causa ad professionem deuenit. Vnde est prorsus inuerisimile, quod sponte, non autem coactè hunc actum fecisset, quam in verisimilitudinem pro metu præsumendo aliàs admisit Rota coram Gregorio dicta decis. 326. num. 6. vers. & multum in eo valet argumentum ac decis. 643. num. 19. in fin. vers. Ad metus autem probationem part. 1. recent. & decis. 86. num. 16. & sequent. coram Burato, & in dicta Vlixbonen. nullitatis Professionis 29. Ianuarij 1646 §. decimo addebat vnus ex Dominis. Et quod admittit omnem difficultatem circa vis, & metus probationem est epistola conscripta ab eodem Patruo, vbi huiusmodi coactionem factam Petro factus fuit, ibi, *con quena controuersia si venne à me, la quale io accommodai con la promessa fattami dal Marchese d'acceptar la ratificatione; e con il forzare Fr. Pietro à far la professione, & infra, Et io in coscienza sarei obligato ad aiutarlo come Autore che contro sua voglia habita presa la Croce, e fatta la Professione.* Ex quibus verbis clarè desumitur professionem fuisse coactiuam, & consensum metu extortum à Petro; Vnde nefas est dubitari, quin metus sit sufficienter probatus, vt firmiter Monald. conf. 5. num. 8. lib. 2. Barbof. in suis vot. decis. vot. 16. num. 55. quibus stantibus non videtur discutienda causa ipsius metus, & an fuerit cadens in constantem virum; cum hæc discussio sit admittenda quando ex facto non resultat metus probatio Abb. in cap. nonne 5. num. 1. post med. vers. non obstat text. & ibi Felin. numer. 22. vers. sed intelligitur de præsumpt. cuius dictum sequuntur Marsil. singul. 147. num. 2. Monald. dicto conf. 5. numer. 45. & 46. lib. 2. Barbof. vot. 1. num. 40. lib. 1. & merito quia metus nil aliud est, quam mentis trepidatio præsentis, vel futuri mali ad text. in l. 1. ff. de eo quod met. caus. & gloss. in cap. vnico verb. vis, eodem tit. Ex quo sufficit quod de his adsit iusta suspicio, vt notant in l. fin. numer. 2. C. de Iur. deliber. cum aliis relatis per Gregor. decis. 374. numer. 17. & 18. sola enim timoris suspicio in animo impressa metum inducit, & liberum consensum tollit Dec. conf. 499. numero 10. Bald. conf. 165. numer. 6. & Mascard. de probat. conclus. 1555. numer. 17. Sanch. de matrim. lib. 4. disput. 1. num. 17.

Nec dicatur quod ad inualidandam promissionem requiritur metus cadens in constantem virum, de quo per gl. in capite si quandoque 15. quest. 6. in verb. per metum, & l. continet. & l. nec timorem ff. de eo quod met. caus. Nam ultra deducta in §. præcedenti ad hunc effectum sat est metus reuerentialis, quem Petrus erga Patruum habebat æcam absque minis propter libertatem ad hunc actum requisitam ad gloss. in cap. præsens. 20. quest. 13. in verb. Patrem in fin. & firmat. Elig. Bas. in suo tract. flor. rot. theolog. in verb. metum num. 3. Ro-

driguez quest. regul. tom. 3. quest. 17. art. 18. Ciardin. controu. lib. 1. cap. 108. num. 27. ac de metu reuerentiali Pedagogi iam officio fundi in puero 15. annorum tradit Barbof. dicto lib. 1. vot. 1. numer. 41. cum seqq. cum aliis per Rot. coram Merlin. decis. 490. numer. 2. & 3. ac in dicta Vlixbonen. nullitatis Professionis 10. Decembris 1646. §. & quicquid sit, ac in dicta Burgen. nullitatis Professionis 16. Aprilis 1649. §. qua omnia coram bon. mem. Arguelles.

Nec hæsitandum est quin in Petro adesset metus reuerentialis erga Patruum. Tum quia certum est in Nepote semper cadere dictum metum reuerentialem vt firmiter Anchar. conf. 339. numer. 1. Crau. conf. 976. numer. 16. Menoch. conf. 1. numer. 492. Gutiert. conf. 16. num. 17. Sanchez dicto lib. 4. disp. 6. num. 34. Grass. de except. except. 11. num. 35. Pasc. de inr. patr. pot. par. 3. cap. 2. num. 37. in fin. cum aliis adductis per Rot. decis. 315. num. 5. par. 5. recent. Tum etiam quia de hoc concludenter deponunt Testes examinati qui dicunt prædictum Petrum fuisse semper obsequentissimum, pro vt exitus comprobauit dum obtemperando duntaxat Patruo professionem emisit, attenta præsertim qualitate personæ ipsius Patruum, non solum respectu seueræ naturæ, sed etiam respectu eius auctoritatis, & virtutis, quibus si morte præuentus non fuisset ad maiores honores, & dignitates adscriptus esset, quæ qualitas personæ iuncta cum metu reuerentiali efficacior reddere timoris probationem animaduertit Rota coram Gregor. decis. 384. num. 16. Dec. in cap. quæsitum numer. 30. de offic. deleg. Abbas in cap. cum virum 12. numer. 8. vers. ad idem de regular.

Vltraquod ex abundantanti in præfenti metum adfuisse cadentem in constantem virum satis patet ex eo, quia Patruus Petro comminatus fuit eius perpetuam indignationem, si professionem non emitteret, vt deponunt Testes, ibi. *E più volt e minaccio di voler esser obedito altrimenti faceise pensiero di non hauer mai bene e di non se gli appartenere cosa alcuna, e sarrebbe sempre stato in sua disgratia, &c.* Ex quibus minis licet dici nequeat fuisse inducendum metum cadentem in constantem virum, nihilominus hoc procedit quando comminata indignatio, & miseria non diu permanenda erat, sed aderat spes futuræ reconciliationis; secus autem est, si minatus verè timeret diuturnam fore indignationem ac semper se habiturum Patruum indignatum, pro vt in casu nostro deponunt testes, quo casu consideratur metus cadens in constantem virum, vt distinguendo explicat Sanchez dicto lib. 4. disputat. 6. numer. 14. & sequitur Diana resolut. moral. part. 3. tract. 5. resol. 20. vers. sed aliqui Peyr. in tract. de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6. & sequen. vbi conciliantur contrariæ opiniones, Quinimo ad hunc effectum persuasiones, & importunas instantias cum metu reuerentiali coniunctas provenientes ab eo quem reueremur satis esse probant Sanch. dicto lib. 4. disputat. 7. numer. 6. Cabrer. de met. lib. 2. cap. 10. numer. 15. Barbof. lib. 2. vot. 16. num. 30. Covarr. de Sponsal. par. 2. cap. 3. paragr. 6. in fin. cum aliis per Rot. decis. 105. num. 3. par. 3. recent. Gregor. dicta decis. 326. numer. 13. & in dicta Vlixbonen. nullitatis professionis 29. Ianuarij 1646. paragr. 4. concurrunt: Vnde quando supradicta de per se non sufficerent ad probandum metum, simul tamen iniuncta efficere plenam probationem in terminis firmavit Rot. in dicta Vlixbonen. 10. Dec. 1646. sub paragr. ex quibus satis apparet vers.

vers. præsertim quia; prædictis enim concurrentibus nec minæ desiderantur Garz. de nobil. gloss. 17. num. 18. Ciardin. contr. 108. num. 4. & multo minus sunt necessariæ cum requisitis cumulatis à Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 1. num. 10. quæ tunc debent concurrere quando solæ minæ dederunt causam timori Greg. decis. 374. n. 14. Ruin. conf. 121. n. 9. lib. 4. Barbof. lib. 2. vot. 16. n. 44. & 58.

Nec obstant, quod aliqui testes dicunt quod dictus Petrus post emissam Professionem cum Patruo associatus hilari vultu accessit non solum ad Oratorem Religionis, sed ad alios Equites eisdem notificando prædictum actum ab ipso sponte gestum. Quia hoc euenit in præsentia Patruum, qui metum impellebat; Vnde huiusmodi actus vti meticolosus etiam præsumendus sit stante eadem causa metus c. 1. cum gloss. in verb. postmodum de his qui met. caus. Paris. consil. 139. n. 23. vol. 4. Mantio. decis. 112. num. 13. versic. Item his testibus, ac decis. 315. num. 9. part. 5. recent. & part. 7. decis. 172. num. 43. cum aliis adductis in dicta Messanen. nullitatis 24. Nouembris 1642. §. fin. coram R. P. D. meo Pentingero. Ultra quod plures creditur duobus Testibus deponentibus super metu, quam mille super spontanea voluntate Innoc. in cap. super hoc num. 2. de renunc. Menoch. de præsump. lib. 3. præsumpt. 126. num. 31. Sanchez dicto lib. 4. disp. 27. numer. 1. Seraphin. decis. 351. num. 6. Greg. dicta decis. 326. num. 27. cum aliis in dicta Vlixbonen. nullitatis professionis 29. Ianuarij 1646. §. Nec visa fuerunt coram bon. mem. Arguelles.

Nec pariter obstat literæ Patruo, & fratri ab eodem Petro conscriptæ, ex quibus resultare præ tenditur, & voluntarium initium, & quod eius dissensus à Religione oriebatur solummodo ex interesse burfali, quod inter fratres vigeat, non autem ex auersione à Religione. Voluntarium enim initium non probant literæ conscriptæ anno 1635. & 1636. cum nihil concludant, dubiæ sint, & licet in prima facie præferant aliqualem assensum, concludunt tamen dissensum; Interesse autem burfale excluditur ex ipsius expressa declaratione dum publicè, & palam dicebat se nolle esse Religiosum, quamuis in Conuentu permaneret non ex causa burfali, sed ex auersione quam erga Religionem habebat, vt concludenter deponunt prædicti Testes. Et licet in prædictis litteris de huiusmodi interesse aliqua habeatur mentio, hoc tamen Petrus præbebat Patruo, pro causa vt in longum protraheret coactam, & optatam ab eo professionem, hocque magis iustificatur aduertendo, quod in eisdem litteris ipse nunquam se restrinxit ad specificum interesse, sed semper variando varias difficultates excitabat, ad hoc vt magis differret prædictam professionem, quocirca ex his non solum excluditur metus probatus, quinimo ille magis concluditur, dum declarationes spontaneæ emissæ coram eo, qui metum incutit potius metum geminant, quam eneruant, vt firmant Alexan. conf. 99. nu. 8. lib. 3. Ruin. conf. 132. n. 4. l. 4. Euerard. conf. 19. n. 17. & seqq. cum aliis per Barbof. dicto vot. 1. n. 104. lib. 1.

Præterea dixerunt Domini professionem esse nullam ex defectu legitimi nouitiatus, quia Petrus secunda vice discessit è Conuentu animo deliberato non profitendi, vt deponunt Testes dicto Summario num. 6. Quo stante licet annus probationis fuisset iam legitime perfectus, tenebatur tamen pro validitate professionis nouum annum peragere, vt declarat Suarez de Relig. tom. 3. lib. 3. cap.

14. num. 10. & sequen. Peyer. de regul. lib. 1. tom. 2. de Pralat. quest. 3. cap. 1. § 2. num. 99. & 100. & admittitur in præterita decisione sub dicto §. 1. vers. non autem animo dimittendi habitum ea ratione, quia si annus Nouitiatus inductus fuit ad hoc, vt Nouitius probet onera Religionis, ac Religio vitam, & mores Nouitij, vtique dum ipse discedit animo deliberato non profitendi præsumendum est nolle subire Religionis onera, ideo si mutato proposito professionem emittere velit, eget noua probatione, vt ratiocinatur Lap. alleg. 46. numer. 3. in fine, & per Rot. in d. Burgen. nullitatis Professionis 16. April. 1649. in princ. coram Arguelles.

Quod si conclusio superius firmata est verissima quando in actu Professionis potest in Nouitio considerari mutatio propositi, & voluntas omnino spontanea, à fortiori procedit in casu nostro in quo euidentior apparuit auersio animi, & deliberatio non profitendi.

Itaque etiam Professio vti facta non præcedente legitimo anno probationis nullius est momenti, vt sancitum est in Sacro Concilio Tridentino sess. 25. cap. 15. de Regular. eo magis quia in præsentia ex supra adductis meticolosa apparet ex dispositione eiusdem Sacri Concilij dicta sess. 25. cap. 19. cum aliis relatis ibidem per Barbof. num. 4. & 34. ac per Rot. in dicta Vlixbonen. nullitatis Professionis 10. Decembris 1646. §. Quo metu dato coram bon. mem. Arguelles.

His itaque positis alia insurgit nullitas prædictæ professionis tanquam factæ vigore breuis Apostolici, quod fuit subreptitiè obtentum, nam emanauit cum narratiua quod annus probationis fuerit legitime in Conuentu completus, & tamen ex supra adductis apparet hoc non iustificari. Vnde cum fuerit falsa expressio circa ea, quæ difficiliorem reddere poterant gratiam, non est dubium intrare subreptionis vitium. Seraphin. decis. 508. n. 9. ac decis. 94. num. 6. part. 7. recent. Ideo vti subreptitium nullum tribuit ius exequutori, nec supplicanti, imò caret omni effectu. Caputq. decis. 39. part. 2. Peña decis. 522. num. 3. sicque tripliciter inualida prædicta professio remansit, nempe vti per metum extorta, ac nullo præcedente legitimo probationis anno, nec non vti facta vigore Breuis subreptitij, vt supra firmatum fuit.

Actus vero adducti ad comprobandum quod dicta professio saltem fuisset tacite ratificata non fuerunt habiti in consideratione ad effectum inducendi prædictam tacitam ratificationem; Tum quia in hoc casu obstat regula, vt non possit ratificari, quod ab initio de iure non subsistit ad text. in cap. confirmatur 16. de regul. iur. in 6. & late firmatum fuit in dicta Vlixbonen. nullitatis professionis 16. Iunij 1642. coram Reuerendissimo Salamantino. Tum etiam quia in præsentia adest defectus Nouitiatus, qui cum expressam annullat multo magis tacitam irritare debet ex ponderatis per Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 39. num. 34. & in terminis Suarez. de Relig. tom. 3. lib. 7. cap. 1. num. 8. Nauarr. lib. 3. dicto consil. 26. num. 19. & sequen. de Regul. Tum pariter quia admissio etiam sine veri præiudicio, quod Petrus habitum gestauerit, aliosque actus solis professis conuenientibus fecerit spatio longissimi temporis prætermisso quod aliqui gesti fuerunt durante eadem causa metus, dum adhuc vivebat Patruus, ideo vti meticolosi non sunt habendi in consideratione ex supra allegatis. Ex his nulla tamen inducta fuit sufficiente ratificatio, nisi Petrus sciebat ex illis resultare tacitam ratificatio-

nem, & infimul opusest, quod gesta sint cum animo ratificandi, quod in casu nostro desideratur, ut tenent Sanchez dicta disp. 37. num. 9. Caiet. in 2. 2. quest. 189. art. 5. Nauarr. dicto conf. 26. num. 18. & consil. 28. num. 7. de Regul. & Comment. 4. num. 74. vers. Quoniam autem tria eodem tit. ac in manuali cap. 12. num. 17. Gratian. discept. 440. numer. 2. cum aliis latè deductis in dicta Vlixbonen. 10. Decembris 1646. §. nulla adest quidem ratificatio. Tum denique quia ad inducendam prædictam ratificationem concurrere debebat etiam consensus Religionis cum ipsa in præsentis casu emissam professionem ante præsentem ratificationem reiecit, tunc enim non potest Nouitius professionem ab initio nullam ratificare sine nouo consensu Superioris, ut conciliando contrarias opiniones fiant *Surd. consil. 364. num. 47. cum seqq. Less. de Inst. & Iur. lib. 2. cap. 41. dub. 6. sub. num. 66. in fin. versic. Aduerte tamen*, & latè comprobatum fuit in mox allegata Vlixbonen. nullitatis professionis sub. §. quibus addebatur.

Ultra quod omnes actu adducti uti æquiuoci, & non concludentes nullius sunt momenti, dum habemus expressum Petri dissensum, qui facit cessare tacitum consensum ab eis aliquo modo resultantem ex adductis per *adden. ad Greg. decis. 385. num. 6. post med. vers. Excluditur autem & decis. 705. num. 3. part. 2. recent. ac decis. 60. num. 14. & seqq. post Viuian de Iurepatr. cum aliis in terminis deductis in d. Vlixbonen. nullitatis professionis 16. Iunij 1642. §. Nec dicta coram Reuerendissimo Salamantino, & 10. Decembris 1646. §. cum ergo præsumptio coram bon. mem. Arguelles.*

Nec aliqua vis fieri potest super petitione scutotum 10000. facta per Petrum, super qua totum consistebat fundamentum partis, dum in ea asseritur ipsum fecisse solemnem professionem. Quia prætermisso quod dicta assertio professionis intelligi potest de facto, non autem de iure *Rota in Romana, seu Veliterna affectus 15. Martij 1652. §. memoriale coram R. P. D. meo Bichio*, dicta petitio emanauit à quodam Procuratore carente mandato procuræ, ideo nullo modo potuit Petro præiudicare *Castr. in l. non solum num. 2. ff. de Procur. Gregor. decis. 407. num. 3. cum aliis latè relatis in decis. 659. num. 5. coram Merlino*, præsertim quia huiusmodi summa soluenda non erat post emissam professionem, sed quotiescunque Petro obtulerit occasio alicuius muneris honorifici, tam in Religione, quam extra. Vnde dum facta fuit duntaxat ad consequendum commodum prædictarum pecuniarum nullo pacto importare potest ratificationem professionis, ut tenuit *Rota in dicta Messanen. nullitatis Professionis 23. Maij 1642. coram R. P. D. mao Peutingero §. pariter non obstare dixerunt, & in dicta Vlixbonen. 10. Decembris 1646. §. maximè cum non sit probata.* Et in omnem casum semper obstant conclusiones contra tacitam supra adductæ, & præsertim regula, ut non possit ratificari, quod de iure ab initio non subsistit *ad d. text. in cap. confirmatur de reg. iur. in 6. cum aliis in dicta Vlixbonen. 15. Iunij 1642. coram Reuerendiss. Salamantino.*

Demum non obstat conclusio, quod in dubio facienda est interpretatio, ita ut professio sustineatur. Quia illa procedit quando dubitatur de validitate ex alio capite, quam ex defectu consensus, prout in præsentis, quo stante semper facienda est interpretatio pro libertate personæ. *Rebuff. consil. 78. col. 21. vers. Nec me conturbat, Deus autem vo-*

luntarios sibi eligit milites, cap. non est 15. quest. 1. aella vero seruitia contemnit, cap. iam vero 23. quest. 6. & aduertit Rota in dicta Vlixbonen. nullitatis professionis 29. Ianuarij 1646. fine.

Et ita, &c. Vtraque, &c.

DECISIO

**Sacræ Rotæ Romanæ, Coram R. P.
D. Albergato.**

In causa Trullenæ Matrimonij.

Mercurij 15. Ianuarij 1653.

SVMmorum Pontificum monitis, & aliorum Principum suasionibus indulgens bon. mem. Henricus II. Lorbaringæ, & Barri Dux Serenissimam D. Nicoleam ipsius filiam primogenitam, Ludouico Guisio sponsam, ad tollenda dissidia, quæ inde ex futura Ducatum successionem excitari poterant, nuptui tradere promisit Serenissimo D. Duci Carolo Francisci Principis Vallemontani sui fratris filio primogenito, & Dotali desuper confecto Instrumento vices Parochi gerente Patre Dominico Ordinis Discalceatorum viro eximie pietatis, de mandato fel. record. Pauli V. & Greg. XV. in illis partibus ad hunc effectum degente, fuit inter eosdem adstantibus Serenissimis utrisque Parentibus, multisque Principibus sanguine coniunctis, cum nobiliori Procerum cetera contractum die 22. Maij 1621. per verba de præsentis matrimonium, quod hilari Ciuium, populique plausu exceptum, in festo Sanctissimæ Trinitatis proximo præuia dispensatione Apostolica repetitum, ac denuo in Cappella Ducali à Reuerendissimo Episcopo Trullenæ solemnizatum fuit; & licet illud per subsequutam quoque copulam consummatum, ex indiuidua vitæ consuetudine vsque ad nouissima Lotharingæ bella, ac postmodum ex litteris, aliisque actibus maritalem affectum redolentibus videretur à Domino Duce Carolo comprobatum, ipse tamen de anno 1646. varias causas deducendo, & præcipuè metum sibi à Patre incussum dedit de nullitate matrimonij & eius validitatem tuente D. Ducissa Nicolea; ad probandum incumbentia, ferunt vigore remissoriarum utrique ab hoc Sacro Tribunali concessæ, hinc inde plures examinati testes, quorum depositionibus hodie diligenter excussis, & maturè consideratis, Domini vnanimiter censuerunt constare de validitate matrimonij; quandoquidem seruata forma tam in dispensatione Apostolica, quam in Sacro Concilio Tridentino præscripta *sess. 24. cap. 1. de reform. apparet celebrarum, ac initum mutuo amborum coniugum interueniente consensu, ex quo proinde validum censerit debet, ad text. in ca. sufficiat 27. quest. 2. cap. si inter virum c. cum apud c. tua de sponsalibus c. licet de spons. duorum, Sanch. de matr. lib. 1. disp. 18. num. 25. Rot. coram Buratto decis. 713. decis. 893. per tot. & decis. 197. par. 4. decis. 130. num. 15. par. 6. recent. Matrimonium enim à consensu in totum dependet, ab eoque seu verbis, vel signis exterioribus expresso formam recipit. D. Thom. in 4. sent. dist. 26. quest. 2. art. 1. & ex eo notat Suar. ad 3. par. tom. 3. de Sacram. disp. 2. sect. 1. Paludan. in 4. distinct. 3. quest. 4.*

quæst. 4. Card. Bellarm. de Sacram. matr. lib. 1. controu. 2. cap. 6. Castropal. oper. moral. par. 5. disput. 2. punct. 3. num. 2. Rot. decis. 124. num. 1. & 2 par. 7. rec. & in Neapolitana matrimony 1. Iunij 1650. in princ. coram Reuerendissimo D. meo Terraconen. confirmata 13. Maij 1651. coram Eminentiss. D. Card. Corrado.

Nec vrget quod ommissis solitis denunciationibus fuerit contractum, ne in libro Parochi legatur descriptum, quia ad utrumque facilis patet responsio; Denunciations enim in indulto dispensationis expressè remittuntur; & cum non sint de substantia, sed ad bene esse, earum defectus matrimonium non irritat, vt sapius censuit Sac. Concil. Congregatio, & tradunt Hond. cons. 72. num. 23. lib. 2. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 5. num. 3. Gratian. discept. 83. num. 7. Nauar. in manual. cap. 22. sub num. 70. Barbof. de off. & potest. Episc. allegat. 32. num. 1. Rot. coram Seraph. decis. 1099. num. 4. coram Cauat. decis. 444. num. 3. coram Buratto decis. 530. numer. 15. in recent. decis. 71. num. 11. part. 1. decis. 390. num. 5. part. 2. decis. 430. num. 11. par. 4. tom. 2. decis. 493. num. 16. par. 5. decis. 273. num. 3. par. 6. in Valentina illegitimitatis 16. Martij 1612. coram Sanctissimo Domino Nostro Innocentio X. & in Bononien. fideicommissi Bartholomai de Bolognini 12. Maij 1645. §. nec quicquam coram Reuerendiss. Terracinen. pro vt nec ommissa illius adnotatio quicquam facit, nam licet ob huiusmodi incuriam Parochus incurrat culpam lethalem Sanch. de matr. lib. 3. disp. 15. num. 22. Barbof. de off. & potest. Paroch. cap. 7. num. 8. & de offic. & potest. Episc. d. alleg. 32. num. 174. non tamen exinde aliquot partibus resultat præiudicium, quæ non prohibentur aliis documentis matrimonium iustificare Gratian. discept. 653. numero 63. & fuit dictum in Reatina Castrorum 3. Iunij 1651. §. nec refragantur coram Reuerendiss. Domino meo Decano, vel testium depositionibus, vt hinc, illud probare c. super eo il 2. vbi Abb. de testib. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 41. num. 1. & firmat Dec. cons. 163. Soc. Iun. cons. 31. num. 5. lib. 2. Roland. cons. 93. num. 4. vol. 3. Rot. decis. 26. per totum par. 1. diuers. decis. 772. num. 1. par. 2. recent. coram Verall. decis. 205. par. 2. coram Seraph. decis. 1099. num. 2. coram Buratt. decis. 141. num. 1. decis. 530. in princ. cum aliis in dicta Neapolitana matrimony 13. Maij 1651. coram Eminentiss. Domino Card. Corrado, & in Bononien. fideicommissi Bartholomai de Bolognini 5. Iunij eiusdem anni coram Eminentiss. D. Card. Ottobono.

Minus officit, quod matrimonij solemnia non à proprio Parocho, sed à Domino Episcopo Trullefi peracta fuerint, quia illius præsentia, de qua deponunt plures testes, omnem (si quis adesset) supplet defectum, etiam si foret casualis & fortuita Giouagn. cons. 59. num. 11. lib. 1. Boss. de matr. cap. 3. num. 6. Gutier. eod. tract. cap. 69. num. 10. Sanch. vbi supra d. lib. 3. disp. 39. num. 11. Bonac. de Sacram. matr. quæst. 2. punct. 8. num. 18. Ceual. comm. contr. quæst. 604. num. 66. Barbof. de offic. & potest. Paroch. par. 2. cap. 21. num. 30. de off. & potest. Episc. de alleg. 32. num. 88. Rot. coram Seraph. d. decis. 1099. sub. nu. 5. coram Buratto decis. 713. num. 10. decis. 124. num. 17. par. 7. recent. & in Vlixbonen. matrimony 16. Nouembris 1622. coram bon. me. Patriarcha Manzanedo, cessatque difficultas, quia ordinarius vti Parochus Parochorum, quemadmodum animaduertit decisio super remissoria edita 16. Iunij 1648. coram Reuerendiss. Terracinen. ritè potuit huiusmodi munus obire iuxta dispositionem Sac. Con-

cilij Tridentini d. sess. 24. cap. 1. de reform. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 28. num. 1. Ponc. eod. tract. lib. 5. cap. 10. num. 5. Boss. vbi supra cap. 4. §. 18. num. 49. Layman. lib. 5. tract. 10. par. 2. cap. 4. num. 5. vers. adde 3. Vgolin. de offic. & potest. Episc. capite 15. §. 10. num. 2. Barbof. eodem tract. d. allegat. 32. num. 117. & de iur. Eccles. vniu. lib. 1. cap. 27. num. 89. Est quod Capella Ducalis ab eius iurisdictione dicatur exempta, exemptio enim, vt patet ex lectura, Præpositos, Canonicos, & bona eiusdem Ecclesiæ duntaxat respicit, non autem comprehendit curam animarum, nec Populum sub ea degentem, ad text. in cap. cum Cappella vers. quocirca de priuileg. Lap. allegat. 139. num. 13. Tambur. de iur. Abb. disp. 15. quæst. 7. num. 54. Chokier. de iuris. in exemp. par. 1. quæst. 13. num. 4. Lotter. de re ben. l. 1. quæst. 24. num. 112. cum seqq. & signanter num. 118. Rot. coram Seraph. decis. 1058. numero 6. coram Peña decis. 462. num. 13. in recent. decis. 324. num. 6. par. 1. & in Rossanen. exemptionis 7. Iunij 1641. coram Reuerendissimo Salamantino, & illa etiam de iure communi liberat tantum à lege Diocesana, quæ consistit in recipiendo cathedratico, decimis, & similibus, non autem à lege iurisdictionis circa subministratiorem Sacramentorum versantis. Chokier. vbi supra par. 1. quæst. 16. num. 1. & par. 2. quæst. 45. num. 17. Bellicin. de Charit. subsid. quæst. 28. & 29. quæ propterea in subditos extra propriam quoque Diocesim exerceri potest, Bonac. de Sacram. matrim. d. quæst. 2. punct. 8. num. 13. & 14. Coninch. eodem tract. disp. 27. num. 22. Sanc. d. lib. 3. disp. 19. num. 19. cum aliis congestis per Barbof. de offic. & potest. Episc. citata allegat. 32. num. 95. de offic. & potest. Parochi par. 2. cap. 21. num. 58.

His ita constitutis, & validitatem matrimonij præferentibus, non obstat metus ad illud infringendum deductus, quia non probatur ex testibus ad instantiam D. Ducis Caroli examinatis; nam ferè omnes sunt eius domestici, famuli, vel in ipsius Castris merentes ad text. in c. ex litteris de testib. lib. 2. c. eodem Alex. cons. 150. numero 14. lib. 5. Ruin. cons. 29. num. 5. lib. 5. Menoch. cons. 714. num. 25. Farin. de testib. quæst. 55. num. 1. & seqq. Rot. coram Buratto decis. 553. num. 7. coram Duran. decis. 148. num. 5. in recent. decis. 156. num. 8. par. 6. & in Regien. Iurispatronatus 18. Martij 1639. coram bon. mem. Cardinali Panziro, aliqui non fuerunt inducti in Cutia, & sic contra formam in litteris remissorialibus præscriptam cap. statutum §. in nullo quoque, vbi. DD. de rescript. in 6. Rot. decis. 466. n. 1. decis. 655. num. 3. par. 2. decis. 156. num. 6. part. 6. recent. alij cum extra locum in eis præstitutum fuerint recepti, nulliter dicuntur examinati, vt firmant relati per Modern. de manut. obseruat. 94. num. 28. vers. prout nec testes Rot. decis. 30. de rescript. in nou. coram san. me. Greg. XV. decis. 518. num. 10. coram Caualer. decis. 410. num. 5. & consequenter metum articulatum non probant, Rot. coram Man. decis. 142. num. 4. vers. sed non modo coram Coccino decis. 119. in princ. & decis. 430. num. 58. decis. 516. num. 16. part. 5. recent. Eoque minus quia sunt de auditu cap. licet ex quodam c. tam litteris, de testibus Bald. cons. 406. sub. num. 2. vol. 4. Aym. cons. 112. num. 13. Verall. decis. 264. num. 8. part. 3. cum congestis in Bononien. separationis ibori 10. Iunij 1650. §. at ab informantibus coram R. P. D. meo Bichio, & in Tridentina matrimony 11. Martij eiusdem anni §. qua vero coram me, nec specificè qualitates, & circumstantias metus assignant, vt necessarium est, omnes enim (primo excepto, plures vt infra patiente exceptiones)

ceptiones) deponunt duntaxat D. Ducem Carolum vi, seu iussu Patris fuisse ad matrimonium impulsam, quæ generica probatio non suffragatur l. 2. & 3. l. ad inuidiam 6. ubi Bart. & l. sequenti l. metum 9. C. de eo quod. met. caus. l. timorem 7. ff. eodem l. interpositas 13. C. de transact. Alex. in l. si cum dotem 23. §. eo autem tempore num. 11. ff. soluto matrimonio Farin. par. 2. fragm. verb. metus num. 168. Mongol. de met. cap. 12. §. 2. num. 1. Afflict. decis. 140. num. 15. Caputaquen. decis. 221. num. 2. par. 2. Buratt. decis. 628. num. 3. Rot. decis. 463. num. 3. par. 2. decis. 516. num. 17. par. 5. recent. & in Colonien. seu Triuren. nullitatis professionis 15. Decembris 1648. coram R. P. D. meo Cerro, siquidem impulsio nihil aliud est quam incitatio, & suasio ad contrahendum, licita Parentibus, ac permessa, vt ex D. Thom. in 3. par. summa in addit. quæst. 47. art. ult. in resp. & Sor. in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 4. tradit Menoch. conf. 69. num. 14. Sanc. de matrim. lib. 4. disp. 22. num. 5. Card. Bellarm. lib. 1. eo tract. cap. 19. propos. 3. Gutierrez. ubi supra cap. 79. num. 5. Goffred. in summ. tit. de despons. impub. num. 12. Sperell. decis. 75. num. 22. & 75.

Primus verò testis præterquam quod est vnicus, cubicularius D. Ducis Caroli, in Curia non indutus, & extra locum remissoriæ examinatus, non reuelat, dum ait per Franciscum fuisse vi, & metu expulsionis è domo, & priuationis bonorum coactum D. Ducem Carolum ad ineundum huiusmodi matrimonium, quia non deponit de certa scientia, sed propriæ tantum credulitatis indicia, & coniecturas assignat Couar. de matrim. part. 2. cap. 3. §. 3. num. 9. aliique relati per Sperell. decis. 79. num. 47. & segg. Rot. decis. 136. par. 1. decis. 586. part. 2. decis. 106. vtrouque num. 2. part. 3. decis. 380. num. 17. part. 5. decis. 259. num. 12. part. 6. recent. & ipse quoque cum aliis est de auditu ab eodem D. Duce Carolo de minis prædictis, vt asseritur, conquirente, vnde intrat vulgatum axioma, quod non præterur fides testibus, quorum repelluntur authores cap. fraternitatis de hereticis cap. nullus 3. quæst. 4. cap. licet ex quadam de testib. gloss. & DD. in aub. si quis in aliquo C. de eden. Aym. conf. 41. num. 2. conf. 112. num. 13. Rot. coram sanct. memor. Gregor. XV. decis. 570. num. 2. coram Buratto decis. 323. num. 18.

Et quidem cum versetur in matrimonio solemniter in facie Ecclesiæ contracto, negari non potest, quin ad illud dirimendum duriores obiecti timoris expostulentur probationes, & talis qui constanti viro formidinem incutiat c. significauit de eo, qui duxit in uxorem cap. cum locum cap. veniens il secundo de sponsal. Laderch. conf. 17. nu. 1. Menoch. lib. 3. præsumpt. 4. num. 3. Decher. dissert. iur. lib. 1. dissert. 9. num. 5. Bonac. de sacram. matrim. qu. 3. punct. 8. num. 8. Sanch. eod. tract. lib. 4. disp. 1. à num. 10. cum aliis per Add. ad Buratt. decis. 628. num. 9. Rota coram Penia decis. 1140. nu. 5. & 6. decis. 600. num. 1. par. 4. decis. 516. num. 13. par. 5. recent. post secundum vol. conf. Farinac. decis. 218. num. 2. & in Messanen. nullitatis professionis 5. Decembris 1640. coram R. P. D. meo Peutingero; ad eò vt solius metus reuerentialis, nulla ad effectum, de quo agitur, sit habenda ratio, nihil sit qualificatus nimis, & verbetibus, vel grauioribus circumstantiis cap. ex litteris de despons. impub. cap. consultationi desponsal. l. si pare cogente 22. ibique Bald. & Salyet. ff. de ritu nupt. Felin. in cap. causam matrimony num. 3. ubi Dec. num. 8. de offic. deleg. Aldobr. conf. 94. num. 6. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 7. Gutierrez. eod.

tract. cap. 77. num. 1. Bonac. d. q. 3. punct. 8. num. 7. Gail. pract. obseru. lib. 2. cap. 147. num. 17. Paris. de resignat. benef. lib. 13. quæst. 1. num. 172. Rebel. de oblig. iust. par. 2. lib. 2. quæst. 11. sect. 1. numer. 10. Gramm. decis. 103. num. 10. Boer. decis. 100. num. 11. Capicc. decis. 159. num. 33. Verall. decis. 221. num. 9. par. 2. Buratt. d. decis. 628. num. 5. & post Tamburin. de iur. Abb. decis. 3. num. 10. illa autem in præsentem non concurrant, & simplices minæ, quatenus hic probarentur, nullius essent momenti, tam attento miti, & suauis ingenio, ac indulgenti natura ipsius Francisci erga filios, ac alios, nec soliti illas executioni demandare ad text. in d. l. metum 9. C. de his quæ vil. vnica C. si quis Imperatori l. famosi 7. ff. ad l. Iul. Maieft, Felin. in d. cap. causam matrimony num. 4. vers. sed nunquid de offic. deleg. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 1. num. 20. Ponc. eodem tract. lib. 4. cap. 5. num. 7. Sperel. d. decis. 79. num. 43. Verall. d. decis. 221. num. 7. par. 2. Peña decis. 1140. num. 7. Rota decis. 463. num. 3. part. 2. decis. 516. num. 18. par. 5. recent. quam perfecta magnanimitate Domini Ducis Caroli, qui vsque tunc bello incumbens armorum studiosus, & postea tot exercituum strenuus Imperator, non ita de facili terreti poterat, & inuitus paternis mandatis ad contrahendum matrimonium vrgeri; Qualitas autem metum patientis est consideranda, vt ad propositum animaduertit gloss. in cap. cum locum verb. metus de sponsal. Alberic. a Rossate in l. metus autem causa 3. in princip. ff. ex quibus caus. maior Sanch. de matrim. dicto lib. 4. disp. 3. num. 4. Coninch eodem tract. disp. 28. num. 30. Gutierrez. ubi supra cap. 77. num. 12. & 13. Ponc. d. lib. 4. cap. 3. num. 10. Menoch. de arbitr. cas. 1. §. num. 4. Sor. de iust. & iur. lib. 7. quæst. 2. Campanil. in suo diuer. rubr. 12. cap. 1. Boer. decis. 100. num. 2. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 326. numer. 25. decis. 374. num. 7. & decis. 115. numer. 12. part. 7. recent.

Nec vis aliqua fieri potest in publica voce, & fama, quam de coacto matrimonio præfati testes asserere conantur; nam illis non est adhibenda fides, nedum ex eo, quod illius authores, & à quibus audiuerint, non referunt Innoc. in cap. qualiter, & quando de accus. Bart. in l. de minore 10. §. plurimum num. 23. de quæst. Alex. conf. 75. num. 9. lib. 1. conf. 25. num. 6. lib. 4. Ruin. conf. 51. num. 14. conf. 52. num. 7. lib. 5. Valenzuel. conf. 169. num. 109. Cephal. conf. 65. num. 49. Cyriac. controu. 488. num. 90. Rota decis. 256. num. 2. part. 6. recent. Sed etiam quia eorum dicta elisa penitus remanent ex testibus pro Domina Ducissa Nicolea examinatis de spontaneo, & libero consensu deponentibus, idem Valenz. conf. 92. num. 209. Rota decis. 182. num. 7. par. 1. decis. 276. num. 25. decis. 299. num. 3. par. 4. tom. 2. decis. 205. num. 10. par. 6. recent. Fama enim, vt sit attendenda, debet esse perpetua, illæsa, & constans apud omnes Bald. in l. conuenticula 15. C. de Episc. & Cler. Roland. conf. 3. num. 48. & 49. vol. 1. Surd. conf. 151. num. 79. Rot. decis. 277. num. 3. decis. 335. num. 5. part. 2. rec. coram sancta me Greg. XV. decis. 445. num. 6. decis. 498. num. 13. & 14. coram Cauall. decis. 6. num. 5. & in Toletana decimarum de Capilla 4. Inly 1640. coram bon. mem. Card. Hieronymo Verospio.

Præterea animaduertebant DD. quod testes non percipiunt tempus secundi matrimonij à Domino Episcopo Tulles. cum dispensatione Apostolica subinde celebrati, quapropter impulsiones paternæ, si quæ antea fuerant, & aduersiones animi Domini Ducis, cum potuerint tractu temporis purgari,

gati, in illud non influant, nec eius nullitatem important, cum in ipsius actu metus non probeatur incussus, ad text. in l. 1. §. metus d. l. metum 9. in princip. ff. quod met. caus. & in terminis obseruat *Neuizan conf. 46. num. 29. & seqq. Paris. conf. 10. num. 56. lib. 1. Laderch. conf. 17. sub num. 4. vers. quin etsi aliquem Ricc. decis. Archiep. Neapol. 110. num. 10. par. 4. tom. 2. Rota coram Mantico. decis. 142. num. 4. vers. praeterea, & decis. 600. num. 2. par. 4. decis. 516. num. 19. part. 4. recent.*

Nec releuant dissidia, quae consummato iam matrimonio inter hos Coniuges dicuntur intercessisse, prout nec protestatio antea per Dominum Ducem Carolum vna cum Patre facta, ista siquidem, vt ex eius lectura dignoscitur, conuentiones tantum dotales, & praetensam in Ducatibus successionem concernit, non autem tangit foedus matrimonij, cuius respectu, si quis merus illatus fuisset, de facili Dominus Dux eadem protestatione declarasset, vt in terminis ponderat *Laderch. d. conf. 17. num. 3. vers. quarto multum mouet Aymon. conf. 120. num. 3. & 4.* Illa verò vt potè leuia, & per subsequutam reconciliationem sublata, matrimonium non irritant, nec ad hunc effectum sunt in aliqua consideratione habenda gloss. in cap. plerumque verb. nec reconciliata de donat. inter Vir. & Vxor. *Bertazzol. conf. crimin. 228. num. 12. lib. primo. Rimin. iun. conf. 174. num. 28. Rota coram Seraphin. decis. 1315. num. 3. in Hispanen. separationis thori 27. Februarij 1627. coram Eminentissimo Domino Cardinali Macchiauello in Bononien. Separationis thori 21. Februarij 1630 §. quatenus verò, coram R. P. D. meo Bichio, & in Tridentina matrimonij 11. Martij eiusdem anni §. fin. coram me.*

Et hinc non applicatur regula, quod magis creditur duobus testibus de metu deponentibus, quàm mille spontaneam voluntatem affirmantibus ex doct. *Innoc. in cap. super hoc, de renunciat.* Quia non procedit, quando pro validitate matrimonij, & libero consensu praesumptiones concurrunt, & coniecturae *Dec. in cap. final. num. 25. & 26. de appellat. Bursatt. conf. 72. num. 48. lib. 1. Cepoll. conf. 2. num. 14. Paciau. de probat. lib. 1. cap. 50. num. 26. Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 27. num. 2. & 7. Boss. eodem tract. cap. 12. num. 397. & seqq. Paris. de resignat. lib. 13. quest. 1. num. 89. & 90. Gabr. de testib. conclus. 4. num. 16. & seqq. Farinac. par. 2. fragment. verb. metus num. 157. & num. 174.* plures autem in praesenti, & vrgentissimae afferuntur, quia vltra praesumptionem iuris, quae stat pro exclusione metus l. interpositas 13. C. de transact. l. 2. C. de his qua vi, & c. praesertim in Patre erga filium *Sanchez. ubi supra dicto lib. 4. disp. 6. num. 8. vers. verum ferè omnes Ricc. dicta decis. 110. num. 8. Rota coram Verall. decis. 221. num. 8. par. 2. coram Mantico. decis. 142. num. 2. coram Buratto decis. 628. num. 4.* Concurrunt mutua vtriusque Coniugis in actu desponsationis hilaritas, quam pro libertate consensus ponderat *Paris. conf. 170. num. 21. & 22. lib. 4. Menoch. lib. 3. praesumpt. 4. num. 29. matrimonij geminatio idem Paris. conf. 10. num. 57. lib. 1. Aym. conf. 114. num. 8. Mandell. conf. 4. num. 37.* Principum consanguineorum, & aliorum procerum praesentia l. transactionem 35. ubi *Ias. num. 1. C. de transact. Bart. in l. frater à fratre 38. num. 51. ff. de condict. indeb. Ruin. conf. 170. post. num. 17. lib. primo Sanchez. de matrim. lib. 4. disp. 27. num. 2. Menoch. lib. 3. praesumpt. 126. num. 6. Mascard. de probat. conclus. 1053. num. 23. Rota coram sanct. mem. Greg. decis. 120. num. 24. coram Buratto decis. 783. num. 12. Domini Episcopi Trullen. & Patris*

Dominici assistentia, & cooperatio, vt in terminis, quod ex interuentu Episcopi seu, seu alterius Viri Religiosi omnis in matrimonio cesset metus suspicio tradit *Cephal. conf. 91. num. 49. Caball. conf. 176. num. 10. vol. 1. Grammar. decis. 66. num. 64. Spere. decis. 5. num. 26. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 188. num. 9. subsequuta copula cap. significauit de eo qui duxit, & c. cap. is qui fidem, de sponsal. Abb. in cap. veniens il primo num. 7. eodem tit. Paris. d. conf. 170. num. 25. lib. 4. Sanchez. de matrim. dicto lib. 4. disp. 18. num. 2. & 12. Buratt. dicta decis. 628. num. 7. logaeva cohabitatio per spatium quindecim annorum cap. ad id, de sponsal. Ferret. conf. 340. num. 11. lib. 2. Neuiz. conf. 46. num. 32. Menoch. lib. 3. praesumpt. 4. num. 24. Boss. de matr. cap. 12. num. 390. Buratt. ubi supra Mantico. dicta decis. 142. num. 13. versic. tertio. Edicta vtriusque nomine publicata, monetæ vtriusque imagine cussæ, litteræ Domini Ducis Caroli, in quibus Domina Ducissa Nicolea sapius amantissima sponsa, & coniux nuncupatur *Ricc. in collect. 219. vers. item probari Crescen. decis. 22. de probat. Rota decis. 772. num. 7. & 8. part. 2. recent. coram Cardinali Millino decis. 75. num. 4. versic. 5. ex pluribus litteris coram Buratto decis. 143. num. 23. & 24. decis. 192. numero 6. alique actus positui longè per informantes recentiti, qui post obitum Patris ab eodem gesti, & maritalem affectum praeserentes omnem praecedentis metus suspicionem excludunt *Bursatt. conf. 98. num. 7. lib. 1. Menoch. conf. 15. num. 11. & 12. Petr. Albignan. inter conf. matrim. diuer. conf. 67. num. 9. lib. 1. Mascard. de probat. conclus. 1023. & concl. seq. Gutier. de matrim. cap. 40. num. 6. versic. verum & cap. 71. num. 12. Rota coram Caualer. decis. 444. num. 2. coram Buratto decis. 530. num. 6. & decis. 463. n. 3. vers. quinimo par. 2. recent.***

Ista verò cum militent etiam pro libertate consensus Dominae Ducissæ Nicolesæ, cuius suspiria, & lacrymæ ad aliam causam per testes assignatam referri debent, non autem ad vim aliquam, quæ ei, vt huiusmodi sponsalibus assentiret, fuerit illata, quia hæc non probatur; idè vteriori non indigent discussione, quæ de praetensio metu illi incusso obiiciuntur, praesertim quia ipsa matrimonium spontè, ac liberè initum profiteretur, & mulieris declarationi se non fuisse timore inductam affirmantis standum est, vt in terminis dixit *Rota coram Buratto dicta decis. 628. num. 8.*

DECISIO

Sacrae Rotae Romanae, Coram R. P.
D. Zarate.

In causa Hieracen Parochialis.

Veneris 24. Ianuarij 1653.

Virgilius Galluccius ob non consequitionem possessionis Ecclesiae Parochialis Sanctae Catherinae à Sede Apostolica obtentae praetendebat continuationem suae prioris possessionis in Parochiali Ecclesia Sanctae Mariae Veteris, seu Sancti Blasij, quam Carolus Caesareus etiam prouisus Apostolicus, & possessor contendebat: Idcirco per dictum Virgilium pro istius continuatae possessionis

nis iustificatione Remissoria obtenta, vt in decisione 4. Decembris 1651. coram me emanata, illiusque vigore factis probationibus, eisdemque in actis exhibitis, & dato dubio: Cui sit dandum mandatum de manutenendo, Virgilio dandum esse Domini responderunt

Constat enim de istius anteriori possessione ex publico instrumento illius apprehensionis vsque de anno 1628. Quæ possessio instrumentalis, alio tunc temporis non possidente, redditur manutenibilis l. *prædia* 48. ff. de acq. possess. l. *non idcirco* 12. C. de fid. instr. Rota decis. 506. num. 1. par. 1. diuers. & alibi passim.

Maximè, quia illius continuatio vsque ad ann. 1650. quo Carolus Cæsareus possessionem eiusdem Parochialis Sanctæ Mariæ Veteris, seu Sancti Blasij occupauit, ostenditur ex pluribus Testibus mediante dicta Remissoria examinatis deponentibus prænominatum Virgilium possedisse prædictam Parochialem Sanctæ Mariæ Veteris, seu Sancti Blasij vsque ad annum 1650. Quod certe sufficit ad probandam huiusmodi possessionem, cum possessio sit actus cadens sub censu corporis, & Testis dicens, quod talis possidet, omnino detentationem probat *Abb. in cap. cum causam de rest. Rota in Vladislauen. mantentionis* 5. Iunij 1648. §. *quia ultra deductam coram Reuerendiss. Terzacinen.* Et regulare est, possessionem ex detentatione probati *Innoc. in cap. cum olim. de priuileg. & in d. Vladislauen.*

Potissimè verò cum dicti Testes deponant eundem Virgilium semper fructus exegisse, omniaque alia ad eius curam spectantia peregisse, præcipua argumenta possessionis, *Modern. de manu. obser.* 23. *per totam Rota decis. 131. num. 3. par. 1. rec. & coram Buratt. decis. 730. num. 4. & in præallegata Vladislauen.*

Eiusdemque possessionis amissio induci non potest ex dimissione primæ Parochialis propter consequentem secundæ sub inuocatione Sanctæ Catharinæ. Quoniam cum dimissio hæc facta fuerit in vim decreti de dimittendo inferri in secunda prouisione Parochialis Sanctæ Catharinæ ob illius incompatibilitatem cum prima: Inde sequitur, quod dimissio primæ sit correspondens ad acquisitionem secundæ: Vnde cum ex Testium depositionibus constet, acquisitionem istam suam non habuisse effectum, animus amittendi possessionem primæ Parochialis in Virgilio dimittente cessauit, vt propterea possessionem saltem ciuilem non amiserit l. 3. *in princ. & in §. in amittenda ubi DD. ff. de acq. possess. Rota per sa. me. Greg. XV. decis. 252. num. 4.* Et ex natura correspondentium est, vt vno sublato corrumpat, & alterū, *l. etiā si patre* 30. §. *ex causa ff. de minor. 25. ann. Grat. discept. for. cap. 14. num. 4. Rota in Romana Cambij* 14. *February* 1648. §. *cum igitur coram R. P. D. meo Peutingero, & in decisione huius causa super Remissoria edita* 4. *Decembris* 1651. *coram me §. releuantia.* Et in terminis quod dimittens beneficium animo aliud consequendi, & non consequatur, primum illud non amittat, firmavit *Rota decis. 313. numero 5. vers. in correspondentiis coram Merlino, qua est etiam decis. 225. post Modern. de manu.*

Ex his itaque sequitur, quod possessio Virgilij tñdequaque probata sit manutenibilis §. *retinenda Instit. de interd.* Et illa Caroli vt posterior, & sic clandestina, & turbatiua allegari nequeat, *cap. licet causam* 9. *de probat. Modern. de manu. obser.* 71. *num. 2. & seqq. Rota in Romana præfensi fideicom-*

missi 15. *January* 1646. §. *Hinc dicebant coram bon. me. Arguelles.* Nihil etiam refragante, quod Carolus immixtus fuerit in possessionē mediante executore litterarum Apostolicarum, Nam cum executor processerit non citato Virgilio possessore omnino citando. *Felin. in cap. dilectus il. 1. sub num. 1. vers. fallit. 2. de rescript. Rota coram san. me Greg. XV. decis. 46. num. 9. & in decis. super Remissoria §. nec obstat.* Vtique nulliter processit, & non priuauit Virgilium sua anteriori possessione, *Rota penes san. me. Greg. XV. decis. 69. num. 3. coram Buratt. decis. 185. num. 6. in Colonien. Præpositura* 1. *Iunij* 1648. §. *nec obstat quod Anna, coram R. P. D. meo Meltio.* Quia tunc dicitur agere vt priuatus. *Modern. Perus. de subhast. inspect.* 50. *num. 13. Rota in Elboren. Beneficij* 16. *February* 1647. §. *non attento coram bo. me. Arguelles.*

Atque ita pro informante, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ, CORAM R. P. D. ZARATE.

Auersana Iurispatronatus.

Veneris 14. Martij 1653.

VAcante vna, ex quatuor portionibus Cappellaniæ S. Ioannis Baptistæ, in Cathedrali Ecclesia Auersana de iure patronus Laicorum fuit ad illam præsentatus die 1. February 1651. D. Ioannes Baptista Lombardus, à D. Francisco Lombardo, vt in eius *Summ. num. 2.* Atque etiam D. Franciscus Raguccius, ab Angelo Antonio Nicandro, & D. Alexandro Palumbo, die 20. Decembris 1650. vt pariter in eius *Summ. num. 9.* Vnde desuper orta lite, inter dictos præsentatos coram Ordinario Auersano ad fauorem Ragucci, fuit lata sententia, à qua, cum ex parte Lombardi appellaretur, commissa mihi causa appellationis disputatum fuit dubium: Quis eorum esset instituendus, & DD. instituendum esse Raguccium responderunt.

De vocatione enim beneficij, ac de habilitate, vtiusque præsentati, nulla fuit hæsitatio, nec magis de existentia Iurispatronatus, aut de eius pertinentia respectu Alexandri Palumbi; ista siquidem est inconcussa, cum tam Lombardus, quam Raguccius fuerint præsentati à successoribus Alexandri Palumbi, ad quem propterea Iurispatronatus pertinuisse negare non possunt, tanquam ex eodem iure venientes *Rota coram Bellam. decis. 268. Mantiv. decis. 132. n. 1. in Mutinen. Beneficij* 27. *Martij* 1648. *coram bo. me. Arguelles.*

Tota vero quæstio processit, circa pertinentiam Iurispatronatus, respectu Iulij Cæsaris Nicandri, & Francisci Lombardi, qui litigantes præsentarunt, Nam Alexander Palumbus die 5. Aug. 1639. dictum Iurispatronatus donauit. d. Iulio Cæsari Nicandro, eiusque hæredibus, & successoribus *Sum. Ragucci num. 5.* Deinde vero 2. Octobris eiusdem anni, d. Iulius Cæsar Nicandrus retrocessit eidem Alexandro Palumbo donatori, ius præsentandi donec viueret d. *Sum. Ragucci num. 6.* Et præfatus Alexander. Palumbus successiuè de anno 1645. hoc ipsum Iurispatronatus donauit d. Fran-

cisco Lombardo Sum. Ragucci *num. 10.* Vnde de prælatione & valore dd. donationum contingit dubitare, & Dominis visum fuit præferendam esse Nicandri donationem, quia est anterior donatione Lombardi *l. si ante matrimonium C. de don. ant. nupt. ubi Bald. & alij*, & confirmata fuit à Vicario, die 3. Decembris 1650. facultatem habente ab Episcopo confirmandi tales donationes *iux. trad. per Ferret. conf. 327. à num. 1. & conf. 345. à numer. 7. Gratian. discept. for. cap. 303. num. 10. cum seq. Ricc. in prax. Iurisp. resol. 189. Barbof. de Iur. Eccl. tom. 2. lib. 3. capite 12. à numero 46. Rot. in Gerunden. Beneficij 30. Aprilis 1640. coram Reuerendiss. Tarraconen. in Clusina Iurispatronatus 10. Maij eiusdem anni coram eodem, in Fesulana beneficij, seu Oratorij 5. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio*, quæ quidem facultas probatur in attestatione, & litteris eiusdemmet Episcopi quibus omnino credendum est *capite post cessionem 1. & ibi gloss. de probat. Mascard. de probat. concl. 990. numer. 1. Menoch. de præsump lib. 2. præf. 17. numer. 13. Rot. decis. 1. num. 1. de probat. in nouiss.* Et sic antequam confirmaretur donatio Lombardi die 30. Ianuarij 1651. Sum. Ragucci *numer. 8.* semper namque præferendus est is, qui primo confirmationem obtinuit cum ante confirmationem, non sit abdicatum ius à donatore, *vt per DD. in capite saculum, & capite illud de Iurepatr. Viuian. de iurepatr. lib. 4. capite 1. numer. 48. Rota coram Mantica decis. 86. numero 6. Duran. decis. 463. numer. 1. & in d. Fesulana beneficij seu Oratorij 5. Decembris 1646. §. 1. coram R. P. D. meo Bichio.*

Non obstat, quod donatio facta de anno 1645. ad fauorem D. Francisci Lombardi, fuerit confirmata die 30. Ianuarij 1651. per Vicarium Generalem Diœcesis, vt in Sum. Lombardi *numer. 5.* atque ideo Vicarij consensus, & confirmatio retrotrahatur ad idem donationis, *vt per Lambertin. de Iurepatr. lib. 1. par. 2. quæst. 1. art. 21. num. 3. vers. casus autem noster Mantica. decis. 86. num. 7. & 8.* Nam ista retrotractio, non potuit tertio præiudicium irrogare, cui iam fuerat ius quæsitum, videlicet Iulio Cæsari Nicandro anteriori donatario, ex donatione illi facta de anno 1639. & prius confirmata d. die 3. Decembris 1650. *iux. tex. doctrina in l. qui balneum ff. qui pot. in pign. hab. Sanch. respons. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 77. num. 15. Rota coram Duran. d. decis. 463. num. 7. & seqq. in d. Fesulana beneficij 5. Decemb. 1646. coram R. P. D. meo Bichio, & in Sulmonen. beneficij 23. Ianuarij 1647. coram R. P. D. meo Peutingero*, maximè cum consensus præstitus per Vicarium donationi Lombardi non fuisset absolutus, sed conditionalis, & cum præseruatiua sine præiudicio alterius consensus præstiti ad fauorem hæredum Nicandri, *vt trad. Barbof. claus. 157. numero 8. & seqq. Oldrad. conf. 237. in fin. Rota apud Seraph. decis. 144. num. 6. & decis. 810. numero 1. coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 332. num. 4. & ibi Addent.*

Nec releuat, quod Lombardus antea institisset pro confirmatione in curia Episcopali, scilicet die 14. Decembris 1650. quæ instantia aliàs prodesse solet, ad sustinendam donationem, etiam in præiudicium eorum, qui deinde similem donationem obtinuerunt, vel à donatore fuerunt præsentari, & efficere, vt si petitio iniuste sit reiecta, aut delata Donatario, minime noceat, sed quod confirmatio subsequens retrotrahatur, ad diem petitionis, *vt per cit. Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 2. quæst. 1. art. 2. num. 3. vers. casus autem. Mantica. di-*
Anton. Diana Pars IX.

Et decis. 86. num. 7. & 8. Nam etiam admissa prædicta conclusione tunc locum haberet, quando constaret de instantia facta coram Episcopo, aut eius Vicario, facultatem habente, & istis recusantibus de recurso habito ad Metropolitanum, pro compellendo Episcopo ad confirmandum *Sanch. resp. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 76. numero 14.* in quibus terminis intelligendum esse *Lambert. doctrinam declarauit Mantica. d. decis. 86. num. 9. vers. responsum fuit.* Præterquam confirmatio donationis Nicandri nedum præcessit per duos fere menses confirmationem donationis Lombardi, quinimmo per 11. dies instantiam à Lombardo factam pro habenda confirmatione, si quidem ista facta fuit die 14. Decembris 1650. vt constat ex Sum. Lombard. *nu. 9.* quo casu dubitari non potest de prælatione.

Vlterius nec debet attendi retrocessio facta per Nicandrum ad fauorem Palumbi donantis 11. Octobris 1639. Sum. Ragucci *numer. 6.* Tum quia in ea deficit consensus Ordinarij requisitus etiam in translatione iuris præsentandi, vt post *Lambert. de Iurepatr. lib. 1. par. 2. quæst. 6. art. 4. notat. Sanch. resp. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 76. num. 7.* Tum quia ista retrocessio fuit limitata ad tempus scilicet durante tantum vita d. Alexandri Palumbi, atque ideo vlterius progredi non valuit, *ex reg. iur. in l. in agris ff. de arquir. rer. domin. cum similibus Guier. part. lib. 3. quæst. 31. numer. 7. Gonzal. ad reg. 8. cancell. §. 1. præm. numero 6. Mantica. decis. 232. numero 9. & decis. 267. num. 4. Rota decis. 690. part. 2. recent.*

Demum ex abundantia, & ex supposito quod omnes prædictæ donationes essent nullæ ex defectu legitimæ confirmationis Iurispatronatus, nusquam à d. Alexandro Palumbo donatore fuisset abdicatum, vt communiter probatur *ex d. cap. seculum, & cap. illud de Iurepatr. & ex superius traditis*, atque ideo potius deberet attendi præsentatio facta per Palumbum ad fauorem Ragucci, quem potuisse præsentare, ac si donationem non fecisset, tradit in puncto *Sanch. capite 3. dub. 77. numero 15. in fin. Rot. penes Put. decis. 18. lib. 2. in correct. in d. Fesulana Beneficij coram R. P. D. meo Bichio.*

Nec tunc obstat, quod Raguccius qui duas habet præsentationes alteram à Nicandro, alteram à Palumbo, teneatur declarare, qua præsentatione vti velit *iux. tex. in capite vt qui duas de elect. in 6. quem habere locum in præsentatione, voluit Lap. alleg. 8. num. 3. Caualer. decis. 297. num. 3.* Nam conclusio ista procederet in actore petente se institui, secus vero in Reo, qui non tenetur declarare *Rocch. de Iurepatr. vers. honorificum quæst. 40. num. 72. vers. limitata tamen.*

Atque ita pro Raguccio vtraque parte informante Domini concluderunt, & c.

DECISIO
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,
Coram R. P. D.
Zarate.

Mindoniensium Parochialis.

Luna 3. Martij 1653.

VAcante per obitum Petri Fernandez Ecclesia Parochiali Sancti Vincentij de Lagoa Mindoniensis Diocesis, controuersia fuit orta inter Ordinarium Mindonien. prætendentem Vicariam dictæ Parochialis in concursu prouidere, & Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Lucensis asserentem ad se spectare Vicarij deputationem ad nutum amouibilis, tanquam in Ecclesia sibi perpetuo vnita; Vnde præuio concursu prædictus Ordinarius dictam Vicariam contulit Francisco Mel. Capitulum vero Andreæ Pardo designauit, pro cuius institutione coram Ordinario instetit; Quapropter appellationis causa commissa à Reuerendissimo Hispaniarum Nuntio cuidam Iudici Synodali Ordinarij sententia fuit reuocata, & declaratum dictam Parochialem esse perpetuo vnitam Mensæ Capitulari Ecclesiæ Lucensis, quæ postea per eundem Reuerendissimum Nuntium fuit confirmata, à cuius sententia, cum mihi causa fuisset commissa, proposui dubium. An esset locus concursui, & Domini negatiuè responderunt.

Ex ea nimirum ratione; nam constat prædictum Beneficium Sancti Vincentij esse perpetuo vnitum Capitulo Lucensi, adeo ut penes illud resideat cura habitualis animarum, & exercitium duntaxat eiusdem Curæ Vicario incumbat, vt patet ex Bulla fel. record. Leonis X. edita de anno 1618. data in Summario Capituli numer. 1. ex qua sufficiens vnionis probatio inducitur Garz. de benefico. par. 12. capite 2. numer. 226. Barbof. de Iur. Eccles. tom. 2. lib. 3. capite 16. numer. 61. Rota decis. 9. & 10. de reb. Eccles. non alien. in antiq. Burat. decis. 734. numer. 1. & decis. 870. eod. numer. & in recent. decis. 174. numer. 5. par. 6. & decis. 448. numero. 1. & 2. par. 4. tom. 2. & notant. Add. ad sanct. memor. Gregor. XV. decis. 196. numer. 3. vers. quando igitur. Quod procedit quamuis prædicta Bulla non sit extracta ab originali, sed sit sumptum de sumpto accedentibus pluribus admipiculis infra referendis Rota penes Caputaquen. decis. 234. numer. 2. part. 1. & in Segobien. Habitus 28. Ianuarij 1613. coram Sacrato, Iuncta etiam obseruantia (quæ constat) Rota in Vrgellen. Vnionis 27. Iunij 1640. coram Reuerendissimo Salamantino, & in Barchinonen. Parochialis 15. Februarij 1647. coram Reuerendissimo Terracinen. & decis. 482. numer. 3. part. 1. decis. 18. numer. 1. decis. 703. numer. 8. part. 2. recent. decis. 469. numer. 5. coram sanct. memor. Gregor. XV. ubi Adden. littera B. decisio. 641. numer. 9. coram Caualer. Quæ etiam præsumere facit iustificationem eiusdem Bullæ concurrente longissimi temporis lapsu, Rota coram Seraphin. decis. 1432. numer. 4. & in recent. decis. 196. numer. 6. & seqq. par. 7. in Barchinonen. Vicaria. 12. Decembris 1639. & 2. Martij 1640. coram Coccino, & 10.

Februarij 1645. coram Eminentissimo Cardinali Corrado. Accedente præterea, quod alias in executionem illius tanquam legitime extractæ emanauit sententia iuxta Caputaq. decis. 351. numero 5. p. 2. Seraphin. decis. 1192. num. 3. & decis. 465. num. 3. ad med. par. 1. recent.

Effectuatio verò prædictæ vnionis adest in possessione capta per Capitulum Lucen. in executionem eiusdem Bullæ de anno subsequenti 1519. dicto Summario numer. 2. Vndè non intrat regula reuocatoria Vnionis Adriani V I. & aliorum Pontificum, vt notat Garz. de beneficiis dicta par. 12. cap. 2. numer. 281. & 290. Barbof. in collect. Concil. sess. 7. de reformat. cap. 6. numero 10. & de iure Eccles. d. tom. 2. lib. 3. cap. 16. numero 65. vbi plures allegantur Rota decis. 402. princ. par. 4. recent. & decis. 90. numero 6. versicul. quod autem eadem par. 4. tom. 2. in Bonen. Abbatia 3. Iulij 1645. coram bon. me. Arguelles, & in Perusina Beneficij 10. Februarij 1648. coram R. P. D. meo Bichio.

Contra quam allegari non valet, quod deficeret mandatum procuræ in persona eius, qui nomine Capituli cepit possessionem, vel controuerti, quod tunc téporis possessio esset vacans, aut quod valide capta fuisset. Nam mandatum enunciat in ipso Instrumento captæ possessionis, & præsumitur, tum ex præcedenti titulo Vnionis, tum ex quo idem Procurator Instrumentum vnionis exhibuit Cassad. decis. 3. numer. 4. de procurat. Rota decis. 176. numer. 8. coram sanct. memor. Gregor. XV. in Bononien. fideicommissi de Glauarinis 2. Iunij 1639. & 18. Maij 1640. coram Reuerendissimo Tarraconensi. Eoque magis, quia ipse erat Canonicus eiusdem Ecclesiæ, qui vti talis, etiam sine mandato nomine suæ Ecclesiæ agere voluit ad illius vtilitatem ex cap. coram 34. de offic. deleg. cap. 14. de cens. cap. 4. de confirmat. vtil. vel inuul. Glos. in verb. portitoribus in cap. 1. de procurat. vbi Panormit. numer. 8. Hostien. ad tit. de Procur. numer. 13. Valboa in cap. causam 9. numer. 3. de probat. Tusch. conclus. 821. numer. 8. cum seqq. littera P. Golinus de procurat. part. 2. capite 5. numer. 17. Bouir. singul. 27. numer. 18. Osuald. ad Bonell. lib. 18. capite 12. Littera K. Virgil. de legitimatione person. capite 19. numer. 11. Modern. de manuent. obseruat. 55. numer. 133. Rot. decis. 630. coram Canalerio, & Capitulum successiue de hoc Beneficio tanquam vnito disposuit, vt infra apparebit. Vacuam verò fuisse possessionem dubitari nequit, stante resignatione per possessorem facta, non ad fauorem alterius; vt supponitur, sed libere, per quam propterea statim ac fuit à Pontifice admissa vacauit Beneficium, eiusque possessio fuit abdicata à resignante, & vacua remansit cap. quod in dubijs de renunc. capite susceptum de rescript. in 6. Zabarell. cons. 210. numer. 2. Paris. de resignat. lib. 1. quest. 5. numer. 27. Viuian de Iurepatr. lib. 13. capite 10. à num. 6. Barbof. de Iure Eccles. dicto lib. 3. capite 15. à num. 16. & num. 66. cum seqq. & à num. 148. Rot. decis. 240. numer. 3. part. 1. recent. decis. 231. coram Merlin. n. 3. & in Hieracen. Parochialis 4. Decembris 1651. §. Deinde coram me.

Validitas autem possessionis patet, ex facultate in litteris Vnionis concessa Capitulo capiendi possessionem propria auctoritate, quæ non aderat in casu ex aduerso allegato decis. 7. sub numer. 9. vers. Possessio par. 6. recent. & cui non censetur renunciatur ex quo aditus fuit Executor, & de eius manibus capta possessio, dum hæc omnia extraiudicialiter emanarunt Barr. in l. creditore numer. 26. C. de

C. de pignor. Ias. in l. 2. num. 113. vers. volens tamen C. de Iure Emph. Cancr. var. resol. tom. 3. cap. 19. numer. 25. Rota coram Seraph. decis. 1003. num. 1. in Romana seu Veliterna restitutionis in integrum 17. Decembris 1646. Hac verò & seqq. coram R. P. D. meo Bichio.

Actus verò obseruantiae ostenduntur, Primo ex mandato procurator ad nominandum Vicarium, & nominatione eius vigore facta de anno 1556. sub enunciatiua praedictae Vnionis, & Bullae Leonis X. cum facultate amouendi Capellanum, & alium nominandi, & apponendi, prout ipse Procurator nominavit Rodericum Diaz approbandum ab Episcopo, vt in dicto Sum. num. 3.

Deinde ex sententia Ordinarij Mindonien. ad fauorem Martij Manriquez vti nominati à Decano, & Capitulo sub eadem enunciatiua Vnionis dicto Summario num. 4. Maximè cum per possessionem à dicto Manriquez captam etiam probetur praesentationis effectuatiue *Cald. cons. 12. de Iure patr. Rota per Buratt. decis. 111. numer. 2.* Quibus accedit alia nominatio cum consensu Capituli in personam Petri Fernandez de Rico, vel potius permutatio facta de anno 1625. quae habet vim nominationis, & praesentationis *Rota decis. 792. n. 7. & 8. par. 1. diuers. & decis. 196. nu. 3. par. 1. recent.* Ex quibus etiam praesumuntur nominationes medij temporis, vt ex *Seraph. & aliis ibi allegatis ponderauit in puncto Vnionis Rota in Perusina Beneficij 10. Februarij 1648. paragr. concurrunt coram R. P. D. meo Bichio.*

Quae obseruantia non potest referri ad alium titulum, quam ipsius Bullae Vnionis; quia praedicti actus apparent explicitè gesti in vim Vnionis. Ac Testes deponunt de nominationibus factis à Capitulo etiam in mensibus reseruatis, quod non licuisset, si vt praetenditur emanassent ex causa Iurispatronatus quod cum esset Ecclesiasticum cecidisset sub regula reseruatoria mensium, *Rota in Compostellana Parochialis 17. Iunij 1644. coram Eminentiss. Card. Cecchino, & 10. Februarij 1645. coram R. P. D. meo Verosio.*

Praeterea adstipulantur tres Testes formiter examinati pro parte Capituli Lucen. eius Summario n. 10. deponentes de visu, & certa scientia de nominationibus continuo factis à Capitulo recensendo singulares personas nominatas, & reddentes optimas, & sufficientes rationes, qui propterea bene probant *Rot. coram Buratt. dec. 578. n. 6. & dec. 270. num. 1. par. 7. recent.*

Et vterius addunt fructus Beneficij vniti perceptos fuisse à Capitulo relicta solum pro Vicario certa portione pro congrua sustentatione, vt etiam deponunt Testes ex aduerso examinati pro parte Francisci quod quidem est signum Vnionis, & Curae habitualis penes Capitulum Lucen. cui vnio facta fuit *Ioan. Andr. in cap. exposuisti. numer. 8. de praebend. Rota apud Caputaquen. decis. 339. num. 3. par. 3. Mohed. decis. 5. in fin. de decimis decis. 204. num. 1. in fine par. 2. decis. 580. num. 8. & 15. & num. 19. in fine par. 4. tom. 3. recent. in Romana Iurium parochialium 4. Decembris 1651. coram R. P. D. meo Celso.* Quamuis haec fructuum perceptio non requiratur, vt dicatur vnionem effectum sortitam fuisse, vt tradit *Nicol. Garz. dicta part. 12. cap. 1. numer. 29. Ricc. in prax. for. Eccles. resol. 376. numero 6. Barbof. de Iur. Eccles. dicto lib. 3. capite 16. num. 65.*

Nec dubitari potest quin cura habitualis resideat penes Capitulum Lucen. Actualis verò pe-

Anton. Diana Pars XI.

nes Presbyterum ab eo nominandum extantibus amplissimis clausulis in Bulla contentis, scilicet cum omnibus iuribus, & pertinentiis iuxta tradita per Rotam apud *Caualer. decis. 599. n. 2. & 4. Merlin. decis. 115. num. 6. vers. prateru, & c. & facultatem concessam nominandi Presbyterum ad nutum amouibilem pro exercitio Curae, Rota decis. 102. numer. 10. vers. & reseruatur part. 1. recent. coram Merlino dicta decis. 115. numer. 4. & 5.* Atque etiam ex vnione facta per viam incorporationis, vt colligitur ex verbo *incorporamus*, quod efficit, vt vnio dicatur accessorie facta *Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 51. & 56. Massobr. in prax. habent. concur. praed. 13. dub. 2. Barbof. cum ibi adductis de offic. Episc. alleg. 60. à numero 23. Rota decis. 352. numero 7. par. 4. recent. & in Cathacen. praetensa 23. Maij 1650. coram R. P. D. meo Bichio.*

Ex quibus omnibus inconcussa remanente vnione non debet esse locus concursui, sed absque eo conferendum est Beneficium ad nominationem Capituli iuxta dispositionem Bullae Pij V. 47. in ordine §. 4. tradit *Gonzal. in regul. 8. Cancell. gloss. 5. paragr. 3. numer. 53. Garz. de benef. par. 9. cap. 2. num. 289. & seqq. plures quos refert Barbof. vbi proximè dicto numer. 23. cum seqq. Rota decis. 785. numero 2. & seqq. part. 3. recent. & apud Merlin. dicta decis. 115. numer. 2. & decis. 187. numer. 1. & penes Caualer. decis. 595. numero 4. & seqq. & in Gerunden. Capella 20. Martij 1645. coram R. P. D. meo Bichio.*

Qua stante, non obstant Testes in contrarium adducti deponentes beneficium tanquam Curatum ab Episcopis collatum fuisse vidente, sciente, & non contradicente Capitulo Lucensi Summario Capituli Mindonien. n. 1. & 4. Nam quamuis essent contrarij, cum se referant ad scripturas non probarent, nisi quatenus apparent in relato *Aub. si quis in aliquo. C. de edend. Rota in Seguntina praestimonij 4. Decembris 1592. coram Orano, & dec. 664. sub num. 2. part. 3. recent.* Immo cum ex sententiis & scripturis publicis supra relatis constet de contrario, nempe Cappellanos, & Vicarios fuisse à Capitulo nominatos, & nunquam prouisos per concursum talis probatio praevalet probationi resultanti ex praedictis Testibus *l. census 10. ff. de probat. gloss. in cap. 3. loco verbo testium eodem tit. Rota decis. 64. num. 17. par. 5. recent. in Placentina beneficij 29. Maij 1648. coram R. P. D. meo Celso in Romana dotis 5. Iunij eiusdem anni coram eodem.* Praecipue cum concordent cum aliis Testibus Capituli Lucen. aliaque adminicula concurrant *Crauet. cons. 400. num. 35. Rot. decis. 61. num. 9. coram Mantic. & decis. 487. num. 5. vers. & habent iuris praesumptionem. par. 2. recent.*

Praeterea dicti Testes non excludunt, quod praecesserint nominationis Capituli Lucen. & ita intelligendi sunt, cum recenseant personas ab Episcopo prouisas, quas habuisse collationem praevia nominatione Capituli constat ex dictis publicis Instrumentis, vt accidit in personam Martij Manriquez, cuius prouisione allegari non potest praedictam obseruationem fuisse interruptam, eo quod de anno 1611. prouisus fuisset in concursu & collationem obtinisset ex causa cessionis illi factae à quodam Varella; Nam verius est, quod Varella, & Manriquez fuerunt insimul examinati, & Varella fuit reprobatus, Manriquez verò approbatus, qui cum postea consequutus fuisset nominationem à Capitulo Lucensi, cuius vigore etiam reportauit institutionem, vt in dicto Summario.

num.4. Vtique dici non debet, quod illi collata fuisset Vicaria ex cessione dicti Varella.

Nec magis refragatur, quod aliquando Vicaria per concursum fuerit prouisa, cum ex eo præiudicium dicto Capitulo non inferatur, nam licet id aliquoties consenserit plures nominando inter quos fieret concursus; non ideo sibi ademit facultatem in futurum vnicum nominandi, cui absque concursu, & cum solo examine collatio fieri debeat, vt in terminis respondit *Rota dec. 443. num. 7. vers. non obstat, & n. 3. p. 5. to. 2. recent. vbi n. 9. vers. & quatenus, &c.* subditur præsumi posse concursus factos fuisse per errorem, sequitur *Rota dec. 580. n. 24. & tribus seqq. par. 4. to. 3. dec. 16. num. 15. vers. neque obstat, & n. seqq. par. 6. recent. vbi redditur ratio, quia ad formam Constitutionis Pij V. faciendæ sunt collationes, & Constitutio continet decretum irritans, quod inficit omnem possessionem contrariam *Rota coram Caualer. decis. 599. in fine coram Merlino dec. 313. n. 8. & in dicta Gerunden. Capella 10. Martij 1645. §. non obstat il primo, & 27. Ianuarij eiusdem anni §. quia necessitas in fine coram R. P. D. meo Bichio.**

Minus autem obstat, quod dictum Beneficium fuerit collatum tanquam vacans, quod repugnare videtur vnioni, cum vnita non dicantur vacare. Nam huic obiectioni responsum fuit vacationem largo modo verificari etiam in Beneficiis vnitis, & manualibus, cum vacare dicantur per remotiorem, & per obitum gloss. in *Clemen. vnica. paragr. promissa verbo renocari propè med. vers. & scias de supplen. negl. Pralat. Cart. ibidem n. 8. Vitalin. n. 9. Gonzal. super reg. 8. Cancellaria glos. 15. paragr. 2. sub. n. 24. & respondit Rot. in *Perusina Beneficij 10. Februarij 1648. paragr. fin. coram R. P. D. meo Bichio.**

Denique non aduersatur, quod de anno 1625. huiusmodi Parochialis fuerit collata Vicario non ad nutum amouibili, iuxta dispositionem Bullæ, sed perpetuo, & quod sententia Ordinarij superius relata loquatur de Vicaria perpetua. Nam licet fuisset datus Vicarius perpetuus, & Parochialis in titulum collata non ex eo alteraretur vnio iam facta, aut tolleretur obseruantia præcedens quoad exercitium Curæ, & modum prouidendi; vt in terminis firmavit *Rota coram Caualer. decis. 595. nu. 2. vers. & licet & num. seqq. coram Merlino dicta decis. 115. num. 13. & in dicta Perusina Beneficij paragr. finali coram R. R. D. meo Bichio, stante præsertim dispositione Concilij Trident. sess. 7. c. 7. de reform. quæ arbitrio Episcopi remittit reductionem Vicariæ temporalis in perpetuum, vt tradit *Garz. de Benefic. par. 11. cap. 2. num. 9. Barbof. in Collect. Concilij dicta sess. 7. cap. 7. num. 15. vbi ait idem procedere, quamuis in litteris vnionis esset statuta temporalitas, & de offic. Episcopi alleg. 72. num. 190. & refert ita fuisse declaratum per Sacram Congregationem Concilij, & animaduertit prædictam facultatem Ordinario competere, quando litteræ vnionis emanarunt ante Concilium, & tunc requiri iustum arbitrium & necessariam causam, quodque in visitatione fiat alioquin posse appellari à prædicta reductione, vt etiam tradit *Flores de Mena var. 9. 10. n. 47. Garz. de benef. dicta par. 11. c. 2. n. 8. quod sequitur Barbof. vbi proximè sequitur.***

At ita vtraque parte audita, &c.

DECISIO.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ, Coram R. P. D. Zarate.

Compostellana Coadiutoria.

Veneris 9. Maij 1653.

Impugnata fuit hodie, sed non expugnata decisio in hac Causa edita 7. Februarij proximè præteriti coram Reuerendissimo Terraconen. in qua resolutum extat litteras Apostolicas esse iustificatas, & in ea controuersia circa personas Coadiuti, & Coadiutoris fuit omnino sublata, verum illa solum remansit circa consensum Coadiuti, & ipsius adimplementum mandati sub pluribus conditionibus, quibus non adimpletis gratia per Procuratorem expedita inutilis præteritur, præsertim cum clausula non alias, aliter, nec alio modo inserta legatur in eodem mandato quæ consensum ab actu remouet iuxta tradita per *Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 40. num. 272. & quest. 41. num. 35. Rota penes Buratt. decis. 437. numer. 3. aliis adductis in Valentina Parochialis 8. Februarij 1644. vers. unde resignatio, & 28. Aprilis 1645. coram R. P. D. meo Cerro.*

Sed nihilominus perstiterunt DD. in decisio: Siquidem visum fuit sufficienter condiciones fuisse adimpletas; nec primo illam defecisse scilicet, quod super beneficio Parochiali resignando à Iosepho fratre Coadiutoris; reseruari deberet Pensio annua ducatorum centum monetæ Hispaniæ ad fauorem Antonij de Zarraga libera à subsidio, & excusato, & alio quocumque onere imposito, vel imponendo, ex eo quod Procurator excessisset, dum in supplicatione apposuit clausulam *Dummodo remaneant centum ducati auri de Camera pro Rectore*, vel ex eo, quod gratiam ita concessam acceptauit, cum ex hoc onere pensio libera dici non posset. Nam ista obiectio facile diluitur, cum clausula *Dummodo* semper censeatur excepta, vt consueta in Parochialibus tanquam à Iure proueniens ex dispositione. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 13. vbi plures refert *Aug. Barbof. in collect. n. 13.*

Nec ex eo magis quod Procurator in supplicatione apposuit, & acceptauit gratiam sub reseruacione dictæ Congruæ Parochialis ducatorum centum auri de Camera, potest dici fines mandati excessisse cum pro ista ratione sufficeret reseruare centum ducat. monetæ illarum partium ex traditis per *Barbof. vbi proximè numer. 14. vt fuit decisum per Sac. Cong. Concilij ibi relatum.* Nam præter alias responsiones tollitur hæc explicatio ea ratione quia de dicta reseruacione nihil fuit cautum in mandato Procuræ aduersus quod in hac parte possit considerari transgressio Procuratoris, & defectus voluntatis Coadiuti, super quo dicta clausula non alias, aliter, nec alio modo cadere possit; quo casu magis liberum fuit Summo Pontifici pro suo libito, vel in moneta Regionis, vel in moneta Cameræ congruam reseruare Rectori; Præterquam cum fructus beneficij narrentur in ducatis de Camera, clausula

Clausula *Dummodo* intelligitur etiam de ducatis de Camera, ut tradit *Garz de benef. p. 1. cap. 5. n. 373.*

Vnde etiam tollitur alia replicatio scilicet quod non possit verificari prædicta conditio, cum non remaneant centum auri de Camera liberi pro Rectore, stante quod fructus dictæ Parochialis ex confessione partium in mandatis procuræ ascendunt ad ducat. 260. monetæ Hispaniæ, ut in *Summ. Roderici num. 1.* qui iuxta communem sensum debent intelligi de moneta de Vellon ex quibus detractis ducatis 140. pro duabus pensionibus remanent solum ducati 120. dictæ monetæ qui non efficiunt 100. ducatos auri de Camera iuxta conditionem in gratia appositam: Nam centum ducati auri de Camera excedunt ducatos 180. Hispaniæ de Vellon, ut ostenditur ex supplicatione *Summ. Roderici n. 2.* in qua centum ducati Hispaniæ computantur pro ducatis 55. auri de Camera, ac præterea cum dicti ducati 260. intelligantur de moneta de Vellon non possunt constituere ducatos 180. auri de Camera, in quibus fuit narratus valor beneficij.

Etenim ista obiectio non subsistit, quia licet verum sit quod dicta quantitas ducatorum 260. simpliciter prolata intelligenda sit de moneta de Vellon Hispaniæ, & facultas sit exprimendi Procuratori præscripta non possit extendi ad monetam auream, vel argenteam ut in puncto tenet *Amaya ad text. C. de collat. aris num. 37. lib. 10. Modern. Hispan. in labyrintho credit. part. 2. cap. 8. num. 62. qui relatus Carranca, Amaya, & Noguero. ostendit quanta sit differentia inter prædictas monetas.* Tamen ex eo nullus potest argui excessus, siquidem in mandato procuræ valor beneficij in scut. 260. expressus fuit per ascensum, non autem per non excessum absque vlla taxationis restrictiva, quo casu maior quantitas non excluditur, nec opponitur expressioni factæ in supplicatione in scut. 180. auri de Camera per non excessum, cum verum sit beneficium 100. ducat. non excedere 1000. l. cum furti ff. de in lit. iuran. l. si quidem C. de transact. §. sin minus ubi Ias. n. 2. *Instit. de act. post Aret. ibi Grammat. decis. 68. n. 4. Greg. dec. 3. 17. n. 4. Rot. par. 7. rec. dec. 45. n. 21. & in qualibet etiam modica non excessus verificatur. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 38. num. 58. Rot. coram Mans. decis. 138. n. 2. & de ista differentia inter ascensum, & non excessum. Rot. coram Merlin. dec. 237. n. 5. & coram Seraph. decis. 1017. num. 5.*

Minus autem officit, quod cum alia pensio ducat. 40. reseruata fuerit ad fauorem Iosephi resignantis cum pacto hanc illico extinguendi pro vndecim annatis, Procurator, qui consensum præstitit dicatur defecisse, quia non expressit hanc conventionem, nec impetrauit facultatem extinctionis, qua mediante si Papa eam concessisset, aut non apposuisset quoad aliam pensionem dictam conditionem, *Dummodo remaneant centum ducati auri de Camera pro Rectore*, aut denegasset neque Coadiutoria, neque resignatio effectum sortiretur: Nam hæc obiectio multipliciter cessare visa fuit. Primo quod cum supplicatio originalis non fuerit exhibita non bene concluditur prædictam facultatem non esse petitam, & cum non reperitur præsumptio stat pro expeditoribus, quod adimpleuerint adimplenda, & quod cum mandato concordet. *Parif. de resign. lib. 8. quest. 8. num. 83. Rota apud Verall. decis. 174. num. 1. & seqq. par. 2. in Elboren. Pensionis 20. Iunij. 1633. coram bon. mem. Card. Hieronymo Verospio §. 2. pro re- Anton. Diana Pars XI.*

sponsione ad med. Immo etiam præsumitur prædictum pactum à Sanctissimo fuisse reiectum, quod non impedit quin resignatio subsistat *Parif. dicto tract. de resign. lib. 99. quest. 17. num. 141. vers. hoc tamen, Rota coram Verall. decis. 89. num. 2. & 3. part. 3. decis. 887. num. 2. par. 4. diuers. & in dicta Valentina Parochialis 28. Aprilis 1645. & 18. Maij 1646. coram R. P. D. meo Cerro, præsertim cum dicta gratia aut nunquam, aut raro, aut ex magna causa concedi soleat; quapropter diligentia Procuratoris essent superflua, & quamuis fuissent omissa adhuc non diceretur satisfactum non fuisse mandato *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 12. num. 86. & 91. Rot. per Verall. decis. 89. num. 3. & decis. 201. num. 42. par. 4. tom. 2. rec.* Eoque magis cum adiecta fuerit clausula si Sanctissimo placuerit: quo casu cum pactum extinctionis conceptum fuerit sub beneplacito Sanctissimi gratia principalis de defectu consensus redargui non potest *Rota coram Cassad. decis. 2. num. 3. de Simonia decis. 3. num. 2. de renunc. & decis. 538. num. 7. 18. 20. 22. p. 4. tom. 3. & decis. 259. num. 55. par. 5. recent. & in Bracharen. Parochialis 21. Maij 1635. paragr. & Domini cum seqq. confirmata 17. Decembris 1635. in princ. coram bo. me. Coccino ind. Valentina parochialis 28. Aprilis 1645. & 18. Maij 1646. coram R. P. D. meo Cerro.**

Præterquam quod tale pactum uti respiciens commodum resignantis, non autem Coadiuti non potest ex defectu consensus istius annullare gratiam Coadiutoriæ; Nam hoc esset opponere de iure tertij, quod non debet admitti, tam respectu huius pensionis, quam alterius ducat. 100. ut firmatum fuit in decisione quæ reuidetur *in paragr. ultra quod.* Nec releuat quod Rodericus possit excipere de iure tertij, quando illud est exclusiuum iuris agentis: Siquidem hæc regula procedit, quando tertius declarat se tali iure uti velle, ut probatur in decisionibus allegatis *in d. paragr. ultra, & explicat Barr. & Soccin. in l. 2. ff. de except. rei iudic. Soacc. de iud. par. 2. cap. 7. cas. 3. memb. 2. num. 434. Virgil de legitim. person. in pralud. num. 159. vers. quod dixi. & in Romana fideicommissi. de Guidis 25. Iunij 1629. paragr. sed neque coram bon. me. Card. Hieronymo Verospio.*

Ex qua etiam ratione remouetur obiectum deficientiæ consensus, & adimplementi mandati ob non factam expressionem quod Antonius pensionarius esse filius Melchioris Coadiuti, ut satisfic in alia decisione *d. paragr. Ultra præterquam ut respondetur in paragr. quoniam expressio illegitimitatis Antonij facta fuit per eademmet verba, quæ continebantur in mandato procuræ; Quare dum formam in mandato præscriptam Procurator in supplicatione seruauit, non potest de non adimplemento redargui, ut dictum fuit in dicta decisione in paragr. nec dicatur.*

Vnde nihil interest, quod dubitetur de valore dictæ pensionis iuxta tradita in *Conchen. pensionis 21. Maij 1649. coram Eminentiss. Corrado, & 14. Februarij 1650. coram R. P. D. meo Bicchio, & animaduertitur in decisione quæ reuidetur in §. quoniam, cum hoc etiam absque discrimine non procederet, attentis verbis *Conc. Trid. sess. 25. c. 15. de reform.* ut explicant plures allegati à *Barbosa ibi n. 35. & in isto casu magis prodesset expressioni factæ de valore beneficij, & capacitati ipsius de medio sublata ista pensione.**

Vlterius non obstat, quod dicatur consensum præstitum fuisse à persona minus legitima, cum ap-

pareat quendam substitutum illum præstitisse, de cuius substitutione non constat: Siquidem ostenditur actualis exhibitio mandati in vita Coadiuti Summ. responsionis Ildephonsi *nu.2.* & præstatio consensus legitur adnotata à tergo litterarum Summ. Roderici *num.3.* ex quibus præsumitur litteras ab Officialibus expeditas non fuisse nisi præstatio legitimi consensus *Rot. coram Caputaq. decis.120. par.1. & in rec. decis.20. num.4. & seqq. part.6. rec.* Et comprobatur ex eo, quod libris Dataria omnino debet fides adhiberi, nec eos licet de mandacio arguere, *ut per modern. Auenion. q. benef. cap.70. num.12. Rot. penes Buratt. decis.88. num.4. & 5.*

Nec releuat quod instrumentum mandati quod Notarius in actu præstationis consensus asseruit penes se admissum fuisse hodie in eius actis non reperitur, quia imò stante deperditione præsumitur, quod in Instrumento producto continetur facultas necessaria, præsertim quod in calce mandatorum procuræ apponi consueverunt substitutiones propria manu substituētis *Andr. decis.9. num.6. vers. eo enim, & decis.143. nu.11. par.2. diuers. & in Ianuen separationis thori 27. Nouemb.1652. §. hinc releuans coram R.P.D. meo Meltio.* Eoque facilius talis præsumptio debeat admitti, quia in processu de partibus quoque legitur tenor mandati procuræ cum expressa facultate sustinendi, quibus præcuntibus eo facilius substitutio præsumi potest.

Accedit etiam quod substitutus est minister substituētis, & publicè gerebat, & gerit alia eiusdem substituētis negocia *Rota in Conchen. beneficij 4. Aprilis 1608. §. secundo multum coram Card. Sacrato.* Et amplius præstatio consensus, & expeditio litterarum facta per substitutum fieri non potuerunt sine magna impensa, ex qua pariter præsumitur legitimum mandatum *Gregor. dec.44. n.5. & decis.324. num.2. & ibi Adden. n.6. Adden. ad Buratt. decis.593. num.12.*

Quapropter excluditur obiectio, quod mandatum procuræ non potuerit ab Hispania venire de tempore consensus cum contrarium appareat ex actuali exhibitione, ac etiam cum inter Rogitum mandati factum sub die 28. Nouembris vsque ad diem consensus lapsi fuerint 35. dies, atque ideo plus temporis quam opus sit ad iter conficiendum cum per mare 10. dies sufficiant, & in sex diebus litteras haberi posse firmavit *Rota in vna Dertusen. beneficij, quam tradit Gomez in reg. de verisimili notitia q.5. numer.1. & 2.* Quamobrem nihil in contrarium concludunt Testes pro parte Roderici dati Summ. *num.4.* quatenus deponunt quod Tabellarius Ordinarius de eo tempore post tres menses Romam aduenit: Siquidem alia via quam per Ordinarium transmitti potuerunt, & aliquando per Ordinarium, & Extraordinarium transmittuntur, & per duplicatum & triplicatum, ut accedit in præsentis, & probatur ex depositione trium testium ex parte Roderici examinatorum ius Summ. *num.4.*

Nec magis obstat, quod dicatur solutionem componendæ & Registrationem supplicationis factas fuisse post obitum Coadiuti, cum id nullo modo iustificetur, & quâuis iustificaretur nullatenus releuaret, quia substantia gratiæ ex data, non ex registratione perficitur, ut tenet *Rota in Romana. legati pij 4. Febr. & 12. Maij 1628. coram bo. mem. Coccino. & decis.281. num.6. coram Merlino.* Dum tamen interim supplicatio non laceretur, aut alteri

prouideatur, ut notatur in *Asten. Coadiutoria 21. Iunij 1652. §. tandem, & licet coram R. P. D. meo Celso,* vbi etiam additur quod ex eo, quod in libro Registratoris post obitum Coadiuti legatur factam fuisse registrationem non ex eo probari tunc temporis factam fuisse registrationem, cum non soleant supplicationes semper statim describi, sed aliquando notentur post quatuor, & quinque menses, ut traditur in *d. decis. Asten. in §. huiusmodi, & latius declaratur, & comprobatur in eadem Asten. 14. Februarij 1653. coram eodem D. meo Celso, §. & eo minus cum duobus seqq.*

Denum quia etiam supposito, quod gratia Sanctissimi esset inutilis nullum ius Roderico ex prouisione Ordinarij potuit acquiri, cum per solam Signaturam supplicationis intraret appositio manus Pontificis, & consequenter affectio, quæ ligat manus Ordinarij. *Gonz. ad reg.8. Cancell. glos.52. num.15. & num.48. vers. licet secus Rot. decis.45. num.31. par.6. & decis.237. num.2. par.7. rec. & apud Buratt. decis.36. numer.2. & seqq.* Atque ita pro confirmatione decisionis vtraque parte audita, &c.

DECISIO

SACRÆ ROTÆ Romanæ, Coram R.P.D. Zarate.

Piscien. Beneficij.

Luna 20. Nouembris 1651.

Postquam Franciscus de Carolis aduersus Franciscum de Tholomeis super præsentatione ad eius fauorem facta de Beneficio controuerso tres reportauerat sententias, quarum in prima in Partibus prædicto de Carolis adiudicatum fuit Beneficium tanquam à maiori parte Patronorum, præsentato, & in duabus vltimis Rotalibus præuiis decisionibus coram R. P. D. meo Celso 26. Nouembris 1650. & coram R. P. D. meo Rojas 21. Aprilis 1651. declaratum sit dictum de Carolis instituendum esse tanquam præsentatum à familia de Carolis duas ex quatuor vocibus habente, cum Franciscus de Tholomeis præsentatus fuisset à familia de Tholomeis, cui vna tantum ex quatuor vocibus competit. Demum causa in gradu restitutionis cum clausula Parito mihi commissa, proposui dubium, An constet de causis restitutionis in integrum, & quidem non constare quoad præsentatos responsum fuit ex sequentibus.

Nam quando sententiæ sunt validæ, & iustæ cessat læsio, quæ est fundamentum restitutionis in integrum *c. de integr. restit. l. si ex causa 10. l. quod si minor. 25. ff. de minor. Rot. dec.1. de restit. in integr. in nouis, & in Romana de Marefcottis 18. Maij 1647. coram Reuerendiss. Terracinen. & in Bononien. Transactionis 30. Maij 1648. coram R. P. D. meo Celso.*

Validitas enim resultat ex reuolutione processus, in quo apparet fuisse seruata omnia de iure seruanda quoad ipsos præsentatos iuxta *decis. Caputaq.*

Capitag. 260. 2. par. & conformitas in dubium reuocari non debet, cum vna confirmet aliam Clem. 1. verbo alicuius de re iudic. Rota coram Caualer. decis. 387. n. 1. Duran. decis. 365. n. 3. & fuit dictum in Romana Domus 11. April. 166. coram Reuer. Terracinen.

Neque obstat, quod in sententia Rotalibus fuerit expressum duas ex quatuor vocibus spectare ad familiam de Carolis, vnicam vero ad familiam de Tholomeis, quod tamen non explicatur in sententia de Patribus; nam dum in dicta sententia exprimitur Franciscum fuisse praesentatum a maiori parte Patronorum implicite continet id quod magis explicitè dicitur in sententiis Rotalibus, & sic in substantia sunt semper conformes *Ruin. conf. 114. n. 2. lib. 5. Socin. iun. conf. 74. n. 2. lib. 2. Gabr. de execut. rei iudic. concl. 1. n. 34. Couar. pract. c. 25. n. 6. Thef. decis. 228. n. 2. Rota decis. 98. n. 4. par. 1. recent. & decis. 292. n. 2. par. 7. cum pluribus adductis per Add. ad Burar. dec. 267. n. 10.*

Vtterius nam sententia Rotalis in prima parte confirmat simpliciter primam sententiam, & sic conformitas est clara; Deinde verò procedit per caput separatum, quod non excludit conformitatem, cum tot dicantur sententiae, quot capita *Bart. in l. 1. n. 7. vers. quando. C. si aduers. rem iudic. Alb. in l. fin. n. 15. vers. si rem quando. ff. de iurisd. omni. iud. Mantic. de tacit. lib. 26. tit. 9. n. 44. Rot. coram. sa. me Greg. decis. 552. n. 1. & ibi adden. n. 6.*

Iustitia autem dignoscitur ex decisionibus in hac causa emanatis coram R. P. D. meo Celso, & coram R. P. D. meo Rojas, in quibus firmatum fuit Franciscum de Carolis vti praesentatum a maiori parte Patronorum, nempe à DD. de Carolis habentibus duas ex quatuor vocibus esse praefendum Franciscum de Tholomeis praesentato ab illis de Tholomeis habentibus vnicam tantum iuxta *text. in c. 3. & ibi gl. verb. qui maioribus de iur. patr. Lamb. eod. tr. 3. par. lib. 2. g. 4. art. 1. Roccus verbo honorificum n. 91. & seqq. Paul. de Cittadin pariter de iur. patr. par. 6. art. 3. n. 45. Rota in Cremonen. Altaris 9. Decemb. 1616. coram bon. me. Manzanedo, & in Genuen. Capellan. 23. Martij 1620. coram Sanctiss. D. N. cum aliis allegatis in d. decis. coram R. P. D. meo Celso, in §. nec refert.*

Quod vero Ius patronatus pro dictis duab. partibus spectet ad familiam de Carolis, & pro quarta parte tantum ad DD. de Tholomeis Donatarios illorum de Masseis nullam recipit dubitationem, siquidem adueniente vacatione, & praesentatione Beneficij de anno 1507. & 1525. & 1579. illi de Carolis praesentarunt pro duabus ex quatuor vocibus, Massæi vero pro vnicâ, vt constat ex Summario impresso n. 4. 5. & 6. quæ obseruantia optimè demonstrat huiusmodi pertinentiam, vt dixit *Rota in Sulmonen. Beneficij 25. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Peutingero, & in Terdonen. Iurispatron. 22. Iunij eiusdem anni coram R. P. D. meo Rojas, & 17. Iunij coram R. P. D. meo Celso, & in recent. dec. 96. n. 14. par. 6. Iuncta etiam confessione facta ab Authore illius, qui donauit dictum Ius patronatus, quæ propterea optimè probat contra Donatarium, & praesentatum ab eo, vt dixit *Rota coram Buratto decis. 183. n. 6. & seqq. & firmatum fuit in Comen. Capella 27. Aprilis 1648. coram Reuerendiss. D. meo Decano.**

Non obstat quod in sententiis Rotalibus fiat mentio tantummodo de duabus ex quatuor vocibus spectantibus ad familiam de Carolis, & de altera spectante ad illos de Tholomeis, non autem de alia quarta, quia dum Tholomei non docent dictam aliam vocem fuisse ad eorum fauorem purificatam, sufficit quod Francisc. de Carolis habeat

duas; Tholomeus vero vnam, vt primus veniat instituendus; siquidem in hac materia non attenditur numerus Patronorum, qui habent facultatem praesentandi, sed tantum illorum qui actualiter praesentarunt, vt inquit *Dec. conf. 27. n. 4. Rota coram Duran. decis. 199. n. 10. & decis. 230. n. 5.*

Neque ex eo quod dicta quarta vox fuerit extincta possunt Tholomei praetendere illam acquisiuisse, vel iure successionis, vel iure accrescendi, dum non probatur Tholomeos fuisse ab vltimo de linea haeredes institutos, aut ab intestato succedere potuisse, quibus cessantibus excluditur titulus successionis, vt in puncto *Rota dec. 96. n. 8. par. 6. recent.* Et quatenus intraret ius accrescendi portio deficiens etiam accresceret pro rata DD. de Carolis Cõpatronis, vt per *Bellen. de iur. accresc. c. 6. g. 48. n. 11. & seqq. Rot. in terminis de iure patronatus gẽtilicio in Casaraugustana Beneficij de Linares 10. February 1645. §. secundo quod coram R. P. meo Bichio*, nam de natura iuris accrescendi est, vt portio portioni accrescat pro virili, sed pro rata portionum, cum portio portioni accrescat non personæ, *Mantic. de tac. lib. 22. tit. 23. n. 24. Gratian. discep. 347. n. 12. Grass. in §. ius accrescendi q. 30. Rot. d. decis. 96. n. 7. par. 6. recẽe*

Denique cessat omnis difficultas, nam cum hodie agatur de sustinenda institutione facta ad fauorẽ Francisci de Carolis praesentati ab illis de dicta familia, sufficit ad hunc effectum quod ipse doceat praesentantes existere in quasi possessione praesentandi pro dictis duabus vocibus, & sic pro maiori parte, cum Tholomei pro vnicâ tantum voce fuerint in possessione, & Pardinus Geminianos, & Nuceotinos non constet vllam vnquam possessionem habuisse *iuxta text. in cap. consultationibus de iur. patr. Mantic. decis. 88. n. 1. & in Cremonen. Praepositura 23. Maij 1644. coram R. P. D. meo Corrad. & in Terdonen. Iurispatron. 17. Iunij 1647. coram R. P. D. meo Celso & in decisione in hac causa emanata 21. Aprilis hoc anno coram R. P. D. meo Rojas §. alia verò, & in alia praecedenti 26. Nouemb. 1650. coram R. P. D. meo Celso, §. eo facilius.* Et ita quod praesentatos altera tantum parte informante fuit resolutum.

DECISIO

Sacra Rota Romana coram Reuerend. Patre Domino Zarate.

Hieracen. Parochialis.

Luna 4. Decembris 1651.

CVM Virgilius Gallucius Beneficium Parochiale Sanctæ Mariæ Veteris, seu sancti Blasij Hieracen. possideret, die 17. Kalendas Martij 1648. de Beneficio etiam Parochialis Sanctæ Catherinæ à Sede Apostolica fuit prouisus cum Decreto de dimittendo primam Parochiale in casu affectionis secundæ, & quod alias vtraque vacaret, vt ex litteris in Summario Galluccij n. 2. cuius decreti dispositioni Gallucius obtemperans primum Beneficiũ dimisit de mense Ianuarij 1649. de quo pariter ab Apostolica Sede Carolus Cæsareus prouisus fuit, cū expressione in litteris prædicti decreti, & quod vacaret per dimissionem Galluccij, vt in Summario Caroli num. 1. & 2. Post quod Gallucius intendens

quod cum supposito capte possessionis secundi beneficij, primum dimiserit; & quod talis possessio non habuisset effectum, quia vetus possessor Parochialis Sanctae Catherinae in eius possessione se defendebat; atque ideo se continuasse in possessione primi beneficij per totum mensem Iunij, & partem Iulij 1650. ad id probandum, ut remediis possessoris tueretur pro remissoria instetur, & articulos edidit; quare proposui dubium: An esset concedenda? & DD. affirmatiue responderunt.

Nam de releuantia articulorum cum sufficienti fumo constat, quibus concurrentibus, remissoria concedi debet ex notatis per *Vestr. in praxi lib. 6. cap. ult. num. 2. Seuerol. de remissor. cap. 23. Rota coram Buratto decis. 28. n. 1.*

Releuantia enim apparet ex 1. & 2. articulo, in quibus dicitur, quod Galluccius Parochialem controuersam resignauit, in quantum illi suppositum fuerat iam suo nomine pacifice captam fuisse possessionem alterius; quod aliter accidit; cum Michael vetus possessor adhuc possessionem in prima Ecclesia continuaret; Vnde cum falsum esset suppositum dicto Galluccio ignorantem non debet nocere; nam dimissio iuxta mentem Dimittentis est cortespectiua ad acquisitionem possessionis secundi beneficij; qua falsa, & erronea existente corruit ex defectu consensus, quem error excludit *Buratt. decis. 19. n. 10. & in puncto text. in cap. si beneficia 20. de praebeendis lib. 6. vbi in casu liberae dimissionis, & in quo beneficium dimissum alteri iam fuerat collatum, sic Pontifex statuit, collatione quibuscumque personis facta, nequaquam obstante: vbi gloss. verbo sine culpa, Ancharan. n. 2. Nauarr. in cap. accepta in 7. oppositione n. 39. de restit. spoliat. & conf. 14. nu. 2. circa finem de praebeendis. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 46. n. 146. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 3. n. 29. & seqq. Rota decis. 7. de restit. spoliat. antiquiss. Seclusa namque dicta falsitate suppositi non videbatur necessaria dimissio, quae de facili non praesumitur, ut in terminis defectus consensus dolo, vel vi interueniente probatur in cap. super hoc de renunciat. ibi, quod nulla ratio hoc verisimile reddit, ut quispiam beneficium multis foris expensis, & laboribus acquisitum, quo sustentari debet, facile sine magna causa sua sponte, resignet: vbi Panormit. n. 12. Io. Andr. col. 5. Paris. conf. 10. n. 64. Flamin. de resignat. lib. 8. q. fin. n. 59. Surd. decis. 2. n. 16. Nicol. Garz. de benefic. par. 11. cap. 3. n. 143. conducit Lotther. lib. 2. q. 20. n. 13. & lib. 3. q. 14. n. 12.*

Deinde valde releuat allegatio continuatae possessionis Galluccij post dimissionem, quia etiam liberè cedens, & renuncians, licet perdat dominium, & possessionem saltim de iure, attamè si postea incumbat de facto, & realiter inhæret possessioni, adhuc est manutenendus, in d. & reintegrandus si spoliatur, ut post *Innocen. Calderin. & alios sibi allegatos, tenet Rota decis. 97. n. 13. & 14. & decis. 108. sub n. 7. vers. & quatenus par. 5. recent. latè Modernus Lusitan. de iur. Eccles. lib. 3. c. 15. & Perusin. in tr. de manu. obseru. 57. nu. 9. Lotther. distol. 3. q. 14. à n. 12.*

Ulterius constat de releuantia tertij articuli, dum in eo dicitur Rectorem antiquum Sanctae Catherinae semper mansisse in possessione suae Parochiae signum evidens quod Galluccius nunquam de ea possessionem accepit, dum alter in illa semper permansit, ex l. sicut certo, §. si duobus, ff. commodati, & certum est, quod requiritur possessio pacifica secundi beneficij ut quis teneatur dimittere c. si Episcopus de praebeendis in 6. Rot. diuers. decis. 676. num. 4. par. 3. lib. 3. Seraphin. decis. 977. num. 1. cum adden. ad Buratt. decis. 19. litt. A.

Nec obstat, quod possessio Parochialis dimissa successiue capta fuerit à Cæsare in vim nouae provisionis, tanquam de vacanti ob dictam dimissionem deportata de manu executoris litterarum Apostolicarum, quia semper antiquus possessor manutenendus est. *Felin. in c. licet causam n. 8. & 9. de probat. Surd. conf. 168. n. 12. Rot. decis. 225. n. 13. par. 1. recent. quem dictus executor sua possessione non priuauit, cum processit, eo non citato dicto c. licet Episc. de praebeendis in 6. semper enim citandus est possessor, ut in puncto Horeda de incompat. benef. par. 1. cap. 4. n. 7. & 8. quamuis ignoretur ab Actore Rot. decis. 284. n. 17. par. 5. recent. & in Gallien. Prior. 5. Iulij 1649. & in Meleuit. Com. 15. Iunij 1650. coram R.P. D. meo Bichio.*

Hæc autem omnia quin valde conferant ad victoriam causae, negari non potest, quo casu remissoria concedenda venit ex c. cum contingat de offic. deleg. Greg. decis. 403. n. 5. & in Spoletana honor. 1. Febr. 1647. & in Auenionen. pecun. 26. Iunij 1649. coram R.P. D. meo Rojas. Et sufficeret vnius articuli releuantia, in beneficialibus, maximè dato fumo, & praestito consensu de stando vnicæ Rot. coram bon. mem. Coccino dec. 165. n. 6. Burat. decis. 23. n. 4. Rot. in Vercellen. Praposit. 11. Decemb. 1647. coram R.P. D. meo Bichio. Neque ad hunc effectum attenditur quid probabitur, sed quid probari praetenditur, ut in pluribus decisionibus relatis in decis. 415. num. 5. coram sa. me Gregor. XV.

Nec deficit fumus materiae articulatæ, quia datur fides subscripta à decem hominibus. Ciuitatis Hieracen. attestantibus de possessione Galluccij per totum tempus articulatam, quæ fides sufficit ad hunc effectum, cum sufficiat qualiscumque; probatio, etiã per testes nulliter examinatos *Cassador. decis. 7. n. 2. de dilat. Rot. coram bon. mem. Manzanedo in Rauenn. Censuum 8. Iunij 1618. & in Meleuit. Commenda de Vaours 14. Febr. 1650. coram R.P. D. meo Cerro.*

Denique non obstat, quod probari posset per scripturas, quod per testes probari intenditur, nam cessante suspitione calumniae ex reuelantia, remissoria solet concedi ad probandum per testes, etiam id quod poterat probari per scripturas. *Rot. decis. 196. par. 6. recent. Add. ad Greg. decis. 253. maximè cum omnes articuli non possent probari per scripturas, ut in d. Meleuit. Comm. de Vaours in fin. Atque ita vtraque parte informante, &c.*

DECISIO

Sacra Rota Romana coram Reuerend. Patre Domino Celso.

Reatina Pensionis.

Luna 4. Maij 1652.

Pensionis de quibus agitur non deberi Ioanni Augustino Vincentino translatorio, nec magis Reuerend. Episcopo Hieracensi transferenti sub die 13. Febr. 1651. coram Eminen. Card. Otthobono fuit resolutum ex duplici fundamento; Quoad Translatarium, quod narratum non fuerit summo Pontifici decretum in litteris reservationis pensionis appositum, quod pensio centum ducatorum in toto, vel

vel in parte transferri non posset. Et ex pacto resolute ex acceptatione talis decreti, cui Pontifex absque speciali mentione derogasse non censetur: Quæ resolutio cum hodie coram me in eius locum subrogato reuideretur, standum esse in decisio Domini responderunt, quandoquidem non obstant obiecta de nouo deducta.

Nō enim primo releuat, quod de subreptione excipi non possit, absque oris aperitione stantibus amplissimis clausulis in Indulto trāsferendi appositis, videlicet *quod de subreptionis, aut obreptionis, vel nullitatis vitio impugnari non possit.* Nam prædicta clausula, tunc impugnandi facultatem auferret, si vna cum clausula *sublata*, vel alia æquipollenti fuisset apposita; non verò quando de per se solum extat, vt fuit decisum in *Hispalen. Beneficij de Xerez 9. Nouemb. 1602. coram Litta, & decis. 621. n. 3. par. 3. rec. Berrat. decis. 337. n. 9.* sequuntur *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 66. n. 22. & 52. Marefc. var. resol. lib. 2. c. 37. n. 58.* Ad hunc enim effectum dictæ clausulæ simul coniunctæ adesse debent *Put. decis. 208. lib. 2. Garz. qui alias cumulat de Benef. par. 6. c. 3. n. 88.* Nec potest dici clausulæ *sublata* æquipollere aliam in prædicto indulto appositam, videlicet, *sicque in præmissis, & c. per quoscumque Iudices indicari, & diffiniri debere.* Nam Doctores ad id allegati nempe *Gonz. d. glossa 66. num. 18. Barbof. claus. 175. n. 25.* loquuntur, quando vltro prohibitum est Iudici, ne aliter iudicet, scilicet motu proprio, non vero quando gratia fuit concessa (vt in præsentis) ad postulationem partis; tunc enim intelligitur veris existentibus narratis, vt optime distinguit *Marefc. var. resol. d. l. 2. c. 1. n. 89. & c. 37. n. 58. Gabr. cons. 26. n. 13. l. 2. Put. decis. 208. lib. 2. Caputaq. decis. 128. sub n. 3. par. 1.* Et quamuis adesset *clausula sublata* non tolleret exceptionem, quod casus iste non esset comprehensus sub indulto, de quo Rota poterit cognoscere, nam Iudex de comprehensione, aut exclusione, etiam extante dicta clausula cognitionem habet, *Marefc. d. c. 37. n. 29. Rot. in Casarangustana exemptionis 27. Ianuar. 1601. coram Ottembergo, & in Baren. seu nullius Prioratus 20. Iunij 1614. coram Sacrato.*

Nec magis sustineri debet ex clausula *irritum*, & decreto irritanti in gratia translationis apposito, quod tunc robur addit quando gratia sustinetur: Vnde corruente indulto ex defectu subreptionis, Decretum pariter vti accessorium corruere debet, vt firmat *Gabr. de claus. concl. 3. n. 82. Cassad. decis. 10. n. 4. super regul. Cancell. Rot. decis. 44. n. 5. par. 3. rec. & par. 6. decis. 32. n. 11. & 12.* Nam cum Decretum stet accessorie ad gratiam, secundum eius naturam debet regulari, & easdem conditiones recipere, *Marefc. d. lib. 2. c. 37. n. 30. & c. 38. n. 27. Barbof. claus. 175. nu. 30. Marta de claus. claus. 176. num. 17. vers. & ideo Modern. Mediol. de commut. vlt. vol. c. 7. n. 229.* Quod magis procedit, postquam detecta indulti subreptio, vt tradit *Marefc. var. resol. dicto l. 2. c. 1. num. 92. Marta d. claus. 176. n. 21. Modern. Mediol. d. c. 7. sub n. 229. limit. 11. Barbofa d. claus. 175. n. 40.*

Secundo affirmari nihil interest, quod nulla iure adesset subreptio in eo, quod Pontifici Maximo narratum non fuerit in litteris reservationis pensionis fuisse expressè prohibitum, ne pensio etiam vigore Indulti Apostolici posset transferri; siquidē huic indulto semper resistit prohibitio in limite reservationis apposita, ne pensio transferretur sub pœna nullitatis, & pactum ex dicta prohibitionis acceptatione inter pensionarium, & titularē resultās, vt optime comprobatur in decisione quæ reuideretur §. *subreptio*, & §. *ulterius*, de quibus cum

nulla mentio in indulto habeatur, vtique nulla derogatio potest induci, etiam ex clausulis prægnantissimis, quæ tantum ad expressā debent restringi, *Rot. apud Peniam decis. 99. 7. n. 8. & decis. 1742. nu. 6. cum aliis adductis à Moder. Mediol. de commut. vlt. vol. c. 7. n. 209. Marefc. resol. d. lib. 2. c. 40. n. 13. & num. 23. & 24.*

Quapropter remoueri non potest obiectū talis pacti, quod præter propriam vim etiam iurisiurandi Sacramento fuit roboratum, vt ponderauit *Rot. coram Duran. decis. 5. n. 4. cum seqq.* ad cuius derogationem semper specifica mētio requirebatur, vt in prima decisione firmatur; adeo quod facultas trāsferendi non suffragetur, quando ex pacto in reservatione pensionis apposito prohibita erat translatio, vt bene probant *Rot. decis. 689. n. 1. par. 4. diuers. quæ apud Zech. inuenitur oblig. Camer. decis. 138. n. 1. & decis. 153. n. 1. par. 5. recent.* Quarum vim non effugiunt respondentes, quod in dicta decis. 689. n. 2. & seq. dicatur Pontificem absque consensu alicuius posse ex mera libertate pensiones transferre; quia non ex eo ibi reiecta fuit pacti oppositio, sed quia pactum non verificabatur in facto, & pensio fuerat simpliciter reservata, vt ex eius lectura manifestè constat. Nec magis satisfit *d. decis. 153. par. 5. recent.* dicendo quod eius n. 1. & 2. deducuntur motiua pro ratione dubitandi, & n. 15. cum seq. obiectis respondendo dicitur, quod licet Titularis consentiat ad vitam pensionarij tantum, nihilominus posse Papā concedere facultatem transferendi, cum priuatorum consensu non possit alterare naturam reservationis pensionis: Nam hæc responsio in nihilo Translatarium releuat, cum non dubitetur de potestate Pontificis, sed solum de ipsius scientia, & voluntate nec doctrina generalis *d. nu. 15. tradita*, quod semper censeatur pensio reservata ad vitam translatarij possit applicari ad speciem propositam decreti prohibentis translationem, & pactum initum inter transferentem, & translatum de quo notitiam habuisse Pontificem non constat, nec quod ei derogare voluisset, vt præter allegatos in prima decisione comprobant *Gonz. ad regul. 8. Cancell. gl. 36. n. 36. Modern. Mediol. d. c. 7. n. 213.*

Nec potest dici summum Pontificem derogasse pacto, ac suppleuisse consensum titularis in indulto translationis, dum concessit facultatem transferendi pensionem perinde ac si ipsimet Titulares translationi dictæ pensionis concessisset. Nam prædicta facultas solum respicit consensum requisitum Titularis ad translationem pensionis iuxta regulas Cancellariæ, cui Pontifex derogare voluit, & sic consensum futurum, non verò præteritum ex pacto præcedenti, quod valdè diuersum est; Si quidem primus consensus est simplex vnus, iste verò reciprocus vtriusque partis per quem ius Titulari quæsitum fuit, & cui Papa non censetur derogare voluisse, quamuis derogasset simplici consensui Titularis *Rot. decis. 347. n. 4. vers. ex quibus, & n. 5. & seq.* vbi subditur quod derogatio tanquam odiosa non debet extendi ad alios casus, & *dec. 484. num. 4. par. 4. to. 2. recen. coram Penia decis. 1582. n. 10. & seq. Marefc. var. resol. d. l. 2. d. c. 37. n. 35.*

Quod vero Reuerendissimo Episcopo transferendi pensio non debeatur, amplius non controvertitur, & satis in decisione quæ reuideretur §. *sed nec minus fuit comprobatum*, adeo ut noua confirmatione non indigeat.

Atque ita vtraque parte, &c.

D E C I S I O

Sacræ Rotæ Romanæ, Coram Reuerend. Patre Domino Melio.

In causa Cordubēn dimidiæ Portionis.

Veneris 20. Iunij 1653.

VAcante dimidia portione in Ecclesia Cathedrali Corduben per obitum Ioan. Sanch. Romero, siue per obitum Hieronym. de Leyua, & Rueda, siue per cessionem Didaci de Nauas Solano, vel per resignationē Alphōsi Nauarro, de ea à Dataria fuit prouisus Dominus Didacus Yranzu del Pino, qui subrogationem gratiosam obtinuit in omni iure quod præfatis omnibus competeat, & præsertim in possessione in qua D. Ioannes Sanch. Romero existebat, expeditisq; litteris Apostolicis illas præsentari curauit in Capitulo, à quo petita possessione, illud mandauit quod prius reuideretur dictæ litteræ pro habenda certitudine quod in illis narrata vera essent, & deinde respondit, quod erat paratum ad executionem dictarum litterarum, satisfacto tamen prius per eundem Didacum statuto puritatis sanguinis, quod habet Ecclesia Corduben. ad sui fauorem auctoritate Apostolica confirmatū, vt in Summ. Capituli n. 1. Cum autem de nouo facta fuisset instantia per eundem Didacum pro obtinenda tali possessione, illa ei denegata fuit, eo sub prætextu quod minime fuisset impletum dictum statutum. Commissa igitur appellationis causa in Rota dubitatum fuit an litteræ Apostolicæ sint iustificatæ, ita vt D. Didaco danda sit immissio, & proposito per me sub hac die, huiusmodi dubio, quoad vtramque illius partem DD. affirmatiue responderunt, data enim iustificatione litterarum Apostolicarum, vt Prouiso danda sit immissio ad instar *l. fin. C. de edit. Diu. Adr. toll. declarat Vitalin in clem. 1. n. 68. de caus. possess. & propriet. Bald. in l. 2. n. 65. C. de seruitur. & aqua. Menoch. de adipiscen. rem. 6. num. 35. Rot. coram Seraph. decis. 357. n. 1. Greg. XV. decis. 335. n. 15. decis. 338. & 699. vtrouique n. 1. par. 2. recent. & coram Burat. decis. 433. n. 1. & alibi sæpius fuit dictū.*

De iustificatione autem dictarum litterarum dubitari nõ posse visum fuit, quia de Vacatione istius beneficij, siue dimidię portionis secuta per obitum Ioan. Sanch. Romero extra Romanam Curiam de mense referuato, vt narratum fuit in litteris constat ex depositionibus Testium ser. ser. examinatorum ex quib. colligitur dictum Ioan. Sanch. obiisse in possessione huius dimidię proportionis de dicto mense Febr. 1646. Sum. Didaci n. 4. qui mensis, Episcopo non gaudente alternatiua, vel vbi collatio est simultanea, prout ea gaudet Capitulum. Corduben. iuxta probationes datas eodem Summ. Didaci n. 5. est referuatus ex Regula Cæcellariæ octaua hodie noua *Rot. coram Greg. XV. dec. 103. n. 4. vbi quod alternatiua intrat solummodo respectu beneficiorū ad liberam Episcopi Collationem spectantium, non autem in illis simultaneæ collationis, dicti autem Testes probant concludenter obitum Ioan. Sanch. de dicto mense Febr. licet deponant de solo auditu, ac de publica voce, & fama, quia non*

datur concursus alterius prouisionis *Rot. coram Greg. XV. dicta decis. 203. n. 6. & fuit resolutum in Maioricens. beneficij 27. Februarij 1643. coram me;* sed contradicit tantummodo Capitulum, quod habet collationem simultaneam cum Episcopo.

Prouisio Didaci de Nauas Solano obtenta à Sede Apostolica per obitum dicti Ioan. Sanch. ac libera cessione dicti Didaci in manibus Papæ, necnon noua prouisio, seu mandatum de prouidendo ad fauorem Hieronymi de Leyua, y Rueda probatur ex assertione facta à Papa in litteris expeditis ad fauorem Didaci, quæ maiorem non requirit probationem. Cum attestatio Papæ præcisa de actu coram se gesto de per se concludenter probet, ac sufficiat absque alia probatione ad *Text. in c. exparte Decani de rescript. vbi Imola n. 15. clem. 1. de prob. Oldrad. conf. 252 n. 2. Rota coram Mart. Andr. dec. 57. n. 3. & coram Merl. d. 407. n. 6. & dec. 838. sub n. 1. & 3.*

Obitum dicti Hieronymi de Leyua y Rueda secutum fuisse de mense Iulij 1649. seu alterius vterioris anni probatur etiam ex depositionibus Testium datis in eodem Summ. Didaci n. 7. qui licet deponant de auditu, ac de publica voce, & fama tantum, ad istum tamen effectum sufficiunt *Rot. coram Greg. XV. dec. 176. nu. 7. ex eadem ratione, quia hic non agitur de concursu prouisionis, & licet Capitulum Cordub. contradicat, animaduerti tamē debet illud omnia in litteris narrata tacite admisisse dum requisitum à Didaco solum ad implementum statuti sancientis super puritate sanguinis, si enim quoad reliqua narrata litteræ illi visæ non fuissent sufficienter iustificatæ, eas quoque impugnasset ex aliis rationibus: Vnde bene hic videtur adaptari conclusio, quod inclusio vnus est exclusio alterius *l. cum Prator ff. de Indic. Gloss. in l. Maritus verb. præscripserit C. de procurat. Grat. conf. 53. n. 54. l. 1. Rot. dec. 152. n. 14. par. 6. recent.**

Prouisio verò Alphonsi Nauarro siue ex causa obitus dicti Ioan. Sanch. siue obitus Hieronymi de Leyua, siue cessionis Didaci de Nauas probatur, & ipsa ex attestazione Pontificis emissa in litteris, prout etiam ex eadem probatur cessione siue resignatio libere facta ab eodem Alphonso in manib. Papæ, quæ cum etiam sit præcisa, ac loquatur de actu coram eodem Pontifice gesto, satis probat, ac liberat ab onere maioris probationis vt præter supra allegatos firmavit, *Rot. in Tudertina Iurispatron. 9. Iunij 1623. coram Manzanedo, & coram Merlin. dec. 407. n. 6. & seq. Cum igitur idem Alphonsus cesserit, & resignauerit, & ipse in manibus Papæ hanc dimidiam portionem, per talem resignationem libere factam fuit ab eo abdicatum omne Ius, & quæcumque possessio ad tradita per *Paris. de resign. lib. 1. q. 9. n. 1. & seqq. vbi quod tanquam vacans libere potuit impetrari, & lib. 7. q. 1. n. 11. vers. declarat primo Rota coram Merlin. decis. 231. n. 3.**

Reliqua in dictis litteris narrata remanent quoque iustificata; Nam quod Didacus sit Sacerdos probatur ex litteris Patentibus Eminentiss. Card. Vicarij Vrbs, quæ ad istum effectum sufficiunt *gloss. in c. inter quatuor de Cleric. Peregr. Felin. in c. per cessionem nam. 3. de prob. Rot. dec. 16. eod. tit. in antiquis Rot. dec. 705. n. 3. in fin. par. 1. & dec. 455. n. 7. par. 2. rec.*

Controuerti neque potest valor narratus in ducatis auri de Camera 300. per non excessum, quia ex quatuor Testium depositionib. datis in eodem Summ. Didaci n. 9. constat dimidias portiones esse annui redditus scutorum 550. aut 600. ad summum monetæ Cordub. nuncupatæ de Vellon, quæ vt nõ excedant ducatos auri de Camera 300. concludit

iidem

idem Testes, qui cum deponendo super valore percipiant tempus gratiae obtentae per Didacum valor dicitur optime iustificatus, *Rot. coram Greg. XV. dec. 357. n. 4. & coram Burat. dec. 18. n. 9.* pro huiusmodi enim iustificatore valoris, satis etiam fuisse vnicus Testis iunctis adminiculis, vt per eundem *Greg. XV. dec. 163. n. 2.*

Remanet etiam abunde iustificata gratia circa narratiuam trium beneficiorum obtentorum à Didaco, atque illorum valore ex eorundem quatuor Testium depositionibus, quorum duo testantur quolibet illorum non excedere valorem ducatorum auri de Camera 24. eodem Summ. Didaci n. 11. ad obtentorum enim valorem probandum quaecumque admittuntur leuiiores probationes, *Egid. decis. 674. & 680. Cotta dec. 198. Put. dec. 29. l. 1.* Imo etiam sola semiplena, ac minor probatio sufficit ex pluribus allegatis per *Burat. decis. 121. n. 5. decis. 493. n. 6. & decis. 797. n. 2.*

Non obstat statutum Ecclesiae Cord. confirmatum à Paulo IV. fel. record. requirens in prouisus puritatem sanguinis, ad cuius probationem praetedit Capitulum Cordub. teneri Didacum pro iustificatione suae gratiae, qua vsque adhuc per eum non facta Beneficij seu dimidia portionis possessionem illi tradere recusat, quia licet statutum per haec verba disponat, *Quod nullus ex Iudaorum, seu conuersorum genere descendens ad aliquod beneficium in Ecclesia Cordub. admittatur, quodque praeterea quotiescumque alicui prouiso tradetur possessio, is se ex Iudaorum seu conuersorum genere non esse, iuramentum praestare, & de eo sufficientem informationem dare teneatur,* Vnde ex vi illius verbi, *teneatur,* Prouisus videatur imposita necessitas probationem puritatis sanguinis faciendi ad *Tex. in l. 1. ff. quod quisque iur. cum aliis per Ias. in §. curare. n. 3. instit. de action. Surd. conf. 81. n. 14.* Tamen quia idem statutum continet etiam subsequenter verba, *Et si id non fecerit, quod Capitulum illam accipiat, & si per eam de contrario constiterit talis prouisus admitti non debeat, & si eam fuisset admissus pro priuato habeatur, & ad restitutionem fructuum teneatur.*

Ex his existimauit Rota in similibus causis Capitulo obiecti impuritatem, & ortum à Parentibus infidelibus, vel alio modo impuris incumbere onus hoc probandi, & concludente, cum vnusquisque purus praesumatur dum non probatur contrarium, *c. vlt. de presumpt. & l. ab ea parte ff. de probat.* maxime quando natus est in Regione Christianorum, vt probatur de Didaco iuxta *gl. in c. Presbyteris distinct. 8. & in c. si eos 148. de consecrat. distinct. 4. Rot. coram Mantico. decis. 274. n. 1. coram Coccino decis. 68. n. pariter 1. & in recent. dec. 167. n. 31. & 32. & dec. 182. n. 4. par. 1. coram Merlinio dec. 368. n. 1. & 2.* Vbi habetur in terminis huiusmodi statutorum ita Rota semper seruare fuisse solitam, & multas refert alias decisiones.

Nihil refert quod illa verba statuti, *sufficientem informationem dare teneatur,* videatur stare praecipue, quia illa intelliguntur quatenus ex abundanti ipse prouisus vellet suam puritatem deducere, & sic hoc relinquit in eius arbitrio, Vnde in defectum adimplementi non procedit illud ad priuationem contra prouisum, aut illum arcet à possessione, sed vt supra demonstratum fuit, grauat Capitulum ad faciendum huiusmodi probationem; & quatenus ab eo probetur impuritas tunc denegat admissionem prouiso, vt bene declarat *dicta decis. 368. coram Merlin. sub n. 6. cum duobus seqq. Loth. de re benef. lib. 2. q. 43. n. 68. & seqq.*

Minus aduersatur quod Didacus ex propria confessione sit expositus, quare æquiparandus sit vulgo quaesitis, vt per *Bart. in l. 1. in fine ff. de municipal.* qui vulgo quaesiti legitimi non possunt ob incertitudinem Parentum *Put. decis. 425. lib. 1. n. 1. & 2. Seraph. decis. 108. n. 1.* vnde stante incertitudine etiam respectu Parentum ipsius Didaci, impossibile reddatur Capitulo capere informationem super puritate, vel impuritate illius sanguinis. Nam licet vulgo quaesiti non possint legitimi, hoc tamen procedit, quia nulla haberi potest praesumptio de eorum Patribus. Si autem ab aliquo vti à Patre agniti sunt legitimantur iuxta *Tex. in l. si qua Illustris circa finem C. ad orfician. & ratio est, quia tunc intrat praesumptio, quod sint illius, à quo legitimantur.* Cum autem expositi pro se habeant praesumptionem quod non sint impuri, ac sanguine infecti ex textu in *l. sancimus C. de Infantibus exposit. & tenuerunt multi DD. magni nominis relat. per Dian. resol. 96. par. 10.* haec sola praesumptio sufficit ipsi Didaco, vt per *Menoch. de arbit. cas. 396. n. 15. Grat. disceptat. forens. c. 135. n. 31. & c. 267. n. 22. Barbo. in Rubr. de Infantibus, & c. n. 3. vers. verum DD. magis, & in addit. tom. 6. Collect. ad eandem Rubr. n. 2. & de offic. & potest. Episcopi par. 3. alleg. 51. n. 150. latè Castropal. tom. 2. tr. 13. disp. 4. punct. 1. n. 8. & seqq.* adeo vt Capitulo Cordubensi dum intelligit illam excludere ex capite impuritatis sanguinis non sufficiat illam praesumptiue probare, sed requirantur plenae, ac concludentes probationes, vt in *dicta decis. Merlin. 368. n. 1. & 2.* quae hic prorsus deficiunt.

Nec obstat *decis. 185. n. 3. par. 1. recent.* quia ibi non affirmat Rota quod expositi non possint admitti in Ecclesia Tolerana, sed tantum incidenter insinuat illos non posse satisfacere statuto puritatis; quod quidem manifestum est. Nam si ipsi tenerentur informationes dare, nullatenus satisfacere possent statuto: At vero in huiusmodi statutis, vt supra ostensum fuit, Prouisi non tenentur probationes facere, sed hoc onus incumbit Capitulo, Ideo bene potest stare, absque implicatione quod Expositi non possint satisfacere statuto, & tamen possint admitti: Ultra quod statutum Ecclesiae Cordub. est diuersum à Statuto Toletan.

Suffragatur etiam eidem Didaco, quod vti expositus obtinuit dispensationem vsque de anno 1624. à san. mem. Urbano VIII. non solum ad suscipiendum omnes ordines Ecclesiasticos, sed etiam ad obtinendum quaecumque, & qualiacumque beneficia Ecclesiastica; tam sine cura, quam cum cura, vt in eius summ. n. 14. Vnde quaecumque incapacitas, quae in eo considerari poterat vti exposito, ceterum sublata ex plenissima habilitate, & restitutione illi concessa à Pontifice *Rot. coram decis. 315. n. 9.* licet etiam non desint DD. qui teneant Expositos ad Sacros Ordines promoueri posse absq; vlla dispensatione, & esse capaces successionum, ordinum, & dignitatum *Felin. in c. cum deputati n. 13. de iudic. Menoch. de arbitrar. cas. 396. n. 16. in fine, Grat. disceptat. forens. c. 135. n. 31. & c. 267. n. 22.*

Nihilque faciunt alia praetensa statuta Ecclesiae Cordub. disponentia modum seruandum circa traditionem possessionis, & in specie dum mandant quod Prouisus iuret, & de memoriale cum explicatione Patris, Auorum, & loci natiuitatis, quod ille fuerit expositus. Nam huiusmodi statuta tanquam confirmatione Sedis Apostolicae carentia, non veniunt attendenda; Cum concedi non potuerint vti iuri communi contraria, quae propterea pro eorum validitate tali confirmatione indigebant, ex multis
relatis,

relatis, per *Add. ad Burrat. decis. 758. n. 13.* vbi habetur statutum disponens quod descendentes ex genere infecto, nempe Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum non admittantur ad beneficia Ecclesiastica, esse contra ius commune, iuxta *tex. in c. eam te. de rescript.* & propterea restringendum esse, declarat *Bart. in l. omnes populi n. 56. ff. de iust. & iur.* ita vt nullam recipere possit extensionem, vltra illud, quod in eo exprimitur iuxta *Tex. in l. si vero, §. de viro ff. solut. matr.* Vnde cum in Didaco vti Exposito non reperiatur macula, quam statutum excludit, ille admitti debet, vt per *Grat. discept. forens. d. cap. 267. n. 26.*

Neque valet quod ex parte Capituli dicatur dicta statuta facta fuisse pro maiori declaratione, & faciliori executione primi, & sic confirmationem Apostolicam illa quoque comprehendere. Quia confirmatio primi emanauit à Paulo IV. de anno 1555. vltimo vero statuta initium habuerunt post publicationem Sacri Concilij Tridentini quod fuit perfectum sub Pio IV. de anno 1563. Vnde agitur de impossibili, quod dicta confirmatio Apostolica ad præfata statuta post tam longum tempus facta, extendi posset, quia daretur casus quod confirmatio fuisset facta sine confirmabili, quod non est admittendum, cum confirmari non possit quod non est ex doctrina *Bald. in c. ex litteris n. 4. vers. & est ratio diuersitatis de fid. instrum. & cons. 161. n. 1. in fine vers. nam confirmatio non potest esse l. 5. Tirag. de legib. commub. gl. 4. n. 26. in fine, Vincent. de Franchis dec. 204. n. 24.* Vltra quod sufficit, vt in eadem confirmatione non legantur dicta præfata statuta, sed insertus fuerit tantummodo tenor primi statuti, quia confirmatio restringitur ad limites confirmati, & illius naturæ est, non aliquid de nouo tribuere, sed quod iam tributum est, solum roborare *l. Aurelius §. testamento ff. de liber. legat. glos. in c. 1. verbo confirmat de confirmat. vtil. vel inutil. Rot. in recent. decis. 269. nu. 44. par. 4. recent. ro. 2.* aliàs non esset confirmatio, sed noua concessio, quæ duo valde inter se differunt *c. inter dilectos §. certum de fid. instrum. l. & quia ff. de iurisd. omnium Iudicum. Abb. cons. 57. col. fin. lib. 2. Dec. in rubr. de confirm. vtil. vel inutil. num. 1. vers. ad idem.*

Nec aliqua confirmatio desumi potest ex obseruantia, quia vltra quod ex abundanti dicitur, quod ex parte Didaci per Testium depositiones probatur Aularum Pizano de Palacios aliàs fuisse receptum in Canonicum scripturalem à Capitulo Cordubensi, non obstante quod iste fuisset Expositus, vt in eius summ. n. 16. qui solus actus est ad destruendam quamcumque præfensam, obseruantiam, etiamsi pro ea mille darentur *Ciriaco. controu. 460. n. 31. & 32. Rota coram Greg. XV. decis. 162. n. 9. vbi Adden. n. 15. & fuit resolutum in Toletana decimarum de Soluna 22. Apr. 1641. coram R. P. D. meo Bichio coram Merlino dec. 554. n. 31. & in Beneuentana iurisd. 27. Ianuar. præteriti coram R. P. D. meo Zarate sub §. immemorabilis circa finem,* dicitur etiam, quod refugium præsumptæ confirmationis remanet hodie sublaturum ex Constitutione Urbana edita anno 1641. sub die 5. Iunij, qua, quæcumque præsumptæ confirmationes, & obseruantia, ac beneplacita Apostolica ex temporis cursu deducta iure optimo fuerunt reiecta, & reprobata, prout ita firmatur in *Tiburtina affectus 29. Iunij 1648. in Leodien. Dominorum 25. Iunij, §. præter quod oppositiones, coram Eminentiſſ. D. Card. Corrado.* Accedit quod versatur in obseruantia voluntaria, & contra ius, quæ proinde non est attendenda, & quemadmodum Capitulum non potest concedere statutum contra ius, ita nec inducere obseruantiam. Nam quod non potest fieri expressè, nec tacitè licitum esse debet, vt concludit *Oinotom. super Institut. §. ex non scripto. de iure natur. & ibidem post, eandem conclusionem tuetur, ac in terminis firmavit Rot. in recent. decis. 577. n. 55. cum seqq. par. 5.*

Demum præfensa obseruantia respectu vltimorum Statutorum, nec potest dici probata per Testes vt in summ. Capituli n. 5. quia cum illi deponant aut de auditu, aut de credulitate, aut in genere extare statutum super conditionibus, & qualitatibus admittendorum, istæ verificari possunt in primo Statuto à Sede Apostolica confirmato, & quamuis talis obseruantia bene probaretur adhuc nullius esset releuantia ex supradictis.

Et ita resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

I N D E X

Rerum & Verborum notabilium.

Primus numerus Tractatum denotat, secundus Resolutionem, Tertius Paginam.

A

Abbas.

ABbas Benedictinus non potest conferre Tonsuram, & minores Ordines clericis sæcularibus sibi subditis, nec Nouitiis Ordinis. 2. 30. 72. Quid de Diaconatu, & Subdiaconatu erga

professos? 2. 40. 79.

Absoluere, Absolui, Absolutio.

Absoluere an possit simplex confessorius à reseruatatis in necessitate extrà mortis articulum. 8. 49. 461. An Episcopus à papalibus stante impedimento? Quænam sint huiusmodi impedimenta. 8. 1. 411. Et quid de hæresi? 8. 2. 412. Quid si quis absoluerit quem sine auctoritate vel cum alio defectu. 3. 2. 116. in fine, & latius. 4. 9. 171.

Absolui à reseruatatis an possint mulier grauida, remiges oblessi, & obsidentes, tanquam in articulo mortis, per simplicem Sacerdotem. 3. 2. 116.

Absolutio an necessario verbis danda sit? Et quid si in articulo mortis adesset tantum mutus Sacerdos? 6. 14. 295. Vnica absolutione plures absolui possunt. Et non est mortale omittere *A peccatis tuis*. 6. 13. 294. Sed quid in articulo mortis? 6. 21. 302. Sola verba *Absoluo te* sunt de essentia. 6. 11. 292. Si autem addatur *A peccatis tuis*, quid id conferat? 6. 12. 294. Posita particula *Tuis*, particula *Te* non est de essentia. 6. 13. ibid. §. *Notandum*.

Absolutio in forma valida, sed in solita, an adhiberi possit sine mortali? 4. 18. 184. in fine. An valeat data sub conditione de præterito, vel futuro? Ib. in initio.

Absolutiones datæ in errore communi, præsertim si accedat titulus coloratus iurisdictionis, validae sunt. 2. 69. 110.

Absolutio an dari possit simul à pluribus, & in numero plurali? 8. 46. 458.

Absolutio ex commissione S. Pœnitentiariæ danda pro hac tantum vice, quomodo intelligenda. 8. 48. 460.

Absolutio an differri debeat ob reciduum, aut non vitatam occasionem peccandi. 8. 30. 439.

Absolutio à censura quando præexigat iuramentum. 3. 36. 160.

tum. 3. 36. 160.

Adoratio, vide Papa.

Adulter, Adulterium, vide Coniuges.

Ætas.

Quinam dicantur infantie, aut pubertati proximi. 7. 40. 398. Ætas pro beneficio restitutionis in integrum quomodo probetur. 3. 27. 146.

Affinitas.

Affinitas an contrahatur, fœmina semen non emittente. 5. 56. 281.

Altare.

In altaris consecratione an loco reliquiarum adhiberi possit frustum corporalis. 6. 25. 307.

B

Beatificatio, Vide. Papa.

Bellum.

In Bello qui fiant irregulares. 7. 8. 363. An Christiani serui fiant. Et quid de hæreticis. 3. 1. 113. An auferti possint bona Ecclesiasticorum, & innocentium, & eorum qui non sunt ex hostibus. ibidem. An accipiēs aliquid de manibus Turcarum pertinens ad Christianos, vel spolia militis Christiani, apud illos in prælio defuncti, restituere teneatur. 6. 18. 299. §. Non deseram.

Beneficiarius, Beneficium.

Beneficiarius omittēs Officium primis sex mensibus excusatur à restitutione, sed non à peccato. 1. 7. 9. Habens duo beneficia, alterum iustè, alterum iniustè, non tenetur ad duplicem Officij recitationem. 2. 44. 85. §. Sed hic.

Beneficia dari debent dignioribus sub mortali. 4. 34. 202. Et si in concursu postponatur dignior, oritur onus restituendi. 4. 35. 203. Ille verò, qui impedit, ne aliquis beneficium obtineat, non tenetur restituere. 4. 36. 204. An liceat aliquando dare beneficium indigno. 4. 38. 206.

Beneficij qualiter sit incapax excōmunicatus. 5. 2. Beneficij collatio facta suspensio vel interdicto sitne irrita, an irritanda. 5. 4. 222. §. Nota hic. Possessio triennalis an iuuet capacem, qui ab initio recepit cum vitio, & mala Fide. 5. 3. 221. An iuuet irregulares. 5. 4. 222. q. 1. An in subreptiis. Ibid. q. 3. An in conscientia. Ibid. q. 2.

Bulla Cruciatæ.

Bulla Cruciatæ an reuocari possit à Pontifice sine causa. 7. 29. 410. An faueat Cardinalibus etiam

C C c

facer

Index Rerum,

sacerdotibus quoad esum ouorum in Quadragesima. 2. 38. 78. Et equitibus religiosis. 2. 53. 94. & aliis presbyteris, & religiosis in Dominicis. 8. 14. 424.

Per Bullam absoluntur casus papales occulti toties quoties, & irregularitates, quæ sint puræ pœnæ. 2. 45. 86. Quid de Regularibus? Vide Regulares.

Absolutio censuræ per Bullam obtenta, an valeat pro foro externo. 2. 62. 103.

Absolutio tradita virtute Bullæ an tollat reservationem oblatorum. 2. 39. 58.

Virtute Bullæ an eligi possit in confessarium Episcopus, qui Episcopatum, & parochus, qui parochiam dimisit. Vel confessarius ab Episcopo suspensus. 4. 8. 170.

An hac facultate uti possint Regulares pro reservationis. 6. 37. 322. Vel pro non reservationis. 6. 38. 323.

Bulla virorum an prosit aliquando defuncto. 8. 13. 423. Et defunctorum an possit applicari pluribus. 2. 43. 75. Sumens Bullam pro amico, qui habet aliam, an possit alteri applicare. 2. 47. 88. An illa fruatur, qui culpabiliter amisit. 2. 46. ibid. Qui solitus est accipere ab amico, an uti illa possit, priusquam sciat ab illo acceptam esse. 8. 14. 424. Et an illa gaudeat exterius, qui appositè secedit in loca Hispaniarum, ad recipiendam Bullam, & statim reuertitur. 2. 37. 77.

Per Bullam, & Iubilæum an commutari possint vota religionis, & castitatis, quando in illis dispensare potest Episcopus. 8. 6. 417. An votum virginitatis, si non constet, promissio sit perpetua. 8. 15. 426. Et disunctinum castitatis aut ieiunij, post factam electionem castitatis. 8. 17. ibid. An perseverandi in Religione. 8. 18. 427.

Si Bulla suspendit altaria priuilegiata, requiratur ne in celebrante, an in eo, qui missam petit. 8. 20. 429.

An infirmus legare possit, ut sumatur pro ipso Bulla compositionis. 8. 11. 421.

C

Canonizatio, vide Papa.

Capitulum.

Capitulum Sede Vacante an possit leges concedere. 3. 24. 143.

Cardinales.

Cardinales etiam presbyteri in Regnis Hispaniarum uti possunt Bulla Cruciatæ quoad lactici-
nia. 2. 38. 78.

Cardinalium declarationes an vim legis obtineant. 2. 42. 82. Et quid si authenticè exhibeantur. 8. 53. 468.

Cardinales an possint audire confessiones absque licentia Episcopi, & elicere sibi confessarium non approbatum. 4. 13. 176.

Chrisma.

Chrismati si oleum in magna copia superfundatur, an remaneat consecratum. 3. 15. 133.

Circumstantia.

In sodomia an explicanda sit à consistente circumstantia agentis vel patientis. 1. 11. 15. & 3. 4. 118. Et an Sodomia, & mollities specie differant? 2. 5. 9. 5. An explicare debeat species con-

tumeliarum, & gradum incestus. 7. 34. 392. & an coierit cum matre vel sorore. 8. 63. 480. An species peccati, de quo se iactauit. 7. 36. 394.

Quot peccata committat, qui statuit non ieiunare totam Quadragesimam. 7. 34. 392. Et qui sibi complacuit de homicidio plurimum. 8. 64. 482.

Qui fornicatus est ferens particulam S. Crucis, an debeat hoc aperire in confessione. 8. 58. 469. Et qui fornicatus esset statim à communione. 8. 59. 475.

Si determinetur numerus ad centum plus minus, & postea comperiatur esse centum exactè, an debeat iterum id exprimi. 6. 57. 346.

Tactus, & oscula post copulam cum virgine non sunt necessariò explicanda. 5. 41. 267. Nec delectatio morosa de copula mox habita. Ibid. Nec tactus, & oscula præcedentia habita sine ordine ad copulam. 5. 42. 268. Explicanda omnino est copula, & non satis est dicere, violauit castitatem grauius. 5. 48. 273. Coniugatus rem habens cum coniugata, tenetur vtriusque coniugium explicare. 5. 51. 277.

An explicandus sit numerus personarum, quibus vno opere scandalum datum est, aut de quibus successiuè se quis delectauit, & voluntates pul-
res fornicandi, &c. 5. 49. 274.

Confessus se occidisse Paulum ex errore, an debeat postea dicere se occidisse Petrum. Et alia de conscientia erronea. 8. 60. 476.

Interrogatus de consuetudine peccandi, an teneatur illam explicare. 7. 37. 395.

In confessione an explicandus sit complex ad confitendum integrè peccatum veniale. 4. 41. 211.

An numerus personarum occisarum eodem ictu, vel eadem voluntate. 3. 3. 117. & 7. 34. 392. 9. Nota etiam.

Clausura.

Clausura monialium quando violetur. 8. 25. 434.

Clericus. Vide negotiatio.

Clerici an fide iubere possint. 4. 30. 197.

Comædia.

Comædias obscenas frequentare, & ad eas alios ducere, quod peccatum sit. 5. 52. 278.

Communio.

Præceptum communionis Paschalis an obliget excommunicatos, suspensos, & interdictos, & an impleti possit vno, vel altero die ante vel post 15. dies Paschales. 7. 14. 368. communionem sacrilegam. 7. 29. 385. An in Ecclesia Cathedrali. An à Religiosis conuersis per manus Sacerdotis subditi. An à laicis per manus Religiosorum, si maneant intra claustra. Et an etiam aliorum. 7. 28. 384. Communicare an possit Sacerdos manibus propriis, non potens celebrare, extra necessitatem. 7. 42. 400. Et an laicus infirmum, parochio præsentem, & nolentem. 7. 42. 401. Et si fiat irregularis. 7. 44. 403. Et quid de Diacono? Ibid.

Communicans in mortali, an præter sacrilegium in suscipiendo, peccet etiam in detinendo sacras species indignè. 7. 47. 407. Et si conteratur interim, an recipiat fructum operis operati. 7. 48. 409.

Communicare an liceat quacunque hora diei. 7. 22. 377. Et quotidie, ac sæpius in eodem die. 7. 16. 371.

Qui

& Verborum Notabilium.

Qui mane communicavit, & postea incidit in periculum mortis, an possit iterum communicare. 7. 21. 376. in fine. Communio per Viaticum an possit dari non ieiuno, qui commodè communicare posset ieiunus. 6. 16. 297. & bis non ieiuno. 6. 17. 298.

Compensatio.

Compensatio occulta an sit licita minori læso, qui sine expensis non potest obtinere beneficium restitutionis in integrum. 4. 23. 189.

Concilium, Vide. Papa.

Confessarius.

Confessarius Cardinalium, & Episcoporum extrà diœcesim, Regum & Imperatorum, an debeat esse approbatus. 4. 13. 176.

Approbatus in vno loco, si mutet domicilium, an retineat approbationem pro subditis prioris loci. 4. 16. 188. §. Sed quæro. An sufficiat approbatio externa, cum iudicio insufficientiæ. 4. 17. 183. Et an Episcopus approbare possit indoctos ex necessitate. Ibid. Potestas specialis audiendi peccata alicuius, an expiret morte concedentis. 7. 7. 362.

Confessio.

Præceptum diuinum confessionis an obliget extrà mortis articulum. 8. 38. 446. & quando. 8. 39. 447. Et an anticipanda sit ob dubium carenti tunc confessario. 8. 37. 445. Quo iure confitenda sint mortalia ante communionem. 8. 10. 420. in fine. An replicanda sit, si oblitum mortale ante communionem in mentem veniat. 8. 40. 448. Et quid si desit confessarius, & lucrandum sit Iubilæum. 7. 18. 374. An in articulo mortis teneatur quis confiteri per interpretem. 7. 1. 352. Quid de confessione per scripturam. Ibid. §. Nota hic.

An teneatur quis confiteri intra annum ob periculum incidendi in noua peccata. 6. 60. 349.

An teneatur ad præceptum Ecclesiæ habens sola venialia. 6. 59. 348.

In confessione generali an teneatur pœnitens explicare commissa post vltimam confessionem. 6. 22. 303.

Confessio æquè benè fit Parocho, & confessario regulari, & nemo tenetur confiteri Parocho semel in anno. 6. 3. 285.

An possit confessio fieri extraneo ob ignorantiam proprij, & in aliis casibus. 5. 30. 354.

Et habens facultatem eligendi confessarium, an possit eligere non approbatum. Ibid.

Confessio venialium fieri potest in genere, & cum generica dispositione. 5. 24. 247. etiam sine necessitate. 5. 53. 278. & 6. 58. 347.

Sed vide. 7. 35. 393. in fine, vbi quid de mortali. Peccata dubia an necessario confitenda, & plura de hac materia. 1. 25. 31. & 8. 44. 455.

Mortale an confiteri possit in genere, si ex manifestatione speciei imminet magnum malum. 8. 45. 457. Vbi multa de confessione dimidiata.

Confessio inualida an integrè repetenda. 8. 41. 449.

Facta Sacerdoti non approbato bona fide, an valeat. 4. 16. 182.

In necessitate an liceat confiteri Sacerdoti prorsus ignaro. 4. 10. 172.

Et per litteras. 7. 31. 388.

Coniux.

Coniux diuortium obtinens causa adulterij, an & quando possit adulterium reuocare. Et an hic illo inconsulto Religionem ingredi possit. Et alia circa hanc materiam. 5. 27. 262.

Maritus an possit diuortium petere ob tactus, & pollutionem vxoris. 5. 46. 271. Alia circa diuortium. 5. 47. 272.

Coniux quando priuetur iure petendi debitum ob cognationem spiritualem. 5. 39. 265.

Maritus occidens vxorem in adulterio deprehensam, an fiat irregularis, & teneatur ad restitutionem. 6. 22. 303.

Contractus.

Contractus minorum absque curatoris consensu An obliget. 7. 40. 398. Præsertim iuramento firmati. 3. 30. 150.

Et quo pacto eorum ætas probetur. 3. 27. & 28. 146. & 147.

Copula Coniugalis.

Maritus vtroque carens teste, an possit cum vxore concumbere. 8. 32. 441.

Si in copula pars aliqua seminis dilabatur ob situs variationem, an sit mortale ita coire. 8. 33. 441. & 36. 444.

An coniux licitè cogitet in copula aliam personam à coniuge, vel picturam. 8. 35. 443. in fine.

Copula in Ecclesia absque causa, an liceat coniugibus. 8. 34. 442.

Copulam si alter coniux prior compleuerit, an alterum possit manibus ad complendum iuuare. Vbi etiam de pollutione inchoata. 1. 11. 15.

Copulam habere ob solam voluptatem, an licitum coniugibus, 2. 41. 80. & 8. 35. 443. q. 2.

D

Debitor.

Debitor in extrema necessitate sua, vel suorum non tenetur restituere, etiam creditore similem patiente. 2. 32. 73.

An teneatur in conscientia præferre creditorem anteriorem. 3. 11. 127.

Et quid si posterior illum præueniat, in petendo. 3. 12. 128.

Delectatio morosa.

Delectatio morosa de copula mox habita non distinctè explicanda in confessione. 5. 41. 267. in fine.

Dispensare, Dispensatio.

Dispensare in Irregularitate ex defectu lenitatis an possint Episcopi, & Prælati regulares. 5. 6. 225. §. Sed quis.

Dispensare an possit Episcopus in Papalibus notoriis, non deductis ad forum contentiosum. 8. 68. 487. An in impedimentis dirimentibus. 8. 3. 413. An vt contrahens cum voto castitatis possit petere debitum. 8. 4. 415.

In voto castitatis absoluto, & in aliis votis Papalibus. 8. 5. 416.

In dispensationibus an stylus curiæ faciat legem in conscientia. 6. 44. 330. §. Difficultas.

An valeat dispensatio cum clausulis excludentibus copulam, aut spem, si copula, aut spes interuenierit. 5. 36. 260.

Dolor.

Attritio est solo metu pœnatum an iustificet cum Sacramento. 8. 43. 453.

An extra Sacramentum tollat venialia. 5. 31. 255.

Index Rerum,

Dolor an reuocandus sit, quoties clauibus subiiciuntur peccata absoluta. 5. 21. 244.
Dolor prærequisitus ad iustificationem extra Sacramentum, an exigat examen peccatorum. 5. 55. 279.
Et an requiratur ad expiationem venialis. Et quid si sine dolore quis illud confiteatur. 5. 22. 244.
Et quid de proposito abstinendi à venialibus. 5. 23. 246. & 7. 38. 396.
Et an reuocari censeatur, si vniuersale sit, per commissionem noui peccati. 5. 25. 248.
An sit necessaria contritio sumentis Eucharistiam ob metum ne veniat in manus hæreticorum. 6. 2. 284.
An dolendum sit statim post peccatum commissum. Et an præceptum contritionis obliget extra mortis articulum. 8. 51. 463.

Donatio, Donata.

Donatio an præsumatur in filio de impensis, quas fecit pro patre. 3. 19. 137.
Donata causa nuptiarum à consanguineis alterius sponsi, cui acquirantur. 4. 28. 196. Et quid de donatis à sponso. 4. 29. 197. Et de vestibus donatis ipso nuptiarum die. 4. 30. ibid.

Dotare.

Dotare an teneatur pater filiam dititem, vide *Pater*. An auus neptem, & frater sororem. 4. 26. 193.
An filius matrem & pater aut mater filiam prioris coniugij. 4. 27. 194.

Dubium.

In dubio, cuius filius sit illegitimus, à quo ali debeat. 5. 27. 250. §. Sed si quæras, & 6. 55. 344. in fine.
In dubio communi debitoris, & creditoris, an debitum certum solutum sit, quid agendum. 6. 55. ibid.
In dubio de iustitia belli, an miles extraneus examinare teneatur. 5. 28. 251.

Duellum.

Duelli pœnæ an incurrantur, ipso facto. 8. 21. 430.
Lethaliter vulneratus in duello, & mox decedens, an priuandus Ecclesiastica sepultura. 6. 26. 308. Et quid in Germania, & Gallia. Ibidem.

E

Ecclesia.

Ecclesia quandonam censeatur polluta per sanguinis aut seminis effusionem? & in qua quantitate? 2. 58. 98. 5. 44. 269. 8. 23. 432. à §. Nota hic, & Ibid. 34. à §. Et ex hac.
An censeatur polluta ante sententiam iudicis. 2. 59. 100.
Et si in ea quis celebrauerit, remaneat reconciliata. Ibidem. Si destruat per partes, amittatne consecrationem. 3. 21. 139.
An violetur per sepulturam infantis non baptizati filij fidelis; & per consecrationem aut benedictionem Episcopi excommunicati non tolerari. 8. 22. 431.
In Ecclesiis an permittenda sint instrumenta musica. 4. 44. 214.
Ecclesia gaudet beneficio restitutionis in integrum. 3. 27. 146. & 30. 150.
Sed an aduersus Ecclesiam? Ibid. 31. qu. 2. 151.
Et an possit agere contra laicum coram iudice

Ecclesiastico? 3. 31. 151. in fine.

Episcopus.

Episcopus an extra synodum possit leges statuere. 3. 23. 141.
An confiteri extra diœcesim non approbato pro illa diœcesi. 4. 13. 176. q. 4.
An in aliena diœcesi celebrare cum Pontificalibus. 6. 23. in fine.
Episcopus quas indulgentias possit concedere, & quibus. 8. 24. 433.
Episcopus an possit approbare regulares in confessorios limitatè ad locum, & tempus? 2. 19. 60. & ad viros tantum? 8. 27. 436.
Et reuocare sine causa? 4. 15. 180.
Et reprobare seu suspendere approbatos à prædecessore? 8. 42. 466.
Quid erga concionatores regulares? 2. 1. 33. & 29. 71.
An possit punire regularem commorantem extra claustra & delinquentem? & in causis mercedum, & miserabilium personarum? 2. 23. 64.
Episcopus potest regulares compellere ad publicas processiones; non censuris, sed aliis pœnis. 2. 8. 42. & 22. 63.
Idemque in aliis casibus, in quibus potest procedere. 21. cit. Potest visitare Monasteria monialium regularibus subiecta in ordine ad clausuram. Et ex eius mandato Vicarius. 2. 15. 54.
Vide etiam Regulares.

Eucharistia.

Eucharistiæ materia sufficiens, sed illicita, effect vinum congelatum. 1. 17. 21.
Eucharistia an causet gratiam quandiu est in stomacho? 7. 47. 407.
Et quid si miraculosè in illum intraret sine manducatione? 7. 48. 408. §. Sed hic.
An possit consecrari in materia quantumuis modica? 6. 36. 340.
An laicus illam osculari possit sine peccato? 7. 43. 401. in fine.

Examinator.

Examinatores synodales an institui possint in genere sub nomine certi officij, vel dignitatis. 6. 33. 317.
Et an possint salarium accipere. Ibidem. §. Sed quia.

Excommunicatus.

Excommunicatus vitandus an possit testari, institui hæres, & contrahere validè. 4. 20. 187.
An esse testis, in causa præsertim matrimonij. Ibid. res. 21.
Et si sit Parochus, matrimonio assistere. Ibid. §. Nota verò.
Excommunicatus an sit incapax beneficij. 5. 2. 218.
Et quid de excommunicatione minori. 5. 5. 224.
Excommunicatus an sit, mandans percuti Petrum clericum, si ex errore percutiatur Paulus etiam clericus. 19. 300. in fin. & 7. 19. in fin. 374.

Extrema Vnctio.

Extremæ Vnctionis forma quæ sit. Et quæ verba amitti possint. 1. 18. 23.
Oleum non benedictum si benedictio in maiori copia admisceatur, an maneat benedictum. 3. 15. 133.

& Verborum Notabilium.

F

Festa.

Festa Episcopalia seruanda sunt etiam à Regularibus. 2. 20. 62. & 3. 6. 121.
Non tamen quoad octauas, nec festa populorum, 6. cit. in fine.
Filius. Vide *Donatio, & Dos.*
Fornicatio. Vide *Circumstantia.*

Furtum.

Furtum in graui necessitate licitum est, 1. 13. 17.
Res ante necessitatem ablata, & in necessitate consumpta, an onus restitutionis relinquat, 5. 13. 234.

H

Hæresis.

Hæresis externa cum dubio interni consensus, an sit reseruata, 7. 19. 374.
Et an puniendus tanquam hæreticus, qui asserit se dubitasse de rebus fidei. 8. 47. 459.

Heres.

Heres non tenetur ad legatum ob dictum solius confessarij. 2. 3. 173.
Heres tutoris de qua culpa tutoris teneatur? 3. 18. 115.

Hora Canonica.

Horas Canonicas an religiosi recitare possint cum Breuiario alterius ordinis, 1. 8. 11. & 24. 29.
An officio Resurrectionis satisfiat pro alio? 1. 26.
Horæ Canonice recitari debent vocaliter, 2. 10. 46.
Et horis determinatis sub veniali. 1. 9. 11.
Recitans cum socio, debet illum audire. Et ideo non possunt persolvere simul. 1. 3. 5. & 6. 8.
Beneficiarius omittens diebus singulis peccat mortaliter, etsi primis sex mensibus, & aliis ad restitutionem non teneatur, 1. 7. 9.
In Horarum omissione quæ sit parua materia, 1. 21. 26.
Hora est notabilis, 1. 25. 31. quæst. 5.
Vesperas Sabbati Sancti omittere non est mortale. Et vnum mortale est omittere officium Defunctorum cum officio de octaua die 2. Nouemb. 4. 45. 192.
Recitare officium pro officio, hoc est, propositum sub ritu semiduplici recitare sub dupli, &c. non est mortale, 4. 45. 214.
Beneficiarius omittens partem notabilem vnius Horæ continuam, vel conflatam ex pluribus versibus intermissis, an ad restitutionem teneatur, 2. 44. 85.
Horas tenentur persolvere religiosi nondum sacris initiati. Vide *Regulares.*
Occupatio impossibilis cum recitatione illicitè sumitur ab eo, qui habet hoc onus, 1. 25. 31. quæst. 5.
Ab Horis canonicis ad missam an valeat argumentum, 1. 10. 13.

I

Ieiunium.

Aieiunio non excusantur Monachi ob cantum in choro, 1. 4. 6.
Excusantur aliqui musici, 1. 5. 7.
Item equitantes totum diem, 2. 57. 98.
An excusentur lectores, Iudices, Auditores Rotæ, Oratores, Præsides, Inquisitores, & similes ob multum laborem mentalem? 4. 12. 175.
An senes ante 60. annum, vel ab ipso saltem incæpto, 3. 9. 124.
Ieiunium Iubilæi si incidat in priuigilio Natiuitatis, an possit fero ientaculum duplum sumi. 7. 12. 366.
Collationem mane sumere, & fero canare, sine causa, veniale est. 3. 9. 124.
Ieiunium an frangatur per chocolaram? 6. 5. 4. 342.
Ex errore 53. An per ea, quæ nõ nutriunt, 6. 22. 303
An per sumptionem plurimi panis consecrati, 6. 15. 296.
Et quid de ieiunio naturali, ibid.

Ignorantia. Imagines.

Ignorantia mortifera an excuset aliquando à violatione legum & censuris, 4. 4. 165.
Et quid si sit ignoratio solius pœnæ. 6. 27. 310.
Imagines obscænas pingere, & retinere, quod peccatum sit, 4. 32. 199.

Impedimenta matrimonij.

Impedimentum publicæ honestatis an cesset, si sponsalia dissoluantur de communi consensu, Et an oriatur ex sponsalibus fictis. 5. 12. 233.
In impedimento impotentiae triennium probationis à iure concessum quando incipiat, 5. 8. 227.
Vbi multa de hac re. Quid si ob præsumptam impotentiam, quæ postea appareat falsa, coniux sacris, vel solemnibus professionibus se obstrinxerit, 5. 9. 229.
An mulier teneatur pati leuem incisionem, si defectus sit ex parte viri. Et an hic peccet contrahens cum impotentia cognita, 5. 11. 231.
Et quid si potentia manifesta fiat post separationem factam ab Ecclesia, & secutas secundas nuptias, 16. in fine.

Incestus.

Incestus impedit ius ad debitum vsque ad secundum gradum tantum, & probabiliter nisi graui metu habita fuerit copula, & cum scientia huiusmodi pœnæ. 5. 38. 263.

Indulgentia.

Indulgentiæ an acquirantur cum medaliis mutatis. Quid si post substitutionem factam, reperietur iam amissa? Et num substitutio fieri debeat signo externo, 2. 50. 91.
Indulgentiam an Agnus Dei retineant si fracti sint vsque ad destructionem imaginis, 8. 7. 418.
Idem de imaginibus, numismatis, & rosariis fractis, 8. 10. 420.
Idem de altari de loco ad locum translato, 8. 8. 419.
Et de templo destructo, 8. 9. 420.
An indulgentia reuocata censeatur ante publicationem

Index Rerum,

tionem reuocationis? 10. cit. §. Obserua.
Indulgentias quas, & quibus concedant Episcopi.
8.24.433.
Ad indulgentias lucrandas an sufficiat confessio
informis.6.10.291.

Irregularitas. Irregularis.

Irregularitas homicidij ex defectu lenitatis quan-
do contrahatur, & à quibus dispensari possit.
263.104.
An à iudice damnante reum ad mortem, si hæc
non sequatur? Vel à clerico deputante iudice
pro reis suæ iurisdictionis temporalis, si mor-
tes sequantur. 5. 6.225.
An Aduocatus, & testes declinent irregularitatem,
si protestentur. Ibid. Et quid de marito inter-
ficiante vxorem deprehensam in adulterio. 6.
28.310.
Irregularitas ex homicidio dubio quando contra-
hatur. 6.24 & 42.328.
Quid si quis consulat Paulo prouocare Petrum ad
duellum, & is prouocantem interficiat? 6.43.
329.
An irregularis fiat clericus inuasus, si potens fuge-
re, occidat inuasorem. 6.29.312.
Irregularis an fiat adulter, & fornicator abortum
causans nimio coitu. Et quid de marito. 6.43.
329. §. Nota secundo.
Quid si amasius ad se venire amasiam iubeat per
loca prærupta, vnde aborriatur. Ibid. §. Nota
tertio.
Et an assistentes homicidio fiant irregulares. Ibid.
§. Nota primo.
Irregularis an fiat, qui homicidium modicè acce-
lerat. 6.49.336.
Qui aliquem inebriat, à quo homicidium commit-
tatur. Ibid. in fine.
An clericus chirurgiam exercens, si infirmi dece-
dant. 7.9.364.
Irregulares qui fiant in bello. 7.8.363.
Et an comitens multa homicidia, contrahat mul-
tas irregularitates explicandas in petitione dis-
pensationis. 6.44.330.
Irregulares an sint dæmoniaci, amentes, arreptitij,
energumeni, etiam liberati. 2.67.108.
An ille qui non potest eleuare dexteram vsque ad
frontem, & sacram Hostiam dextera eleuare.
2.51.92.
Irregularis an validè, & licitè tonsuretur. 5. 1.
216.
Irregularitates Episcopales an dispensari possint à
confessariis regularium in sæcularibus. 4. 3.
163.
An irregularitas homicidij. 2.26.69.

Iubilæum.

Ad lucrandum Iubilæum an quis teneatur de nouo
confiteri, si postquam confessus est, & commu-
nicauit, in nonum mortale incidat. 3.13.367. in
fine.
Et qui ordinauit eleemosynam, scit aut datam non
esse, an debeat dare aliam. Et quantum. 7.18.
374.
Prorogatio tempore Iubilæi per confessarium, an
absolui ab illo possint peccata interim commis-
sa. 2.54.94.

Et quid de prorogatione Bullæ ad finem anni? 2.
55.95.
Iubileum anni Sancti an suspendat Indulgentias
plenarias pro Defunctis, pro articulo mortis,
& Ecclesiarum Vrbiſ. 61.

Index.

Index an possit sequi sententiam minus probabi-
lem circa ius. Et an se conformare opinioni col-
legæ. 2.60.100.

Iuramentum.

Iuramentum datum latroni de redeundo, de sol-
uenda certa pecunia, de non denunciando, si
metu extortum sit, ad quid obliget. 2.35.76.
Iuramentum inter personas diœcesis à quo dis-
pensandum sit. 2.36.77.

L

Legatum.

Legatum pro viduis an dari possit cœlibi, &
pauperi. 3.8.122.
Legato equo, cui competat, illum inter multos eli-
gere, hæredi an legatario. 4.19.185.
Immobiliū nomine an veniat pecunia destinata
ad rei immobiliū emptionem. Ibid. §. Sed si.
Et quid de legato rei non existentis. Ibidem in
fine.
Legata res cui pereat ante traditionem. 7.45.404.

Legatus.

Legati quas leges in suis prouinciis ferre possint
3.23.141.

Lex.

Lex pontificia, quæ directiua censenda, quæ præ-
ceptiua. 1.15.20.
An præsumatur acceptata. 1.16.21.
Stylus Curie an faciat legem in conscientia. 6.44.
330. §. Sed difficultas.
Et quid de decisionibus Cardinalium authenti-
cis?
Vide *Cardinales.*
Leges an ferri possint ab Episcopo extra syno-
dum, & quo iure. 3.23.141.
Et quid de capitulo Sede Vacante. 3.24.143.
An à legato in prouincia. 3.23.141.
Leges Ecclesiasticæ an ex commissione Papæ ferri
possint à mulieribus. 3.25.144.
Lex de hominibus disponens, quando fœminas
comprehendat. 3.26.145.

Libri.

Libros prohibitos nemo legere potest eo, quod
non timeat periculum. 1.1.1.
Prohibiti donec corrigantur, an legi possint de li-
centia Episcopi. Et quid de libris obscœnis.
8.62.479.

& Verborum Notabilium.

Ludus.

Honesto ludo an possit feruus quicquam exponere inuito domino. 6. 9. 291. §. Notandum.

Spondens cum certitudine euentus, an sit securus in conscientia. 6. 9. ibid. §. Nota hic. Quando ex ludo teneatur quis restituere. ibid. à §. Nota hæc.

M

Maritus.

Maritus an possit diuortium petere ob tactus, & pollutionem vxoris. 5. 46. 271.

Maritus occidens vxorem in adulterio deprehensam, an fiat irregularis, & teneatur ad restitutionem. 6. 22. 303.

Maritus utroque carens teste, an possit cum vxore concumbere. 8. 32. 441.

Maritus, & vxor an possint excipere eundem infantem de fonte. 8. 57. 473.

Mater.

Mater an aliquando aperire teneatur, se genuisse lium spurium. 2. 33. 75. & 6. 55. 344.

Matrimonium.

Non possunt Religiosi reualidare matrimonium contractum in primo gradu affinitatis occulto. 2. 27. 69.

Puella matrimonio iungenda à quo iudice sequestrari debet, vt examinetur de consensu. 3. 29. 149.

Matrimonio assistere potest etiam non Sacerdos de Parochi licentia. 3. 3. 117. qu. 1.

Sed an sufficiat licentia extorta per vim & metum. Ibid. q. 4.

Et comprehensa censeatur in facultate generali ministrandi Sacramenta. Ibid. q. 2. & 4.

An sciri debeat ab ipso assistente, licentiam esse concessam. q. 5. cit.

Quid si ipse Parochus sit excommunicatus vitandus. 5. 10.

Vel prohibitus ab Episcopo hanc facultatem delegare? 3. 32. 153. q. 6.

Matrimonio an assistere possit Parochus intrusus Et dare alteri licentiam assistendi. Et pleraque circa hanc assistentiam. 3. 33. 155. & 34. 157.

Ad matrimonium duo requiruntur testes destinati à Parocho non necessariò rogati. Nec omni exceptione maiores. Sed simul, non per interualla, excipere debent consensum contrahentium. 3. 33. 155.

An teneat matrimonium sine Parocho celebratum in defectu. 6. 1. 283.

Matrimonium exigit duos testes præsentés distinctos à Parocho. Vide *Testes*.

Matrimonium an teneatur si sponsi appositè se conferunt ed, vbi Concilium non est receptum, vt contrahant sine Parocho, & testibus. Et an hi requirantur in terris Turcarum & hæreticorū, vbi non est promulgatum Concilium. 8. 56. 471.

Deflorans virginem sub spe coniugij, an teneatur illam omnino ducere. 6. 54. 342.

Medalia. Vide Indulgentia.

Medicatio, Medicus.

Medicatio vulnerum distantium, adhibito ensi, Anton. Diana Pars XI.

vel rei alteri, vitriolo Romano, an licita. Et de similibus. 4. 42. 211.

Medicus an possit curare infirmum nolentem confiteri. 1. 22. 27.

Mendacium, Meretrix.

A mendacio an, & quando excuset restrictio mentalis. 6. 32. 315. §. Et quidem.

Meretrix an teneatur restituere accepta à filiofamilias, & religioso, &c. 2. 65. 106.

Miles.

An accipiens aliquid de manibus Turcarum pertinens ad Christianos, vel spolia militis Christiani, apud illos in prælio defuncti, restituere teneatur. 6. 18. 299. §. Non deseram.

Minor, Miserabilis.

Minoribus quando competat beneficium restitutionis in integrum. Et an teneantur contractibus in conscientia. 4. 23. 189.

Miserabiles personæ quænam censeantur. 5. 8. 227. q. 2. An studiosi. 3. 8. 222.

Compensatio occulta an sit licita minori læso, qui sine expensis non potest obtinere beneficium restitutionis in integrum. 4. 23. 189.

Restitutio in integrum an competat minoribus etiam post 25. annum. 3. 28. 147.

An eorum fideiussoribus, vel consortibus eiusdem litis. 3. 29. 149.

Et quid si minores iurauerint. 3. 30. 150.

An competat *Ecclesia*. Vide *Ecclesia*. An si minor læsus fuerit tantum in pretio. 3. 31. 151.

Contractus minorum absque curatoris consensu an obliget. 7. 40. 398. Præsertim iuramento firmati. 3. 30. 150.

Et quo pacto eorum ætas probeatur. 3. 27. & 28. 146. & 147.

Missæ.

Ab Horis Canonicis ad Missam an valeat argumentum. 1. 10. 13.

Missæ qua hora celebrari possit. 2. 2. 34. & 7. 21. 376.

An sine altari pro dando viatico moribundo. 6. 25. in fine.

An celebrans extra locum sacrum, incurrat censuram. 4. 2. 162.

Missæ votiua non possunt dici in festis duplicibus. Regulares in illis dicere possunt Gloria. 2. 3. 36.

Missam celebrans cum calice non consecrato an incurrat aliquam pœnam. Et quando calix amittat consecrationem. 8. 31. 440.

Missas plures an habens curam plerium Ecclesiarum celebrare possit eadem die. Et quid in die Parasceues. 5. 33. 258.

Et quid ad dandum Viaticum moribundo. 7. 21. 376.

Missæ quando iterari debeat ob aduentum alicuius personæ. 5. 45. 270.

Missarum siccarum vsus an sit licitus. 6. 23. 304.

Missæ an celebrari possint plures feria V. in Cœna Domini. Et quid si in ea contineat festum Annuntiationis. Vel contingat in Sabbato Sancto. 5. 32. 255.

Et an Missæ priuata Sabbati debeat dici de Resurrectione. 8. 66. 484.

Missam maiorem an teneantur celebrare in festis Regulares sub mortali. 6. 23. 304. §. Nota hic.

Index Rerum,

Missam celebrare cum voluntaria distractione, an sit mortale. 7. 11. 366.
Missam an valeat, applicata vni defuncto, quem Deus velit. 6. 39. 325.
Vel incapaci. Vel quam Sacerdos applicare obliuiscitur. Et an defunctis applicanda sit etiam impetratio. 6. 40. 326.
Missam eandem cum plures celebrant, an singuli applicare possint. Et si vnus solam Hostiam, alter vinum consecrasset, ad quem applicatio pertineret. 6. 39. 325. §. Nota hic.
Dubium aliud de applicatione. 7. 11. 366. in fine.
Pro vna Missa ratione presentiae, & applicationis an accipi possit duplex stipendium 8. 66. 484.
Vniuersaliter quando plura stipendia pro vna Missa sumi possint. Et alia circa applicationem. 7. 27. 382. An ob paupertatem. 1. 24. 29.
Missam non potest quis simul audire à tribus, vel pluribus quo ad diuersas partes. 1. 3. 5.
Religiosi an teneatur ad Missam solemnem in singulis festis sub mortali. 6. 23. 304. §. Nota hic.

Monasterium.

Potest Episcopus visitare Monasteria monialium regularibus subiecta. in ordine ad clausuram. Et ex eius mandato Vicarius. 2. 15. 55.
Non possunt Religiosi fundare noua monasteria, vel transferre vetera sine Episcopi consensu. Et debent seruare interuallum 140. annorum ab aliis domibus Regularium. 2. 25. 66.

Moniales.

Moniales subiectae Regularibus visitari possunt ab Episcopo quoad clausuram. Vide *Episcopus*.
Et egent ipsius licentia vt exeant è Monasterio ob iustam causam 2. 24. 66. Monialium clausura quando frangatur. 8. 25. 434.
Confessarij monialium subiectarum in Hispania an egeant Episcopi approbatione. 2. 28. 70.

Mors.

Vsuaris an donare possit causa mortis? 4. 22. 188.
An in articulo mortis teneatur quis confiteri per interpretem. 7. 1. 352.
Qui mane communicauit, & postea incidit in periculum mortis, an possit iterum communicare. 7. 21. 376. in fine.
Præceptum diuinum confessionis an obliget extra mortis articulum? 8. 38. 446. & quando? 8. 39. 447.
Sigillum confessionis an obliget ad subeunda mortis pericula, ne ob fugam detur indicium agniti criminis. 8. 50. 462.
An extra mortis articulum obliget præceptum contritionis? 8. 51. 463.

Mortale.

Quo iure confitenda sint mortalia ante communionem 8. 10. 420. in fine.
An replicanda sit, si confessio oblitum mortale ante communionem in mentem veniat. 8. 40. 448.
Mortale an confiteri possit in genere, si ex manifestatione speciei imminet magnum malum. 8. 45. 457.

Mulieres.

Mulieres an peccent mortaliter, incedentes mammis, & pectore saperto. 4. 32. 199. §. Ex dictis.

An mulier teneatur pati leuem incisionem, si defectus sit ex parte viri. Et an hic peccet contrahens cum impotentia cognita 5. 11. 231.

Mutare.

Approbatus in vno loco, si mutet domicilium, an retineat approbationem pro subditis prioris loci. 4. 16. 188. 9. Sed quæro.

Mutilare.

Mutilare seipsum ob vocem vel tentationes carnis, illicitum, 1. 23. 27.

Mutuuum.

Mutuans non potest quisquam recipere ob priuationem potestatis repetendi determinato tempore, 1. 25. 31. 9. 4.

Pactum remutuendi in posterum, vel recipiendi aliquid ex gratitudine, an licitum, 7. 23. 377.

An pro lucro cessante incerto, pactum iniri possit de soluendo aliquo certo. Etiam si mutuans non deliberasset negotiari. Et alia. 7. 24. 379.

Et an lucrum cessans peti possit initio mutui. 7. 25. 380.

Et si detur res fructifera in pignus fructus computandi sint in solutionem. 7. 26. 381.

N

Neceſſitas.

Necessitate in graui an furtum licitum sit? 1. 13. 17.

Res ante necessitatem ablata, & in necessitate consumpta, an onus restitutionis relinquat. 5. 15. 234.

Negotiatio, Negotiorum gestor.

Negotiatio, quæ clericis interdicitur, & quando sub mortali. 3. 10. 125.

An impressio librorum propriis sumptibus. Et similia. 6. 41. 327.

Negotiorum gestor tenetur de culpa lata & leui. Non de leuissima. Et quid de eius hæredibus. 3. 18. 135.

Notitia.

An prælatus vti possit in regimine notitia confessionis ad bonum commune. 5. 15. 237.

Nouitijs.

Nouitijs interrogandus de consensu, à quo sequestrandus sit. 3. 20. 138.

Nuptia.

Donata causa nuptiarum à consanguineis alterius sponsi, cui acquirantur? 4. 28. 196.

O

Obsæuus.

Obsæuus pingentes an peccent mortaliter? 4. 32. 299.

Obsessus, Obsidere.

Absolui à referuatis an possint mulier grauida, remiges obsessi, & obsidentes, tanquam in articulo mortis, per simplicem Sacerdotem. 3. 2. 116.

Occidere

& Verborum Notabilium.

Occidere.

- Occidere non potest religiosus inuasorem honoris, etiam Religionis. 1. 20. 25.
Occisionem sui ipsius efficax indirectè, & mediata, seu permissiue aliquid agendo, vel omittendo; vel vitam sibi abbreviare, an & quando liceat 6. 46. 333.
An se quis occidere, vel mutilare possit ex mandato iudicis 6. 50. 337.
Vel mutilare, si tyrannus minetur mortem. Ibid. §. Sed an sit.
Occidere an quis possit inuasorem ebrium, vel amentem. 6. 52. 340.

Officium.

- Religiosi an possint recitare officium cum Breuiario alterius Ordinis. 1. 8. 11.
Beneficiarius omittens Officium primis sex mensibus excusatur à restitutione, sed non à peccato 1. 7. 9.
Habens duo beneficia, alterum iuste, alterum iniuste, non tenetur ad duplicem Officij recitationem. 2. 44. 85. §. Sed hic.
Recitare officium pro officio, hoc est, propositum sub ritu semiduplici recitare sub duplici, &c. non est mortale. 4. 45. 214.

Omissio, Omittere.

- Restituere an teneatur beneficiarius fructus beneficij ob omissionem officij per aliquot dies. 1. 7. 9.
Omissio integræ Horæ est mortalis. 1. 25. qu. 5. 31.
In Horarum omissione quæ sit parua materia. 1. 1. 226.
Vesperas Sabbati Sancti omittere non est mortale. Et vnum mortale est omittere officium Defunctorum cum officio de octaua die 2. Nouemb. 4. 45. 192.
Beneficiarius omittens partem notabilem vnius Horæ continuam, vel conflatam ex pluribus versibus intermissis, an ad restitutionem teneatur. 2. 44. 85.

Onus.

- Prælati regularium non possunt reducere onera Missarum, vbi S. Congregationis decreta recepta sunt. 2. 4. 37.

Opus.

- Opus bonum alteri inscienti applicatum, an valeat. Et an pro sit defuncto, si offerens non sit in gratia. 5. 54. 279.

Oratorium.

- Habens priuilegium erigendi oratorium domi, non potest erigere alterum ruri, etiam in territorio. 5. 34. 259. nec valet ei priuilegium, si in eadem domo, quantumuis ampla, sit aliud oratorium, etiam pro alia familia. 5. 35. 260.

Ordinarius, Ordo.

- Ordinarij nomine quis veniat. 3. 35. 159.
Ordinari an possit quis ab Episcopo, beneficij erecti, vel dati ad hoc ipsum, vt ordinetur ab

illo. 4. 1. 161.

- Ordinari an possit regularis, etiam nouitius, extra tempora. 4. 6. 167.
Ordinatus extra tempora, ante ætatem, vel cum falsis dimissoriis, an sit suspensus. 4. 7. 168.
Et in vltimo casu, an etiam irregularis, & per quem absolui, & dispensari debeat. 6. 4. 286.
Tonsuratus in infantia; an in debita ætate ordinari possit absque dispensatione. 6. 8. 289.
Religiosi pro confessionibus approbari debent à singulis ordinariis. 2. 11. 48. etiam prælati. Ibid.
Prælati regulares non approbati ab Ordinario non possunt eligi in confessarios virtute Cruciatæ aut Iubilei. 2. 52. 93.
Minores Ordines aut tonsuram non potest Abbas Benedictinus conferre clericis sæcularibus sibi subditis, nec Nouitiis Ordinis. 2. 30. 72.
Religiosi non possunt ordines recipere ab alieno Episcopo sine licentia proprij, vel non seruatis interstitiis. Vel ante ætatem legitimam. 2. 17. sed vide. 4. 6. 7. 167.

Osculari.

- An laicus osculari possit Eucharistiam sine peccato? 7. 43. 401. in fine.

P

Papa.

- P**apa non est dominus beneficiorum, sed supremus dispensator. 3. 14. 131. Eius leges quando sint præceptiue, quando directiue. 1. 15. 20.
An possit concedere Indulgentiam, vt quis non attingat pœnas Purgatorij. 2. 43. 84. Sed non deseram. An reuocare Bullam Cruciatæ sine causa. 2. 49. 89. An transferre Episcopum in aliam Ecclesiam ob pinguiores redditus. 4. 40. 209. An absoluere à censura solo actu interno. 3. 36. 160.

Circa adorationem, quæ solet à Catholicis venerari, Quære in prioriorum, qui ad octauum subsequuntur, Tractatu.

- An sit licita adoratio, quam Christi fideles Summo Pontifici præbent, & negatiua sententia hæreticorum assertur. *Resolut.* 1. 489.
Ad supradictos errores repellendos, supponitur, quænam sit adoratio, quomodo distinguatur, & actus, per quos exercetur, explicantur. 2. 490.
Contra hæreticos Summ. Pontificem semper in Ecclesia fuisse adoratum genuflexione, pedum osculatione, &c. demonstratur. 3. Ibid.
Supradicta adoratio Pontificis non solum perpetuo vsu, vt visum est, sed etiam ratione nititur, exemplo videlicet Episcoporum. 4. 492.
Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuisse demonstra-

Index Rerum.

- tur, & de differentia adorationis politicæ, & sacræ agitur. 5. 493.
- Idem probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud veteres, quod ad aliquid impetrandum pedibus obuoluebantur, & præsertim filij supplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant, de offensis veniam petendo. 9. 494.
- Aliqua loca Sacræ Scripturæ afferuntur, in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuisse demonstratur. 7. ibid.
- An licitum sit præter genuflexionem, & pedum osculationem adorare Pontificem pectoris tunctione. 8. 495.
- Probatur adorationem non solum osculatione pedum Pontificibus præberi, sed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in orationibus publicis audiuntur. 9. 496.
- Quare Eminentissimi Cardinales ordinariè non genuflectunt ad occursum Pontificis, nec eius pedes osculantur; & de osculatione circa manus Pontificis aliqua curiosa obseruantur. 9. 497.
- Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis, ad Latriamne, vel ad Duliam? & opinio Caramuelis affertur. 11. 498.
- Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri. 12. ibid.
- Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet quod Pontifex adoratur adoratione Hyperdulix. 13. 499.
- Opinio Auctoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis esse reducendam ad adorationem Dulix. 14. 500.
- Breuis digressio de gestatione Pontificis super humeros, & cum Regno in capite, quod vulgò Chamaurus appellatur. 15. 501.
- An si aliquis Pontifex (quod Deus auertat) esset impius, scandalosus, &c. sit adhuc modo, quo supra à Fidelibus adorandus? 16. 503.
- Respondetur ad argumenta hæreticorum *superius in resol.* 1. apposita, & adducitur ratio, quare D. Petrus respuit adorationem Cornelij. 17. 505.
- Quare Pontifex vocet se seruum seruorum Dei, contra Theodorum Reinghing demonstratur. 18. ibid.
- Quare Summus Pontifex non solum calceamento Cruce signato, sed etiam coloris rubei vtatur. 19. 506.
- Respondetur ad scommata Ioannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos cruce signatos, & ostenditur humilitatis causa, & ad honorem crucis ritum hunc à tempore S. Siluestri fuisse introductum. 20. 507.
- Circa infallibilitatem Decretorum Papæ extra Concilium. Quære in tractatu posteriori.*
- An Papa possit errare definiendo aliquod de fide extra Concilium Generale, & sententia affirmatiua aliquorum adducitur. 1. 509.
- Opinio negatiua firmatur, nempe Decreta Pontificis esse infallibilia, etiam emanata extra Concilium. 2. 510.
- Respondetur ad argumenta pro affirmatiua sententia, ab aduersariis excogitata, ac superius posita. 3. 511.
- Quanam censura Theologica inurenda sit hæc propositio: Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent infallibilitatem, & idèd posse errare. 4. 512.
- An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra sint infallibilia etiam non adhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum. 5. 513.
- Ad confirmationem eorum, quæ pro nostra sententia superius adducta sunt, proponitur quæstio: An sit omnino de fide, verbi gratia hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem, & verum Petri successorem. 6. 515.
- Respondetur ad argumentum contrariæ sententiæ. 7. 517.
- An stando in opinione, quod non sit de fide hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem: An, inquam, adhuc eius decreta circa res fidei haberent infallibilitatem. 8. 518.
- An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra, habeant infallibilitatem. 9. 519.
- An Pontifex possit errare in assignandis censuris propositionum præter hæreticas. 10. 520.
- Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus assistat Pontifici, quando aliquid de fide determinat. 11. 521.
- Ad ornatum materiæ inquiritur: An Papa, vt persona priuata possit errare in fide, & an de facto errauerit. 12. 522.
- An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium. 13. 524.
- Respondetur ad argumenta in contrarium adducta. 14. 525.
- An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare. 15. 526.
- Respondetur ad argumenta contraria. 16. 527.
- An Papa possit errare in Beatificatione Sanctorum. 17. 528.
- Qua certitudine tenendum est, Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum, & esse de fide probatur. 18. 529.
- An eadem certitudine de fide sit tenendum, Papam non posse errare circa beatificationem Sanctorum. 19. ibid.
- An præcisè ex vi solius beatificationis, quod anima beatificati sit in gloria remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis. 20. 531.
- An posito quòd Pontifex concedit aliquibus determinatis personis, & sub determinato aliquo ritu, venerari Sanctum Beatificatum, possint licitè omnes alij vt tali concessione? 21. 532.
- An si quis esset delatus in Sancto Officio, quod dixisset, Papam posse errare in Canonizatione, & beatificatione Sanctorum sit ei imponenda abiuratio de formali. 22. 534.
- An Papa possit errare in approbatione Religionum? 23. ibid.

& Verborum Notabilium.

Respondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano. 24. 536.

Qua certitudine credendum est, Papam non posse errare in approbatione Religionum. 25. ibid.

An Pontifex possit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum, & agitur de Monte Pietatis. 26. 537.

Parentes.

Pater an teneatur dotare filiam emancipatam, vel diuitem. 4. 24. 191.

An naturalem, & spuriam. Ibid. 25.

Et an dos transeat ad hæredes, & alia. Ibid. à §. Sed ex his.

Parentes testantes de filiorum ætate, an, & quando faciant fidem. 3. 27. 146.

Parlamentarius Parochus.

Parlamentarius an possit subscribere determinationi iniustæ iam conclusæ. 4. 5. 166.

Parochus an possit aliquando exponere ad confessiones Sacerdotem non approbatum. 4. 13. 176. q. 5.

An peccet mortaliter nolens audire confessionem rationabiliter petentis. 8. 29. 438.

Vide etiam *Matrimonium*.

Paruitas materia.

Paruitas materiæ non datur in rebus venereis. 1. 25. 31. q. 2.

Illam admittentes, quibus censuris afficiantur. 6. 53. 340.

In recitatione officij quænam sit. 1. 21. 26.

Omissio integræ Horæ est mortalis. 1. 25. qu. 5. 31.

Patrinus.

Patrinus in Baptismo solemniter collato post Baptismum in capillis, vel secundina, an contrahat cognationem spiritualement. 8. 57. 473.

Maritus, & vxor an possint excipere eundem infantem de fonte. Ibid.

Paupertas Religiosa.

Paupertatis votum est de essentia status regularis. 6. 1. 283. §. Quoad seruandû. Contra illud an delinquat Prælatus aliquid accipiens, & amarus retinens absque licentia, cum intentione expendendi cum licentia. 8. 54. 469.

Peccatum.

Peccatum triplex committit, qui ter vno impetu fornicatur. 1. 2. 3.

Peccato tyranni minantis excidium, an possit cooperari respublica, tradendo puellam deflorandam. 6. 51. 338.

Peccata dubia explicari debent in confessione. 1. 25. 31.

Pensio.

Pensio an sine licentia Papæ licitè redimatur. 5. 5. 124.

Peregrinus.

Peregrini quoad absolutionem reputantur vt incolæ. 2. 48. 89.

Pictor.

Pictores an peccent mortaliter pingentes amasio concubinam. 5. 50. 276. & res obscænas. 4. 32. 299.

Pœnitentia, Pœnitens.

Pœnitentia an iniungi possit applicanda Animabus Purgatorij. Et an confessarius leuem imponens excusetur per verba illa: *Quidquid boni feceris, &c.* 8. 26. 435.

An pœnitentia grauis imponi possit sub culpa leui. 8. 55. 470. §. sed hic.

Pœnitentia an differri possit per annum. Et alia circa hanc materiam. 7. 10. 364. & 8. 26. 435. in fine.

Pœnitens, qui habuit facultatem eligendi confessarium pro vna vice, an possit ad illum redire pro peccatis oblitis. 8. 18. 437.

Facta pœnitentiæ commutatione, an possit redire ad priorem. 8. 55. 470.

Eum non teneri pœnitentiam acceptare, an sit probabile. 7. 2. 353.

An possit sibi illam commutare, & alia multa. 7. 3. 354. & 8. 26. 435. à §. Nota secundo.

Pontifex Summus, Vide Papa.

Præceptum.

Præcepti partes duæ non semper implentur eodem actu. 1. 3. 5.

Præcepta Ecclesiæ generalia obligant etiam hæreticos, & catholicos in eorum terris versantes etiam si illi communiter non seruent. 1. 5. 7.

Prælati Regularium.

Prælati regularium non possunt reducere onera Missarum, vbi S. Congregationis decreta recepta sunt. 2. 4. 37.

Prælati regulares non approbati ab ordinario non possunt eligi in confessarios virtute Cruciatæ aut Iubilei. 2. 52. 93.

An possint reconciliare Ecclesias pollutas. 8. 23. 432.

Princeps.

Princeps ex plenitudine potestatis an priuate possit ciues rebus suis ob publicam necessitatem. 7. 5. 357.

An sit solutus legibus. 6. 6. 288.

An compositionem facere possit de bonis incertis. 8. 19. 428.

Priuilegia.

Priuilegia Regularium, viux vocis oraculo concessa, an sint omnino extincta. 6. 45. 331.

Quando eorum priuilegia communicentur, inuicem. 3. 17. 134.

An limitari possint quoad vsum à Capitulo generali. 2. 66. 108.

Priuilegia concessa à Pio V. in Bulla *Et si Mendicantium*,

Index Rerum,

cantium, an reuocata sint per Bullam *Intanta* Greg. XIII. etiam in conscientia. 2. 6. 39. & 3. 5. 119.

Priuilegia reuocata an reuiuiscant per nouam concessionem ex certa scientia, vel motu proprio, absque expressa mentione reuocationis. 2. 7. 40. & 3. 5. 119. in fine.

Pueri.

Pueris ad quam ætatem dari possint carnes in diebus prohibitis. Quando teneri incipiunt præcepto confessionis, & irretiri irregularitatibus. 2. 56. 96.

R

Religiosi.

Religiosos non esse Equites Hierosolymitanos, an sit probabile. 4. 33. 201.

Religiosus an possit accipere, & ad breue tempus retinere pecuniam sine licentia, sub spe eius obtinendæ. 1. 19. 24.

Religiosi an possint recitare officium cum Breuuario alterius Ordinis. 1. 8. 11.

Tenantur ad horas etiam nondum sacris initiati. 1. 25. 31. q. 3. 2. 10. 64. & 3. 17. 135.

Et tenantur ad choram si sint saltem tres. 2. 10. 46.

Religiosi pro confessionibus approbati debent à singulis ordinarijs. 2. 11. 48. etiam prælati. *ibid.*

Religiosi non possunt ordines recipere ab alieno Episcopo sine licentia proprij, vel non seruatis interstitijs. Vel ante ætatem legitimam. 2. 17. 56. sed vide. 4. 6. 167.

Religiosi non possunt ministrare sæcularibus communionem Paschalem. 2. 16. 55. sed vide. 7. 4. 356.

Sed an tempore Paschæ. *Ibid.* & 7. 28. in fine. 384.

Religiosi concionatores an egeant licentia Episcopi pro suis Ecclesijs. Et an suspendi possint sine causa. 2. 1. 33.

Quid quoad Ecclesias alienas. 2. 29. 71.

Religiosi an possint exponere Orationi Sacram Hostiam sine licentia Episcopi. 2. 5. 37.

Religiosus Parochus visitari ab Episcopo potest quoad curam animarum. 2. 14. 53.

Religiosi possunt compelli ab Episcopo ad publicas processiones alijs pœnis à censuris. 2. 8. 42.

Tenantur seruare festa Episcopalia. 2. 20. 62. & 3. 6. 121.

Et publicate interdicta locorum, ab ipsis requisiti. 2. 21. 62.

Non possunt fundare noua monasteria, vel transferre vetera sine Episcopi consensu. Et debent seruare interuallam 140. annorum ab alijs domibus Regularium. 2. 25. 66.

Non possunt absoluerè à casibus Episcopalibus. 2. 9. 44.

Non ab irregularitate homicidij occulti. 2. 26. 69.

Non reualidare matrimonium contractum in primo gradu affinitatis occulto. 2. 27. 69.

Non dispensare ad debitum cum eo, qui contraxit post votum castitatis. 8. 16. 426.

Non commutare vota castitatis aut Religionis, quando in his dispensare potest Episcopus. 8. 6. 417. §. Obseruandum. Confessarij monialium si-

bi subiectarum in Hispania an egeant Episcopi approbatione. 2. 28. 70.

An dispensare possint in irregularitatibus Episcopalibus. 4. 3. 163.

Confessarius regularis an possit absoluerè mox ingressurum Religionem sine approbatione. 4. 16. 182. §. Nota hic.

An commenales laicos. 4. 14. 178.

An approbatus dimissus approbationem retineat. 4. 13. 178. q. vult.

An prælatus, vel iniuste reprobat, audire possit confessiones sæcularium. 4. 14. 178.

Religiosi celebrare possunt statim à media nocte. 2. 2. 34.

Possunt dicere in missis votiujs *Gloria in Excelsis*. 2. 3. 36.

Non possunt uti priuilegijs Bullæ *Etsi Mendicantium*. 2. 6. 39.

Religiosi accedentes ad funera, an præire debeant ad Parochialem, vel Cathedralem ad leuandum Capitulum. 8. 65. 483.

Religiosi an teneantur ad Missam solemnem in singulis festis sub mortali. 6. 23. 304. §. Nota hic.

Religiosi an gaudeant priuilegio Cruciatæ eligendi sibi Confessarium pro reseruatis. 6. 37. 322. vel non reseruatis. 6. 38. 323.

Reseruatio permessa Regularibus à Clement. VIII. comprehendit utramque sodomiam, non tamen pollutionem cum secunda persona. 1. 61. 102.

Religiosi an incurant pœnas priuationum in Bullis impositas ante sententiam. Et an ab illis absolui possint à suis prælatis. 6. 47. 322.

Religiosus incorrigibilis eiici debet à Generali omnino de consensu sex Patrum. 2. 13. 49.

Vbi aliquæ declarationes Sac. Congregat. circa hoc. *ibid.*

Religiosus non potest occidere inuasorem honoris sui, vel religionis. 1. 20. 25.

An peccet mortaliter assistens ludis taurorum. Et quid de laicis. 4. 11. 174.

In causis grauioribus religiosorum debent detegi reo nomina testium. 3. 7. 122.

Religiosus absque consensu prælati, & capituli non potest fideiubere. 4. 31. in fine. 198.

Regulares ad Prælaturas tenentur eligere digniores. 4. 37. 208.

Auertens aliquem à religione, ad quid teneatur. 3. 22. 140.

Restitutio, Restitui, Restituere.

Restitutio rei furtiue non existentis in quo valore fieri debeat, si plures habuit. 6. 5. 287.

Ad restitutionem tenetur quicumque ex officio tenetur furta impedire. An famuli? 6. 6. 288.

Et an cum periculo mortis. 6. 18. 299.

Et custodes tacentes, teneantur etiam ad pœnam quam deprehensi soluisset. *Ibid.*

An teneatur quicumque sine proprio incommodo impedire omittit. *Ibid.*

An teneatur pauper rem inuentam accipiens in eleemosynam, domino comparente restituere. 8. 12. 422.

Et an inuentor retinere possit. *Ibid.*

An restitui debeat res furtiua, quæ periit, & penes dominum peritura fuisset. 4. 39. 207.

& Verborum Notabilium.

An restituendum, quod per errorem ab alio receptum est, si is conueniri non potest. An de bonis alienis incertis constitui possit Capellania, vel Hospitale. An distribuenda pauperibus. 6. 48. 335.

Consulens furtum minus faciendum ab vno ei, qui paratus erat plus furari ab alio, an restituere teneatur. 6. 57. 346. ex errore. 56.

An etiam teneatur mandans occidi Caium, si ex errore occidatur Titius. 6. 19. 300.

Amittens culpabiliter gemmam mille aureorum, quam putabat valere centum, quantum restituere debeat. 2. 34. 75.

Restitutio incertorum iniuste acquisite pau-peribus facienda. Quid de incertis ex iusto contractu: vel per inuentionem. 1. 12. 16.

Restituere an teneatur beneficiarius fructus beneficii ob omissionem officij per aliquot dies. 1. 7. 9.

Causa à restitutione excusantes. 6. 20. 301. in fine. Et præsertim famæ. 6. 56. 345.

An qui ex iusta causa differt restituere, teneatur ad lucrum cessans, & damnum emergens. 6. 20. 301.

An restituendum sit in æquali necessitate creditoris, & debitoris, vel ei coniunctorum. 2. 32. 73.

Restitutio in integrum.

Restitutio in integrum an competat minoribus etiam post 25. annum. 3. 28. 147.

An eorum fideiussoribus, vel consortibus eiusdem litis. 3. 29. 149.

Et quid si minores iurauerint. 3. 30. 150.

An competat Ecclesiæ. Vide *Ecclesia*. An si minor læsus fuerit tantum in pretio. 3. 31. 151.

Et an restituendi sint fructus percepti. Ibid. 3. 31. 151.

Reus.

Reus tortus, ad vitanda graua tormenta, an possit sibi falsum crimen imponere, etiam iurando amphibologicè. 2. 14. 53.

S

Scandalum.

An sit peccatum coniungere carnaliter amens. 8. 35. 443.

Secretum, Serui.

Secretum quatenus seruandum à Iudice, & Aduocato cum aduersariis clientum. 7. 20. 375.

Serui inter Christianos etiam hæretici non fiunt. 3. 1. 113.

Sepultura.

Sepultura Ecclesiastica an priuandus duellator, qui vulnere accepto decesserit extra circum. 6. 26. 308.

Sigillum.

Sigillum confessionis an obliget ad subeunda mortis pericula, ne ob fugam detur iudicium agniti criminis. 8. 50. 462.

An frangatur, si dicat Confessarius se dedisse Titio in pœnitentiam vnum *Miserere*, vel quinque *Pater*. 5. 14. 236.

An teneatur dare schedulam confessionis ei, quem non absoluit. Ibid.

An adire teneatur scœminam solitam confessarios sollicitate ad turpia. 5. 15. 237.

An Prælati vti possit in regimine notitia confessionis ad bonum commune. Ibid.

Simonia.

Simonia an sit, dare colliganti pecuniam pro firmando sibi beneficio litigioso. 6. 7. 289.

An ludere preces pro temporali. 6. 8. Ibid.

An pacto conuenire de danda pecunia exponenti merita personæ apud collatorem, vel elemosynam, vel collatori, vel alteri ob gratitudinem. Et talia de hac re. 6. 31. 313. & 7. 23. 377. à §. Nota etiam.

Simonia an sit sumere preteritum pro cantu in Ecclesia. Et pro labore interno functionis spirituales. 6. 34. 318.

An, & quando redimere vexationem, sit simonia. 6. 32. 315.

Simoniæ pœnæ, an requirant simoniam completam esse ex parte vtriusque. 6. 30. 312.

Simoniacè beneficium obtinens non remanent priuatus antea obtentis. 5. 7. 226.

An suspensus. Ibid. An inhabilis ad alia? 5. 18. 241.

Sodomia.

Patiens in sodomia an committat peccatum speciè distinctum ab agente. 1. 11. 15.

Sponsalia, Sponsi.

Sponsalia posteriora an seruanda, si priora inuvalida fuerint ob impedimentum dirimens. Vel si copula validata fuerint, vel iusta alia causa interueniat desiliendi à prioribus. 2. 70. 111.

Sponsis de futuro an liceat aspicere iuicem uerenda. 2. 68. 110.

Suffragator.

Suffragator an possit subscribere deliberationi iniustæ iam conclusæ. 4. 5. 166.

T

Tactus, Taurorum ludus.

Tactus priorum verendorum in absentia coniugis sint mortiferi? Quid de osculis pudendorum? Et aspectu eorundem respectu sponсорum de futuro? 2. 68. 110.

Taurorum agitationes an in diebus festis fieri possint sine mortali. 4. 11. 174.

Testari, Testator, Testamentum.

Testari an possit vsurarius ex venditione, vel aliis contractibus à mutuo. 4. 32. 188.

Testator an prohibere possit detractionem legis Falcidicæ, & Trebellianicæ. 7. 46. 406.

Testamentum cœci an valeat, si ante institutum heredem scribantur legata. Et alia huc spectantia. 7. 41. 399.

Testes.

Testes ad matrimonium duo requiruntur distincti à Parocho. Non necessariò rogati. Nec omni exceptione maiores. Sed simul, non per interualla, excipere debent consensum contrahentium. 3. 33. 155.

An sufficiant excommunicati vitandi. 4. 21. 188.

Testium nomina manifestari debent reo regulari in causis grauibus. 3. 7. 122.

Tutor.

Tutor, & eius heredes de qua culpa teneantur. 7. 49. 410.

Index Rerum, & Verborum Notabilium.

V

Venditio.

Venditæ rei periculum ante traditionem penes quem sit. 7.32.389. Et quid de fructibus. 7.33.390.

Vestes Sacra.

Vestes sacrae an tangi & lauari possint à laico sine

peccato. Et quid de religiosis conuersis. 3.16.134.

Votum.

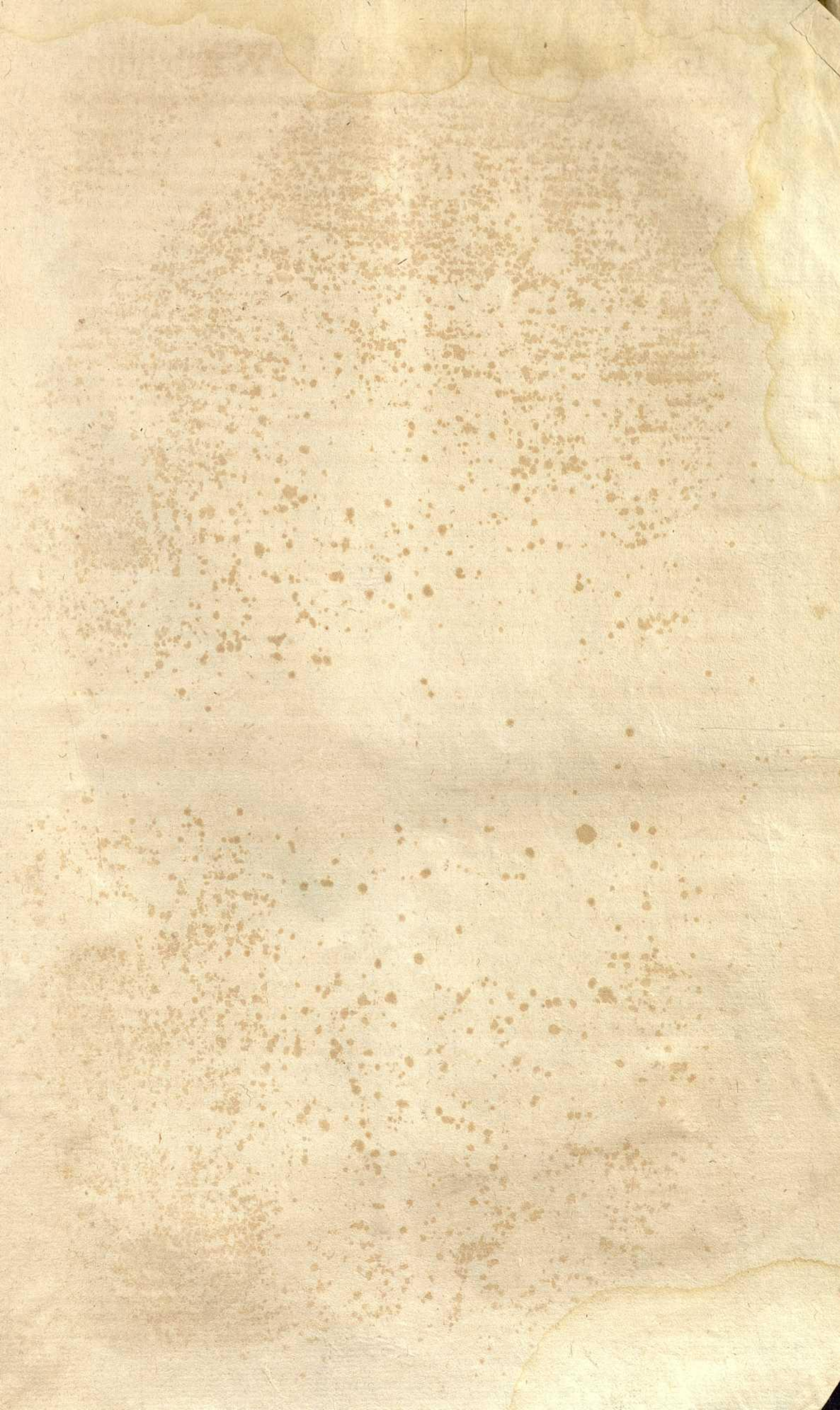
Votum disunctiuum religionis, aut perfectæ castitatis, an dispensabile per Iubilæum, aut Cruciatam. 7.17.373.

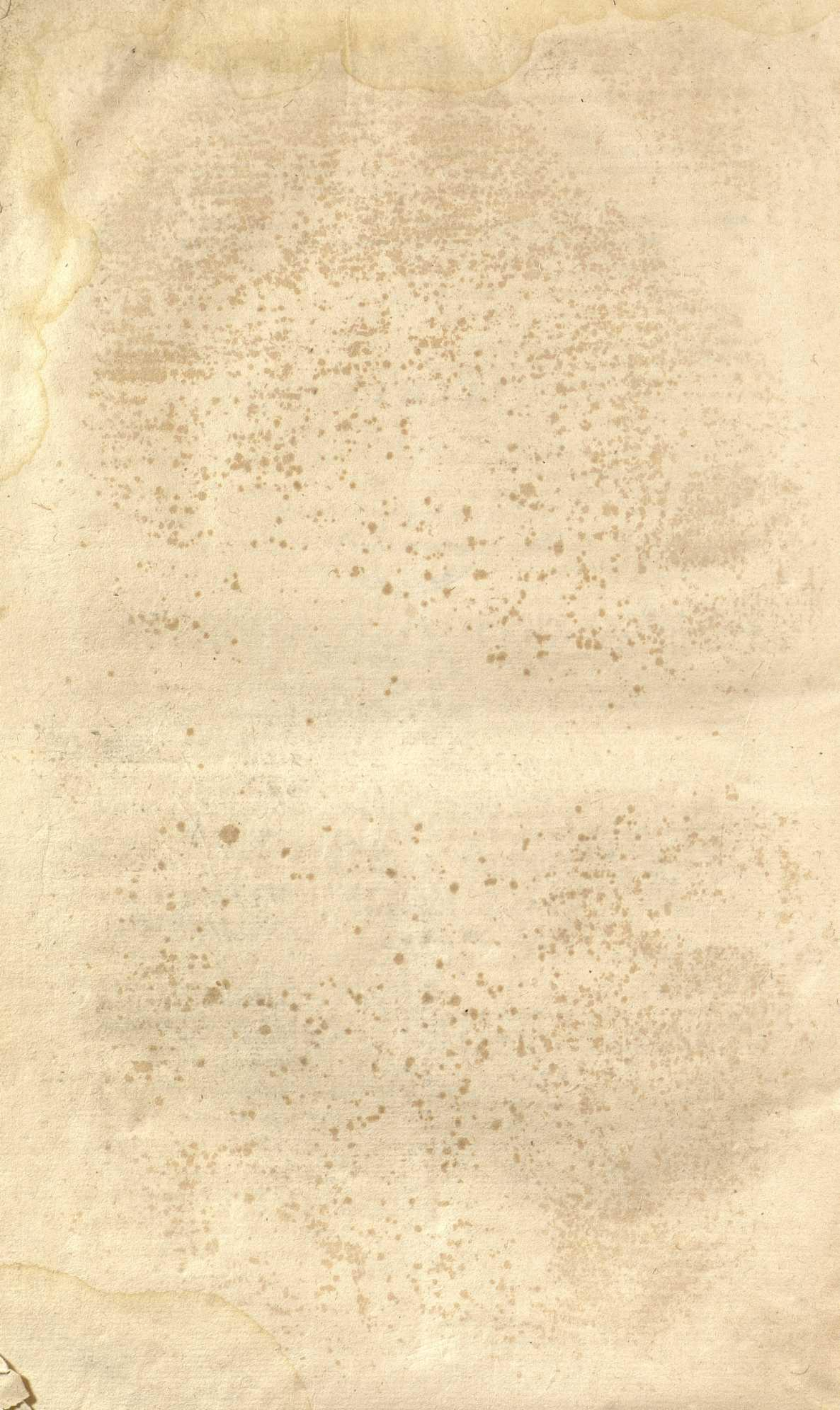
Vsurarius.

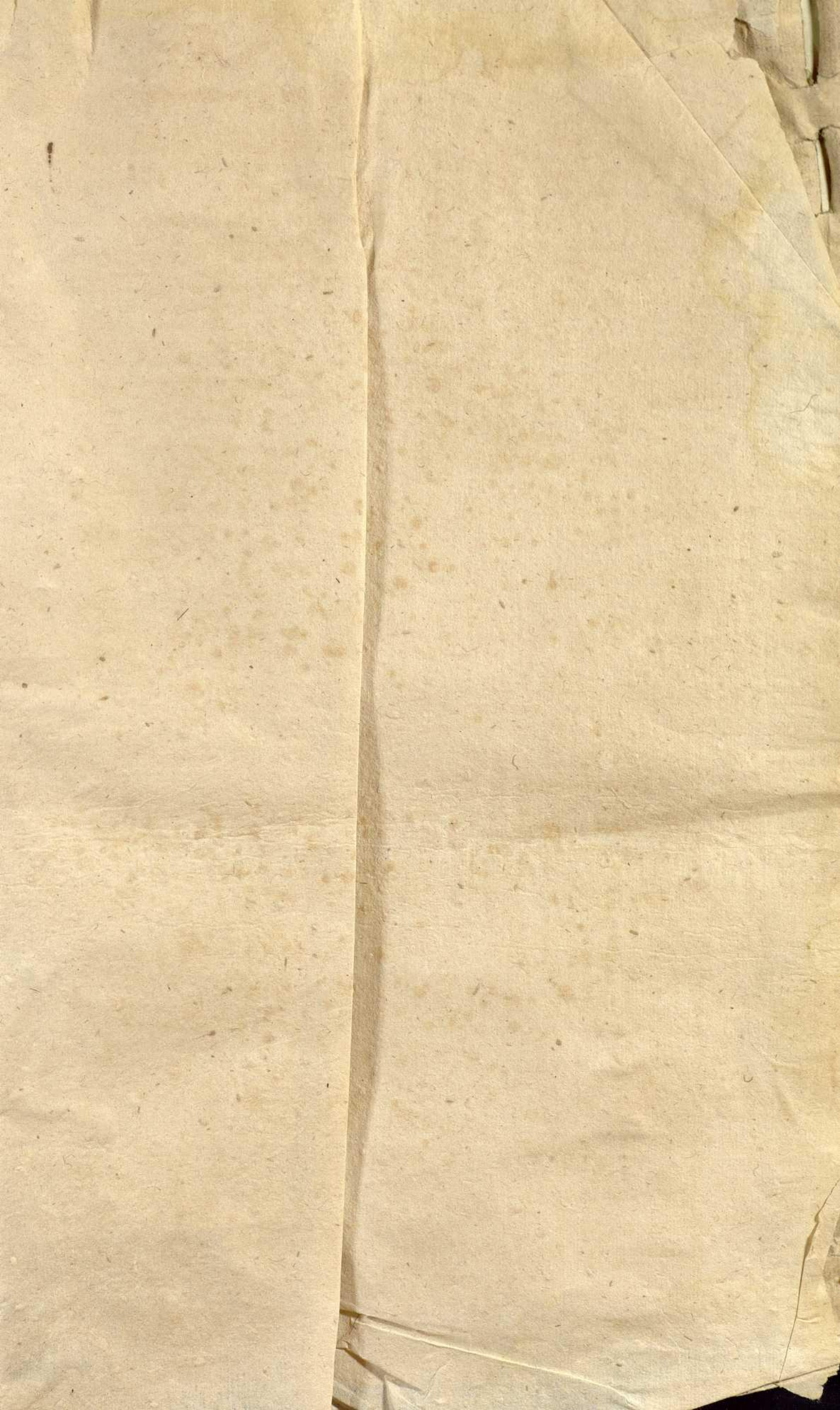
Vsurarius an testari possit, Vide *Testari*: An donare possit causa mortis? 4.2.2.188.

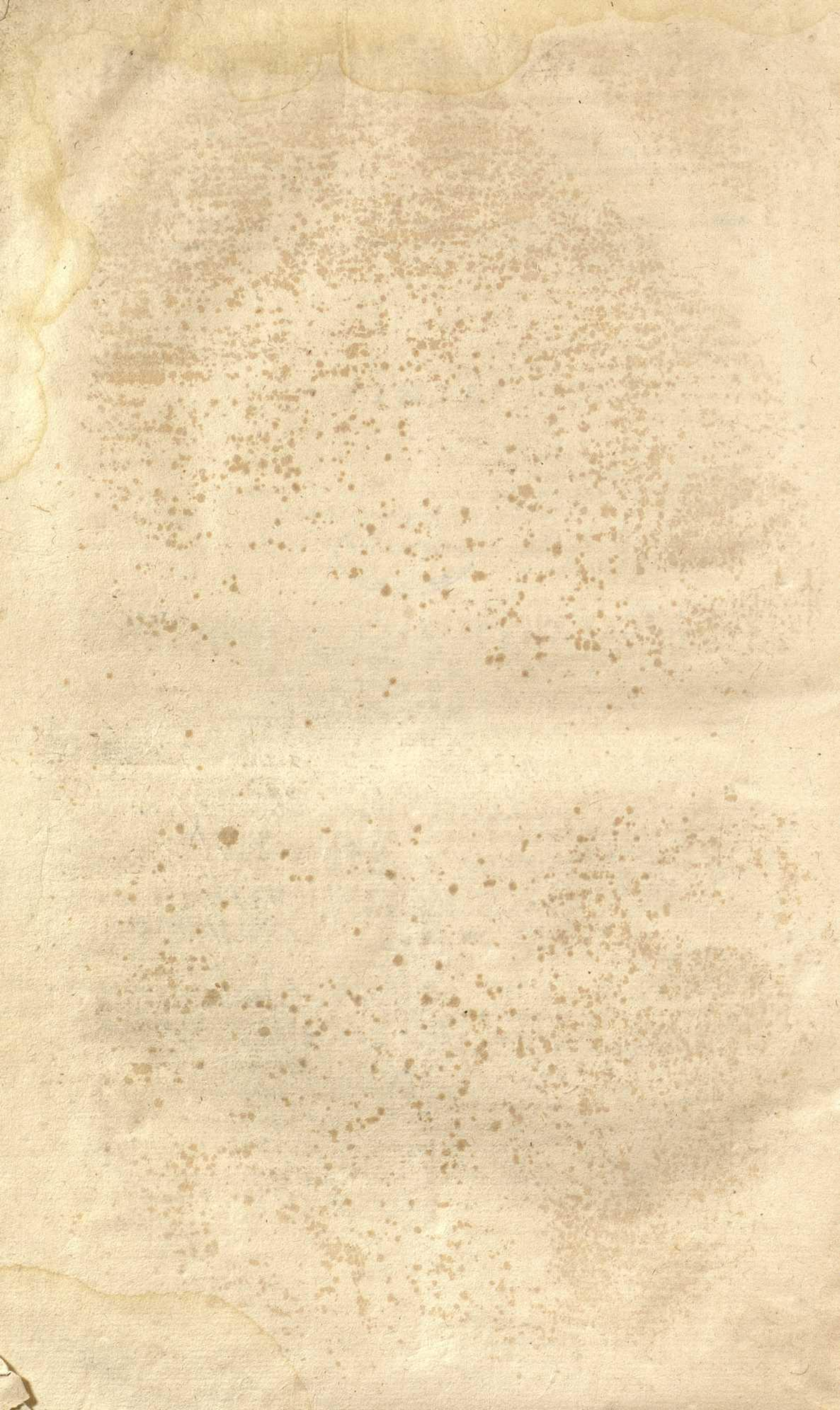
FINIS.

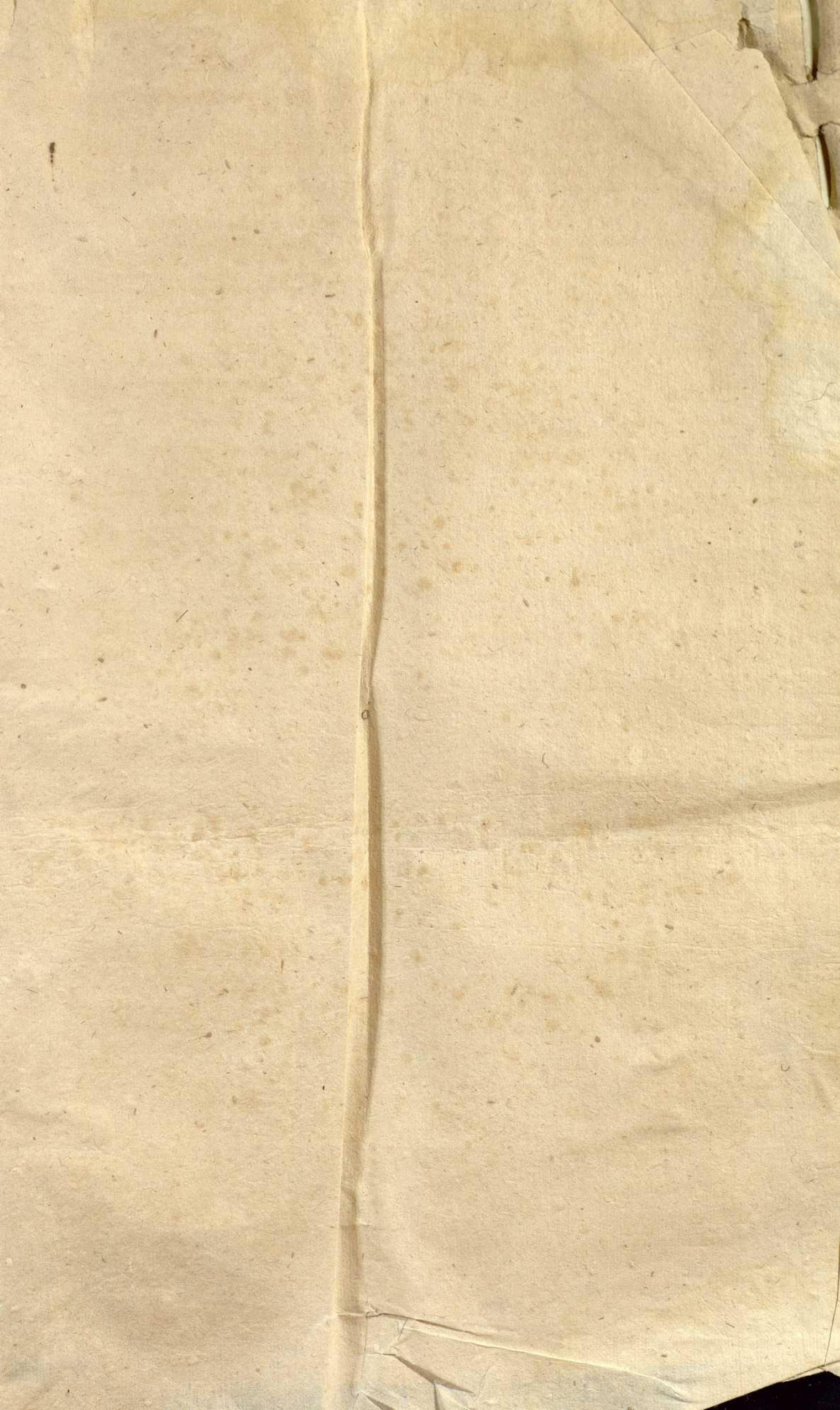

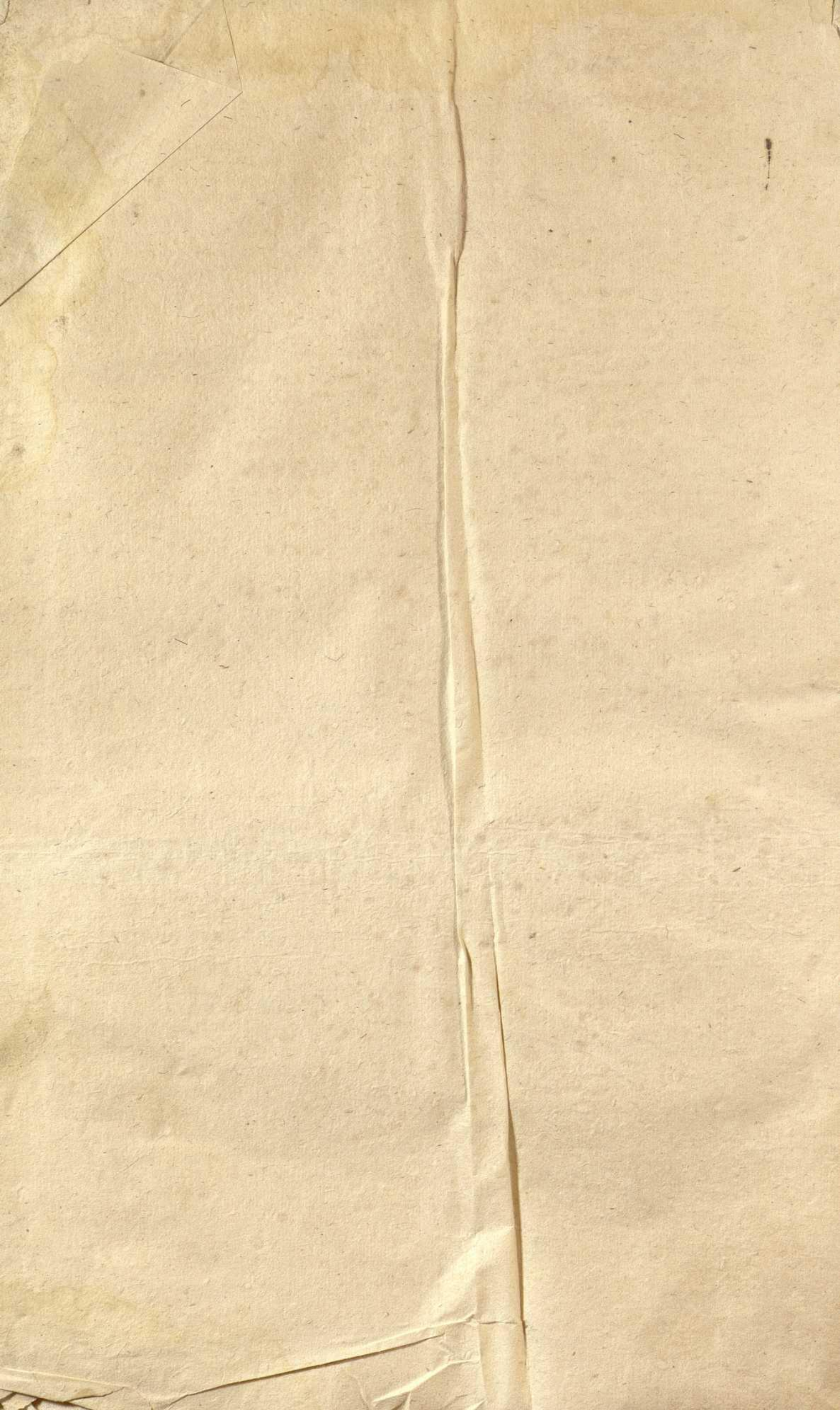

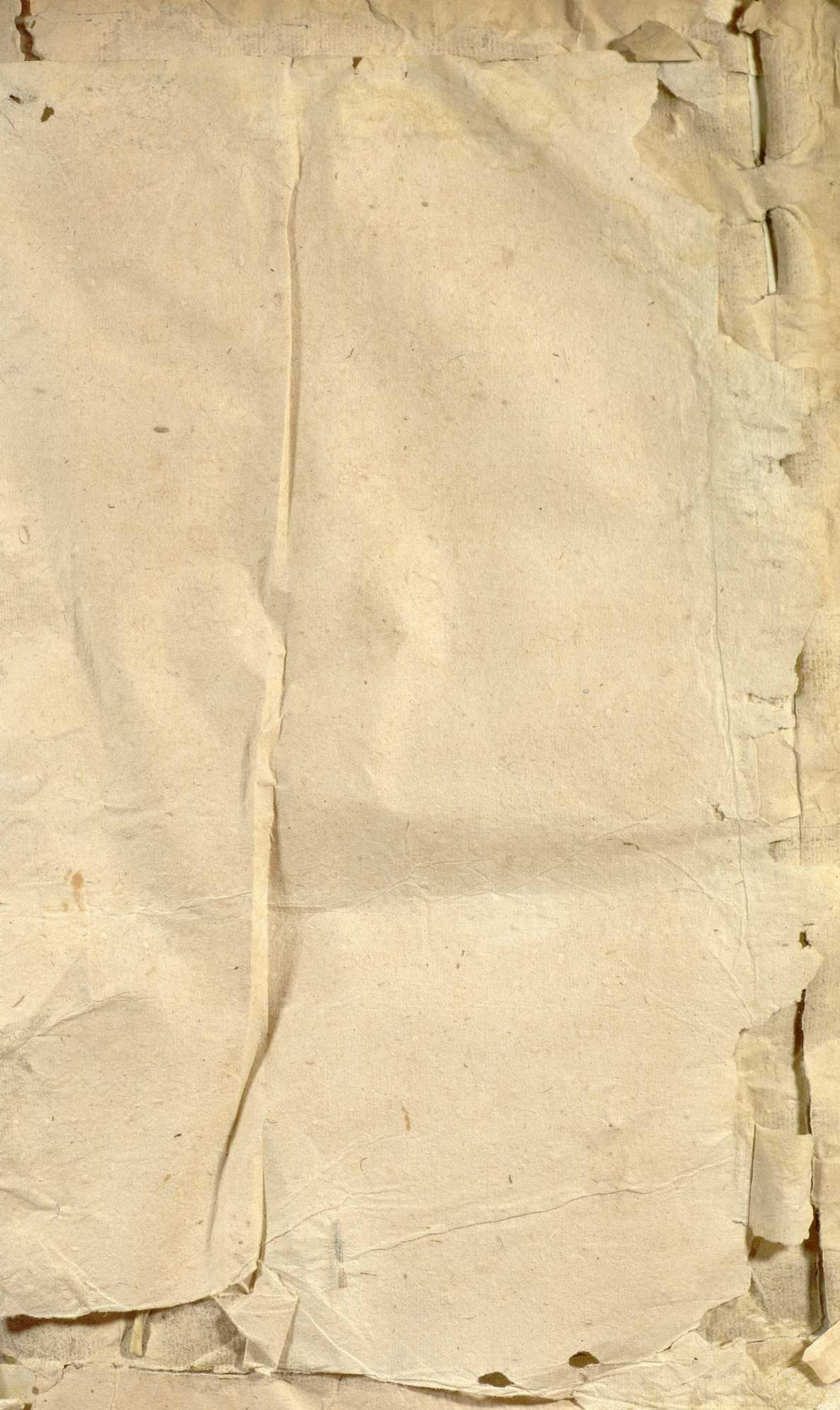

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

